A. AVDEENKO

Acțiunea „Primăvara în munți”

CUTEZĂTORII

A. AVDEENKO

ACȚIUNEA „PRIMĂVARA ÎN MUNȚI"

1960

EDITURA TINERETULUI

În romînește de *Tatiana Berindei* și *Claudia Pătrașcu*

Coperta de *Ionescu Dumitru*

А. АВДЕЕНКО

ГОРНАЯ ВЕСНА

ДЕТГИЗ 1955

Într-o dimineaţă de aprilie a anului 1952, pe poarta sucursalei unei firme străine, care înfiinţase pe la începutul veacului o societate anonimă la Budapesta, ieşi un „Lincoln“ auriu, de 12 cilindri. La volan se afla inginerul John Fayne, secretarul general al sucursalei, un pasionat al curselor de automobile. Dar John Fayne mai avea şi altă funcţiune : aceea de rezident al centrului de spionaj „Sud“, răspunzînd în acelaşi timp şi de agentura denumită în rapoartele confidenţiale „Tisa“, adică de zona sovietică subcarpatică de la graniţa Ungariei, cuprinzînd Verhovina, toate oraşele şi localităţile de pe malurile Tisei, Latoriţei şi altor rîuri, o serie de poduri mai importante, uzine electrice, aerodroame, unităţi militare, precum şi căile ferate care legau Uniunea Sovietică de Cehoslovacia, Ungaria, Austria şi Iugoslavia.

John Fayne era îmbrăcat după ultima modă : într-un pulover albastru cu cerbi albi pe piept, iar pe cap îşi înfundase o cască de automobilist, prinsă sub bărbie cu o cureluşă galbenă de lac, şi cu cozoroc de celuloid, care-i apăra ochii de soare. Deşi părăsea Budapesta într-o zi de sîmbătă (zi în care de obicei făcea plimbări mai lungi), era foarte prost dispus. De data aceasta, „Lincolnul“ său nu-l ducea spre lacul Balaton, nici spre gurile Tisei, la graniţa Iugoslaviei, în locul unde uriaşul rîu se varsă în Dunăre, nici spre Tokaiul renumit prin

vinurile sale. Fayne se grăbea spre vest, către Germania de sud, care se afla sub ocupaţie. Acolo, într-un vechi castel de vînătoare, pierdut în Pădurea Bavareză, era aşteptat de „Bizon" — şeful centrului de spionaj „Sud", din care făcea parte şi agentura din regiunea subcarpatică „Tisa".

Fayne fusese chemat grabnic, printr-o telegramă cifrată. Bănuia că-l aşteaptă o săpuneală bună pentru „căderea" lui „Columbus" şi pentru toate urmările acestei afaceri nenorocite, care păruse atît de bine pusă la punct. Se năruiseră toate planurile chibzuite vreme îndelungată, se irosiseră inutil fonduri şi se făcuseră sforţări uriaşe fără nici un rost. Şi cît de perfect se desfăşurase la început întreaga operaţie ! Clark — alias „Columbus" — trecuse graniţa fără incidente. Căderea însoţitorilor săi era prevăzută în planul de acţiune al centrului. Încă din primele zile ale şederii lui la Iavor, „Columbus" urma să-şi aranjeze temeinic situaţia pe teritoriul sovietic, cu ajutorul actelor unui oarecare Ivan Bielograi, care fusese asasinat. Cu toate acestea, aşteptările lor nu s-au realizat. Fayne nu primise la termenul stabilit semnalul prin care trebuia să înţeleagă că numitul Clark a început să activeze la Iavor. Postul de radio clandestin aparţinînd sucursalei pe care-o conducea nu primise vreo înştiinţare din Ucraina Transcarpatică nici în cursul săptămînii următoare. John Fayne începu să bănuie că s-a întîmplat o catastrofă. Deocamdată, el nu ştia în ce împrejurări şi din vina cui a căzut Clark, nici dacă ajutoarele sale au scăpat cu viaţă ori au fost prinse. De-un lucru, însă, nu se îndoia : „Columbus", unul din spionii cei mai buni şi cei mai bine pregătiţi, „căzuse". O mai fi apucat el oare să strivească în dinţi fiola cu otravă înainte de a-l aresta ? Şi dacă l-au prins viu, va găsi destulă putere să nu dezvăluie nimic ? Din păcate, nemernicul ştia prea multe.

„Ce-o să-mi facă „Bizonul" pentru căderea lui „Columbus" ? se întreba îngrijorat John Fayne. Dacă nu capăt grabnic ajutor, şi încă un ajutor serios, un picior în spate şi afară cu mine din serviciul de spionaj."

Şoseaua nu se zvîntase bine după ploaia de peste noapte ; asfaltul era alunecos şi maşina putea să derapeze. Dar Fayne gonea nebuneşte, fără să micşoreze viteza nici cînd trecea podurile, nici la cotituri. De o parte şi de alta a drumului se întindea stepa nesfîrşită, stăpînită din veac de păcurarii unguri. Departe, spre miazăzi şi răsărit, învineţeau zarea ca un nor culmile uriaşe ale munţilor Transilvaniei. Dinspre miazănoapte păreau că înaintează spre el piscurile „Carpaţilor Albi".

După trei ore de goană nebunească, Fayne ajunse la graniţa cehoslovacă şi aici opri pentru prima oară maşina. Răsturnat pe bancheta din faţă, se odihni cît ţinu verificarea actelor, bagajelor şi a maşinii, apoi porni din nou. Peste o jumătate de ceas intra în Bratislava. Luă o gustare la prima cafenea care-i ieşi în cale şi porni iar la drum, de-a lungul Dunării, pe şoseaua Bratislava—Viena. Pe la amiază ajunse în oraşul Linz din Austria superioară, trecu graniţa dintre Austria şi Germania şi o luă pe-un drum de munte spre Pădurea Bavareză, unde, într-un castel uitat de lume, îl aştepta şeful centrului de spionaj „Sud", inaccesibilul general Arthur Craps.

Şoseaua tăiată în coasta masivului stîncos suia pieptiş, cotind tot mai des. Se înserase. Peste crestele munţilor răsărise luna plină. Văzduhul devenea tot mai luminos şi aerul mai tare. Deasupra drumului se iveau din loc în loc colţi de stîncă acoperiţi de muşchi. După ce trecu de ultima cotitură, în lumina farurilor, se arătă un zid de piatră, îmbrăcat în iederă. John Fayne schimbă de cîteva ori faza de lumină şi opri în faţa porţii masive de fier forjat. Pe-o tăbliţă neagră era scris cu litere aurite : „Şcoala superioară de zootehnie din Bavaria". La semnalele claxonului şi farurilor, din ghereta de lîngă poartă ieşi în grabă un om înarmat, în haine verzui, care semănau a uniformă militară.

— Cine eşti şi ce vrei ? întrebă el în limba germană, cu tonul ostaşului de santinelă.

— Apropie-te, îi răspunse încet Fayne, tot în nemţeşte.

Fără a-şi lua o clipă mîna de pe automat, portarul se apropie cu precauţie de maşină. Fayne rosti parola, apoi porunci nerăbdător :

— Deschide ! Şi mişcă mai repede !

— Jawohl !

Omul salută milităreşte şi se repezi spre poartă.

Porţile grele de fier se dădură în lături fără zgomot. Se auzi o sonerie care dădea de ştire posturilor de pază că pe teritoriul castelului a pătruns cineva.

În zgomotul lin al motorului, „Lincolnul" trecu printr-un tunel de verdeaţă, apoi pe sub crengile brazilor seculari, şi ieşi într-o poiană alpină, scăldată de razele lunei. În fund, către marginea poienii, se zărea silueta întunecată a unui castel cu ziduri din blocuri uriaşe de piatră, înnegrite de vreme, năpădite pe alocuri de iederă. Acoperişul ţuguiat, învelit cu ţiglă care fusese cîndva roşie, căpătase acum culoarea verde-cenuşie a muşchiului.

John Fayne simţi în nări o adiere umedă, mirosind a subterană. Opri maşina, îşi îmbrăcă haina, îşi scoase casca şi porni spre castel.

Pe treptele de granit ale scării din faţă apăru un om în haine de vînătoare, cu pălărie verde cu pană ; avea mustăţi mari şi ochi bulbucaţi. Apropiindu-se de noul venit, îi spuse respectuos, cu un zîmbet slugarnic :

— Sir, şeful vă aşteaptă, dar nu în biroul său, ci în camera de biliard rusesc. Vă rog să mă urmaţi. Omul vorbea englezeşte, dar cu un vădit accent german.

John Fayne fu introdus în castel printr-o intrare lăturalnică, întunecoasă. Neamţul bătu încet cu degetul în canatul de stejar al unei uşi masive, apoi înlemni într-o atitudine plină de respect, aşteptînd să i se răspundă.

— Intră !

Un servitor deschise larg uşa şi dispăru fără zgomot. John Fayne păşi pragul camerei numită „de biliard rusesc" — o încăpere spaţioasă, situată în colţul clădirii, cu lambriuri de stejar şi ferestre mari care dădeau spre parc. De grinzile întunecate ale tavanului atîrna, prinsă în lanţuri groase de bronz, Diana, zeiţa vînătorii, ţinînd în mînă un cerc de lemn, în care erau fixate de jur

împrejur becuri electrice, ce aruncau o lumină blîndă pe postavul verde al mesei de biliard. Pereţii erau împodobiţi cu coarne de cerb şi capete împăiate de urşi şi de lupi. De-a lungul pereţilor se aliniau dulapuri pline cu cărţi legate în piele, cu pahare şi sticle, păhărele şi cupe, cu tacuri şi bile de biliard. Ceea ce îţi atrăgea de la început atenţia era un dulap special, cunoscut celor care locuiau acolo şi vizitatorilor castelului sub numele de „dulapul de prim-ajutor". În el se aflau toate cele de trebuinţă „Bizonului", pentru ca acesta să nu moară subit, pentru ca inima, creierul, plămînii, stomacul şi rinichii săi uzaţi să funcţioneze cît mai normal : un inhalator de oxigen, baloane de oxigen, sticluţe cu nitroglicerină, tonice pentru poftă de mîncare, laxative şi somnifere, fiole, comprimate, prafuri şi tot felul de medicamente...

În colţul dinspre nord al camerei se afla un cămin cît o grotă, în care ardea un foc bun. Lumina flăcărilor juca pe lemnul lustruit şi sculptat al fotoliului pe care-l prefera Arthur Craps. Dar fotoliul era gol.

Şeful juca biliard singur, fără partener. De la un timp încoace nu-i plăcea să cîştige decît de la el însuşi şi nici să fie bătut decît de propria lui persoană. John Fayne — deşi se simţea foarte stingherit — nu se putu abţine să nu arunce o privire plină de curiozitate asupra acestui om atît de inaccesibil vederii unui muritor de rînd. În anii din urmă „Bizonul" ducea o viaţă de sihastru. Nu-şi părăsea reşedinţa decît în rarele cazuri cînd era chemat să raporteze asupra activităţii sale sau pentru informaţii de o importanţă deosebită, pe care le cereau superiorii săi. Aproape că uitase de vremea cînd trăise şi el ca ceilalţi oameni. Acum orice gest al său era înconjurat de cea mai strictă conspiraţie.

Craps nu era nici omul Wall-Street-ului, nici un setos vînător de grade de la Marele Stat-Major. Era doar un mare capitalist, un milionar în uniformă de general. Avea oţelării şi întreprinderi forestiere, făcea parte din consiliile de administraţie ale marilor concerne de „Confecţii" şi „Încălţăminte", iar pe deasupra mai era şi

coproprietar al unei bănci din Brazilia, Peru, Alaska şi Ankara. Propriile sale întreprinderi i-ar fi dat destulă bătaie de cap, totuşi a preferat să nu se ocupe de toate aceste „business"-uri. Uzinele, băncile şi concernele le conduceau oamenii săi de încredere, în timp ce el se consacrase în întregime activităţii în cadrul Direcţiei de Spionaj din Europa, important cap de pod al milionarilor cosmopoliţi. Aici, în liniile înaintate ale luptei împotriva comunismului, „Bizonul" activa fără a-şi precupeţi timpul şi sănătatea.

Colegii săi în uniformă militau pe faţă împotriva ţărilor iubitoare de libertate, ascunzîndu-şi prea puţin ura pentru modul nostru de viaţă, bătînd cu putere în tobele „democraţiei apusene" şi suflînd neobosiţi în trîmbiţele aşa numitei „lumi libere". „Bizonul" n-avea nevoie de asemenea artificii. Cuvîntul său se potrivea întotdeauna cu fapta. Făcea întocmai ceea ce spunea şi vorbea numai despre lucrurile pe care era sigur că le poate face.

El era unul dintre cei care pregătiseră proiectul de lege privitor la crearea unor fonduri speciale pentru a putea duce cel mai intens şi cel mai mîrşav război secret împotriva Uniunii Sovietice şi a prietenilor ei. „Bizonul" avea doar un singur scop, o singură preocupare : să submineze Puterea Sovietică cu orice preţ, folosind metodele cele mai perfide ; să izbească oricînd i se ivea ocazia, spre a crea condiţiile necesare zdrobirii pe cale de război şi capitulării totale a Uniunii Sovietice în faţa imperialiştilor.

Toate eforturile lui şi ale armatei sale secrete aveau scopul de a da lovituri în punctele cele mai importante ale ţării noastre ; să arunce în aer poduri şi baraje, să dea foc uzinelor şi fabricilor, să provoace deraierea trenurilor, să pună mîna pe documente secrete, să difuzeze zvonuri tendenţioase şi să ponegrească oameni de treabă.

„Bizonul" avea la dispoziţia sa, aproape fără control, sute de mii de dolari, lire sterline, franci, mărci, pesos ; rapoartele sale secrete erau citite la oficiile bancare şi la statele majore ale serviciilor de spionaj. Toţi acei care ne urau ţara şi pregăteau războiul împotriva noastră, în

taină ori făţiş, ţineau seama de puterea „Bizonului“ şi nu ignorau de loc planurile lui.

Acesta nu se născuse nici general, nici milionar, nici şef al centrului de spionaj „Sud“. Îşi începuse cariera foarte modest. În tinereţe fusese urmărit de ghinion ani de-a rîndul. Epoleţii de locotenent îi purtase timp de cinci ani, iar gradul de locotenent-major, zece ani încheiaţi. Dar în toţi anii aceştia de „letargie prelungită în serviciu“, cum îi plăcea lui să numească perioada aceea, ambiţia de-a înainta repede, în salturi mari, pe scara grea a ierarhiei, nu-l slăbise o clipă. Gradul următor celui de locotenent-major nu-l mai ademenea de loc : ce rost avea să aştepţi ani şi ani, să rabzi şi să te ploconeşti la toţi, ca să te alegi doar cu epoleţi de căpitan ! Craps începu să viseze steluţele de general. Căpitan, maior, colonel... Trebuia să zăbovească cît mai puţin la aceste etape intermediare. Va face orice ca să ajungă general mai repede, cît mai repede ! Dar cum putea să realizeze acest lucru un locotenent-major oarecare, fiul unui modest fermier din regiunea stearpă a preriilor, fără bani, fără relaţii, neavînd cel puţin avantajul unei înfăţişări impunătoare ? Poate prin alte însuşiri ! După părerea lui, avea destule. De pildă, era înzestrat cu o memorie excepţională ; dacă citea o pagină dintr-o carte, o închidea şi, cu ochii în tavan, repeta tot ce citise, cuvînt cu cuvînt, fără greşeală, de la primul pînă la ultimul rînd. Dacă rămînea într-o odaie cîteva minute, fotografia din ochi toate obiectele care se aflau în încăpere. Nu-i scăpa nimic, nici chiar denumirea parfumurilor de pe măsuţa de toaletă. În colegiul militar în care Craps fusese instructor, nimeni nu se pricepea mai bine ca el să plastografieze semnăturile colegilor săi. La bridge era neîntrecut. Adeseori luase premiul întîi la campionatele de „mincinoşi invincibili“, devenind un maestru atît de iscusit în ale minciunii, încît nu-l puteai prinde niciodată. Dar cu toate aceste calităţi n-ar fi ajuns nici astăzi general, dacă nu l-ar fi ajutat o întîmplare fericită. Într-o zi se întîlnise la un joc de cărţi cu un colonel sus-pus, trimis în misiune la şcoala militară unde fusese

mutat de curînd Arthur Craps. Colonelul, un om tînăr şi bogat, căruia îi reuşea orice în viaţă, juca bridge destul de prost, însă cu multă pasiune, fără să-i pese că pierde riscînd la joc sume importante. Într-o singură seară, sorbind încet din paharul cu whisky şi povestind anecdote, Arthur Craps l-a curăţat frumuşel de ultimul ban pe ilustrul oaspe. Dar a făcut totul cu atîta îndemînare şi voie bună, încît omul nici nu s-a supărat. Dimpotrivă, spre sfîrşitul jocului, cînd nu mai avea nici o leţcaie în buzunar, colonelul bătu cu palma în masă şi izbucni în rîs :

— Îţi mulţumesc pentru demonstraţie, Craps. Joci extraordinar ! Cum e cu putinţă ca un om cu asemenea calităţi să nu fi ajuns pînă acum general ?

Îndesîndu-şi portofelul cu banii celuilalt, Arthur Craps răspunse oarecum în glumă :

— Dacă domnul colonel îmi permite, am să fac o propunere : eu vă împărtăşesc secretul meu, iar dumneavoastră, în schimb, mă învăţaţi cum să ajung general. Sînteţi de acord ?

— S-a făcut ! răspunse colonelul.

Convorbirea aceasta la o partidă de cărţi — o convorbire căreia, ce-i drept, Arthur Craps nu i-a acordat în seara aceea prea mare importanţă — a avut totuşi urmări însemnate. La scurtă vreme după plecarea colonelului, fu chemat în capitală şi numit într-un post de mare răspundere, chiar la departamentul din Ministerul de Război, condus de omul căruia îi mergea atît de bine în viaţă şi pe care Craps îl cunoscuse la cărţi. Din clipa aceea, începu vertiginoasa lui ascensiune. Peste trei ani fu avansat colonel, iar după încă doi ani căpătă o dată cu steluţele de general şi o funcţie înaltă. Apoi se însură cu o milionară...

Ca înfăţişare, „Bizonul" n-avea nimic comun cu nobilul cornut american. Şeful centrului de spionaj „Sud" era un om gras şi scund, cu picioarele scurte şi faţa plină de pistrui. Tacul, pe care-l ţinea proptit de picior, era aproape de două ori cît el. Era îmbrăcat într-o cămaşă albă, cu mînecile suflecate pînă la cot, întinsă pe umerii

săi largi de părea gata să plesnească, şi o flanelă groasă de lînă australiană. O pereche de bretele elastice îi susţineau pantalonii strîmţi, de culoare cenuşie. Dacă John Fayne nu l-ar fi cunoscut mai de mult, n-ar fi crezut că are în faţă pe omul atotputernic care ţine în mîinile lui atîtea afaceri secrete. Foarte uşor putea fi luat drept un bucătar neamţ de pe un vapor, nicidecum un general atotputernic, anglo-saxon pur-sînge, ai cărui strămoşi veniseră în America pe istoricul vas „Mayflower", care adusese în lumea nouă pe cei dintîi colonişti din Anglia. Avea un păr moale, roşcat, şi uşor ondulat, ochi mici, aproape fără gene, părînd bolnavi de conjunctivită. Sprîncenele scurte şi groase aveau o culoare roşie aprinsă. Glasul lui nu semăna întru nimic cu mugetul fioros al stăpînului preriilor americane, al cărui nume îl purta. Avea o voce stinsă, scăzută, ca vocea unui astmatic.

— Hello, Fayne !

Şeful întinse cu oarecare greutate şi neglijenţă o mînă scurtă şi grea şi-i zîmbi amabil.

— Ai călătorit bine ? Cum te mai simţi ?

John Fayne îşi dădea perfect de bine seama că aerul prietenos al şefului şi zîmbetul său amabil nu însemnau nimic altceva decît masca unui mare făţarnic. Aerul de simplitate şi de voie bună, masca aceasta de egal între egali părăseşte foarte rar faţa unui actor atît de rafinat cum era „Bizonul".

— Hello, sir ! răspunse Fayne. Am călătorit bine, mulţumesc, iar de simţit... după cum ştiţi şi bănuiţi desigur, mă simt al dracului de prost !

„Bizonul" rîse amabil şi lovi bila cu vîrful de piele al tacului. Sfera de os se rostogoli pe postavul verde, arătîndu-şi pe rînd cifrele negre, ciocni o altă bilă şi căzu cu zgomot în săculeţul din colţul mesei.

— Facem o partidă ? întrebă şeful.

Fayne nu putea să sufere „biliardul rusesc", apoi era obosit şi-ar fi avut poftă să stea lîngă cămin să-şi încălzească picioarele, dormitînd cu ochii pe jumătate închişi, cu o ţigaretă egipteană în gură. Dar, înţelept cum era

din fire, ascunse cît putu neplăcerea cu care primi invitaţia.

— Cu plăcere, sir ! se grăbi el să accepte.

Generalul Craps se prefăcea şi el. Apariţia lui John Fayne, cu sănătatea lui de fier, n-avea darul să-i facă plăcere „Bizonului“ : Arthur Craps îl dispreţuia profund pe acest individ oţelit de sporturi. Prin întreaga sa înfăţişare, tînărul spion părea să-i spună : „Eşti un patron puternic, iar eu, subalternul tău, dar stomacul meu digeră minunat, iar al dumitale... Dumneata, Craps, te îmbeţi de puterea pe care ţi-o dă funcţia şi averea, iar eu mă bucur de tinereţea mea robustă ! Dumneata îţi mesteci agale salatele prescrise de medici şi mănînci lapte covăsit, iar noaptea te chinuiesc insomniile şi înţelegi că ţi-ai cam trăit traiul, iar eu abia îmi încep viaţa. Şi-atunci, spune drept : care din noi doi e mai fericit ?“

Fayne îi mai era antipatic şi pentru motivul că acesta aproape nici nu-şi simţea dependenţa faţă de el, neavînd nevoie de ocrotirea şi apărarea lui, întrucît avea un protector mult mai puternic, chiar la Statul-Major central al serviciului de spionaj.

Pe postavul verde al mesei de biliard nu mai rămăsese nici o bilă. Partida o cîştigase „Bizonul“. Îşi puse tacul de-a curmezişul mesei şi, în timp ce-şi ştergea mîinile cu un şerveţel umed din piele de căprioară, zîmbindu-i amabil, spuse :

— Îţi mulţumesc, Fayne, pentru dîrza dumitale rezistenţă.

Fayne zîmbi la rîndul său cu aceeaşi amabilitate, înclinînd uşor capul :

— Iar eu vă mulţumesc, sir, pentru strălucitul dumneavoastră atac.

— Acum să vorbim despre „Columbus“, spuse „Bizonul“, îndreptîndu-se spre căminul în care ardea un foc bun.

Revenind la preocuparea căreia îi consacrase întreaga sa viaţă, generalul se schimbă cu totul. Ochii săi mici şi stinşi străluciră, obrajii lui puhavi se îmbujorară, glasul

îi deveni ferm şi hotărît, ghicindu-se în el autoritatea stăpînului.

Se instală în fotoliu, cu obrazul drept spre foc şi, trăgînd dintr-o ţigară de foi care scotea un fum înecăcios, începu :

— Să auzim raportul !

— De data aceasta, sir, raportul meu va fi cît se poate de scurt. Pînă acum, cu tot interesul pe care mi l-am dat, n-am reuşit să aflu ce anume i s-a întîmplat lui „Columbus".

„Bizonul" îi aruncă o privire mirată şi zîmbi dispreţuitor :

— Cum trebuie să înţeleg asta ? S-ar părea că nu vrei să admiţi că operaţia lui „Columbus" a fost zădărnicită ?

— Mă scuzaţi, sir, dar am vrut să spun că n-am reuşit să aflu motivele care au împiedicat buna desfăşurare a operaţiei „Columbus". Am pierdut legătura cu Iavorul şi de aceea nu ştim nimic, absolut nimic. Ba mai mult, avem motive să presupunem că a căzut şi Ştefan Dziuba, rezidentul nostru de la Iavor.

— În ce fel ţineaţi legătura cu el ?

— Prin intermediul unui însoţitor de tren de pe linia Iavor—Budapesta. Tot el ne-a adus şi actele lui Bielograi, procurate de rezidentul nostru. Însoţitorul acesta a fost însă mutat de curînd pe-o linie din interiorul ţării.

— Dar emiţătorul ? Sper că rezidentul din Iavor a avut un emiţător ?

— Da, a avut. Dar nu se folosea de el decît în cazurile cînd nu putea să ia legătura cu mine pe altă cale.

— Şi unde ţinea emiţătorul ?

— Avea o ascunzătoare absolut sigură, într-o pădure din inima munţilor.

„Bizonul" rămase o clipă pe gînduri, cu privirile aţintite la focul din cămin, încălzindu-şi mîinile la dogoarea flăcării.

— Aşadar — spuse el după o scurtă pauză — dumneata crezi că o dată cu Clark au căzut şi rezidentul Dziuba şi agentul Skiban ?

— Da, sir.

— Şi ce te face să crezi asta ?
— Tăcerea nefirească a lui Dziuba. Văzînd că nu mă mai poate informa prin însoţitorul de tren de pe linia Iavor—Budapesta, Dziuba ar fi trebuit să ia neîntîrziat contact cu mine prin radio. Dar n-a făcut acest lucru. Înseamnă că a căzut !
— Nu e chiar aşa, făcu „Bizonul". Sper că citeşti regulat „Zakarpatskaia Pravda" ?
— Da, sir.
— Atunci de ce n-ai citit numărul din 25 aprilie ?
— Nu l-am primit încă, sir. Dar ce scrie acolo ?
„Bizonul" întinse mîna spre marginea de marmură a căminului, apucă o servietă de piele cu încuietori masive de argint şi scoase din ea ultimul număr din „Zakarpatskaia Pravda" şi-l întinse lui Fayne.
— Citeşte cu atenţie informaţia aceea publicată în pagina a patra, la rubrica faptelor diverse.
Încruntat, presimţind noi necazuri, Fayne citi următoarele :
„De curînd, pe un drum de munte din Valea Cerbilor, s-a prăbuşit în prăpastie un autocamion aparţinînd cooperativei „Mobila" din Iavor. În acest accident şi-au găsit moartea preşedintele comitetului de conducere Dziuba şi şoferul Skiban. Inspectoratul raional al transporturilor auto a stabilit cauzele nenorocirii. Dziuba, care nu avea carnet de conducere, îl înlăturase pe Skiban de la volan, luîndu-i locul. Fiind în stare de ebrietate, administratorul chefliu a abuzat în mod criminal de autoritatea sa, fapt care s-a soldat cu moartea lui şi a şoferului, iar pentru colectivă, cu pierderea maşinii."
John Fayne înapoie „Bizonului" ziarul, răsuflînd zgomotos :
— Uf, mi-a mai venit inima la loc ! Mărturisesc cinstit că mă aşteptam la ceva mai rău. Cu alte cuvinte, Dziuba şi Skiban n-au căzut împreună cu Clark. Aceasta modifică radical toate ipotezele mele.
— Bucuria dumitale e cam prematură, Fayne, se încruntă „Bizonul". După părerea mea nu este exclusă nici căderea lui Dziuba.

— Dar ce rost are atunci informaţia din gazetă ?

— Relatarea aceasta putea prea bine să fie ticluită de serviciul de contrainformaţii sovietic, cu intenţia de-a ne induce în eroare.

— Dar ziarul „Zakarpatskaia Pravda" nu-l citim numai noi. În Valea Cerbilor locuiesc mii de oameni. Pe ei nu-i poţi induce în eroare. Nu, sir, informaţia corespunde realităţii.

— Bine. Să admitem că acest accident s-ar fi întîmplat într-adevăr. Dar care este oare adevărata lui cauză ? Crezi oare că Dziuba a fost beat ? Nu cumva a mînat de bunăvoie maşina în prăpastie ? Şi dacă a fost aşa, atunci, de ce a făcut-o ? Poate că tocmai din cauză că s-a simţit prins în laţul individului aceluia... cum îi zice ?...

— Zubavin, completă Fayne.

— Exact. Văzînd că nu mai există altă ieşire din impas, şi-a pus singur capăt zilelor.

— Este iarăşi o imposibilitate, sir.

— De ce ?

Fayne arătă din ochi „Zakarpatskaia Pravda" :

— În cazul acesta, ziarul n-ar fi publicat o asemenea informaţie.

— Totul e cu putinţă, Fayne. Cei de la serviciul de contrainformaţii sovietic au o bogată rezervă de fantezie şi nişte metode din cele mai neaşteptate. Să nu uităm acest lucru... Ia spune-mi : era în stare Dziuba să bea pînă la pierderea totală a raţiunii ?

— Nu. E drept că putea să bea mult, dar nu-şi pierdea niciodată capul.

— Ei, vezi ? spuse bucuros „Bizonul". Aşadar, versiunea ziarului e cam suspectă.

Fayne nu era de acord cu superiorul său :

— Nu văd nimic suspect în ea, sir. Dziuba putea foarte bine să se îmbete, să-i ia volanul lui Skiban, şi, fiind ameţit, să se rostogolească cu maşina în prăpastie.

— Nu cred ! Ce vrei, Fayne, în chestiunile astea am un miros mai ceva ca al unui copoi ! Cu un aer satisfăcut, „Bizonul" îşi dădu cîteva bobîrnace în vîrful nasului

său borcănat. Îmi dau seama că aici e ceva la mijloc, ceva cam ciudat... Dar să revenim la „Columbus". Ce-aţi făcut voi pentru a lămuri situaţia lui ? De ce n-aţi trimis la Iavor pe cineva ?

— Am crezut că după cele întîmplate n-aveam dreptul să risc atît de mult. De aceea am aşteptat instrucţiunile dumneavoastră.

— Cîte precauţii fără rost ! exclamă batjocoritor „Bizonul". Ar fi trebuit să vă gîndiţi la lucrul acesta din clipa cînd aţi pus la cale întreaga operaţie.

John Fayne aruncă şefului său o privire în care se ghicea un fel de mustrare :

— Cine ar fi crezut că lucrurile vor lua o astfel de întorsătură ! Totul părea să fie atît de sigur.

— Nu credeau chiar toţi aşa. Stimate mister Fayne, ia aminteşte-ţi de îndoielile şi de sfaturile mele. Ai încercat să mă convingi că sînt inutile, neîntemeiate.

„Bizonul" aruncă în foc ţigara din care nu fumase decît jumătate şi luă din cutie una nouă.

— De fapt, „Columbus" nu trebuia trimis la Iavor. Aveai acolo un rezident experimentat, instalat de mulţi ani în oraş — pe Dziuba, care la rîndul lui îşi făcuse ajutoare destul de bune.

— Dziuba îmi procura numai informaţii. Iar grupul „Columbus" era folosit exclusiv la comiterea accidentelor pe calea ferată.

— Dar Dziuba nu putea să se ocupe şi de acest lucru ? Nu ştiţi că pentru noi, agenţii cei mai preţioşi sînt tocmai cei recrutaţi din rîndurile populaţiei băştinaşe ?

— Am crezut că Clark, cunoscut ca unul din cei mai buni informatori ai noştri, va putea să obţină în scurt timp...

„Bizonul" nu-l mai lăsă pe Fayne să-şi termine vorba :

— Toate ipotezele dumitale au exact valoarea unui bluff de jucător pătimaş ! Cum de-am putut eu — naivul de mine ! — să cedez atunci insistenţelor voastre ! Asta n-o să mi-o iert niciodată ! Faptul că l-ai trimis pe Clark la Iavor a fost greşeala dumitale cea mai gravă. Ai încălcat disciplina noastră de fier : ai vrut să faci cu

mîinile altuia toată munca brută de spionaj şi diversiune. Şi iată ce scump plătim acum această greşeală a dumitale. L-am pierdut pe Clark. L-am pierdut pe Dziuba. În momentul de faţă nu mai avem nici o legătură cu un sector atît de important ca Ucraina Transcarpatică ! Îţi dai seama ce înseamnă asta ?

John Fayne dădu afirmativ din cap, încercînd să pară cît mai demn.

— Nu, stimate domn, nu-ţi dai seama de nimic ! Ucraina Transcarpatică leagă graniţele a patru state : Polonia, Ungaria, Romînia şi Cehoslovacia. Ea reprezintă poarta de uscat a Balcanilor. Acolo, la poalele munţilor Carpaţi, vor fi pregătite adevărate trambuline pentru diviziile şi corpurile de armată ruseşti în cazul unui război. Aşadar, trebuie să cunoaştem bine această zonă de frontieră a ruşilor, atît de importantă din punct de vedere strategic, trebuie să cunoaştem toate liniile ferate şi capacitatea lor de transport, toate autostrăzile, şoselele, podurile, deplasările de trupe, cele actuale şi cele probabile. Trebuie să ştim absolut tot.

— Înţeleg. De altfel am şi acţionat în acest sens, zise repede Fayne. Sir, deocamdată nimic nu este pierdut ! Avem posibilitatea să revenim la situaţia dinainte de „Columbus".

„Bizonul" ridică spre Fayne ochii săi mici şi spălăciţi, plini de neîncredere şi ostilitate :

— În ce fel ? Şi cum ? De ce forţe dispui în momentul de faţă la Iavor ?

— Am trei agenţi simpli. Doi din ei lucrează activ. Pe al treilea îl ţin în rezervă ; pînă acum a îndeplinit doar cîteva însărcinări mai importante, pe care i le-a dat Dziuba.

La numele lui Dziuba, „Bizonul" făcu o mutră îndurerată :

— Ce om am pierdut ! Lucrase în meserie timp de treizeci de ani, încă de pe timpul lui Benjamin Parker [1]. Şi toate astea din cauza dumitale, stimate domn !

---

[1] Colonelul Benjamin Parker – şeful serviciului de spionaj american din Ucraina Transcarpatică în anul 1919. *(Nota red. sov.)*

„Are de gînd să mă dea afară", gîndi Fayne întristîndu-se.

— Cum a putut să cadă un om atît de prudent, atît de inteligent ca bietul Clark? Cine l-o fi trădat? urmă şi mai înverşunat „Bizonul". Cît timp nu vom şti toate acestea, nu putem considera agentura noastră din Iavor înafară de orice primejdie. Trebuie să procedăm cu maximum de prudenţă, acţionînd numai în două direcţii: să aflăm cauza căderii şi să recrutăm noi agenţi.

Lui Fayne îi mai veni inima la loc: „Se poate totuşi să nu mă dea afară".

— Am înţeles, sir, spuse el respectuos. Aş fi acţionat demult în aceste direcţii, dacă aş fi avut un rezident la Iavor. De aceea aş vrea să vă supun spre aprobare o candidatură...

— Care este situaţia legală a agenţilor dumitale din Iavor? îl întrerupse „Bizonul", de parcă nici n-ar fi auzit propunerea lui.

— „Homer", un cerşetor orb, „Carmen", o localnică din mahalaua ţigănească, care ghiceşte în palmă, „Crucea", care face parte din rezervă şi administrează...

— Ai spus „Crucea"? Cine-i, Krîj, nu? Liubomir Krîj?

— Da, sir. Pe timpul lui Masaryk a fost profesor de limba germană, franceză şi rusă. Acum e vînzător la librăria Oficiului de Difuzare a Cărţii din Ucraina. Este cunoscut ca un iscusit sculptor în lemn, amator.

— Da, da, îmi aduc aminte de el! Îl cunosc de vreo douăzeci de ani, de pe vremea guvernului Masaryk. Pe atunci eram aghiotantul ataşatului militar. De altfel, chiar eu l-am poreclit „Cruce".

Interpretînd cuvintele „Bizonului" în felul său, John Fayne sări slugarnic:

— „Crucea" ar putea să-l înlocuiască pe Dziuba cu mult succes. Îl facem pe el rezident. Să-i dăm...

„Bizonul" îl opri cu un gest de dispreţ:

— Oamenii dumitale nu mai fac acum două parale. Voi trimite la Iavor băieţi din rezerva mea. Luptători naţionalişti. Originari din Ucraina Transcarpatică. Cei

mai apropiaţi tovarăşi de luptă ai lui Bandera. Îţi mai aminteşti de Dubaşevici şi de Horunjii ?

— Cum de nu, îmi amintesc foarte bine ! Sînt nişte băieţi de nădejde ! Şi cum o să treacă ? Pe uscat sau pe calea aerului ? Cu ajutorul meu, sau...

„Bizonul" îl întrerupse din nou :

— Lucrul acesta nu te mai priveşte, domnule maior. Dumneata să reflectezi mai bine la ceea ce s-a petrecut la Iavor. Nici n-ai dreptul la mai mult. Priveşte aici !

„Bizonul" trase spre el o măsuţă uşoară, pe rotiţe, pe care se afla o hartă a Iavorului, la scară mare, hîrtie de scris, şi-un pahar de marmură, din care ieşeau vîrfurile unor creioane colorate, bine ascuţite.

— În noaptea de 3 spre 4 aprilie, Clark urma să treacă graniţa călare pe o călăuză cu numele de Grab, ca să nu lase pe teritoriul din zona frontierei nici o urmă. Nu-i aşa ?

— Da, sir.

— Ce crezi dumneata ? A reuşit Clark să facă acest lucru ?

— Sigur că da. Această trecere a fost supravegheată de-un om de-al meu. Dublurile care au trecut graniţa în aceeaşi noapte au atras înadins atenţia grănicerilor asupra lor, acoperind trecerea lui Clark, timp de aproximativ trei ceasuri. În vremea asta, el a reuşit să ajungă în şosea, unde era aşteptat...

„Bizonul" îi tăie vorba :

— Eşti un optimist incorigibil, Fayne. De ce eşti atît de sigur că Clark n-a lăsat nici o urmă în apropierea frontierei ?

— Era doar sarcina lui cea mai de seamă. Elaborînd împreună cu Clark planul trecerii sale peste graniţă, socoteam că succesul îi va fi asigurat numai în cazul cînd nu va lăsa nici o urmă, nici în zona de frontieră, nici prin vii. Pentru noi era foarte important să-i facem pe grăniceri să creadă că graniţa n-a fost trecută decît de Grab şi că el ar fi persoana a cărei trecere a fost acoperită din flancuri. Aşadar, grănicerii l-au urmărit

pe Grab, luîndu-l drept infractorul cel mai de seamă. Au şi pus, desigur, mîna pe el, dar... era mort.

— Planul era bine elaborat. Îl cunosc în toate amănuntele. Dar cum a fost executat el? Să admitem că Clark a izbutit să treacă nestingherit graniţa. Pe şosea îl aştepta autocamionul lui Skiban. Aşa-i?

Fayne dădu afirmativ din cap.

— Cît timp a staţionat camionul pe şosea? Probabil că vreo două ore, poate chiar mai mult. Asta înseamnă că putea fi văzut de toţi cei care au trecut pe-acolo în intervalul dintre 8 şi 10 seara: ciobanii, colhoznicii, cantonierul care locuieşte, uite, aici, la cantonul acesta şi patrula de grăniceri care patrula în spatele pichetului. N-am dreptate? Sigur că am. Mai departe. Înfăţişîndu-se acelei eroine decorate cu „Steaua de Aur", Clark a jucat destul de prost rolul plutonierului demobilizat Ivan Bielograi, îndrăgostit de ea. Mai departe. Ar fi putut trezi bănuielile oamenilor şi prin cîştigul însemnat care i-a ieşit la tragerea obligaţiunilor Casei de Împrumut, precum şi prin achiziţionarea unei maşini. Mai putea fi trădat de Grab, călăuza lui, şi demascat ca impostor de unul dintre oamenii care-l cunosc personal pe Ivan Bielograi. Şi, în sfîrşit, serviciul de informaţii sovietic ar fi putut să recunoască în persoana lui Ivan Bielograi pe funcţionarul acela inferior, care în timpul războiului făcuse parte din personalul legaţiei americane. După cum vezi, Fayne, „admirabilul" dumneavoastră plan avea destule puncte vulnerabile. „Columbus" a căzut. În privinţa aceasta nu mai încape nici o îndoială. Dar ce părere ai, o fi avut el destulă tărie de caracter ca să strivească în dinţi fiola cu otravă?

Fayne ridică încurcat din umeri:

— Sir, nici nu vreau să cred că s-a întîmplat altfel. Aproape sînt convins...

— După o asemenea cădere, toate convingerile dumitale nu fac nici două parale!

„Bizonul" îl măsură pe interlocutorul său din cap pînă-n picioare, cu o privire plină de dispreţ.

— Înţelegi acum cît de mult au scăzut acţiunile dumitale, domnule rezident ?

Fayne lăsă ochii în pămînt. Urmărea distrat desenul fin al parchetului bine lustruit.

— Da, sir, răspunse el în cele din urmă.

— Nu, nu înţelegi. Acţiunile dumitale au scăzut atît de mult, încît nu mai dau nici o cotă. Sînt devalorizate complet. „Bizonul" se sculă în picioare, puse mîna pe cleştele de la sobă şi începu să arunce în foc bucăţi de lemn uscat. Coaja subţire a lemnului de mesteacăn se aprinse şi începu să ardă cu flăcări vii. În timpul acesta, Fayne se gîndea : „S-a sfîrşit totul. Din clipa asta sînt un om pierdut".

— Nu te mai întorci la Budapesta, spuse „Bizonul" terminînd treaba şi reluîndu-şi locul în fotoliu. Te-ai compromis definitiv şi pentru noi ai pierdut orice valoare ca rezident.

Înţelegînd că nu mai avea nici un rost să se prefacă, Fayne ridică bărbia în sus şi întrebă :

— Aceasta e hotărîrea dumneavoastră personală ?

Dîndu-şi seama că era ultima speranţă de care se agaţă spionul ajuns la marginea prăpastiei, „Bizonul" reluă ironic :

— Da, este hotărîrea mea personală. Dar a şi fost confirmată de forurile superioare. Astfel încît, scumpul meu maior, degeaba încerci să speri. De data aceasta, prietenii dumitale influenţi de la Marele Stat-Major s-au dovedit a fi neputincioşi.

Fayne tăcea. Faţa lui arsă de soare şi bătută de vînturi devenise acum palidă. Buzele, urechile şi vîrful nasului fostului rezident din Budapesta păreau golite de sînge şi lipsite de viaţă. Ochii îşi pierduseră strălucirea aceea metalică şi privirea lor părea stinsă. Rămase mult timp tăcut şi nemişcat, năucit de verdictul neîndurător al şefului său. Să-şi ia adio pe veci de la spionaj ! De la spionajul acesta atotputernic, care plăteşte atît de bine şi în care poţi face o carieră atît de strălucită ! Îndepărtarea era groaznică, mai groaznică chiar decît moartea. Fayne nutrea o adîncă aversiune

față de profesiunile de rînd, accesibile oricărui muritor. Singura meserie ce-l pasiona era spionajul. Îndeletnicirea aceasta era menită numai fericiților aleși, care au primit de sus binecuvîntarea de a duce o viață deosebită, o viață misterioasă. O viclenie rafinată, cruzime de călău, înalte calități actoricești și-o mare dibăcie de-a afla de la oameni cele mai prețioase informații secrete, urmărirea și uciderea indezirabililor, împroșcarea oamenilor de treabă cu minciuni murdare și calomnii erau înspăimîntătoarele arme care-l slujiseră atît de credincios ani și ani de-a rîndul. Și acum trebuia s-o părăsească, să renunțe la meseria pentru care se simțea predestinat, fără de care nu-și putea închipui viața. Cum să admită una ca asta?

„Bizonul" ședea liniștit în fața căminului, trăgînd din țigara de foi și așteptînd răbdător ca subalternul său să soarbă pînă la fund cupa amărăciunii.

— Este oare cu putință, sir, ca soarta mea să fie definitiv pecetluită? Credeți că nu mai sînt în stare să vă fiu de nici un folos? întrebă cu glas surd Fayne.

— N-am afirmat acest lucru, răspunse „Bizonul" ridicîndu-se în picioare.

Începu să se plimbe nervos prin odaie, cu mîinile-i scurte și păroase împreunate la spate, cu un aer preocupat. Călca ușor, cu pași de pisică, și ghetele lui de marochin, cu talpa groasă de fetru, apăsau neauzit covorul. Umbra lui retezată, ca a unui om fără cap, aluneca pe parchetul de culoarea lămîii. În cele din urmă se opri în fața lui Fayne și spuse, cu un glas pe care-l voia blînd:

— Domnule maior, există o ieșire minunată din această situație.

Fayne se uită la șeful său întrebător, cu o privire plină de nădejde.

— Da, o ieșire minunată, repetă „Bizonul". Trebuie să ajungi la Iavor împreună cu Dubașevici și cu Horunjii, să te instalezi acolo și să realizezi în cel mai scurt timp ceea ce n-au izbutit să facă Dziuba și Clark. Vei

lucra după un plan elaborat de mine personal şi sub permanenta mea supraveghere. Pe buzele generalului miji un zîmbet. Te întrebi desigur cînd am reuşit eu să elaborez un asemenea plan? Lucrul acesta l-am făcut încă de pe vremea cînd l-ai trimis pe „Columbus" la Iavor. Eram convins că va cădea. Am stăruit să se interzică această operaţie, dar... prietenii dumitale influenţi au insistat, şi mi-au cerut să nu-ţi stau în cale. După căderea lui Clark am adus planurilor mele amendamente substanţiale. Asta-i situaţia. Dacă eşti de acord, să trecem la chestiune.

Înţelegînd că nu este încă totul pierdut, Fayne se gîndi o clipă, apoi răspunse:

— S-ar putea să fiu de acord, dacă... se opri, strînse din buze şi închise din ochi cu aerul unui om care înţelege bine avertismentul ce i-a fost dat.

— Termină-ţi gîndul — îl încurajă cu blîndeţe „Bizonul" — nu te sfii, spune tot.

Fayne îşi privi şeful drept în faţă, rece şi provocător:

— Nu înţeleg de ce vreţi să mă trimiteţi la Iavor tocmai pe mine, mai cu seamă acum, după ce lucrurile s-au petrecut aşa cum ştim? Din prea mare afecţiune? Ori dintr-un exces de încredere? După cîte ştiu, pînă azi nu aţi avut faţă de mine niciunul din aceste sentimente. Cum explicaţi hotărîrea dumneavoastră?

„Bizonul" izbucni într-un rîs vesel, zgomotos, din toată inima.

Dar în timp ce rîdea, se gîndea la răspunsul pe care-l aştepta celălalt. Lui Fayne putea să-i spună orice, în afară de adevăr. Căci dacă i-ar fi spus adevărul, însemna să-i răspundă astfel: „Dragul meu, eşti mai rezistent şi mai deştept decît aş fi crezut. Ai fost sincer şi-ţi plătesc cu aceeaşi monedă. Te trimit la Iavor dintr-un calcul foarte simplu. Sînt convins că-mi vei îndeplini întocmai planurile şi instrucţiunile. Misiunea aceasta ar depăşi posibilităţile oricărui alt om, în timp ce dumitale... dumitale nu-ţi mai pasă acum de nimic. Acum, după căderea lui Clark, ştiu că vei acţiona cu

maximă prudență și, în același timp, cu cel mai mare avînt. Nesocotind primejdia, vei ști să ocolești cu dibăcie toate capcanele grănicerilor și ale contraspionajului sovietic. Și toate acestea, fiindcă ai un motiv cît se poate de puternic : dorința de a-ți ispăși vina pe care o ai în căderea lui Clark".

„Bizonul" nu era însă niciodată sincer cu subalternii. Trimițîndu-și agenții, mai importanți sau mai mărunți, peste graniță, recurgea întotdeauna la un argument cu care niciodată nu dădea greș : banii, profitul personal. Recurse și acum la acest mijloc, verificat de atîtea ori.

— Dragul meu Fayne — începu el punîndu-și prietenește mîna pe umărul maiorului — ești pierdut pentru noi în calitate de rezident la Budapesta. Nu însă și ca informator. Te trimit la Iavor, pentru că numai dumneata ești în stare să duci la bun sfîrșit planul meu. Ce-i drept, condițiile sînt grele, dar să știi că face să riști. Scoase din portofel un carnet de cecuri. Am și avut grijă de acest lucru, domnule maior, depunînd pe numele dumitale o sumă atît de însemnată, cum n-a mai primit nimeni pînă acum în castelul nostru. Desprinse cu grijă un cec din carnet și-l puse pe genunchiul lui Fayne. Este o remunerare cu adevărat regească, dragul meu. La vîrsta dumitale nu dispuneam nici de-a mia parte dintr-un asemenea onorariu. Dar asta nu e tot. La întoarcerea dumitale de la Iavor vei fi avansat colonel și ți se va da și o decorație. Într-un cuvînt, îți ofer o posibilitate de-a cîștiga bine și în același timp de-a te reabilita.

Fayne luă cecul, îl împături cu grijă, îl puse în buzunarul interior al hainei și zise hotărît :

— Primesc. Să trecem la chestiune, sir.

— Perfect.

„Bizonul" puse în fața lui Fayne un dosar. Pe coperta de un albastru închis era lipit un cartonaș alb, pe care spionul citi : „Primăvara în munți".

— Iată — urmă „Bizonul". În planul meu este prevăzut tot ce trebuie să faci și în ce fel anume trebuie

acţionat. Studiază-l. Iar eu, deocamdată, mă odihnesc puţin.

Şi fredonînd încetişor o melodie, temutul şef al centrului de spionaj „Sud“ se îndreptă spre masa deasupra căreia se legăna pe lanţurile ei Diana de lemn, purtînd ghirlandele de becuri electrice.

CAPITOLUL II

După ce a fost supus în prealabil unui interogatoriu la Iavor, fiind considerat un criminal periculos, Clark a fost trimis la Moscova. Cazul său a fost încredinţat colonelului Şatrov. Instrucţia n-a durat mult timp, întrucît Clark şi-a recunoscut vina şi a relatat amănunţit ce sarcini avusese de îndeplinit, dînd cu această ocazie şi unele informaţii importante, cu privire la activitatea spionajului inamic în sud.

Odată îndeplinite formele necesare pentru trimiterea dosarului Clark la tribunalul militar, colonelul Şatrov plecă, într-o dimineaţă de aprilie, cu avionul, spre Ucraina Transcarpatică. După cinci ore de zbor ateriză la marginea de vest a Ujgorodului, pe un aerodrom din apropierea graniţei cehoslovace, pe malul drept al rîului Uj. Era o dimineaţă frumoasă de primăvară. Pe malurile joase ale pietrosului Uj strălucea în soarele dimineţii iarba crudă. Culmile muntoase acoperite de păduri se înălţau spre cer, semănînd cu un uriaş cort de smaragd. Livezile înfloreau. De partea cealaltă a graniţei, muncile agricole erau în toi. Ţăranii, îmbrăcaţi în ilice negre peste cămăşile albe, cu pălării vechi pe cap, arau şi grăpau, ardeau strujeni de porumb şi tulpini de floarea soarelui.

Colonelul fu întîmpinat pe aerodrom de maiorul Zubavin. Acesta era îmbrăcat în uniformă de primăvară :

tunică de gabardină, pantaloni lungi și caschetă. Pînă și fața lui arsă de soare și bătută de vînt avea ceva primăvăratic.

— Ehei, la voi e primăvară bine! Și la noi mai e încă ger și zăpadă! spuse colonelul cu vocea lui melodioasă de bas, căutînd parcă să se scuze că mai e îmbrăcat în manta.

Și-o dezbrăcă, o puse pe braț și, împreună cu maiorul, se îndreptă spre mașină.

— Poftiți! îl pofti Zubavin și deschise ușa din față a unei „Pobede".

— Ai venit fără șofer?

— După cum vedeți, tovarășe colonel.

— E bolnav?

— Da' de unde. Îmi place mie să...

— Îți place să primești oaspeții fără martori? întregi Șatrov cu un zîmbet.

— Da.

Zubavin se așeză la volan. Porni motorul, apăsă pe ambreiaj, băgă în viteza întîia și se uită atent, foarte atent, la musafirul său:

— Unde doriți să mergeți, tovarășe colonel: la direcția regională sau la noi, la Iavor?

Șatrov zăbovi un timp cu răspunsul. Cu ochii ușor închiși și-un zîmbet abia mijit în colțul buzelor examina în tăcere figura maiorului. De sub caschetă se strecurau rebele șuvițe de păr bălai. Pe toată fața lui se întipărise o expresie de îngrijorare, iar privirea ochilor săi albaștri părea neliniștită și preocupată în același timp.

— De ce ești atît de emoționat, tovarășe maior?

— Eu, emoționat?

Zubavin izbucni într-un rîs sănătos și-n ochii săi se citi sinceritatea lui obișnuită.

— După cum văd, nu vi se poate ascunde nimic, tovarășe colonel. Da, mărturisesc într-adevăr că sosirea dumneavoastră neașteptată m-a emoționat. Ați venit, desigur, în legătură cu afacerea „Columbus"?

Șatrov răspunse printr-o ușoară înclinare a capului. Și deodată, fața lui mare, cu pomeții proeminenți și frun-

tea înaltă, se încreţi toată într-un surîs larg, plin de blîndeţe.

Ca vîrstă, colonelul ar fi putut să-i fie tată lui Evgheni Zubavin. Şi chiar avea trei băieţi mari, însuraţi şi zece nepoţi. Colonelul începuse să lucreze în aparatul securităţii încă de pe vremea cînd Jenka Zubavin era un băieţandru plin de pistrui, care stîrnea porumbeii de prin curţile oamenilor. Şi în timp ce Zubavin nici nu bănuia măcar ce viitor îl aşteaptă, Şatrov ieşise în drumul cel mare al vieţii, şi păşea pe el cu paşi hotărîţi, ştiind bine ce are de făcut.

Miner şi fiu de miner, născut şi crescut la exploatarea „Kocegarka" din Gorlov, Nikita Samoilovici Şatrov a cărat la început cărbuni cu căruciorul prin galerie, apoi a mînat caii, şi mai tîrziu a lucrat ca armator şi ca miner în abataj. Din primele zile ale Puterii Sovietice, înainte chiar de-a împlini douăzeci de ani, a fost trimis de partid să lupte împotriva contrarevoluţiei. Păşise pragul Cekăi, fără să ştie în ce fel trebuia să lupte cu duşmanii revoluţiei, care deşi ieşise biruitoare, nu se consolidase încă. Nu ştia prea multe tînărul miner, dar purta în inimă ceva cu care nu se puteau lăuda nici oamenii cei mai rafinaţi, cei mai bine pregătiţi, din serviciile de spionaj burgheze: puterea de neînvins a omului muncitor care cucerise libertatea, nestrămutata credinţă în dreptatea cauzei pentru care lupta poporul, fără să-şi cruţe puterile, conştiinţa că ţelul său e nobil, şi mai cu seamă dragostea faţă de oamenii simpli, muncitori ca şi el. Se simţea stăpînul vieţii noi, al singurei vieţi drepte şi bune. La început, arma lui principală o constituise tocmai acest sentiment. Experienţa în domeniul informaţiei i se îmbogăţea treptat, luptînd împotriva agenturilor Radei Centrale contrarevoluţionare şi naţionaliste, împotriva spionilor Gărzilor Albe, a bandelor generalului Kaledin, împotriva hoardelor de ocupanţi nemţi — armate ale Kaizerului care năvăliseră în Ucraina.

După înfrîngerea intervenţiei armate făţişe, duşmanii au întreprins o ofensivă camuflată împotriva tînărului

stat al muncitorilor şi ţăranilor. Serviciile de spionaj din toată lumea îşi trimiteau agenţii în Donbas, căutînd să afle unde şi în ce fel se reconstruiesc şi se refac uzinele, ce mine de cărbuni au început să fie exploatate şi care mai sînt încă în refacere, ce fel de oţel produc cuptoarele Siemens-Martin şi ce cale ia acest oţel. Şatrov îi căuta şi-i găsea pe duşmani, care se ascundeau uneori sub masca nevinovată a unor ingineri străini, printre coloniştii germani ori printre emigranţii care „fugiseră de şomaj". Îi descoperea şi-i demasca pe chiaburii care se camuflau sub salopete de muncitori. Şi-a adus aportul şi în prinderea bandei de sabotori de la „Prompartia", care se vînduse puterilor străine, precum şi în alte zeci şi sute de procese de mai mică importanţă. Văzuse în cursul vieţii sale destui duşmani ai omenirii, de toate soiurile, destui trădători de patrie. Privise de multe ori în cele mai întunecate colţuri ale sufletelor lor murdare, josnice şi perfide. Şi totuşi, ochii săi rămăseseră limpezi, iar inima, curată, în stare să iubească, să creadă şi să nădăjduiască. Întreaga lui energie şi inteligenţă erau puse în slujba unui singur scop : să curme la timp, şi fără cruţare, activitatea subversivă a duşmanilor poporului. Era conştient de faptul că lucrează într-un sector greu, dar nobil, că ajută la construirea unei vieţi noi, că este un ostaş al armatei proletare, menită să instaureze pe pămînt adevăratele relaţii umane, era pătruns de acest lucru, credea în el şi nu-l uita niciodată.

Zubavin îi cunoştea povestea vieţii. Îl întîlnise de nenumărate ori cu prilejul diferitelor probleme de serviciu, şi avusese putinţa să-i aprecieze calităţile în lupta cu agentura inamică. Tocmai de aceea maiorul era atît de emoţionat şi de preocupat. Motivul pentru care venise Şatrov la Iavor trebuia să fie important. Să fi intervenit oare ceva neaşteptat în afacerea „Columbus" ? Dar situaţia părea să fie atît de limpede ! Zubavin făcuse tot ce trebuia făcut în această afacere. E drept că în cursul acestei operaţii se întîmplaseră şi unele greşeli supărătoare, cum a fost, de pildă, arestarea lui Clark. Totuşi se realizase lucrul cel mai important : Clark

fusese demascat. Recunoscuse totul. După mărturisirile lui, complicii săi cei mai apropiaţi, Skiban şi Gronceak, fuseseră prinşi asupra faptului, un paraşutist fusese omorît în timpul unui schimb de focuri, iar rezidentul Dziuba, cît era el de dibaci, fusese scos din luptă pentru totdeauna. Aşa stînd lucrurile, ce ar mai fi putut interveni nou ?

— Mergem la Iavor, spuse Şatrov.

Zubavin dădu din cap în tăcere şi întoarse maşina.

Străbătură Ujgorodul înverzit, fremătînd de forfota obişnuită în zilele de duminică, trecură podul de peste rîul Cîj şi înaintară pe întinsurile pămînturilor subcarpatice. Înălţimile păduroase din preajma Ujgorodului se mistuiră curînd în zare. În faţă, cît vedeai cu ochii, se întindea cîmpia peste care unduiau în adierea primăvăratică valurile semănăturilor de toamnă, întrerupte pe alocuri de dealurile pe care se desena în linii drepte viţa de vie. Străjuia un cer albastru, din care-şi trimitea cu dărnicie razele un soare nou de primăvară. Ici-colo, parcă răsărind din marginea drumului, ciocîrliile se avîntau spre boltă, plutind între cerul ca sineala şi pămîntul înverzit. Pe poteca de lîngă drum treceau în goană, pe biciclete, tineri cu rucsacurile în spinare şi fete vesele cu flori prinse în părul răvăşit de vînt. Deasupra asfaltului încălzit plutea jucăuşă „apa morţilor". Cauciucurile „Pobedei" vîjîiau pe drumul neted ca-n palmă.

Şatrov îşi descoperi capul încărunţit, îşi aruncă chipiul pe bancheta din spate şi, cătînd ştrengăreşte cu coada ochiului la Zubavin, plescăi uşor din buze, de parc-ar fi gustat ceva bun, parfumat, care ţi se suie la cap ca vinul, şi spuse ca pentru sine :

— A venit primăvara !

Drept răspuns, Zubavin dădu din cap, fără să-şi ia privirea de pe întinsul drumului.

— Da, a venit primăvara, repetă mai apăsat Şatrov. Cîte primăveri am văzut eu în viaţa mea şi totuşi mă bucur de fiecare primăvară nouă, de parcă aştept să-mi

aducă cine știe ce lucru mare. Și dumneata, tovarășe maior ?

— Și eu, tovarășe colonel, zîmbi reținut Zubavin.

— Nu te cred. Nu pari să fii într-o dispoziție chiar atît de primăvăratică. Șatrov închise din nou ochii ironic — poate că ăsta era un obicei de-al său — și urmă : Nu cumva „Columbus" nu te lasă să te bucuri de primăvara asta ?

— Chiar așa, tovarășe colonel !

— N-ai dreptate, Evgheni Nikolaevici. „Columbus" îmi stă și mie în gît ; și totuși, după cum vezi, nu-mi pierd cumpătul și mai găsesc destul timp să mă bucur de frumusețea primăverii. Nici nu se poate altfel ! Ce mă făceam eu pînă acum dacă mă lăsam copleșit de fiecare dată cînd dădeam peste o afacere complicată ! Activez în acest sector de treizeci și șapte de ani și întotdeauna m-a necăjit cîte un „Columbus". Dar asta nu m-a împiedicat să mă uit la soare, să miros florile, să mă îndrăgostesc, să mă însor și să-mi cresc copiii. Aproape în fiecare sîmbătă mergeam cu prietenii pe malul vreunei gîrle singuratice, pescuiam, aprindeam un foc, fierbeam o ciorbă de pește, beam un păhărel, cîntam... Uite-așa !

Șatrov se rezemă de spătarul banchetei, închise ochii și începu cu o voce caldă de bas :

Vuiește Niprul a furtună
Și vîntul bate furios...[1]

Își curmă cîntecul la nota cea mai înaltă, deschise ochii și întoarse spre maior o față zîmbitoare, blîndă și inteligentă, pe care vîrsta începuse să-și pună pecetea de cute :

— Vezi cum sîntem noi ăștia, bătrînii, nu ca voi...

— Așadar, afacerea „Columbus" s-a dovedit a fi mai complicată decît credeam noi, spuse grav Zubavin, făcîndu-l pe colonel să se întoarcă la subiectul care-l interesa. Și eu care credeam că totul s-a terminat, mai cu

[1] Începutul unui cunoscut cîntec ucrainean. *(n.t.)*

seamă după arestarea lui Clark şi mărturisirile pe care le-a făcut.

— Mai sînt şi altele de rezolvat, Evgheni Nikolaevici ! Şatrov se îndreptă de spate şi-se instală mai comod. Expresia feţei lui devenise aspră şi ochii aruncau fulgere. Crezi că patronii lui Clark se vor împăca uşor cu gîndul că au pierdut pe unul din agenţii lor cei mai buni ? Crezi că şeful „Sudului“ va lăsa Ucraina Transcarpatică fără rezident ? Desigur că în clipa asta a şi luat măsurile cele mai energice ca să recapete poziţiile pierdute şi să cucerească altele noi.

— Înţeleg, tovarăşe colonel. În afacerea „Columbus“ mă frămîntă mai cu seamă lucrurile de care ne-am ocupat în treacăt, sau pe care le-am scăpat din vedere.

Maşina gonea pe o şosea pustie, scăldată în lumina soarelui. Deşi vorbea cu Şatrov despre un lucru atît de important, Zubavin conducea cu îndemînarea care dovedea experienţă îndelungată şi siguranţă.

— Într-adevăr aţi avut destule scăpări în afacerea „Columbus“, spuse Şatrov. Ticălosul ăsta chel n-ar fi trebuit să cadă în prăpastie. N-aţi ştiut că Dziuba era rezident, dar nu-i o scuză : dumneata şi cu mine eram datori să-i cunoaştem la timp adevărata îndeletnicire. Moartea lui prematură este una din greşelile noastre grave, greşeala noastră numărul unu. Am pierdut ocazia de-a descoperi pe ceilalţi agenţi care lucrau pentru el. Desigur că Skiban n-a fost unicul ajutor al lui Dziuba. Şi oricît am sta acum să scuturăm acest pom, nu mai cade din el nimic. Un simplu agent nu ştie cine mai lucrează pentru rezident. Cu alte cuvinte, ceilalţi agenţi se plimbă în libertate, aşteptînd un şef nou.

Şatrov vorbea liniştit, de parcă gîndea cu glas tare. În privirea, în expresia lui, în tonul său liniştit nu se simţea nici o umbră de superioritate. Vorbea cu maiorul Zubavin, nu ca un superior venit de la centru, ori ca un profesor care examinează un elev, ci ca un tovarăş de luptă, cu experienţă mai bogată în care ştie mai multe decît Zubavin.

— Ştii care a fost a doua noastră greşeală ? întrebă el.

— Încercarea nereuşită de a-l aresta pe Clark în strada Jeleznodorojnaia, răspunse Zubavin.

— Şi pe urmă ? Greşeala numărul trei ?

— N-am putut afla prin cine s-au expediat peste graniţă actele decedatului Ivan Bielograi.

— Da ! Şi vina aceasta ai luat-o cam de pomană asupra dumitale. Dziuba a murit înainte ca noi să fi înţeles ce rol juca în toată afacerea şi a dus cu el în mormînt taina. Aşadar mai există şi astăzi o legătură care trece peste cordonul de grăniceri. Cu alte cuvinte, un alt agent din Iavor poate să primească, din clipă în clipă, de la centrul de spionaj, ordinul de-a îndeplini funcţiunile de rezident.

— Să nu fi ştiut oare Clark în ce fel i-au fost trimise actele lui Bielograi ?

— Jură că nu ştie, şi susţine într-una că le-a primit din mîna lui John Fayne.

— Minte !

— Se prea poate. Care este deci greşeala noastră numărul trei ? Şi fără să mai aştepte răspuns, Şatrov adăugă : ar fi trebuit să le trimitem complicilor lui Clark panglica de la decoraţie cu mesajul cifrat, pe care Clark o înmînase mecanicului Goida ; dar mai întîi trebuia înlocuită inscripţia cu alta ticluită de noi : „M-am instalat conform prevederilor. Încep să activez..." şi aşa mai departe. Complicii lui Clark din Tiszavar ar fi găsit această panglicuţă pe piatra de mormînt, iar noi am fi putut să completăm odată şi odată banda lui „Columbus" cu încă un mercenar de-al lui John Fayne şi astfel să aflăm viitoarele planuri ale „şefului agenturii subcarpatice". În genere am avut destule scăpări, tovarăşe Zubavin. Şi totuşi... Şatrov zîmbi şi faţa i se acoperi, ca şi la începutul convorbirii, de cute, făcîndu-l să semene cu un bunic voios şi blînd. Şi totuşi — urmă el — procedeul dumitale a fost găsit bun şi aprobat. În ceea ce priveşte scăpările, le vom lichida împreună. Am venit pentru mai multă vreme. Rămîn aici pînă la soluţionarea definitivă a afacerii „Columbus" şi ne vom

strădui să identificăm persoanele care vor încerca să pună în aplicare noul plan al lui Arthur Craps.

— Craps are un plan nou ?

Şi Zubavin se răsuci în loc întorcîndu-se spre colonel.

— Da, Evgheni Nikolaevici. Adversarul nostru s-a înfuriat rău de tot şi şi-a pus în gînd să ne dea o lecţie usturătoare. Arthur Craps în persoană a întocmit un plan de cucerire a Iavorului de către agentura sa, denumindu-l, nici mai mult nici mai puţin decît : „Primăvara în munţi". Şatrov izbucni în rîs. Deşi e un „Bizon", ştie totuşi să distingă vremea cînd răsar floricelele şi cînd ruginesc şi cad frunzele.

„Primăvara în munţi" ? Ce plan o mai fi şi ăsta şi cînd vor să-l pună în execuţie ?

— Prea multe vrei să ştii, tovarăşe maior ! Mulţumeşte-te cu ce-ai aflat. Nu ştiu nici eu mai mult. Dar ia spune-mi, generalul Gromada e acasă ?

— Ieri era la Iavor, astăzi — nu ştiu.

— Dacă e acasă, să-l poftim la noi şi să ne punem toţi trei creierul la lucru. Ia mai accelerează puţin, Evgheni Nikolaevici. Mai mult, mai mult ! Uite-aşa, acum e bine.

Seara, în biroul spaţios al şefului secţiei raionale din Ministerul Securităţii Statului, de pe liniştita stradă Kiev, se aflau generalul Gromada, colonelul Şatrov şi maiorul Zubavin. Stăteau la o masă lungă, acoperită cu postav verde. Uşor aplecat spre comandantul trupelor de grăniceri, Şatrov începu cu vocea lui plăcută de bas profund :

— Tovarăşe general, aş dori să vă pun cîteva întrebări.

Gromada îşi apropie de masă jilţul de stejar în care trupul său voinic încăpea cu greu, trase mînios din luleaua aprinsă, şi, împrăştiind cu mîna fumul, privi atent la colonel, aşteptînd. Şatrov urmă :

— Nu s-a observat cumva, în ultimul timp, că agenţii lui Craps supraveghează un anumit sector al graniţei ? S-ar putea ca ei să fi întreprins studierea regiunii, cercetarea drumurilor şi a vadurilor prin care să treacă rîul.

— Nu, pînă acum n-am observat nimic suspect. După cîte știu, în ultimele zile n-a fost nici o încercare de trecere clandestină a graniței.

— Liniște și pace deplină, nu-i așa?

— Da, deocamdată e liniște.

Arcurile proeminente ale sprîncenelor colonelului Șatrov se încrețiră, schimbîndu-și forma:

— O pauză operativă. Acalmia care precede furtuna. Sînteți de acord?

— Se prea poate.

— Cu alte cuvinte, nici un indiciu că inamicul ar pregăti o operație importantă?

— Niciunul. Și fiindcă veni vorba de asta, tovarășe Șatrov, ați putea să ne spuneți ceva mai lămurit, ce e cu planul acesta nou al lui Craps, denumit „Primăvara în munți“?

— După cum v-am mai raportat, tovarășe general, nu știm decît că o asemenea operație este în pregătire. Prin ce mijloace și cu ajutorul căror oameni va fi îndeplinită, care este scopul și ce obiectiv are, deocamdată nu putem ști.

— Dar Clark ce zice? Ați încercat să-l trageți de limbă?

— Clark a înnegrit cam o sută de file cu declarațiile lui, dar nu poți crede nimic din cele scrise de el. Minte, desigur, deși face pronosticuri destul de verosimile. Tărăgănează lucrurile sperînd să scape de tribunalul militar.

— Și nu ne putem servi de niciunul din „pronosticurile“ sale?

Colonelul Șatrov rămase o clipă gînditor.

— Ba da, unul din ele cred că merită să fie privit mai cu atenție, spuse el. Clark afirmă că și această operație va fi efectuată tot pe teritoriul Iavorului. De altfel, eu sînt aproape convins de acest lucru. Pentru spionii „Bizonului“ alegerea Iavorului ca centru de operații nu e întîmplătoare. Atacurile secrete împotriva acestei localități vor continua atîta timp cît va mai exista lumea capitalistă. Sînteți de acord?

— E drept, răspunse Gromada. De aceea am întărit paza în sectorul Iavorului. Oamenii „Bizonului“ s-au putut convinge de acest lucru, pe propria lor piele. Şi totuşi mi se pare îndoielnic că acum, după căderea lui Clark, s-ar mai aventura din nou pe direcţia Iavor.

— Exact ! se învioră deodată Şatrov. Planificîndu-şi operaţia, Craps era convins că nu ne vom aştepta într-un viitor apropiat la o încălcare a frontierei în acest sector.

Se întoarse brusc spre Zubavin, care, cu capul aplecat deasupra mesei, desena ceva pe-o coală mare de hîrtie.

— Dumneata de ce taci, tovarăşe maior ? Care-i părerea dumitale în această chestiune ?

— În principiu sînt de acord cu teoria dumneavoastră, tovarăşe colonel. Dar n-ar fi exclus totuşi ca „Bizonul“ să aleagă şi altă direcţie.

— Ciudat răspuns ! Nu mi-ai putea spune mai precis ceea ce gîndeşti ?

— Deocamdată n-am nici un temei pentru ipotezele mele.

— Bine. Atunci cum rămîne ? Credeţi că ţinta lor va fi Iavorul, ori alt punct ?

Gromada îşi împinse cu zgomot jilţul, se ridică agale şi începu să se plimbe cu paşi mari prin birou, învăluit de fumul gros al ţigării. Şatrov şi Zubavin tăceau, aşteptînd. Gromada se opri în faţa unei hărţi a Ucrainei Transcarpatice, plesni cu palma în colţul din dreapta sus şi spuse hotărît :

— Sînt totuşi pentru Iavor. Dar ne vom pregăti să primim oaspeţi şi în altă parte.

— Aşadar, majoritatea este pentru Iavor, conchise Şatrov. Şi, fără să aştepte răspunsul celorlalţi, continuă : Să mergem mai departe. Ce-o fi şi cu operaţia aceasta cu o denumire atît de pompoasă ? Cu ce anume îşi va începe Craps „Primăvara în munţi“ ? Cred că mai înainte de toate va încerca să-şi refacă centrul de spionaj de la Iavor şi să-şi instaleze acolo un nou rezident. Sîntem de acord asupra acestui punct ?

Nici Gromada, nici Zubavin n-aveau nimic de obiectat.

— Aşadar, primul pas pe care-l va întreprinde Craps va fi înlocuirea lui Dziuba, în împrejurările pe care le cunoaştem, cu un rezident nou. Cine va fi acesta ? Va fi trimis de peste graniţă sau va fi unul de-aici ? Nu este imposibilă niciuna din cele două variante. Este mai probabil ca „Bizonul" să desemneze drept rezident pe unul din agenţii rămaşi la Iavor. Spunînd acestea, Şatrov aruncă o privire maiorului Zubavin : crezi că Craps şi ajutorul său Fayne ştiu în ce împrejurări a căzut Clark ?

— Nu, este exclus, răspunse Zubavin. Legătura cu centrul n-o ţinea decît rezidentul care a murit. Chiar dacă unul dintre agenţii lui Dziuba a aflat de căderea lui Clark, n-a avut totuşi posibilitatea să comunice acest lucru patronilor săi. După arestarea lui Clark nu s-a semnalat nici o tentativă de trecere frauduloasă peste graniţă. De asemeni, în cursul ultimelor săptămîni, în sectorul nostru nu s-a semnalat nici un post de emisiune clandestin.

— Dar căile diplomatice ? Nu putea oare vreun reprezentant legal al unei ţări străine, în trecere prin Iavor spre Budapesta ori Praga, Belgrad ori Viena, Roma ori Atena, să facă în aşa fel încît să ajungă la „Bizon" un mesaj cifrat, expediat de vreun agent mai zelos de la Iavor ?

— Cu neputinţă, tovarăşe colonel. În primul rînd, un asemenea agent zelos şi-ar fi riscat prea mult pielea, punînd în pericol şi persoana diplomatului. Şi în al doilea rînd, un simplu agent nu ştie unde şi cui să trimită mesaje cifrate.

— I se poate indica acest lucru. Agent să fie — că oameni care să-i sufle ce are de făcut şi să-i dea adresa necesară se găsesc ! Evgheni Nikolaevici, te rog să ai în vedere un lucru : Craps trebuie să afle cît se poate de tîrziu ce i s-a întîmplat lui „Columbus". Găsiţi o ocazie să-i trimiteţi o „înştiinţare" din partea lui Clark, ceva cam în felul următor : „Mă tem de o eventuală cădere,

am fugit în interiorul ţării. Voi încerca să răzbesc spre graniţa iraniană. Aşteptaţi..." şi aşa mai departe.

— Am înţeles, tovarăşe colonel.

— Numai să nu exageraţi. Să nu credeţi că acest Clark este un atu chiar atît de important în mîna voastră. Mărginiţi-vă la cele ce v-am sfătuit. Dacă reuşiţi, cu atît mai bine, dacă nu merge, nu-i mare pagubă. Craps nu-i prost de fel. Dacă a mirosit cumva că s-a terminat cu „Columbus", atunci sigur a scos din joc orice element cunoscut de Clark.

— Fiindcă a venit vorba de Clark, este oare cu putinţă ca el să nu ştie de existenţa la Iavor a altor agenţi, înafară de Dziuba şi de Skiban ? întrebă Gromada.

— Aţi ridicat o problemă importantă, tovarăşe general. În timpul anchetei am depus destule eforturi şi am irosit destul timp încercînd s-o lămuresc. Din păcate, n-am ajuns la nici un rezultat. Clark afirmă că ştia de existenţa unei agenturi ramificate la Iavor, dar n-a încercat să afle din cine se compune, deoarece hotărîse, în scop de securitate personală, să se limiteze doar la Dziuba şi la Skiban. Opera singur, bazîndu-se exclusiv pe sine însuşi, pe pregătirea şi dibăcia sa, precum şi pe actele de identitate ale lui Bielograi. Desigur, totul este foarte verosimil.

Colonelul Şatrov îşi răsfoi carnetul pe care-l consultase de cîteva ori în cursul acestei consfătuiri.

— Şi mai departe ? Cum se va desfăşura operaţia denumită „Primăvara în munţi" ? continuă el îngrijorat, încruntîndu-şi sprîncenele. Nu ştiu. Şi nici nu vreau — sau mai bine zis n-am dreptul — să ghicesc în cafea. Centrul de spionaj „Sud", ca şi omul care-l conduce sînt destul de experimentaţi în materie de spionaj, ca să întocmească un rebus, pe care noi să nu-l putem dezlega cu uşurinţă. Avem vreun firicel oarecare, fie el cît de subţire, cu ajutorul căruia am putea ajunge să descurcăm ghemul „Primăverii în munţi" ?

Maiorul Zubavin înţelese la ce se gîndea Şatrov.

— La Iavor, spuse el, locuieşte un om, pe care noi îl bănuim că ar fi agent. Îl cheamă Batura. Ignat Ste-

panovici Batura. E. bătrîn şi singur. Un cerşetor, pe jumătate orb. Cerşeşte, de obicei, în faţa bisericii protestante şi la întretăierea străzilor Kirov şi Ujgorod, peste drum de Casa Ofiţerilor şi de statul-major al unei mari unităţi de aviaţie.

— De cîtă vreme şi-a fixat postul lîngă Casa Ofiţerilor ?

— De vreo trei luni...

— Are venituri bune ?

— Respectabile. Aproape toţi ofiţerii care trec prin faţa lui îi aruncă în pălărie monede de argint.

— Ce suspiciuni aveţi în privinţa lui Batura ?

— A locuit vreo douăzeci de ani în America şi Australia, lucrînd ca maistru miner. Se spune că şi-a pierdut vederea în timpul unui incendiu. În 1937 s-a întors în ţară. Am stabilit că Dziuba venea uneori pe la el pe-acasă...

— Asta-i tot ? întrebă Şatrov. Dar nu v-a intrigat faptul că Batura şi-a ales locul de cerşit tocmai la întretăierea străzilor Kirov şi Ujgorod, peste drum de Casa Ofiţerilor şi de statul-major al marii unităţi de aviaţie ?

— M-am interesat şi de acest lucru. Dar din locul unde stă el, de obicei nu se vede nici măcar o fereastră a statului-major.

— Poate că se vede altceva. Sau, poate, se aude ? Verificaţi neapărat acest lucru. Dacă Batura este un agent, e sigur că nu degeaba cerşeşte tocmai peste drum de Casa Ofiţerilor şi de statul-major al aviatorilor. Dar aceasta-i ceva secundar. Mai important este să nu scăpaţi momentul cînd Batura va stabili contactul cu centrul de spionaj „Sud" prin vreun agent de legătură. Pentru a-l supraveghea pe Batura alegeţi un băiat bun, tînăr, energic şi cu scaun la cap, într-un cuvînt, un om pe care să vă puteţi bizui. Aveţi un astfel de om ?

— Avem, tovarăşe colonel. Mă gîndesc la locotenentul Goida.

— A, chiar el ? zîmbi Şatrov. Foarte bine ! Goida va duce misiunea la bun sfîrşit. Se uită la ceas şi continuă : ei, cu asta am terminat. Ajunge pentru azi ! O să ne mai întîlnim şi mîine. Aveţi ceva împotrivă, tovarăşe general ?

A doua zi, maiorul Zubavin se sculă mai devreme ca de obicei şi se apucă de lucru. Intrînd în biroul său, ridică receptorul telefonului, formă numărul ofiţerului de serviciu şi ordonă să fie chemat de urgenţă locotenentul Goida.

Goida ? Vasil Goida ? Cel care-l demascase pe Clark ? Fostul ciobănaş care cînta din fluier melodiile : „Verhovina, ţinut iubit“, „Katiuşa“, „Kahovka“, „Internaţionala“ ? Fostul cercetaş al partizanilor, care operase timp de trei ani în spatele inamicului, aducînd la statul-major al lui Batia[1] informaţii despre regimentele de pedepsire S.S., şi despre numărul trenurilor militare care au trecut spre frontul de est ? Mecanicul Vasil Goida, vestit în întreaga Ucraină Transcarpatică ? El să fie ? Da, chiar el. În organizaţiile securităţii statului venise să lucreze un muncitor cu stagiu, un cercetaş voluntar, un apărător dezinteresat al poporului său, care învăţase să-şi urască duşmanul, să-l înfrîngă în luptă prin inteligenţă şi şiretenie, prin stăpînire de sine, răbdare şi cutezanţă. Un astfel de om nu putea fi cumpărat nici de duşmanul cel mai rafinat, nu putea fi înşelat, atras în capcană, intimidat ori ademenit ; în inima lui curată, nimeni n-ar fi putut să strecoare îndoiala şi neîncrederea în oamenii cinstiţi.

---

[1] Batia – vestit partizan sovietic din timpul Marelui Război de Apărare a Patriei *(n.t.)*

Cum de a ajuns mecanicul de locomotivă Vasil Goida locotenent de securitate ?

După demascarea lui Clark, care se dăduse drept demobilizatul Ivan Bielograi, Vasil Goida a fost chemat de maiorul Zubavin. Acesta îl întîmpină ca întotdeauna, cu zîmbetul lui bun, prietenos, dar în acelaşi timp puţin ironic, poate chiar un pic provocător :

— Ei, fluieraşule, ţi-ai isprăvit de cîntat toate cîntecele civile ?

Vasil înţelese îndată unde vrea să ajungă tovarăşul şi comandantul său din anii de partizanat. Hotărî să se încredinţeze mai întîi dacă nu s-a înşelat.

— Cîntecele mele civile îmi ajung pe-o viaţă întreagă, Evgheni Nikolaevici, răspunse el în doi peri.

— Ar cam fi momentul să te apuci de cele militare, Vasea ! Zubavin îi puse mîna pe umăr şi îngînă grav, cu jumătate glas :

„Mînia să se-nvolbure
Nestăvilit puhoi,
Căci au pornit popoarele
Măreţ şi sfînt război...“

Şi azi îmi încep ziua tot cu cîntecul acesta, ca şi pe vremuri. Tunurile au amuţit, dar războiul n-a încetat nici o clipă, Vasea. Noi, cei de la informaţii, mai luptăm şi astăzi...

Vasil rîse :

— Evgheni Nikolaevici, treceţi la chestiune.

— Măi, măi, măi, al naibii de perspicace eşti ! Dacă-i aşa... Tovarăşe Goida, vă propun să intraţi în serviciul nostru.

— Dar cu locomotiva mea cum rămîne, Evgheni Nikolaevici ? M-am învăţat cu ea şi mi-e dragă, fiindcă mi-a adus pînă acuma multe bucurii !

— Perfect. Avem nevoie tocmai de oameni care au cunoscut multe bucurii la locul lor de muncă. De acord ?

— Vai de mine ! Chiar aşa, pe loc ?

— În munca noastră nu ne tîrguim — zis şi făcut !

— Desigur, dar... Chiar şi în munca dumneavoastră există viteze reduse... Evgheni Nikolaevici, lăsaţi-mă să mă mai gîndesc, să mă sfătuiesc.

— De gîndit, fireşte, poţi să te gîndeşti. Cît despre sfătuit... cu cine vrei să te sfătuieşti ? Nu sînt eu cel mai bun sfetnic al tău pentru o treabă ca asta ?

— Nu te supăra, Evgheni Nikolaevici. Mai am unul şi mai bun : raionul de partid. Vedeţi că mă bătea gîndul ca la toamnă să mă înscriu la o şcoală tehnică. Ştiţi doar şi dumneavoastră că m-am pregătit timp de doi ani.

— Poţi să te înscrii, n-am nimic împotrivă. Înscrie-te şi la institut. Timp o să ai destul.

— Dar le ce-o să-mi mai folosească şcoala tehnică ferovi ară ?

— Mai întrebi ? Ca să ajungi specialist.

— Aha !... Cu alte cuvinte, vreţi să mă folosiţi tot pe-o linie ferată ?

— Şi pe linia ferată, şi pe altă linie. Pretutindeni vei fi la locul tău.

Vasil se lăsă pe spătarul divanului, închise ochii, îşi trecu degetele prin părul lui des şi galben ca spicul grîului şi rămase pe gînduri.

Zubavin îl privea tăcut şi în inima lui simţea cum creşte un val de duioşie pentru flăcăul acesta frumos, din Verhovina, ostaş viteaz şi muncitor bun.

— Dar ce-o să zică raionul de partid ? întrebă Vasil, fără să deschidă ochii.

— Raionul a fost de acord cu propunerea mea.

Vasil privi cu ochi plini de mirare la Zubavin :

— De ce nu mi-aţi spus-o din capul locului ?

Maiorul zîmbi :

— Aştept cuvîntul tău. Primeşti sau nu propunerea mea ?

Goida sări în picioare şi salută cu mîna la cozorocul şepcii :

— La ordinele dumneavoastră, tovarăşe maior !

Peste cîteva zile îşi predase locomotiva şi, în locul uniformei de feroviar, îmbrăcase haine civile.

...Ofiţerul de serviciu îl aduse pe Goida.

Locotenentul se prezentă în faţa lui Zubavin, cam somnoros, cu pleoapele umflate, cu părul ud şi răvăşit, dar ochii îi străluceau. Nu ştia dacă era bucurie sau îngrijorare în privirea lui.

— Tovarăşe maior, locotenentul Goida este la ordinele dumneavoastră ! raportă el cu voce surdă.

Zubavin îi răspunse scurt, întinse tăcut pe masă un plan al Iavorului, arătă cu vîrful creionului o străduţă din partea de nord a oraşului şi întrebă :

— Ce stradă-i asta, tovarăşe locotenent ?

— Kirov, răspunse Goida, oarecum nelămurit.

— Treci des pe aici ?

— Da, aproape în fiecare zi.

— Atunci o cunoşti bine ?

— Destul de bine...

— Prin ce este interesantă această stradă ? Prin ce ţi s-a întipărit mai bine în minte ?

— Acolo locuieşte cel mai bun prieten al meu, Olexa Sokaci, mecanic de locomotivă. În strada Kirov este un scuar frumos şi nişte grădiniţe cu flori, clădirea fostei jandarmerii a fasciştilor unguri, cîteva case de afacerişti care au şters-o în străinătate...

— Şi altceva ?

— Tot pe străduţa asta se află şi Casa Ofiţerilor, statul-major al aviatorilor, direcţia comercială a armatei...

— Asta-i tot ?

— Pe Kirov se circulă numai în sens unic. Trecerea autocamioanelor este interzisă. Trotuarul este pavat cu dale de piatră. În zilele frumoase, pe Kirov întîlneşti foarte multe cărucioare cu copii... Goida urmă pe nerăsuflate : la întretăierea străzilor Kirov şi Ujgorod, sub castanul din colţ, stă un bătrîn orb cu şapca în mînă.

— E orb ? îl întrebă repede Zubavin. Ţine şapca în mînă ?

Din întrebarea aceasta, după intonaţia şi expresia figurii şefului şi prietenului său, Vasil Goida pricepu îndată ce anume îl interesează. Se corectă îndată :

— Este pe jumătate orb. Şi în mînă ţine o pălărie. Vine în strada Kirov fără pălărie şi pleacă singur acasă.
— Ştii unde locuieşte ?
— Da ! La capătul celălalt al Iavorului. Mi se pare că în strada Gornaia.
— Asta-i tot. Examenul s-a terminat, tovarăşe locotenent. Avem motive să bănuim că acest cerşetor, cu numele de Batura, e în slujba spionajului inamic. Bănuiala aceasta însă trebuie să se sprijine pe dovezi de netăgăduit. E sarcina pe care ţi-o încredinţez dumitale, tovarăşe locotenent Goida. Supraveghează-l, află cu cine este în relaţii şi ce fel de relaţii are. Te eliberez de orice alte sarcini. Răspunzi numai şi numai de Batura. Ai să mă întrebi ceva ?
— Nimic. Totul e clar, tovarăşe maior.
— Chiar totul ? Raportează cum ai de gînd să procedezi.
— Chiar în colţul străzii Kirov este casa lui Olexa Sokaci. Apartamentul în care locuieşte este situat la etajul întîi. Două din ferestrele lui se află exact...
— Totul e clar. Zubavin strînse mîna locotenentului. Să-mi raportezi zilnic rezultatele obţinute.
— Am înţeles, tovarăşe maior.
Ieşind de la Zubavin, Vasil Goida îşi îndreptă paşii spre strada Kirov.
Era sigur că nu riscă să atragă atenţia lui Batura. Cerşetorul se obişnuise să-l vadă deseori trecînd pe-acolo şi ştia perfect că ceea ce-l aduce în străduţa aceea este prietenia cu Olexa Sokaci.

Bătrînul, pe jumătate orb, şedea ca de obicei în colţul lui, cu pălăria veche în mînă, la umbra castanului care se îmbrăcase în straie proaspete de frunziş ; cerşetorul îşi rezema spatele cocoşat de trunchiul puternic al copacului. Părul său cărunt era tuns cu îngrijire şi pieptănat frumos, obrajii bărbieriţi proaspăt şi arăta destul de curat pentru un cerşetor. Gîtul lui negricios cu vine mari şi umflate îi ieşea dintr-un guler tare, de modă veche, uşor îngălbenit, peste care îşi legase o cravată. Purta un pardesiu negru, cam jerpelit, de sub care se zăreau nişte pan-

taloni cu manşetele roase, uzaţi şi lustruiţi de atîta purtat. O pereche de bocanci scîlciâţi completa ţinuta aceasta de cerşetor „intelectual".

Goida ajunse în dreptul lui. Bătrînul îşi mişcă în tăcere pălăria, cu un gest care părea să spună : „Daţi, vă rog, cît puteţi". Vasil se scotoci în buzunar, scoase o monedă, o aruncă în pălăria neagră a cerşetorului şi trecu înainte. Pînă acum nu-l privise cu prea multă atenţie. Astăzi, bătrînul îi păru mai interesant. Nu zăbovise în faţa lui mai mult de cîteva secunde, dar în răstimpul acesta îl putuse observa bine. O piele subţire, galbenă ca pergamentul, era întinsă pe fruntea lui îngustă şi teşită, fără o cută. Pe tîmplele încărunţite îi tresăreau nişte vinişoare albastre. Pleoapele umflate, fără gene, îi acopereau ochii. Avea un nas ascuţit, cu nările tăiate adînc. În colţurile gurii sale bătrîne, cu buzele supte, fără culoare, se adînceau două cute mari.

Vasil Goida coti după colţ şi intră în prima casă.

La etajul întîi, în faţa apartamentului numărul trei, se pomeni faţă în faţă cu mama lui Olexa Sokaci. Ana Stepanovna era o femeie uscăţivă şi căruntă, îmbătrînită înainte de vreme. Ţinea în mînă o coşniţă mare cît toate zilele : după cîte se părea, pornise la piaţă, sau după alte tîrguieli :

— Bună dimineaţa, mătuşă Ania !

— Bună dimineaţa, Vasilko !

— Cum o duci cu sănătatea ?

— Mulţumesc ! Binişor. Dar tu ce mai faci ?

— Face bine băiatul ! Şi Goida se bătu cu pumnul în piept. Mai bine nici nu se poate.

— Nu toţi flăcăii sînt atît de fericiţi ca tine.

Ana Stepanovna oftă şi în ochii ei negri, duşi în fundul capului, se ivi o umbră de tristeţe. Tăcu o clipă, răsfirînd cu degetele-i subţiri şi uscate ciucurii basmalei care-i acoperea părul cărunt.

— Şi Olexa al meu tot flăcău e, dar de trăit, trăieşte ca un amărît de văduv : munceşte, mănîncă, doarme şi citeşte. La cinematograf nu se mai duce, de plimbat nu se plimbă. A uitat să şi rîdă. Tot pe gînduri şi pe gîn-

duri. Ia spune-mi măcar tu, Vasil : ce i s-o fi întîmplat băiatului ?

Goida se uită la uşa închisă :

— E acasă ?

— Nu ! E plecat în misiune, la Lvov, de alaltăseară. Ia în primire o locomotivă nouă.

— Îţi povestesc eu, mătuşă Ania, cum stau lucrurile. Goida aruncă din nou o privire spre uşa închisă. Numai că nu prea e plăcut să stăm de vorbă în picioare, pe scară. Nu mă pofteşti în casă ?

— Cum de nu ? Se poate, Vasil ? Intră.

Ana Stepanovna deschise uşa, făcu loc musafirului să treacă înainte, aruncă coşul şi, scoţîndu-şi basmaua din cap, se aşeză pe un scaun.

— Ei, acu' vorbeşte ! Spune tot, Vasilko, se rugă ea. Avea o voce domoală şi puţin cam răguşită.

Goida luă un scaun, se apropie de Ana Stepanovna, se aşeză alături de ea şi-i spuse, netezindu-i binişor părul des şi cărunt adunat într-un coc mare la ceafă :

— Fii fără grijă, mătuşă Ania. Totul are să fie bine.

— Vorbeşte odată !

— Ştii, desigur, şi dumneata, începu el, că Olexa şi Terezia sînt buni prieteni ?

Ana Stepanovna dădu din cap. Strînse şi mai tare din buzele ei zbîrcite, iar în jurul ochilor i se adînciră mai mult creţurile.

Goida urmă :

— Ăştia doi, Olexa şi Terezia, se iubesc. Ştiu sigur acest lucru, chiar foarte sigur. Tocmai de aceea o şi spun. Şi apoi nu cred de loc în vorbe şi zvonuri.

— Păi, dacă-l iubeşte pe Olexa, atunci de ce se mărită cu... cu demobilizatul acela ? A încîntat-o cu „Pobeda“ lui ? Ori i-au luat ochii decoraţiile lui ?

— Ce vorbeşti, mătuşă Ania ! Terezia nu-i din alea. Toate astea-s minciuni, născociri. E fată bună, serioasă. Şi nu-i place de nimeni înafară de Olexa. Să se întoarcă el numai din Lvov şi totul o să se aranjeze. Ai să vezi dumneata. Să nu crezi nici un zvon.

— Cum să nu cred, cînd Olexa a crezut ?

— E un prost şi nu-şi vede norocul !... Goida apucă mîna uşoară a Anei Stepanovna. Îţi dau cuvîntul meu, mătuşă Ania, că totul se va aranja cum e mai bine ! Să n-ai nici o grijă. Şi să nu mai vorbim de asta... Unde-ai pornit-o ? La prăvălie ? Ori la piaţă ? Du-te sănătoasă, te aştept aici. Aruncă o privire spre dulapul cu cărţi, apoi spre canapeaua largă. O să citesc ceva şi vreau să mă odihnesc puţin. Îmi place grozav casa voastră, mătuşă Ania. Dacă m-ai lăsa, aş sta aici zi şi noapte.

Faţa severă şi tristă a Anei Stepanovna se lumină un pic :

— Mare şmecher eşti tu, mă Vasilko ! Numai că... pe mine nu mă duci. Ce ţi-ai pus în gînd ? Pentru ce ai nevoie de apartamentul nostru ? Spune drept.

— Iacă, spun ! Pentru o cauză sfîntă, mătuşă Ania. Mai mult să nu mă întrebi. Şi-acum, du-te sănătoasă !

Îi ajută Anei Stepanovna să se ridice, îi întinse coşul şi o petrecu pînă la ieşire.

— Dacă pleci, nu uita să trînteşti bine uşa după tine, îi spuse la plecare Ana Stepanovna.

— N-am să uit.

Întorcîndu-se în odaia ale cărei ferestre dădeau în strada Kirov, Vasil luă o carte, îşi alese o poziţie strategică şi începu să-l supravegheze pe cerşetorul „intelectual".

De ce să-şi fi ales Batura tocmai locul acesta de pe Kirov, peste drum de Casa Ofiţerilor şi de statul-major al aviatorilor ? Iată întrebarea pe care-şi propusese Goida s-o lămurească înainte de toate.

Era o după amiază caldă de primăvară tîrzie. Prin locurile însorite se jucau copiii. Alături de ei, pe bănci, se instalaseră, în bătaia soarelui, dădacele. Pe uşa Casei Ofiţerilor intrau şi ieşeau neîncetat militari.

Copiii ţipau, rîdeau, făceau gălăgie, alergînd pe trotuar şi aruncînd de la unul la altul o minge mare de cauciuc, cîntau, plîngeau, se băteau şi se împăcau, dar nimic din toate acestea nu-l interesa pe bătrînul de sub castan. Nu-şi întorcea o dată capul în direcţia lor. Nu-i băga în seamă nici pe oamenii care se întorceau din

piaţă. Cînd însă prin faţa lui treceau ofiţeri de aviaţie, părea că se transfigurează : se răsucea cu toată faţa spre ei, cum se întoarce floarea soarelui spre izvorul luminii, pălăria din mîna lui înceta să se mişte, capul cu părul lins şi gîtul lung, cu vine groase, părea că se întinde în sus, lungindu-se peste măsură, iar picioarele încălţate în bocanci grosolani băteau nerăbdător tactul pe lespezile de piatră ale trotuarului. Lui Goida i se părea că pînă şi urechile bătrînului se lungesc, îndreptîndu-se spre ofiţeri. „Ce-o fi cu el ? îşi zise Vasil. Cere de pomană ? Sau cercetează feţele ofiţerilor căutînd să şi le întipărească în minte şi ascultă spusele lor ?"

Batura îşi părăsi locul de sub castan imediat după pauza de prînz, cînd pe stradă nu se mai vedea trecînd nici un ofiţer.

Lovind trotuarul cu vîrful de fier al toiagului, bătrînul porni pe Kirov în jos, coti apoi pe Sadovaia şi se îndreptă spre centrul oraşului. Dar atenţia îi fu atrasă de prima ospătărie ce-i ieşi în cale.

În urma lui intră în ospătărie şi Vasil Goida. Ceru un pachet de ţigări, o halbă cu bere şi un sandviş şi se aşeză la o masă mai depărtată de-a lui Batura.

Bătrînul ceruse ospătarului Iakov două sute de grame de vodcă. Cum i-o aduse o şi dădu pe gît, dintr-o dată, fără să ia ceva înainte, cum e obiceiul.

— Ce zici, moş Ignat, e bună vodca după o zi de muncă ? îl întrebă ospătarul.

Cerşetorul făcu un gest de modestie :

— Halal muncă ! Nu-ţi mai rîde de mine ! Nici duşmanului meu nu i-aş dori o asemenea îndeletnicire. Dacă mi-am ales meseria asta, apoi numai speriat de mizerie am făcut-o, fiindcă sînt singur cuc pe lume, şi n-am pe nimeni să-mi poarte de grijă.

— Curat sărăcie ! rîse ospătarul. Păi dumneata, să vrei, îmi poţi cumpăra stabilimentul ăsta, cu toate angaralele.

— Ţi-ai şi găsit pe cine să pizmuieşti, omul lui dumnezeu ! Şi bătrînul îşi plesni supărat buzunarul. Ia-ţi

toată averea mea, dar în schimb dă-mi ochii şi cei treizeci de ani ai tăi ! Ce zici, facem schimbul ?

— Ei haide, hai, nu te necăji pe mine degeaba ! Te cunosc eu, bătrîne. Ospătarul luă de pe tejghea o farfurie întinsă şi o puse în faţa bătrînului. Hai, scoate ce ai adunat în dimineaţa asta şi taci din gură, nu mai face pe milogul.

Batura scoase din buzunar un pumn de bănuţi de argint, apoi încă unul şi încă unul. Farfuria se umplu. Ospătarul puse mîna pe ea şi o săltă uşurel şi îndemînatic pe cîntar.

— Două şi trei sute optzeci. Optzeci se socoteşte la scădere. Aşa că avem două şi trei sute neto. Poftiţi în locul metalului dumneavoastră preţios aceste hîrtiuţe jerpelite. Ospătarul dădu pe gît o duşcă bună de rachiu, puse în pălăria bătrînului cîteva hîrtii de cîte zece ruble şi-l ameninţă cu degetul, rîzînd :

— Bagă de seamă, Ignat : ţin evidenţa veniturilor tale. În curînd ai să devii milionar.

— Ţi-ai găsit ! Batura îşi plimbă privirea bolnavă prin încăperea ospătăriei. Astăzi au luat leafa binefăcătorii mei, de-aia au fost atît de darnici. Mîine s-ar putea să nu capăt nici de pîine.

Isprăvindu-şi halba de bere, Goida îşi zise că n-are rost să mai rămînă în ospătărie. Ieşi deci în stradă, trecu de partea cealaltă şi intră în farmacia de peste drum, de unde se vedea bine uşa ospătăriei.

Cerşetorul plecă tîrziu, cînd ziua era pe sfîrşite. Goida se aştepta ca bătrînul, uşor ameţit de băutură, să se întoarcă acasă. Dar el porni cu paşi siguri, făcîndu-şi drum cu băţul, pe strada Sadovaia, apoi coti pe Kirov şi, spre uimirea locotenentului, îşi reluă locul de sub castan.

După ora şase seara, din blocul în care se afla statul-major al marii unităţi de aviaţie şi din casele alăturate, începură să iasă ofiţerii care îşi încheiaseră ziua de muncă. Trecură, unul cîte unul sau în grupuri, prin dreptul castanului sub care stătea cerşetorul. Acum,

monezile de argint cădeau mai rar în pălăria neagră, dar Batura stătea răbdător pe loc şi aştepta.

După vreo jumătate de oră dispăru. Se întoarse după 7, înainte de-a începe să ruleze filmul la Casa Ofiţerilor. Dar nu părăsi definitiv Kirov decît seara tîrziu.

Goida îl petrecu pînă acasă şi se întoarse înapoi. Strada era pustie şi slab luminată. Vasil ridică gulerul hainei, îşi îndesă şapca pe sprîncene şi se aşeză sub castan. „Ce-o fi văzînd el de-aici?“ se întrebă nedumerit.

De pe strada Ujgorod se auzi zgomotul unor paşi mărunţi şi repezi. De după colţ apărură două fete tinere, cu pălării şi pelerine la fel, şi trecură pe lîngă Goida, lăsînd în urma lor un miros puternic de parfum. Erau atît de preocupate, încît nici nu-l băgară în seamă şi Goida surprinse, fără să vrea, ceva din micile lor secrete. E drept că nu cine ştie ce şi apoi mai erau şi vechi ca lumea, dar ele însoţesc tinereţea oricărui om : ce i-a spus el şi ce i-a răspuns ea, cum a sărutat-o el deodată şi cum s-a speriat ea, a vrut să fugă, dar n-a putut, că n-au ascultat-o picioarele.

Fetele dispărură rîzînd în întunericul scuarului.

Atunci Goida ieşi şi el de sub castan. Îşi dădea seama că nu mai avea ce căuta aici. Părea să fi înţeles de ce anume stătea Batura de dimineaţă pînă seara la intretăierea străzilor Kirov şi Ujgorod. Zi de zi şi săptămînă de săptămînă treceau prin faţa lui ofiţerii ; şi bătrînul, prinzînd frînturi din convorbirile lor, culegea cu grijă informaţiile de care avea nevoie.

Locotenentul porni spre strada Kiev şi se duse să-i raporteze lui Zubavin. După ce-l ascultă atent, maiorul îi dădu ordin să continue supravegherea.

A doua zi de dimineaţă, Vasil apăru din nou în casa prietenului său. Ana Stepanovna îl întîmpină cu un zîmbet şiret.

— Ce-i cu tine? Ai venit să lucrezi pentru cauza aceea sfîntă ? Şi cu un semn arătă fereastra care dădea spre Kirov. Hai, ocupă-ţi poziţia strategică, eu n-o să te deranjez. Îşi puse pe cap basmaua ei veche, luă coşul pe mînă şi plecă.

Goida deschise larg fereastra, aprinse o ţigară şi începu să aştepte sosirea lui Batura. Trecu un ceas, trecură două, dar Batura nu se ivea. Să fi simţit el oare ceva ?

După ora zece se auzi uşa de la intrare. Se întorcea din oraş Ana Stepanovna. Părea îngrijorată, preocupată de ceva.

— Ei, ce se aude ? întrebă ea gîfîind, ştergîndu-şi de năduşeală fruntea brăzdată de cute. Ai făcut vreo ispravă ? Ar fi trebuit să stai în altă parte. Astăzi, Batura al tău face de gardă pe lîngă biserica ungurească.

— Batura al meu ? Ce spui dumneata, mătuşă Ania ?

Goida era uimit şi ruşinat în acelaşi timp.

— Ei lasă, nu încerca să negi ! Cînd l-am văzut pe străinul acela dîndu-i de pomană lui Batura, am înţeles îndată pentru ce ai nevoie de apartamentul nostru.

— Care străin ? Ce pomană ?

Ana Stepanovna închise bine fereastra şi, apucîndu-l de mînă, îl trase mai spre fundul odăii :

— Ascultă-mă !...

Vorbea cu înflăcărare, încurcat, omiţînd unele amănunte, dar Goida înţelese totuşi foarte bine ce anume se întîmplase.

Prăvălia în care intrase Ana Stepanovna era aşezată chiar peste drum de intrarea principală a bisericii protestante. Făcîndu-şi cumpărăturile, Ana Stepanovna îl văzuse prin geamul vitrinei pe Batura. Stătea în picioare pe scara de la intrare, cu pălăria neagră în mînă. Trecînd pe lîngă bătrîn, fără a se opri, lumea îi arunca mărunţiş. Numai un singur om, pe care Ana Stepanovna nu-l cunoştea, şi care sigur nu era din Iavor, ajungînd în dreptul lui Batura, îl măsură din cap pînă în picioare, ridică din umeri, spuse ceva şi intră în biserică. Omul acela părea să fie străin; era înalt, îmbrăcat cu un palton scurt, de culoare deschisă, o pălărie cu boruri largi, mănuşi galbene şi ochelari cu ramă de baga. Ana Stepanovna simţi trezindu-se în ea interesul. Ieşi din prăvălie şi se îndreptă spre biserică. Necunoscutul îşi scosese pălăria şi, rezemat de tocul uşii, examina plin de curiozitate

pe credincioşi şi interiorul bisericii. Nu rămase însă mult timp acolo. Cînd plecă din biserică, Ana Stepanovna se luă după el. Era nerăbdătoare să ştie dacă străinul o să se mai oprească o dată lîngă Batura şi-o să-i mai spună ceva. Şi într-adevăr, aşa s-a întîmplat. Scotocindu-se prin buzunare, străinul scoase o hîrtie de zece ruble şi o aruncă în pălăria cerşetorului, spunîndu-i : „E puţin, dar nu pot mai mult". Afară de Batura, lîngă biserică mai erau încă doi cerşetori. Străinul le dădu şi lor cîte zece ruble. După aceea ieşi în stradă şi se urcă într-o maşină deschisă, aparţinînd hotelului din Iavor, „Inturist". După plecarea străinului, Ana Stepanovna îşi concentră atenţia asupra lui Batura. Convins că nu-l pîndeşte nimeni, orbul scoase bancnota primită de la străin, o examină în grabă şi-o ascunse în buzunar.

După ce ascultă relatarea Anei Stepanovna, Goida se repezi într-un suflet la Zubavin. Peste cîteva minute era în strada Kiev, la intrarea din spate a securităţii raionale din Iavor. Urcă în goană scara, sărind cîte două trepte, şi, gîfîind de oboseală, se opri în faţa uşii capitonate a şefului de secţie. După ce-şi trase puţin sufletul şi-şi potrivi mai bine şapca pe cap, bătu în uşă.

Înafară de Zubavin, în birou se mai aflau un colonel, pe care Goida nu-l cunoştea, şi generalul Gromada, cunoscut întregii populaţii din Iavor.

După expresia agitată a feţei, Zubavin înţelese că locotenentul are ceva foarte important de raportat.

— Ai ceva noutăţi ? întrebă el.

— Da, tovarăşe maior. Îmi permiteţi să raportez ?

Zubavin se întoarse spre colonel :

— E chiar dînsul în persoană... Vasili Petrovici Goida. Faceţi cunoştinţă.

— Îmi pare bine. E chiar aşa cum mi l-am închipuit.

Şi colonelul Şatrov strînse cu putere mîna locotenentului.

Generalul Gromada îi făcu din cap un semn prietenos de salut. Cu ochelarii săltaţi pe frunte, clipind des din ochii săi miopi, aştepta cu nerăbdare să afle noutăţile.

Vasil le povesti ce s-a petrecut la intrarea în biserica protestantă. Terminîndu-şi raportul, se retrase mai spre uşă şi rămase acolo, aşteptînd în poziţie de drepţi. Toată lumea tăcea. Gromada pufăia supărat din lulea, privind gînditor tavanul, cu capul dat pe spate. Şatrov îşi freca preocupat tîmplele cărunte cu palmele. Zubavin arunca priviri nerăbdătoare, cînd la ceas, cînd la planul Iavorului întins pe masă. Se vedea că toţi trei se gîndesc la acelaşi lucru, toţi caută să rezolve aceeaşi problemă.

Cel dintîi vorbi Zubavin.

— După părerea mea, străinul este un agent de legătură, un trimis al lui Craps, spuse el.

— Aşa s-ar părea, spuse cu prudenţă generalul Gromada. Care-i părerea dumitale, tovarăşe colonel ?

— Nu ştiu, răspunse gînditor Şatrov. Dacă străinul acesta este agent de legătură, cum de a riscat el atunci să se întîlnească cu Batura ziua în amiaza mare, fără să se teamă că ar putea să cadă şi el şi agentul său ?

— Unde vedeţi riscul, tovarăşe colonel ? obiectă Zubavin. Nu exista nici un risc. Individul era convins că Batura e înafara oricăror bănuieli. Şi apoi, pentru un străin, este un lucru cît se poate de firesc să se intereseze de-o biserică şi să dea de pomană unui cerşetor. Tovarăşe general, eu cred că este un om de legătură. Sînt convins că, o dată cu pomana, a strecurat în pălăria lui Batura şi instrucţiuni din partea „Bizonului". Au fost scrise cu cerneală simpatică pe bancnota de zece ruble.

— Da, s-ar părea că aşa e, consimţi Gromada.

Şatrov se mai îndoia totuşi :

— Nu ştiu. Ipotezele dumneavoastră sînt puţin cam... cam, aş putea să spun... — zîmbi el deodată — extrem de categorice. Eu sînt obişnuit să raţionez mai prudent. Mi se pare că Craps ştie să acţioneze într-un fel mai şiret şi mai sigur. Deşi, cine ştie... Poate că aveţi dreptate. Vreţi să verificăm îndoielile mele şi convingerile dumneavoastră ?

— Mai e vorbă ? Ce propuneţi ? Gromada se uită la colonelul Şatrov.

— Evgheni Nikolaevici, ai putea dumneata, sub un pretext oarecare, cît se poate de inocent, să mi-l arestezi de urgență prin intermediul miliției și să-l percheziționați pe acest cerșetor ?

— Cum să nu ! Să mergem, tovarășe Goida !

Ignat Batura era acel agent al lui John Fayne, care purta numele unui om mare, Homer. Nu îndeplinea decît însărcinările date de rezidentul Dziuba și nu-și făcea raportul decît în fața acestuia ; nu cunoștea pe niciunul din agenții lui Dziuba și nici ei nu-l cunoșteau. Bănuia că și Dziuba, la rîndul său, avea superiori. Habar n-avea însă nici cine sînt, nici unde se află. La drept vorbind, lucrul acesta nici nu-l interesa. Îl alimenta regulat pe Dziuba cu informațiile culese, încasa bani — și atîta tot. Aflase de moartea rezidentului chiar în ziua cînd informația fusese publicată la rubrica „Fapte diverse" a ziarului „Zakarpatskaia Pravda". Dar „Homer" nu-și pierduse capul. Își dădea seama că în nici un caz activitatea sa de spionaj nu se putea încheia cu moartea lui Dziuba. Era convins că odată și odată, la răspîntia străzilor Kirov și Ujgorod, sau la ușa bisericii protestante, va apărea în fața lui un succesor al lui Dziuba și totul va reîncepe.

Și iată că presupunerile sale se adeveriseră : omul apăruse. Cuvintele sale : „E puțin, dar nu pot mai mult" erau parola de recunoaștere și în timp ce lăsa să cadă în pălăria cerșetorului bancnota de zece ruble, reuși să-i spună cu tonul acela special, dar foarte expresiv și inaccesibil celor neinițiați, cu care sînt deprinși numai spionii în școlile lor : „Ai fost desemnat să iei locul „Bătrînului". Instrucțiunile sînt scrise pe bancnotă."

O asemenea avansare l-a înspăimîntat pe „Homer". Să ajungă el, Batura, măruntul Batura, rezident ! Cum se putea una ca asta ? Nu, era prea mult. Nici nu știa bine ce anume trebuie să facă un rezident. Batura nu se pricepea decît la un singur lucru : să tragă cu urechea la convorbirile ofițerilor care treceau prin fața lui. Era gata să îndeplinească și mai departe această însărcinare,

dar să fie rezident, nu !... Pipăi bancnota de zece ruble nouă-nouţă. Era totuşi curios să afle ce scrie pe ea.

Cu mare greutate se stăpîni să rămînă la postul său, atît cît era nevoie. După terminarea serviciului religios, ezitînd, neştiind încotro s-o ia, spre casă sau spre Iakov — o luă pe strada Sadovaia şi nimeri în ospătăria lui Iakov. Nu bău mai mult ca de obicei şi nici nu se îmbătă, cum s-ar fi cuvenit, după o bucurie ca aceea ; şedea tăcut în colţul său — şi totuşi fu implicat într-un scandal. Doi flăcăi cam afumaţi se agăţară de el şi-l batjocoriră atîta, încît îl întărîtară. De la discuţie se luară la bătaie. Auzind gălăgie în ospătărie apăru un miliţian, îi arestă şi-i duse pe toţi trei la miliţie. Acolo li se luară actele, fură interogaţi şi admonestaţi pentru purtarea lor şi punîndu-li-se în vedere să nu mai provoace scandaluri în localurile publice, li se dădu drumul. „Homer" ajunse acasă spre seară. Întîmplările din timpul zilei îl hotărîră să nu se mai ducă în strada Kirov. Închise bine fereastra şi se apucă să descifreze directivele primite. (Într-o vreme, Dziuba îl învăţase cifrurile mai simple, codul şi descifrarea lui).

Ordinul scris pe biletul de zece ruble cu cerneală simpatică şi semnat „Nr. 21", pe care Batura nu-l cunoştea, suna astfel : „Începînd de azi veţi îndeplini funcţiunile decedatului „Bătrîn". În scurtă vreme, un om de legătură vă va aduce un emiţător şi o importantă sumă de bani. Aşteptaţi-vă ajutorul, care se va numi „Păstor". Asiguraţi primirea lui în secret, şi într-un loc sigur. Parola : „Moşule, cum pot ajunge în strada Sadovaia ?" „Nu sînteţi de aici ?" „Nu, sînt din Rahov". Continuaţi să culegeţi informaţii. Căutaţi sprijin printre localnici, mai cu seamă printre cei din Ucraina Transcarpatică, care au fost împreună cu dumneavoastră în America de Sud sau în Australia. Nu ţineţi seama de cheltuieli. Indicaţii mai precise vă va aduce „Păstorul".

După ce citi mesajul, Batura oftă adînc, se scărpină în ceafă şi trînti o sudalmă :

— Tîmpiţilor ! Idioţilor ! Drept cine mă luaţi ? Treaba asta nu-i de mine !

Şedinţa din biroul maiorului Zubavin, întreruptă la ora unsprezece dimineaţa, fu reluată la patru. Maiorul întinse pe masă, în faţa generalului Gromada, o copie a ordinului semnat de „Nr. 21", adică de către „Bizon". Colonelul Şatrov îl citi şi-l reciti cu multă atenţie.

— Da, spuse el gînditor şi puţin încurcat, este o manevră la care nu mă aşteptam. Nu l-aş fi crezut pe „Bizon" în stare de asemenea lucruri. Ei bine, să începem jocul, admiţînd că rezidentul ar fi Batura.

Dar cine era omul care îi înmînase lui „Homer" ordinul centrului de spionaj „Sud", în ce fel şi de unde sosise el la Iavor şi ce anume urmărea ?

Expresul de Viena sosi la Iavor dis-de-dimineață, la ora obișnuită. Acoperișurile vagoanelor erau ude, pe geamurile groase se scurgeau șerpuind picăturile de ploaie, iar treptele vagoanelor erau pline de noroiul adus de călători. Se vede treaba că prin locurile pe unde trecuse trenul, pe malurile Dunării, la Viena și la Budapesta, prin stepa ungară Alfeld, plouase cu găleata.

Monstrul de fier încremenit pe roți se zvînta în razele călduțe ale soarelui dimineții, iar echipele de grăniceri de la frontieră controlau actele călătorilor : ofițeri și soldați sovietici din trupele de ocupație aflate în Austria, plecați în permisie, tineri și tinere întorcîndu-se la Moscova de la Campionatele mondiale de gimnastică care avuseseră loc la Roma, o delegație de unguri în trecere spre China, parlamentari, reprezentanți comerciali din diferite țări, diplomați din cei care preferă trenul în locul avionului și, în sfîrșit, călători obișnuiți, turiști în trecere. Printre călătorii aceștia obișnuiți se afla și Frank Bild, un bărbat înalt, uscățiv și sănătos, de vreo 50 de ani, purtînd pe nasul său lung și osos niște ochelari grei cu ramă de baga. Frank Bild își fuma liniștit țigara, așteptînd să se sfîrșească controlul actelor, aruncînd spre fereastră priviri plictisite. Nu le adresă grănicerilor o vorbă, nu se uită la niciunul dintre ei. Se părea că pentru el nici nu existau oamenii aceștia indiscreți.

După ce fură îndeplinite toate formalitățile vamale de trecere a graniței, Frank Bild urcă la etajul trei al

gării, unde se afla hotelul rezervat călătorilor străini, se instală într-o cameră confortabilă, făcu un duş, se bărbieri şi-şi schimbă hainele. Răcorit, cu obrajii supţi, dar îmbujoraţi de apa rece, intră în restaurant, fără să arunce vreo privire cuiva, la fel ca în tren, părînd să nu observe nimic în jurul său. Comandă ochiuri cu şuncă, coniac, brînză şi cafea. Mînca şi bea fără grabă, cu ochii în farfurie. Cînd ospătarul veni să-i facă nota, el îl întrebă în englezeşte dacă poate găsi la Iavor un dicţionar englez-rus. Dar omul nu ştia englezeşte decît două cuvinte : „Nu înţeleg". Frank îşi repetă întrebarea în limba germană, limbă pe care ospătarul o cunoştea bine. Îi răspunse că la Iavor există o librărie unde se poate cumpăra nu numai dicţionarul englez-rus, dar şi alte cărţi bune. Nici nu este departe de gară, pe strada principală, cam la două minute de mers. Iată, se vede chiar şi de-aici : două vitrine mari încadrînd o uşă înaltă de stejar, deasupra căreia e o firmă roşie pe care scrie cu litere mari : „Knigotorg".

Frank Bild aruncă o privire distrată pe fereastră, în direcţia librăriei, îşi puse cu un gest automat ţigara în gură şi se ridică încet de pe scaun. Înainte de a părăsi restaurantul mai întrebă : unde se puteau preschimba bani străini în monedă sovietică ? Ospătarul îi dădu şi această informaţie.

Cu aceiaşi ochi care păreau că nu văd pe nimeni, rece şi măreţ, călătorul părăsi restaurantul, coborî agale scara, trecu prin hol şi ieşi în piaţa gării, cu rondurile ei de flori mărginite de brîul gazonului de un verde proaspăt.

Casa de schimb se afla într-o clădire mică, chiar aici în piaţă. Frank Bild îşi schimbă acolo dolarii în ruble, apoi se îndreptă spre librăria cu uşi înalte de stejar şi două vitrine mari, pline de cărţi.

În vasta încăpere a oficiului de desfacere a cărţilor, mii de volume erau aşezate în rafturile mari.

— O ! exclamă călătorul în limba germană. Unde mă aflu ? Librăria dumneavoastră seamănă cu British Museum !

Un om îmbrăcat în negru, cu o cămaşă albă imaculată şi o cravată ceva mai modestă, de culoare închisă, îl salută prietenos şi-i răspunse într-o nemţească curată :

— Desigur mai avem mult pînă la British Museum, dar chiar şi cantitatea aceasta de cărţi are pentru oamenii muncii din Iavor o importanţă mai mare decît au milioanele de volume ale bibliotecii britanice pentru populaţia din Londra.

— Sînteţi nu numai vînzător, dar şi agitator ! zîmbi Frank Bild — pentru prima oară de cînd pusese piciorul pe pămîntul sovietic. Aveţi un dicţionar englez-rus ?

— Poftiţi, vă rog.

Omul în negru luă din raft o carte groasă cu scoarţe vişinii şi o puse pe tejghea, în faţa cumpărătorului.

— Este exact ce-mi trebuie, spuse mulţumit Frank Bild.

Puse dicţionarul în buzunarul încăpător al pardesiului său, numără banii şi trecu la casă. Înmînîndu-i bonul vînzătorului, îi strînse mîna şi-i spuse glumeţ :

— Vă mulţumesc, domnule agitator. Apoi adăugă în şoaptă : complimente de la „Bizon".

— De la „Bizon" ?... Omul de la tejghea era în culmea uimirii. Însuşi Arthur Craps îi transmitea complimente. Va să zică şi-a adus, în sfîrşit, aminte de el ! Şi cîţi ani păstrase tăcere ! „Bizonul" fusese naşul lui Krîj. Arthur Craps îl recrutase ca agent încă de pe timpul cînd îndeplinea funcţiunea de ajutor al ataşatului militar din Praga. Acum 16 ani, Krîj fusese simplu agent şi acum rămăsese tot numai agent de rînd. În schimb, Craps avusese o ascensiune vertiginoasă. Auzise că ar fi ajuns un personaj important, omul care avea cel mai greu cuvînt în tot statul-major al spionajului străin. Dacă acum îşi adusese aminte de el, lucrul acesta nu se putea să fie întîmplător. Avea, desigur, un motiv serios.

Chiar din primii ani după ce regiunea transcarpatică fusese alipită la Ucraina Sovietică, Liubomir Krîj le adusese multe servicii preţioase stăpînilor săi. Informaţiile culese le comunica rezidentului Dziuba, iar acesta le transmitea mai departe. Krîj nu avea de-a face decît

cu Dziuba. De curînd aflase din ziare că rezidentul a murit într-un accident. Krîj era convins că accidentul nu fusese o întîmplare : cineva avea motive să se scape de el și-o făcuse în așa fel ca acesta să cadă în prăpastie. În primele zile după moartea lui Dziuba, Krîj se bucurase de libertatea sa, recăpătată așa pe neașteptate. Nu mai avea nici un motiv să tremure pentru viața lui : un mort nu mai poate vorbi și dacă nu mai vorbește, n-are cum să te dea de gol. Dar după cîteva săptămîni, Krîj începu să-i ducă dorul lui Dziuba și banilor pe care-i primea de la el. Se deprinsese să ducă o viață îmbelșugată, ajutat de cîștigul acesta necinstit. Krîj începu să regrete tot mai mult lipsa din bugetul său a acestui capitol de venituri, pe care-l pierduse. Și iată că salutările primite de la „Bizon" îi readuseră speranța că vechiul venit va juca din nou în fața ochilor lui. Numai salutări să-i trimită ? Numai atît ? Nu se poate, trebuie să fie ceva mai mult.

Mai palid la față ca de obicei, cu sudoarea năpădindu-i tîmplele sale cărunte, pieptănate cu grijă, Liubomir Krîj privea cu speranță amestecată cu teamă spatele străinului în trecere prin Iavor. Oare n-avea să-i mai spună nimic ?

Răsfoind dicționarul, Frank Bild se îndreptă fără grabă spre ieșire, cu totul indiferent la frămîntările unuia dintre agenții care-i fuseseră încredințați de „Bizon". Puse mîna pe clanța ușii și ridică piciorul ca să treacă pragul librăriei, dar deodată se răsuci în loc și porni îndărăt.

— Uitați-vă, spuse el aruncînd dicționarul pe tejghea, exemplarul acesta are pagini îndoite și prost tăiate.

Prezentîndu-i scuze, agitat și zăpăcit, Krîj căută un alt exemplar, care să satisfacă gustul pretențiosului cumpărător.

Înmînîndu-i cartea cu pretinsele defecte, îi șopti : „Vezi pagina 219". Totodată puse pe tejghea o mănușă de piele glacé, umplută cu ceva, și făcu semn din ochi vînzătorului. Krîj expedie cît ai clipi „coletul" sub tejghea. Cumpărătorul stătea cu spatele spre casieră, mas-

cîndu-l pe vînzător, în aşa fel, încît de la casă să nu se vadă nimic.

— Asta da, mai zic şi eu, spuse Frank Bild tare, vîrînd dicţionarul în buzunarul pardesiului. La revedere.

Trecînd prin faţa casierei, o salută ridicîndu-şi uşor pălăria...

Peste o oră, Frank Bild, care îndeplinea acum funcţiunile agentului de legătură al centrului de spionaj „Sud", se întîlni şi cu al doilea agent, „Homer". Îndeplinise cu multă grijă ambele însărcinări date de „Bizon", luîndu-şi toate precauţiile şi toate măsurile de prevedere. Nu ştia că primul agent fusese numit rezident la Iavor, iar al doilea nu primise această însărcinare decît în mod fictiv, spre a induce în eroare serviciul de spionaj sovietic. În planul operaţiei „Primăvara în munţi", agentul suspect „Homer" era desemnat chiar astfel : momeală. Nici nu se aştepta la mai mult din partea lui. Rostul acestei avansări era să atragă asupra lui, pentru un timp, atenţia spionajului sovietic. Mai tîrziu, organele securităţii o să înţeleagă probabil că au greşit, dar atunci nu vor mai putea face nimic, fiindcă operaţia „Primăvara în munţi" va fi terminată.

Astfel raţiona „Bizonul".

...Cum s-a închis în spatele străinului uşa librăriei, casiera, moartă de curiozitate, a ieşit afară din cabina ei de sticlă şi-a dat fuga la Krîj, potopindu-l cu întrebări. Vînzătorul i-a satisfăcut cu plăcere curiozitatea, fără să-i spună, bineînţeles, tot ce a vorbit cu cumpărătorul.

Casieriţa a intrat din nou în cabina ei. Krîj a mai aşteptat puţin, apoi scoţînd dicţionarul englez-rus, refuzat de ciudatul cumpărător, a smuls binişor din volum, aproape fără să se cunoască, pagina 219, şi a băgat-o în buzunar.

Seara, cînd s-a întors acasă, a tras perdelele de la fereastră şi a golit pe masă conţinutul mănuşii pe care i-o înmînase trimisul „Bizonului". Înăuntru se aflau dolari, noi-nouţi, în bancnote mari. Krîj îi numără cu grijă şi-i puse bine. Apoi, scoţînd dintr-o ascunzătoare o sticluţă

cu lichid incolor, muie cu grijă spaţiile albe ale paginii rupte din dicţionar, făcînd să apară cele scrise printre rîndurile tipărite. Instrucţiunile nu erau prea lungi. I se recomanda agentului nr. 2113, poreclit „Crucea", să-şi reia imediat activitatea întreruptă, dar de rîndul acesta nu în calitate de agent simplu, ci de rezident la Iavor.

Mesajul se încheia astfel : „În curînd se va prezenta la dumneata «Muntenegreanul». Pregăteşte-i în casa dumitale un adăpost sigur. Veţi îndeplini toate indicaţiile lui. «Bizonul»".

Liubomir Krîj reciti o dată şi încă o dată directivele. El, rezident ! O înaintare în grad atît de însemnată îl emoţiona. Cum trebuia să înţeleagă acest lucru ? De ce tocmai el, care fusese ţinut atîta timp pe linie moartă, să fie înaintat rezident şi de ce tocmai acum, cînd nu se mai aştepta de loc la bunăvoinţă din partea „Bizonului" ? Însemna oare că fusese pus la încercare şi găsit demn de încredere ? Sau alegerea a căzut asupra lui numai pentru că, în momentul de faţă, nu exista la Iavor altul mai potrivit pentru postul acesta ? În timpul cît lucrase sub ordinele „Bizonului", Liubomir Krîj îşi dăduse de mai multe ori seama că era cît se poate de naiv să te aştepţi la mare lucru din partea patronului. Cînd avea nevoie de un om, îl plătea cît timp acesta îi asigura informaţii preţioase, culese cu riscul vieţii. Cîtă vreme n-ai fost prins, cît timp contraspionajul sovietic n-a dat de urmele tale, cît timp nu prezinţi nici o primejdie pentru existenţa rezidentului, eşti protejat şi apărat de prietenii tăi ascunşi. Dar aceiaşi „prieteni" te trimit în doi timpi şi trei mişcări pe lumea cealaltă, de îndată ce ai comis o greşeală. Aşadar, la drept vorbind, înaintarea în funcţia de rezident nu trebuia interpretată ca o dovadă de încredere deosebită faţă de el, ci era dictată de situaţia care se crease în urma morţii lui Dziuba.

Oricum „Crucea" era totuşi mulţumit de faptul că „Bizonul" apăruse din nou la orizont şi că datorită acestui fapt, în buzunarele sale vor curge din nou bani mulţi. Noua lui situaţie promitea să-i aducă mari avantaje. Nu era puţin lucru să fii numit rezident ! În

calitatea lui de vechi agent şi colaborator apropiat al lui Dziuba, Krîj cunoştea destul de bine îndatoririle rezidentului. Rezidentul era singurul om care ştia precis în serviciul cui se află şi unde sînt patronii săi. Numai el primea instrucţiuni de peste graniţă, prin intermediul unui agent de legătură sau prin radio. Rezidentul recruta agenţi, îi instruia şi le răsplătea serviciile, după aprecierea lui. Rezidentul avea grijă ca aceşti agenţi să nu se cunoască între ei, să trăiască modest, fără a atrage asupra lor atenţia şi fără să trezească bănuielile securităţii. Rezidentul mătura din calea lui pe toţi acei care puteau să constituie o primejdie pentru existenţa sa. Tot el îi „dresa" pe noii recrutaţi, transmiţîndu-le toate cunoştinţele pe care şi le însuşise la vremea lui ; să scoată de la limbuţi informaţii interesante, să tragă cu urechea la diferite discuţii, să fure documente prost păzite. În ascunzătorile rezidentului se aflau oricînd arme, otrăvuri puternice, un emiţător de radio, sume importante de bani, cerneală simpatică, o trusă completă de instrumente şi materiale, cu ajutorul cărora la nevoie puteai să fabrici un paşaport, sau alte documente. Rezidentul era cel care amenaja locuinţe conspirative, adăposturi pentru agenţii strecuraţi peste graniţă, ca şi pentru cei care trebuiau expediaţi îndărăt, prin cordonul grănicerilor. Era singurul om care îi îndruma pe agenţi în urmărirea diferitelor obiective.

Partea cea mai dificilă şi mai primejdioasă din întreaga „activitate" a rezidentului era recrutarea agenţilor. Dacă şeful tău nu te-a învăţat din timp să cunoşti slăbiciunile oamenilor, nu te-a format ca „vînător de suflete omeneşti", rişti să greşeşti chiar de la primul om. Cei pe care-i alegi trebuie să-i ataci de la bun început, luîndu-i la sigur, fiindcă numai astfel poţi să-i învingi. Un succes parţial, un atac nereuşit, îţi poate atrage pieirea.

Krîj n-a închis ochii toată noaptea, căutînd să se obişnuiască cu noua lui situaţie, meditînd asupra ei şi cîntărind bine, cînd anume, în ce fel şi cu ce să înceapă.

Hotărî ca în primul rînd să-şi orînduiască temeinic existenţa sa ca rezident. Începu deci prin a-şi căuta ajutoare sigure, capabile să fie de folos „Bizonului". După ce trecu în revistă peste o sută din cunoştinţele şi prietenii săi de la Iavor, noul rezident se opri deocamdată la una singură, cît se poate de cunoscută vechilor locuitori ai Iavorului — Marta Stefanovna Lîsak.

Marta Stefanovna se născuse pe malurile Dunării, la Budapesta, în familia unui comerciant. Primii ani ai copilăriei şi-i petrecuse într-un orăşel de munte din nordul Transilvaniei. Apoi plecase să înveţe la o şcoală din Bratislava slovacă. Mai tîrziu, măritîndu-se cu Iurii Lîsak, se stabilise la Iavor, unde dăduse naştere unui fiu, pe care-l boteză Andrei. Cutreierînd străinătăţile, cunoscînd tot felul de oameni : romîni, cehi, ucraineni şi colonişti nemţi, în marea lor majoritate negustori, Marta Stefanovna ajunsese să vorbească uşor limbile lor, să-şi însuşească obiceiurile şi gusturile lor. Dacă s-ar fi dus în Romînia, putea uşor să fie luată drept romîncă. Nu s-ar fi simţit prea prost nici la Budapesta sau la Debreţin. Nu-i mergea rău nici la Iavor.

Era bine cunoscută în oraş de toate femeile elegante care nu voiau să stea la rînd pentru a-şi procura mătase chinezească, piei pentru haine îmblănite ungureşti sau bulgăreşti, imitînd antilopa — mărfuri care se găseau mai greu. Marta Stefanovna era croitoreasă şi, pe lîngă asta, putea oricînd să mijlocească o vînzare sau cumpărare. Culegea de asemeni toate noutăţile, toate zvonurile din oraş. Şi apoi le răspîndea cu multă pricepere în cele patru vînturi.

Aceasta era femeia pe care Krîj îşi propusese s-o recruteze mai întîi şi în cel mai scurt timp ca agent. Setea de cîştig, făţărnicia şi minciuna, dragostea pentru toalete luxoase, obiceiul de-a mînca şi-a bea pe banii altora, ca şi deprinderea de-a trăi ca un cuc prin cuiburi străine — azi într-unul unguresc, mîine într-unul slovac, poimîine într-altul nemţesc — rafinamentul şi marea ei abilitate de speculantă şi aventurieră, gata să strîngă oricînd de gît pe cel care ar atenta la prosperitatea ei, toate

aceste însuşiri, înrădăcinate bine în sufletul Martei Stefanovna, uşurau îndeplinirea planului dificil pe care şi-l făcuse Krîj. Pentru a-şi apropia pe femeia aceasta, făcînd-o să slujească intereselor lui în mod conştient, convingînd-o să intre în serviciul „Bizonului", rezidentul n-avea prea multe de făcut : era de ajuns s-o atragă cu dibăcie printr-o momeală oarecare, înfiptă într-un cîrlig ademenitor.

Şi astfel, într-o seară de aprilie, după ce şi-a sfîrşit munca la librărie, Liubomir Vasilievici Krîj s-a îndreptat spre strada Jeleznodorojnaia, unde locuia Marta Stefanovna. Era îmbrăcat, ca de obicei, în haine negre, călcate cu grijă, fără nici o pată, cămaşă albă şi pălărie de fetru cam purtată, dar destul de arătoasă ; ghetele lui cu talpă groasă şi feţele din piele de bivol argentinian nu se temeau nici de apă, nici de zăpadă, nici de soare. În mîna dreaptă ducea un geamantanaş destul de greu pentru dimensiunile lui. Mergea pe partea străzii umbrite de copaci şi tufe dese. Ajunse, fără să fi atras atenţia asupra sa, la capătul străzii Jeleznodorojnaia, în dreptul casei cu acoperişul roşu al Martei Stefanovna. Toate ferestrele casei erau prevăzute cu obloane bine închise ; nici o crăpătură nu lăsa să se strecoare afară vreo rază de lumină. Fără a-şi pierde cumpătul, Krîj se apropie de portiţă şi-o împinse cu umărul. Dar portiţa nu cedă, era bine încuiată. Ce-i rămînea de făcut ? Să bată nu voia, de teamă că l-ar putea auzi vecinii. Încălecă deci gardul de lemn care împrejmuia casa în partea dinspre stradă şi bătu încetişor în fereastră. Trecu un minut, apoi încă unul, dar nimeni nu-i răspunse. Krîj aştepta răbdător.

— Cine-i acolo ? se auzi, într-un tîrziu, un glas dulceag.

Glasul venea de undeva din curte.

Krîj se întoarse. Pe fondul întunecat al cerului de seară, presărat ici-colo cu stele mici, spionul zări profilîndu-se deasupra gardului un cap negru, aproape pătrat. Uitîndu-se mai bine, recunoscu chipul Mariei, dama de companie şi servitoarea Martei Stefanovna, o fostă

călugăriţă. Îi recunoscu faţa albă ca varul şi basmaua neagră pe care o purta legată ca pe vremea cînd mai era călugăriţă. Stătea în picioare, de cealaltă parte a gardului, cocoţată pe ceva, şi privea cu încordare la oaspetele nocturn.

— Deschide, sfîntă Marie, eu sînt, spuse încet Krîj.

— Care eu ?

— Omul care te iubeşte.

— Aaaaa... dumneata erai ? Şi Maria dispăru fără zgomot în umbra gardului.

Peste o clipă, portiţa se deschise larg şi Maria se repezi în stradă, uşoară şi neagră, ca o umbră.

— Bună seara, pan [1] Liubomir ! Astăzi ai venit la femeia pe care o iubeşti sau la cea pe care o stimezi ? îl întrebă ea ironic.

— La amîndouă. Marta e acasă ?

— Acasă ! Intră, te rog !

— E singură ? Sau are cliente ?

— Nu primim cliente decît în timpul zilei. Seara, pe la noi vin mai mult clienţi. Maria izbucni în rîs şi se mistui în întuneric.

„S-a dus s-o anunţe pe stăpînă-sa", îşi zise Krîj. Străbătu curtea pe poteca binecunoscută, pavată cu cărămidă pusă pe muche, şi urcă scăriţa de lemn, cu balustrada sculptată frumos, ca o dantelă. Închizînd uşor ochii din pricina luminii prea tari, deschise uşa de la antreu şi se pomeni faţă în faţă cu Marta Stefanovna.

Era o femeie care-ţi atrăgea de la început atenţia. Înaltă şi voinică, cu obrazul smead, sprîncene groase şi ochi mari de ţigancă. Părul ei negru ca pana corbului era strîns într-o bucată lungă de stofă multicoloră, denumită aici, în Ucraina Transcarpatică, turban. Avea buzele vopsite violent, cercei de aur lungi, cu pietre negre atîrnîndu-i la urechi şi degetele de la mîini pline de inele. Arătătorul şi degetul mijlociu de la mîna dreaptă, îngălbenite la vîrf, trădau pe fumătoarea pasionată. O rochie de culoare vie — cireşe mari pe fond albastru — pantofi

---

[1] Pan – domnule, în limba poloneză. *(n.t.)*

roşii şi ciorapi subţiri cu talon negru completau toaleta croitoresei.

— Bună seara, Marta ! spuse Krîj şi, aşezîndu-şi tacticos geamantanaşul într-un colţ al antreului, se apropie de gazdă cu paşi măsuraţi, îşi înclină încet capul şi atinse cu buzele-i reci mîna Martei Stefanovna.

— Ah, Liubomir, tu erai ! spuse tărăgănat gazda, cu o voce groasă, aproape masculină, fără să observe atitudinea rece şi rezervată a musafirului. Buzele ei roşii se lărgiră într-un zîmbet amabil, sprîncenele pensate se ridicară pe frunte, iar cerceii grei începură să strălucească în toate culorile curcubeului, legănîndu-se ca nişte penduli în miniatură.

— Maria, unde ai pus vinul acela vechi ? Adu-l repede. Şi pregăteşte-ne cina.

Peste o jumătate de oră, Krîj, cu un şervet mare şi scrobit prins la gît, stătea la masă, în faţa Martei Stefanovna. Înfuleca cu o poftă de invidiat cîrnaţi de casă, slănină ungurească, brînză de Iaroslav şi ochiuri, sorbea din cel mai bun vin transcarpatic şi discuta prieteneşte cu gazda, mai veselă şi mai îmbujorată la faţă din cauza băuturii. Profitînd de drepturile unui prieten vechi şi privilegiat, pentru care uşile casei erau deschise oricînd, la orice oră din zi şi din noapte, îşi permitea să sărute din cînd în cînd mîna Martei Stefanovna, după care îşi vedea liniştit de mîncare.

Se apropia de miezul nopţii. Maria strînse vasele de pe masă şi se retrase tăcută la culcare, în odăiţa ei dosnică.

Terminînd de mîncat, Krîj îşi concentră toată atenţia asupra vinului. Turna necontenit în paharul său şi în paharul gazdei. Femeia nu se lăsa rugată : bea cot la cot cu el. După ce o pregăti astfel, Krîj se hotărî să treacă la scopul vizitei.

— Marta, am pentru tine o surpriză mare, mare de tot, o anunţă el.

— Ce spui ? se minună gazda. Prietenul ei nu-i făcuse pînă acum niciodată vreo surpriză, nici mare, nici mică. Era interesant să vadă ce fel de surpriză îi pregătea el.

Clătinîndu-se uşor pe picioare, Krîj se îndreptă spre antreu şi se întoarse cu geamantanaşul în mînă. Îl puse pe marginea mesei şi bătu cu palma în capacul lui.

— Cît îmi dai pentru conţinutul acestei lădiţe, Marta ?

— Dar ce ai acolo ? Cărţi ?

— Nu ! Îmi dai trei mii ? Aşa, pe nevăzute !

Marta Stefanovna răvăşi părul musafirului său şi-l bătu uşurel cu degetele peste obrazul stacojiu, îmbujorat de vin :

— Ce nevoie ai de miile mele, Liubomir ? Copii n-ai, nevastă n-ai, iar prietena nu te costă nici o para chioară. Ai început să pui bani la ciorap ? Ai ?

— Marta, te întreb pentru ultima oară : îmi dai trei mii ? Grăbeşte-te pînă nu-i tîrziu. După ce deschid geamantanul, îţi cer mai mult.

— Dar ce-ai acolo ?

În sfîrşit, Marta Stefanovna aruncă o privire îngrijorată şi gravă geamantanului nu tocmai arătos. Curiozitatea ei era aţîţată la culme.

— Ei hai, îmi dai ? Pe nevăzute ? Bate mîna ! Sau vrei să-l deschid ?

— Fie şi pe nevăzute ! se hotărî Marta Stefanovna.

Îi plăcea riscul. Şi cum putea să nu rişte, să nu mizeze trei mii de ruble, cînd era vorba de Liubomir Krîj, bărbatul atît de drag ei ? Mult i-ar mai fi plăcut să-i fie soţ. Cu toate că vreo trei duzini de logodnici bătătoriseră pînă acum drumul spre casa ei, Marta îi refuzase pe toţi. Dar pe Liubomir căuta să-l ademenească chiar ea şi dorea din tot sufletul s-o ia de nevastă. Nu izbutea însă cu ambiţiosul acesta. Recursese la tot felul de vicleniii : dacă nu vrei să mă iei de nevastă, nici să nu mai vii să mă tulburi degeaba, îi spusese o dată. Dar Krîj nu se speriase, ci încetă să mai vină un timp ; cît a trebuit să se străduiască ea pînă să-l aducă îndărăt ! S-a întors, ce-i drept, dar de-atunci venea în strada Jeleznodorojnaia din ce în ce mai rar. În schimb, cînd apărea, era primit întotdeauna ca un oaspe drag şi mult dorit.

Marta Stefanovna trase un sertar al scrinului, scoase de-acolo trei pachete de bancnote ascunse sub cearşafuri şi le aruncă pe masă. Krîj strînse cu grijă de pe masă cele treizeci de bilete a cîte o sută de ruble, potrivindu-le bine pe muche şi le vîrî în buzunar.

— Hai, deschide-ţi odată afurisitul de geamantan, nu-mi mai scoate sufletul ! se rugă Marta Stefanovna.

Cu o cheiţă mică atîrnată de un lănţug lung, Krîj deschise fără grabă geamantanaşul. Puse mîna pe capac şi se uită la femeie :

— Nu ţi-e teamă că ai să orbeşti, Marta ? Închide ochii.

— Ei, haide odată !

Marta Stefanovna smuci capacul geamantanului şi în faţa ei apărură mulţime de hîrtii frumoase, nou-nouţe, risipite pe fundul geamantanului, ca nişte cărţi de joc, cu efigia cenuşie a unui bărbat în vîrstă, cu pieptănătură şi favoriţi de modă veche. Erau bani. Şi nu orice bani, ci chiar aceia, singurii pe care Marta Stefanovna îi socotea bani adevăraţi, aceia pe care şi-i dorea din toată inima : dolari. Stăteau în geamantan, deasupra unor cărţi aşezate una lîngă alta, acoperindu-le pe de-a întregul, în aşa fel, încît părea că geamantanul e plin.

Palidă, ţinîndu-şi respiraţia, Marta Stefanovna privea, fără să clipească, toată această bogăţie şi nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Dolari ? Cîţi ? şopti ea gîfîind şi mutîndu-şi privirea speriată asupra lui Krîj.

— Dolari adevăraţi, mai puţini însă decît crezi. Adună banii teanc şi spuse zîmbind, în timp ce amesteca dolarii cum ai amesteca cărţile de joc : vezi, nu sînt chiar atît de mulţi, dar nici puţini. E un capital ! Ia-i şi nu uita dărnicia mea ! Ia-i ! Dar să nu spui nimănui, nici Mariei, nici măcar mie, unde ai să-i ascunzi. Lasă-i să stea acolo. Hai, nu-i iei ?

Marta Stefanovna privea cu bucurie nespusă banii aceştia străini, de dincolo de ocean, pe care Krîj îi vîra în mîinile ei tremurătoare. I se părea că pluteşte. Banii aceştia împrăştiau un parfum ameţitor. Deşi erau de

hîrtie, aveau pentru ea sunetul aurului curat. Mulţi şi foşnitori, cîntau sufletului hrăpăreţ al Martei Stefanovna cel mai dulce cîntec din cîte auzise ea. Deşi nu erau imuni în faţa devalorizării, putînd să piară în apă ori în foc, hîrtiile din faţa ei îi făgăduiau să devină o adevărată corabie a lui Noe, care să o ducă nevătămată prin toate valurile vieţii, prin focul şi potopul unui nou război, să treacă uşor prin urechea acului tuturor reformelor monetare. Cenuşii şi modeşti la înfăţişare, pentru ea aveau o putere nemaipomenită. Vederea lor făcuse să amuţească toate temerile Martei Stefanovna în faţa miliţiei, a judecătorului de instrucţie şi a tribunalului. Cum a văzut dolarii, a şi hotărît să-i primească. Nu se va despărţi de ei niciodată! Avea pentru ei o ascunzătoare sigură: o groapă săpată în via de lîngă casă. Se vor afla acolo în plăcuta tovărăşie a confraţilor lor de dincolo de ocean — bilete de cîte 5, 10 şi chiar de 25 de dolari. Cu cîtă greutate adunase ea la bursa neagră, în primii ani de după război, toată această bogăţie! Şi cît de uşor pusese mîna pe dolarii lui Krîj! Dar oare din cauza aceasta va ţine la ei mai puţin ca la ceilalţi? O, nu! Îi va purta mai puţină grijă propriului său fiu decît acestor bancnote cu efigia unui bărbat de modă veche.

— De ce taci? Ori de bucurie ţi-ai pierdut şi graiul? întrebă batjocoritor Krîj, sorbind alene din paharul său cu vin auriu.

Mai mult de formă decît dintr-un imbold sufletesc, Marta Stefanovna găsi cu cale să facă un pic de fasoane.

— De unde ai dolarii, Liubomir? întrebă ea, privind cu o prefăcută spaimă în direcţia obloanelor închise.

— Mi-au rămas de pe timpuri, răspunse acesta cu sînge rece.

— Bine, dar sînt noi-nouţi!

— Ei, atunci sînt de acum.

— Liubomir, te întreb foarte serios.

Sculîndu-se în picioare, Krîj ocoli masa, puse prietenos mîinile pe umerii ei şi-i răspunse închizînd un ochi:

— Marta, şi eu îţi răspund tot atît de serios : ia-i şi nu mai întreba nimic.

— Bine, bine, dar eu...

— Marta, pentru numele lui Dumnezeu, îşi ridică glasul Krîj, adu-ţi aminte pe cine ai în faţa ta ! Frumoasa mea doamnă, citesc în sufletul tău ca într-o carte deschisă. Ştiu de mult că ai cumpărat dolari şi că-i ţii ascunşi... ca şi mine de altfel, ca şi toţi cei care gîndesc ca noi... Îi păstrezi pentru ziua aceea cînd... într-un cuvînt, m-ai înţeles. Ascunde-i cît mai departe şi să ştii că niciodată nu m-aş fi despărţit de ei dacă n-aş fi avut nevoie de ruble. Şi am mare nevoie ! Ia-i şi ascunde-i bine. Deocamdată, hai să ne culcăm, dragă Marta. Astăzi, renunţînd la obiceiurile mele de ani de zile, rămîn peste noapte sub acoperămîntul casei tale. Noapte bună !

Sărută la despărţire mîna gazdei, căscă larg, apoi îşi scoase haina şi începu, fără grabă, să-şi dezlege cravata.

Martei Stefanovna nu-i mai rămînea decît să se supună. Socoti că este, de altfel, lucrul cel mai bun pe care îl avea de făcut. Zîmbi deci şi-l dojeni blînd pe Krîj :

— Ce fire ascunsă ai, Liubomir ! Sîntem prieteni de atîţia ani şi niciodată nu mi-ai spus că dispui de o asemenea bogăţie !

— Niciodată !... În situaţia mea, dragă Marta, dacă faci o greşeală, o singură dată, s-a terminat cu tine. N-am dreptul să vorbesc mai mult. Cît despre tine, draga mea, eşti o femeie foarte bine în toate privinţele, dar în ceea ce priveşte limba...

— Fii liniştit, îl asigură gazda, nimeni nu va afla de cadoul tău.

— Să sperăm. Fă-mi patul dincolo. Şi făcu un semn cu capul spre uşa odăii vecine cu aceea în care Marta Stefanovna îşi primea de obicei clientele.

La scurtă vreme după discuţia aceasta, casa de cărămidă cu acoperiş de ţiglă roşie, din capătul străzii Jeleznodorojnaia, se cufundă într-un întuneric adînc.

Pînă a doua zi dimineaţa nu s-a mai petrecut aici nimic demn de luat în seamă.

Elegantele din Iavor care recurgeau la serviciile Martei erau femei de două categorii : aşa numitele „răsăritene“ (după clasificarea croitoresei), adică femei venite aici din regiunile răsăritene ale ţării, după realipirea regiunii transcarpatice la Ucraina, şi „apusenele“ — adică locuitoarele băştinaşe ale Iavorului. Ambele categorii erau de-o compoziţie socială diferită. În categoria a doua, aceea a „apusenelor“, predominau vechile cliente ale Martei Stefanovna — soţii de medici, profesori, directori şi ingineri-şefi la diferite întreprinderi, de artişti şi muzicanţi, ca şi soţiile speculanţilor de tot felul, care nu au dispărut nici în zilele noastre şi se pricep să scoată bani şi din piatră seacă.

Prima categorie a aşa-numitelor „răsăritene“, se compunea în parte din soţiile unor ofiţeri în rezervă, care se stabiliseră spre bătrîneţe la Iavor, şi ale militarilor încartiruiţi în oraş şi în împrejurimile lui.

Marta Stefanovna jupuia fără milă femeile cărora le plăcea să se îmbrace bine. Multe din ele ştiau perfect acest lucru, dar n-aveau ce face ! Nici o croitoreasă din Iavor nu era în stare să lucreze o rochie mai bine ca Marta Stefanovna. Niciuna nu putea născoci modele de felul acelora pe care le făurea cu uşurinţă nesecata ei fantezie. Marta Stefanovna era veşnic asediată de cliente. Fosta călugăriţă, Maria, a fost chiar nevoită să introducă un registru special, în paginile căruia înscria „la rînd“ admiratoarele talentelor de croitoreasă ale Martei Stefanovna. Unele din ele, dornice de a se arăta cît mai degrabă în toaletele ieşite din mîna Martei, erau nevoite nu numai să o plătească foarte scump, dar să şi recurgă, pe deasupra, la tot felul de stratageme : îi dăruiau mănuşi de-o culoare rară, sau tot felul de bijuterii mărunte. Îi procurau „pe preţ de cost“ cîte un cupon de stofă care nu se găsea la magazine, pantofi de ultima modă, sau o haină de mouton doré, care lipsea de pe piaţă. Şi toate acestea, le făceau sperînd să-şi cîştige astfel cît mai mult bunăvoinţa croitoresei.

A doua zi era duminică, zi deosebit de grea pentru Marta Stefanovna. Dis-de-dimineaţă, în casa ei începu să plouă cu cliente. O asaltau fără milă pe croitoreasa somnoroasă, nepieptănată încă, îmbrăcată în halat şi papuci de casă, parfumată ameţitor, am putea spune chiar muiată din cap pînă-n picioare în „Liliac alb". Şi toate i se adresau zîmbindu-i servil, sfioase şi pline de drăgălăşenie : „E gata ?". Ea însă avea pentru toate acelaşi răspuns : „Din păcate nu este încă gata. În ultimele zile am avut o migrenă îngrozitoare ; îmi venea să urlu de durere, nu alta". Clientele nu se supărau, nu se simţeau de loc jignite şi nici nu-şi pierdeau speranţa. Se prefăceau că o cred şi-o compătimeau. Dacă nu era gata azi, are să fie mîine. O zi mai puteau aştepta. Ar fi fost bine însă să nu fie decît una singură. Dar dacă ?... Una din cliente vrînd să-i intre în graţii începu să-i povestească toate noutăţile de sîmbătă : ce conferinţă s-a ţinut la clubul ofiţerilor, cine a dansat aseară la balul de primăvară cu simpaticul general Volkov, sosit în misiune de la statul-major al garnizoanei, care dintre aviatori a fost citat prin ordin de zi pentru un zbor de încercare la mare altitudine. Fumîndu-şi ţigara, Marta Stefanovna asculta cu o vădită nerăbdare flecăreala clientei. În curînd însă, se sătură de sporovăiala ei. Promiţîndu-i că rochia va fi gata pentru a doua zi, se sculă şi-o petrecu pe maioreasă, fără prea multă ceremonie, pînă în stradă.

Întorcîndu-se în casă, Marta porunci Mariei să încuie portiţa şi să spună tuturor clientelor că nu este acasă şi că nici nu se întoarce pînă după-amiază.

Îşi aruncă în treacăt o privire în oglindă şi, bucuroasă că are la dispoziţia ei toată dimineaţa aceasta de duminică, se apropie fericită de uşa odăii în care dormea Krîj. Bătu încetişor şi întrebă cu voce cîntătoare pe musafirul său scump dacă mai doarme şi dacă poate intra la el. Spre marea mirare şi întristare a Martei, uşa se deschise şi musafirul apăru în faţa ei într-o ţinută la care femeia nu se aşteptase de loc. Era gata îmbră-

cat şi pregătit de plecare. În mînă ţinea geamantanaşul său ponosit.

— Încotro, Liubomir? întrebă gazda cu părere de rău în glas.

— Am treabă, dragă Marta!

— Ce fel de treabă poţi avea azi, cînd librăria e închisă?

— Mai am eu treburi şi înafară de librărie.

— Cel puţin să fi luat dejunul... Mai stai puţin, Liubomir!

Krîj se uită la ceas, păru a se gîndi o clipă, apoi spuse că ar mai avea timp să ia o gustare.

La masă, mestecînd încet o felioară de pîine albă prăjită în unt de vacă, Krîj spuse, cu un zîmbet enigmatic:

— Dragă Marta, mai am pentru tine încă o surpriză.

— Altă surpriză? Ce fel? Tot cu geamantanul?

— Ai ghicit.

De rîndul acesta, Krîj nu se mai lăsă mult rugat. Scoase de sub masă geamantanaşul acela care pentru mulţi slujbaşi modeşti cum era el înlocuieşte, în acelaşi timp, şi servieta, şi cămara portativă, îl aşeză pe genunchi şi-l deschise cu un aer solemn. În loc de cărţi, Marta Stefanovna văzu înăuntru un mic magnetofon portativ. Krîj, fără să scoată o vorbă, introduse ştecherul în priză şi deodată se auzi vocea puternică a Martei Stefanovna, apoi glasul maioresei, care-i îndrugase toate noutăţile întîmplate sîmbătă în lumea militară. Doamne, cît de serios povestise ea toate acestea şi cît de caraghios sunau acum cînd le asculta, înregistrate pe bandă.

— Ei, e plăcută surpriza? spuse cu un zîmbet Krîj, închizînd capacul geamantanului.

— Minunată! Bravo, Liubomir! Lasă-mi mie geamantanul. O să-mi distrez clientele. Ce-o să mai rîdem!

— Nu, dragă Marta! Să nu crezi că pentru asta am muncit atîta. Nu-ţi las geamantanul. Am eu nevoie de el.

— Pentru ce?

— O să-ţi vorbesc mîine despre asta. Deocamdată, draga mea, să nu spui nimănui că am tras aici, în casa ta, cu urechea, şi am înregistrat ceea ce ai auzit... Ei, la revedere, inimioara mea. Vezi să rămîi mereu atît de frumoasă şi să nu-ţi pierzi pofta de mîncare ! Pe mîine seară. Aşteaptă-mă.

Krîj plecă. Luni seara se întoarse, cum făgăduise femeii. Era îmbrăcat cu aceleaşi haine negre şi guler alb ca zăpada, dar de data aceasta, pe faţa lui se întipărise o expresie gravă şi severă totodată.

— Trimite-ţi călugăriţa în oraş cu o treabă oarecare, porunci el scurt.

Maria îşi luă umbrela neagră de care nu se despărţea niciodată, plasa de cumpărături, bani de tîrguială şi plecă în oraş. Marta Lîsak rămase singură cu Krîj. Femeia îşi privea musafirul întrebător şi cu un fel de îngrijorare.

— Ascultă-mă cu atenţie şi nu-mi pune nici un fel de întrebări, începu el. După cum ştii, am înregistrat ieri pe bandă de magnetofon flecăreala maioresei. Astăzi am vîndut această bandă pe un preţ bun, foarte bun chiar, aş putea zice.

— Cui ai vîndut-o, Liubomir, şi pentru ce ?

— Inimioara mea, te-am prevenit : întrebări n-am dreptul să pun decît eu. Eu singur ! Aşa are să fie astăzi în cursul convorbirii noastre, şi la fel va fi de acum înainte pe tot timpul colaborării noastre.

— Despre ce colaborare vorbeşti, Liubomir ?

— Lucrezi pentru nevestele ofiţerilor din garnizoana Iavorului. Ai posibilitatea să afli multe din cele ce se petrec în orăşelul militarilor. Caută să afli toate întîmplările mai importante din viaţa lor şi înregistrează-le.

Krîj vorbea fără grabă, cu tonul omului care discută despre lucruri obişnuite, de care s-a săturat de mult. Dar tocmai calmul de om blazat, cu care rostea cuvintele acestea înspăimîntătoare pentru Marta Stefanovna, a avut darul s-o impresioneze în mod deosebit. Cu ochii holbaţi, cu buzele palide, privea cu spaimă la vechiul său prieten şi nu-l mai recunoştea.

— Toate înregistrările tale, urmă Krîj insinuant, privind galeş la femeia înmărmurită în faţa lui, trebuie să mi le dai mie. Drept răsplată, îţi voi aduce lunar, la fiecare zi-ntîi ale lunii, nişte dolari. Lucrează liniştit, dragă Marta, şi fără nici o teamă. Să fii convinsă că te voi feri de orice neplăceri care s-ar putea ivi. Cu mine n-ai să păţeşti niciodată nimic. Sînt în slujba prietenilor mei de aproape o jumătate de viaţă şi, după cum vezi, sînt bine, sănătos. Asta-i tot! Krîj o sărută pe Marta Stefanovna pe buzele ei reci şi tremurătoare. Felicitările mele, inimioara mea! De-acum încolo sîntem legaţi unul de altul cu legături mai trainice decît cele ce leagă un bărbat de nevasta lui.

...Şi astfel, Marta Stefanovna deveni agenta lui Krîj. Noul rezident i-a cerut să renunţe pe loc la unele obiceiuri şi deprinderi mai vechi. În primul rînd îi interzise să facă afaceri, după cum era obişnuită, să cumpere şi să vîndă mărfuri care lipseau pe piaţă. „Nu vreau, îi spuse el, cînd ea îşi arătă nedumerirea, ca miliţia să se intereseze de persoana ta. Pierderile voi avea grijă să ţi le acopăr eu."

Marta Stefanovna era acum definitiv supusă lui Krîj. Dar el nu s-a mulţumit cu atît. Avea nevoie şi de fiul ei, care nu locuia la Iavor, ci la Lvov, de partea cealaltă a Carpaţilor. Şi după ce o recrutase pe mamă, îşi concentră întreaga atenţie asupra fiului ei. Andrei Lîsak. E drept că rezidentul a fost nevoit să se gîndească mult la metoda prin care să-l atragă pe tînărul acesta şi ce sarcini să-i dea, ca să poată avea de pe urma lui cele mai mari profituri.

Îndreptîndu-se către Iavor, Andrei Lîsak nici nu bănuia ce soartă îl aşteaptă. Cît de departe fusese el în cea de-a douăzecea primăvară a vieţii lui de preocupările mamei sale, şi totuşi cît de repede a ajuns-o din urmă!

Într-o dimineaţă de mai, de pe un aerodrom din Germania de sud, aflat în zona de ocupaţie dunăreană, decolă un avion rapid de „apartenenţă necunoscută". La bord avea un singur călător. Şi călătorul acesta era vechea noastră cunoştinţă John Fayne, care pornea la realizarea operaţiei denumită „Primăvara în munţi".

Ascunzîndu-şi identitatea sub porecla „Muntenegreanul", Fayne se îndrepta singur spre Iavor. Dubaşevici şi Horunjii urmau să fie trecuţi peste graniţă imediat după el.

Lăsînd în urmă Alpii răsăriteni, avionul fără semne de recunoaştere trecu graniţa dintre Italia şi Iugoslavia, deasupra culoarului neutru şi albastru al Adriaticei, străbătu Marea Ionică, o parte din teritoriul grecesc şi făcu escală o zi pe-o insulă din partea de miazănoapte a Mării Egee. La căderea nopţii se ridică din nou în văzduh. Din primele clipe de zbor, avionul luă altitudine. După un ceas, Fayne fu nevoit să-şi pună masca de oxigen. Zburau prin stratosferă, deasupra norilor. Trecură într-o viteză ameţitoare peste fîşia îngustă a litoralului Macedoniei greceşti. Apoi străbătură cerul Bulgariei, de la sud la nord. Departe, departe, sub el, printr-o spărtură de nori, luci un firicel argintiu pe pămîntul negru de la poalele lanţului Stara Planina. Era bătrîna Dunăre, care face graniţa de sud a Romîniei. Urmînd cu rigurozitate linia dreaptă a itinerariului stabilit, lăsînd la dreapta Bucureştiul, iar la stînga Craiova şi minuna-

tele Porţi de Fier de la cotul Dunării, avionul se angajă în plin spaţiu aerian al Romîniei. Trecînd Carpaţii sudici, începu să coboare domol, pregătindu-se de aterizaj. Cinci mii de metri ! Patru mii ! În sfîrşit trei mii ! În faţa lor, apăru Ardealul. Avionul se apleca uşor pe aripa dreaptă şi începu să descrie un cerc larg.

Călătoria lui Fayne pe calea văzduhului luase sfîrşit. De aici încolo trebuia să-şi urmeze drumul pe pămînt. Ce păcat ! Mai avea cîteva minute de zbor şi ajungea deasupra zonei muntoase a Ucrainei Transcarpatice, în apropierea Iavorului. Fayne oftă. Strugurii atît de doriţi erau aproape, dar păreau a fi puţin cam acri ! Să ajungă cu avionul în Ucraina Transcarpatică era cu neputinţă. Lucrul acesta îi fusese interzis categoric de „Bizon". Planul lui Craps era mai complicat şi mai savant. După ce-l lăsa pe Fayne în Carpaţii romîneşti, avionul trebuia să vireze brusc spre dreapta şi să pornească spre graniţa sovietică. Acolo, pe căile de acces spre Nistru, urma să simuleze o încercare de pătrundere peste frontiera noastră. Instrucţiunile primite de la „Bizon" cereau echipajului să modifice neîntîrziat traseul avionului cu 180 de grade, apoi să simuleze o retragere în panică, de îndată ce se vor înălţa în văzduh de pe aerodromul sovietic avioanele patrulei de noapte. „Bizonul" îşi făcuse socoteala că astfel, grănicerii vor crede că avionul „necunoscut", nereuşind să pătrundă în spaţiul aerian al Uniunii Sovietice, s-a întors fără să-şi fi îndeplinit misiunea.

...În plafonul cabinei, deasupra pilotului, se aprinse un bec roşu şi, în aceeaşi clipă, în planşeul de duraluminiu se deschise automat şi fără zgomot o trapă.

O deschizătură pătrată se căscă la picioarele lui Fayne. Dacă se scula şi făcea un singur pas, cădea în prăpastia aceasta aeriană, înfricoşător de adîncă. Dar el rămase nemişcat pe scăunaşul de duraluminiu. Vîntul rece al înălţimilor năvălea vuind puternic în deschizătura trapei de paraşutare. Pe fondul întunecat al pămîntului se desluşeau limpede culmile ninse ale Carpaţilor romîneşti.

Becul roşu de deasupra cabinei pilotului se stinse, apoi se aprinse din nou, dar Fayne nu se putea hotărî să se desprindă de scaunul său, de parcă ar fi fost ţintuit de el. Simţea că n-are energia necesară pentru a sări. Ştia că trebuie să sară, că nu poate să nu sară, că n-are altă soluţie, înţelegea perfect ce riscă dacă nu îndeplineşte repede şi întocmai comanda pilotului şi totuşi, amîna mereu, nereuşind să-şi înfrîngă teama.

Timp de 15 ani, John Fayne făcuse parte din conducerea serviciului de spionaj al „Bizonului". E drept că nu era un şef prea mare, dar totuşi era şef : punea la cale operaţii, îşi alegea agenţii, echipa şi instruia diversionişti, terorişti, spioni şi informatori de itinerarii şi agenţi de legătură. Îi învăţa pe toţi cum să-şi pună la contribuţie inteligenţa, să fie îndrăzneţi, curajoşi şi dîrzi în urmărirea scopului, făcîndu-i cît mai dibaci şi mai greu de prins. Ce uşor şi bine ştia să le vorbească Fayne, cu cîtă ardoare insufla agenţilor săi sentimentul de vitejie, trimiţîndu-i în tot felul de misiuni ! Şi cît de greu îi venea acum, cînd se afla el însuşi în pielea infractorului care trebuie să treacă pe ascuns graniţa, să fie îndrăzneţ, dibaci şi greu de prins ! O frică animalică pusese stăpînire pe el şi-l chinuia fără milă. Se temea de trapa aceea neagră şi ameninţătoare prin care străbătea frigul înălţimilor, se temea de prăpastia aeriană, de pămîntul acesta străin, de la poalele Carpaţilor, de oamenii cu care trebuia să se întîlnească vrînd-nevrînd. Da ! Vechiul şi încercatul spion John Fayne murea de frică ! Nu era pentru el ceva nou, ştia de mult cît preţuieşte, se deprinsese de-un car de vreme să-şi ascundă adevărata fire pînă şi de ochii şefilor de la Direcţia Generală a Spionajului, atotvăzători şi atotştiutori.

Le cerea subalternilor săi o rezistenţă nemărginită, o putere de-a răbda orice încercare ; el, însă, nu era în stare să suporte nici cea mai mică durere fizică, obosea îngrozitor după trei-patru ore de muncă, dacă putea fi considerată muncă funcţia unui rezident. Zi de zi şi an de an strînsese, cu pasiunea avarului, dolarii. Acum avea destui. Zeci de mii. Niciunul însă, nici măcar un cent, nu

fusese agonisit prin muncă. Toţi banii lui Fayne erau „bani necuraţi". Fiecare bilet purta, ca de altfel tot ce făcea John Fayne, pecetea nevăzută a murdăriei şi a sîngelui. Singurul lucru pe care-l iubea într-adevăr, sincer, pînă la devotament, pentru care era gata oricînd să facă orice sacrificiu, era banul. Zgîrcit şi dornic de îmbogăţire, se încumeta adesea să joace cărţi, riscînd sume mari, în speranţa că-şi va mări capitalul. Era învăţat cu huzurul şi laş din fire, dar odată întrezărind posibilitatea unui cîştig „regesc", n-a ezitat să-şi rişte pe-o carte pînă şi propria lui viaţă. Era şi firesc pentru un om de teapa lui.

Uşiţa de duraluminiu de la cabina pilotului se deschise cu zgomot şi în deschizătura ei îngustă apăru aviatorul, un bărbat înalt şi adus de spate, încălţat cu cizme de piele de cîine şi îmbrăcat în combinezon de zbor. Cu toate că mesteca bomboane de gumă, mentolate şi dulci, pe faţa lui tînără şi plină de coşuri se întipărise o strîmbătură de furie şi ferocitate. Ameninţînd cu pumnii, strigă la Fayne :

— Sări dracului odată ! Că de nu, te zvîrl afară ca pe un cîine rîios !

— Linişteşte-te, băiatule ! Totul e în regulă ! Şi Fayne zîmbi, arătîndu-şi dinţii de-un alb strălucitor.

Apoi, fără grabă, cu gesturile unui paraşutist încercat, şi cu sînge rece, se ridică de pe scăunel, făcu din cap un semn uşor de salut pilotului şi, continuînd să zîmbească, se apropie de marginea trapei. Închise ochii, strînse din dinţi şi sări. Şi în timp ce zbura în jos, cu vîntul şuierîndu-i pe la urechi, şi inima cît un purice, prin capul lui trecu deodată gîndul salvator : „Dacă voi cădea în mîinile grănicerilor, n-o să opun nici un fel de rezistenţă şi nici n-o să strivesc în dinţi fiola cu otravă. Ridic mîinile în sus şi mă predau. Le povestesc totul, chiar de la primul interogatoriu. Ruşii se vor interesa, desigur, de persoana mea, îmi vor propune să lucrez pentru ei şi eu voi primi imediat".

Iată gîndul cu care John Fayne cădea spre pămînt. Ateriză, conform prevederilor, în munţii pustii, acope-

riţi de zăpadă, din nordul Transilvaniei. Totul se petrecu cît se poate de bine, deşi sărise de la o altitudine mare, împovărat de un echipament greu : un emiţător-receptor, schiuri de munte, două pistoale cu surdină, grenade, o trusă farmaceutică, concentrate alimentare, tablete de ciocolată şi pachete de bani sovietici şi străini. Ajuns cu bine pe pămînt, îşi desprinse paraşuta şi aruncă o privire în jurul lui. Tufişuri mici, golaşe. Întinderi nesfîrşite de zăpadă îngheţată, lucind în lumina lunei. Piscuri de piatră, negre spre miazăzi şi albe spre miazănoapte. Umbre piezişe de brazi pitici. Şi o tăcere de cimitir, tăcerea adîncă a Carpaţilor pustii, cu culmile împungînd cerurile. Deşi Fayne îşi încordă cît putu vederea, nu reuşi să descopere nici un grănicer. Se aştepta să cadă în mîinile lor, dar grănicerii nu apăreau de nicăieri. Simţea cum inima îi bate năvalnic în piept, iar fruntea şi spatele îi erau scăldate de năduşeală. Se scurse aşa un minut, apoi încă şi încă unul, dar grănicerii nu dădeau nici un semn de viaţă. Înfundîndu-se în zăpadă, Fayne făcu cîţiva paşi înainte. Totul era calm şi liniştit, ca mai înainte. Începu să creadă că deocamdată nu-l ameninţă nici o primejdie.

O luă spre nord. Mergea repede, fără să se oprească. Prima izbîndă parcă îi sporise puterile şi siguranţa de sine. Frica pierise. Uitase de gîndurile care-l frămîntau în clipa săriturii şi se grăbea să ajungă cît mai repede la locul unde urma să facă popas peste zi.

Toată noaptea merse în direcţia nordului, orientîndu-se cu ajutorul busolei şi al hărţii, ocolind şoselele umblate, văile rîurilor, cărările bătătorite din pădure şi luminile aşezărilor omeneşti. Alegea locurile mai sălbatice — podişul pietros, fără drumuri, unde fiarele umblau în voie. Acolo unde se înfunda în zăpada groasă, îşi punea schiurile. Nu se temea nici de lup, nici de rîs, nici de urs. Pentru el, duşmanul cel mai fioros, mai de temut decît orice fiară, era acum omul. Gîndindu-se la soarta prietenului său Clark, ajunsese la convingerea că acesta căzuse dintr-un motiv foarte simplu : se încrezuse prea mult în documentele lui Ivan Bielograi şi în

perfecta cunoaştere a limbii ruse şi a particularităţilor oamenilor sovietici. După cum se vedea acum, tocmai în această încredere oarbă consta greşeala cea mai mare a lui Clark. Şi Fayne nu trebuia s-o repete. Croindu-şi drum spre Iavor, era ferm hotărît să nu se încreadă în nimeni, înafară de agenţii săi. La Iavor trebuia să trăiască în cea mai adîncă ilegalitate, fără să se arate nimănui. Numai astfel putea spera să ducă la bun sfîrşit misiunea lui grea şi primejdioasă şi să scape din Ucraina Transcarpatică viu şi nevătămat.

Cînd se lumină de ziuă, ajunse în apropierea muntelui Pietrosul, al cărui vîrf încununează lanţul Carpaţilor romîneşti. Aici, într-o pădure deasă din zona frontierei, locuia Mihail Troianescu, vînător dibaci în prinderea animalelor vii şi a păsărilor, pe care le trimitea la Bucureşti. Fusese înrolat de mult în serviciul spionajului străin. Troianescu cunoştea perfect Carpaţii, studiase toate potecile ascunse care treceau peste lanţurile munţilor de la frontieră. Obiectele de valoare le foloseşti mai rar. Altfel se uzează repede. Aşa gîndea şi Fayne care, dorind să-l păstreze pe Troianescu pentru un timp mai îndelungat şi pentru cazuri mai grele, recurgea extrem de rar la serviciile lui.

Ascunzîndu-şi echipamentul în pădure, pentru a scăpa de greutate, înarmat cu un pistol şi cîteva grenade şi o sumă importantă de bani, Fayne se apropie de casa în care locuia agentul său, denumit în limbaj conspirativ „Cocoş de munte".

Casa de bîrne, acoperită cu şindrilă de fag, era îngrădită cu un gard de nuiele împletite pe patru rînduri. Sub fereastra casei, la adăpostul streaşinei naturale a stîncii, curgea un izvor care ţinea loc de fîntînă pădurarului. Alături se înălţa pînă la acoperişul cenuşiu o claie mare de fîn. O pereche de schiuri mari, înfipte într-un troian de zăpadă, dovedeau că stăpînul era acasă.

Deşi îşi cunoştea bine omul, Fayne nu se hotărî totuşi să intre pe neaşteptate în casă. Făcu în claia de fîn o gaură, se vîrî în ea, se camuflă bine şi, luptîndu-se din

greu cu somnul şi oboseala, începu să pîndească apariţia „Cocoşului de munte".

Se luminase de ziuă. Uşa căsuţei scîrţîi şi în curtea albită de zăpadă apăru o siluetă înaltă, îmbrăcată într-un cojoc negru, iar pe cap purtînd o căciulă mare de miel. Zăpada îngheţată de gerul de peste noapte scîrţîi sub paşii grei ai omului. El se îndrepta tocmai spre locul unde stătea culcat Fayne. Ducea în mînă un coş mare de nuiele, iar în dinţi avea o lulea aprinsă. Troianescu să fie ? Fayne nu-i cunoştea la faţă pe mulţi din agenţii săi. Nu le ştia decît semnele de recunoaştere, numele de familie, poreclele şi numerele de ordine. Pînă acum nu avusese niciodată prilejul să se întîlnească cu „Cocoşul de munte".

Omul cu cojoc negru şi căciulă ţuguiată se apropie de claia de fîn tuşind bătrîneşte. Avea mustăţile cărunte şi pleoştite. Un semn adînc, făcut de-o lovitură de sabie sau de cuţit, îi brăzda fruntea încreţită. „El e !" îşi zise Fayne, văzînd semnul.

— Noroc, Mihai ! Şi să fie într-un ceas bun, zise încet Fayne în romîneşte, parola de recunoaştere. Eşti bine, sănătos ?

Precum se vedea, vînătorul nu era om fricos ; nu se dădu speriat înapoi, nu scăpă coşul din mînă, nici nu strigă de uimire. Scoţîndu-şi luleaua din gură, răspunse liniştit :

— Bogdaproste, deocamdată sînt bine, sănătos. Ceea ce îţi doresc şi dumitale, om bun.

După acest schimb de vorbe, Fayne ieşi din ascunzătoare şi-i întinse mîna pădurarului :

— Bună ziua, Mihai, bună ziua. Mă cheamă „Muntenegreanu". Îmi pare bine că te văd.

— Dumneavoastră sînteţi „Muntenegreanul"? întrebă romînul, cu sinceră mirare.

— Da, eu sînt, „Cocoş de munte". N-ai străini în casă ?

— Nu. Îmi pare bine şi mie, îşi aminti să fie politicos stăpînul căsuţei din pădure, arătîndu-şi într-un zîmbet moale dinţii sănătoşi, nemăcinaţi de ani. Poftiţi în casă.

— N-o să rămîn prea mult la dumneata. Mă duc dincolo, spuse Fayne, arătînd cu un gest spre miază-noapte-apus. N-ai uitat drumul într-acolo?

— Se poate una ca asta?

— Hai în casă, că vreau să stăm puţin de vorbă...

Peste cîteva zile, la ora aceea cînd se lasă amurgul, Fayne şi călăuza din pădure, cu schiurile în picioare şi cu echipamentul împărţit frăţeşte, porniră la drum în direcţia rîului Ciornîi Potok, care se afla de partea cealaltă a munţilor de la graniţă, pe pămînt sovietic. O dată cu căderea nopţii ajunseră la cumpăna apelor. Pînă la graniţă mai aveau doar cîteva sute de metri.

— Pînă aici! zise călăuza. Să facem popas!

După ce se odihniră un timp, „Cocoşul de munte" scoase din rucsac patru labe de urs, minunat argăsite.

— Poftiţi, îmbrăcaţi-le!

Fayne trase cu îndemînare labele de urs în mîini şi-n picioare.

— Aveţi grijă să respectaţi toate obiceiurile ursului. Toate! îl sfătui pe şeful său „Cocoşul de munte", fixîndu-i în spate curelele rucsacului.

— Nici o grijă, Mihai. Din clipa asta nu mai sînt om, ci urs.

Şi Fayne zîmbi.

Îi întinse călăuzei o mînă vîrîtă în laba de urs şi, luîndu-şi rămas bun, porni spre graniţă, în direcţia Ciornîi Potok.

Vînătorul îl petrecu din ochi, pînă cînd Fayne se mistui în lăstărişul de la graniţă.

CAPITOLUL VI

Pentru regiunea muntoasă a Ucrainei Transcarpatice, aprilie fusese o lună urîtă şi capricioasă. În prima săptămînă, un soare cald şi strălucitor scăldase malurile joase ale Tisei şi liliacul înflorise. În săptămîna a doua, timpul deveni mohorît şi umed ; cerul se acoperi de nori şi ploua într-una, de dimineaţă pînă seara. Apoi, ploaia se transforma în lapoviţă. Munţii din vecinătatea rîului, care începuseră să înverzească, îşi îndesară din nou pe frunte căciuli albe de omăt. Îngheţul de peste noapte şi vîntul cu suflarea-i rece făcură să pălească livezile în floare de pe povîrnişurile muntelui.

Primăvara se oprise la jumătatea drumului. Petalele florilor de liliac se înnegriră şi se scuturară pe pămîntul încremenit. Pe cîmpul arat în parte, tractoarele se înnămoleau, păsările călătoare, întoarse din ţările mai calde, amuţiseră, zgribulite de frig. Oamenii care apucaseră a lepăda hainele groase de iarnă îmbrăcau acum din nou paltoanele şi mantalele de ploaie. Grădinarii, pentru a feri recolta de frig, dădeau noaptea foc la grămezi de vreascuri umede şi gunoi, care învăluiau pomii într-o negură călduţă de fum, ce se risipea încetul cu încetul. Iarna, întoarsă pe pămînt fără de veste, alungase de pe plaiurile munţilor ciobanii porniţi de timpuriu în recunoaştere cu turmele lor mici, înşelaţi de primele zile călduroase.

În cea de-a treia săptămînă, ploile din vale încetară, frigul se muie şi soarele strălucea pe cer, biruind gerul. Dar în munţii Verhovinei, mai cu seamă în regiunea de unde izvorăşte Tisa Albă, totul era încă acoperit de zăpadă, iar noaptea, pămîntul îngheţa zdravăn.

Către sfîrşitul lui aprilie, şeful pichetului de grăniceri nr. 5, căpitanul Sapoşnikov, primi din partea Statului Major al Comandamentului ordinul în care i se cerea : să detaşeze pentru cîteva zile pe conductorul de cîini, plutonierul Smolearciuk, cu cîinele său Viteaz (restabilit după o rănire în luptă) la dispoziţia căpitanului Korşunov, şeful pichetului alpin situat în defileul Ciornîi Potok, la poalele celor mai înalţi munţi din regiunea transcarpatică, pe cursul superior al Tisei Albe.

Smolearciuk pornise cu bucurie spre îndepărtaţii munţi. Îi era dragă Verhovina aceasta ce-şi lepăda, cu părere de rău parcă, cojocul alb al iernii, opunînd o dîrză rezistenţă primăverii. Un ceas după primirea ordinului, Smolearciuk îşi luă în spinare cojocul de oaie, îşi înfundă pe cap o căciulă cu urechi, îşi băgă în raniţă rufe călduroase şi mănuşi căptuşite cu blană de cîine, puse lui Viteaz botniţa, îi prinse de zgardă o curea şi porni spre locul unde avea ordin să se ducă. Spre seară, o maşină care mergea în aceeaşi direcţie îl duse la căpitanul Korşunov.

Lui Smolearciuk îi făcea totdeauna plăcere să viziteze pichetul acesta alpin, pierdut în creierul munţilor, cel mai îndepărtat din toate aşezările de pe întregul curs al Tisei. Originar din Altaii Siberiei, îndrăgise colţişorul acesta sălbatic al pămîntului carpatic, care prin frumuseţea lui severă, neatinsă de mîna omului, îi amintea de meleagurile natale.

Pichetul de la Ciornîi Potok era aşezat într-o strîmtoare, la o altitudine de peste o mie de metri, pe malul unui pîrîu vijelios, ce-şi ducea în clocot apele printr-o albie nu tocmai adîncă, rostogolindu-se peste bolovanii mari şi netezi. Defileul era atît de îngust, încît toate clădirile pichetului — cazarma, casa în care locuiau ofiţerii, clădirea băilor, grajdul, depozitul de efecte şi

de alimente și crescătoria de cîini — erau înșiruite pe un singur rînd. Lipite cu spatele de povîrnișul aproape drept al muntelui, pe care creșteau molizi și brazi puternici, clădirile acestea priveau toate cu fața către pîrîul neastîmpărat, ale cărui unde clipoceau curgînd la vale zi și noapte. Copaci seculari atîrnau deasupra strîmtorii împletindu-și ramurile stufoase și formînd un zid amenințător, tare, de nestrăbătut. Soarele nu reușea să-și strecoare razele spre Ciornîi Potok decît în toiul verii, dar și atunci, pentru scurtă vreme.

Pe timp senin, o fîșie îngustă de cer, noaptea presărată cu stele, iar ziua strălucitor de albastră, străjuia deasupra pichetului. În zilele ploioase de toamnă, o negură grea se tîra de pe munți la vale, umezind mantalele soldaților, fețele și armele lor. Primăvara nu era zi de la dumnezeu să nu plouă ori să nu cadă măzăriche; în schimb, nici iarna, nici vara, nu pătrundea aici vîntul care bate în voie sus, pe plaiurile Poloninelor.

Căpitanul Korșunov, scund și îndesat, cu obrazul smead și cu umerii atît de lați, încît părea că sub haină poartă o burcă[1] din cele caucaziene, îl întîmpină pe Smolearciuk prietenos, ca pe un oaspete drag. De altfel așa se purta cu toți căutătorii de urme din zona frontierei. Pe vremuri, cînd era tînăr grănicer, se ocupase și el cu dresajul cîinilor.

— Iată că ne întîlnim din nou, tovarășe plutonier, spuse el, strîngînd cu putere mîna lui Smolearciuk, după ce acesta îi dădu raportul. Ai și înțeles, desigur, pentru ce te-am chemat împreună cu Viteaz al dumitale? Cîinele nostru s-a îmbolnăvit, iar situația e destul de alarmantă.

— Cînd îmi ordonați să pornesc în misiune? întrebă Smolearciuk uitîndu-se la ceas.

— Mîine, în zori de zi. Cred că nu ți-ai uitat încă sectorul?

— Se poate, tovarășe căpitan? Pe cine ordonați să-mi iau ca ajutor?

---

[1] Burcă – pelerină de pîslă ori postav, cu umerii formați. (n.t.)

— Avem aici un ostaş tînăr şi isteţ, unul Tiulpanov. A sosit chiar astăzi la pichet de la o subunitate de instrucţie. Se roagă să-l dăm la căutători de urme. Te-aş ruga să-l antrenezi, fie şi numai pentru căutare. Deocamdată asta-i tot. Du-te de mănîncă, găseşte-ţi un pat liber şi odihneşte-te pînă mîine dimineaţă, adică pînă la ora 5.

După ce-i dădu demîncare şi-i făcu un culcuş lui Viteaz, Smolearciuk se duse şi el la masă. În sufrageria de bîrne nu mai era nimeni; cina ostaşilor se servise, se făcuse chiar şi curăţenie. Podelele erau spălate, geamurile bine frecate şi şterse cu ziare luceau, iar muşamaua de pe mese fusese spălată şi ea cu săpun şi strălucea de curăţenie.

— E cineva aici? întrebă Smolearciuk, cam necăjit la gîndul că va trebui să se culce nemîncat.

În pragul bucătăriei se ivi un ostaş tînăr, înalt, spătos, cu mijlocul mlădios, îmbrăcat în halat alb, cu părul tuns scurt, cu fruntea lată, ochii mari şi obrajii rumeni.

— Să trăiţi, tovarăşe plutonier! salută el răspicat, cu o voce caldă de bas, luînd poziţia de drepţi şi zîmbind plutonierului.

Smolearciuk privi, plin de interes, la grănicerul acesta tînăr.

— Noroc, flăcăule, răspunse el cu aerul acela de superioritate pe care îl iau adesea plutonierii cînd vorbesc cu ostaşii tineri, dar care, de fapt, n-are în el nimic supărător.

Smolearciuk îşi dădu seama de la prima vedere că are în faţa sa un ostaş tînăr, venit de curînd pe graniţă. Lucrul acesta se vedea bine după cizmele lui noi, cu feţele de pînză impregnată, după bluza nedecolorată de soare, nepătată de năduşeală, după felul cum îmbrăcase halatul, fără să-l încheie, şi mai ales după expresia figurii, oarecum „civilă". În cei trei ani de armată, Smolearciuk se învăţase să ghicească cu uşurinţă şi fără greş semnele acelea de neşters, pe care nu le observă oricine, întipărite de viaţa aspră de grănicer, pe feţele băieţilor.

— Îmi dai demîncare, ori mă laşi să mă culc nemîncat? îl întrebă Smolearciuk.

— Se înţelege că vă dau demîncare, tovarăşe plutonier. Am chiar mîncare foarte bună : friptură de porc cu păsat de hrişcă, piroşti cu orez şi ceai. Vă aştept de un ceas cu mîncarea pe foc.

Soldatul făcu stînga-împrejur şi dispăru pe uşa bucătăriei. Peste o clipă se întoarse, păşind aproape fără zgomot şi aşeză pe masă în faţa lui Smolearciuk mîncarea, pîinea, un ceainic smălţuit şi o cană.

— Poftiţi, vă rog. Şi poftă bună.

Smolearciuk se aşeză mai comod la masă şi începu să mănînce.

— Dar unde e bătrînul bucătar Kirilov ? L-a demobilizat ori a fost mutat la alt pichet ?

— Nu, e aici. Se odihneşte. Tînărul roşi pînă în vîrful urechilor. M-aţi luat drept bucătar, tovarăşe plutonier ? Să ştiţi că v-aţi înşelat. Sînt numai de serviciu la bucătărie. Sînt de rînd pentru prima oară.

Deşi se roşise la faţă, ostaşul vorbea nestingherit, limpede, voios, şi cu destulă demnitate. Avea o privire îndrăzneaţă, vioaie şi un zîmbet deschis şi vesel, fără umbră de stînjeneală.

„Bun băiat ! Mi-ar place să-l iau ca ajutor", gîndi Smolearciuk. Se opri din mîncat, clătină din cap şi spuse zîmbind :

— Nu pari a fi pentru prima oară de serviciu... Un ostaş cu asemenea calităţi nu poate să rămînă mult timp simplu soldat. Să ştii că-ţi prezic o strălucită carieră de grănicer, flăcăule... Cum te cheamă ?

Smolearciuk glumise. Dar soldatul îi răspunse grav, fără să zîmbească :

— Vă mulţumesc pentru aprecierea dumneavoastră. Sînt soldatul Tiulpanov.

— Tiulpanov ? Va să zică dumneata vei pleca în misiune cu mine ?

— Eu.

Privind la plutonier, cu privirea aceea deschisă şi vioaie, Tiulpanov îl întrebă :

— Iar dumneavoastră sînteţi tovarăşul Smolearciuk care a fost decorat recent cu Ordinul Lenin şi ales ca delegat la Congresul al XI-lea al Comsomolului ?

— Exact !

— V-am văzut fotografiat într-o revistă, spuse emoţionat Tiulpanov. Am citit şi un articol despre dumneavoastră şi Viteaz al dumneavoastră. Am ascultat şi o conferinţă despre munca dumneavoastră de cercetare a urmelor. Şi din clipa aceea m-a apucat şi pe mine dorinţa să mă fac conductor de cîini. La drept vorbind, doream mult să vă cunosc. Iar cînd am aflat că trebuie să veniţi la pichet, m-am bucurat foarte mult şi l-am rugat pe tovarăşul căpitan să mă trimită împreună cu dumneavoastră pe graniţă.

— Am înţeles. Şi n-am să-ţi pun nici o întrebare, spuse Smolearciuk. Îşi termină ceaşca de ceai şi adăugă cu gravitate prefăcută : Ei bine, tovarăşe Tiulpanov, pregăteşte-te să porneşti cu mine pe graniţă. Scularea la orele 5. Noapte bună.

— Îl luăm şi pe Viteaz ?

— Bineînţeles.

...În zorii zilei, cînd deasupra defileului cerul abia începuse să se lumineze, Smolearciuk şi Tiulpanov primiră ordinele căpitanului Korşunov, comandantul pichetului, apoi se îndreptară spre postul de grăniceri unde aveau să-şi înceapă cercetările. În linie dreaptă, pînă la postul acela nu erau mai mult de trei kilometri. Pe drum obişnuit însă, pe cărarea de munte şerpuind pe povîrnişurile abrupte şi stîncoase, drumul era de trei ori mai lung.

Smolearciuk era obişnuit cu drumurile de munte. Pe Viteaz îl trimise înainte, iar el cu raniţa grea în spinare şi automatul de gît urca pe potecă la deal, neobosit, de parcă ar fi umblat pe un loc drept. Tiulpanov îl urma în tăcere, la un pas distanţă, fără să dea vreun semn de oboseală.

Se luminase de-a binelea cînd dădură de sondele unei expediţii de cercetări geologice. Pe un platou se aflau cîte o colibă închegată din crengi de brad şi corturile

geologilor. Era cea din urmă aşezare omenească pe care-o mai întîlniseră în aceste locuri. De aici încolo nu mai aveau să întîlnească în calea lor nici casă de pădurar, nici colibă de cioban, nici vreo vatră singuratică a tăietorilor de lemne. Tocmai sus de tot, în munţi, pe podişul descoperit, bătut din toate părţile de aprigile vînturi care bîntuie în zona alpină, se înălţa o casă de bîrne mai veche, cu etaj, o fostă cabană turistică. Sub acoperişul acestei cabane, numită „Aripi de vultur", se adăpostise acum postul de grăniceri.

Smolearciuk şi Tiulpanov ajunseră acolo pe la răsăritul soarelui. După ce-şi uscară hainele la dogoarea sobei încinse, îşi încălziră conservele de carne cu fasole şi-şi făcură cîte un ceai ; mîncară pe săturate şi se odihniră, apoi porniră pe poteca de patrulare.

Ce frumoşi sînt Carpaţii în dimineţile însorite de primăvară ! Jos, la marginea întinsei cîmpii ungare, pe malurile Latoriţei, ale Ujului, Tereblei şi Tisei, au înflorit din nou trandafirii şi plouă cu stropi mărunţi şi calzi, iar pe Polonine, pe crestele muntoase şi pe povîrnişuri, mai dăinuie încă zăpada groasă de un metru ; în jurul izvoarelor mai străluceşte gheaţa, iar în desişurile pădurii se mai păstrează cărăruile bătătorite în lunile de iarnă de mistreţi, urşi şi cerbi.

Urmele copitelor despicate ale cerbilor erau întipărite adînc în stratul de zăpadă. Potecile de mistreţi le recunoşteai după culoarea lor de-un roşietic-murdar : găurind cu copitele ascuţite pojghiţa îngheţată şi înfundîndu-se în zăpadă, dihania îşi freca de ea burta păroasă, plină de noroiul argilos cu care se murdărise bălăcindu-se lîngă izvorul mineral cu apă caldă.

Smolearciuk îşi puse schiurile, îşi vîrî căciula în buzunarul halatului de mascare, şi, făcîndu-şi vînt cu beţele tari de bambus, porni pe zăpada pufoasă şi neîntinată. Tiulpanov mergea pe urmele plutonierului. Viteaz, ţinut cu o curea lungă, alerga în faţa grănicerilor, ciocănind uşor cu ghearele pista îngheţată, fără să se profileze pe fondul zăpezii : cîinele purta o păturică specială, albă.

În pădurea scundă, alpină, se auzea din cînd în cînd ciripitul păsărilor trezite din somn.

Povîrnişurile munţilor, parcă de zahăr, reflectau razele soarelui, emanînd o lumină vie, de nesuportat pentru ochi.

Pe alocuri, de sub straturile groase de zăpadă se iţesc tulpini fără frunze, încoronate de nişte flori mari, aidoma unor ceşcuţe fragile. Este veşnic verdele spînz.

Polonina izvoarelor, toată întoarsă spre sud, părea întunecată din pricina ierbii uscate de ger.

Departe, jos, la exploatările forestiere, deasupra bordeielor tăietorilor de lemne, deasupra defileului nu prea lat al lui Ciornîi Potok, se înălţau coloane înalte şi drepte de fum ; truditorii pădurilor aprindeau de dimineaţă focurile în vetre.

Aici, pe crestele stîncoase, îngheţate, ale Verhovinei huţule, pe culmile Carpaţilor, cerul părea aproape, iar malurile line ale Tisei, foarte îndepărtate. Cu toate acestea, meleagurile de aici arareori vedeau soarele. Chiar în zilele de vară, cînd la şes e cald, aici bat vînturi reci, e burniţă, sau deasupra pămîntului se învolburează nori ameninţători. De cele mai multe ori, cerul e acoperit ziua şi noaptea, iarna şi vara, toamna şi primăvara. Ziua însorită de azi era ceva neobişnuit.

— Ei, tovarăşe Tiulpanov, cum te simţi în clima de munte ? întrebă Smolearciuk încetinîndu-şi mersul şi întorcîndu-se spre însoţitorul său.

— Bine — răspunse tînărul soldat şi, scoţîndu-şi căciula, îşi şterse cu batista capu-i blond, năduşit — eu mă simt bine, tovarăşe plutonier, oriunde aş nimeri.

— Cum aşa ?

— Cine ştie ! Se vede că aşa mi-s rădăcinile, îşi găsesc locul şi hrana în orice pămînt.

— Or fi rădăcini miciuriniste, spuse Smolearciuk făcînd ştrengăreşte cu ochiul.

— Tot ce se poate, zîmbi Tiulpanov. Taică-meu a fost grădinar.

Soarele se ridica tot mai sus pe cer şi începea să privească. Grănicerii mergeau în întîmpinarea lui, punîn-

du-şi ochelarii de soare cu lentile de-o culoare închisă, pentru a-i feri de razele sale strălucitoare.

În dreapta potecii de patrulare, pe povîrnişul abia ieşit de sub zăpadă, locul favorit al „ierbii surzilor", veşnic verde, Smolearciuk văzu zăpada bătătorită şi răscolită de copite de cerb. Urmele erau proaspete. Aceasta însemna că o familie de cerbi îşi căutase aici hrana doar cu cîteva ceasuri mai înainte. Era interesant de ştiut dacă tînăra „rădăcină miciurinistă" auzise ceva despre cerb.

Ridicîndu-şi băţul, Smolearciuk arătă cu el zăpada răscolită şi iarba care ieşea de sub ea :

— Ce-o fi asta, tovarăşe grănicer ? Ai putea să-mi explici ?

Tiulpanov se uită cu atenţie în direcţia arătată de plutonier.

— Nu, deocamdată nu pot, răspunse el hotărît, cu un zîmbet care n-avea în el nimic vinovat ori stingherit. Se vedea că ştie să fie sincer, deschis şi independent în orice situaţie, chiar şi în cea mai puţin favorabilă pentru el. Dar dumneavoastră ştiţi, tovarăşe plutonier ? Lămuriţi-mă şi pe mine !

Smolearciuk îi explică cu vădită plăcere :

— Aici au păscut nişte cerbi. Uită-te, vezi ? Au dat la o parte zăpada, căutînd să ajungă la „iarba surzilor". Ai auzit de iarba asta ?

— Nu, pînă acum n-am auzit.

— Uită-te aici !

Tiulpanov voi să părăsească pista, ca să examineze mai de aproape micuţa tufă verde, dar Smolearciuk îl opri :

— Să nu faci niciodată asta. Să nu mergi decît pe pistă. Locul din jurul potecii trebuie să fie neatins de om, să nu poarte alte urme. O pistă nouă ar însemna prezenţa unui străin, a unui infractor. În genere, trebuie să cunoşti zona pichetului pe de rost. Trebuie să cunoşti orice tufă, orice piatră ; să ştii unde răzbeşte de sub pămînt un izvor şi unde şerpuieşte o potecuţă bună pentru cercetaş. Trebuie să prinzi dintr-o privire orice, să-ţi

întipăreşti totul în minte, ca pe un clişeu fotografic. Cum ai observat o schimbare în zona de graniţă — o piatră mutată din loc, o rămurică frîntă pe o tufă, ori iarba călcată lîngă un izvor, pete întunecate pe pămînt umed ori zgîrieturi pe cel îngheţat — trebuie să cercetezi îndată orice element nou şi să cauţi să afli ce l-a provocat.

Tiulpanov asculta cu atenţie.

— La centrul de instrucţie aţi făcut instructaj pentru recunoaşterea împrejurimilor ? îl întrebă Smolearciuk.

Tînărul grănicer dădu afirmativ din cap şi spuse cu un oftat :

— Am făcut.

— Atunci de ce ai uitat ce-ai învăţat la şcoală ? Ori nu prea ai memorie, tovarăşe Tiulpanov ?

— Pînă acum n-am avut motiv să mă plîng de memoria mea, tovarăşe plutonier.

Răspunsul tînărului i se păru cam îndrăzneţ lui Smolearciuk. Plutonierul se încruntă. Nu putea să sufere discuţiile lungi. Îi plăcea să le împărtăşească tinerilor din meşteşugul său grăniceresc, din experienţa sa bogată ; îi plăcea însă să fie ascultat fără obiecţii, cu răsuflarea tăiată, fiecare cuvînt al său să fie crezut, faima lui să fie apreciată la justa ei valoare, iar priceperea lui de căutător de urme să trezească admiraţie fără rezervă.

— Trebuie să asculţi mai mult, tovarăşe Tiulpanov — spuse plutonierul — să bagi la cap cele auzite şi să vorbeşti mai puţin.

Faţa lui Tiulpanov deveni deodată gravă ; în ochi nu i se vedea nici o scînteiere de ironie. Îşi dăduse seama că, în nici un caz, nu trebuie să atingă amorul propriu, mîndria dascălului său.

„Este totuşi un băiat bun ! îşi zise Smolearciuk examinîndu-şi ajutorul, degeaba m-am stropşit la el". Sprîncenele dese şi negre ale plutonierului, îmbinate la rădăcina nasului, se destinseră din încruntarea lor, iar cutele de pe frunte se neteziră. Zîmbi cu blîndeţe tînărului ostaş, vrînd parcă să arate că ştie să fie cînd trebuie şi sever şi vesel şi strict oficial şi prietenos.

— De unde eşti de fel, tovarăşe Tiulpanov? întrebă el.

— De pe Doneţ. Din stepă. N-aţi fost niciodată pe la noi?

— Nu, n-am fost. Dar pînă să pleci militar ce-ai făcut? Ai învăţat?

— N-am terminat şcoala. Am muncit. Trebuia să ţin pe maică-mea bătrînă şi bolnavă şi pe surioarele mele. Îmi cîştig pîinea de la 13 ani, tovarăşe plutonier. Am fost lăcătuş, apoi montator-electrician şi am lucrat sus pe schelele clădirilor înalte. Într-un cuvînt, am avut de-a face mai mult cu fier şi cu oţel.

Smolearciuk se uită din nou, şi parcă mai atent, la ajutorul său:

— Şi eu am avut de-a face cu fierul, de mic copil. Am fost lăcătuş, tractorist, mecanic. Aşa că, tovarăşe Tiulpanov, dumneata şi cu mine sîntem oarecum neamuri. Smolearciuk se opri şi aruncă în jur o privire îngrijorată. Ehei, ne-am cam întins la vorbă, şi nu trebuie. Mai bine să mergem!

Făcu o mişcare largă cu beţele, îşi luă avînt şi porni să lunece, în scîrţîit voios de zăpadă îngheţată, pe pîrtia alpină, bine bătătorită.

Pe poteca de patrulare, zăpada topită în ajun de razele fierbinţi ale soarelui de munte se întărise bine peste noapte, acoperindu-se cu o pojghiţă de gheaţă, încît schiurile bine unse pe tălpi nu se înfundau şi nici nu lăsau urme vizibile. Smolearciuk înainta încet, cu capul în piept, cercetînd cu încordare veşmîntul de zăpadă al munţilor.

Poteca încingea ca un brîu crestele din zona frontierei. Pornea dinspre nord-est, de lîngă postul de grăniceri, ocolea munţii Kamennaia, Verbliujaia, Gheneralskaia, Bezrodnaia, Zelionaia, apoi cotea brusc spre apus, mergînd de-a lungul lanţului muntos de la graniţă, pînă la îmbinarea lui cu pichetul vecin.

Smolearciuk ocoli vîrful stîncos şi golaş al muntelui şi se opri. Înfipse beţele în zăpadă, îşi potrivi cu un aer îngrijorat căciula, îşi îndreptă cu grijă automatul care-i

atîrna pe piept şi scurtă cureaua cîinelui. Animalul ciulise urechile. Faţa plutonierului devenise extrem de gravă şi ochii îi scăpărau. Spuse încet, aproape în şoaptă :

— De aici încolo trebuie să înaintăm cu multă prudenţă.

— De ce ? îi scăpă lui Tiulpanov.

— E zăpadă ! răspunse Smolearciuk scurt şi enigmatic.

Tiulpanov înţelese. Vorba lui însemna : „Atenţie la avalanşă !“ Şi avea dreptate.

De la cotitură, poteca de patrulare pornea şerpuind pe brîne înguste, de-a lungul coastei abrupte, aproape verticală, ca un perete, a muntelui. În dreapta se căsca o prăpastie adîncă, în fundul căreia creşteau copaci înalţi cu frunzişul de un verde închis. În stînga, profilîndu-se pe cer, se înălţau piramide uriaşe de zăpadă, gata-gata să se prăbuşească la prima atingere sau chiar la prima suflare. Cum se adunase aici, chiar deasupra prăpastiei, atîta amar de zăpadă ? Şi cum o fi stînd aşa, deasupra potecii, fără să se prăbuşească ? Ce ţine oare în loc talazul acesta de zăpadă ?

Dacă ar fi să priveşti cu atenţie, la poalele unei asemenea piramide uriaşe, înălţate de viscole şi ninsori în timpul iernii, ai descoperi o tufă de conifer de-un verde aprins. Este pinul pitic, care creşte la mare înălţime. Ramurile lui arcuite, întinse aproape paralel cu pămîntul, au format, împletindu-se între ele, o apărătoare destul de puternică în calea avalanşei de zăpadă.

Trecînd de locul acesta primejdios, Tiulpanov aruncă o privire înapoi.

— Anul trecut, în locul acesta şi-a găsit moartea o patrulă de grăniceri. S-a muncit la dezgroparea lor timp de trei zile, spuse Smolearciuk şi porni mai departe.

Tiulpanov îl urmă.

După ce străbătură cam un kilometru şi jumătate, Smolearciuk se opri din nou. Rezemîndu-se în beţe, cercetă atent din ochi poteca.

— Ce-i acolo, tovarăşe plutonier ? îl întrebă Tiulpanov apropiindu-se de el.

— Priveşte !

Grănicerul se lăsă pe vine şi începu să examineze platoşa poroasă a zăpezii. Se vedeau desluşit pe ea urme lăsate de o fiară care traversase curmeziş poteca. Animalul venise dinspre graniţă în buestru, mişcînd în acelaşi timp amîndouă picioarele din stînga, cel din faţă şi cel dinapoi, şi lăsîndu-se greoi pe ele. Viteaz se zbîrli tot şi trase de curea.

— Ce urme sînt astea ? întrebă Tiulpanov, plin de nerăbdare.

— De urs, răspunse plutonierul. Vezi cum se înfundă zăpada sub labele dinapoi ? Iar aici se văd zgîrieturile lăsate de gheare. Da, sînt urme de urs. Şi totuşi trebuie să controlăm dacă într-adevăr a fost un urs. Să mergem !

Viteaz smucea din curea vrînd să alerge de vale, dar Smolearciuk urcă coasta în direcţia graniţei, spre locul de unde coborau urmele de urs.

Ursul brun, care trăieşte în Carpaţi, nu se retrage la iernat în bîrlogul său, cum obişnuiesc urşii care trăiesc aiurea, ci rămîne treaz toată iarna. Pe vreme bună se ascunde prin hăţişurile sălbatice din vîrful munţilor, căutîndu-şi hrana pe sub zăpadă. Pe gerurile mari se mută vremelnic în zona păduroasă, mai jos, unde clima e simţitor mai caldă. După cum ştia bine Smolearciuk, ursul înaintează de preferinţă de-a dreptul, trecînd peste toate obstacolele, fără să ocolească povîrnişurile stîncoase sau desişurile cele mai sălbatice. Întîlnind la graniţă barajul de sîrmă ghimpată, ursul nu ocoleşte obstacolul, ci se strecoară prin deschizătura cea mai îngustă, oricît de tare i-ar sfîşia pielea ghimpii metalici ai sîrmei.

Mergînd pe urmele ursului, Smolearciuk controla cu grijă dacă animalul nu şi-a trădat cumva obiceiurile, dacă nu exista în calea lui vreun semn care să dovedească că pe labele acestea de fiară se deplasase un spion experimentat.

Şi totuşi, urmele arătau că pe aici a trecut un urs adevărat. Dar lui Smolearciuk nici prin gînd nu-i trecea să se întoarcă : trebuia să examineze gardul de sîrmă

ghimpată întins chiar pe linia graniţei. Dacă ursul trecuse pe acolo, trebuia neapărat să găsească măcar un smoc de blană, în sîrma ghimpată, prin care se strecurase. Iată şi gardul. Într-adevăr, pe trei dintre ghimpii metalici rămăseseră cîteva fire de păr încîlcite.

Smolearciuk luă smocul de păr de pe sîrma ghimpată şi-l examină atent, frecîndu-l între degete.

— A ce miroase, Viteaz ? Ce zici : e fiară ori infractor ? întrebă plutonierul zîmbind şi vîrînd smocul de păr sub nasul cîinelui.

Viteaz întoarse capul, pufni şi mîrîi.

— Ce ? îl întrebă plutonierul. Nu-ţi mai place mirosul de urs ?

Neliniştit, adulmecînd urma, cîinele trăgea de curea îndărăt spre cărare.

Ţinîndu-l în cureaua lăsată cît era de lungă şi frînînd din beţe, Smolearciuk încruntă din sprîncene, care se îmbinară iar la rădăcina nasului.

— Dă un telefon la pichet şi spune-le că cercetăm o urmă de urs, ordonă el lui Tiulpanov. Apoi lăsă liber cureaua şi porni după cîine, controlînd, pas cu pas, urma ursului.

Nu era nici prima, nici a zecea oară în viaţa lui cînd pornea astfel după o urmă de urs. Cunoştea perfect toate cărările fiarelor, pasul lor şi rostul oricărei opriri. Oricît de autentică părea o urmă, Smolearciuk o urmărea totdeauna pînă dădea de o balegă de urs. Şi abia atunci se dumerea. Astfel hotărîse să facă şi de rîndul acesta.

Tăind poteca de patrulare de-a curmezişul, ursul pornise în linie dreaptă spre brădet, îl străbătuse, călcînd în drumul lui copăceii tineri, apoi, răscolind cu labele un troian de zăpadă moale, se rostogolise spre izvorul în jurul căruia creştea, puzderie, merişor de munte. Se înfruptase din merişor şi pornise mai departe prin pădure, unde pămîntul abia dacă mai era acoperit, ici colo, de zăpadă. În curînd, zona înzăpezită rămase în urmă. Urma de urs trecea prin pădurea abia atinsă de chiciura de peste noapte. Întîlnind în calea lui un

trunchi răsturnat de pin, ursul îl rostogolise din loc şi scurmase în cîteva locuri pămîntul dezgheţat, pesemne în speranţa de-a găsi ceva demîncare. „Da, este cu adevărat un urs!" îşi zise Smolearciuk, fără a se opri totuşi. Reţinîndu-şi cîinele, începu să înainteze fără schiuri, pe care le lepădase îndată ce ieşise din zona zăpezii şi studia cu aceeaşi atenţie ca mai înainte urmele. Mai găsi o dovadă că şi pe aici trecuse stăpînul acestor locuri — un furnicar răscolit de labele ursului. Totuşi, Smolearciuk nu se opri. Urma aceasta îi mai inspira încă şi acum un sentiment de neîncredere. De ce oare dihania n-a mers, ca de obicei, prin hăţişuri sălbatice, peste uscături şi copaci căzuţi, pe unde le place urşilor să meargă, ci a preferat să treacă prin apropierea postului de grăniceri, tăind curmeziş o potecă umblată de oameni? Şi cum se coborîse atît de mult la vale, în zona caldă, fără a se teme de vecinătatea exploatărilor forestiere, de fumul focurilor, de zgomotul ferăstraielor electrice şi al copacilor doborîţi?

Tiulpanov îl ajunse din urmă pe plutonier, la capătul de sus al defileului Ciornîi Potok. Într-o vîlcea năpădită de anini, Smolearciuk stătea pe vine şi examina o balegă de urs.

— Cu alte cuvinte, totul e în regulă? îl întrebă Tiulpanov, ştergîndu-şi cu batista faţa înfierbîntată, scăldată în sudoare.

— Da, acum totul e în regulă, spuse satisfăcut Smolearciuk. Putem să ne întoarcem la graniţă. Dar întîi să ne odihnim puţin şi să fumăm o ţigară.

Între timp, Viteaz se smucea mereu către fundul pădurii. Smolearciuk îi scurtă cureaua şi-i porunci:

— Linişte! Stai jos.

Cîinele se supuse îndată şi se aşeză pe labele dinapoi, fără a reuşi să se liniştească însă. Scîncea încetişor, cu ochii ţintă la desişul verde în care dispăruse fiara. Cu mare greutate reuşiră să-l domolească.

Grănicerii şedeau pe o piatră mare. Îşi scoseseră căciulile, se descheiaseră la gît şi trăgeau cu plăcere în piept fumul amărui al ţigării. După ce se mai odihniră

puţin, îşi plimbară privirile în jurul lor şi constatară încîntaţi că de pretutindeni năvăleşte spre ei minunata primăvară transcarpatică. Cum erau să n-o vadă ochii lor de oameni tineri, însetaţi şi dornici oricînd de dragoste ? Cum puteau să nu se bucure de apropierea ei, inimile lor gata să vibreze la orice eveniment aducător de bucurie în viaţă ?

Pe crenguţele mlădioase ale mesteacănului pitic, pe jumătate acoperit de muşchi, fluturi de toate culorile se legănau fremătînd din aripioarele lor străvezii. Pămîntul încălzit aburea uşor. Prin covorul de frunze ruginii, de cetină scuturată şi de muşchi, străbăteau steluţele albastre ale toporaşilor şi ciorchinii de nea ai lăcrimioarelor.

Prin florile trandafirii şi plăcut mirositoare ale mălinului sălbatic, peste vîlceaua umedă în care înflorea aninul negru, bîzîiau de zor bondari şi albine sălbatice, pornite să culeagă cea dintîi miere a primăverii.

Ceva mai departe, pe povîrnişul stîncos şi bătut de soare, se înălţa gardul viu şi ţepos al desişului de păliur. Crengile lui, răsfirate în toate părţile, se îndoiau de belşugul floricelelor mărunte, aurii, semănînd a clopoţei. Cînd bătea vîntul, se părea că pădurea întreagă trimite lumii un zvon uşor şi cristalin.

Cornul nu înverzise ; pe ramurile lui nu se vedea nici o frunzişoară, în schimb era îmbrăcat într-un veşmînt de flori galbene, gingaşe.

În crăpăturile stîncilor, pe colţii ascuţiţi ai pietrei cenuşii, se vedeau ramuri roşii de virnanţ.

Vîscul se şi căţărase pe al doilea şi al treilea rînd de crăci, prin mesteceni şi pini, deschizîndu-şi florile timpurii acolo sus de tot, ca să-l vadă toată lumea.

Soarele nu ieşise încă de după culmea împădurită, dar razele lui pătrundeau pînă aici, în desişul acesta minunat. Jucau pe faţa băltoacei făcută de ploile căzute de curînd, brăzdau cu zimţi subţiri şi aurii covorul de muşchi verde ca smaragdul, se zbenguiau prin crengile copacilor, apoi scăldau în lumina lor vrăjită bătrînele pietre şi întinereau ferigile posomorîte, croiau drum

albinelor spre vistieriile pline de miere, străpungeau pînă în fund potirele izvoarelor şi împodobeau pămîntul cu măiestrite arabescuri, cum n-a visat vreodată nici cel mai vestit giuvaergiu, nici cel mai iscusit meşter în făurirea aurului.

Privind toate minunile acestea, îţi venea să înfloreşti şi tu, întocmai ca voioasa primăvară, în toate faptele tale, în viaţa, în gîndurile şi nădejdile tale.

...Tiulpanov isprăvi ţigara, îşi potrivi căciula pe cap şi, după ce-şi drese glasul cu un aer solemn, de parcă s-ar fi pregătit să ţină un discurs, se sculă de pe piatră şi se uită la Smolearciuk. Figura tînărului ostaş era încordată, cum nu mai fusese pînă atunci.

— Tovarăşe plutonier, îmi îngăduiţi să mă adresez dumneavoastră într-o chestiune personală ? zise el răspicat.

Smolearciuk se uită la el, mirat :

— Şi de ce atît de oficial aşa deodată ? Vorbeşte !

— Tovarăşe plutonier, cînd vă întoarceţi la pichetul dumneavoastră ?

— Cînd voi primi ordin. Cred că peste vreo trei zile. Dar ce te interesează pe dumneata asta ?

Tiulpanov tăcu o clipă, plecînd ochii şi examinîndu-şi atent palma neagră bătătorită.

— Aveţi vreun ajutor la pichetul nr. 5 ? întrebă el uitîndu-se iar la Smolearciuk.

— Deocamdată n-am. Ajutorul meu a fost rănit şi acum se află la spital. De ce mă întrebi ?

— Luaţi-mă cu dumneavoastră la pichetul nr. 5. O să învăţ meseria de la dumneavoastră şi o să vă ajut cît pot...

— Degeaba m-ai ales ca dascăl, tovarăşe Tiulpanov, spuse Smolearciuk cu un oftat adînc. Nu mai am mult de stat aici pe graniţă. Mi-am cam îndeplinit termenul. În curînd o să mă demobilizeze.

— Să vă demobilizeze ? Pe dumneavoastră ? Pentru ce ?

— D-apoi cum ? Sau crezi poate că o să îmbătrînesc aici ?

— Şi cu ce o să vă ocupaţi după demobilizare, tovarăşe plutonier ?

— S-o găsi de lucru acasă şi pentru mine.

— Sigur că s-o găsi, dar nu ca ăsta, de aici.

— Nici o grijă ! Găsesc eu ce să fac. Omul e făcut pentru o viaţă paşnică, nu pentru război. M-oi însura, mi-oi face un cămin. De altfel, acasă la mine, în Siberia, mă aşteaptă toţi cu braţele deschise. Ţi-am spus doar că sînt tractorist-mecanic !

— Fireşte, meseria de tractorist e bună, dar şi mai bună e cea de căutător de urme. Tiulpanov se uită trist la Viteaz. Cu alte cuvinte, cîinele ăsta o să rămînă orfan !

— Pînă să-mi vină ordinul de demobilizare, o să-mi dau silinţa să-i găsesc alt stăpîn, pe placul lui. Vezi deci că nu-l las orfan.

— Învăţaţi-l cu mine, tovarăşe plutonier ! se rugă Tiulpanov.

Dar Smolearciuk nu voia să se dea bătut, cu una cu două, aşa, mai mult de formă.

— Viteaz al meu nu se împrieteneşte cu oricine ! Are o fire...

— De mine are să-i placă. O să ne împrietenim chiar înainte de-a veni demobilizarea. Avem noi timp ! Eu o să fac într-o zi cît altul în cinci.

— Fie şi aşa ! O să pun eu o vorbă bună ca să te mute la pichetul 5, consimţi Smolearciuk, lăsîndu-se totuşi înadins mai greu. Nu ştiu însă ce-o să iasă din toată povestea asta.

— O să iasă bine ! afirmă cu convingere Tiulpanov. Comandantul are să ţină seama de intervenţia dumneavoastră.

— Bine, bine, dar să nu ne pripim. Hai să mergem la post...

Şi grănicerii porniră fără grabă la deal, prin binecuvîntatul pămînt al Verhovinei, tresăltînd sub sărutul cald al primăverii. Fiecare pas mărea din ce în ce mai mult distanţa dintre ei şi omul care lăsase pe graniţă urmele de urs.

CAPITOLUL VII

După ce lăsă pe urma lui o balegă de urs, Fayne mai parcurse încă vreo două sute de metri pe labele de fiară, apoi se opri sub un brad uriaş, cu crengile stufoase atîrnînd aproape pînă la pămînt. Mai departe nu mai avea nici un rost şi nici interes să aplice stratagema aceasta. Chiar dacă grănicerii au pornit pe urmele lui, dînd peste balega proaspătă, se vor fi convins definitiv că au de-a face cu un urs adevărat şi vor fi încetat urmărirea. Dar dacă n-au crezut, atunci? Imposibil, trebuiau să creadă, fără doar şi poate. „Nu-ţi făcea griji degeaba, prietene, se îmbărbăta singur Fayne. Înaintează repede ca să ieşi cît mai curînd din zona de frontieră, fiindcă se pot întîmpla fel de fel de lucruri, neprevăzute de «Bizon»".

Desfăcu cu dinţii curelușele cu care avea prinse la încheieturile mîinilor labele de urs şi le scoase. Îşi scoase şi încălţămintea de camuflaj din picioare. Ascunse toate acestea în rucsac.

Încălţat cu bocanci solizi de iuft, cu ţinte de fier, ca ai tăietorilor de lemne, Fayne porni îndată mai departe, pe itinerariul trasat, fără să-şi îngăduie nici măcar un popas de cîteva minute. O busolă şi o hartă la scară mare a regiunii Ciornîi Potok îl ajutau să stabilească cu precizie în ce punct se află şi încotro trebuie să meargă.

Pe coasta stîncoasă şi abruptă a muntelui creştea o pădure deasă şi neumblată, plină de copaci ce-şi trăiseră traiul ; un strat gros de cetină, frunze veştede şi muşchi acopereau pămîntul. Fayne umbla repede, cu pas uşor, aproape fugind. Sub paşii lui trosneau crăci uscate, se rostogoleau la vale pietre ; pe pămînt rămîneau întipărite urme vizibile, dar lui nu-i mai păsa de nimic. N-avea cine să-i audă paşii şi nici cine să se ţină după urmele lui, deoarece cale de vreo trei kilometri în jur nu se afla ţipenie de om, nici grăniceri, nici muncitori forestieri, nici morari sau vînători.

Pe la miezul nopţii ajunse, după cum şi fusese prevăzut, la Ciornîi Potok, care-şi arunca la vale, cu vuiet, apele vijelioase, şi se opri în locul unde cheile lui înguste erau pe jumătate astupate de stînci prăbuşite. De aici se vedea bine drumul din deal urcînd spre pichetul de pe înălţimi, ca şi cel din vale, coborînd spre apa Tisei.

Luna plină lumina un cer nefiresc de senin. O parte a cheilor rămînea în umbră. Pitit deasupra stîncilor prăbuşite, Fayne scrută cu grijă defileul, atent la orice zgomot. Deocamdată constată că totul era pustiu şi liniştit. Numai de nu s-ar întîlni cu vreun tăietor de lemne ori cu vreun vînător...

Ascunse printre pietre grenadele şi acoperi ascunzătoarea cu bolovani. „Las' să stea aici pînă una-alta — gîndi el şi zîmbi — grănicerii, pădurarii şi muncitorii forestieri vor trece călare şi pe jos, de zeci de ori pe zi, pe lîngă acest loc şi nimănui n-are să-i treacă prin cap că tocmai printre pietrele acestea stau ascunse grenadele lui John Fayne."

Pe marginea din stînga defileului trecea o potecă de iarnă, bătătorită şi îngrijită ani de-a rîndul de vînătorii şi tăietorii de lemne. Ziua, Fayne ar fi ocolit-o pe departe, acuma însă înaintă curajos pe ea. Era cam riscant, dar n-avea încotro : trebuia să ajungă pînă-n zori la Iavor. Mergea repede. Poteca se depărta de defileu în unghi drept, se căţăra pe coasta povîrnită a

muntelui, apoi cobora de-a dreptul spre Tisa, trecînd prin marginea unei mari localități de pe malul ei.

Ajuns în apropierea rîului și dînd de-un pod, Fayne părăsi cărarea, ocoli pe departe satul și trecu Tisa, care în locul acela nu era prea adîncă, Pe malul drept al apei trecea un drum de mașini. Fayne își alese o tufă mai deasă și mai apropiată de șosea și se așeză la pîndă în spatele ei, așteptînd o ocazie fericită. Această „fericită ocazie" fusese și ea prevăzută în planul elaborat de „Bizon".

În miez de noapte nu te poți aștepta să vezi apărînd pe drum o mașină care să meargă pe malul Tisei în jos, către Iavor. Și chiar așa fiind, Fayne nu putea să recurgă la serviciile oricărui șofer. Dacă era încărcată cu oameni, bîrne ori scînduri, n-avea ce face cu ea. Pe el nu l-ar fi interesat decît un camion în care putea să se ascundă.

Își alese deci locul, după multă chibzuială, la un cot al drumului, unde șoferul era nevoit să reducă mult viteza ca să nu se prăbușească în prăpastie, sau să se izbească de stîncă. Profitînd de această încetinire, Fayne urma să sară în mașină, neobservat de șofer.

Rămase astfel mult timp, așteptînd. Dar „ocazia fericită" nu se mai ivea de loc. Trecură cu zgomot două „Pobede". Apoi un camion încărcat cu o claie de fîn. Duruiră peste pietrișul drumului roțile legate în fier ale unor căruțe de huțuli [1]. Trecu ca un fulger un autobus de noapte, cu faruri puternice. Apoi, timp de aproape un ceas, șoseaua rămase pustie. Fayne începuse să-și piardă curajul. Îl treceau fiorii. Scoase din buzunar un bidon plat de aluminiu și dădu pe gît o dușcă de coniac. În tot trupul i se răspîndi o căldură binefăcătoare ; dinții nu-i mai clănțăneau și deodată simți cum crește din nou în el îndrăzneala.

Peste apele clocotitoare ale Tisei, peste malurile ei pietroase, lunecă încet lumina unor faruri de automobil.

---

[1] Huțuli – locuitori din regiunea muntoasă de la izvoarele Siretului. *(n.t.)*

Maşina venea din susul văii. Fayne aşteptă. „O fi ce-mi trebuie, ori ba ?" căuta el să ghicească. Instinctul îi suflă îndată : „Este exact ce-ţi trebuie". Fayne cobori mai aproape de drum, în aşa fel ca să rămînă totuşi ascuns. Găsi pe povîrnişul stîncos un sprijin bun pentru piciorul drept şi se pregăti să sară.

Apropiindu-se de cotitură, maşina ocoli stînca de pe mal încet, abia mişcîndu-se. Platforma camionului era închisă în părţi cu obloane de scînduri. Înăuntru, cu capetele mari plecate trist în jos, se aflau nişte tauri voinici. Dinaintea lor aveau un braţ de fîn.

Lăsînd să treacă prin faţa lui cabina, în care se aflau şoferul şi o femeie îmbrobodită, de abia i se vedea faţa, Fayne sări în drum, se prinse de marginea camionului şi, dintr-un salt uşor şi lin, îşi trecu trupul suplu pe platforma maşinii. Vitele se smuciră speriate, dîndu-se în lături. Fayne le linişti, mîngîindu-le grumazurile groase. Apoi se tîrî în patru labe spre partea din faţă a platformei, se ascunse în fîn şi răsuflă uşurat : „Mare noroc am avut !" Peste o clipă îl apucară însă îndoielile : Are să-l ducă oare maşina asta pînă la Iavor, ori va fi nevoit să coboare la mijlocul drumului ?

Camionul străbătea fără oprire alte şi alte localităţi. Se opri la o barieră lăsată, de care atîrna o lanternă roşie.

— Patrula de grăniceri. Actele pentru control ! — spuse un glas răguşit şi sever.

— Poftiţi, răspunse şoferul.

— De unde veniţi şi încotro mergeţi ?

— Din raionul Rahov. Mergem la Iavor.

— Actele dumitale, tovarăşă ?

— Ce acte vreţi să aibă ? rîse şoferul. Nici nu-i majoră încă. Abia la anul îşi scoate buletinul de identitate.

— O minoră pe drumuri în miez de noapte... de ! Cum îţi zice ?

— Gannusia Boiko, răspunse în locul fetei şoferul.

— Şi în ce calitate te însoţeşte ?

— Ca reprezentantă a colhozului „Steaua Carpaţilor". E mulgătoare. Fruntaşă pe raionul nostru.

— Aşa minoră mai zic şi eu! Grănicerul sări pe treaptă şi lumină cu lanterna de buzunar figura fetei. Măi, măi, măi, a adormit, sărmana! Noapte bună, Gannusia... Dar la spate ce ai?

— Tauri şi fîn, tovarăşe sergent. Îi ducem la sovhozul de vite de la Iavor, ca să-i dăm pe burlacii ăştia bătrîni pe unul tînăr.

— Ia vedeţi să nu vă păcăliţi cu schimbul ăsta. Grănicerul lumină platforma, apoi se-ntoarse şi zise: Daţi-i drumul!

Schimbătorul de viteză scrîşni, taurii pierzîndu-şi o clipă echilibrul se schimbară de pe un picior pe altul şi maşina trecu pe sub felinarul roşu al barierei.

Fayne vîrî revolverul în buzunar şi, închizînd ochii, încercă să-şi reamintească planul oraşului şi al împrejurimilor. Sovhozul de vite se afla de partea cealaltă, mai la vale de Iavor. Ca să ajungă acolo, trebuia să străbată de la un capăt la altul oraşul. Pe ce străzi avea să treacă şoferul? În prelungirea şoselei venea strada Rahov. Aşadar, trebuia să treacă pe acolo. Urma apoi Ujgorod şi bulevardul Şevcenko. Din Ujgorod pînă la Gvardeiskaia, unde pe Fayne îl aştepta o locuinţă conspirativă, erau doi paşi. Trebuia să coboare chiar acolo, în strada Ujgorod.

Camionul ajunse la Iavor cu puţin înainte de-a se lumina de ziuă. Fayne nu mai fusese niciodată în acest oraş. Îl cunoştea însă bine din fotografii, din informaţiile primite de la agentură şi din reviste vechi. Străbătură strada Rahov, cu căsuţele ei mici, cocoţate pe povîrnişuri. În faţa lor se deschise Stepnaia, cu clădirile înalte de cărămidă roşie ale fabricii de tutun. Curînd lăsară în urmă şi parcul. Apoi, trecînd peste un pod, ajunseră pe malul drept al Kameniţei, în strada Ujgorod. Fayne porni încetişor, în patru labe, spre partea din spate a platformei. Se ridică puţin şi, ascunzîndu-se după crupa unuia din tauri, examină

atent ulița îngustă luminată de farurile mașinii. Nu se vedea nimeni.

Sărind peste oblonul camionului, puse piciorul pe pămîntul Iavorului. Mai avea vreo zece minute de mers pe jos pînă la locuința care-i fusese asigurată. Mașina colhozului „Steaua Carpaților" se mistui curînd în întunericul străzii Ujgorod.

— N-ai cumva un chibrit, om bun? auzi deodată lîngă el un glas.

Fayne tresări. Spre el venea un om îmbrăcat într-o salopetă neagră, plină de ulei, cu o lădiță de fier în mînă și-o țigară stinsă în colțul gurii. La lumina lunei i se distingea bine fața palidă, cu pomeții ieșiți, fruntea înaltă, cu mustăcioară neagră și ochi strălucitori. Fayne simți că i se strînge inima. De unde o mai fi ieșit și ăsta? Cu o clipă înainte nu era nimeni pe stradă. Lui Fayne i se părea că omul acesta, primul cetățean sovietic pe care îl întîlnea, îi va arunca îndată o privire amenințătoare, va adulmeca mirosul răspîndit de hainele lui, va pipăi rucsacul în care se afla emițătorul de radio și va spune: „Te-am prins, iubitule!".

Trecătorul se apropie de Fayne:

— V-am întrebat dacă aveți un chibrit.

Fayne dădu negativ din cap, se bătu peste buzunar și răspunse cu un zîmbet stîngaci:

— Nu fumez!

— Păcat! Flăcăul cu salopeta unsuroasă suspină, aruncă o privire în dreapta și în stînga și porni agale în susul străzii Ujgorod.

John Fayne rămase un timp nemișcat, ștergîndu-și fruntea asudată și blestemîndu-și în gînd stupida spaimă care-l teroriză. Luna se ascunsese undeva după munți. Întunericul adînc care învăluie pămîntul înainte de revărsatul zorilor se lăsase greu peste oraș.

Strecurîndu-se pe lîngă garduri, scuturînd roua de pe frunzele pomilor, Fayne ajunse într-o stradă liniștită și îngustă, cu numele de Gvardeiskaia. De o parte și de alta se înălțau plopi înalți și drepți, cu frunzișul alburiu. Căsuțele de cărămidă, cu acoperiș de țiglă

roşie, erau risipite printre grădini şi vii. Casele şi curţile semănau leit între ele. Unde să-l caute pe Liubomir Krîj ? Care o fi casa cu nr. 9 ?

Fayne scoase lanterna din buzunar şi lumină cu o rază, îngustă cît tăişul cuţitului, tăbliţa smălţuită din peretele casei celei mai apropiate. Nr. 17. Alături era nr. 15. Trecînd pe lîngă alte două case, cu numerele 13 şi 11, Fayne găsi în gardul de scînduri o portiţă, o deschise şi, intrînd în curte, porni cu paşi hotărîţi spre casa nr. 9. Nisipul de rîu scîrţîi uşor sub bocancii lui. Crengile grele de apă ale liliacului înflorit îi atingeau obrajii şi părul. „Bine s-a mai instalat «Crucea», gîndi Fayne. Cred că cu greu s-ar putea găsi în tot Iavorul un adăpost mai bun. Cu atît mai bine pentru mine !"

Se apropie de casa lui Krîj cu infinite precauţii. Ridică încet mîna ca să bată-n geam. Inima îi zvîcnea cu putere şi fiori de gheaţă îl învăluiră din cap pînă-n picioare. „Muntenegreanul" se temea să treacă pragul locuinţei conspirative. Cine ştie ce soartă îl aşteaptă sub acoperişul acestei case, îmbrăcată în viţă de vie, atît de inofensivă în aparenţă... Ce fel de om era, de fapt, noul rezident ? Deşi-l cunoştea de mulţi ani, Fayne nu era nici acum destul de sigur că poate să se bizuie pînă la urmă pe agentul acesta, poreclit „Crucea". Chiar şi după ce a aflat că Krîj fusese recrutat de „Bizon" în persoană, cu aproape un sfert de veac în urmă, iar actualmente recomandat pentru postul de rezident — amănunt extrem de important — Fayne tot nu izbutise să-şi schimbe atitudinea de neîncredere faţă de Krîj. La drept vorbind, neîncrederea lui n-avea nici un temei serios. Pornea de la anumite premize teoretice, cu totul personale. Teoria generală care se afla la baza existenţei de toate zilele şi a perspectivelor de viitor ale lui Fayne era cît se poate de simplă. Putea fi exprimată printr-o singură frază, cam în felul acesta : „Dacă eşti deştept, nu te laşi înghiţit de altul, ci dimpotrivă, îl înghiţi tu pe el".

Nici Liubomir Krîj nu era prost. Studiase întîi la universitatea din Praga, apoi la Berlin. După termi-

narea studiilor se dusese la Paris să-şi desăvîrşească acolo „cultura". Cheltuind în dreapta şi-n stînga banii moşteniţi de la taică-său, a călătorit cîţiva ani prin America de Sud şi de-a lungul litoralului african. După îndelungi peregrinări prin Mexic, s-a întors în patrie la vîrsta de 30 de ani, şi-a construit o casă în strada Masaryk (actualmente Gvardeiskaia), şi cum nu era însurat, s-a instalat aici împreună cu o soră de-a lui. De atunci n-a mai părăsit Rusia transcarpatică, cum se numeau pe atunci aceste locuri din vechea Cehoslovacie. La Iavor avea reputaţia unui bun cunoscător al cîtorva limbi străine, trecea drept un pasionat bibliofil şi colecţionar de obiecte de artă sculptate în lemn, activist modest, fără pretenţii, pe frontul cultural. Ţinea benevol, refuzînd orice retribuţie, conferinţe la căminul cultural din Iavor, cu subiecte din istoria regiunii transcarpatice a Cehiei şi Slovaciei, sau privitoare la vechea artă a Mexicului. Din iniţiativa lui se organizase la Iavor o expoziţie intitulată „Sculptorii în lemn din Verhovina". Toate acestea erau cunoscute aproape tuturor locuitorilor din oraş. Dar numai unul singur, John Fayne, cunoştea celălalt aspect, secret, al vieţii lui Liubomir Krîj. Preamărind în conferinţele sale „scumpa Ucraină Transcarpatică", o ura din tot sufletul şi tînjea după ţinuturile în care îşi irosise anii tinereţii, după hotelurile exotice din Rio de Janeiro şi Buenos Aires, după Roma, în care îşi dădeau întîlnire toţi turiştii din lume, după Mexicul fierbinte şi minunata Coastă de Azur. Silit să rămînă la Iavor, hoinărea cu gîndul pe drumurile Lumii Vechi şi ale celei Noi, petrecea zile şi nopţi pe puntea superioară a transatlanticelor, prin baruri şi parcuri, pe plaje şi la mese de joc, în societatea dansatoarelor spaniole, se îndrăgostea, arunca bani în dreapta şi-n stînga, întîmpina zorii zilei pe litoralul Pacificului şi amurgul pe ţărmurile Atlanticului. Prefăcîndu-se că este pe deplin mulţumit de salariul ce-l avea ca vînzător la cea mai mare librărie din oraş, cheltuia pentru nevoile lui, pe ascuns, de zece ori mai mult decît ceea ce încasa. Lumea din Iavor îl vedea

vara şi iarna îmbrăcat cu aceleaşi haine vechi, lustruite, cu bocanci mari, pălărie neagră, demodată, de pe vremea lui Masaryk, şi un palton uzat. Dar în speranţa unor zile mai bune, păstra în cufere mari, aduse din Argentina, ascunse în locuri greu de descoperit, haine noi-nouţe, presărate cu naftalină, costume de flanelă de toate culorile, cîteva duzini de cămăşi albe ca zăpada şi numeroase perechi de încălţăminte purtînd cea mai autentică marcă „Bata". Deşi era cunoscut ca un om dezinteresat în tot ceea ce făcea, avea puse bine cîteva mii de dolari, lire sterline şi franci elveţieni, cea mai stabilă valută după el, care trebuia să-i asigure „învierea din morţi" chiar din ziua cînd ţinutul ar fi încetat să mai facă parte din Ucraina Sovietică. Preamărind în public „pacea şi Puterea Sovietică", visa izbucnirea războiului, aştepta cu toată ardoarea sosirea la Iavor a învingătorilor străini. Om liniştit şi blînd în aparenţă, incapabil să facă un rău cuiva, extrem de politicos şi de săritor la nevoie, plin de bunăvoinţă faţă de vecini şi de colegii de serviciu, era gata oricînd să spînzure, să împuşte, ori să schingiuiască — bineînţeles cu singura condiţie să fie plătit cu bani grei, iar fapta lui să rămînă nepedepsită. Chiar dacă era vorba de propria lui soră! Bani să iasă! Această venalitate însoţită de prefăcătorie şi viclenie alcătuiau trăsăturile caracteristice ale lui Krîj, trăsături ce-l însoţeau în toate acţiunile. Vindea tot ce putea fi vîndut — patria, adevărul, conştiinţa. Fayne cunoştea perfect bogata activitate a lui Krîj. La începutul carierei lui murdare fusese recrutat de un funcţionar al spionajului francez (faimosul „Sureté générale"), care era detaşat pe lîngă statul-major al lui Henniquet, comandantul trupelor albe create de Antantă în timpul primului război mondial. Mai tîrziu, prin 1920—1930, fusese în slujba englezilor, fără să-i părăsească totuşi pe primii săi patroni. Apoi fusese cumpărat pe un preţ mai ridicat de Craps. Cu asemenea antecedente, cine putea garanta oare că omul acesta, atît de viclean, de dibaci şi de prefăcut, nu va

trece oricînd în slujba unui nou stăpîn, dacă ar fi fost mai bine plătit?

Ridicînd mîna ca să ciocănească în fereastră, John Fayne nu putea să nu se gîndească la omul căruia trebuia să-i încredinţeze soarta sa.

Pînă acum, şeful agenturii „Tisa" nu se întîlnise niciodată cu agentul său de rezervă, poreclit „Crucea". Îl îndrumase numai de la distanţă, prin oamenii săi de legătură şi prin rezidentul Dziuba. Îi cunoştea totuşi bine chipul din fotografii. Întîlnindu-l pe stradă, chiar şi în mulţime, l-ar fi recunoscut îndată pe agentul nr. 47. Cît despre Krîj, acesta nu putea ghici cine este „purtătorul prezentei", nici chiar atunci cînd se va afla în faţa lui. „Crucea" nu-şi cunoştea şeful, nu-i cunoştea nici faţa, nici adevăratul nume, fiindcă niciodată nu i se dăduse vreun semn deosebit de recunoaştere. Ştia doar de la Dziuba că există un „Muntenegreanu".

În zidul dinspre miazăzi al casei lui Krîj, care dădea într-o grădină, se desluşeau trei ferestre întunecate. Fayne se codi un timp gîndindu-se la care din ele să bată. Alese pe cea din dreapta, fiind mai apropiată de locul unde se afla el şi bătu încetişor, abia auzit. Dar cum atinse geamul cu unghiile, fereastra se şi deschise, fără zgomot şi, în deschizătura întunecată, apăru silueta unui bărbat în cămaşă de noapte, cu o scufie albă în cap.

— Cine-i acolo?

Fayne se apropie şi mai mult de fereastră şi şopti în ruseşte prima frază, care servea de parolă:

— Aici locuieşte Liubomir Krîj?

— Aici, se auzi îndată răspunsul.

— Aveţi o telegramă „Fulger". Vă rog să iscăliţi de primire.

— Unde-i? Dă-o încoace!

— Scuzaţi-mă, am pierdut-o!

După cuvintele acestea, schimbate cu vizitatorul său nocturn, proprietarul casei cu nr. 9 dispăru de la fereastră. După o clipă se auzi zgomotul ivărului uşii de la verandă, apoi o voce spuse încet:

— Vă aştept de cinci zile. Intraţi ! Sînt singur.

Merseră printr-o sală spaţioasă cu geamlîc, prin ale cărui geamuri se cernea lumina vioaie a zorilor şi pătrunseră într-o odaie întunecoasă, plină de rumeguş cald, talaş proaspăt şi miros de lemn ars cu fierul roşu.

Stăpînul casei trase obloanele şi întoarse comutatorul. Un bec puternic se aprinse sub abajurul lat, coborît pe un scripete mic deasupra mesei de tîmplărie.

Fayne îşi scoase căciula, lepădă haina şi-i întinse mîna lui Krîj :

— Bine te-am găsit, Liubomir. În sfîrşit facem şi noi cunoştinţă. Îmi pare bine. Te cunosc doar de atîta vreme... Poate că te întrebi de la cine ? Simplu ! De la Dziuba.

— Aşadar, dumneavoastră...

— Vrei să ştii cine sînt ? întrebă cu un zîmbet strîmb Fayne.

— Vai de mine, nu vreau să ştiu nimic.

Cu ochii micşoraţi din cauza luminii prea tari, acoperindu-şi pieptul gol cu mîna, Krîj îşi măsură oaspetele din cap pînă-n picioare, cu o privire fugară, dar pătrunzătoare. Avu timpul să vadă tot : rucsacul greu din spate, pantalonii sfîşiaţi de hăţişul pădurii prin care trecuse, bocancii plini de pămînt carpatic, negru-cafeniu, şi scurta plină de scaieţii care împînzesc muntele.

„Are ochi buni !" îşi zise Fayne. Felul în care fusese primit de proprietarul casei îi plăcu. Desigur, pe un om ca ăsta nu-l înşeli cu una, cu două.

— Cred că sînteţi obosit, nu ? întrebă Krîj, oferind musafirului un taburet. Luaţi loc. Scoateţi-vă sacul din spinare şi odihniţi-vă.

Avea o voce caldă, blîndă, dar ochii săi cu pleoapele umflate, înconjuraţi de zbîrcituri mărunte, păreau să-ntrebe cu neîncredere : „Cine eşti, amice ? Şi de ce stai în picioare ? O fi primejdios să am de-a face cu tine, sau dimpotrivă, avantajos ? Ce ai de gînd să-mi ceri ? Şi cu ce o să mă răsplăteşti ?"

— N-avea nici o grijă, Liubomir, totul va fi în

regulă, zise Fayne, de parcă i-ar fi ghicit gîndul şi-i zîmbi amabil.

— Nici nu mă îndoiesc de acest lucru ! Înţeleg prea bine cu cine am onoarea să stau de vorbă, răspunse Krîj, înclinîndu-şi capul împodobit cu scufie de noapte. Şi deodată, dîndu-şi seama cum era îmbrăcat, spuse cu un aer jenat : Scuzaţi-mi ţinuta, domnule, mă îmbrac îndată ! Şi retrăgîndu-se de-a-ndăratele dispăru în odaia de-alături.

„O fi plecat, într-adevăr, să se schimbe, sau ?... Ce-ar fi să-mi întindă o capcană ?" Fayne îşi vîrî mîinile în buzunare şi, apucînd patul celor două revolvere, le strînse puternic, îndîrjit, apoi întorcîndu-se cu faţa spre uşă, se aşeză în aşa fel, încît să poată răpune dintr-o singură rafală pe oricine ar apărea în prag. Aştepta cu dinţii încleştaţi, ţinîndu-şi răsuflarea. Din camera în care dispăruse Krîj, se auzea tic-tacul unei pendule. Un motan cenuşiu, gras şi pufos, ieşi dintr-un colţ întunecat, torcînd şi întinzîndu-se nepăsător, apoi, cu coada în sus, fără să arate vreo frică, porni spre Fayne.

Acesta îl împinse cu piciorul, rîse fără zgomot de temerile sale fără rost, lăsă revolverele la locul lor şi se apucă să studieze liniştit încăperea.

Într-un colţ, o masă de tîmplărie. De-a lungul zidurilor, dulapuri cu cărţi şi rafturi simple, iar pe ele fel de fel de obiecte fabricate dintr-un lemn tare, unele finite, altele în lucru : blide de proporţii uriaşe, ciomege ciobăneşti, baltage huţule, cîrje, farfurii, cutii, turnurile Kremlinului, butoaie de vin, universitatea de pe „Colinele lui Lenin" din Moscova, ciorchini de struguri în relief, vîrful muntelui Elbrus cu cele două cocoaşe ale lui, sfeşnice şi solniţe, suporturi pentru pahare de ceai, cuţite lustruite, cu mînerele încrustate frumos...

Gazda se întoarse. Purta obişnuita haină neagră, cămaşa albă ca zăpada, iar la gît îşi legase o cravată nouă. Părul lui negru, uşor încărunţit, era pieptănat cu grijă şi netezit cu peria. Tot atît de pieptănate erau şi sprîncenele lui groase şi stufoase. Faţa prelungă, frecată

cu apă de colonie, strălucea de-o bucurie pe care nici nu se străduia să şi-o ascundă. Zîmbind curtenitor şi oarecum solemn, gazda se apropie de oaspele său.

— Iată-vă sosit la Iavor. Cum aţi...

Krîj se opri ; ochii săi duşi în fundul capului începură să joace în orbitele lor întunecate.

— Cum aţi călătorit ? rosti el cu greu sfîrşitul întrebării.

Fayne zîmbi :

— Vrei să mă întrebi, desigur, cum am trecut graniţa şi dacă n-am avut neplăceri pînă aici ? Fii liniştit. Totul s-a petrecut fără nici un fel de incidente, încît n-ai de ce să-ţi faci griji : nimic nu ameninţă reputaţia dumitale.

— Vai de mine ! Dar nu e vorba de...

— Înţeleg, înţeleg foarte bine. Fayne nu mai zîmbea. Spuse autoritar, cu glasul unui stăpîn care dă dispoziţii servitorului : Pregăteşte-mi o baie, Liubomir, şi o masă bună. Să fie şi coniac.

Krîj tresări, de parcă ar fi fost croit pe spinare cu biciul. Oricît de priceput era în arta prefăcătoriei, spionul nu reuşi să-şi ascundă mirarea pe care i-o stîrni tonul de stăpîn al musafirului său şi atitudinea aceea cu care de mult nu mai era obişnuit. Dar mirarea nu ţinu mult ; pe loc fu înlocuită de slugărnicie.

Din moment ce musafirul vorbea astfel, însemna că este o persoană importantă. Probabil că era omul de încredere al „Bizonului". Sau... cine ştie, chiar ceva mai mult.

— Poate că n-ai înţeles ce ţi-am spus, Liubomir ? întrebă rece Fayne.

— V-am înţeles, pan... sir. Cum să vă spun ?

— Nici pan şi nici sir, ci tovarăş. Sînt tovarăşul Cervoniuk. Ştefan Kirilîci Cervoniuk, originar din Verhovina, ţinut de dincolo de Carpaţi. Lucrez la o cooperativă meşteşugărească şi sînt specialist în obiecte de artă, făcute din lemn scump. Ce zici, semăn cu mine ? întrebă Fayne rîzînd.

Krîj dădu slugarnic din cap :

— Nemaipomenit, tovarăşe Cervoniuk. Vă pregătesc îndată totul, baia şi masa. Deocamdată scoateţi-vă hainele.

După baie, Fayne se bărbieri, se îmbrăcă cu o pijama curată de-a gazdei şi vîrîndu-şi revolverele în buzunarele halatului călduros trecu alături, în sufragerie, unde îl aştepta masa pregătită de gazdă. Pînă să termine de mîncat, afară se luminase de-a binelea, iar în grădină se porniră să cînte păsărelele. Fayne îşi aprinse o ţigară.

— Voi locui aici, Liubomir?

— Da. Este locuinţa cea mai comodă cu putinţă. În casa mea n-are să vă supere nimeni.

— Dar cine face serviciul în casă?

— Sora mea. Sora mea bună, tovarăşe Cervoniuk. Am trimis-o la Ujgorod, la mătuşa noastră... o lună ajunge? întrebă cu prudenţă Krîj.

— Nu ştiu. Dacă reuşesc să duc la bun sfîrşit planurile noastre într-o lună, o să fie foarte bine; dar chiar şi în două luni, tot nu e rău.

Fayne îşi ridică ochii spre Krîj şi-l privi cercetător. Aştepta să vadă dacă şi rezidentul îi va mai spune ceva. Dar acesta tăcea, de parcă toată atenţia şi-o concentrase asupra farfuriilor pe care le spăla într-un lighean smălţuit, cu aerul preocupat al unei vrednice gospodine.

— Mi se pare că ai mai vrut să mă întrebi ceva, Liubomir.

— Eu? Nu, vi s-a părut, sir.

— Poate vrei să mă întrebi totuşi care sînt planurile care m-au adus aici?

Krîj isprăvi de spălat vasele, îşi clăti sub robinet mîinile, cu mînecile suflecate pînă la cot, apoi, ridicînd spre musafirul său o privire inocentă, răspunse respectuos:

— Sir, n-am să vă întreb nimic. Treaba mea e să execut ordinele, nu să vă pun întrebări.

— Deocamdată nu ţi se dă decît o singură sarcină, spuse Fayne.

— Vă ascult !

Krîj se aşeză pe marginea scaunului, înclină capul luîndu-şi o atitudine gravă, plină de atenţie şi respect.

— Ai auzit vorbindu-se de Ivan Feodorovici Bielograi, plutonier demobilizat şi lăcătuş la depoul căilor ferate ? Are pieptul plin de decoraţii. A cîştigat la tragerea obligaţiunilor de stat 25.000 de ruble şi şi-a cumpărat o „Pobedă".

— Scuzaţi-mă, dar n-am avut prilejul nici să aud vorbindu-se de el, nici să-l întîlnesc.

— Ţine minte : îl cheamă Ivan Bielograi. E un bărbat înalt, cu părul creţ. A slujit într-un regiment de gardă. A fost şi la Berlin. La Iavor a venit să se însoare. Logodnica lui este o viticultoare din colhozul „Zorile deasupra Tisei". O cheamă Terezia Simak şi este distinsă cu titlul de „Erou al Muncii Socialiste".

— Pe Terezia Simak o cunosc, dar de logodnic n-am auzit nimic.

— Păcat ! Dar n-are importanţă. Trebuie negreşit să aflăm unde este în momentul de faţă acest Ivan Bielograi şi dacă n-a păţit ceva. Procedează rapid, dar cu socoteală. Ivan Bielograi e un om de-al nostru. Ai putea sta de vorbă cu Terezia Simak, fără să dai naştere la bănuieli ?

Krîj se gîndi puţin şi răspunse :

— Cred că da. Aş putea aranja acest lucru prin „Carmen", agentul meu din mahalaua ţigănească. Şi mai am eu pe cineva... Krîj tăcu, neştiind ce nume să-i dea celui de-al doilea agent al său, recrutat de curînd. Pînă acum nu-i găsise o poreclă.

— Cine e acel cineva ? întrebă Fayne.

— „Venus", spuse Krîj şi zîmbi, încîntat de prezenţa sa de spirit.

— Şi cine este această „Venus" ?

— Marta Stefanovna Lîsak, o renumită croitoreasă din Iavor şi mîna mea dreaptă. Am şi primit din partea ei informaţii din cele mai preţioase. Doriţi să ascultaţi banda ?

— Mai tîrziu. Aşadar ai speranţa că vei lămuri cu ajutorul agentelor dumitale ceea ce ne interesează în legătură cu Ivan Bielograi ?

— Da !

— Foarte bine ! Limpezeşte acest lucru fără întîrziere. Nici dumneata, nici eu nu ne putem considera înafară de orice pericol, atîta timp cît nu vom fi informaţi precis de soarta acestui... Ivan Bielograi...

— Înţeleg. Voi lucra repede şi conştiincios. N-aveţi nici o grijă, tovarăşe Cervoniuk.

„Muntenegreanul" clătină din cap :

— De cînd mă aflu sub acoperişul casei dumitale, de cînd te-am văzut pe dumneata şi te-am auzit vorbind, mi-am luat orice grijă.

— Vă mulţumesc !

De rîndul acesta, John Fayne spunea adevărul. Într-adevăr, încetase să se mai teamă pentru pielea sa. Liubomir Krîj îi plăcuse. Cu un om ca acesta putea să facă multe. La drept vorbind, urma „să facă" totul numai „Crucea", „Muntenegreanul" n-avea decît să-l conducă, fără a ieşi din ascunzătoarea sa nici ziua, nici noaptea. Rolul acesta avantajos de „îndrumător" îi era de mult familiar lui John Fayne. În decursul anilor petrecuţi în slujba serviciului de spionaj al „Bizonului" nu făcuse decît să scoată castanele din foc cu mîna altuia, să cîştige bani, grade şi onoruri, folosindu-se de munca unor oameni de teapa lui Krîj.

— Mai ştii să lucrezi cu un emiţător de radio ? întrebă Fayne aruncînd o privire spre colţul odăii în care rămăsese rucsacul său cu emiţătorul portativ.

— N-am uitat încă. Aş putea chiar şi acum să transmit orice telegramă.

— Deocamdată e prea devreme. Mai aşteptăm vreo două-trei zile pînă... pînă ne sosesc întăririle.

— Întăriri ?

— Da. După cum vezi, Liubomir, am toată încrederea în dumneata. Te rog să apreciezi acest lucru !

— Vă mulţumesc. Vă voi justifica încrederea.

— Şi nu numai încrederea, dar şi cheltuielile mele, care sînt destul de serioase. Fayne scoase din buzunarul hainei două pachete de bancnote de cîte o sută de ruble şi le aruncă pe masă. Le poţi cheltui după bunul dumitale plac, fără să dai socoteală nimănui. Dacă mai ai nevoie, primeşti imediat altele. Pentru ziua de azi am terminat cu dumneata. Fayne trase binişor un colţ al perdelei, se uită în stradă şi căscă. N-ar strica să şi dorm un pic. Unde mi-e patul, Liubomir ?

— Vă aşteaptă de şase zile. Vă previn însă de un lucru. Din odaia dumneavoastră n-o să vedeţi nici soare, nici stele, nici cer. Urmaţi-mă, tovarăşe Cervoniuk.

Krîj îl instală pe musafirul său într-o odăiţă strîmtă şi întunecoasă, fără uşi, fără ferestre, situată în partea din dos a casei. Puteai intra în ea numai printr-o uşiţă secretă, făcută în zid şi camuflată de un portret mare al lui Taras Şevcenko. În duşumeaua odăiţei, sub patul de lemn, se afla o intrare în beci, de unde puteai să treci în magazie, de acolo afară în grădină şi apoi în stradă.

Beciul era ticsit de cufere, geamantane şi lăzi în care se păstrau comorile cele mai de preţ ale lui Krîj, moştenite sau cumpărate cu banii cîştigaţi de pe urma spionajului.

Pe vremea cînd construise casa, proprietarului ei nu-i dăduse prin gînd că încăperile acestea, servind de spălătorie şi de cămară, vor fi transformate vreodată în depozit secret.

Luminîndu-şi calea cu o lanternă electrică, Krîj se apropie de divanul aşezat în colţul cel mai îndepărtat al ascunzătorii şi, trecîndu-şi palma peste perna moale de puf, zise :

— Odihniţi-vă, sir, somn uşor !

— Uită-te la mine. Şi Fayne îndreptă raza orbitoare a lanternei în ochii gazdei. Cum o să lucrăm noi, „Crucea“ ? Ce zici ?

— Cum o să porunciţi dumneavoastră.

— Îţi poruncesc să lucrezi cinstit, fără nici un fel de gînduri ascunse.

— Sir, nu înţeleg ce vreţi să spuneţi... ridică din sprîncene Krîj.

— Să nu te prefaci. N-are nici un rost. Te cunosc de mult şi destul de bine. Să ai în vedere lucrul acesta, Liubomir, şi atunci cînd o să-ţi vină chef să mă minţi, să mă-nşeli ori să cîştigi ceva pe-alături — să faci vreun ciubuc, cum se spune...

— Sir ! şuieră Krîj, jignit. Şi în clipa aceea simţi cum tot sîngele i se urcă în obraz.

— Am isprăvit. Sper că mi-am expus punctul de vedere mai mult decît clar. Să considerăm că am căzut de acord în ceea ce priveşte punctul acesta. Noapte bună, Liubomir !

CAPITOLUL VIII

Andrei Lîsak, un flăcău chipeş şi vesel, înalt şi lat în spate, elev la şcoala de mecanici de locomotivă din Lvov, trecu Carpaţii într-o duminică de primăvară, îndreptîndu-se spre casa lui din Iavor.

Tinere, cîte drumuri ţi se deschid, acum cînd ai doar douăzeci de ani ! Şi cîte din ele nu te pot duce pe culmile vieţii ! Douăzeci de ani !... Cît de puternic şi de nerăbdător eşti tu ! Şi cît îi dispreţuieşti pe cei care nu cred în viaţă, cît de neînsemnate ţi se par toate piedicile ce ţi s-ar ivi în cale ! Cît de uşor, cît de simplu şi de firesc este pentru tine să fii sincer şi nobil în toate faptele şi vorbele tale, cum ţi se străvede prin pieliţa fină a obrajilor sîngele tînăr, cît de limpezi şi de ademenitori îţi sînt ochii !

La prima vedere acestea erau gîndurile şi sentimentele pe care le trezea în sufletul oricărui om înfăţişarea lui Andrei Lîsak. Dar prin înfăţişarea aceasta înşela oamenii ; tinereţea sa fericită, gata oricînd să-şi dovedească abnegaţia în muncă şi în prietenie, în dragoste pentru aleasa inimii şi pentru mama lui era numai aparentă.

Pînă la Rahov, capitala Verhovinei huţule, Andrei Lîsak călătorise cu un personal direct. Mai departe, de-a lungul cursului Tisei, nu circulau decît trenuri de marfă cu destinaţie specială. Mergeau pe pămînt sovietic, pe-o distanţă de aproape 30 km, iar dincolo de Berlibaş,

linia ferată traversa granița, trecînd prin România. Pe teritoriul nostru, în partea aceasta a văii Tisei, nu mai trecea decît o șosea pietruită. Și Andrei Lîsak urma să ajungă tocmai pe această șosea.

Autobusele coborau dinspre Verhovina în cîmpia Tisei de trei ori pe zi: dimineața, la prînz și seara. Andrei scăpase prima cursă, iar pînă la plecarea celei de-a doua îi mai rămîneau peste trei ceasuri. Avea timp să se ducă la un cinematograf, să ia masa și chiar să se plimbe pe strada principală a Rahovului.

Înainte de toate, hotărî să mănînce. De la un timp încoace, toate bucuriile vieții începeau pentru el din clipa cînd mînca pe săturate și bea rachiu sau bere.

Se îndreptă deci de la gară către un restaurant nou, avînd deasupra ușii și a ferestrelor, pe toată lățimea fațadei, o firmă roșie pe care scria cu litere aurite: „Verhovina". „Să vedem ce fel de restaurant o fi și ăsta", își zise Andrei. Toate ca toate, dar la restaurante se pricepea de minune. În timpul scurtei sale șederi la Lvov, unde urma școala de mecanici, avusese timpul să colinde, și nu o dată, toate restaurantele orașului și să cunoască toate chelnerițele mai drăguțe.

Noul restaurant îi aduse pe buze un zîmbet plin de dispreț: ce mic și sărăcăcios era localul ăsta în comparație cu cele din Lvov! În vestibul nu văzu nici un portar cu barbă îmbrăcat în livrea. Mesele erau așezate aproape lipite una de alta și peste mușamaua care ținea loc de față de masă erau întinse coli de hîrtie. Publicul era puțin numeros, scaunele simple și tari, meniul scris de mînă, pe file cenușii și fără liste lungi de vinuri. În sala restaurantului nu era nici estradă pentru orchestră, nici ring de dans. Semăna mai curînd a cantină de mîna a treia, decît a restaurant.

Fără a-și ascunde disprețul față de un local care după părerea lui nu-și justifica pomposul titlu, Andrei se așeză la o măsuță din fundul sălii, își trecu mîna prin părul pieptănat cu grijă și începu să studieze meniul. O chelneriță cu fustă neagră, bluză de mătase

crem şi bonetă albă se apropie de el şi-l întrebă prietenos, oarecum familiar :

— Ce comandă domnul ?

Aruncîndu-i o privire, Andrei găsi că fata nu merită atenţie (era prea grasă şi prea negricioasă), se încruntă şi spuse printre dinţi :

— Am venit să iau masa, nu să sting un incendiu.

Ruşinată şi simţindu-se oarecum vinovată de felul cum pusese întrebarea, chelneriţa se retrase încetişor spre bufet şi rămase acolo cu ochii la clientul supărăcios, gata să vie pentru a lua comanda la cel dintîi semn. Dar Andrei n-o chemă timp de vreo zece minute. Oarecum enervată de atitudinea lui, fata se apropie din nou şi-l întrebă prudent :

— Aţi ales ceva ?

— Trei sute de grame de rachiu, o sticlă de bere, hering cu ceapă şi cartofi, harcio georgian, un cotlet „à la Kiev" şi-o îngheţată. Asta-i tot ! N-ai să uiţi ? întrebă Andrei cu aerul acela degajat pe care-l are orice vechi client al restaurantelor. Aperitivul şi supa să mi le aduci odată.

După al doilea păhăruţ de rachiu, Andrei catadicsi să privească lumea din jurul lui cu ochi ceva mai indulgenţi. Acum nici restaurantul nu i se mai părea chiar atît de prost, nici chelneriţa atît de grasă şi de ţigăncoasă ca la început. Avea poftă să vorbească cu cineva, să se laude cu tinereţea şi frumuseţea lui, să povestească de unde şi pentru ce a venit aici, în Ucraina Transcarpatică.

Tocmai în clipa aceea intră în restaurant Liubomir Vasilievici Krîj. La vederea lui, Andrei se bucură foarte mult. Îl cunoştea din copilărie. Îl văzuse de multe ori la ei acasă, şi-l considera ca pe un fel de rudă.

— Nene Liubomir ! exclamă el cu bucurie, salutînd cu mîna ridicată deasupra capului şi zîmbind prietenos.

Krîj ştia despre Andrei absolut totul. Ştia cînd a plecat din Lvov, cînd a sosit la Rahov, unde s-a dus de la gară şi ce intenţii avea pentru mai tîrziu. Se pregătise cu grijă pentru această întîlnire, dar nu voise

s-o arate. De aceea, la vederea tînărului, pe faţa lui, rasă proaspăt, cu buze subţiri de om rău, se zugrăvi o expresie de plăcută surpriză. Se grăbi spre masa lui şi, strîngîndu-i călduros mîinile, îi spuse zîmbind :

— Ai venit ! Ce bine-mi pare ! Bravo !

Andrei îl asculta cu plăcere, găsind absolut firesc şi pe deplin justificate aceste manifestări de bucurie, fiind deprins de multă vreme să fie în centrul atenţiei tuturor. Ar fi fost chiar mirat dacă nenea Liubomir s-ar fi bucurat mai puţin de această revedere a lor.

Bînd bine şi mîncînd cu poftă, Krîj şi Lîsak discutau ca doi buni prieteni. La drept vorbind, cel care sporovăia mai mult era Andrei. Krîj îl asculta cu răbdare. Cînd înflăcărarea lăudărosului tînăr mai scădea puţin, Krîj arunca numaidecît paie pe focul acestui suflet ros de vanitate.

— Măi Andreika, îi aruncă el, ce n-aş da eu să mai am anii tăi, obrajii şi ochii tăi, setea ta de viaţă...

După care, Andrei mai vorbea vreun sfert de ceas despre el, despre viaţa bună pe care a dus-o la Lvov, despre oamenii cu care se întîlnise acolo şi despre planurile ce şi le făcea pentru Iavor.

— Dar cu finanţele cum stai ? îl întrebă Krîj cu aerul cel mai nevinovat din lume, deşi tocmai aici voise să ajungă în cursul întregii convorbiri.

Andrei ţinea mult la bani şi veşnic umbla după ei. De aceea, de îndată ce discuţia alunecă asupra acestui subiect, sări bucuros :

— Binişor... îmi ajunge să plătesc consumaţia şi să ajung acasă.

— Se poate să nu-ţi mai fi rămas nimic din ceea ce ţi-am trimis ? Ai cheltuit chiar tot ?

— Ce ? Mi-ai trimis dumneata ? se minună Andrei. Vrei să spui că nu mama, ci dumneata îmi trimiteai bani în fiecare lună ?

Krîj dădu modest din cap şi spuse suspinînd, cu ochii lăsaţi în jos şi aerul oarecum vinovat :

— Eh, tu o să mă ierţi că era cam puţin, dar pe atunci nu puteam mai mult. Acum mi-am făcut un mic

capital. Uite, ia şi tu să ai de cheltuială, şi puse pe masă o hîrtie de-o sută de ruble. Dacă mai ai nevoie, vino la mine fără teamă, că n-am să te refuz.

Andrei îşi sorbea în tăcere berea.

— Nene Liubomir, întrebă el din nou, cu alte cuvinte, dumneata mi-ai trimis bani în fiecare lună ?

— Da, la fiecare zi întîi. Dar de ce mă întrebi ?

— Şi mama ?... Ea de ce nu mi-a trimis nici o rublă ?

— Nu ştiu, dragul meu. Poate că n-a avut.

— Ea să n-aibă ? zîmbi Andrei. Are destui bani ! S-o fi făcut zgîrcită. Dar pentru cine i-o fi păstrînd ?

— Dragul meu, cum poţi vorbi astfel despre propria ta mamă ? Ea te iubeşte ca o nebună, iar tu...

Andrei puse pe marginea mesei doi pumni mari şi grei.

— Lasă că mă duc eu la ea şi-o să-i vorbesc aşa cum se cuvine ! O să se facă îndată ca un mieluşel !

— Să nu faci una ca asta ! Te rog eu. Ai auzit ? Nici un fel de reproşuri ! De ce ai nevoie negreşit de banii ei ? Parcă nu-i totuna de la cine sînt ? Lasă capitalurile materne în pace şi foloseşte-te de-ale mele. Cercetă din ochi localul, fără a-şi întoarce capul. Îţi mărturisesc, băiatule, că am rezerve destul de serioase. Vor ajunge pentru anii tăi tineri. Profită de ele cît doreşti.

Andrei era din ce în ce mai uimit. Nu s-ar fi aşteptat ca omul acesta străin, un prieten de-al mamei lui, tacticos, dichisit şi negru ca o cioară, care nu se arătase niciodată prea darnic, să devină dintr-o dată atît de bun, de drăgăstos şi, mai cu seamă, atît de plin de bani.

— Tare mi-eşti drag, Andreika, spuse Krîj. Sînt gata să te înfiez dacă consimte maică-ta. Dar şi fără înfiere, prieteni tot putem fi. Îi întinse mîna : Vrei să fim prieteni, ce zici ?

— Mă mai întrebi, nene Liubomir ? Şi Andrei îi răspunse printr-o strîngere de mînă puternică.

— Ne-am înţeles! Şi acum te părăsesc, dragă Andreika.

— Încotro? Vino cu mine la Iavor. În curînd trebuie să sosească autobusul...

— Nu, plec ceva mai tîrziu. Am nişte treburi aici, la Rahov. Doar deseară ne întîlnim la Iavor. Treci pe la mine. Plăteşte şi consumaţia mea.

Mai puse pe masă încă un bilet de-o sută de ruble, îl bătu uşurel pe obraz, îl mîngîie pe cap şi porni spre uşă. Dar după cîţiva paşi se întoarse din nou spre masă :

— Era cît pe-aci să uit! Îţi mai aduci aminte de Olexa Sokaci, vestitul mecanic de locomotivă?

— Cum să uit un asemenea om? Dar de ce mă întrebi? se nelinişti Andrei.

— Olexa Sokaci urmează să ia în primire o locomotivă comsomolistă. Ar fi bine să nimereşti în practică la el.

— Nene Liubomir, mi-ai citit în suflet ca într-o carte deschisă. De două săptămîni de cînd am aflat de locomotiva lui Olexa, numai la asta mă gîndesc.

— Perfect! Vezi de te aranjează. Să mi-l cucereşti pe Olexa, auzi?... Şi Krîj îi făcu cu ochiul. Tu eşti în stare să cucereşti pe oricine, numai să vrei. Ei, rămîi cu bine!

Andrei îl petrecu cu o privire batjocoritoare pe unchiul acesta atît de darnic, care i-a căzut, aşa, deodată, din cer, apoi ridică din umeri: „Mare minune, n-am ce zice! N-oi fi cumva un copil din flori al lui Krîj?"

Ca toţi oamenii mărginiţi, nedeprinşi să gîndească prea mult, Andrei n-a stat să cugete asupra celor întîmplate. Peste douăzeci de minute, sătul şi puţin cam ameţit, achită consumaţia şi porni fără grabă, ca un om care a ieşit la plimbare, pe strada principală a Rahovului. Se uita în dreapta şi în stînga, crezînd că hipnotizează cu irezistibila sa privire pe toate verhovinencele îmbrăcate cu cojocele galbene sau albe de căprioară, cusute cu flori din lînă colorată.

În timp ce tînărul se plimba pe stradă în aşteptarea autobusului, Krîj se urcă în primul taxi care-i ieşi în cale şi coborî în mare viteză de pe Verhovina cea răcoroasă către regiunea muşcelelor subcarpatice, încălzite de razele soarelui primăvăratic. Ajunse la Iavor, în strada Jeleznodorojnaia, cu mult înainte de apusul soarelui.

Marta Stefanovna îl întîmpină, ca de obicei în timpul din urmă, cu o privire fericită şi speriată a ochilor ei de ţigancă, întrebîndu-l fără cuvinte : „Ce surpriză mai ai pentru mine ?"

— Am fost la Rahov, începu Krîj, fără nici o introducere, sărutîndu-i mîna încărcată de inele şi brăţări, şi l-am întîlnit pe Andrei.

— Pe Andrei ? Marta Stefanovna se schimbă la faţă şi aruncă spre uşă o privire plină de nerăbdare.

— Soseşte şi el peste două-trei ore. Dar te previn că vine supărat foc... De ce ? Pentru că nu i-ai trimis nici un mandat de bani.

— Cum aşa ? Doar la fiecare zi-ntîi i-am expediat telegrafic cîte 500 de ruble. O ştii prea bine, Liubomir !

— Te-nşeli, draga mea. Mandatele nu le-ai trimis tu, ci eu.

— Liubomir, nu înţeleg...

Ochii negri şi arzători ai Martei Stefanovna se făcură rotunzi şi albicioşi ca ai bufniţei. Era îngrozită de surpriza aceasta, pe care simţea că i-o pregătise prietenul ei.

— Toate acestea le vei înţelege mai tîrziu. Deocamdată execută întocmai cele ce-ţi spun. Pînă una-alta, trebuie să-l cam ţii pe Andrei la post. De hrănit, să-l hrăneşti cum trebuie, dar bani să nu-i dai nici o rublă. Ai înţeles ? Nici o rublă !

— Liubomir, ce mai pui la cale ?

— Ai să vezi tu singură în curînd. Mai aşteaptă puţin.

La despărţire o bătu uşurel pe obrazul ei veşted, sulemenit cu un roşu-cărămiziu, şi plecă.

În timpul acesta, Andrei nu se prea grăbea să plece spre Iavor. După ce se plimbă prin Rahov răcorindu-se un pic și dezmeticindu-se din beție, aruncă o ultimă privire verhovinencelor gătite ca de sărbătoare și numai după aceea se îndreptă spre stația de autobus, situată pe chei, la doi pași de Tisa.

Ajunse la stație, cam tremurînd din cauza vîntului rece care bătea din sus, dinspre izvoarele Tisei Negre. Pe o bancă lungă, sub polata autogării, aștepta o singură călătoare : o fată cu rucsacul în spinare, cu capul descoperit, îmbrăcată cu o scurtă călduroasă, croită bărbătește, cu bocanci în picioare și cu o carte în mînă.

— Sînteți cel din urmă călător care așteaptă autobusul ? o întrebă Andrei, cu glasul acela dulce, puțin cîntător, la care recurgea întotdeauna cînd vorbea cu oameni cărora ținea cu tot dinadinsul să le placă.

Fata închise înciudată cartea, ridică ochii și-l privi. Avea obrajii uimitor de proaspeți, sănătoși, de un oacheș rumen, ochii senini și strălucitori și buzele roșii ca garoafele.

— Cel din urmă și cel dintîi, răspunse ea, jumătate ironic, jumătate serios. Apoi coborî din nou ochii pe carte și-și reluă lectura.

„Mîndră mai ești !", se gîndi Andrei cu un zîmbet moale, privind cu plăcere ceafa fetei, acoperită de puful blond al părului. Deși foarte tînăr, nu simțea nici un fel de stinghereală în fața fetelor, cunoscute sau necunoscute. Chiar înainte de a fi împlinit șaisprezece ani începuse să le cîștige bunăvoința, prin cravatele sale extravagante, puloverele de diferite culori, hainele de-o croială deosebită și silueta sa de tînăr zvelt și sportiv. La vîrsta de douăzeci de ani avea printre tovarășii săi o faimă de bărbat cu experiență de cuceritor infailibil.

— Mergeți în sus ori în jos ? întrebă el așezîndu-se alături de fată.

— În jos, răspunse ea în silă.

— La Iavor ?

— Nu, mai departe, la Ujgorod, răspunse la fel de rezervat fata, după o tăcere mai îndelungată.

— Mai e mult pînă vine autobusul ?

Uitîndu-se la ceas, apoi la şoseaua udă, fata răspunse :

— Trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta, dacă bineînţeles nu are întîrziere.

După părerea lui Andrei, întrebările acestea fără importanţă pregătiseră suficient terenul pentru a-i face cunoştinţă. Era convins că peste cîteva minute va afla cine este fata, unde a fost, dacă are serviciu ori studiază încă, în ce stradă locuieşte şi aşa mai departe.

Dar continuarea unei convorbiri atît de bine începute fu zădărnicită de apariţia unei femei din mahalaua ţigănească, o apariţie destul de frecventă în regiunea subcarpatică. Zornăindu-şi salba de monezi vechi, ruseşti, austriace, ungureşti, romîneşti, cehe şi germane, ţiganca se apropie de Andrei, se aşeză fără ceremonie alături şi, aruncîndu-şi pe spate cozile negre ca pana corbului, scoase din buzunarul adînc al fustei înflorate şi foarte largi un pachet de cărţi de joc, soios şi umflat :

— Hai să-ţi ghicesc, sprîncenatule ! Să-ţi spun tot norocul. Adă încoa un ban, să-mi ungi mîna.

Andrei puse în palma întinsă a ţigăncii trei ruble.

— Hai, ghiceşte-mi. Dar ai grijă să le potriveşti mai bine.

Înşirînd pe nerăsuflate nişte vorbe învăţate pe de rost, ţiganca îi ghici lui Andrei că foarte curînd îl aşteaptă o mare izbîndă în viaţă, că toate colţurile, chiar şi cele mai întunecoase din casa lui, vor fi luminate şi că oamenii vor jindui la norocul lui.

Uitîndu-se la ţigancă cu un zîmbet de neîncredere şi superioritate, tînărul spuse :

— N-ai putea să-mi prezici ceva mai exact în privinţa norocului ? Ce fel de noroc o să am ? Spune-mi, de pildă, dacă o să mă însor curînd ?

— Apoi, sprîncenatule, chiar de pe acum ţi-i gîndul la nuntă, te şi vezi cu nevestica la altar...

— Destul ! o opri Andrei. Mulţumesc, îmi ajunge.

Ţiganca îl lăsă îndată în pace şi trecu la fata cu rucsacul :

— Hai să-ţi ghicesc şi ţie, frumoaso!

Tînăra rîse clătinînd hotărît din cap:

— Nu vreau!

— Ţi-e frică să priveşti adevărul în faţă? o întrebă ţiganca mijindu-şi cu dispreţ ochii.

— Haide, vezi-ţi de drum, proasto! Şi Andrei o împinse uşurel de spate.

Ţiganca se depărtă, supărată, mormăind ceva doar de ea înţeles.

La capătul de sus al cheiului se ivi un autobus roşu. Fata îşi închise în grabă cartea, se ridică de pe bancă şi se îndreptă spre staţie. Andrei o urmă.

Autobusul se opri în scîrţîit de frîne. Cauciucurile negre spintecară băltoacele adînci, împroşcînd în lături două aripi de apă noroioasă. Andrei sări repede în faţa fetei, ferind-o de duşul rece şi murdar. Era stropit din cap pînă-n picioare, dar nu-i părea rău. Dimpotrivă, era încîntat că avusese un prilej atît de fericit pentru a-şi arăta cavalerismul faţă de-o fată care-i plăcuse. Ştergîndu-şi faţa stropită, cu o batistă mare şi colorată, îi aruncă o privire cercetătoare: i-o fi apreciat ea gestul la justa lui valoare? Îl apreciase, fiindcă se repezi rîzînd în ajutorul lui: îi scutură de pe haină stropii de noroi, atît de simplu şi atît de prieteneşte, de parcă ar fi făcut-o de sute de ori pînă atunci, îi şterse cu batista ei gîtul, urechile şi bărbia stropite de apa murdară. Andrei se lăsă ascultător în voia ei: avea nişte mîini atît de calde şi de moi.

În uşa deschisă a autobusului apăru taxatoarea, o femeie mai în vîrstă, cu o broboadă pe cap, îmbrăcată într-o scurtă vătuită. Spuse oarecum scuzîndu-se şi zîmbind vinovat:

— Vă rugăm să ne iertaţi pentru lipsa de atenţie.

— Nu-i nimic, mătuşico, ne uscăm noi, spuse Andrei.

— Ia te uită ce băiat de treabă! Un altul ne-ar fi înjurat de mama focului. Intraţi, vă rog, spuse ea, făcîndu-le loc să treacă.

Andrei întinse tinerei fete mîna, ajutînd-o să se urce în autobus. Îi găsi un scaun liber, îi scoase binişor ruc-

sacul din spinare, mătură cu mănuşa praful invizibil de pe tapiţeria scaunului şi, ţinînd-o uşurel de cot, o invită să ia loc. Fata se aşeză, mulţumindu-i din ochi. Andrei se instală cuminte alături.

Ţiganca, care cu o jumătate de oră înainte îi ghicise lui Andrei, se suise şi ea în autobus. Se aşeză în spatele tinerilor şi închise ochii, prefăcîndu-se că doarme. Sosind chiar în aceeaşi zi la Iavor, îi repetă lui Krîj, aproape cuvînt cu cuvînt, tot ce vorbise Andrei Lîsak cu fata necunoscută. Krîj o plăti foarte bine pe „Carmen". Se folosise de serviciile ei, fără să rişte să atragă asupra lui vreo bănuială. Aceasta datorită faptului că în calitatea lui de cunoscător al limbilor tuturor minorităţilor din regiunea subcarpatică, Liubomir Vasilievici cumula serviciul său de la librărie cu activitatea de învăţător, alfabetizîndu-i seara pe ţiganii adulţi. Acolo, la şcoala din mahalaua ţigănească, situată în marginea de răsărit a Iavorului, făcuse cunoştinţă cu această ţigancă şi o înştiinţase că el este acela care a fost numit în locul lui Dziuba. Tot atunci îi dăduse ordin să plece la Rahov şi să-l urmărească pe Andrei Lîsak, ale cărui semnalmente i le dăduse amănunţit. Îi explicase interesul său pentru tînăr, spunîndu-i că acest băiat, deşi puţin cam zăpăcit, îi este nepot şi că se teme pentru viitorul său.

Dar de ce oare trebuia Krîj să-l urmărească pe Andrei ? Fiindcă un rezident trebuie să ştie absolut totul despre un candidat la postul de agent, trebuie să-i controleze orice pas.

Autobusul trecu vîjîind pe strada udă de ploaie din Rahov şi se angajă pe-o vale îngustă, chiar pe malul Tisei. Andrei stătea aproape lipit de umărul tinerei fete. Lui i se părea că această apropiere i-a şi inspirat tovarăşei de drum destulă încredere. Îşi zise că putea să devină ceva mai îndrăzneţ.

— Care-i numele dumneavoastră ? o întrebă el, încet.

— Verona. Verona Buk, răspunse îndată şi foarte simplu tînăra.

— Verona ? Sînteţi slovenă ?

— Da!

— Vă întoarceţi dintr-o misiune? Lucraţi la o exploatare forestieră?

— Da. Cum aţi ghicit? se minună Verona.

— Nu e prea greu: obraji atît de arşi de soare şi bătuţi de vînt şi ochi atît de verzi nu pot avea decît oamenii care au de-a face cu pădurea.

Verona se roşi de plăcere, ca bujorul. Andrei înţelese că a atins coarda cea mai sensibilă a sufletului ei. Fără a se teme că devine prea indiscret, îi punea acum o întrebare după alta: unde lucrează, cine a trimis-o la exploatare şi dacă i-a plăcut în pădure. Tînăra îi povesti cu plăcere despre viaţa ei. N-avea încă nici nouăsprezece ani şi era comsomolistă. Tată n-avea. Locuia singură cu mama ei, la Ujgorod. Pînă la majorat nu cunoscuse munca fizică. La exploatarea forestieră nimerise întîmplător şi fără voia ei, trimisă fiind de organizaţia de comsomol. La drept vorbind, plecase la pădure cam în silă, chiar cu oarecare teamă. „Eram atît de proastă — mărturisi Verona — nu înţelegeam nimic din noua muncă şi de aceea mi-era teamă. Dar toate temerile mele s-au împrăştiat după ce am locuit timp de o lună la Ciornîi Potok, şi am simţit cît de plăcut e să te trezeşti în zorii zilei şi să priveşti soarele răsărind, după ce tu ai şi avut timpul să oboseşti muncind." Toată toamna şi toată iarna dormise într-o colibă caldă şi primitoare, pe un cearşaf din pînză de casă, aşternut peste crengi de brad, mirosind a răşină. Se spălase numai cu apă rece ca gheaţa, din pîrăul care nu îngheţa niciodată. Lucrase tot timpul, din zori şi pînă în noapte, căci zilele sînt în aceste anotimpuri foarte scurte: tăiase cu toporul crengile brazilor, pinilor şi fagilor doborîţi, făcuse mîncare pentru tăietori, învăţase să mînuiască ferăstrăul electric şi să conducă tractorul cu care se scoteau lemnele din pădure.

Nu lucrase acolo decît o jumătate de an, dar i se părea că o viaţă întreagă va mirosi a cetină şi a răşină, a muşchi de munte, a rumeguş cald şi umed, şi-a fum de vatră.

Andrei îi asculta povestirea cu o expresie gravă şi gînditoare, dădea înţelegător din cap, încurajînd-o prin zîmbete, însă... nu pricepea nimic.

„Care a fost tîmpitul, îşi zicea el, căruia i-a trecut prin cap să trimită o fată atît de frumoasă la o exploatare forestieră ? Oare în tot Ujgorodul n-au găsit ei altele mai simpluţe ?“ Nu putea să priceapă nici bucuria Veronei. Căci, după el, să dormi pe cetină, să te speli cu apă rece ca gheaţa, să te scoli cu mult înainte de răsăritul soarelui şi să munceşti de dimineaţă pînă seara la pădure era o plăcere destul de relativă.

După ce-i vorbi despre ea şi răspunse la toate întrebările lui, Verona se uită întrebător, cu un zîmbet, la tovarăşul ei de drum. Acesta înţelese ce dorea fata. Dar ce putea să-i povestească despre el ? Să-i spună adevărul ? Să mărturisească sincer că nu este decît elev la o şcoală feroviară şi viitor mecanic de locomotivă, care merge în practică la Iavor ? Adevărul acesta nu-l avantaja prea mult. Verona s-o fi gîndind desigur că tînărul acesta a şi reuşit la anii lui să-şi cucerească un loc bun în viaţă. Cît de dezamăgită va fi aflînd adevărul ! Ia să nu fie el un simplu ucenic practicant, ci un om vestit ! Ar avea, desigur, o altă atitudine faţă de el.

— Eu sînt mecanic de locomotivă, spuse Andrei.

— Chiar aşa am şi crezut. Am ghicit. Şi Verona îi arătă din ochi ziarul „Gudok“, care ieşea din buzunarul hainei lui Andrei. Aşadar, sînteţi mecanic de locomotivă. Atît ? Dar numele şi pronumele ?

„Dacă e vorba să mă laud, apoi să mă laud cel puţin cum trebuie“, se gîndi Andrei.

— Pronumele meu este Olexa, spuse el, iar numele... Sokaci.

— Olexa Sokaci ? repetă bucuroasă Verona. Vă cunosc foarte bine ! Am citit de atîtea ori în ziare despre renumitul mecanic comsomolist Olexa Sokaci !

Andrei Lîsak se simţi obligat să-şi lase cu modestie ochii în jos şi făcu un gest de protest :

— Eh, multe se scriu în ziare ! O să vedeţi şi dumneavoastră după ce vă-ntoarceţi la Ujgorod. O să scrie

despre dumneavoastră nişte lucruri, de nici n-o să vă mai recunoaşteţi !

Împroşcînd apa de ploaie din băltoace cu caroseria lui nichelată şi lustruită, strălucind în soare, autobusul cobora din ce în ce mai jos. În stînga, de-a lungul graniţei romîno-sovietice, Tisa, cu apele ei bogate se zbătea printre bolovanii rotunjiţi de milenara ei curgere ; în dreapta se înălţau munţi acoperiţi de păduri din vîrf şi pînă la poale. Prin văi, curgeau cu vuiet neostoit puhoaiele viiturilor. Povîrnişurile dinspre miazăzi se acoperiseră cu verdele covor al ierbii dintîi. Sălciile şi plopii îmbrăcau straie noi de frunziş tînăr. Dar Andrei părea că nu vede şi nu aude nimic : nu se uita decît la Verona, n-o admira decît pe ea.

Spre sfîrşitul drumului, cu puţin înainte de-a ajunge la Iavor, îi luă mîna fetei şi-i spuse :

— Îmi daţi voie să vă ghicesc ? Trecutul îl cunoaştem. Să vorbim mai mult despre viitor.

— Poftim. Vă pricepeţi ?

Uitîndu-se la palma ei asprită de vînt şi de muncă, brăzdată de linii adînci şi întrerupte, începu să spună cu un ton serios, pe care se străduia să-l facă şi convingător :

— Peste trei zile, la orele 12 fix, veţi fi la Ujgorod, pe malul drept al rîului Uj, pe prima bancă după podul cel mare. Se va apropia de dumneavoastră un tînăr cu haine cenuşii şi o crenguţă de liliac în mînă.

Verona îşi trase mîna cu un rîs uşor :

— Nu-i adevărat, n-ai ghicit bine ! Peste trei zile, la orele 12, n-am să fiu la Ujgorod. Plec la Mukacevo, la sora mea, care-şi sărbătoreşte ziua de naştere.

— La sora dumneavoastră, la Mukacevo ? În ce stradă locuieşte ?

— Strada Kirov, nr. 24.

Andrei dădu din cap, apoi luă din nou mîna fetei într-a lui şi spuse pe jumătate în şoaptă, imitînd felul de a vorbi al ţigăncii :

— Peste trei zile, frumoaso, la orele 7 fix, vei aştepta în strada Kirov, lîngă casa cu nr. 24, în oraşul Muka-

cevo. Se va apropia de dumneata un tînăr cu o crenguţă de liliac în mînă. Andrei păstră cîteva clipe o tăcere cît se poate de elocventă, apoi îşi alungă zîmbetul de pe buze şi întrebă serios: Am ghicit bine?

Verona nu-i răspunse nimic, rîse numai. Dar oare trebuie numaidecît să-ţi exprimi gîndurile prin cuvinte?

Ajunseră la Iavor pe înserat. De aici pînă la Ujgorod mai era o nimica toată. Peste cel mult două ceasuri avea să ajungă şi Verona acasă.

Coborînd din autobus, Andrei strînse mîna fetei şi-i spuse, privind-o cu duioşie în ochi:

— Aşadar, duminică la ora 7 seara, la Mukacevo, în strada Kirov, lîngă casa nr. 24.

Fata îi răspunse printr-o uşoară înclinare a capului.

În staţie îl aştepta maică-sa, pe care o anunţase printr-o telegramă că soseşte. O întîlnire cu ea acum, în văzul Veronei, era primejdioasă pentru Andrei, din două motive. În primul rînd, maică-sa ar fi putut să-i spună, bucuroasă de revedere: „Dragul meu Andriuşa", sau ceva asemănător. În al doilea rînd, un simplu muncitor ca Olexa Sokaci nu putea să aibă o mamă atît de elegantă şi Verona ar fi înţeles îndată acest lucru.

Marta Stefanovna era îmbrăcată cu un raglan încheiat cu paftale de bronz, deschis la piept, exact cît să se vadă o bluză splendidă, de-o culoare aurie orbitoare, din organdi vaporos, turbanul şi pantofii erau de culoare maron închis, iar ceasul minuscul de mînă, lanţul de la gît, inelul şi brăţările asortate la ţinuta ei elegantă.

Trăgînd din ţigară şi închizînd din ochi, Marta Stefanovna examină pe toţi călătorii care se dădeau jos din autobus. Andrei reuşi să se strecoare pe lîngă maică-sa, fără ca aceasta, fiind foarte mioapă, să-l poată observa. Trîntind pe bancheta din spate a unui taxi geamantanul, Andrei se aşeză alături de şofer.

— Dă-i drumul!

— Unde să vă duc? întrebă şoferul, pornindu-şi aparatul de taxat.

— Ia-o pe bulevard şi opreşte după colţ, spuse Andrei.

Şoferul se uită mirat la clientul acesta ciudat, dar îi îndeplini dorinţa, oprind după vreo două sute de metri de drum pe bulevard.

— Să fumăm cîte o ţigară, zise Andrei scoţînd pachetul de ţigări şi întinzîndu-l şoferului.

De pe bulevard şi mai ales din locul acesta se vedea foarte bine podul de peste rîu, pe care trecuse în drumul său spre Ujgorod autobusul de Rahov. După ce-l petrecu din ochi, Andrei comandă :

— Întoarce maşina cu 180 de grade şi ia-o înapoi spre staţia de oprire a autobusului !

Îngrijorată şi tristă, mama lui Andrei se plimba în sus şi în jos, hotărîtă pesemne să aştepte următoarea cursă din Verhovina. Andrei se apropie de ea şi-i puse în tăcere mîna pe umăr.

— Bună seara, Andriuşenka ! exclamă ea bucuroasă, întorcîndu-se spre el.

— Bună seara, mamă ! răspunse el drăgăstos. De ce te-ai mai deranjat ? Crezi că fără tine n-aş fi găsit drumul spre casă ? Expresia prietenoasă, blîndă şi plină de atenţie a lui Andrei, care-i plăcuse atît de mult Veronei, era acum şi mai puternică, iar vocea lui şi mai plină de duioşie.

Marta Stefanovna era fericită : se revedeau după o despărţire lungă de-o jumătate de an.

Ajuns acasă, Andrei îşi luă geamantanul şi spuse neglijent, făcînd o mişcare din cap spre maică-sa :

— Plăteşte tu, mămico !

Marta Stefanovna şovăi o clipă, apoi plăti.

În grădiniţa de lîngă casă înfloreau lalele, albăstrele şi trandafiri. Într-o colivie mare de sîrmă, cocoţată pe patru stîlpi înalţi, se auzea gunguritul porumbeilor, albi ca neaua. Sub verandă atîrnau coceni aurii de porumb, păstraţi acolo din anul trecut. Pe tocurile ferestrelor se aflau flori roşii şi albe, în ghivece de lut. În fund, prin plasa de sîrmă care despărţea curticica de păsări de

restul curţii, se vedea silueta cernită a Mariei, înconjurată de găini, raţe şi gîşte. O pisică se încălzea la soare, lingîndu-şi pisoii.

— Ce bine e la noi acasă ! zise Andrei, întorcîndu-se spre maică-sa, cu un zîmbet fericit. Nimic nu s-a schimbat. Parcă nici n-aş fi plecat vreodată de-aici.

Din curticica păsărilor se ivi Maria, cu un coşuleţ în mînă. Era îmbrăcată cu hainele ei cernite : fustă neagră, lungă pînă aproape de gleznă, bluză neagră, şorţ negru, ghete şi ciorapi negri. Numai faţa îi era albă şi pe ea înflorea un zîmbet dulceag.

— Doamne, ce mult ai mai crescut, Andriuşa ! îl întîmpină ea vesel, împreunîndu-şi mîinile ca la rugăciune. Bine ai venit, frumosul meu, prinţişorul meu cel scump !

— Bine te-am găsit, cuvioasă Maria, zîmbi, cu prefăcută prietenie, Andrei, cîntărind-o din ochi pe fosta călugăriţă, neobosită la muncă şi îndemînatică ajutoare a mamei lui în toate treburile. Bună ziua ! Şi, salutînd-o din cap, se îndreptă spre casă, de unde venea miros îmbietor de friptură şi cozonac.

După cum se şi aşteptase, în odaia cea mare, pe o masă lungă, se aflau tot felul de bunătăţi, ca în zilele de sărbătoare. Pe masă erau aranjate vreo patruzeci de farfurii, fiecare din ele cu altă gustare : afumături de toate felurile, brînză, icre, feliuţe subţiri de batog, friptură de găină, piroşti, castraveţi muraţi, mere şi prune în saramură, ardei umpluţi, pesmeciori, struguri, vin, nuci, bomboane... Mijlocul mesei era ocupat de o tortă mare, ornată frumos. Pe stratul lucios de ciocolată era scris cu frişcă : „Bine ai venit, fericirea mea !

„Fericirea mea“ cercetă din ochi masa, destul de nepăsător, cum se şi cuvenea de altfel s-o facă un om care-şi cunoaşte bine valoarea. Privirea lui părea să spună : „Pentru mine, belşugul acesta nu-i lucru de mirare, deci să nu vă aşteptaţi la vreo recunoştinţă“.

— Nu v-a dat prin cap să-l chemaţi şi pe nănaşul la masă ? întrebă el.

— L-am chemat, Andriuşka, dar nu este acasă. Se-ntoarce tocmai la noapte.

— Bine, deocamdată ne descurcăm noi şi fără el. Dădu ocol mesei, frecîndu-şi mulţumit mîinile. Dar ia să-mi spuneţi, stimată gazdă, n-aţi avea cumva nişte caftofi obişnuiţi, o codiţă de scrumbie şi nişte vodcă rusească din aia proastă, amară ?

Marta Stefanovna nu se simţi cîtuşi de puţin jignită de faptul că fiul său nu apreciază cum trebuie talentele ei culinare şi gastronomice, precum şi generozitatea ei. Dimpotrivă, mormăi grăbit, cu un aer vinovat :

— Îndată, Andriuşa, îndată. Maria şi cu mine facem tot ce vrei.

Apoi dispăru în bucătărie de unde se întoarse cu cartofi fierţi, un hering şi o sticlă cu dop alb.

În timp ce Andrei mînca şi bea cu poftă, Marta Stefanovna şi ajutoarea ei se uitau pline de înduioşare la „prinţişorul" lor, la „frumuşelul" lor. Îi povesteau noutăţile locale, ca de pildă cît costă în piaţă vinul şi fructele, ce mărfuri rare, greu de găsit, s-au vîndut între timp la magazinul universal şi la consignaţia, ce au reuşit să cumpere şi să revîndă ele şi ce au păstrat pentru mai tîrziu. Avea parte şi Andrei de destule daruri : cămăşi chinezeşti cu gulere scrobite, o scurtă de piele de culoare violet, cu fermoar, pantofi moderni cu talpă groasă de crep, o cravată cehoslovacă şi alta ungurească, lame de ras suedeze, ţigări din Bulgaria, batiste frumoase...

Andrei primi toate cadourile acestea ca pe ceva ce i se cuvenea de drept. O deprinsese de mult pe maică-sa să-şi confirme dragostea ei maternă prin sume de bani şi tot felul de cadouri. Ar fi fost mirat şi s-ar fi simţit jignit dacă ea ar fi încetat s-o facă. Socotea că e foarte natural ca Maria să lucreze pentru maică-sa, iar maică-sa pentru el.

După ce examină şi încercă lucrurile căpătate (ce-i drept, culoarea cămăşilor chinezeşti nu i-a prea plăcut, haina de piele i s-a părut cam mare, pantofii cam grei şi cu botul prea scurt, iar cravatele de un colorit insu-

ficient de ţipător), se bărbieri, se îmbrăcă cu un costum de haine noi, îşi netezi cu peria părul său lung, adunat în chică la ceafă, se parfumă cu „Liliac alb“ şi le anunţă că se duce în oraş, la Olexa Sokaci.

— Ai putea să te odihneşti puţin, Andriuşa. Lasă vizitele pe mîine, îl sfătui timid Marta Stefanovna.

— Nu te ocupa de mine, mamă. Eu sînt veşnic neobosit.

Trase peste haină o manta de ploaie, îşi aprinse o ţigară şi spuse cu un aer nepăsător, frecîndu-şi foarte semnificativ degetele :

— Ia mai dă-mi ceva de cheltuială, mamă.

Marta Stefanovna oftă şi întinse mînă după poşetă :

— Cît ai nevoie ?

— Cît te lasă inima.

— Totuşi, spune-mi ! Să ai de ţigări şi de chibrituri ?

— Înţelegi doar şi tu că trebuie să am cu ce-l trata pe Olexa Sokaci. Şi trebuie să-l tratez în aşa fel, încît să-şi amintească de mine cu recunoştinţă o viaţă întreagă.

— Ai putea să-l chemi şi să-l tratezi, aici, acasă.

Mama deschise în grabă poşeta şi, foşnind bancnotele noi-nouţe, scoase două bilete de cîte o sută şi le puse pe masă.

Andrei îşi mută ţigara din colţul stîng al gurii în celălalt, scoţînd supărat pe nări un nor de fum, închise dintr-un ochi şi întinse mîna spre maică-sa.

— Ia mai unge-mi puţintel mîna, drăguţă, şi dumnezeu o să-ţi răsplătească dărnicia, spuse el, imitînd tonul ţigăncii ghicitoare.

Marta Stefanovna zîmbi. Cum putea să nu-şi admire băiatul care se arăta atît de sipiritual şi de fermecător ? ! Cum ar fi putut să-i refuze ceva ? !

Scoţînd din geantă încă două hîrtii noi-nouţe, îl privi cu ochi rugători şi-i spuse zîmbind :

— Numai să nu spui nimănui, Andriuşa, mai ales unchiului Liubomir. Du-te la el şi spune-i că nu ţi-am dat bani ca să-l tratezi pe Olexa Sokaci. O să i se facă milă de tine şi-o să-ţi mai dea şi el ceva bani.

Andrei o măsură din cap pînă-n picioare cu o privire plină de răutate:

— Cum vine asta? Este cumva vistiernicul tău? De ce ţi-e frică de el? De ce ţie îţi pare rău după bani, şi lui nu i-ar părea? Am primit de la el opt mandate, iar de la tine niciunul.

— Andriuşa, dar mandatele... Marta Stefanovna se opri la timp, închipuindu-şi ce tare s-ar mînia stăpînul aflînd că i-a trădat secretul în chestiunea cu mandatele.

— Ia răspunde-mi, te rog. Cum ai devenit atît de zgîrcită?

— Nu sînt zgîrcită, Andriuşa, dar vezi că...

„Să-i spun, sau să nu-i spun adevărul? Ce-o să-mi facă dacă-i spun? Mă bate? Se duce la miliţie ori în strada Kiev? Nu, nu-i spun. E mai bine aşa. N-o să afle nimic de la mine."

— Andriuşa, nu mai am bani. Am fost furată. Am pierdut totul. Şi parcă nenorocirea s-ar fi întîmplat în adevăr, prefăcuta femeie îşi îngropă faţa în batistă şi izbucni în lacrimi.

— Te-am şi crezut! rîse nepăsător Andrei. Dar să ştii, mamă, că vei fi nevoită totuşi să-mi plăteşti datoriile de la Lvov. La revedere!

Parfumat şi pieptănat cu grijă, cu ţigara în colţul gurii, cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele tăiate pieziş ale hainei de croiala cea mai modernă, foşnind din bancnotele noi care ascundeau în ele atîtea făgăduinţi, scîrţîindu-şi pantofii noi-nouţi, bine lustruiţi, Andrei ieşi din casă şi se îndreptă spre strada Gvardeiskaia, unde locuia miraculosul său protector şi furnizor de bani. Unchiul Liubomir era acasă. În mijlocul unei odăi mari, plină de rafturi cu cărţi, învîrtea cu piciorul roata strungului său, la care făcea din lemn de mesteacăn idoli pîntecoşi, cu capete mari. Pe cap avea o beretă veche, iar cocoţaţi pe vîrful nasului său lung străluceau nişte ochelari bombaţi, cu ramă de aur. De după urechea mare şi cărnoasă se vedea un creion gros de tîmplărie, iar în dinţi strîngea o lulea stinsă. Un şorţ lung de piele îl

acoperea de la gît pînă la genunchi. În odaie plutea mirosul plăcut al lemnului de mesteacăn uscat. Razele piezişe ale soarelui scăpătînd spre asfinţit aureau grămezile de talaş răspîndit pe podele.

— Tu eşti ! se bucură proprietarul casei, săltîndu-şi ochelarii pe frunte. Dezbracă-te şi ia loc.

— N-o să stau mult, nene Liubomir, spuse Andrei cu prefăcută tristeţe. M-am certat cu maică-mea. E o zgîrcită, o nesuferită, nu mai vrea să-mi dea nici un ban ! Trebuie să-i ofer o masă lui Olexa Sokaci şi n-am un chior.

— Se înţelege, se înţelege, spuse Krîj.

Apoi, deschizînd unul din dulapurile cu cărţi, scoase de-acolo un volum gros din „Enciclopedia Sovietică", cu scoarţele de-un albastru închis. Între paginile cărţii se aflau bilete de cîte o sută de ruble, noi-nouţe, fără o cutişoară sau pată cît de mică, de parcă atunci ar fi fost tipărite.

— Ia cît vrei ! îi spuse cu generozitate Liubomir.

Andrei întinse mîna şi voi să scoată patru-cinci bancnote. Dar hîrtiile noi, alunecoase, erau greu de apucat. Andrei îşi umezi degetele cu limba şi, îndoind în grabă colţurile bancnotelor, luă cinci sute de ruble.

— Nu-i cam puţin ? întrebă zîmbind ironic Krîj.

Andrei ridică din umeri şi, căutînd să-şi ascundă jena — mai era capabil încă de asemenea sentimente — răspunse cu un ton voit degajat :

— Dacă eşti chiar atît de darnic pot să mai iau. Şi mai luă trei hîrtii. Mulţumesc, nene Liubomir.

— Numai cu atîta nu scapi, băiete dragă. Ia scrie-mi aici o chitanţă : „Subsemnatul Andrei Lîsak am primit de la «Cruce» azi, la data de... anul cutare, atîţia bani pentru serviciile ce i-am adus."

— De la „Cruce" ?

Zîmbind moale, Andrei se uita la unchiul său care se arăta atît de darnic, căutînd să înţeleagă dacă acesta glumeşte sau vorbeşte serios. Dar Krîj nu glumea. Pe buzele-i subţiri juca un surîs ştrengăresc.

Cu acelaşi zîmbet împinse spre masa de tîmplărie un fotoliu vechi, cu pielea roasă, şi-i zise :

— Stai jos şi scrie !

Andrei scria liniştit, fiind pe deplin convins că această chitanţă ciudată nu era decît o glumă inocentă a unchiului Liubomir şi că urmează să fie ruptă, arsă, ori aruncată.

— Şi ce anume serviciu i-am adus eu „Crucii" ? întrebă el.

— I-ai urat noroc cînd a strănutat.

— Şi cine este această „Cruce" ?

— Eu !

— Dumneata ?

— Da ! Aşa-mi ziceau în copilărie prietenii mei sîrbi. În limba sîrbă, Krîj înseamnă „Cruce". Ei, acum totul e în regulă. La revedere. Du-te sănătos de te distrează şi distrează-ţi şi prietenii.

Cum ieşi Lîsak din odaie părăsi şi John Fayne ascunzătoarea. Încruntîndu-se, îi aruncă lui Krîj o privire supărată pe sub sprîncene :

— Ce-a fost comedia asta pe care i-ai jucat-o filfizonului aceluia ? Cine e ?

— Fiul ajutoarei mele „Venus", de care v-am vorbit. Un candidat pentru postul de agent. Îl pregătesc pentru recrutare.

— Aha ! se îmblînzi „Muntenegreanul". E destul de copt ?

— Da, destul !

— Ia vezi, Liubomir, să nu-ţi dai în petic. Recrutarea de oameni e un lucru foarte subtil şi primejdios. Ce fel de om e ?

— Un mincinos şi un leneş. Îi place să arunce banii pe fereastră, mai cu seamă bani străini. Pînă acum n-a cîştigat prin muncă proprie nici o rublă. O duce numai în petreceri şi beţii. Îi place să se îmbrace elegant. Îşi exploatează mama la sînge. Încolo, băiat capabil... Într-un cuvînt, este exact omul de care avem nevoie.

— Eşti chiar atît de convins ?

— Absolut !

— Te înşeli. În munca noastră... De altfel o să mai vorbim noi despre asta. Dar de ce oare acest „exploatator“ — şi aici Fayne avu un zîmbet moale — a hotărît să devină muncitor, mecanic de locomotivă ?

— Nu văd în asta nimic extraordinar. Băiatul a îmbrăcat salopeta urmărind un scop mai înalt : speră că odată şi odată o va schimba pe-o uniformă de general. În treaba asta a fost ajutat de Golovin, un mecanic bătrîn, Erou al Muncii Socialiste şi deputat al Sovietului Orăşenesc din Iavor. Cunosc toată istoria. Să vă povestesc ? Ori poate nu vă interesează ?

— Şi de ce nu m-ar interesa ? Trebuie să ştiu totul despre dumneata, despre agenţii dumitale şi despre candidaţii la această funcţie. Povesteşte !

*
* *

...Într-o seară, pe la începutul verii trecute, Konstantin Vasilievici Golovin se afla în apartamentul său şi citea ceva, cu ochelarii pe vîrful nasului. Soneria de la uşă îl făcu să-şi întrerupă lectura. Se duse să deschidă. În uşă dădu cu ochii de Marta Stefanovna Lîsak, iar în spatele ei văzu capul lui Andrei.

Marta Stefanovna îl salută, se scuză că-l deranjează şi întrebă dacă poate să stea de vorbă cu Konstantin Vasilievici, într-o chestiune foarte importantă pentru ea şi pentru fiul ei.

— Poftiţi înăuntru, spuse Golovin.

Mama şi fiul intrară în odaie. Gazda le oferi scaune şi ei se aşezară. Marta Stefanovna aprinse o ţigară, privindu-l galeş pe Golovin, cu ochii ei mari de ţigancă.

— Dragă Konstantin Vasilievici, vă deranjez din nou. E vorba de fiul meu. Ajutaţi-ne !

Mecanicul ridică jenat din umeri.

— Bucuros, însă... nu-i pot anula corijenţa.

Pînă în clasa a cincea, Andrei Lîsak învăţase la o şcoală medie teoretică, apoi, în urma demersurilor făcute de maică-sa, trecuse la şcoala de muzică. După un an fusese exmatriculat. Marta Stefanovna i s-a plîns imediat

lui Golovin. Acesta se duse la şcoala de muzică, vorbi cu directorul şi cu pedagogul şi îşi dădu seama că Andrei Lîsak fusese exmatriculat pe bună dreptate. Băiatul nu voia să înveţe, lipsea foarte des de la cursuri, într-un cuvînt, se purta ca un derbedeu. Golovin o sfătui pe Marta Stefanovna să-l înscrie din nou la o şcoală teoretică. Dar şi acolo Andrei învăţă prost. Rămase ani de-a rîndul repetent în clasa a şasea, a repetat şi pe-a şaptea şi tot doi ani a stat într-a opta. Înainte de a trece în clasa a noua, fusese declarat corijent. Tocmai despre această corijenţă vorbise acum Golovin, ridicînd jenat din umeri. Se înşelase însă.

— Am renunţat la corijenţă. Andriuşa nu mai învaţă, spuse Marta Stefanovna. Ajunge ! Am fost la medicul nostru, care s-a pronunţat : băiatului i se interzice categoric orice surmenaj intelectual. Iată şi diagnosticul !

Golovin citi în tăcere certificatul medical şi se uită întrebător la Andrei Lîsak, care-şi mînca unghiile cu un aer posomorît.

— Andriuşa şi cu mine am decis amîndoi că e timpul să se apuce de lucru, spuse cu hotărîre mama.

— Şi unde ar vrea să intre ? întrebă Golovin.

— La aprecierea dumneavoastră, scumpul meu Konstantin Vasilievici. Aveţi atîţia prieteni influenţi, atîtea posibilităţi !

— Am prieteni la o uzină metalurgică din Donbas, spuse Golovin. Dacă vreţi, îl plasez pe Andrei al dumneavoastră ca ajutor de oţelar, într-o secţie de cuptoare Siemens-Martin.

Marta Stefanovna zîmbi condescendent, se uită la fiul ei şi clătină negativ din cap.

— Aş putea să-l plasez ca ucenic strungar la o uzină producătoare de maşini-unelte.

Marta Stefanovna clătină din nou capul.

Golovin urmă :

— Am prieteni la exploatările miniere din Solotvinsk. Îl pot ajuta pe Andrei să intre ca ajutor-mecanic pe combina de la mină. O să lucreze la exploatări de sare. Sau dacă nu-i place la sare, îl pot băga la o mină de cărbuni.

— Nu, dragul meu, nu m-aţi înţeles! spuse Marta Stefanovna cu ciudă. Andrei şi cu mine ne interesăm de o altfel de meserie.

— Care anume?

— Aş vrea să mi-l plasaţi pe Andriuşa al meu...

— Am înţeles! Undeva mai sus! răspunse Golovin. Am prieteni la şantierele de construcţii înalte din Moscova. L-aş putea plasa pe Andrei al dumitale într-o brigadă de zidari, de betonişti, de armatori care lucrează sus pe schele. Sau poate nu vă convine munca manuală? Aţi vrea una ceva mai curată, de birou?

Marta Stefanovna nu mai zîmbea. Ochii ei de ţigancă erau plini de lacrimi.

— N-ar trebui să ne luaţi aşa, tovarăşe Golovin. Am venit la dumneavoastră să ne sfătuiţi ca un părinte, ca la deputatul nostru, iar dumneavoastră vă bateţi joc de noi.

— Credeţi că-mi bat joc de dumneavoastră? Sfaturile pe care vi le-am dat acum i le-aş fi dat şi propriului meu fiu.

Marta Stefanovna zîmbi printre lacrimi:

— Nu, pe fiul dumneavoastră l-aţi fi sfătuit altfel: să lucreze pe o locomotivă, să ajungă mecanic. Iar pe noi...

— Vreţi pe locomotivă? Vai de mine! Păi de ce nu mi-aţi spus aşa de la început? Pot să aranjez treaba asta în doi timpi şi trei mişcări. Tot ducem noi lipsă de fochişti.

— Dar la o şcoală de mecanici n-ar putea intra? Sau la o şcoală medie feroviară, secţia locomotive? Orişicît, Andriuşa al meu a absolvit opt clase.

— S-ar putea, desigur, şi asta. Însă... Konstantin Vasilievici se trase de mustaţă, cătînd cu coada ochiului la Andrei, spilcuit şi pomădat cum era. Dar de ce ţi-ai ales tocmai locomotiva?

— Aşa... Îmi place, răspunse băiatul.

— Eşti sigur? Crezi că peste un an, ori poate chiar peste trei luni, are să-ţi mai placă?

— O să-mi placă toată viaţa.

Golovin îşi puse mîinile pe umărul lui Andrei.

— Bine, măi flăcăule, o să te bag într-o şcoală de mecanici. Vezi numai să nu mă faci de rîs la bătrîneţe!
— Vai de mine, nene Kostea, se poate?! Vă dau cuvîntul meu de onoare.
În aceeaşi toamnă, Andrei a fost înscris la şcoala de mecanici feroviari. Învăţa cam prost, ce-i drept: aproape la toate obiectele avea trei. Se întîmpla să mai ia şi cîte un doi. Era şi firesc: nu simţea nici un fel de atracţie pentru locomotive. Să îndrăgeşti o locomotivă! Ce idee! În genere nu-i plăcea să muncească. Era ferm convins că va putea să trăiască o viaţă întreagă aşa cum trăise pînă acum, fără a munci, avînd de-a gata tot ce-i poftea inima. Trăise douăzeci de ani pe lumea asta, fără să fi cîştigat prin munca lui nici o bucată de pîine, nici un pahar de lapte. Mînca, fără să se gîndească vreodată de unde îi vine pîinea, cine şi cum a arat şi a semănat pămîntul, cine a secerat şi a treierat grîul. Pîinea nu-l interesa decît în măsura în care era flămînd.
Decisese să se facă mecanic de locomotivă numai şi numai din calcul: îl invidia pe Olexa Sokaci, concetăţean de-al său şi aproape cam de aceeaşi vîrstă. Citind despre el articolele din ziare şi văzînd de cîtă stimă era înconjurat Sokaci, jinduia la situaţia lui. De altfel nu se omora nici gîndind prea mult şi nu-şi dădea seama cîte eforturi i-au trebuit lui Olexa Sokaci ca să ajungă mecanic vestit, cîtă energie şi trudă cheltuise acesta pentru ca numele lui să fie pus pe panoul de onoare alături de numele lui Golovin, Erou al Muncii Socialiste..

— După cum vedeţi, tovarăşe Cervoniuk, este exact omul de care avem nevoie, spuse Krîj zîmbind cu un aer satisfăcut.
John Fayne tăcea, privind fix fumul ţigării şi închizînd ironic din ochi.
— Ia spune-mi, Liubomir, ai citit ceva cărţi sovietice despre vigilenţă? întrebă el fără a-şi ridica privirea.
— Da, cîteva.
— Îţi aminteşti de-o asemenea frază: „Spionii străini îşi recrutează agenţii mai cu seamă din rîndurile elemen-

telor criminale, ale oamenilor moralmente pătaţi, foşti chiaburi". Dacă ţi-aduci aminte de asta, cum de ai putut fi ispitit de-un individ atît de ieftin ca Andrei Lîsak? Pe ăsta îl vezi cale de-o poştă că-i un individ imoral. Este un fel de reclamă ambulantă a filfizonismului îngîmfat şi-a prostiei, un ajutor involuntar al spionajului sovietic.

— Aveţi deplină dreptate, sir, dar... care e omul modest şi curat care ar consimţi să intre în serviciul nostru? Din păcate, trebuie să ţinem seama de posibilităţile reale. Şi apoi, am elaborat un plan special în ceea ce-l priveşte pe Andrei Lîsak. După recrutare îi voi ordona să-şi schimbe radical felul de viaţă.

— Foarte bine! Dar aceasta trebuie făcut cît mai curînd, altfel va fi prea tîrziu.

— Voi grăbi desfăşurarea evenimentelor, sir.

— Ne-am înţeles deci! Fayne îi zîmbi prieteneşte şi-l bătu pe umăr: Să nu te superi, Liubomir, dacă sînt chiar atît de exigent. Datoria mea este să te apăr.

— Am înţeles, sir. Şi vă mulţumesc.

Krîj aruncă şefului său o privire care părea a spune: apărîndu-mă pe mine, îţi aperi în primul rînd preţioasa ta persoană.

În timp ce în casa de unde ieşise i se hotăra soarta, Andrei Lîsak, voios şi fără griji, înainta cu paşi siguri pe străzile Iavorului. Plecînd de la Krîj uită îndată de chitanţa pe care i-o dăduse. Nu se gîndea decît la banii căpătaţi atît de uşor de la Liubomir şi de la maică-sa. Douăsprezece bancnote de cîte o sută! Putea să chefuiască la restaurant o noapte întreagă, să comande întreaga listă de bucate şi tot nu-i cheltuia pe toţi. Ce chef o să mai tragă el azi cu Olexa Sokaci! Îl va cumpăra pe vestitul mecanic cu măruntaie cu tot asigurîndu-se pe veci de prietenia lui.

Olexa nu era acasă, şi află că nici nu venise de la lucru. Andrei plecă spre depou, dar pe strada principală se pomeni pe neaşteptate faţă în faţă cu Olexa. Celebrul mecanic era îmbrăcat într-o salopetă albastră. O şapcă neagră de uniformă îi acoperea părul blond şi în picioare

avea pantofi de pînză. „Halal celebritate! își zise Andrei. Ești un prost că nu știi să profiți de situația ta!“ Spuse însă cu glas tare, zîmbindu-i bucuros:

— Bună ziua, Olexa.

Sokaci se opri și-i răspunse rezervat. Nu puteai citi pe fața lui nici amabilitate, nici simplă curiozitate, ci numai mirare și un aer oarecum distant. Olexa îl cunoștea bine pe fanfaronul acesta elegant din strada Jeleznodorojnaia, feciorul de bani gata, pe nume Andrei Lîsak; niciodată însă nu fusese prieten cu el, nu-l socotea nici măcar tovarăș de muncă. De aceea îl mirase atît familiaritatea cu care-l întîmpină Andrei.

— Nu mă recunoști? întrebă din nou Andrei scoțînd din buzunar un pachet de țigări. Fumezi?

Olexa micșoră a batjocură ochii săi cenușii cu gene lungi și-l măsură din cap pînă-n picioare:

— Cum aș putea să nu recunosc un june atît de ferches? Ai rămas tot ca înainte...

Andrei nu luă în seamă ironia mecanicului. „Mă invidiază“, își zise el. Dar, ca întotdeauna, spuse cu totul altceva decît ceea ce gîndea:

— Tu nu te-ai schimbat de loc.

— Cu alte cuvinte te-ai întors acasă? Sub aripioara protectoare a mămichii?

— Am venit la practică, răspunse Andrei.

— Unde? La un coafor? Sau la un atelier de mode?

Andrei nu se supără nici acum. Cînd voia el, știa să se facă a nu observa că-i luat în zeflemea.

— N-ai ghicit, spuse el prefăcîndu-se că ia vorbele lui Olexa drept o glumă prietenească. Fac practică la depou. Pe o locomotivă.

— Cum, nu te-ai lăsat încă de școală?

— Și de ce m-aș lăsa?

— Păi, acolo trebuie să înveți, să dai examene.

— Învăț și dau examene! răspunse Andrei plin de demnitate, fără aroganță, cu un zîmbet nefiresc de vesel. Și o să conduc o locomotivă tot atît de bine ca alții... dacă vrei să mă ajuți, bineînțeles. Îl luă pe Olexa de braț

şi, potrivindu-şi pasul după al lui, porniră înainte pe marginea trotuarului, unde circulaţia era mai mică. Olexa, ţin să-ţi vorbesc deschis, din toată inima ; aş vrea să fac practică pe locomotiva ta, şi numai sub îndrumarea ta. Nimeni n-ar putea să-mi fie mai bun dascăl decît tine.

Tînărul mecanic se uită neîncrezător la Andrei. Cînd, unde şi în ce fel ar fi putut el să-i cîştige dragostea ?

— Dacă nu erai tu, Olexa, urmă Lîsak, n-aş fi intrat nici la şcoală şi nici nu m-aş fi gîndit la locomotivă. Mi-a plăcut cum lucrezi tu şi m-am hotărît să-ţi urmez pilda. Ia-mă, te rog, sub supravegherea ta. N-am să uit acest sprijin cît oi trăi. Nu te uita la mine cum arăt. Nu haina face pe om, ci omul face haina.

Olexa începu să-l asculte cu un aer atent şi serios. Să-l creadă ori să nu-l creadă ? O fi vorbind sincer ori trăncăneşte numai aşa, degeaba ? Părea totuşi că spune adevărul, că într-adevăr îl preocupă serios viitorul lui.

— Bine, spuse Olexa, dacă şeful depoului te repartizează pe locomotiva mea, atunci...

— O să mă repartizeze negreşit ! Şi Andrei apucă mîna mecanicului şi i-o strînse cu putere : Fii liniştit, n-o să te fac de rîs.

O adiere răcoroasă venea dinspre munţii învecinaţi ; amurgul vioriu se lăsă agale peste oraş. La ferestre clipiră lumini.

Pe stîlpi se aprinseră globurile mate, iar pe geamul mare al unei vitrine porni de-a-ndăratelea un rac de foc, deschizîndu-şi larg cleştii.

— Intrăm ? întrebă Andrei oprindu-se în faţa restaurantului.

Fără să mai aştepte răspunsul, deschise uşa şi, împingîndu-l uşor de spate pe Olexa, pătrunse în localul viu luminat, plin de măsuţe pătrate, cu picioare de metal. Barmanul care tocmai turna bere în pahare îi întinse lui Andrei mîna şi-i spuse ca unui vechi cunoscut :

— Bine ai venit ! Cum mai merge cu universitatea ?

— Totul e în regulă. Spune te rog să ne facă rost de o măsuţă.

Un ospătar ras în cap, cu haine albe şi cravată-papion neagră, fără să mai aştepte ordine, strînse într-o clipă vasele murdare de pe o măsuţă aşezată în colţul cel mai îndepărtat al sălii. Nu trecură nici cinci minute şi pe masă apărură vodcă, vin, bere, farfurii cu peşte afumat, cu brînză şi şuncă, salam uscat şi ouă răscoapte. Olexa clătină din cap :

— E un aperitiv cam scump... să ştii că-l plăteşti tu. N-am la mine o leţcaie. Îţi dau înapoi mîine.

— N-avea nici o grijă, ne socotim noi ! Am bani pentru toată noaptea. În sănătatea ta !

— Cheltuielile le acoperi din bursă ? întrebă Olexa, după ce-şi goli paharul şi începu să mănînce.

— Care bursă ? N-a mai rămas nici urmă din ea.

— Atunci de unde ai bani ? Olexa îşi puse binişor paharul cu vin pe masă şi se opri din mîncat.

— Nu-ţi fie teamă că nu-s de furat. Mi i-a dat maică-mea. Are biştari destui şi nu-i zgîrcită de loc. E o croitoreasă minunată !

— Cu alte cuvinte, maică-ta lucrează, iar tu... chefuieşti ?

— Stai puţin, că în curînd o să cîştig şi eu. Atunci o să-i dau mamei îndărăt tot ce-a cheltuit cu mine... Ascultă, Olexa, cît iei tu pe lună ?

— Depinde...

— Să luăm, de pildă, luna aprilie : cîte parale ai luat.

— Două mii cinci sute de ruble.

— Frumoşi bani ! Aşa mai zic şi eu. Dar în martie ?

— Nu-mi amintesc exact. Mi se pare că tot cam atît. Mai ai vreo întrebare ? Ochii lui Olexa căpătaseră o sclipire de oţel. Dar locomotiva nu te interesează ? N-ai vrea să discutăm despre felul cum conducem noi trenurile, cum economisim cărbunii şi uleiul ?

Andrei rîse :

— Avem tot timpul să vorbim şi de locomotivă, n-ai tu grijă ! Deocamdată să bem. Ce închinare propui ? Vrei să ciocnim pentru tovărăşia noastră în muncă ?

Olexa îşi propti coatele de masă şi se uită la Andrei cu ochii micşoraţi a ironie, puţintel ameţit :

— Ştii tu oare, măi flăcăule, ce înseamnă tovărăşia în muncă ? Ţi-a vorbit cumva de ea unchiul Kostea ? Ia ascultă aici. O singură roată nu poate urni locomotiva din loc... Cînd lucrezi bine, trebuie să doreşti acelaşi lucru şi pentru tovarăşul tău de muncă. Cînd îţi închei drumul, să nu uiţi că şi schimbul tău are în faţa lui un drum lung... Cînd stai să te încălzeşti la soare, gîndeşte-te să nu-i faci umbră prietenului tău. Orice-ar fi, trebuie să aperi cinstea muncitorească a tovarăşului tău, cum o aperi pe-a ta ! Mai bine să mori decît să-ţi trădezi prietenia ! Olexa se opri o clipă să-şi tragă sufletul. Dacă înţelegi o astfel de prietenie — urmă el — atunci vino de munceşte alături de mine şi de unchiul Kostea.

— Vin alături de voi ! Doresc din tot sufletul să fim toţi trei prieteni ! Şi Andrei Lîsak ciocni, pentru întărirea afirmaţiei, paharul său cu al lui Olexa.

În scurta lui viaţă minţise adeseori şi era deprins să-şi ascundă uşor gîndul. În clipa aceasta însă, era sincer, adică i se părea că Olexa exprimă întocmai dorinţele şi simţămintele sale.

În restaurant intră un client nou, un tînăr înalt. Era îmbrăcat cu haine cenuşii şi cămaşă de olandă brodată la piept şi la guler, cum poartă de obicei huţulii. De sub şapca lui de culoare deschisă ieşeau răzvrătindu-se pe frunte şuviţe de păr bălai. Era Vasili Goida. În drum spre casă trecuse pe la restaurant să-şi cumpere ţigări.

Zărindu-şi prietenul, Olexa se bucură şi-i făcu semn cu mîna ca să-i atragă atenţia asupra lor.

— Cine e ? întrebă nemulţumit Andrei.

— Nu-l recunoşti ? E Vasili Goida, vestitul mecanic din regiunea transcarpatică. În clipa de faţă, student la cursurile fără frecvenţă.

— E un mecanic vestit ? zise neîncrezător Andrei. Nu se poate. N-am auzit vorbindu-se de el. Eu unul nu

cunosc decît doi mecanici renumiţi : pe Olexa Sokaci şi pe unchiul Kostea Golovin, învăţătorul său.

— Ce celebritate oi mai fi şi eu ! Vasili Goida, ăsta mai zic şi eu ! Ce spui, îl poftim la masa noastră ?

— Pofteşte-l dacă vrei.

— Dar tu nu vrei ?

— Mie mi-ar fi făcut plăcere să-mi petrec seara cu tine, nicidecum cu un student la fără frecvenţă.

— Bine, mă, dar ăsta e un băiat minunat. Ai să vezi tu. Îl poftim ?

Andrei împinse supărat la o parte farfuriile şi paharul :

— Ţi-am mai spus, pofteşte-l, dacă te plictiseşti cu mine.

— Gata, te-ai şi supărat ! Bine, fie şi aşa, nu-l poftim pe Goida.

Olexa oftă, se întoarse cu spatele la prietenul său şi încercă să continue cheful. Dar nu mai avea poftă de nimic. Nu mai mînca, nu mai bea, nici nu mai vorbea. Tăcea privind în gol, posomorît.

Andrei şi Olexa plecară de la restaurant la o oră tîrzie din noapte. Lîsak ar fi vrut să-l conducă pe Sokaci pînă acasă, dar el îşi ridică gulerul salopetei, îşi îndesă pe ochi şapca de uniformă şi făcu un gest de lehamite.

— N-ai nici o grijă, îmi găsesc eu şi singur drumul, mormăi scurt Olexa şi se mistui în întuneric.

Ploua, o ploaie măruntă şi caldă, adevărată ploaie de primăvară. Pe străzi mai întîlneai cîte un trecător întîrziat. Peste drum se vedeau geamurile slab luminate ale farmaciei de serviciu. Un avion de vînătoare trecu vuind, şi zgomotul lui se pierdu undeva, în înălţimile negre ale cerului. Zbură de-a lungul graniţei, indicîndu-şi itinerariul cu luminile de bord, verzi şi roşii.

Supărat pe Sokaci, care se dovedise a fi un prost tovarăş de petrecere, Andrei porni încetişor pe strada Vinogradnaia, gîndindu-se unde şi cum ar putea el să-şi continue petrecerea din noaptea aceea, care începuse destul de neplăcut. Ajuns la capătul străzii, se aşeză pe o bancă udă, într-o grădiniţă pustie, îşi aprinse o ţigară şi, răsturnîndu-şi capul pe spate, rămase aşa, cu ochii închişi, ascultînd răpăitul ploii pe frunzele castanului.

Nişte paşi îl făcură să-şi salte capul şi să deschidă ochii. Prin faţa lui trecea un om îmbrăcat cu o manta de ploaie, o pălărie neagră pe cap şi o cutie de vioară sub braţ. Era un lăutar din mahalaua ţigănească, acela

care zisese din scripcă, în timp ce Andrei şi Olexa îşi luau masa la restaurant.

— Încotro, Şandor ? îl întrebă Andrei pe ungureşte.

— Acasă. Ai o ţigară ?

— Este. Na. Ia-ţi tot pachetul. Şi de ce te grăbeşti aşa ?

— Mi-a zis nevasta să nu zăbovesc mult. Licuriciul roşietic al ţigării lumină obrazul măsliniu al ţiganului, mustăcioara neagră şi dinţii lui sănătoşi şi albi. Sărbătorim azi un eveniment de familie : zece ani de la căsătorie. Cu ocazia asta...

Andrei înţelese. Ştia acum unde va petrece restul nopţii — în mahalaua ţigănească.

— Invită-mă şi pe mine, Şandor. Şi Andrei făcu să sune în buzunarul lui mărunţişul. Am şi ducaţi şi coroane.

— Vino, dacă-ţi tînjeşte sufletul după petrecere.

Ca să nu piardă timp preţios pe drum, luară un taxi. Trecură prin centrul Iavorului, apoi intrară pe-o ulicioară strîmtă şi întunecoasă de la marginea de sus a oraşului. Maşina se opri în faţa unei căsuţe mici, în mahalaua ţigănească.

Mahalaua aceasta era una din curiozităţile tînărului oraş sovietic Iavor. Se înfiripase demult, încă de pe vremea imperiului austro-ungar şi crescuse şi se dezvoltase în anii preşedintelui Masaryk. Aici, la răscruce de drumuri internaţionale, la cîţiva kilometri de punctul de întîlnire a trei graniţe, era un loc minunat, foarte prielnic pentru o tabără permanentă de hoţi de cai, contrabandişti, proprietari de localuri deocheate, prieteni ai transfugilor din străinătate, ghicitoare, lăutari, doftori de cai, fierari şi spoitori. Ani de-a rîndul, din tată în fiu, locuitorii mahalalei furaseră de la cei care nu ştiau să-şi păzească avutul, îi înşelaseră pe cei lesne încrezători şi preziseseră soarta celor naivi, călcaseră legile împăratului Frantz Josef şi pe ale regelui Mihai, ale dictatorului Pilsudski şi ale preşedintelui Masaryk, jucaseră şi cîntaseră cerşind prin toate pieţele transcarpatice, muncind doar cînd şi cînd, la grea ananghie,

făcîndu-se după nevoie fierari, lăcătuşi sau cărămidari. Împăraţii, preşedinţii şi dictatorii dispărură pe rînd, guvernele se schimbară, numai mahalaua ţigănească rămînea mereu aceeaşi, un fel de stat în stat.

Puterea Sovietică le dăduse ţiganilor din Ucraina Transcarpatică drepturi egale cu ale celorlalţi cetăţeni ai ţării, le acordase înaltul drept de a munci pe pămîntul lor, la uzina lor, în minele lor. Mii şi mii de ţigani se arătaseră bucuroşi de noua viaţă, de munca lor zilnică, dar mahalaua ţigănească a Iavorului nu voia să se dea bătută cu nici un chip, luptînd în toate felurile pentru neatîrnarea sa, înţelegînd prin neatîrnare că nu voia să fie legată de munca cinstită şi organizată şi de normele de trai socialiste. Aproape niciunul din ţiganii din Iavor (ca să nu mai vorbim de femeile lor) nu se preocupa de găsirea unui loc permanent de muncă. Nici o instituţie ori întreprindere din Iavor nu avea ţigani trecuţi în statele de salarii. De chemat i-au chemat de multe ori. Dar nu voiau să vină. Spuneau : „Noi nu sîntem învăţaţi să muncim de cînd sună sirena de venire la lucru şi pînă cînd sună iar de plecare". Potcoveau cai, spoiau cazane. Munceau la binale. Făceau cărămidă. Săpau gropi pentru temelii de case. Lucrau la zidăria construcţiilor noi. Încărcau şi descărcau vagoanele sovietice şi pe cele străine la rampa de încărcare. Dar toate muncile acestea nu voiau să le facă decît în acord, ca zilieri, de o zi pe alta. După ce munceau o săptămînă ori două şi încasau bani buni, se porneau pe petreceri, pînă ce nu le mai rămînea o para chioară. Ca şi pe vremuri, ţigăncile rătăceau prin pieţe şi ghiceau în cărţi. Luni erau la Ujgorod. Miercuri se repezeau la Hust, vineri foiau prin Mukacevo. Ţiganiscripcari, cu plete lungi, „muzicale", colindau la ceasurile de noapte bufetele şi berăriile, barurile şi ospătăriile din Iavor, în căutarea amatorilor de ceardaş, ori de vreo rapsodie ţigănească.

În aşa-numitele „zile militare", cînd de dincolo de graniţă soseau trenurile cu militari, tinerele ţigănci se

plimbau prin grădinița de lîngă gara Iavor, cerșind de la soldați și ofițeri țigări austriace, „de ocupație".

Aceasta era mahalaua țigănească în care nimerise Andrei Lîsak. Soția violonistului Șandor era chiar ghicitoarea aceea care-i ghicise în palmă norocul la Rahov.

Andrei chefui aici pînă în zori și plecă de la „Carmen" fără o rublă în buzunar, fără manta de ploaie și fără pălărie. Ajungînd cu chiu cu vai acasă, încălecă gardul, nimeri în patul său cu ajutorul cernitei Maria și se culcă îmbrăcat. A doua zi și-o petrecu în pat. Seara îl trezi Krîj. Adusese cu el vodcă, bere, struguri murați — și totul se petrecu aproape la fel ca în ajun. Băură și luară un aperitiv. Fumară. Apoi băură din nou. Discutară despre cheful în tovărășia lui Olexa Sokaci.

— Așadar te-ai înțeles cu Olexa ? Te ia pe locomotiva lui comsomolistă ?

— Mă ia. În curînd va fi pusă pe linie.

— Nu s-o răzgîndi cumva ?

— Nu prea cred. E un băiat care ține la cuvîntul său de onoare.

— Ai grijă și ține-te de el. Dacă lucrezi umăr la umăr cu Olexa Sokaci, o să faci lucruri mărețe.

Marta Stefanovna încercase de cîteva ori să pătrundă la ei, dar Krîj nu vrusese să-i deschidă ușa.

— Unde-s doi, al treilea n-are ce căuta, zise el fără pic de rușine.

După ce Andrei se ameți din nou, Krîj își frecă într-un chip foarte expresiv degetul arătător de cel mare.

— Ei, dar cu metalul cel disprețuit cum stai ? Ai cheltuit tot ce-ai avut cu tratația oferită lui Olexa Sokaci ?

— Pînă la cea din urmă rublă ! Andrei începu să rîdă, își întoarse buzunarele pe dos și aruncă o privire întrebătoare generosului său prieten, nădăjduind că și de data aceasta va dezlega băierile pungii.

Dar unchiul Liubomir clătină a mustrare din cap :

— Stăm prost. Mi-am cheltuit și eu rezervele. O să fim nevoiți să pornim în căutare de capital. Ce zici, Andrei, ai vrea să cîștigi vreo cinci mii ?

— Cinci mii? M-aş mulţumi şi cu una singură.

— Poţi să cîştigi pe puţin cinci. Bineînţeles, dacă ai curaj.

— Altele poate, dar curajul nu-mi lipseşte. Ce trebuie să fac?

— O treabă delicată. Foarte delicată. Ascultă-mă cu atenţie şi bagă la cap ce-ţi spun eu. La capătul străzii Urojainaia, chiar în casa din margine, la poalele dealului Vinogradnaia, locuieşte noul ajutor al şefului de gară din Iavor, Vasili Petrovici Gorgulea, avînd gradul de maior în miliţia căilor ferate. M-ai înţeles?

Andrei făcu un semn de nerăbdare: am înţeles, spune mai departe.

— Omul are o maşină. Un „Moskvici". Acum cîteva zile, pe o noapte întunecoasă, Vasili Petrovici se întorcea acasă după o plimbare. Pe un drum vicinal, pustiu, coborînd dinspre colhozul „Cervona Poliana" a ajuns din urmă un biciclist, pe care l-a izbit cu bara maşinii, l-a azvîrlit în şanţ şi a dispărut în întuneric.

Krîj scoase din buzunar portofelul său, luă din el o fotografie şi-o puse pe masă. Privind poza, Andrei văzu un sicriu ieftin, de scînduri nevopsite şi în el un mort, bandajat la cap, neras, cu o lumînărică subţire pusă în mîinile încrucişate pe piept.

— Acesta este biciclistul pe care l-a călcat maiorul. Ai înţeles situaţia?

Andrei clătină negativ din cap.

— Greu mai eşti de cap! Te duci la Gorgulea acasă şi-i spui: „Bună ziua, Vasili Petrovici. Am venit la dumneavoastră într-o chestiune importantă şi foarte delicată". Maiorul se va uita la tine mirat şi poate că te va întreba: „Ce doreşti dumneata? Nu te cunosc". Tu să nu-ţi pierzi cumpătul şi să treci cu îndrăzneală la chestiune. Să-i spui aşa: „Stimate Vasili Petrovici, sînt informat din surse absolut sigure cum că dumneavoastră sînteţi acela care mi-a omorît tatăl".

— Pe tatăl meu?

— Da! Ajutorul şefului de gară va fi atît de speriat, încît va crede orice. Îi vei spune că tatăl tău,

înainte de-a muri, ţi-a spus ţie, numai ţie, numărul maşinii care l-a izbit. Apoi ai să taci, ai să-ţi aprinzi o ţigară şi ai să adaugi că această afacere scandaloasă ar putea fi aranjată în chip paşnic numai în cazul cînd... în cazul cînd Gorgulea ar fi dispus să plătească suma de cinci mii de ruble. Iar dacă nu e dispus, atunci vei fi nevoit să informezi miliţia cu privire la crima pe care a săvîrşit-o. Asta-i tot.

Spionul trecuse însă sub tăcere multe lucruri, fiindcă nu-l considera încă pe Andrei destul de pregătit pentru discuţii mai sincere. Hotărîse ca deocamdată să-l folosească orbeşte, fără să-i dezvăluie în slujba cui se află. Îi va deschide el ochii mai tîrziu, după ce tînărul se va fi încurcat, fără posibilitate de ieşire, în afacerile lui Krîj.

Această propunere ticăloasă nu stîrni în sufletul lui Andrei Lîsak nici o indignare, nu-l jigni cîtuşi de puţin. Dimpotrivă. Avea noţiunea cea mai vagă despre cinste şi conştiinţă, fiindcă adora banii şi de dragul lor era gata la orice.

Cîţi tineri de felul lui Andrei Lîsak au trăit pînă acum pe lumea asta şi cîţi nu şi-au găsit pieirea pe drumul acesta alunecos ! Şi iată că se mai găsea unul convins că lui o să-i meargă. „Ce-are a face că nu le-a mers celorlalţi ? Lui trebuie să-i meargă negreşit."

Krîj sorbi o înghiţitură de bere, îşi şterse buzele şi urmă :

— Se înţelege că maiorul Gorgulea n-are să-ţi numere numaidecît banii. De formă are să glumească, are să ofteze, va încerca poate chiar să nege faptul : „N-am omorît pe nimeni !" Atunci, tu să-i spui, binişor, liniştit, fără să ridici tonul : „N-aţi omorît pe nimeni ? Bine, atunci să mergem la garaj, să ne uităm la maşina dumneavoastră". După aceea se domoleşte el numaidecît. Fiindcă nici n-are încotro : farul din dreapta e spart şi aripa îndoită. De aici încolo, totul va merge ca pe roate. Te-ai lămurit ?

— Şi da şi nu ! Andrei se uită la fotografie : De unde era de fel biciclistul ? Unde locuia ?

— Biciclistul a fost un ilustru necunoscut. Krîj luă fotografia şi o puse într-unul din buzunarele lui Andrei. Pe tine nu te priveşte. Treaba ta e să-i storci maiorului cele cinci miare. Înţelege odată că o să fie gata să dea oricît, numai să scape de închisoare şi să nu-şi piardă carnetul de partid.

Andrei se scărpină la sprînceană şi închise un ochi :

— E o treabă cît se poate de delicată.

— Te-am prevenit doar că trebuie să ai curaj.

— Şi încă ce curaj !... Dar dacă maiorul acesta mă apucă de gît şi-mi spune : „Ticălosule, îţi vinzi propriul tău tată pe cinci mii de ruble ? !"

— Lasă-l să zică. Drept răspuns, tu să-i zîmbeşti, şi apoi să-l dojeneşti cu blîndeţe : „Eu vreau să vă scap, stimate tovarăşe, vreau să vă scap de închisoare. De-aia mă încarc cu un păcat atît de greu". Ehei, Andreika, eu în locul tău aş aranja toată povestea asta într-o jumătate de oră !

— Dar de ce nu te duci dumneata în persoană la maior, unchiule Liubomir, şi de ce nu-l jefuieşti chiar dumneata ?

— Nu pot să mă bag în chestiuni din astea. Sînt un om cunoscut la Iavor. În timp ce tu... Pe tine dacă te întîlneşte chiar mîine pe stradă, nu te mai recunoaşte. Ei, ce zici, te duci la el sau ţie frică ? Krîj se sculă : Mă duc să caut unul mai curajos.

— Primesc. Mă duc eu, spuse hotărît Andrei.

— Dacă te duci, du-te chiar acum. La ora asta, Vasili Petrovici este totdeauna acasă ; se odihneşte. Du-te, iar eu te aştept aici.

— O singură întrebare, unchiule Liubomir. Ia spune-mi, cum de-ai aflat dumneata toată povestea asta ?

— Cine poate, oase roade. Poveşti din acestea m-au hrănit o viaţă întreagă. Hai pleacă, nu mai zăbovi.

Fără să se mai schimbe, cu hainele mototolite şi cămaşa murdară, buhăit de băutura din ajun şi de somnul lung, greu, Andrei porni către Vasili Petrovici Gorgulea.

Krîj era sigur că Andrei va izbuti. Banii pe care-i va primi de la ajutorul şefului de gară vor fi doar

prima etapă a unei acţiuni vaste, doar punctul de plecare. Peste cîtva timp, la Gorgulea se va duce rezidentul Krîj în persoană. Îi va aminti lui Vasili Petrovici de paginile întunecate din biografia lui — pagini de nimeni cunoscute la Iavor. La admiterea sa în partid, Gorgulea a declarat că tatăl său fusese un modest funcţionar. În realitate însă, acesta arendase încă prin 1940 vii întinse în Slovacia, avusese o prăvălie în Cehia şi speculase în Romînia şi în Polonia. Krîj urma să-i mai amintească lui Gorgulea că acum cinci ani, gonind pe motocicletă pe şoseaua Ujgorod-Mukacevo, trîntise o şcolăriţă, rupîndu-i piciorul, fapt pentru care a şi fost chemat să răspundă. În încheiere, Krîj va declara că cunoaşte şi cea din urmă crimă a lui Gorgulea, anume cînd şi unde a omorît un biciclist şi în ce fel a încercat să-şi asigure secretul. Maiorul se va speria din nou şi va fi gata să-şi răscumpere liniştea cu alte mii de ruble. Dar Krîj nu va primi nimic. Va clătina din cap şi va spune : „N-am nevoie de banii dumneavoastră, Vasili Petrovici, vă înapoiez şi cei pe care i-aţi dat fiului victimei. Vă restitui tot, tot, pînă la cel din urmă bănuţ, dacă în fiecare lună îmi veţi da următoarele informaţii : cîte trenuri militare şi ce mărfuri au fost expediate în Austria, cîte vagoane s-au recepţionat din Ungaria şi cîte au plecat într-acolo, ce schimb de mărfuri a avut loc între Iavor şi Cehoslovacia". Gorgulea va face fasoane, de formă, dar — strîns cu uşa — va consimţi să intre în serviciul lui.

Krîj pornise vînătoarea după Gorgulea mai de mult, din clipa cînd fusese numit rezident. Avînd la dispoziţie un asemenea agent, putea să cunoască aproape toate secretele feroviare ale Ucrainei Transcarpatice, ale acestei importante porţi sovietice, deschisă spre cîmpia ungară, spre Austria şi Cehoslovacia.

După ce a studiat caracterul, gusturile, obiceiurile şi trecutul lui Gorgulea, Krîj şi-a dat seama că ajutorul şefului de gară era vulnerabil în punctul cel mai important : fiind un om mincinos şi laş îşi camuflase originea socială. Ce-i drept, acum se bucura de o reputaţie

bună. Îi plăcea să muncească. Nu era nici vorbăreţ, nici lăudăros. Cunoştea măsura în ceea ce priveşte băutura şi nu bea decît vin din viişoara lui de lîngă casă. Nu era lacom de bani. Avea o soţie simplă, modestă, prieteni puţini, toţi cam de o seamă cu el : oameni care nu aveau nici un fel de însuşiri indispensabile pentru un viitor agent. Dar această împrejurare nu-l îngrijora de loc pe rezident. Nu numai cei nemernici sută în sută, ticăloşi definitiv pierduţi, suflete venale şi decăzute moralmente, vin să îngroaşe rîndurile de agenţi. Agent poate să devină şi un om foarte cumsecade, care caută să-şi ascundă nişte păcate vechi. Şi acest om, aşa zis de treabă, reprezintă pentru serviciul de spionaj o valoare cu mult mai mare decît un ticălos oarecare. Într-un cuvînt, Krîj a stat să se frămînte cum ar putea el în timpul cel mai scurt să-l abată din drumul drept pe Vasili Petrovici Gorgulea. Şi a inventat pentru aceasta un mijloc destul de simplu.

Într-o seară, aflînd că Gorgulea a plecat să se plimbe cu „Moskvici"-ul său, Krîj a încălecat pe o bicicletă şi a pornit în goană afară din oraş, pe drumul ce trece pe la colhozul „Cervona Poliana", spre Iavor. Plimbîndu-se în sus şi în jos pe drumul vicinal, pustiu la ora aceea, aştepta întoarcerea lui Gorgulea. Maiorul se întorcea acasă pe la miezul nopţii. O negură uşoară plutea pe alocuri, învăluind drumul. Plouase de curînd şi drumeagul îngust era alunecos, primejdios chiar şi pentru şoferii-profesionişti, darămite pentru amatori de felul lui Gorgulea. Tocmai pe acest factor îşi întemeiase Krîj calculul său.

Fără să arunce vreo privire înapoi, mergea pe marginea drumului, cît mai aproape de şanţ. Lumina farurilor maşinii îi venea din spate, luminîndu-i calea. Ajungînd aproape de biciclist şi nefiind prea sigur de el, şoferul încetini. Era tocmai ceea ce prevăzuse şi Krîj. În clipa cînd aripa maşinii ajunse în dreptul umărului său, suci brusc ghidonul bicicletei, strigînd ca din gură de şarpe, cu gîndul să-l sperie şi să-l deruteze pe şofer. Ghidonul se izbi de far, sparse sticla şi îndoi

aripa din dreapta a mașinii. În cădere, Krîj reuși să-și murdărească fața cu noroi, fără să se fi lovit la cap, sau în altă parte a corpului. Întins pe șoseaua udă, aștepta să vadă ce face Gorgulea, în speranța că acesta nu se va opri, ci va lua-o la sănătoasa. Ar fi putut încerca, desigur, să-i vină în ajutor biciclistului doborît, dar Krîj prevăzuse și această variantă. Era hotărît să nu se lase ajutat. În cazul acesta simulînd o stare de nebunie subită, ar fi sărit de jos și, urlînd de răsuna cîmpul, ca un om speriat de moarte, ar fi luat-o la goană peste ogoare, pînă dispărea din ochii lui Gorgulea. Amîndouă variantele permiteau să-l șantajeze ulterior pe proprietarul mașinii. În primul caz, bazîndu-se pe faptul că a omorît un om și apoi a șters-o. În cazul al doilea, lucrurile s-ar fi explicat astfel: biciclistul doborît s-a ridicat în stare de delir, a mai fugit vreo patru sute de metri pînă la drum, apoi s-a tîrît cu chiu cu vai pînă acasă și și-a dat sufletul în brațele fiului său. Înainte de a muri ar fi spus că a fost izbit de o mașină care purta un număr galben „U.C. 13-88".

Gorgulea n-a oprit mașina și a șters-o ca un laș. Mai tîrziu s-a căit de acest lucru, și multe nopți n-a putut să închidă ochii de teamă că va fi descoperit; n-a mai știut ce-i liniștea nici în timpul zilei. Cu toate astea nu s-a dus să declare delictul nici la miliție, nici la serviciul circulației. Se temea că accidentul acesta le va aduce aminte de o întîmplare mai veche, de pe șoseaua Ujgorod-Mukacevo, cînd schilodise cu motocicleta o fetiță. Încetul cu încetul, conștiința maiorului Gorgulea se mai liniști, întrucît crima lui nocturnă nu fusese descoperită, rămînînd ascunsă, poate pentru totdeauna. Mai trecură cîteva zile, și Vasili Petrovici Gorgulea era deplin liniștit; se apuca în fiecare dimineață de lucru cu inima împăcată, muncea pînă seara tîrziu, era un soț exemplar și se bucura de vechea și meritata sa faimă, fiind unul din cei mai buni funcționari ai gării din Iavor, fără să bănuie că deasupra capului său se leagănă într-un fir de păr sabia înălțată de neînduplecatul agent cu numele de „Cruce"...

Gîndurile acestea fură întrerupte de Marta Stefanovna, care intră în odaie şi întrebă unde şi pentru ce l-a trimis pe Andrei.

— Băiatul tău s-a dus să-şi caute norocul! rîse Krîj.

O dădu afară şi porni să se plimbe în lung şi în lat prin odaie, fumînd, cu urechea atentă la orice zgomot de afară.

Cineva trînti cu zgomot portiţa, sui cu paşi repezi, de sol venit cu veşti bune, treptele de lemn ale casei, apoi se auzi uşa de la intrare, izbită cu putere.

Cu ochelarii pe vîrful nasului, aproape ţinîndu-şi respiraţia, cu un zîmbet îngheţat pe buzele lui vinete şi încreţite, Krîj rămase cu ochii pironiţi de uşă. Aceasta se trînti de perete şi în odaie dădu buzna Andrei Lîsak.

— E în regulă! spuse el punînd pe masă un teanc de bani. Trei mii de ruble. Mai mult n-a avut în casă. Restul mi l-a făgăduit pe mîine.

Krîj răsuflă uşurat, felicitîndu-se în gînd pentru importanta victorie pe care o obţinuse. Turnă în pahare şi ciocni cu Andrei.

— Să bem în sănătatea Biciclistului. A Biciclistului... Cu B mare.

— De ce cu B mare?

— Puţintică răbdare! În curînd vei afla totul.

Astfel şi-a primit numele de „Biciclist" noul candidat la postul de agent al „Crucii" — Vasili Petrovici Gorgulea.

Dubaşevici, cunoscut în lumea spionilor lui Bandera sub numele de „Învăţătorul“, fusese ales de „Bizon“ ca principal ajutor al lui John Fayne. Pe vremuri, făcînd parte dintr-o echipă specială hitleristă, căpătase multă experienţa în minarea diferitelor obiective. Distrusese poduri, tuneluri, gări şi depozite de cale ferată, pompe de apă, uzine electrice, fabrici, palate culturale, case de locuit şi spitale. În urma „Muntenegreanului“ fu trimis şi el la Iavor, şi tot pe-o cale ocolită, ca şi Fayne.

În portul dunărean Linz din Austria Superioară, „Învăţătorul“ fu îmbarcat în ascuns pe un şlep autopropulsat, cu numele de „Regina Alpilor“, care se îndrepta spre părţile de jos ale fluviului şi urma să fie încărcat cu petrol romînesc. Părăsi şlepul într-un amurg ploios, în timp ce „Regina Alpilor“ trecea pe lîngă malurile Ungariei, unde Dunărea taie cîmpia ungară. Cu un mic geamantan de voiaj în mînă, o pălărie destul de veche pe cap, dar curată, îmbrăcat într-o scurtă cafenie, seara tîrziu, apăru în gara Budapesta. Aici îşi cumpără bilet şi se sui în trenul care pleca spre partea de răsărit a ţării în direcţia Debreţin. Vorbind perfect ungureşte, în tot cursul drumului discutase cu tovarăşii săi de drum despre tot felul de nimicuri.

La Debreţin zăbovi numai pînă la amiază, cînd, găsind o maşină de ocazie care mergea spre Tiszavár cu o încărcătură de ciment, se rugă de şofer să-l ia cu el.

Pe înserat sosiră în orăşelul acesta de frontieră. „Învăţătorul" coborî într-o stradă liniştită, din apropierea Tisei, spunîndu-i şoferului că de acolo mai are doi paşi pînă la instituţia la care fusese trimis în delegaţie.

Ţîrcovnicul şi clopotarul unei biserici din Tiszavár care se înălţa chiar pe malul Tisei, aproape de frontieră, era un vechi contrabandist şi agent al spionajului străin, care-şi arătase vrednicia încă din anii dinaintea războiului. Avea o locuinţă unde îşi găsiseră de multe ori adăpost agenţii şi contrabandiştii care treceau graniţa ungurească spre Cehoslovacia sau Polonia şi îndărăt. Acelaşi proprietar al locuinţei conspirative de tranzit făcea cîteodată şi pe barcagiul, trecînd lumea pe malul celălalt. Uneori, într-o singură noapte, reuşea să traverseze de două ori Tisa, dus şi întors.

După ce malul drept al Tisei începu să fie păzit de grănicerii sovietici, agentul acesta, poreclit „Ciobanul", primi din partea stăpînilor săi ordinul să înceteze orice activitate de contrabandist şi să devină doar ţîrcovnic modest şi aşezat, vrednic slujitor al bisericii. John Fayne, rezidentul de la Budapesta, nu recurgea la serviciile „Ciobanului" decît foarte rar, şi numai în cazurile cînd avea nevoie să treacă peste Tisa vreun agent sau vreun om de legătură deosebit de important.

Acesta era evlaviosul ţîrcovnic spre care se îndrepta acum Dubaşevici, avînd asupra lui instrucţiuni cifrate din partea statului-major al centrului de spionaj „Sud". În ele se spunea : „Vei trece pe malul celălalt pe purtătorul prezentei, în termenul cel mai scurt. Raportează îndată despre îndeplinirea sarcinii".

Clopotarul îşi puse ochelarii pe nasul său cărnos şi citi mesajul cifrat, în tăcere. Apoi dădu din cap şi, fără o vorbă, îl invită pe „purtătorul prezentei" să-l urmeze. Urcară o scară de piatră în spirală, cu treptele înalte, suind aproape vertical, şi ajunseră sus, în clopotniţa prăfuită, cu ferestre înguste, semănînd cu ambrazurile unei cetăţi vechi.

Fără să-l mai întrebe dacă-i este foame ori nu, clopotarul aşeză în faţa oaspetelui său un termos mare, un

borcan cu pateu de ficat de gîscă, pîine şi zahăr, apoi porni în jos tăcut, ca un surdo-mut, cu o figură pe care nu puteai citi nici un gînd, nici o emoţie. Dubaşevici îşi opri însă gazda atît de puţin primitoare chiar în clipa cînd era să pună piciorul pe prima treaptă a scăriţei de fier :

— Stai puţin... Ai înţeles bine ce spune ordinul ?

Clopotarul dădu din cap şi se întoarse, cu vădită intenţie de-a se retrage.

— Stai puţin, caraghiosule ! Spune ceva, barem un cuvînt. Mult o să mai stau eu aici, în gaura asta ?

— O să stai cît trebuie, mormăi clopotarul.

— Bine, dar...

— Nici o grijă, îl întrerupse gazda. Totul va fi făcut după cum s-a poruncit.

— Atunci e perfect. Asta voiam să ştiu şi eu. Poţi pleca.

Rămas singur, „Învăţătorul" se înfruptă din pateu, bău cafeaua fierbinte din termos şi, instalîndu-se într-un colţ al clopotniţei pe un braţ de talaş, acoperit cu o pătură veche, începu să reconstituie din memorie itinerariul trecerii peste graniţă. Biserica din Tiszavár este aşezată pe malul drept al Tisei. În faţa ei, pe teritoriul sovietic, se află un copac lovit de trăsnet, fosta casă a păzitorului de geamanduri, din care n-au mai rămas decît ruine năpădite de buruieni, şi dealul Soneaşna, cu viile lui. Ceva mai spre dreapta, un pod care trece peste rîu şi Iavorul. De n-ar fi fost ploaia şi negura, oraşul s-ar fi văzut bine de acolo, de unde se afla el.

Dubaşevici ştia că sectorul acesta al frontierei este supravegheat de pichetul nr. 5, al căpitanului Sapoşnikov. Ştia de asemeni, de la instructorii statului-major al „Bizonului", că grănicerii de la acest pichet sînt renumiţi pentru marea lor vigilenţă, că au o vastă experienţă în căutarea şi descoperirea urmelor, că sînt neobişnuit de dîrzi şi de rezistenţi cînd e vorba de urmărire, că sînt neînfricaţi şi pricepuţi în luptă, iar pe

deasupra mai sînt în stare să ghicească și cele mai iscusite metode de trecere a graniței.

Mai știa că tot aici, în sectorul pichetului nr. 5, suferise de curînd o înfrîngere un grup întreg de mercenari ca el.

Pregătindu-și ajutorul pentru plecarea la drum, statul-major al „Bizonului" găsise cu cale să-i spună tot adevărul în privința puternicului adversar cu care va avea de-a face. Îi mai spuseseră însă și altceva : că nu există în lume forță, oricît de mare, care să nu poată fi învinsă prin viclenie.

„Bizonul" și statul său major elaboraseră pentru Dubașevici un plan de trecere a graniței, cît se poate de savant. Și poate tocmai de aceea, deși aprecia la justa lor valoare pe grănicerii sovietici, „Învățătorul" nu era îngrijorat din cale-afară de soarta sa. Firește, nu ignora complet riscurile și surpriza neprevăzutului, dar înțelegea totuși că avea destule șanse de reușită.

Serviciile de spionaj străine se frămîntă necontenit, inventînd noi și noi metode pentru a-și strecura agenții în țara noastră. Inventivitatea lor pare nesecată. Forțele și mijloacele principale de acțiune ale centrelor de spionaj sînt folosite pentru găsirea unei metode originale, inedite și, ca atare, necunoscute încă grănicerilor noștri, pentru a trece granița și a-și asigura o existență liniștită în spatele frontierei. De obicei, metoda nu se repetă, dacă la prima încercare a suferit un eșec și a devenit cunoscută grănicerilor și organelor securității.

Tocmai această regulă, sau mai bine zis excepția de la această regulă, se hotărîse s-o folosească acum „Bizonul". Se știa bine că oamenii lui se tem de șablon, de repetarea metodelor în activitatea lor. De aceea, „Bizonul" presupunea că contraspionajul sovietic va fi luat prin surprindere.

Dubașevici trebuia să treacă pe malul celălalt al Tisei, exact în același fel și aproape sub aceeași acoperire pe care o folosise și predecesorul său Clark, alias „Columbus". Trimițîndu-l pe-o cale bătătorită și stropită din belșug cu sîngele agenților săi, „Bizonul" mai conta și

pe faptul că grănicerii pichetului nr. 5, îmbătaţi de recenta lor reuşită, nu se mai aşteaptă la o trecere clandestină a graniţei tocmai în sectorul lor.

Pe un vîrf de munte, înalt şi despădurit, bătut de vînturi şi încălzit de razele soarelui primăvăratic, stăteau doi grăniceri, plutonierul major Smolearciuk şi ostaşul Tiulpanov, amîndoi transferaţi aici de curînd, de la pichetul alpin. La picioarele lor era culcat un cîine de cercetare, cu părul des, semănînd cu un lup. Era Viteaz.

Obţinînd consimţămîntul căpitanului Sapoşnikov, Smolearciuk pornise în munţi cu tînărul ostaş ca să-l înveţe practic arta de-a descoperi după urme un infractor care a trecut graniţa clandestin. Cei doi grăniceri se bucurau că aveau o dimineaţă liberă. Ajunseseră în vîrful muntelui şi scrutau îndelung, atenţi, întinderile nemărginite ale lanţului uriaş de piatră, înveşmîntat în strai de primăvară, păşunile alpine, văile şi pădurile, strîmtorile învăluite veşnic în umbră şi vijelioasele rîuri înspumate.

Primăvara din munţi îşi cerea în sfîrşit drepturile ei. De la o trecătoare la alta, pe povîrnişurile verzi ale munţilor, prin văi şi prin strîmtori, prin tot ţinutul acesta muntos al Ucrainei Transcarpatice, răsunau împuşcături, ciobanii sunau din bucium, spre cer urca fumul gros al „vetrei celei vii" — focurile aprinse de baci — în semn că a venit ceasul mult aşteptatei primăveri, că plaiurile de munte — Poloninele — au reînviat şi sînt gata să primească oaspeţi dragi, pe ciobanii din Verhovina şi turmele lor.

Iar în Verhovina începuse marşul sărbătoresc, minunata „serbare de primăvară", „drumul spre Polonine". Bătrîni şi copii, bărbaţi, femei şi fete tinere, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, îi petreceau pe ciobani pînă la marginea satului şi uneori chiar mai departe, pînă în munţi.

Toate drumurile şi potecile care duc la munte erau ticsite de turme de oi, capre, vaci, boi şi cai. Se auzeau

pînă departe behăituri, mugete, nechezat de cai şi lătratul cîinilor care păzesc turmele. Pretutindeni domnea bucuria vieţii libere statornicită pe necuprinsele întinderi verzi. Tulnicele şi cornurile ciobăneşti îşi trimiteau într-una chemări, cu glasurile lor grave, solemne. Bubuiau împuşcături. Tobele şi fluierele nu se mai opreau din horit. Flăcăii şi fetele cîntau aşa numitele „poloninchi“ :

Duce-m-aş pe Polonină, buciumul să-mi sune,
Să se-audă-n munţi departe, turma să se-adune...
Zis-a mîndra Polonină : — Vîntule, fîrtate,
De-ar fi să mă are plugul, aş rodi bucate.

Smolearciuk întoarse capul spre tînărul grănicer care tot se mai uita în zare, ascultînd zvonul de sărbătoare care făcea să răsune munţii de voie bună.

— Ştii cum se cheamă obiceiul ăsta de aici ? „Vesnovanie“ — adică sărbătoarea primăverii, sau „drumul spre Polonine“. Frumoase zile ai ales ca să-ţi începi slujba la pichetul numărul cinci ! Este un început bun.

Fără să-şi ia ochii de la culmile Carpaţilor, Tiulpanov spuse :

— În viaţa mea toate au avut un început bun.

— Chiar toate ? îl întrebă Smolearciuk cu neîncredere.

— Da, toate. Tiulpanov se îmbujoră la faţă şi zîmbi. Chiar dacă azi n-ar fi fost „sărbătoarea primăverii“, dacă nu era zi cu soare, ci ploua ori ningea, sau poate chiar tuna, ziua aceasta ar fi fost pentru mine totuşi o zi bună.

— Cum vine asta ?

— Aşa sînt eu, din născare, glumi Tiulpanov. Se vede că aşa m-au făcut părinţii mei : să nu văd şi să n-aud decît lucruri bune.

— Atunci n-ai ce căuta în zona de frontieră. Aici, la noi, nu poţi să ai parte numai de lucruri bune. Smolearciuk se uită la ceas : Ar cam fi timpul să începem.

În apropiere, pe povîrnişul de miazăzi al muntelui acoperit de-o pădure de fag, deasă ca o perie, se auzi un

fluierat prelung şi ascuţit. Smolearciuk duse binoclul la ochi.

— În sfîrşit !... Să mergem, tovarăşe Tiulpanov. Caută să nu rămîi prea în urmă.

Viteaz sărise în picioare şi scîncea neliniştit. Trăgea de curea vrînd să o ia înainte.

— Vezi ce deştept e ? Cuminte, Viteaz, cuminte ! şopti el cîinelui.

Coborînd din vîrful stîncii, grănicerii pătrunseră în pădurea bătrînă, plină de lumina primăverii, de flori, ciripit de păsărele, zumzet de albine şi de mireasma cetinii încălzită de soare. Lăsat slobod ca să cerceteze împrejurimile, Viteaz descoperi într-un desiş de brazi o bicicletă camuflată cu grijă.

— Ei, ce avem de făcut ? întrebă plutonierul uitîndu-se la tînărul său ajutor.

— Să punem cîinele pe urmele infractorului şi să dăm de biciclist.

— Bine ! Chiar aşa şi facem. Caută urma, Viteaz ! comandă Smolearciuk. Caută ! Caută !

Viteaz dădu de trei ori tîrcoale prin pădurea de brazi, descoperi urma şi porni vijelios înainte. Străbătu o rîpă pe fundul căreia clocotea un torent înspumat, traversă o poiană şi trecu ca un fulger prin faţa unei căderi de apă. Se căţără pe un povîrniş abrupt, alergă prin faţa unei turme de oi de părea că nici n-o vede şi ajunse din urmă o altă turmă. Se năpusti în mijlocul ei, sări, lătrînd furios, la un berbec mare, şi, trăgînd fără milă de el, îi scoase pielea sub care se ascunsese un om. Viteaz lăsă pielea de oaie şi se năpusti asupra impostorului, îl apucă de poala hainei de doc şi-l trînti jos.

Smolearciuk rîdea cu hohote, îndemnîndu-l mereu :

— Bravo, Viteaz ! Bine !

Rîdea şi Tiulpanov, şi ciobănaşul bălai înarmat cu un tulnic uriaş, şi ciobanii ceilalţi, rezemaţi în ciomegele lor roşietice, din lemn de tisă, nespus de trainic şi de frumos.

„Infractorul“ rămăsese întins la pămînt, cu fața în jos, apărîndu-și capul cu mîinile. Viteaz, urcat cu labele din față pe spinarea lui, mîrîia amenințător.

— Viteaz, aici, la mine! comandă Smolearciuk.

Ascultător, cînele părăsi infractorul prins, se apropie de conductor și se așeză la picioarele lui, frecîndu-și capul de genunchii stăpînului.

Dîndu-și seama că e înafară de orice primejdie, „infractorul“, adică grănicerul căruia i se dăduse în această cercetare de antrenament rolul de infractor, se ridică de jos. Era un flăcău lung și deșirat, cu o mustăcioară neagră și subțire, umbrindu-i buza de sus.

— Ei, ce zici, tovarășe Voloșenko? întrebă Smolearciuk apropiindu-se de „infractor“.

Voloșenko ridică din umeri și strîmbă din buze:

— Nu găsesc în asta nimic deosebit... Orice javră poate descoperi ușor un om care miroase ca mine. Scoase din buzunar o batistă albă și și-o puse pe cap. Ai uitat poate că sînt bucătar? Bu-că-tar. Și mirosul de chiftele prăjite, de untdelemn și de ciorbă mi-a intrat în haine, în păr, în piele.

Își scoase batista de pe cap, o împături cu grijă și o vîrî la loc în buzunar.

— Așa că nu vă mai lăudați pe degeaba. Vă sfătuiesc să treceți această victorie a lui Viteaz pe seama industriei alimentare și a artei culinare. Voloșenko se opri o clipă ca să-și tragă sufletul. Tovarășe plutonier, dar... adevărații infractori cam cum arată?

— În toate felurile. După ce ai să lucrezi un timp, ai să vezi și tu.

— Nu prea cred!

Voloșenko îmbrățișă trunchiul mătăsos al unui mesteacăn tînăr, își lipi obrazul de el și spuse cu prefăcută tristețe:

— Cît am fost portarul echipei „Tractorul“, pierdeam toate meciurile. La un concurs de schi, numai schiurile mele se rupeau. La o cursă de ciclism, bicicleta care se strica întîi a mea era. Sînt un nepricopsit, tovarășe plutonier, un om fără noroc.

Vorbea serios, dar ochii lui rîdeau. Smolearciuk îl pricepea de minune. Dar Tiulpanov, care nu apucase încă să cunoască bine felul de a fi al bucătarului, nu ştia cum să-i interpreteze cuvintele : ca o spovedanie plină de amar, ori ca o inofensivă autobiciuire.

Voloşenko desprinse de la centură un bidon de apă.

— Tovarăşe plutonier, daţi-mi voie să mă reped pînă la Izvorul Urşilor, să aduc puţină apă.

— Du-te. Dar să te întorci repede.

— Am înţeles, să trăiţi ! răspunse Voloşenko.

O clipă după aceea trecu ca un fulger, călare pe bicicleta lui, pe drumul din pădure şi dispăru.

Smolearciuk şi Tiulpanov îl petrecură cu priviri amuzate pe acest „nepricopsit", „om fără de noroc".

Smolearciuk îşi aprinse o ţigară şi spuse :

— Cîinii poate că au prins de veste că e bucătar, în schimb oamenii... E a doua lună de cînd găteşte pentru băieţii de la pichet, dar n-a scris pînă acum nici o vorbă despre asta la ai lui.

— Păstrează secretul militar ? întrebă Tiulpanov cu o umbră de ironie în glas.

— Se ruşinează. Gîndeşte-te şi tu : era strungar în uzină, iar aici face pe bucătarul !

— N-are dreptate, spuse Tiulpanov convins. Pe mine aţi putea să mă puneţi şi piatră de hotar la graniţă şi încă aş fi mîndru.

Smolearciuk se uită la el :

— Cu timpul cred că ai să devii un grănicer destul de bun.

— Ce înseamnă asta : cu timpul ? întrebă naiv Tiulpanov.

— Să zicem, peste o jumătate de an. Poate chiar mai curînd, dacă n-ai să-ţi precupeţeşti eforturile pentru dresajul lui Viteaz. Inteligenţa unui cîine este rezultatul muncii unui om. Plutonierul mîngîie cîinele şi-l trase uşor de urechea ascuţită.

Ascultînd de reflexul format, cîinele sări în picioare şi-şi săltă botul. Dintr-un gest, Smolearciuk îl făcu să se culce la umbra tufişului, apoi se aşeză şi el alături.

Tiulpanov îl urmă. Grănicerii stăteau acum pe o costişă înverzită, privind Tisa scăldată în razele soarelui. Scoţînd din buzunar o batistă, Smolearciuk îşi şterse faţa năduşită.

— Mi-e cald, Viteaz !

Cîinele prinse cu gura şapca din capul plutonierului, o scoase binişor şi o puse pe pămînt.

— Îţi mulţumesc, Viteaz.

Tiulpanov era încîntat :

— Tovarăşe plutonier, sînteţi un adevărat vrăjitor.

— Vrăjitor o să devii şi tu, numai răbdare să ai.

Aplecîndu-se spre urechea tovarăşului său, plutonierul îi şopti ceva.

Tiulpanov se ridică în picioare, foarte emoţionat, şi comandă timid :

— Viteaz, atenţie !

Dar Viteaz nici nu întoarse capul în direcţia tînărului grănicer.

— Atenţie ! Atenţie ! repetă Tiulpanov.

Viteaz stătea culcat, cu urechile pleoştite şi ochii închişi.

Smolearciuk zîmbea, foarte mulţumit.

— Cum vrei ca un cîine care se respectă să răspundă la o asemenea comandă ? Nu, tovarăşe Tiulpanov, în glasul dumitale nu se simte nici autoritate, nici dragoste, nici poruncă ori rugăminte. Este un sunet gol. Ascultă aici : aşa trebuie să comanzi !

Faţa lui Smolearciuk deveni încordată.

— Atenţie ! spuse el scurt, cu jumătate glas.

Viteaz sări în picioare. Întorcea în dreapta şi în stînga capul, cu urechile ciulite, ascultînd atent.

— Foarte bine ! îl încurajă Smolearciuk. Apoi, întorcîndu-se către Tiulpanov, adăugă : Uite, aşa să-i comanzi totdeauna. Viteaz, culcat !

Cîinele se culcă din nou cu botul pe labe şi ochii la instructor. Smolearciuk îl trase de urechile-i mătăsoase :

— Ce te uiţi aşa la mine, fiară sălbatică ? Vrei să mă vrăjeşti ? Degeaba, frăţioare ! S-a terminat cu prietenia noastră. Ai înţeles ? S-a terminat !

— Tovarăşe plutonier, cred că vă vine greu să vă despărţiţi de el ? întrebă Tiulpanov.

— Sigur că da. Dar îmi ajunge, mi-am făcut datoria. În curînd voi spune : rămîi cu bine, graniţă ! Şi Smolearciuk îşi roti privirea în jur, pînă dincolo de Tisa, peste viile înverzite şi livezile care începeau să înflorească.

Tiulpanov tăcea. Îşi dădea bine seama ce se petrece în sufletul lui Smolearciuk, şi-i împărtăşea emoţia.

— Tovarăşe plutonier, un infrac... un infractor, zise deodată ostaşul.

— Un infractor ? Unde ? Smolearciuk sări în picioare şi-şi roti ochii în jurul lui.

Viteaz sări şi el în picioare dînd semne de nelinişte. Pe o cărare care cobora malul Tisei, părînd o adevărată alee de măcieşi înfloriţi, se depărta fără grabă o biciclistă îmbrăcată în rochie de vară, jachetă scurtă, cu o floare albă prinsă în părul bălai.

Smolearciuk o petrecu cu privirea şi zîmbi. În ochii lui se citea limpede o mare duioşie.

— Nu-i nimic, fata asta are voie să treacă prin zona de frontieră. Este Aliona Dudari, sau cum i se mai zice, Alionuşka. S-a întors din misiune. A fost plecată două săptămîni. O să te înveţi şi tu cu ea. Apare în zona graniţei de trei ori pe zi. Controlează cotele apei. E o fată bună. Tăcu o clipă, apoi adăugă oarecum ruşinat : Este, ca să zic aşa, simpatia mea.

— Logodnica ?

— N-am zis asta...

— Păi, despre asemenea lucruri nici nu trebuie să vorbeşti : se cunoaşte după ochi. Ori n-am ghicit ?

— Ai ghicit, frate dragă, la ce bun s-o mai ascund ? Zi şi noapte mă gîndesc la ea şi fac fel de fel de planuri : cum o să trăim noi doi în Siberia, unde o să lucreze ea şi unde o să lucrez eu.

— Faceţi singur planurile, tovarăşe plutonier, sau vă ajută şi Alionuşka ?

— Vezi că ea nu e încă la curent cu...

Tiulpanov deschise ochii mari.

— Cum vine asta ?
— Foarte simplu : ea nu-mi cunoaşte încă planurile.
— Nu ştie că vreţi s-o luaţi de nevastă ?
— Nu i-am vorbit încă de asta.
Tiulpanov izbucni în rîs.
Smolearciuk nu s-a încruntat jignit, nici nu i-a aruncat o privire dojenitoare. Dimpotrivă, cu toate că nu înţelesese motivul veseliei lui, îi răspunse printr-un zîmbet prietenos. Fiind foarte convins că are dreptate, nici prin cap nu-i trecea că Tiulpanov ar putea să rîdă de vorbele lui. Îl întrebă totuşi, ca să zică ceva :
— De ce rîzi ?
— Aşa... Tiulpanov redeveni serios. Mi-am adus aminte de căsătoria mea. M-am frămîntat ca un prost un an de zile, tot întrebîndu-mă dacă o vrea să mă ia Tania mea ori ba, dacă fac ori nu fac de ea.
— Şi te-a luat ?
— Cum să nu ! E o dragoste între noi cum nu s-a mai pomenit, tovarăşe plutonier ! Să vă povestesc ?
— Nu. N-are nici un haz să asculţi pe altul vorbind de dragostea lui. Mă duc mai bine să vorbesc despre a mea. Aşteaptă-mă puţin aici.
Tiulpanov era cam necăjit că scăpase prilejul să vorbească despre tînăra lui soţie.
— Tovarăşe plutonier, aş vrea să fac un antrenament suplimentar, se rugă el.
— Ce fel ? întrebă Smolearciuk.
— Pentru alergare. Vă mai aduceţi aminte că mi-aţi spus că un conductor trebuie să alerge ca cerbul ? Vreau să mă mai antrenez puţin, ca să nu mă lase Viteaz în urmă.
— N-am nimic împotrivă. Poţi să te antrenezi pînă la întoarcerea mea cît vrei, încuviinţă Smolearciuk, aruncînd priviri nerăbdătoare în direcţia Tisei.
— Vreau să alerg după o bicicletă. Îmi daţi voie ?
Smolearciuk făcu un gest care părea să zică : fă ce vrei, numai de tine nu-mi arde mie acum. Îşi strînse mai bine centironul, îşi potrivi şapca pe cap şi se îndreptă spre Tisa. Lui Viteaz îi porunci să rămînă pe loc.

Aliona îi plăcea de mult. O studiase zi de zi și săptămînă de săptămînă, dar nu se grăbea să-i spună, zicîndu-și că pentru asta mai are destul timp. Și iată că acum, în preajma demobilizării sale, se hotărîse să-i spună că vrea s-o ia de nevastă.

Cît despre ea... Se va învoi oare să se mărite cu el? Smolearciuk nici nu se gîndise măcar la acest lucru... Chestiunea era ca și hotărîtă pentru el, încă de acum un an, de cînd simțise că și Aliona îl place. Părea că de-atunci nu se schimbase nimic. Nu se îndoia nici o clipă că fata îi va primi propunerea. În genere, Smolearciuk era plin de încredere în el, mai cu seamă acum, de cînd își făcuse o faimă atît de mare. Se obișnuise să creadă că toți cei cu care vine în contact au față de el un sentiment de stimă deosebită, poate chiar și de dragoste. Și ar fi fost desigur foarte mirat, descoperind că lucrurile stau altfel de cum credea el.

Coborî o potecuță bătătorită de grăniceri și de pădurari, pe povîrnișul abrupt, și se îndreptă spre digul care primăvara, la topirea zăpezii, apăra cîmpia de revărsările apelor vijelioase ale Tisei. În tufișul de pe taluzul digului zări bicicleta Alionei. Smolearciuk se hotărî s-o aștepte aici.

Isprăvindu-și treaba, fata se așezase pe malul apei, pe-o barcă răsturnată, părăsită în nisip, neagră de catran și de bătrînețe; privea în slăvile albastre cu mîna streașină la ochi, ferindu-și-i de soare. Un stol mare de porumbei zburați de prin cuiburile lor descrise un cerc deasupra Tisei, apoi se așeză, fără teamă, pe un grind de nisip, la cîțiva pași de tînăra fată. Aliona scoase din buzunar un pumn de grăunțe și le aruncă porumbeilor, care, după ce le ciuguliră, se înălțară iar în văzduh.

Aliona îi petrecu mult cu privirea și pe buze îi flutură un zîmbet ușor.

Pe fața tinerei fete străluceau cele mai minunate însușiri: frumusețea floarei de cîmp, tinerețea curată, sinceră, gata să iubească din toată inima și să urască amarnic, încrederea și mîndria, setea de libertate și neclintita statornicie în prietenie, nobila modestie a fecioa-

rei, cu licărirea aceea de rîs şăgalnic în fundul ochilor cenuşii.

În clipa cînd Aliona, suflînd greu de oboseală, cu fruntea brobonită de sudoare şi îmbujorată la faţă de căldură, urca pe dig făcîndu-şi vînt cu băsmăluţa ei roşie, decolorată de soare, Smolearciuk ieşi din tufiş şi o salută cu mîna la cozoroc :

— Avem onoarea să vă salutăm, tovarăşe hidrograf ! Luîndu-şi mîna de la cozoroc, zîmbi şi adăugă : Bună ziua, Alionuşka. Bine-ai venit.

— Bună ziua, Andrei. Credeam că nu te mai găsesc.

— Plec în curînd. Ordinul de demobilizare trebuie să sosească... Prietenii mei vor să mă sărbătorească la despărţire... Vino la noi, la pichet, împreună cu prietenele tale... sîmbătă seara. Vii ?

— Vin negreşit. Aduc şi fetele. La revedere.

Aliona păru că se grăbeşte, dar Andrei n-o lăsă.

— Mai stai puţin. Smolearciuk puse mîna pe ghidonul bicicletei. Alionuşka, voiam să-ţi spun ceva...

— Ce anume ? Spune... Şi-i aruncă o privire foarte puţin prietenoasă.

Smolearciuk luă mîna tinerei fete şi, privind-o drept în ochi, îi spuse tulburat :

— Vino cu mine, Alionuşka !

— Cu tine, unde ?

— În Siberia, în patria mea. Ştii doar de mult cît îmi eşti de dragă, Alionuşka.

Fata îşi trase mîna, rîse şi, luînd în zeflemea declaraţia lui Smolearciuk, îi răspunse :

— Să viu cu tine ? În Siberia ta rece ? Dar cu Tisa mea caldă ce să fac ? Şi cu tăticul meu ?

— Avem la noi în Siberia rîuri şi mai şi decît Tisa ta. Ieniseiul, Irtîşul, Obi, Lena, Angara ! Cît despre tăticul tău... O să-ţi fiu eu şi tată şi mamă şi soţ şi soră... Pe toţi am să-i înlocuiesc ! Vino cu mine, Alionuşka !

Aliona îl privi grav, sever, apoi clătină din cap :

— Da' mult te mai crezi, Andrei.

— Nu prea mult. Tocmai atît cît trebuie ! spuse el cu înflăcărare şi voi din nou să-i ia mîna.

Dar fata se feri.
— Ia spune, Andrei, cînd ai pus la cale toate astea ?
— Ce anume ? Privea la ea cu nedumerire şi în sufletul flăcăului creştea o nelinişte pe care n-o simţise pînă atunci. Nu înţelegea ce se petrece cu fata. De ce se schimbase dintr-o dată ? De ce era acum atît de străină, atît de departe de el ?
— Te întreb cînd ţi-a venit ideea să mă iei cu tine în Siberia ?
— M-am gîndit la acest lucru tot timpul de cînd... de cînd te iubesc.
— Mă iubeşti ? rîse Aliona. Dar mult te-ai mai gîndit, Andrei. Atît de mult, încît... Îşi înălţă fruntea şi în ochii ei cenuşii sclipi o licărire de batjocură rece şi neîndurată. Mai gîndeşte-te încă un an, poate chiar doi, doar-doar ai să înţelegi şi tu ceva. Mai gîndeşte-te !
În tufişul din spatele lor se auzi un foşnet ; cineva tuşi uşor, ca să le atragă atenţia. Smolearciuk privi pierdut în jurul lui.
Dînd la o parte ramurile tufişului, sus pe dig apăru un om în vîrstă, cu faţa arsă de vînt şi de soare, îmbrăcat într-o scurtă de piele veche, cu puşca pe umăr şi un topor la brîu. Era Ivan Vasilievici Dudari, tatăl Alionei. Zîmbind şmechereşte pe sub mustaţa-i lungă şi stufoasă, se uită în tăcere la cei doi tineri, buimăciţi de apariţia lui neaşteptată.
— La revedere ! îngăimă Smolearciuk dezmeticindu-se şi dispăru în grabă.
— Ce mai ostaş sperios ! spuse Dudari cu vocea lui de bas, petrecîndu-l pe grănicer cu o privire prietenoasă.
— Ai ieşit ca din pămînt, tăticule, rîse Aliona. Cum să nu sperii lumea ? !
— Of, fata tatei, mai bine ai tăcea. Ivan Vasilievici oftă, scoase din buzunar un pachet de ţigări şi-şi aprinse una. Acum vreo douăzeci de ani tot aşa i-am făcut curte răposatei tale mame, dumnezeu s-o odihnească, spuse el scoţîndu-şi şapca din cap şi făcîndu-şi semnul crucii. Deşteaptă fată era maică-ta. Asculta cu atenţie vorbele mele dulci, dar deodată... prindea a zîmbi şi clătina din

cap : „O să te cred numai după cununie, Ivan. Deocamdată..."

— Nu-ţi fie teamă, tată, nu s-a născut încă omul care s-o poată ademeni pe Aliona dumitale cu vorbe dulci.

Încălecă pe bicicletă, coborî digul şi porni pe-o cărare croită prin pădure spre căsuţa cantonierului, al cărei acoperiş portocaliu de cărămidă se ridica deasupra brazilor scunzi.

Primăvara, în Carpaţi, timpul este foarte schimbător. Cu un ceas înainte, pe cerul senin nu se vedea pic de nor ; acum, dinspre miazănoapte se adunau, învălmăşindu-se, nori grei, albi-cenuşii, aducători de ploaie, şi poate chiar de grindină. Cu un ceas mai devreme, aerul era cald, iar acum venea din vale o suflare rece şi în pădurea liniştită pînă mai adineauri, vîrfurile pinilor seculari foşneau a vreme rea, iar soarele părea să-şi fi pierdut şi lumina şi căldura. Lipsite de lumina lui, poienile care cu puţin înainte arătaseră atît de fragede şi de vesele în veşmîntul lor, întinerind bătrînii Carpaţi, îşi pierduseră strălucirea, iar povîrnişurile aspre ale munţilor nu mai păreau de loc prietenoase. Culmile se învăluiau una după alta în nori, ascunzîndu-se ochiului. Tisa se întunecase încreţindu-şi faţa.

Jale şi întuneric era acum şi în sufletul lui Smolearciuk, respins de iubita lui. Încet, parcă ar fi avut pietre de moară legate de picioare, părînd gîrbovit ca de-o povară grea, cu capul în piept, suia trist spre poieniţa din vîrful muntelui, unde-l aşteptau Tiulpanov, Voloşenko şi Viteaz. Îi era ruşine, se simţea jignit şi îndurerat. Nu se aştepta, n-ar fi crezut niciodată că Aliona ar putea să-i vorbească astfel, într-o clipă hotărîtoare pentru el. De unde o fi scos vorbele acelea care păreau atît de străine de ea ? Şi cum de le-a putut rosti ? N-o cunoscuse astfel pînă acum. Era obişnuit s-o vadă rezervată, blîndă. Părea întotdeauna de acord cu tot ce spunea, de parcă abia aştepta ceasul cînd o va duce la biroul stării civile. Dar acum... De ce l-o fi înjosit aşa ? Cu ce a greşit ? Că s-a îndrăgostit de ea şi i-a mărturisit acest lucru ? Sau poate nu este demn de ea ? Dar pe pieptul lui strălu-

ceşte Ordinul Lenin, cîteva medalii şi insigna de grănicer fruntaş. Pe tot malul drept al Tisei, de la Ciop la Rahov, nu este grănicer să nu-l cunoască pe Smolearciuk. Şi pe deasupra nu era nici băiat urît. Dar mai ştii ?...

Andrei se opri o clipă, scoase din buzunarul de la piept o oglinjoară şi se apucă să-şi studieze îndelung faţa, cu o privire cercetătoare. Nu găsea nimic care putea să-i fi părut respingător Alionei. Avea o frunte înaltă şi curată, fără o cută, ochii mari şi îndrăzneţi, sprîncenele dese şi negre îmbinîndu-se aproape de rădăcina nasului. Pe obraji îi înfloreau bujorii tinereţii.

Vîrî oglinjoara la loc, cu un zîmbet trist : „Cel mai chipeş băiat din tot pichetul şi cînd colo... De ce s-o fi grozăvind oare aşa ?“

Cîntări în gînd toate calităţile Alionei. Cînta frumos şi avea un rîs argintiu, vesel. Părul bălai. Era biciclistă bună. Asta-i tot... Oare să fie tot ? Dacă numai atîta era de capul ei, atunci de ce-o îndrăgise ? Nu, nu, Alionuşka era şi frumoasă, şi bună, o fată cu simţul dreptăţii şi al mîndriei foarte dezvoltat. Dacă n-ar fi fost aşa, dacă n-ar fi avut atîta demnitate, nu s-ar fi supărat desigur pentru felul cum i-a vorbit el. Andrei încercă să-şi amintească ce anume i-a spus el acolo pe malul Tisei. Ce netot a fost ! Probabil că şi pînă atunci cam aşa-i vorbise. Aşadar n-avea pentru ce să-l iubească. Da, da ! Şi el care-şi închipuise...

Departe, în munţi, poate pe Polonine, în prima zonă a păşunilor alpine, se auzeau chemări surde de tulnic. Glasul lor suna acum în urechile lui Smolearciuk altfel decît cu cîteva ceasuri înainte. Nu mai erau chemările pline de bucuria primăverii, ci de nelinişte şi dor...

Se auzi zgomot şi pe cărare apăru Voloşenko pe bicicletă. În urma lui alerga Tiulpanov. Era roşu la faţă, năduşeala îi curgea în ochi şi capul său tuns ca în palmă era ud leoarcă, dar se ţinea în pas după Voloşenko. Acesta încetini, se întoarse spre tînărul grănicer şi-l întrebă :

— Ce zici, ajunge ? Mi-e cam frică pentru sărmana ta inimioară... Să nu te lase cumva.

— Ducă-se naibii, dacă-i atît de gingaşă ! spuse întărîtat Tiulpanov. Dă-i drumul !

Voloşenko pedală din nou, dar plutonierul îl strigă :

— Ajunge ! Ne odihnim puţin şi pornim spre pichet.

— Am înţeles, tovarăşe plutonier ! răspunse Voloşenko, cu sincer respect în glas.

În scurtul timp de cînd fusese mutat la pichetul numărul cinci, Voloşenko ajunsese cunoscut de toată lumea, nu numai pentru faptul că-i plăcea să-şi ia în derîdere propria lui persoană, bineînţeles fără să-i ierte şi pe ceilalţi care-i ofereau vreun prilej, dar şi pentru dragostea şi modul cum îndeplinea ordinele comandanţilor şi-şi însuşea experienţa celor mai buni dintre ostaşi, fără ca prin aceasta să uite a face grănicerilor hrană bună şi la timp.

— Odihniţi-vă puţin, tovarăşe plutonier, spuse Voloşenko, aşternînd la umbra unui brad bătrîn un halat de camuflaj.

Smolearciuk se întinse pe spate, cu mîinile sub ceafă, închise ochii şi-şi strînse buzele ; faţa lui se încreţi dureros şi în clipele acelea părea cu mult mai bătrîn. Voloşenko se întinse alături şi, cătînd pe furiş cu coada ochiului spre plutonier, zîmbea moale. Aflase de la Tiulpanov pentru ce se dusese Smolearciuk după Aliona : să-i vorbească de dragoste. Pe cît se părea, i-a vorbit în aşa fel, încît mai bine se lipsea. Nu era oare un subiect minunat pentru o convorbire de duh ? Deocamdată Voloşenko tăcea, gîndindu-se cum era mai bine să-l atace pe Smolearciuk ca să nu-l jignească şi rîsul să le priască la toţi.

— Tovarăşe plutonier, succesorul dumneavoastră vrea să-şi făurească o inimă de fier, spuse el făcînd un semn cu capul în direcţia lui Tiulpanov, care trecuse la alt exerciţiu. Ia uitaţi-vă la el.

Roşu la faţă, scăldat în sudoare de parcă atunci ieşise dintr-o baie de aburi, Tiulpanov stătea în picioare, pe coasta povîrnită a unui pîrău larg de munte, strîngînd în mînă colacul unei frînghii şi cercetînd din ochi, cu capul dat pe spate, un pin înalt. Legă de capătul frînghiei o piatră, îi făcu vînt şi-o aruncă în sus cu o miş-

care precisă. Piatra agăţă funia de care era legată de-o ramură groasă. După ce încercă dacă frînghia s-a prins cu nădejde, controlă cît de tare e craca. Se căţără în copac şi o legă trainic de creanga pinului. Coborî, îşi făcu vînt şi, părăsind marginea rîpei, trecu de partea cealaltă a pîrăului, oprindu-se pe un colţ îngust de stîncă. După ce rămase acolo cîteva clipe, se întoarse îndărăt, cu ajutorul aceleiaşi frînghii.

— Termină odată, tovarăşe Tiulpanov! Treci la odihnă! comandă Voloşenko, îngroşîndu-şi vocea şi făcînd pe şeful.

Tiulpanov dezlegă frînghia de creanga copacului şi se apropie de tovarăşii săi. Voloşenko îi arătă halatul de camuflaj.

— Întinde-te şi tu, Kolea, şi să vorbim despre ale vieţii. Îşi petrecu braţul pe după umerii tînărului grănicer. Spune drept: e adevărat că la cei douăzeci de ani ai tăi, ai şi avut timpul să te însori?

Tiulpanov îşi îndesă şapca pe ochi.

— N-aveam nici nouăsprezece cînd s-a întîmplat treaba asta.

— De ce aşa devreme? Dragostea ţi-a făcut-o?

— Se vede treaba că da.

— Şi ai nimerit o nevastă bună?

— Bunicică.

— Cum o cheamă?

— Tania.

— Te iubeşte?

— Oho! Şi încă cum! În toate scrisorile nu scrie decît: „Te iubesc şi te ador“.

Taras Voloşenko se ridică într-un cot şi se uită plin de interes la Tiulpanov, vrînd parcă să vadă pe faţa lui ce anume a putut să-i atragă dragostea acelei necunoscute Tatiana.

— Ia ascultă-mă, Kolea: pentru ce... te iubeşte ea? Pentru ce?

— Cine poate şti? zîmbi Tiulpanov.

— Dar ea nu ţi-a spus? Nu ţi-a scris?

— Deocamdată nu. La asta n-am ajuns încă.

— Dar tu ce părere ai, pentru ce te-o fi iubind ?

— Dumnezeu s-o înţeleagă ! Nu m-am gîndit niciodată la asta. Mi-e de ajuns că mă iubeşte !

— Vezi că pe mine mă frămîntă întrebarea asta : pentru ce te iubesc fetele ? Iată, mi-oi termina serviciul militar, m-oi demobiliza, oi găsi şi eu o fată pe placul meu şi m-oi îndrăgosti. Dar cînd o fi să mă însor, fata... o să jure credinţă altuia şi o să fie a lui ! Vezi ce nenorocire i se poate întîmpla omului ? Şi atunci, ce-i de făcut, Kolea, cum trebuie să trăiască omul, să se îmbrace, să se poarte pe lumea asta şi să vorbească, pentru ca să se facă iubit de fata care îi e dragă ?

Tiulpanov zîmbi şi spuse cu o nezdruncinată încredere :

— Dacă n-o să fii tont, o să se îndrăgostească de tine şi Tania, şi Klava, şi Maşa, şi Nataşa. Fetele se lasă cucerite numai de băieţii îndrăzneţi.

— Ai dreptate ! exclamă Voloşenko, trăgînd cu coada ochiului la plutonier.

Smolearciuk trăgea din ţigară, prefăcîndu-se că nu-l interesează ce vorbesc tovarăşii săi.

— Ia ascultă, Kolea — urmă Voloşenko — hai să spunem că te-ai certa cu Tania ta şi tocmai atunci i-ar ieşi în cale un băiat care s-o placă. Ce s-ar întîmpla ? Crezi că... i-ar fi milă de acest băiat ?

— Nu, Tania mea are o inimă puţin miloasă în asemenea împrejurări. O inimă de fier, de piatră.

— Aşa şi trebuie. Dar dacă totuşi i s-ar înmuia inima ? Ia închipuieşte-ţi că s-ar putea întîmpla şi o asemenea jalnică poveste : în timp ce tu ai sta supărat pe ea, celălalt i-ar suci capul. Ce ai face tu în cazul ăsta ?

Tiulpanov nu stătu mult pe gînduri :

— L-aş apuca de guler pe ticălosul acela, l-aş ridica de la pămînt aşa, cam la un metru şi jumătate, l-aş zgîlţîi binişor şi i-aş spune : Ascultă, puişorule, pleacă degrabă din calea fericirii mele şi bucură-te că nu te-am jupuit de viu !

— Dar cum ar putea un comsomolist să se poarte astfel ? Ştim doar că gelozia nu este decît o rămăşiţă a mentalităţii vechi, burgheze !

— Uite-aşa, poate, şi încă foarte bine ! Gelozia merge mînă în mînă cu dragostea. Dragostea trebuie apărată, tot aşa cum apărăm noi graniţa. Totul este perfect legitim. Şi în numele acestei legi aş vorbi cu oricine ar îndrăzni să-i facă curte Taniei mele, la fel cum aş vorbi unui afurisit de infractor, care ar trece graniţa.

— Ai dreptate, tovarăşe Tiulpanov ! Şi Voloşenko îşi mută privirea triumfătoare asupra lui Smolearciuk, negru de necaz ca noaptea neagră. Dumneavoastră, tovarăşe plutonier, ce ziceţi, sînteţi de acord cu noi ?

— În ce chestiune ? Smolearciuk ridică în silă capul şi se uită la bucătar.

— Păi, în chestiunea aceea... Vorbeam de cum trebuie să lupte omul pentru dragostea lui şi să învingă. Sau poate că n-aţi auzit despre ce vorbeam ?

— Nu, n-am auzit.

— Spuneam că nici o fată frumoasă nu e în stare să ţină piept unui flăcău îndrăgostit, dacă acesta ştie s-o iubească cum se cuvine, să fie prevenitor, atent. Ştiţi ce-aş face eu dacă aş fi îndrăgostit de o fată, de pildă, cum e Aliona Dudari ?

— Ce-ai face ? sări Tiulpanov. Ia spune !

— I-aş deschide tot sufletul meu. Priveşte, mîndruliţo, nu numai sprîncenele şi nasul meu, ci mai departe, în fundul sufletului meu. I-aş povesti despre mine tot, de-a fir-a-păr : unde m-am născut, cum arată ţinuturile mele, ce ştiu să fac, cum ştiu să iubesc prietenii şi să urăsc duşmanii, la ce visez, spre ce năzuiesc întîi şi-ntîi, ce soţie îmi doresc şi aşa mai departe. Aliona mi-ar asculta vorbele înflăcărate, o dată, de două, de trei ori şi s-ar încredinţa că eu şi numai eu, Taras Voloşenko, sînt omul acela de care are ea nevoie. Şi atunci s-ar ruga ea s-o iau de nevastă, chiar dacă nu m-aş pripi să mă însor. Iaca aşa, dragi prieteni ! Dacă te-ai îndrăgostit, să iubeşti cu curaj, cu patimă. Curtea pe care i-o faci mîndrei tale să fie ca o ofensivă. Ce spune în

regulamentul militar privitor la modul cum trebuie să procedeze ostaşul sovietic în luptă? Să atace mereu! Aşadar, eu aş ataca la fel şi în dragoste, n-aş sta niciodată în defensivă. Asta-i! Ce ziceţi, tovarăşe plutonier? Am sau nu dreptate?

Smolearciuk se ridică de jos:

— Hai acasă! Şi ridicîndu-se brusc, porni cu paşi mari devale, în direcţia pichetului.

Tiulpanov şi Voloşenko se uitară unul la altul, stăpînindu-se cu greu să nu izbucnească în rîs.

— N-are nimic, un asemenea antrenament e foarte bun pentru inimă, spuse cu jumătate de glas Voloşenko. Să mergem şi noi, Tiulpanov!

Smolearciuk se întoarse la pichet. Zărindu-l, căpitanul Sapoşnikov îl rugă să treacă pe la cancelarie. Nu-i dădu ordin, ci-l rugă. Smolearciuk pricepu: venise clipa grea a despărţirii, clipa aceea care va pune capăt unei frăţii de arme de trei ani încheiaţi. Cînd intră în cancelarie, căpitanul Sapoşnikov îi spuse că a primit de la statul-major comunicarea telefonică cu privire la demobilizarea plutonierului Smolearciuk.

Smolearciuk îl ascultă în tăcere pe şeful pichetului, făcînd feţe-feţe. Se schimba cînd pe un picior, cînd pe altul, făcînd să scîrţîie duşumelele uscate sub greutatea lui, neştiind dacă trebuie să răspundă ceva la cele spuse de căpitan ori să tacă mai departe, să se retragă sau să mai rămînă, aşa de stîngaci se simţea.

— Ia loc. Şi Sapoşnikov întinse mîna să-i dea un scaun.

Plutonierul se aprinse la faţă, se repezi spre Sapoşnikov şi-şi luă singur scaunul.

— Vai de mine, tovarăşe căpitan! Doar nu sînt general, ci simplu plutonier.

— Fost plutonier, rectifică Sapoşnikov cu un zîmbet. O să-ţi trebuiască mult timp să uiţi de gradul dumitale. De dimineaţă şi pînă seara nu auzeai la pichet decît plutonier în sus, plutonier în jos şi deodată ai să rămîi pur şi simplu Smolearciuk. Sapoşnikov îşi aprinse o ţigară

şi puse pachetul în faţa lui Smolearciuk, invitîndu-l : Ia şi dumneata o ţigară.

Fumau amîndoi, scoţînd nori groşi de fum, şi tăceau.

— Cu alte cuvinte, pleci ? întrebă Sapoşnikov, privind pe fereastră.

— Da, tovarăşe căpitan, sînt nevoit să plec. Mi-am îndeplinit norma la armată. Acum să mai lucrez şi pe acasă.

— Şi ce-ai să faci acasă ?

— Mă angajez la atelierul mecanic al unui S.M.T. Sînt obişnuit cu munca asta.

— Va să zică începi o luptă nouă. Acum, la voi în Siberia e treabă berechet. Trebuie desţelenite pămînturile, e nevoie de tractorişti, trebuie reparate maşinile, construite case noi, hambare şi drumuri. O să te faci un constructor pe cinste ; n-o să mai ai timp nici să-ţi aminteşti de pichet.

— Pentru amintiri oi găsi eu timp oricînd, chiar şi în toiul campaniei de recoltare sau în timpul arăturilor.

— Tare aş fi curios să aflu la ce-ai să te gîndeşti mai mult ?

— La toate, desigur. Dar mai cu seamă, o să-mi aduc aminte de zilele cînd am venit la pichet şi cînd am plecat acasă.

— E cu putinţă să nu fi uitat încă primele zile de serviciu la pichet ?

— Cum le-aş putea uita ? ! Îl am şi acum în faţa ochilor pe soldatul Smolearciuk, tuns ca o ridiche. Se roşi ca racul, privi la Sapoşnikov cu ochi strălucitori, apoi îşi lăsă capul în jos. Vă mulţumesc, tovarăşe căpitan, pentru toată învăţătura pe care mi-aţi dat-o în ăşti trei ani ! N-am s-o uit cît oi trăi !

— Ar fi şi păcat să uiţi frăţia noastră de arme. Sapoşnikov se sculă în picioare şi-şi puse amîndouă mîinile pe umerii puternici ai grănicerului. Nici eu n-am să uit ce ostaş a trimis frontiera îndărăt acasă. Îl privi în ochi lung şi tăcut, apoi întrebă din nou, cu glas scăzut şi trist : Aşadar, pleci, tovarăşe plutonier ? Poate că totuşi

o să rămîi, ce zici? Poate să mai luptăm noi cot la cot, ai?

— Nu, tovarăşe căpitan, acum o săptămînă cred că aş fi rămas, dar acum...

— A intervenit ceva între timp? Ce s-a întîmplat?

— Nimic special. Eh, nişte fleacuri.

— Şi fleacurile acestea au putut hotărî soarta unui grănicer? Ele ţi-au stins flacăra din ochi? Despre ce e vorba, tovarăşe plutonier?

Smolearciuk rămase tăcut un timp, apoi zise:

— Tovarăşe căpitan, este ceva care nu merge, nu este însă o chestiune în legătură cu serviciul, n-aveţi grijă. O chestiune cu totul personală.

— Ei bine, dacă este un secret personal... spuse Saposnikov cu un gest de resemnare. Era cît se poate de jignit de rezerva tînărului crescut oarecum de el, căruia el îi deschisese totdeauna inima. Şi mai ales dacă n-ai încredere...

— Cum puteţi gîndi una ca asta, tovarăşe căpitan?! Dacă n-am încredere în dumneavoastră, atunci în cine să am? Tăcu o clipă, privindu-şi atent palma bătătorită de cureaua cîinelui. Lucrurile stau cam prost... între mine şi Aliona, asta e...

— Aha... V-aţi certat! Nu-i nimic, se întîmplă.

— E mai rău. Ne-am despărţit de-a binelea.

— Ei, asta-i! La o asemenea veste nu m-am aşteptat. Dar din ce cauză? De ce nu v-aţi înţeles?

— Precum se vede, nu sînt de nasul ei. Dumneaei e hidrolog, meteorolog, domnişoară cu carte, pe cînd eu...

— Iar dumneata eşti un grănicer cum nu sînt mulţi şi n-ai de ce să te înjoseşti singur! sări ca ars Saposnikov. N-ai dreptate... Nu trebuie să te dai bătut din cauza unui necaz în dragoste. Sau poate nu-i recunoşti Alionei dreptul de-a iubi pe cine vrea ea? Eşti supărat că nu s-a îndrăgostit de dumneata? De, dragoste cu sila nu se poate. Şi apoi, dumneata... poate chiar dumneata singur eşti vinovat că fata nu ţi-a răspuns cu aceleaşi sentimente. Te-ai gîndit la acest lucru?

Oricît de trist se simţea Smolearciuk, avu totuşi tăria să nu-şi plece ochii sub privirea stăruitoare şi aspră a lui Saposnikov.

— Îmi permiteţi, tovarăşe căpitan, să mă retrag ?... spuse el şi o umbră de durere i se aşternu pe faţă. Mă duc să-mi văd de amarul meu...

— Du-te !

CAPITOLUL XI

Furtuna din munţi trecuse, din cerul senin nu mai cădea ploaia repede şi îmbelşugată. Mare, cît o tipsie de-un roşu tulbure, tăiat de zdreanţa neagră a unui nor grăbit, soarele cobora domol spre asfinţit. Peste curtea pichetului se întindea umbra lungă a muntelui împădurit. Picăturile de ploaie foşneau încet, parcă sporovăind între ele prin frunzişul copacilor, scuturîndu-se de pe o frunză pe alta.

În fundul curţii, deasupra unei clădiri lungi de cărămidă, cu acoperiş de ţiglă portocalie, se ridica un firicel de fum albicios. Se înălţa spre cer şi se topea încet în văzduh. Numai omul care nu ştie ce înseamnă să speli de pe tine năduşeala de ostaş, numai acela care n-a cunoscut amarul măturicii de mesteacăn cătrănite de fum, ar putea confunda fumul acesta dulce al băii de aburi cu cel de toate zilele, de la bucătărie.

În viaţa zilnică a celor de la pichetul numărul cinci, baia ocupa un loc important.

Soldatul postat în turnul de observaţie privi în jos zîmbind, trase pe nări mirosul de fum, se schimbă nerăbdător de pe un picior pe altul şi rosti cu un glas cîntător :

— Baiaaaaa !

Un altul, aflat de gardă în vîrful dealului Soneaşna, se întoarse cu faţa spre pichet, închise din ochi şi-şi zise

cu un oftat de plăcere : „Bună baie o să mai fac eu astăzi, o să mă spăl pe cinste..."

Doi maiori de la statul-major al detaşamentului, trecînd pe malul Tisei cu o maşină deschisă, zăriră şi ei fumuleţul care se înălţa deasupra pichetului.

— Opreşte! spuseră amîndoi odată şoferului. Se uitară unul la altul şi se întrebară din ochi rîzînd : Trecem pe acolo ?

Pe ploaie ori ninsoare, pe ger ori căldură mare, la ora hotărîtă de comandantul pichetului, căsuţa aceasta de sub acoperişul portocaliu, rece, întunecoasă şi pustie în celelalte zile, se umplea de căldură.

Ce fericire era pentru toţi cînd pătrundeau în săliţa de bîrne, plină de-o căldură care ţi se suia la cap şi de aroma frunzelor şi crenguţelor de mesteacăn aburite ! Cît de plăcut era, după o noapte de nesomn petrecută în munţi, în ploaie, pe malul rîului, în păpurişul din mlaştină, ori în desişul pădurii, să scoţi de pe tine rufăria mirosind a acru de transpiraţie. Aici respirai de parcă plămînii şi-ar fi mărit volumul cel puţin de trei ori.

Aburi groşi, cu miros dulceag, umplu baia. Podeaua de ciment, înclinată şi aspră, gîdilă plăcut tălpile cu căldura ei umedă. Bîrnele de fag, albe de parcă ar fi de os, cu crăpăturile astupate cu muşchi, s-au încins de nu le mai poţi atinge. Plafonul e aburit de tot şi de pe el pică o rouă rece. Pe spinările celor care se spală, pe ciment, pe bîrne s-au prins frunzuliţe verzi de mesteacăn...

Smolearciuk se uită plin de mirare la oamenii transfiguraţi de clăbucul de săpun, apa fierbinte şi pîcla lăptoasă din încăpere. Sergentul Abrosimov, vînjos, cu umerii rotunzi şi capul mare, pare un om de zăpadă. Iată-l şi pe Tiulpanov cu obrajii lui rumeni şi pe negriciosul Umar Bakulatov, cu capul numai clăbuci de săpun. Alături de el, veselul Voloşenko, cel plinuţ la faţă.

— Ţineţi-vă bine, ăia care nu credeţi în draci ! strigă Voloşenko răsturnînd un lighean cu apă fiartă pe piatra încinsă a vetrei.

Un nor gros de aburi fierbinţi năvăli spre tavan, răspîndindu-se repede în odăiţa strîmtă.

Voloşenko ridică ameninţător deasupra capului o măturică stufoasă de mesteacăn, cu frunzişoare tinere.

— Culcaţi-vă, tovarăşe plutonier, şi să nu cumva să-mi cereţi îndurare.

Smolearciuk se sui fără o vorbă pe poliţă şi se întinse ascultător pe scîndurile groase de stejar.

Voloşenko înmuie măturica în apă fierbinte şi-i trase plutonierului o lovitură de probă. Spatele alb al lui Smolearciuk se făcu trandafiriu. După cîteva lovituri se înroşi, apoi începu să ardă ca focul. Voloşenko era neobosit ; ridica într-una măturica şi-l plesnea peste spate, însoţind fiecare lovitură de un mic discurs :

— Tovarăşe plutonier, asta e pentru că sînteţi băiat frumos, asta, pentru că sînteţi înalt şi aveţi voce de bas... iar asta, pentru că vă părăsiţi prietenii şi vă demobilizaţi...

Voloşenko se opri, îşi trase răsuflarea şi-şi şterse năduşeala de pe frunte.

— Mai dau ori vă ajunge ? întrebă el ironic.

— Dă-i înainte ! Arde-i, gemu printre dinţi Smolearciuk.

Voloşenko biciuia înainte, tare, din răsputeri, spatele încins al lui Smolearciuk, cu măturica parfumată.

— Dar asta pentru ce mai e ? întrebă unul dintre grăniceri.

Voloşenko se opri o clipă şi răspunse :

— Asta, frate dragă, este pentru că... ia mai ghiceşte şi tu. Trage-i una ! Trage-i două !

— Ajunge ! Smolearciuk îl apucă de mînă. Da' ştiu că ai mînă grea, nu glumă, Taras !...

Voloşenko aruncă măturica.

— Degeaba vă plîngeţi, tovarăşe plutonier. Aţi primit, cum s-ar zice, ultima porţie de baie, după cum i se şi cuvine unui demobilizat. Bucătarul oftă, ridică ligheanul plin cu apă rece, de parcă s-ar fi pregătit să-l soarbă pînă la fund şi începu să cînte cît îl ţinea gura : „Căci azi e ziua cea din urmă, cînd cu prieteni eu petrec !"...

Grănicerii care duc zi şi noapte, săptămînă de săptămînă, lună de lună şi an de an, cît ţine stagiul lor de serviciu, o viaţă încordată, grea, şi sînt într-o continuă activitate, au parte de puţine petreceri. Tocmai de aceea preţuiesc atît de mult orice oră liberă şi se pricep să-i dea un aer sărbătoresc.

Deşi nu era la pichet decît de puţină vreme, Taras Voloşenko simţise din prima zi această particularitate a vieţii de grănicer.

După ce plutise un timp în înălţimile băii, Smolearciuk coborî pe pămînt. Răsturnă pe podeaua de ciment un lighean de apă rece şi curată, şi se întinse pe platforma aceasta răcoroasă ; se odihnea, refăcîndu-şi puterile, pentru ca să se mai urce o dată sus, pe poliţă. În anii aceştia, cît îşi făcuse serviciul militar, se obişnuise să se spele în mai multe ape şi să stea la aburi mult, pînă la deplina istovire. Nici astăzi n-avea de gînd să-şi schimbe obiceiurile. Dimpotrivă, astăzi, în ziua despărţirii de baia pe care o construise cu propriile lui mîini, era hotărît să rămînă aici mai mult ca oricînd.

Soldatul Tiulpanov se ţinea scai de el pînă şi aici, la baie. După ce îndură la aburi aceleaşi chinuri ca şi dascălul său, stătea acum întins pe jos, alături de el, răcorindu-se.

— Cu alte cuvinte este cea din urmă baie pe care o mai faceţi aici, spuse el cu un oftat.

Smolearciuk tăcea. Stătea cu ochii închişi, cu braţele şi picioarele întinse în lături, şi răsufla greu. Ceilalţi grăniceri tăceau şi ei, aşteptînd să vadă ce va răspunde plutonierul.

Dar pe Tiulpanov, tăcerea lui Smolearciuk nu-l intimidă de loc. Urmă în felul său simplu şi deschis :

— Nu vă înţeleg de loc, tovarăşe plutonier ! Cum de-aţi putut dumneavoastră primi, un grănicer atît de vestit, să fiţi demobilizat ? Aici pe graniţă, sînteţi un om de frunte, iar acolo, în Siberia, ce o să faceţi ?

Smolearciuk tăcea. Apucînd un spălător aspru, începu să-şi frece cu înverşunare capul săpunit.

Cum era să nu folosească Voloşenko un prilej atît de binevenit ca să sară în apărarea adevărului, să nu dezvăluie el tîlcul tăcerii atît de grăitoare a lui Smolearciuk ?

Uitîndu-se grav şi pătrunzător la soldatul Tiulpanov cu capul tuns ca o ridiche, bucătarul spuse :

— Oameni de felul plutonierului Smolearciuk ajung fruntaşi oriunde s-ar stabili : în mină, la S.M.T., la teatru. Ai înţeles, ostaş ?

Toţi cei de faţă izbucniră în rîs. În ciuda aşteptărilor, rîse şi Smolearciuk şi în rîsul său nu se simţea nici un pic de supărare ; nu era nici prefăcut, nici silit.

Uşa se deschise larg şi în cadrul ei luminos se ivi silueta comandantului.

— Ei, cum merge, băieţi ? întrebă căpitanul Saposnikov, căutînd să pătrundă cu privirea prin pîcla de abur care domnea în baie. Aveţi destulă apă caldă ? Soba e fierbinte ?

Voloşenko răspunse imediat :

— Totul e în deplină ordine, tovarăşe căpitan, ne simţim primeniţi din cap pînă-n picioare.

— Perfect. Tocmai bine.

— Aţi înţeles aluzia ? întrebă Voloşenko după plecarea căpitanului. După datele serviciului de informaţii se prevede o petrecere în cinstea plecării unuia dintre tovarăşii noştri demobilizaţi. Astfel încît trebuie să fiţi în formă şi să vă pregătiţi pentru o seară de cîntec şi jocuri.

Tiulpanov se uită gînditor la uşa prin care dispăruse căpitanul. Fără a se adresa cuiva în special, întrebă :

— Aş fi curios să ştiu cît timp trebuie să rămîi în serviciu ca să ajungi comandant de pichet ?

— Depinde cum îţi faci serviciul, răspunse îndată Voloşenko, ca şi cum s-ar fi aşteptat la o asemenea întrebare. Iată, eu pot să stau aici şi trei ani de zile şi tot soldat prost rămîn, pe cînd tu, Tiulpanov... peste trei luni ai să ajungi fruntaş, peste încă trei — sergent, după un an plutonier, iar la sfîrşitul cincinalului te vedem general.

Tînărul grănicer nu-şi pierdu cumpătul. Spuse serios şi cu convingere :

— Degeaba mă iei tu în rîs, Voloşenko. Se prea poate să nu ajung general, dar ofiţer, precis o să fiu.

— Ia nu mai face pe modestul, general ai să fii... Ei, nu ştiu ce părere aveţi voi, dar eu, unul, m-am săturat pînă-n gît de baia asta ! spuse Voloşenko. Îşi turnă în cap un lighean de apă rece, apoi se îndreptă spre uşă. Rîsetele din baie amuţiră îndată, discuţiile animate încetară, băieţii nu mai aveau poftă nici de săpuneală, nici de aburi. După Voloşenko plecă Smolearciuk, apoi Tiulpanov şi ceilalţi.

Aşa se întîmpla de obicei. Unde se afla Voloşenko, acolo erau şi discuţii şi voie bună, se glumea şi se rîdea. Era destul să intre în uscătorie, ca aceasta să se transforme pe dată într-un mic club. Dacă se aşeza pe banca din faţa butoiului cu apă îngropat pe jumătate în pămînt şi-şi aprindea o ţigară, peste cinci minute, în jurul lui se strîngea aproape tot efectivul pichetului. Dacă Voloşenko începea un cîntec, apoi toată lumea avea chef să cînte. Cînd vorbea, era ascultat cu toată atenţia. Iar dacă se apuca de treabă, pe toţi începeau să-i mănînce palmele. Frumoasă viaţă avea şi ostaşul ăsta ! Deocamdată, pe pieptul lui nu strălucea nici o decoraţie, nici o insignă, şi nu fusese citat pe nici un ordin de zi al comandamentului, în schimb, tovarăşii săi de arme îl şi răsplăteau din plin cu cea mai înaltă dovadă de preţuire pe care o poate avea cineva din partea oamenilor, cu dragostea lor. Era iubit pentru că avea darul să găsească în orice un motiv de rîs, un prilej de veselie, pentru că nu se cruţa de loc nici pe el însuşi atunci cînd se întîmpla să fie de vină şi nu îngăduia nimănui să se grozăvească, dar, pe de altă parte, ştia să-ntindă oricînd o mînă de ajutor celui care s-ar fi poticnit din greşeală.

După o jumătate de oră, terminînd cu rezolvarea diferitelor hîrtii, Sapoşnikov puse deoparte creionul, închise dosarul cu lucrările curente şi-l încuie în casa de fier. N-avea nici o poftă să stea la birou pe-o vreme ca asta.

Ieşi în cerdacul casei şi aruncă în jurul său o privire îngrijorată. Vîrfurile munţilor erau învăluite în nori, deasupra văii umede a Tisei şi prin crăpăturile stîncilor se bulucea negura.

Saposnikov coborî în curte şi porni să-şi examineze gospodăria. Se opri lîngă curtea cîinilor. În curţile proaspăt văruite, în care cîinii erau scoşi să facă mişcare, domnea o vie animaţie ; grănicerii terminaseră de hrănit frumoasele animale şi acum controlau zgardele şi curelele.

Tiulpanov şedea pe vine în faţa lui Viteaz şi-i ştergea ochii cu o cîrpă albă.

— Ce face vedeta noastră canină? întrebă Saposnikov, admirînd frumosul cîine de cercetare, cu capul lui mare şi urechile ascuţite, cu pieptul lat şi puternic, cu labe ca de lup şi părul lung mătăsos, spălat şi pieptănat cu grijă.

— Face bine, tovarăşe căpitan.

— A început să se înveţe cu dumneata ?

— Da, să trăiţi, s-a şi învăţat.

— Dar pe Smolearciuk a început să-l uite ?

— A început, tovarăşe căpitan, răspunse Tiulpanov, şi se roşi pînă la urechi, ruşinat c-a trebuit să mintă.

— Măi, măi, da' scurtă memorie mai are ! zîmbi comandantul prefăcîndu-se că nu observă încurcătura ostaşului.

Tocmai atunci, prin curtea pichetului, pe aproape de locuinţele cîinilor, trecu Smolearciuk. Chiar înainte de a-l fi văzut, Viteaz simţi prezenţa prietenului său, şi-i recunoscu pasul, care pentru el nu semăna cu al nimănui. Schelălăind şi lătrînd de bucurie, sări peste gard, trecu ca o săgeată prin curte şi repezindu-se la plutonier sări şi i se cuibări la piept.

Dar Smolearciuk nu mîngîie cîinele, nu-i spuse o vorbă bună, nu-l învrednici nici măcar cu o privire prietenoasă.

— La loc ! îi ordonă el aspru.

Cu coada între picioare şi urechile pleoştite, aruncînd în urmă priviri pline de tristeţe, cîinele se întoarse la locul lui.

— Se pare că totuşi n-are memoria chiar atît de scurtă, spuse zîmbind Sapoşnikov.

Noul conductor tăcea cu capul în piept. Pînă şi urechile îi erau roşii ca focul.

— Să nu te descurajezi, tovarăşe Tiulpanov, îi spuse căpitanul, Viteaz se va învăţa şi cu dumneata, dacă... dacă vei reuşi să-l iubeşti, dacă vei absolvi cursurile de conductor de cîini cu nota 10.

„Voi reuşi. Voi lua 10", fu cît p-aci să răspundă Tiulpanov. Nu zise nimic, dar privi cu ochi strălucitori în ochii comandantului.

Spre Sapoşnikov veni în grabă sergentul de serviciu pe pichet :

— Tovarăşe căpitan ! De la postul de observare mi se anunţă că pe drumul din spatele pichetului înaintează spre noi un grup de femei...

— Femei ?

Sapoşnikov îşi micşoră ochii privind în direcţia de unde se auzeau cîntînd glasuri voioase de fete.

— Vă rog să mă scuzaţi, tovarăşe căpitan, am greşit. Un grup de fete !...

Prin livada de meri învecinată cu pichetul venea spre ei un cîrd de fete, îmbrăcate de duminică, cu flori în mînă şi o enormă legătură de mere de anul trecut, minunat păstrate. Cîntau în cor. Şi printre toate glasurile se deosebea glasul înalt şi limpede al Alionei.

În poieniţa din faţa pichetului ieşiră în întîmpinarea fetelor grănicerii care nu erau de serviciu, gata cu toţii de petrecere şi bucuroşi de oaspeţi atît de rari. Printre ei era şi Smolearciuk.

Rîzînd şi glumind, fetele îi atîrnară de gît plutonierului merele aduse şi-i trîntiră în braţe un snop întreg de flori primăvăratice. Acordeonistul Cisteakov cîntă „Mulţi ani trăiască !", acompaniat la ghitară de Taras Voloşenko. Acesta reuşea în acelaşi timp să cînte şi dintr-o daira cu zurgălăi. Cînd acordeonul tăcu, Voloşenko anunţă :

— Tovarăşi, declar deschisă seara de joc şi cîntec, organizată cu prilejul despărţirii noastre de plutonierul Smolearciuk, care...

Dar nu-şi sfîrşi vorba, fiindcă în poarta pichetului se ivise Sapoşnikov. Pe faţa căpitanului se întipărise o expresie severă şi încordată.

Voloşenko îi făcu Alionei cu ochiul, şoptindu-i încet la ureche :

— Alionuşka, raportează-i comandantului nostru care-i scopul sosirii voastre. Dar vezi, nu te scumpi în ceea ce priveşte zîmbetele drăgăstoase ! Hai, du-te !

Trăgînd din ţigară, Sapoşnikov privea în tăcere pe tînăra fată care se îndrepta spre el. Pe măsură ce aceasta se apropia, faţa lui pierdea din severitate, iar ochii i se făceau tot mai blînzi.

Ajungînd aproape de Sapoşnikov, Aliona îşi duse mîna la tîmplă, salutînd ostăşeşte şi se prezentă glumeţ :

— Îmi permiteţi să raportez, tovarăşe căpitan, am sosit la ordinul dumneavoastră, ca să-l sărbătorim pe tovarăşul demobilizat.

— Foarte bine ! Altceva n-ai să-mi raportezi ? Unde este comunicatul meteorologic ?

— Vă rog să mă scuzaţi. Aliona scoase din mîneca rochiei o foaie de hîrtie şi i-o întinse lui Sapoşnikov, adăugînd : Se anunţă o ceaţă groasă.

— Asta se vede şi fără ştiinţa dumneavoastră departevăzătoare, spuse căpitanul. Apoi oftă necăjit : Of, Aliona, Aliona...

— Ce este, tovarăşe căpitan, am scris ceva greşit în comunicat ?

— Dimpotrivă, în comunicat totul este corect ! E altceva însă... N-aş fi crezut, Aliona, că te poţi purta în felul acesta.

— În ce fel, tovarăşe căpitan ? Despre ce vorbiţi dumneavoastră ? Nu înţeleg !

Dinspre poiana în care rămăseseră fetele şi grănicerii izbucniră rîsete vesele, stîrnite pesemne de vreo nouă ghiduşie de-a lui Voloşenko. Aliona se întoarse şi privi într-acolo cu jind.

— Îţi dau drumul îndată. Mai aşteaptă o clipă, spuse Sapoşnikov, apoi întrebă : Unde te-ai născut tu, Aliona ?

— Aici. Doar ştiţi şi dumneavoastră unde.

— În Ucraina Transcarpatică ? Aici pe malul Tisei, în Verhovina ?

— Da, răspunse fata, din ce în ce mai nedumerită.

— Dar tatăl tău unde s-a născut ? urmă Sapoşnikov pe acelaşi ton glumeţ şi prietenos.

— Şi tata e de fel din Verhovina, ca şi bunicii mei. Dar de ce vă interesează asta, tovarăşe căpitan ?

— Şi desigur că străbunicul tău tot un verhovinean era, ca şi stră-străbunicul. Neamul Dudari e stabilit în ţinuturile transcarpatice de-o mie de ani, iar tu... ţi-ai pus în gînd să-ţi creşti copiii în stepele siberiene.

Tînăra fată se îmbujoră toată şi-şi plecă ochii. În sfîrşit înţelese unde vrea să ajungă Sapoşnikov.

Văzînd zăpăceala ei, căpitanul o interpretă în felul său.

— Şi eu care mi-am pus toată nădejdea în tine, continuă el zîmbind într-una. Credeam că ai îndrăgit zona noastră de graniţă. Cînd colo... dacă tu n-ai fi consimţit să pleci în Siberia, sigur că el ar fi rămas cu noi, ca reangajat. Dacă ai şti, Alionuşka, ce căutător de urme pierdem ! Nu poţi forma în trei ani altul ca el !

— Eu sînt o civilă şi nu pricep nimic din treburile dumneavoastră, răspunse Aliona, salutînd din nou cu mîna la tîmplă. Îmi daţi voie să mă retrag, tovarăşe căpitan ?

Stratagema dăduse greş. Căpitanul încercase să provoace o mărturisire, să-i ajute fetei în necazul ei vremelnic. Nu se îndoise nici o clipă că Aliona îl iubeşte pe Smolearciuk. Îl iubea şi acum la fel ca mai înainte, dar nu voia să arate. Prea era mîndră şi independentă pentru a ierta o jignire care i-ar fi adusă chiar de omul cel mai drag. De aceea, pesemne, se stricase şi prietenia ei cu Smolearciuk. Dar cu ce o fi supărat-o flăcăul ? Cu ce greşise faţă de ea ? Oricît se străduia, căpitanul nu găsea nici un răspuns. Va fi nevoie să-l supună unui intero-

gator chiar pe vinovat, adică pe plutonier, căci de la fata asta îndărătnică era limpede că n-o să mai poate afla nimic. Încă o întrebare cu privire la relaţiile dintre ea şi Smolearciuk şi cine ştie ce era în stare să-ţi răspundă ; te mai alegeai cu o ruşine de care să roşeşti pe urmă un an de zile, numai amintindu-ţi cum te-a pus la punct, şi să-ţi spui clătinînd cu admiraţie din cap : „Halal verhovineancă ! Bine m-a mai aranjat !“

Sapoşnikov se uită la ceas, apoi la munţii care se învăluiseră pînă la poale cu nori groşi de un negru-fumuriu.

— Aliona Ivanovna, spuse el, îmi pare rău că vă stric cheful, şi dumitale şi prietenelor dumitale. Dar astăzi nu-l putem sărbători pe Smolearciuk. După cum vedeţi, condiţiile nu sînt tocmai prielnice.

Negura pătrundea prin văi, rostogolindu-şi taluzul spre livezi şi vii, apropiindu-se din ce în ce de valea Tisei, pe alocuri începînd să învăluie rîul, de nu se mai vedea nimic.

Aliona se întoarse la prietenele ei.

Din expresia zugrăvită pe faţa fetei, Voloşenko înţelese imediat că „seara de joc şi cîntec“ s-a isprăvit înainte de-a începe.

— N-aţi reuşit ? întrebă el.

Aliona dădu afirmativ din cap.

Pe poarta pichetului ieşi sergentul de zi, care strigă cu glas puternic :

— Feodorov, Cisteakov, Tiulpanov, Voloşenko, la comandantul pichetului !

Strigase pe toţi grănicerii care se aflau în poieniţă, în afară de Smolearciuk.

Cisteakov, Feodorov, Voloşenko şi Tiulpanov plecară spre pichet, luîndu-şi în grabă rămas bun de la fete. În urma ostaşilor plecară şi fetele. Rîsul lor se auzea acum departe, tocmai jos, către marginea livezii acoperită de ceaţă. În poieniţă mai rămăseseră doar Smolearciuk şi Aliona, pe care plutonierul o rugase să mai stea puţin. Tînăra fată şedea jos, pe covorul verde al ierbii proaspete. În rochia ei albă cu floricele albastre, pantofi şi

şosete albe în picioare, cu mărgele mari la gît şi basmaua de mătase albă ca zăpada legată peste părul ei bălai, cu ochii aceia cenuşii şi dinţii albi ca laptele, părea un vişin înflorit, soră bună cu merii şi cireşii din livadă.

Andrei Smolearciuk se uita la ea şi nu se mai sătura privind-o. Îi fusese lui dragă şi mai înainte, darămite în clipele astea !... Cum o să mai poată trăi fără ea ? Şi ce soţie bună i-ar fi fost ! Cum l-ar fi invidiat toţi ! Ce mare noroc a avut şi cum l-a pierdut ca un prost ! El era de vină, numai el ! Acum putea să-şi muşte pumnii, să se mustre cît poftea, nu mai era nimic de făcut ! Ar fi trebuit să înţeleagă mai din vreme ce are de făcut, să-şi dea seama de mîndria ei, nu să iubească aşa, fără nici un rost şi cu ochii închişi, din toată inima !

Aliona tăcea, jucîndu-se cu mărgelele ori aranjîndu-şi basmaua pe cap. Aştepta să înceapă Andrei. Dar plutonierul tăcea posomorît. Privirea lui, grea, stăruitoare, o apăsa şi de la o vreme, tînăra fată începu să se simtă prost.

— De ce m-ai rugat să rămîn ? Ce voiai să-mi spui ? Haide, vorbeşte.

Andrei începu să vorbească îndurerat, cu un glas surd, înăbuşit, pe care nici el nu şi-l recunoscu :

— Alionuşka, am făcut tot ce ai vrut tu.

— Da ? Şi ce anume am vrut eu ? se miră fata şi în ochi i se aprinseră scîntei viclene. Nu înţeleg. Despre ce vorbeşti ?

Andrei o apucă de mînă :

— Lasă, Aliona... ştii tu şi înţelegi. Am înţeles şi eu tot. Tot ! M-am gîndit zi şi noapte la ce mi-ai spus atunci cînd eu... şi zîmbi amar. Bine mi-ai spus ce mi-ai spus, Alionuşka, n-am să uit vorbele tale cît oi trăi. Ehei, dacă...

Se opri, cu ochii în pămînt, neputîndu-se hotărî să rostească lucrurile cele mai importante pe care ar fi vrut să i le spună.

Stăpînindu-şi emoţia, zîmbind numai cu ochii, Aliona aştepta să vadă ce mai spune flăcăul. Spusese el destule

pînă acum, dar ea tot mai voia să-l audă. Fără a-și ridica privirea, Andrei rosti posomorît :

— Mi-ai dat o lecție bună. Așa îmi trebuie ! Îți mulțumesc. Dădu din mîini a pagubă și porni spre pichet abătut, gîrbov, ca un om care îmbătrînise subit.

Palidă, mușcîndu-și buzele de ciudă și emoție, Aliona privea tăcută în urma lui. Iată-l, s-a depărtat cu cîțiva pași de ea ; încă o clipă și va trînti portița, apoi va dispare în spatele gardului înalt. Trebuia să-l oprească, să-l cheme înapoi. Dar ce să-i spună ? Unde să afle vorbele care să nu jignească, ci să fie simple, demne și calde ca dragostea ei ?

Tăcea petrecîndu-l cu ochii pe tînărul care se depărta cu fiecare pas și inima ei era sfîșiată de o neagră deznădejde...

Îl iubea de mult și cît dorise ca să fie soția lui ! Dar timpul trecea, săptămîni după săptămîni și luni după luni, iar Andrei tăcea, tăcea mereu. Nu-i vorbea nici de căsătorie, nici măcar despre iubirea lui. Tăcerea aceasta o înfricoșa pe Aliona, o jignea. Își dădea seama, simțea că nu-i este indiferentă, că Andrei o iubește. Dar ce mai aștepta el ? Și de ce tot amîna să-i mărturisească dragostea lui, de ce șovăia atît ? Poate pentru că nu o socotea demnă de el ? Multe gînduri amare se perindaseră prin mintea fetei în tot răstimpul acesta, pînă ieri, cînd Andrei, aflînd că este demobilizat, o ceruse de soție, apoi îi propusese să plece la el acasă, în Siberia. Visurile Alionei erau deci pe cale de-a se împlini. Ar fi trebuit să se bucure, să strălucească de fericire. Și cînd colo... se închisese în ea, devenise aspră, crudă chiar. Și numai Andrei era de vină. N-a știut să iubească, n-a știut nici cum să-i vorbească despre iubirea lui. I-a vorbit el, ce-i drept, dar nu așa cum ar fi dorit ea, cum a visat și s-a așteptat să-i vorbească ; nu s-a arătat nici bucuros, nici emoționat — atît de sigur era că ea va consimți, că simpla lui mărturisire o va face fericită. Ascunzîndu-și jignirea și durerea, Aliona îi dăduse peste nas că e încrezut. Și astfel se despărțiseră în ajun. Îndreptîndu-se spre casă, Aliona nu se căise de fapta ei, socotind

că-l pedepsise pe bună dreptate pentru marea lui înfumurare. Dar bucuria răzbunării nu ţinuse mult. Ajunsă în dreptul casei, tînăra fată se opri deodată şi-şi spuse : Dar mîine, dar peste o săptămînă, sau peste o lună, cum are să fie ? Andrei va pleca, iar ea va rămîne în căsuţa din pădure, împreună cu tatăl său, un om bun, dar care bodogănea într-una, singură cu mîndria ei, fără să mai aibă ce aştepta ori ce nădăjdui. Paşii lui nu vor mai răsuna ca înainte în cerdacul cu podele de stejar, el nu va mai intra în casa ei, iar ea nu va mai vedea niciodată ochii lui atît de albaştri, faţa aceea oacheşă şi nu-i va mai auzi glasul. Se simţi cuprinsă de o teamă şi-o încercau păreri de rău că-şi bătuse joc de bietul flăcău ; se întreba acum dacă era drept să se poarte cu el cum s-a purtat. Poate că băiatul nu i-a vorbit atîta timp de dragostea lui, fiindcă i-a lipsit curajul. Îşi aminti de aerul lui buimăcit, de felul cum a fugit de ea, mut, chinuit, strivit de durere şi i se făcu milă de el.

Se aşeză pe treptele scării de piatră, îşi îngropă faţa în mîini şi izbucni în lacrimi. Pînă acum nu se simţise niciodată atît de nenorocită. Îşi alungase iubitul ea singură, şi-o făcuse cu mîna ei. Poate că de-acum înainte n-are s-o mai îndrăgească nimeni, nimeni n-o să mai bage de seamă că n-are decît douăzeci de ani, că are ochi frumoşi, părul bălai şi moale ca puful de păpădie, că pieliţa obrajilor ei e luminoasă, gingaşă, aurie, că rîde şi cîntă atît de frumos, că îi sînt dragi florile... Cu ochii umezi şi înroşiţi de plîns privi în direcţia pichetului. Andrei mai era acolo, nu plecase încă. Deci nu era încă totul pierdut, nu era încă prea tîrziu. Trebuia să-l facă să se întoarcă. Trebuia să-i spună totul, să-şi deschidă inima. Şi el va înţelege...

Coborînd treptele, tînăra fată se îndreptă aproape în fugă spre Tisa, spre pichet. Nori negri şi grei, oaspeţi reci, veniţi de dincolo de Carpaţi, acopereau cerul şi coamele munţilor, se tîrau jos deasupra pădurii, agăţîndu-se de vîrfurile copacilor. Din cînd în cînd, fulgere frînte brăzdau negura şi tunetul bubuia înfundat. Se porni să plouă. Prin crăpăturile stîncilor începură să curgă pu-

hoaie de apă tulbure, ducînd cu ele pietre şi pămînt. Pîraiele de pe fundul văilor se umflaseră. Poteca de munte devenise şi ea un adevărat pîrău, alunecos şi plin de primejdii.

— Aliona !...

Glasul tatălui, izbucnit aşa pe neaşteptate, o pironi pe loc. Ivan Vasilievici Dudari ieşi de după o căpiţă de fîn, unde se ascunsese de ploaie.

— Unde te duci, fetiţo, pe vremea asta ? Ce-i cu tine ? întrebă el îngrijorat.

Aliona se repezi spre bătrînul cantonier şi se strînse la pieptul lui :

— Nu-i nimic, tăticule, nu-i nimic. Te rog să nu mă întrebi nimic acum. Hai să mergem acasă !

Ivan Vasilievici îşi dezbrăcă scurta de piele, o aruncă pe umerii fetei sale şi porniră amîndoi spre casă.

Astfel, în ziua aceea frămîntată, Aliona n-a mai putut vorbi cu Andrei şi acesta n-a avut cum să afle adevărul...

Smolearciuk ajunse la poarta pichetului, puse mîna pe clanţa neagră a portiţei, şi Aliona tot mai tăcea. Iată-l, acum deschide portiţa şi păşeşte dincolo...

— Andrei !

Îl strigase încet, aproape şoptit, dar el a auzit-o şi s-a oprit locului. Nu-i venea să-şi creadă urechilor ; se schimba nehotărît de pe un picior pe altul, stînd în pragul portiţei şi privind-o pe Aliona cu nesaţ, parcă ar fi vrut să citească în ochii ei tot ce n-a apucat ea să-i spună. Fata n-a mai spus nimic, a zîmbit doar, dar el a înţeles totul. Şi înţelegînd, s-a repezit spre ea, cu gîndul s-o îmbrăţişeze, s-o sărute. Dar n-a îndrăznit să facă nici una, nici alta, ci doar i-a luat mîinile într-ale lui, strîngîndu-le încetişor.

Plini de bucuria clipei, stăteau în văzul tuturor, lîngă poarta pichetului, pe iarba deasă şi tînără, udă încă de ploaie şi scăldată în razele soarelui. Andrei ţinea mîinile fetei într-ale lui şi voia s-o privească în ochi, dar ea nu şi-i ridica de loc. O întrebă timid :

— Mîine ne căsătorim, nu-i aşa ?

— Cum vrei tu, îi răspunse ea în şoaptă, atît de încet, încît el mai curînd a ghicit cuvintele, decît le-a auzit.

— Să mergem la pichet, zise flăcăul, petrecîndu-şi braţul pe după umerii fetei.

— Pentru ce? întrebă ea speriată.

— Vreau să le spun tuturor că mîine mă însor. Îi chemăm pe toţi la nuntă. Vino!

Împinse portiţa şi, fără a-şi lua braţul de pe umerii Alionei, o aduse în curte. Grănicerii aflaţi pe terenul din faţa cazărmii se uitau la ei, înveseliţi, văzîndu-i pe Smolearciuk, plin de mîndrie, şi pe Aliona, ruşinată, sfioasă, cum nu o ştiau pînă atunci. Zîmbeau cu toţii, bănuind ce eveniment de seamă se petrecuse în viaţa tinerilor. Voloşenko nu putu să reziste ispitei de a-l sublinia printr-o glumă cum obişnuia el. Cu glas sonor, plin de voioşie, dar şi de solemnitate, comandă:

— Atenţiune! Aliniere spre stînga, cu ochii la îndrăgostiţi!

Grănicerii îşi corectară demonstrativ ţinuta, ridicară capetele şi se-ntoarseră la comandă spre Smolearciuk şi Aliona.

Plutonierul nu-şi pierdu cumpătul şi la rîndul său comandă:

— Pe loc repaus, tovarăşi burlaci! Apoi trase adînc aerul în plămîni şi adăugă: Puteţi să ne felicitaţi, pentru că în curînd ne căsătorim!

— Felicitările noastre! răsună ca tunetul în curtea pichetului.

— Mulţi ani trăiască, mulţi ani trăiască, la mulţi ani! cîntă în încheiere Voloşenko, dirijînd corul improvizat al ostaşilor.

CAPITOLUL XII

Plutonierul Smolearciuk apăru în sala de mese cel din urmă, după ce tot pichetul își isprăvise cina. Voia să rămînă între patru ochi cu Voloșenko, să stea amîndoi de vorbă, să-i ceară un sfat și să găsească răspuns la o problemă atît de importantă pentru el.

Bucătarul Voloșenko așeză în fața plutonierului o farfurie cu cartofi prăjiți, o căniță smălțuită cu ceai tare, pîine, și spuse :

— Tovarășe demobilizat, vă rog să mîncați nu ca un plutonier, ci ca un ostaș : un-doi și gata !

Smolearciuk îi aruncă o privire posomorîtă și începu să mănînce în tăcere.

Bucătarul zîmbi cu un aer vinovat :

— Vă rog să mă iertați pentru un discurs atît de prozaic. În clipa de față, dumneavoastră, în calitate de ginere, ați dori desigur să auziți numai lucruri vesele, potrivite pentru un om care se însoară, dar eu... n-am timp pentru amabilități. Mă pregătesc să intru în schimb. Tăcu o clipă, apoi adăugă cu mîndrie : De obicei nu se pun de serviciu grănicerii tineri, dar tovarășul căpitan mi-a acordat această încredere. Și, firește, voi căuta să-i dovedesc că am meritat-o.

După ce Smolearciuk isprăvi de mîncat, Voloșenko îl întrebă :

— De ce sînteți necăjit, tovarășe plutonier? Oamenii fericiți nu arată astfel.

— Tu n-ai timp să asculţi necazurile mele. Intră în schimb şi justifică încrederea care ţi-a fost acordată, răspunse Smolearciuk morocănos şi ieşi afară.

Isprăvind curăţenia în sala de mese şi în bucătărie, Voloşenko se spălă cu grijă, îşi netezi cu peria părul scurt, tuns cu maşina, îşi cusu la bluză un guleraş curat, alb ca zăpada, îşi curăţă echipamentul, se îmbrăcă şi se duse să-şi ia în primire serviciul pe pichet, spilcuit, cu ochii scînteietori şi faţa încordată. Peste o clipă, echipat cu o banderolă roşie pe braţ, împărţea ordine la telefon, prin cazarmă, sau la uscătorie, pregătind schimburile de grăniceri pentru plecarea în misiune.

Smolearciuk îşi aşeză lucrurile în geamantan, urmărind pe furiş mişcările ostaşului, invidiindu-l pentru aerul preocupat şi bucuria pe care acesta nu şi-o putea ascunde. Îl invidia şi mai mult, i se păru că e oarecum gelos pe el. Plutonierului îi plăcea în mod deosebit să fie de serviciu pe pichet. Pînă în ziua de azi fusese cunoscut de toată lumea faptul că-şi îndeplinea ca nimeni altul îndatoririle ofiţerului de serviciu. Dar va fi de ajuns o jumătate de an sau cel mult un an şi toţi vor spune că Voloşenko îşi îndeplineşte îndatoririle tot atît de bine ca Smolearciuk, că Tiulpanov a absolvit primul cursurile de conductori de cîini şi acum lucrează cu Viteaz, tot atît de frumos ca şi dascălul său. Ba mai mult, poate că în curînd nimeni n-o să-şi mai aducă aminte de plutonierul Smolearciuk. Odată plecat dintre ei, îl vor uita cu toţii !

După ce-şi termină de făcut bagajul lui simplu de ostaş, Smolearciuk împinse geamantanul sub pat şi, asigurîndu-se că în cazarmă nu e nimeni, se apropie de rastelul de arme, puse mîna pe automatul său şi-i mîngîie oţelul înnegrit.

— Vreţi să vă luaţi rămas bun de la el, tovarăşe plutonier ? se auzi deodată un glas.

Smolearciuk se întoarse. Soldatul zîmbea, clipind des din genele lui lungi şi bălane.

Smolearciuk îşi trase repede înapoi mîna întinsă spre rastel, de parcă s-ar fi ars, şi se întoarse la patul său. Cît de moale şi ce bine aşezat era patul acesta ! Chiar

lîngă geamul prin care se vedeau Carpaţii, o parte din Tisa, viile, răsăritul soarelui, stelele nopţii şi ţuguiul de ţiglă al clopotniţei de pe malul celălalt al graniţei. Dormise trei ani de-a rîndul în patul acesta, iar mîine... mîine va fi demobilizat ! Pusese cruce vieţii de grănicer ! Putea pleca unde voia, putea să facă ce-i doreşte inima. Începînd de mîine, căpitanul Sapoşnikov îl va şterge din lista efectivului şi nu va mai fi desemnat pentru serviciul la pîndă sau în patrulare. Era demobilizat ! Automatul lui îl va moşteni Tiulpanov sau cine ştie care altul. Pe patul lui va dormi poate tot acelaşi Tiulpanov. Pe poteca de patrulare de pe malul Tisei, bătătorită de paşii lui, vor umbla acum alţii.

În timp ce, aşezat pe patul său, Smolearciuk se pierdea în asemenea meditaţii triste, viaţa pichetului se scurgea la fel ca înainte. Graciov cel aspru şi zgîrcit la vorbă plecase pe graniţă.

Fruntaşul Berezovski pornise spre răscrucea de drumuri. Conductorul Cisteakov se mistuise în negură împreună cu cîinele său Nor, un cîine mare, negru, fără o pată. Păşind încet, neauzit, porniră ca nişte umbre spre „Valea Îngustă" Kovaliov şi Lastocikin, însoţiţi de Bars, un cîine uriaş şi lăţos. Trecu, bocănind cu cizmele pe cărare şi pierzîndu-se în umbra alburie, sergentul Korj, înalt, solid, cu umerii puternici, apoi Tiulpanov, Federenko şi alţii, care se pregăteau să plece pe graniţă.

Ce prost se simţea grănicerul care avea la activul său 39 de infractori prinşi, iar acum, într-o noapte ca asta, ceţoasă, plină de nelinişte, şedea cu mîinile în sîn, în timp ce tovarăşii săi puseseră mîna pe arme, şi erau pregătiţi să apere hotarul ! Poate că tocmai în noaptea asta, chiar în locul unde nu va mai fi el de veghe, va încerca să treacă graniţa un spion. Dacă ar fi el acolo, dacă ar acoperi acest sector, unul din cele mai importante, urechea lui ar prinde, desigur, paşii furişaţi ai duşmanului, ar răsări la timp în calea lui, l-ar înhăţa şi l-ar face inofensiv. Ar fi cea de-a 40-a victorie a ta, grănicerule, poate cea mai glorioasă, care ţi-ar încununa serviciul din zona de frontieră.

Smolearciuk ieşi în drum, se aşeză pe banca de lîngă butoiul cu apă îngropat pe jumătate în pămînt, aprinse o ţigară şi, urmînd un vechi obicei căpătat în anii de cînd ducea viaţa de grănicer, începu să scruteze întunericul care învăluia din toate părţile pichetul. Un vînt răcoros, venind dinspre miazănoapte, aducea pînă la el vuietul rîurilor de munte. Dinspre miazăzi, din direcţia mahalalei ţigăneşti, se auzea cîntec de vioară. Pe malul stîng al Tisei, pătrunzînd slab prin depărtări şi negură, un clopot de biserică bătea ora sau însoţea o slujbă religioasă. La toate aceste zgomote ale nopţii se mai adăugă unul, foarte slab, abia auzit, dar Smolearciuk îl prinse numaidecît şi pe loc uită de toate celelalte. Era urletul trist al lui Viteaz. Smolearciuk tresări, se sculă în picioare şi porni cu paşi repezi spre curtea cîinilor. Trecînd prin dreptul ferestrei larg deschise şi puternic luminate a cancelariei, văzu înăuntru pe căpitanul Sapoşnikov.

— Dumneata eşti, tovarăşe plutonier ?

— Eu, tovarăşe căpitan... fostul plutonier.

— Şi unde te grăbeşti aşa, tovarăşe fost plutonier, întrebă Sapoşnikov, cu un glas plin de blîndeţe.

— Vedeţi că... mă cheamă Viteaz.

Căpitanul ascultă atent :

— Da, e cam agitat !

Smolearciuk se apropie mai mult de fereastră şi spuse cu glas stăpînit, calm şi sigur că nu va fi refuzat :

— Tovarăşe căpitan, daţi-mi voie să mai fac azi de serviciu împreună cu Viteaz.

— Vrei să-ţi iei rămas bun de la graniţă ?

Sapoşnikov aşteptă răspunsul plutonierului. Dar Smolearciuk tăcea, cu ochii în pămînt.

— Îţi dau voie. Du-te. Ia-l cu dumneata pe Tiulpanov, rosti Sapoşnikov, fără să mai aştepte răspuns, şi în glasul său străbătu umbra unei păreri de rău.

Ceaţa se apropiase acum, gata să învăluie pichetul : nu se mai vedeau nici munţii, nici căsuţa ofiţerilor, nici baia, nici turnul de observare... Un val de negură groasă,

care se ridica pînă deasupra plopilor, învăluia pămîntul. Smolearciuk și Tiulpanov înaintau dibuind poteca pe malul Tisei, în urma lui Viteaz.

— Tovarășe plutonier, pentru a cîta oară porniți în patrulare ? întrebă Tiulpanov, ajungîndu-l din urmă pe Smolearciuk.

— Dacă ar fi să număr, cred că aș ajunge la o mie...

— Oho ! iar eu... și Tiulpanov aruncă o privire îngrijorată spre stînga, apoi spre dreapta. Dar ce-ați simțit dumneavoastră cînd ați fost trimis pentru prima oară în patrulare de noapte ?

— Pe-o vreme ca asta, tovarășe Tiulpanov, grănicerii nu trebuie să flecărească, ci să asculte... Iată-ne ajunși la graniță, anunță el peste cîteva clipe, aruncînd în jur o privire de stăpîn și pipăindu-și instinctiv echipamentul și munițiile.

Echipa se dispersă acum, pornind pe poteca de patrulare de-a lungul Tisei. În frunte mergea Smolearciuk, ținîndu-l pe Viteaz în curea. Tiulpanov venea în urmă, la vreo zece pași de instructor. Aici, în apropierea Tisei, negura era mai rară, iar pe alocuri se iveau spărturi în pîclă, prin care se deschidea ochilor priveliștea pădurii bătrîne și a dealului Soneașna. Tiulpanov privea și asculta încordat. Era prima sa noapte de serviciu pe graniță și totul i se părea neobișnuit. Dealul Soneașna părea că se află chiar lîngă linia frontierei. Îți venea să crezi că-l poți ajunge întinzînd mîna. Ziua, Tisa nu se auzea de loc, acum însă clipocea printre rădăcinile sălciilor și tufișurilor de pe mal, pe bancurile de nisip, printre pietre uriașe sau pe sub podul de cale ferată. Tiulpanov mai trecuse pe aici în timpul zilei și cercetase bine locurile, acum însă nu le mai recunoștea de loc. Unde erau ruinele casei îngrijitorului de geamanduri ? Dar copacul trăsnit ? Dar piatra aceea uriașă, acoperită de mușchi ? Ziua, pe timp senin, pașii nu răsunau atît de puternic pe poteca de patrulare. Ziua, totul era mai simplu, mai limpede, pe cînd acum... Ce foșnet se aude spre dreapta, acolo unde se zărește un pîlc negru de copaci ? Or fi foșnind plopii, sau poate ?... Dar dincolo, spre

stînga, ce zgomot se aude? A căzut un bulgăre de pămînt în rîu, sau a clipocit apa izbită neîndemînatic de-o vîslă?

Tiulpanov era născut şi crescut într-un oraş mare din bazinul Donețului şi pînă la serviciul militar nu petrecuse nici o noapte sub cerul liber, în munți, pe malul unui rîu, ori în stepă. De obicei, la miezul nopții dormea dus. Nu trecuse niciodată prin primejdii şi de aceea acum se orienta prost şi era nervos: i se părea că aude mereu tot felul de zgomote suspecte.

Înainta pe potecă, cu automatul în poziție de tragere; abătîndu-se puțin din drum, se împiedică de-o piatră, se poticni şi căzu.

— Ce s-a întîmplat? întrebă în şoaptă Smolearciuk, care se întoarse imediat şi se aplecă asupra lui.

— Nu-i nimic... Tiulpanov se ridică şi-şi scutură hainele.

— Eşti emoționat? îl bătu pe umăr prietenos plutonierul, şi în gestul lui era şi simpatie şi dorință de îmbărbătare. Rabdă, măi ostaşule, şi ca mîine te face general!

Se despărțiră din nou, continuîndu-şi în tăcere înaintarea de-a lungul graniței. Ceața se lăsase mai jos şi se bulucea astupînd văile munților, poienile din mijlocul pădurii, rîpele şi vîlcelele umede, slobozind din strînsoarea ei crestele, pădurea şi cîmpia de pe mal. Cerul era acoperit de nori negri şi grei. După un timp începu să se lumineze, apoi apăru o lună rotundă şi palidă. Lumină doar cîteva clipe, dar fu destul ca Tiulpanov să zărească pe-o stîncă ce se înălța deasupra Tisei două liniuțe subțiri, încrucişate ca pe lentilele unui binoclu sau unui stereoscop. Era o cruce de fier, ridicată în amintirea unui tînăr şi-a unei fete care-şi găsiseră moartea aici prin secolul trecut. Legenda spunea că cei doi tineri se iubeau mult, dar oamenii răi au hotărît să-i despartă. Ei nu s-au supus. I-a cununat, după datinele ei străvechi, o noapte de primăvară cu lună plină, pe ascuns de toți oamenii. Doar privighetorile le-au cîntat fericirea, iar dimineața, înainte de răsăritul soarelui, tinerii s-au suit pe stînca

aceea înaltă şi, ţinîndu-se de mîini, s-au aruncat în apa înspumată şi rece a Tisei. Au hotărît ca mai degrabă să moară împreună, decît să trăiască despărţiţi. După moartea tinerilor s-au găsit cîţiva oameni de inimă care au înălţat aici o cruce în amintirea marei lor iubiri.

Tiulpanov se gîndi că poate nefericiţii îndrăgostiţi au trecut înainte de moartea lor pe aceeaşi potecă pe care umbla el acum. „Ar fi interesant de ştiut ce şi-au vorbit înainte de moarte. Or fi blestemat pe călăii lor ? Ori s-au rugat lui dumnezeu ? În locul lor, eu aş fi ţinut piept tuturor şi nu m-aş fi aruncat de pe stîncă !“ îşi zise ostaşul.

„Stînca îndrăgostiţilor“, cum i se zicea prin părţile locului, rămăsese în urmă. Tiulpanov se concentră din nou asupra serviciului său. Ce-ar fi ca în clipa de faţă, un infractor să caute să se strecoare peste graniţă, înotînd prin apele Tisei sau stînd pitit undeva printre pietre ori prin tufiş ? Cu ochii larg deschişi scruta încordat întunericul nopţii, întorcîndu-şi mereu capul spre dreapta ori spre stînga, sau aruncînd cîte-o privire îndărăt. Voia să prindă orice zgomot din preajma graniţei pierdută în noapte.

În faţa lor, pe marginea cărăruii, răsări din întuneric o mogîldeaţă neagră, semănînd cu un om care înainta furiş. Tiulpanov se opri, îşi îndreptă automatul spre silueta aceea suspectă şi-l chemă pe şeful patrulei printr-un semnal convenţional.

Smolearciuk şi Viteaz se apropiară de el în fugă şi fără zgomot. Se culcară amîndoi alături de Tiulpanov. Cîinele dădea semne de nelinişte.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă în şoaptă plutonierul.

Tînărul soldat arătă cu capul în direcţia în care se zărea o siluetă întunecată semănînd cu un om :

— E un om acolo.

Smolearciuk zîmbi :

— E un copac !

Tiulpanov îşi lăsă automatul în jos. Îi era ruşine. Dar Smolearciuk îl consolă :

— Nu-i nimic, nu-ţi face sînge rău. La început şi mie mi se părea că sub fiecare tufă e cîte un infractor.

Din depărtare, de pe malul celălalt al Tisei, se auzi pînă la el dangăt de clopot. Tiulpanov îl înghionti pe Smolearciuk :

— De unde vine dangătul ăsta ?

— De pe malul celălalt, de dincolo de graniţă, răspunse liniştit plutonierul. O fi vreo sărbătoare de-a lor.

Porniră mai departe. Tiulpanov se uita în dreapta şi-n stînga cu mare băgare de seamă, atent la toate zgomotele nopţii, temîndu-se să nu i se năzărească iar vreo fantasmă, să-l alarmeze de pomană pe plutonier şi să se facă iar de rîs. Străbătură astfel vreo sută de metri. Deodată auzi desluşit un foşnet în tufişul din apropiere. Se opri zăpăcit, neştiind dacă trebuie să-şi creadă urechilor, stînd în cumpănă dacă să-l cheme ori nu pe plutonier, dar acesta îi făcu singur semn să se apropie.

— Auzi ? întrebă Smolearciuk.

— Aud ! răspunse în şoaptă Tiulpanov. Buzele nu mai voiau să-l asculte. Tremura tot, ca de frig, încordat la culme.

Viteaz trase de curea, smucindu-se în direcţia tufişului.

— Înainte ! ordonă plutonierul, apoi se-ntoarse spre Tiulpanov şoptindu-i : Urmează-mă.

Tras de Viteaz cu putere, sfîşiindu-şi obrazul şi mîinile în mărăcinii de lîngă drum, Smolearciuk trecu prin tufele de pe mal şi ajunse în zona de frontieră, la locul de unde se auzea foşnetul. Dacă duşmanul a reuşit să treacă graniţa, trebuia să-şi lase urma aici, pe fîşia aceasta de pămînt. Smolearciuk lumină locul cu lanterna electrică. Pe pămîntul moale şi afînat se vedeau limpede nişte urme. Lăsîndu-se pe vine, plutonierul începu să le studieze cu grijă. Tiulpanov urmărea emoţionat mişcările acestui căutător de urme, cum nu erau mulţi.

— E un infractor ?

— Un infractor cu patru picioare. Un mistreţ care s-a dus la apă. Înfige aici un băţ.

— Pentru ce?

— Ca să rămînă semn!

Binişor, cu grijă să nu facă zgomot, Tiulpanov tăie o crenguţă şi-o înfipse în pămîntul moale.

— Să ne vedem de drum, spuse Smolearciuk.

Se-ntoarseră pe poteca de patrulare şi porniră din nou, încet, de-a lungul Tisei, controlînd cu atenţie zona de serviciu. La cîţiva metri spre răsărit de borna 361, grănicerii se opriră. Atenţia lor fu atrasă de urmele unor copite de cal; se vedeau clar pe pămîntul negru, netezit cu grijă. Lăsîndu-se pe vine, Smolearciuk studia în tăcere urmele. Tiulpanov se aştepta să-l vadă ridicîndu-se şi spunînd liniştit: „Pe aici a trecut un cal la apă". Dar plutonierul tăcea.

— Nu-i un cal adevărat? întrebă Tiulpanov pierzîndu-şi răbdarea.

— Cam aşa s-ar părea!

Continuînd să studieze urmele, Smolearciuk se gîndea îngrijorat: ce cal putea să treacă pe aici noaptea, în imediata apropiere a graniţei? Urmele nu se vedeau mergînd decît într-o singură direcţie, spre zona sovietică. Calul vreunui colhoz n-ar fi putut în nici un caz să zboare pînă la Tisa prin văzduh, iar înapoi să se întoarcă pe pămînt? Unde erau urmele care duceau spre rîu?

Smolearciuk îşi şterse mîinile murdare de pămînt în iarba înrourată, apoi se ridică:

— Să fii cu ochii în patru, Tiulpanov!

Tăcuţi şi încordaţi, gata în orice clipă să atace şi să se apere, porniră pe urmele calului. Viteaz, din ce în ce mai neliniştit, cu părul zbîrlit pe spinare, trăgea de curea şi scîncea încetişor, plin de nerăbdare. Smolearciuk şi Tiulpanov grăbiră pasul, aproape alergau. În întunericul rece din preajma malului se iviră butucii viilor de la poalele dealului Soneaşna. Viteaz se repezi spre dreapta cărării. Smolearciuk, aprinzîndu-şi lanterna, lumină pămîntul pe care-l bătătorise ploaia din ajun. Pe pămînt se vedeau limpede urme proaspete şi adînci, lăsate de

nişte bocanci mari cu potcoave la tocuri şi blacheuri cu zimţi la vîrf.

— Un infractor !

Izbind cu zgomot uşa, sergentul de zi Taras Voloşenko năvăli în dormitorul mare al pichetului :

— La arme !

Cearşafurile, păturile, pernele, totul zbură în aer. Toţi grănicerii care se odihneau, într-o clipă, fură în picioare. Se îmbrăcară, se încălţară şi se înarmară toţi în acelaşi timp.

Voloşenko, plin de importanţă, fugi înainte. În întîmpinarea lui se grăbea, încheindu-şi din mers vestonul, comandantul pichetului.

Voloşenko era atît de emoţionat, punea atîta inimă în îndeplinirea sarcinilor sale, încît la început nici n-a mai fost în stare să-i raporteze căpitanului despre cele întîmplate la graniţă şi a început să se bîlbîie. În cele din urmă, stăpînindu-şi emoţia, raportă următoarele :

— Tovarăşe căpitan, soldatul Tiulpanov comunică de la punctul de orientare nr. 5 : „La cîţiva metri spre răsărit de borna 361 a fost găsită urma unui infractor, care se îndreaptă în direcţia noastră. Pichetul a fost pus în stare de alarmă. Plutonierul Smolearciuk urmăreşte pe infractor în direcţia rîpei Sîraia."

Cu o mişcare sigură, Sapoşnikov trase la o parte perdeaua care acoperea harta sectorului de frontieră al pichetului nr. 5 şi a regiunii învecinate. N-avea la dispoziţie decît un timp extrem de scurt ; comandantul se grăbea şi totuşi, înainte de-a trece la acţiune, trebuia să-şi lămurească, fie şi sumar, situaţia. În timp ce pregătea binoclul, port-hartul, încărcătoarele de rezervă, grenadele şi pistolul de rachete, Sapoşnikov analiza în gînd situaţia. Urma fusese descoperită în apropierea bornei 361. Infractorul se îndrepta spre rîpa Sîraia, care nu era apărată de patrule. Pe unde va trece mai departe ? După toate probabilităţile, n-o să părăsească rîpa aceasta atît de comodă, plină de vegetaţie deasă, de muşchi, cu un pîrău curgînd pe fundul văii adînci,

al cărei capăt dădea în drumul de ţară legat de şoseaua ce duce la Iavor. Sapoşnikov hotărî să trimită pe linia de graniţă patrule suplimentare şi să deplaseze în spatele ei un grup de grăniceri care să-i taie calea infractorului. Ordonă sergentului de zi să comunice la statul-major al comandamentului situaţia şi hotărîrea sa, apoi încălecă şi porni în goană spre rîpa Sîraia, pe drumul urmat de Smolearciuk.

„Învăţătorul" şi „Ciobanul" părăsiseră clopotniţa la ora cînd Tisa şi malul său stîng erau învăluite în ceaţă. Ajunseră la rîu aproape pe dibuite, riscînd în orice clipă să dea peste vreo patrulă de grăniceri unguri. Soţia „Ciobanului" le-a fost de mult ajutor fiindcă, trăgînd clopotele, spionii s-au putut orienta, prin întunericul de nepătruns, după sunetul lor. Glasul puternic al clopotului mare se auzea aproape de tot, deşi silueta masivă a bisericii de piatră nu se mai vedea de mult, fiind înghiţită de la temelii şi pînă la acoperiş de ceaţa groasă.

Chiar şi un ochi ager de grănicer n-ar fi putut distinge prin pîcla aceea pe „Cioban" şi pe „Învăţător".

Spionii purtau în spinare rucsacuri grele, la brîu grenade, iar în buzunare, revolvere. Înaintau repede şi fără zgomot, nevăzuţi şi neauziţi, ca nişte fiinţe născute din ceaţă şi deprinse să trăiască numai în mijlocul ei. Curînd ajunseră la malul Tisei. Aici era ceva mai multă lumină ca în altă parte şi de aceea, hainele lor negre se distingeau în pîcla cenuşie. Dubaşevici îşi scoase din spinare încărcătura şi o puse încet la picioarele tovarăşului său de drum. Acesta desfăcu repede şi cu mişcări sigure curelele balotului, care se dovedi a fi o barcă de cauciuc de proporţii reduse, înzestrată cu un balonaş plin cu aer comprimat. Clopotarul deschise un robinet minuscul şi barca începu să se umfle repede, să crească şi să se rotunjească.

Apoi îl trase pe „Învăţător" de pulpana hainei, făcîndu-i semn să se pregătească.

Barca alunecă fără zgomot în apa rece. Ţinîndu-şi bine echilibrul, „Ciobanul" săltă peste bordul ei. Dubaşevici îi urmă pilda şi barca se desprinse încet de mal. Prin ceaţă se auzea pînă aici clopotul bătînd cu putere.

Cursul repede al Tisei scoase barca lîngă malul drept al rîului, un mal înalt şi acoperit de tufişuri. Dubaşevici îşi îndreptă automatul spre umbrele întunecate ale tufelor, iar omul care-l trecu peste rîu se agăţă cu o cange de rădăcinile unei sălcii, se lăsă pe vine şi, aruncînd în jur priviri speriate, gata în orice clipă să ridice ancora la apariţia vreunui grănicer, priponi binişor barca de mal.

— Nu ne-am rătăcit cumva ? întrebă în şoaptă pe nemţeşte Dubaşevici, cu ochii la o busolă fosforescentă.

„Ciobanul" clătină din cap :

— Nici o grijă. Clopotul sună dinspre stînga. Înseamnă că apa ne-a scos exact unde trebuia.

Apoi, desprinzîndu-şi de la brîu curelele copitelor de cal, şi le trase pe mîini şi pe picioare, ieşi în patru labe din barcă, şi-şi oferi spinarea „Învăţătorului". Acesta încălecă pe călăuza lui şi, avînd grijă să nu atingă pămîntul cu picioarele, îşi întoarse „Calul" spre mal. Conform instrucţiunilor „Bizonului" trebuia să treacă granița numai astfel, călare pe cel care l-a trecut rîul. Dubaşevici nu ştia însă că „Bizonul" îl făcuse să repete întocmai stratagema folosită de Clark.

„Ciobanul" înainta cu o egalitate calculată a pasului, adulmecînd ca o fiară văzduhul şi ascultînd atent, gata să prindă orice miros de manta soldăţească îmbîcsită de fumul tutunului, orice trosnet de creangă sub picior de grănicer. Dar totul era liniştit în jur.

Străbătură astfel cu bine zona de serviciu. Trecură de pămînturile sălbăticite, nearate şi nesemănate de mult, ale zonei interzise şi ajunseră între vii, fără o oprire, fără un popas. „Ciobanul" gîfîia din greu, aproape horcăia ; puterile îi erau pe sfîrşite şi spinarea şi-o simţea leoarcă de năduşeală. Înainta totuşi, fără să se oprească, spre interiorul pămîntului sovietic.

— Ajunge ! comandă în şoaptă Dubaşevici.

„Ciobanul“ se opri. „Învăţătorul“ coborî de pe spinarea lui, se aşeză alături de omul acesta care-l trecuse cu bine peste rîu, îi petrecu braţul pe după umeri şi-i spuse, scoţînd din buzunar un bidon cu coniac :

— Trage-i o duşcă, că-ţi face bine după oboseala asta.

„Ciobanul“ luă bidonul şi sorbi aproape tot conţinutul lui, lacom, pe nerăsuflate.

— Poţi să te întorci acum liniştit în clopotniţa ta ! La revedere, „Ciobane“, mai spuse Dubaşevici, şi drum bun.

— Dar cu încărcătura cum rămîne ? şi omul săltă uşor în spinare sacul plat pe care-l purta prins de umeri.

— Cară-l înapoi, descărcăm noi mai tîrziu. Şi acum, du-te !

— Drum bun ! Şi Dumnezeu să vă ajute... şuieră în urechea „Învăţătorului“ călăuza.

„Dumnezeu să te odihnească, Clopotarule“, zise în gîndul lui „Învăţătorul“ şi se mistui în ceaţă. Tălpile le erau îmbibate cu o soluţie specială, aşa că urmele lor nu puteau fi adulmecate de cîini.

Urmărind duşmanul, Smolearciuk vedea că Viteaz merge sigur înainte, pe o urmă proaspătă. Asta însemna că din clipă în clipă putea să-l ajungă din urmă pe infractor.

Trăgîndu-şi stăpînul după el pe povîrnişul abrupt, Viteaz se repezi către bungetul întunecat al pădurii.

Tiulpanov se ţinuse un timp după Smolearciuk, dar în curînd simţi cum îl cuprinde o mare oboseală. Cu toată perseverenţa şi dorinţa sa de-a fi alături de conductor, tînărul ostaş rămînea tot mai mult în urmă. Nemaiputînd alerga, începu să meargă în pas forţat, dar distanţa dintre el şi plutonier se mărea. Deodată, Smolearciuk nu se mai văzu. Lui Tiulpanov îi era ruşine de slăbiciunea lui, dar n-avea ce face. Se frămînta zadarnic, fiindcă nu ştia că nici alergătorul cel mai re-

zistent şi cel mai bine antrenat nu era în stare să se ţină după Smolearciuk.

După ce-şi trase puţin sufletul, porni în fugă mai departe. Dar plutonierul i-o luase cu mult înainte.

Viteaz alerga din ce în ce mai repede. Pînă şi Smolearciuk cu greu se mai putea ţine după el. În felul acesta n-ar mai fi putut alerga decît încă vreo cinci sau cel mult zece minute. Şi gîndind aşa, căutătorul de urme trase de curea şi se sprijini cu mîna de un copac, ca să-l poată ţine pe Viteaz şi să-şi mai tragă puţin sufletul. Cîinele se opri, săltîndu-se pe picioarele dindărăt. Gîfîind din greu, ud leoarcă de năduşeală, Smolearciuk scruta atent întunericul pădurii, căutînd să descopere infractorul pitit pe undeva, pe sub crengile lăsate ale brazilor bătrîni. Dar după cum se părea, nu era nimeni. Nu se auzea un zgomot cît de mic.

Fără să se încreadă în liniştea aceasta înşelătoare, Smolearciuk desprinse cureaua de zgarda lui Viteaz şi-l trimise liber înainte.

— Urma, urma ! Caută urma !

Recăpătîndu-şi libertatea, cîinele porni glonţ în direcţia pădurii întunecoase de brad. „Ciobanul", care se pitise acolo, sări în picioare şi se repezi spre un pin gros, ca la adăpostul trunchiului să poată împuşca pe Viteaz. Dar nu mai apucă decît să ducă pistolul la ochi. Cîinele se năpusti asupra lui şi-şi înfipse colţii în braţul drept al „Ciobanului". Scoţînd un urlet de durere şi scăpînd arma, omul începu să dea cu picioarele în cîine, străduindu-se să scape din strînsoarea lui.

Dar Smolearciuk alergă repede în ajutorul animalului, se aruncă asupra duşmanului şi cît ai clipi îl legă fedeleş. Poruncind cîinelui să stea jos, trase o rachetă, ca să-l înştiinţeze pe comandantul pichetului că urmărirea s-a încheiat cu succes. Viteaz stătea ascultător la picioarele plutonierului. Tremura tot de îndîrjire, de-o sete de luptă nepotolită.

Făcîndu-şi drum prin hăţiş, în poieniţă se ivi Tiulpanov. Dădu cu ochii de infractorul legat şi se opri în loc

împietrit. Pentru prima oară în viaţa lui vedea un duşman viu.

— Uită-te bine la tîlharul ăsta, îi spuse Smolearciuk şi caută să-ţi întipăreşti bine în minte înfăţişarea lui, a acestui prim infractor pe care ai pus mîna.

— Parcă eu am fost acela care ?...

Pe faţa cinstită, deschisă, a tînărului grănicer se vedea limpede sentimentul pe care-l încerca. Înfrîngîndu-şi ruşinea şi buimăceala declară cu tărie :

— Tovarăşe plutonier, eu n-am avut nici un merit în această operaţie.

Infractorul gemu greu şi scoase un horcăit.

Fără a bănui că spionul trage să moară, Smolearciuk îi aruncă peste umăr o privire plină de dispreţ.

În clipa următoare, rupînd cu zgomot crengile tufişului, în poiană se ivi un cal negru, ţintat în frunte, călărit de Sapoşnikov, care părea una cu calul. Smolearciuk raportă :

— Tovarăşe căpitan, infractorul a fost făcut inofensiv. L-am prins viu.

Comandantul pichetului descălecă şi se opri în faţa „Ciobanului". Dar omul murise.

Sapoşnikov se uită întrebător şi uimit la Smolearciuk, pe faţa căruia se citea o mare nedumerire şi descurajare.

— L-am prins viu, tovarăşe căpitan. Pe cuvîntul meu de onoare ! încercă să se justifice plutonierul. N-o să găsiţi pe trupul lui nici o rană.

Sapoşnikov pipăi pulsul infractorului şi-i privi ochii prinşi de încremenirea morţii.

— O paralizie a inimii sau... otravă.

— Da' cînd a avut timp ? Doar avea mîinile legate.

Sapoşnikov scoase cu prudenţă din geanta diversionistului o grenadă căreia îi scoase capsa, făcînd-o astfel inofensivă.

— E bine echipat ! spuse el. Unde s-o fi ducînd ? Şi ce misiune o avea ? Stătu o clipă, apoi întinse mîna tînărului soldat : Felicitările mele, tovarăşe Tiulpanov, ai început bine ! Iar pe dumneata, tovarăşe plutonier, te

felicit pentru prinderea celui de al patruzecilea infractor. Al patruzecilea... şi ultimul.

— În ceea ce priveşte cifra,n-am nimic de obiectat. Cît despre faptul că ar fi ultimul... Smolearciuk îşi potrivi gluga, îşi trecu mîna prin păr şi luă poziţia de drepţi. Tovarăşe căpitan, vă rog să interveniţi la forurile în drept ca să fiu menţinut în serviciu, ca reangajat.

Saposnikov îi întinse mîna :

— Voi sprijini cu multă plăcere cererea dumitale, tovarăşe Smolearciuk. Tăcu o clipă, apoi adăugă zîmbind : Îţi mărturisesc deschis că pînă în ultima clipă n-am crezut că vei părăsi pichetul.

— Era cît pe-aci să-l părăsesc, dar... dar am înţeles că n-am făcut încă tot ce trebuie la graniţa noastră.

— Aici n-ai dreptate ! Vrei să spui că asta nu este o treabă bună ? Saposnikov făcu un semn cu capul în direcţia diversionistului mort. Să faci inofensivi patruzeci de nemernici de teapa lui, nu-i uşor lucru ! Poate că astăzi ai împiedicat aruncarea în aer a unei uzine electrice sau o catastrofă de cale ferată...

— Aşa o fi... — spuse Smolearciuk — da' oricum, mi-au mai rămas încă multe de făcut, aici, la graniţă.

C A P I T O L U L XIII

În zori de zi, generalul Gromada, colonelul Şatrov şi maiorul Zubavin sosiră la faţa locului, în Pădurea Neagră, unde zăcea cadavrul infractorului. Înafară de comandantul pichetului şi de grăniceri se mai afla acolo şi şeful statului-major al detaşamentului. După ce primi raportul, Gromada întrebă cu ochii la cadavru :

— Era singur ?

— Deocamdată nu se ştie, tovarăşe general.

— Organizaţi neîntîrziat cercetarea urmelor în direcţie opusă.

— Am înţeles ! Îmi permiteţi să trec la îndeplinirea ordinului ?

— Te rog. Aştept raportul dumitale la raion.

Peste cîteva minute, însoţit de căpitanul Sapoşnikov, de plutonierul Smolearciuk şi de Viteaz, şeful statului-major al detaşamentului se afunda în pădure.

Gromada pufăi supărat din luleaua lui scurtă, care nu se stingea niciodată, trimiţînd nori de fum spre Şatrov şi Zubavin, şi spuse înciudat :

— De, tovarăşi cekişti, v-au cam stricat afacerea grănicerii. Infractorul nu va spune nimănui încotro şi către cine se îndrepta. N-are nici o urmă de rănire cu armă de foc ori de baionetă şi totuşi a murit.

Făcu semn grănicerilor care păzeau cadavrul să se retragă.

Generalul, colonelul şi maiorul se apropiară cu o expresie de scîrbă pe obraz de sîngerul înflorit sub care-şi găsise cel din urmă adăpost „Ciobanul", vestitul contrabandist şi specialist în treceri frauduloase peste graniţă, care nu putuse fi prins niciodată. O mînecă a hainei şi un crac al pantalonului îi fuseseră sfîşiate de colţii lui Viteaz. Zăcea cu faţa în sus, cu mîinile legate, răsucite convulsiv la spate. Picioarele scurte şi groase, legate strîns, erau îndoite pînă aproape de bărbie. Obrajii puhavi i se umflaseră şi se înnegriseră. Nasul borcănat, cu un neg mare pe nara dreaptă, era deplasat de la locul lui, şi, datorită acestui lucru, părea că toată faţa i se schimbase. Pe buza de jos se vedeau semne de muşcături şi urme de sînge negru, închegat. Ochii mici, căzuţi în fundul capului, se ascundeau în dosul unor ochelari cu sticle groase, cu ramă neagră de baga. Părul mortului, de-un cafeniu murdar, haina lui de culoare închisă, pieptul, capul, faţa, mîinile şi picioarele, toate erau presărate cu petalele aurii ale florilor de sînger, care se scuturau peste el.

— Să fie oare acesta omul pe care-l aşteptăm ? Sau poate e altul ? Gromada se apropie de un brad, rupse o cracă stufoasă şi mătură binişor, pînă la ultima, petalele de flori căzute pe cadavru. Aşa da, mai zic şi eu. Abia acum are înfăţişarea sa firească. Fără podoabe. Tare hîd mai e. Gromada se întoarse spre Zubavin : Tovarăşe maior, cadavrul rămîne în grija dumneavoastră. Încărcaţi-l în maşină şi trimiteţi-l la voi. Vom face acolo tot ce mai rămîne de făcut. Să mergem !

Plesnindu-şi carîmbul cizmei cu crenguţe de brad, Gromada se îndreptă către maşină.

La secţia raională a Ministerului Securităţii Statului din Iavor, cadavrul infractorului a fost supus, în primul rînd, unei amănunţite percheziţii.

Lucrul nu era de loc uşor. Trebuiau pipăite cu grijă sute de metri de cusături, ca să se vadă dacă în ele nu este ascunsă vreo bucăţică de hîrtie moale, împăturită cu grijă, cu diferite informaţii secrete pe ea. Căptuşeala trebuia descusută în întregime, ca să se controleze dacă

nu este ascuns în ea vreun mesaj sau instrucţiuni. Toate cartuşele găsite asupra infractorului fură descărcate şi cercetate cu multă răbdare ; în ele s-ar fi putut ascunde vreun mesaj cifrat. Talpa încălţămintei, branţul, ştaifurile şi flecurile de la toc trebuiau şi ele scoase şi cercetate, căci puteau ascunde vreo dovadă extrem de importantă despre activitatea duşmănoasă a infractorului. Trebuia deschis capacul ceasului şi examinat prin lupă tot mecanismul, deoarece mîna dibace a vreunui maistru ar fi putut vîrî şi acolo un ordin al centrului de spionaj. Trebuiau examinate cu mare grijă toate bancnotele, căci şi ele ar fi putut ascunde informaţii scrise cu cerneală simpatică. În sfîrşit, trebuia cercetat orice obiect găsit la infractor, în speranţa că acesta va ajuta la dezlegarea misterului de care era înconjurat. Şi în sfîrşit, mai trebuia să se facă autopsia mortului şi să se trimită la analiză de laborator conţinutul stomacului său.

După o muncă îndelungată şi stăruitoare depusă de Zubavin şi de ajutoarele sale, pe masa acoperită cu o foaie de cort se aflau un emiţător de radio portativ, cîteva chei de cifru şi coduri secrete, o schemă de recepţie şi emisie a radiogramelor, o importantă sumă de bani, un paşaport, un carnet militar şi-o adeverinţă, eliberată de-un colhoz, pe numele de Andrei Andreievici Solonceak, un revolver cu cartuşele respective, două grenade, un cuţit şi o scrisoare cifrată din partea centrului de spionaj, adresată lui „Homer". În modul cel mai serios din lume, „Numărul 21" dădea instrucţiuni amănunţite rezidentului său folosit ca momeală.

În timp ce medicul făcea autopsia cadavrului la secţia medicală a detaşamentului de grăniceri (după o cercetare sumară se ajunsese la concluzia că infractorul s-a otrăvit), Gromada şi însoţitorii săi stăteau de vorbă în biroul lui Zubavin.

— Acum sîntem pe deplin lămuriţi, spuse Zubavin. Avem o dovadă convingătoare că rezidentul este Batura.

Gromada îi răspunse printr-o privire dojenitoare, privirea cu care de obicei un tată sever îl opreşte pe fiul

său, insuficient de clarvăzător, să se hazardeze în afirmaţii — o privire tăcută, dar cît se poate de grăitoare, care părea să spună : „Te bucuri cam prea repede, fiul meu".

Şatrov stătea într-un colţ al canapelei, uitîndu-se ţintă în fundul paharului cu ceai, cu buzele strînse, cu fălcile încleştate. Din cauza încordării, pe tîmple îi apăruseră mici vinişoare albastre. Se gîndea, analiza, se îndoia, căuta să ghicească, să demonstreze, se combătea singur, căuta să se convingă.

Privirea generalului şi tăcerea distantă a colonelului îl puseră pe Zubavin pe gînduri. „Ce-o fi la mijloc ? se gîndi el îngrijorat. De ce oare nu vor să fie de acord cu mine nici acum ? Cum de nu s-a convins, faţă de asemenea dovezi, cum ar fi aparatul de radio, banii şi instrucţiunile trimise de la centrul de spionaj străin ?" Zubavin era obişnuit să nu înlăture o versiune posibilă, mai înainte de-a se convinge definitiv că e lipsită de temei. De aceea continuă cu o aparenţă de siguranţă :

— Mie mi se pare că de-acum încolo Batura nu mai prezintă pentru noi nici un fel de interes, în ceea ce priveşte operaţiile viitoare. Să-l arestăm şi să-l trimitem în faţa tribunalului. Avem dovezi mai mult decît suficiente de vinovăţia sa.

— Exact, spuse generalul reluînd cuvintele maiorului, ai spus bine, mai mult decît suficiente. Tocmai asta nu-mi place mie, Evgheni Nikolaevici.

Colonelul Şatrov nu zise nimic nici de data aceasta. Tăcea, privind mereu în fundul paharului în care ceaiul se răcise de mult.

— Ce anume nu vă place dumneavoastră, tovarăşe general ? întrebă Zubavin, din ce în ce mai nedumerit. De fapt, întrebarea nu mai avea nici un rost : ghicise şi el ce anume nu-i plăcea generalului.

— Trebuie să priveşti lucrurile cu un ochi mai pătrunzător, Evgheni Nikolaevici. Vezi grămada aceasta de corpuri delicte ? spuse Gromada. După părerea mea, aici este ceva care n-a fost tocmai bine chibzuit. Crezi că centrul de spionaj nu şi-a dat seama că în cazul cînd

toate acestea vor ajunge în mîinile serviciului nostru de informaţii, căderea rezidentului şi a agenturii sale este iminentă ?

Gromada suflă în direcţia lui Şatrov fumul pipei sale negre şi-l împrăştie cu mîna.

— Tovarăşe colonel, aveţi cuvîntul !

Şatrov ridică privirea, cercetă cu un ochi distrat „zestrea" spionului întinsă pe masă şi spuse :

— Nici mie nu-mi plac toate astea, tovarăşe general. Dar mai mult ca toate îmi displace altceva. De ce şi cînd s-a otrăvit acest trimis al „Numărului 21" ? Îmi veţi spune că a strivit în dinţi o fiolă cu otravă, fiindu-i teamă să încapă viu pe mîinile grănicerilor. Dar eu nu pot fi de acord cu această afirmaţie.

Zubavin pricepu pe loc ce cale complicată a parcurs raţionamentul lui Şatrov. Era acum şi el în stare să răspundă la întrebarea pusă de colonel ; tăcea însă, socotind mai prejos de demnitatea lui să profite de roadele gîndirii altuia.

— De ce nu pot fi de acord cu asemenea obiecţiuni ? urmă Şatrov. Din două motive : în primul rînd, în gura infractorului nu s-au găsit cioburile fiolei care a conţinut otrava. Iar în al doilea rînd, umblînd după urmele infractorului, am constatat cît de anevoie a înaintat el, mai cu seamă pe ultimele două sute de metri. Aşa cum umbla el, nu putea să meargă decît un om rănit de moarte. Îmi veţi spune poate că, în ultimul moment, văzînd că e încolţit, s-a apărat cu înverşunare şi a încercat chiar să împuşte cîinele. Dar aceasta nu dovedeşte nimic : deznădejdea îi sporise forţele. Aşadar, grănicerii l-au legat pe infractor în clipa cînd acesta intrase în agonie. Cu alte cuvinte, se otrăvise cu mult înainte de-a fi simţit că nu mai are nici o scăpare. Mă întreb atunci de ce a făcut-o ? Pentru care motiv s-a otrăvit ? Şatrov zîmbi. S-o fi săturat de viaţă ? Nu prea-mi vine să cred. Ar trebui să căutăm o altă explicaţie. După părerea mea...

Şatrov se întrerupse, aţintindu-şi privirea asupra unui căpitan care tocmai intra în birou. Era medicul care

făcuse autopsia cadavrului, şeful secţiei sanitare a detaşamentului de grăniceri. Se apropie în tăcere şi puse în faţa generalului o coală de hîrtie, conţinînd concluziile medicilor cu privire la rezultatele autopsiei. Gromada citi cu atenţie hîrtia, apoi spuse :

— Presupunerile noastre au fost confirmate. Otrava a fost absorbită, împreună cu o cantitate de coniac, cu două ceasuri înainte de deces.

— Şi, desigur, n-a fost luată de bunăvoie, urmă Şatrov. Cineva a turnat în coniac o otravă cu acţiune lentă. Cine a fost acela ? Omul care a mînat din spate această vită, acest animal de jug, omul care joacă cu noi un joc tare. Într-un cuvînt, sînt pe deplin convins că pînă acum, centrul de spionaj al lui Craps a încercat să ne prostească. „Homer" nu este nicidecum rezident, ci o simplă sperietoare de ciori. Iar omul acesta otrăvit nu este un agent de legătură, ci un om de paie. Amîndoi au servit drept paravan pentru ceilalţi agenţi care activează în cadrul operaţiei denumită „Primăvara în munţi", şi misiunea lor a fost aceea de-a crea o divergenţă. Craps l-a sacrificat pe individul acesta ca să salveze interese mai mari. Scopul scuză mijloacele. Ce avem de făcut acum ? întrebă Şatrov cu ochii la general.

Deşi întrebarea era cît se poate de serioasă şi de importantă, Gromada izbucni în rîs :

— Ce avem de făcut ? Ce-am făcut şi pînă acum. Să le dăm impresia că ne lăsăm prostiţi. Adică să ne facem că într-adevăr l-am luat pe „Homer" drept rezidentul adevărat, iar între timp să luăm măsuri pentru găsirea adevăratului rezident şi să precizăm poziţiile de plecare ale „Primăverii în munţi". Ce calcul şi-a făcut centrul de spionaj „Sud" trimiţîndu-l pe acest pretins agent de legătură la pretinsul rezident ? După părerea mea, Craps era convins că trimisul său va cădea în mîinile noastre, că nu-l vom prinde viu şi vom fi în culmea fericirii descoperind asupra lui atîtea dovezi că nenorocitul se ducea la rezidentul Batura. Ce calcul şi-a făcut mai departe Craps ? Îşi închipuie că noi ne vom con-

centra acum îndeosebi atenţia asupra lui Batura. Să nu înşelăm aşadar aşteptările „Bizonului" ! Batura să rămînă deocamdată în libertate. Acum nu ne mai poate scăpa şi în momentul de faţă nu mai prezintă nici o primejdie. După părerea mea trebuie să organizăm urmărirea acestui cerşetor într-un mod mai făţiş, lăsîndu-i impresia adevăratului rezident din Iavor, pe care deocamdată nu-l cunoaştem, că am căzut în cursa ce ne-a întins-o Craps. Aveţi vreo obiecţiune ?

Apariţia în biroul lui Zubavin a şefului de stat-major al detaşamentului de grăniceri întrerupse consfătuirea.

— Tovarăşe general, ordinul dumneavoastră a fost îndeplinit. Îmi permiteţi să raportez ?

— Poftim !

— În timpul examinării urmelor infractorului în direcţie opusă, pe povîrnişul muntelui a mai fost descoperită o urmă. Presupunem că cel de-al doilea infractor a trecut graniţa călare pe cel care a fost prins.

— Imposibil ! exclamă oarecum supărat Gromada. După experienţa nereuşită a lui „Columbus" mai puteţi crede că spionii trec graniţa după metoda lui ? E cu neputinţă, repetă generalul. Ar fi prea primitiv ! Prea după şablon ! Unde este plutonierul Smolearciuk ?

— Urmăreşte a doua urmă. Dar aceasta a fost atît de bine tratată cu chimicale, încît Viteaz abia se descurcă. Toată speranţa ne este Smolearciuk. Mai aveţi să-mi ordonaţi ceva, tovarăşe general ?

Gromada se întoarse spre Şatrov şi Zubavin :

— Să mergem şi noi pe graniţă !

După cum se obişnuieşte în asemenea cazuri, se dădu ordin de cercetare amănunţită a împrejurimilor.

Dar cercetările care ţinură timp de mai multe zile şi în care fu antrenat întregul efectiv al trupelor de grăniceri nu dădură nici un rezultat. Al doilea infractor care trecuse clandestin graniţa dispăruse fără urmă.

CAPITOLUL XIV

Moartea călăuzei fusese prevăzută în planul de operații „Primăvara în munți“ la capitolul rezervat lui Dubașevici, pe care „Bizonul“ îl desemnase ca prim-adjunct al lui John Fayne. După ce i-a dat „Ciobanului“ să bea coniac otrăvit, Dubașevici, pe numele lui conspirtiv „Învățătorul“, și-a luat rămas bun de la el și apoi și-a continuat drumul singur, aventurîndu-se pe teritoriul sovietic, fără să se abată de la itinerariul indicat de „Bizon“. Ocoli orașul Iavor și ajunse, străbătînd livezile colhozurilor, la rîul Kamenița, pe malul căruia trecea o linie ferată. Profitînd de primul tren de marfă care trecu, se urcă în el și se îndreptă spre nord. Ajungînd într-o gară mică din munți, se dădu jos din marfar și se sui în personalul de Iavor-Lvov. Sosi în acest oraș cu o populație de mai multe mii de suflete dis-de-dimineață. Aici se simțea în siguranță. „Bizonul“ îi asigurase la Lvov un adăpost sigur. Fu primit în gazdă la un mecanic de la garajele căilor ferate din Lvov, vechi agent al serviciului de spionaj „Sud“, încă de pe vremea lui Pilsudski. Proprietarul acestei locuințe conspirative i-a dat „Învățătorului“ demîncare și o odaie să se odihnească. După cîteva ore și-a trezit musafirul și i-a pus în față un teanc de hîrtii :

— Poftim toate actele dumitale. Cu ele poți să-ți faci formele de angajare în serviciu.

După ce şi-a studiat bine actele, ticluite cu multă măiestrie pe numele lui Nikolai Grigorievici Stupak, şofer de mîna întîi, originar din regiunea Kievului, „Învăţătorul“ se angajă la lucru. Formele de angajare s-au făcut uşor, întrucît s-a ocupat de ele acelaşi mecanic care ţinea şi locuinţa conspirativă. Stupak a fost angajat într-un post de şofer, dîndu-i-se în primire un camion mare pentru cărat lemne, bani de deplasare, o adeverinţă şi o foaie de drum, apoi, aprovizionîndu-se cu benzină, şi-a luat alimentele trebuitoare, şi-a urcat în cabină geamantanaşul său vechi şi a plecat într-o cursă lungă — în raionul Iavor din Ucraina Transcarpatică, unde feroviarii din Lvov exploatau cu forţe proprii parcela de pădure care li se repartizase. După ce a trecut Carpaţii, „Învăţătorul“ a pornit cu maşina, ziua-n amiaza mare, pe pămîntul pe care cu o săptămînă mai înainte umblase cu frica-n sîn, călătorind pe ascuns, în miez de noapte.

La Iavor a trecut pe la librăria „Oficiului de Difuzare a Cărţii“ şi-şi cumpără numai aşa, de formă, un ghid al regiunii transcarpatice. În acelaşi timp, supunîndu-se instrucţiunilor primite de la „Bizon“, reuşi să-i comunice „Crucii“, în limbaj cifrat, următoarele : „Sînt „Învăţătorul“, agent al centrului de spionaj. După cum vezi, am reuşit să trec cu bine graniţa, mi-am aranjat identitatea şi am trecut la îndeplinirea părţii ce-mi revine din planul „Primăvara în munţi“. La rîndul său, Krîj i-a răspuns „Învăţătorului“ printr-un semnal convenţional care însemna : „Am înţeles totul. Şeful dumitale, „Muntenegreanul“, a reuşit să ajungă cu bine la Iavor ; îţi trimite salutări şi ordinul să operezi după cum v-aţi înţeles. Dacă vei avea dificultăţi, treci pe-aici şi vei primi prin mine instrucţiuni din partea „Muntenegreanului“.

Stupak ieşi fluierînd din librărie şi porni mai departe.

Parcela de pădure unde fusese el trimis pentru a transporta lemnul tăiat pînă la calea ferată se afla în valea îngustă a lui Ciornîi Potok. Şeful exploatării îşi

avea biroul şi locuinţa mai în vale, pe drumul spre Iavor, în fostul pavilion de vînătoare al unui grof ungur.

Stupak se prezentă la şeful exploatării, inginerul Borisenko, şi-i aduse la cunoştinţă scopul venirii sale. Acesta se bucură nespus văzînd că în sfîrşit i se completează micul parc de maşini, şi se arătă încîntat de înfăţişarea noului şofer.

— Splendid ! Minunat ! Ai mîncat ceva ? Dar de băut ? Eşti obosit de drum ?

— Nu-mi purtaţi de grijă, tovarăşe inginer. Sînt învăţat cu greul şi ţin la tăvăleală. Vorba ceea, am luptat eu şi pe front şi-am rezistat.

— Orice luptător este în primul rînd om. Ai venit singur ori cu familia ?

— Sînt holtei, deci am venit fără familie. Ce ordine îmi daţi, tovarăşe inginer ? întrebă Stupak respingînd politicos, dar cu hotărîre, atenţiile cu care-l înconjura noul său şef.

— În primul rînd îţi poruncesc să ai un acoperiş deasupra capului. Unde ţi-ar place să fii repartizat ? Mai aproape de Verhovina cea veşnic cu fruntea-n nori, sau pe malul Tisei ?

— Undeva mai aproape de oraş, tovarăşe inginer. Seara, după lucru, aş vrea să învăţ. Stupak îşi scărpină cu unghia palma bătătorită. Mi-am pus în gînd un lucru mare : cît stau aici, să mă pregătesc pentru admitere într-o şcoală tehnică. Aşa că de aceea vă rog să mă repartizaţi mai aproape de oraş.

— În apropierea oraşului nu cred să mai găsiţi nici un apartament liber fiindcă, după cîte ştiu eu, toate au fost repartizate. Vii cam tîrziu, tovarăşe Stupak. Dar n-are nimic, o să facem noi ceva.

— Auzeam şoferii că ar mai fi ceva loc în casa cantonierului Dudari, sugeră Stupak.

— Ai dreptate ! Uitasem de tot ! se bucură inginerul. O să te trimit la familia Dudari. Sînt oameni de treabă. Du-te la ei şi spune-le că te-am trimis eu să stai acolo în

gazdă. Ne-am înţeles noi mai înainte, fiindcă ne aşteptam să mai vină oameni.

Stupak clătină din cap în semn de refuz categoric :

— Nu mă duc. Cum să merg aşa, cu mîna goală, tovarăşe inginer ? Cît ar fi ei de binevoitori, dar oamenii nu m-au văzut niciodată. Vă rog să-mi daţi dumneavoastră cîteva rînduri pentru ei.

Inginerul Borisenko izbucni în rîs :

— Ia te uită, frate dragă, eşti şofer şi totuşi ai apucături de birocrat ! Bine, îţi dau eu un bileţel. O să le scriu şi celor de la pichetul de grăniceri ca să-ţi dea un permis de liberă trecere. Dă-mi actele dumitale.

Inginerul Borisenko era un om bun şi deschis la suflet. Se aşeză la masă şi scrise un bileţel scurt, în care îl ruga în termenii cei mai călduroşi pe Ivan Vasilievici Dudari să-l adăpostească în casa lor, pe timp de-o lună, o lună şi jumătate, pe şoferul Nikolai Grigorievici Stupak, de care inginerul avea nevoie la exploatare.

Lăsîndu-şi maşina în curtea birourilor exploatării, „Învăţătorul" porni spre familia Dudari cu geamantanaşul său într-o mînă şi bileţelul inginerului Borisenko în cealaltă. Era cît se poate de liniştit şi nici prin gînd nu-i trecea că acolo îl aşteaptă distrugerea lui şi-a altora ca el.

Casa lui Dudari era aşezată lîngă calea ferată, într-o poieniţă din mijlocul codrului bătrîn, înconjurată de trunchiuri răşinoase de molift, jupuite de scoarţă, cu lemnul bătînd în argintiu din cauza ploilor şi-a soarelui.

Într-un colţ al curţii, aproape de calea ferată, se afla micuţa staţiune meteorologică şi, înconjurată de un gard de uluci, se ridica gospodăria Alionei, fiica lui Ivan Vasilievici şi soţia plutonierului Smolearciuk.

Cu un carneţel şi-un creion în mînă, Aliona trecea de la un aparat la altul, notînd datele indicate de termometru, hidrograf şi barograf. Din desişul pădurii auzi deodată, din ce în ce mai tare, un fluierat vesel şi tropăit de cizme grele pe pămîntul bătătorit. „E Andrei !" se bucură Aliona. Alergă spre gard, încrucişă

brațele pe capetele ascuțite ale ulucilor și așteptă zîmbind ivirea soțului. Dar de după copaci nu se arătă Smolearciuk cel domol și așezat, ci un om înalt, cu gîtul lung, sprinten în mișcări, îmbrăcat cu o haină de stofă cafenie. Ducea în mînă un mic geamantan uzat. Cu un oftat de dezamăgire, Aliona se depărtă de uluci și-și reluă ocupațiile întrerupte. O clipă, zîmbetul îi pierise de pe buze.

Omul cu haină cafenie se opri la gardul stațiunii meteorologice și-și puse geamantanul jos.

— Bună ziua ! spuse el, scoțîndu-și din cap șapca veche, ieșită de soare, și trecîndu-și mîna prin părul des, ușor ondulat.

Aliona se opri o clipă din treburile ei și-i răspunse destul de rece.

Dar necunoscutul nu pleca. Se uita în tăcere la tînăra femeie și-i zîmbea, de parcă ar fi cunoscut-o de cînd lumea și foarte bine. Lucrul acesta o uimi pe Aliona, care se simțea oarecum stingherită.

— Dacă sînteți bună, spuneți-mi, vă rog, ce vreme o să avem mîine ? întrebă trecătorul zîmbind mereu.

Deși intimidată, Aliona răspunse totuși ironic și cu îndrăzneală :

— Ploaie, tunete și fulgere.

— „Frumoasă-i ploaia de primăvară“... declamă trecătorul. Îmi dați voie să intru, Aliona Ivanovna ? Și fără să mai aștepte răspunsul, își luă de jos geamantanul, împinse portița și intră în curte. Să nu vă mire, tînără gazdă, că vă cunosc, în timp ce dumneavoastră nu mă cunoașteți. Mi-a vorbit de dumneavoastră șeful nostru, inginerul Borisenko. V-a trimis o scrisorică. Poftim !

Aliona se întoarse cu spatele spre soare, pentru a-și feri ochii de lumina lui orbitoare, scoase biletul din plic și-l citi.

— Ei, Aliona Ivanovna, care este verdictul dumneavoastră ?

Aliona sui în cerdacul casei cu stîlpi de lemn sculptați frumos și deschise larg ușa :

— Intraţi vă rog şi socotiţi-vă aici ca la dumneavoastră acasă.

Stupak pătrunse într-o odaie mare, scăldată în razele soarelui de mai. Pereţii încheiaţi din bîrne de molift, alese una şi una, aveau o culoare gălbuie, ca a mierei de mai. Duşumeaua şi tavanul erau făcute din scînduri late, tăiate din pini groşi, pe care abia i-ar fi cuprins doi oameni în braţe. Nimic nu era vopsit şi totul era făcut din lemn, dar casa strălucea de curăţenie şi toate răspîndeau o mireasmă de prospeţime, de tinereţe fără bătrîneţe, deşi această casă avea pe puţin cincizeci de ani de viaţă. Părea că cei care locuiesc aici nu fac altceva de dimineaţă pînă seara, decît să frece, să spele şi să lustruiască lemnul din care era făcută casa.

Stupak îşi scoase haina şi şi-o agăţă într-un cui de lemn, bătut într-o grindă din colţul odăii.

— Unde am nimerit eu oare ? se minună el, rotindu-şi privirea în jur. Asta nu mai e casă de om, ci stup de albine ! Aşa minune de locuinţă mai zic şi eu !

Aliona se bucură că musafirul şi-a dat seama dintr-o privire şi a apreciat cum se cuvine osteneala tatălui ei, meşter iscusit în sculptatul lemnului, ca şi vrednicia gospodinei, care nu-şi cruţa nici timpul, nici săpunul, nici mîinile.

— La noi, în Verhovina, toată lumea trăieşte astfel, răspunse Aliona.

— Nu chiar toată lumea, Aliona Ivanovna. În anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei am luptat şi eu în Verhovina şi am văzut destule căsuţe, colibe şi bordeie, cu pereţii înnegriţi de fum.

Convorbirea aceasta prietenoasă dintre gazdă şi musafir fu întreruptă deodată de-un sunet marţial de tulnic. Venea de undeva de sus, parcă din tavan. Izbucnise atît de neaşteptat şi de ameninţător, încît pînă şi Dubaşevici, care era oricînd pregătit pentru orice surpriză, se sperie atît de tare, încît n-avea cum să mai ascundă acest lucru. Aliona se grăbi să-l liniştească :

— Nu vă fie teamă, tovarăşe, este tata...

— Mă cheamă Stupak, Nikolai Grigorievici... Dar ce-a fost asta? întrebă el, privind tavanul.

— V-am spus, tata încearcă un tulnic nou. Tulnicul este un fel de bucium ciobănesc ceva mai lung

— Aha! Tatăl dumitale face tulnice?

— Da. Îl cunosc toţi ciobanii din Verhovina! spuse cu mîndrie Aliona. Nu-şi face tulnicele decît din gromoviţă.

— Gromoviţă [1]? Asta ce-o mai fi?

— Un copac pe care l-a lovit trăsnetul.

— Foarte interesant... Dar cum reuşeşte tatăl dumitale să facă tulnice şi în acelaşi timp să-şi vadă şi de serviciul lui la căile ferate?

— Tata se pricepe la toate. E mare meşter. Vînează, prinde păsări şi e un pescar îndemînatic. Ştie să sculpteze în lemn şi-i bun căutător de urme.

— Bravo lui! Dubaşevici îşi trecu limba peste buzele uscate. Aliona Ivanovna, aveţi puţină apă în casă?

— Vă aduc îndată.

Aliona ieşi grăbită din odaie, petrecută de privirile pline de admiraţie ale lui Dubaşevici. „Frumoasă femeie!" îşi zise el şi se apropie de fereastră. În faţa lui se deschidea o privelişte minunată, chiar asupra obiectivului de dragul căruia Dubaşevici venise în Ucraina Transcarpatică: la poalele unui munte împădurit se zărea bolta de granit afumat de la intrarea tunelului de cale ferată.

Geamurile casei prinseră deodată să tremure uşor. Podelele de brad vibrară sub picioarele lui Dubaşevici, iar gura neagră a tunelului se albi de aburi. O locomotivă ţîşni afară din strîmtoarea de granit a subteranei, împrăştiind nori groşi de abur, spintecînd văzduhul cu fluieratul ei ca o chemare prelungă, triumfătoare.

Dubaşevici scoase un port-ţigaret de metal, în care era montat cu multă îndemînare un aparat fotografic minuscul, încărcat cu o micropeliculă. Fotografie trenul la ieşirea din tunel şi-şi aprinse o ţigară.

---

[1] În ruseşte, grom înseamnă trăsnet. (n.t.)

Scoţînd scîntei de sub saboţii frînelor, marfarul ieşi cu un duduit vesel în lumina soarelui şi trecu ca un bolid prin faţa casei.

Aliona se întoarse cu un căuş de lemn plin cu apă de izvor limpede şi rece ca gheaţa. Stupak o bău, mulţumi cuviincios gazdei şi spuse arătînd cu capul spre fereastră, prin care se vedea vagonul de la coada trenului :

— A plecat peste graniţă, la prietenii noştri.

— Trec pe aici destule, zi şi noapte. Ne-am învăţat cu ele.

— Foarte rău. Nu trebuie să bagatelizăm asemenea lucruri. Iată, vedem cu ochii cum s-a înfăptuit visul marilor noştri învăţători. Musafirul aruncă în jurul lui o privire şi spuse cu oarecare nerăbdare : Unde vreţi să mă instalaţi, Aliona Ivanovna ?

— Îndată vă spun. Apoi, scoţînd capul pe fereastră, strigă : Tată !

Drept răspuns, se auzi din nou glasul gros al tulnicului, care părea că spune : „Te aud, spune-mi ce vrei".

— Vino-ncoace, tată, că avem un oaspe !

Pe scara de lemn, care ducea din cerdacul înalt către podul casei, se auziră paşi greoi. În odaie intră Ivan Vasilievici Dudari, îmbrăcat în uniforma lui veche de feroviar, încins cu un şorţ de doc, din buzunarul căruia ieşeau afară cuţitele a şase dălţi felurite, o daltă mai mare, un compas de lemn şi un metru de dulgher. După urechea dreaptă a meşterului era înfipt un creion de tîmplărie de dimensiuni uriaşe, cu o mină groasă, cam cît degetul mic de la mînă. Între dinţi ţinea o lulea scurtă, afumată, ciobită, care părea a fi de-o vîrstă cu proprietarul casei.

Dudari privi tăcut la străin. Apoi îşi mută fără grabă privirea întrebătoare asupra fiicei sale.

— Tovarăşul este Nikolai Grigorievici Stupak, de meserie şofer. Va locui de azi încolo la noi. A fost trimis de inginerul Borisenko.

Auzind pronunţîndu-se numele inginerului Borisenko, ochii severi ai lui Dudari părură a se îmblînzi deodată, dar nu se grăbi totuşi să-şi îndeplinească îndatoririle de

gazdă. Îşi scoase şorţul, îl agăţă în cui şi se scutură pe prag de talaşul care i se prinsese de haină.

Dubaşevici aruncă o privire furişă spre tînăra gazdă, care părea să-i spună : „Salvează-mă că numai în tine mi-e nădejdea".

— Tată, omul acesta ne-a fost trimis de inginerul Borisenko, repetă Aliona. E şofer la exploatarea forestieră. Îl cheamă Nikolai Grigorievici Stupak.

— A, da ? Bună ziua ! Şi bătrînul îi întinse lui Stupak o mînă mare, bătătorită şi neagră. Bună ziua, Nikolai Grigorievici, adăugă el, de rîndul acesta mai blînd, în măsura în care vocea lui aspră putea să pară blîndă. Odată ce te-a trimis inginerul Borisenko, eşti binevenit în casa mea. Unui om ca dînsul nu i se refuză nimic. De unde ne vii, Nikolai Grigorievici ?

— De la Lvov.

— Eşti chiar de acolo de fel ?

— Nu, sînt din locuri mai depărtate, din Ucraina Răsăriteană. M-am născut la Kiev, pe malul Niprului, în stepele ucrainene.

— Ei, şi îţi place pe la noi pe-aici ?

— Foarte mult. Privesc şi nu mă satur. Mare şi frumoasă e ţara noastră, dar ţinut mai frumos ca Ucraina Transcarpatică nu cred că mai avem.

— Ai venit pentru prima oară prin părţile noastre ?

— A, nu ! Am mai fost şi înainte. În anii războiului. Şi Dubaşevici îşi duse mîna spre pieptul lui pe care strălucea ordinul „Steaua Roşie". Steluţa asta, aici am primit-o. Pentru luptele înverşunate la care am luat parte în munţii ăştia.

Fără să vrea, apărîndu-se numai instinctiv, Dubaşevici atinsese coarda cea mai sensibilă a fiinţei lui Ivan Vasilievici, care vibra de dragoste şi recunoştinţă faţă de Armata Sovietică.

Ivan Vasilievici se uita la pieptul combatantului, la steluţa lui şi prin faţa ochilor păreau că i se perindă imaginile unui trecut îndepărtat. Îşi aminti de anii sîngerosului regim hortist, de batjocurile pe care le-a îndurat în cursul întregii sale vieţi de la asupritorii străini, de

noaptea aceea întunecoasă şi ploioasă din toamna anului 1944 cînd, în sfîrşit, se terminase cu această înrobire, cînd trupele sovietice au păşit pe pămîntul mult încercat al Ucrainei Transcarpatice.

— În ce munţi ai luptat, Nikolai Grigorievici ?

— Pe aici, în Verhovina.

Bătrînul atinse uşor cu mîna „ordinul" care strălucea pe pieptul şoferului.

— Te pomeneşti că ai luptat pentru eliberarea mea şi a Alionei ?

— Se prea poate, se bucură Dubaşevici.

— Cinci zile şi cinci nopţi am stat ascunşi prin păduri de frica nemernicilor. Cinci zile şi cinci nopţi v-am aşteptat.

— Ne-aţi aşteptat, şi încă destul de mult, Ivan Vasilievici, răspunse zîmbind musafirul. Aţi trăit rupţi de Ucraina timp de o mie de ani. Şi Dubaşevici îl îmbrăţişă pe bătrîn cu o duioşie cam nelalocul ei. Cred că acum vom rămîne uniţi pe vecie.

— Doamne-ajută...

— Te-o ajuta el şi Dumnezeu, dar mai bine ar fi să te ajuţi singur.

— Ai dreptate, fiule. Ei, dar să mergem, să-ţi arăt noua ta locuinţă.

Suiră într-o odăiţă de lîngă pod. Şi aici, totul era făcut din lemn geluit, frecat şi spălat, şi aici domnea aceeaşi curăţenie exemplară ca în odăile de jos. Fereastra era acoperită de-o perdea albă, din pînză de casă brodată. Pe jos, preşuri de lînă. Peste saltea era întins un macat galben, vopsit în casă. În colţul odăii era un lavoar de lemn, cu un lighean şi-o cană de faianţă. Pe un cui, tot de lemn, sta agăţat un ştergar alb ca zăpada, brodat cu nişte păsări semănînd a cocoşi de munte.

— Iată, spuse gazda, s-o locuieşti sănătos, Nikolai Grigorievici.

— Mă voi strădui să îndeplinesc şi chiar să depăşesc bunele dumneavoastră urări. Dubaşevici aruncă în jur o privire de prefăcută admiraţie. Cu alte cuvinte, fii binevenit în casă nouă, tovarăşe Stupak ! N-ar strica să

bem un păhărel cu ocazia asta. Scoase din geamantan o sticlă de vodcă, o pocni îndemînatic cu palma în fund şi, scoţîndu-i dopul, turnă băutura în păhăruţe de aluminiu, pe care le scoase din valiză. Amăruie, specială. Cincizeci şi opt de grade tărie. În sănătatea dumneavoastră, Ivan Vasilievici. Luaţi cît mai repede porţia.

Bătrînul clătină din cap a refuz :

— Nu, frate Mikola, la noi nu se face asta. Doar nu sîntem la cîrciumă, ci în casa lui Ivan Dudari. Iată, s-o întoarce curînd şi bărbatul Alionei de la serviciu. Ne aşezăm cu toţii la masă şi atunci o să bea cine o avea plăcere de băutura asta. Ia-ţi amăruia specială.

— Şi-aşa e bine. Fireşte că e mai plăcut să bei mai pe-ndelete.

Dubaşevici puse sticla la loc în geamantan şi scoase de acolo o cutie de carton îngustă, cu un capac elegant. Privind luleaua veche şi înnegrită a cantonierului, îi spuse :

— Ivan Vasilievici, ar cam fi timpul să vă schimbaţi aparatul de fumat. Cu aceste cuvinte îi înmînă gazdei cutia. Am cumpărat-o pentru mine, dar dumneavoastră vi se potriveşte mai bine. Să fumaţi sănătos cu ea.

Dudari deschise capacul cutiei vopsit în culori ţipătoare şi văzu înăuntru o pipă minunată, învelită în celofan, odihnind pe-o perniţă de vată colorată.

— Un astfel de cadou, mai zic şi eu ! Îţi mulţumesc ! Bună lulea.

— Comandă specială. Calitatea I.

— Mulţumesc, îţi mulţumesc din toată inima ! Dudari era încîntat de luleaua lui.

— S-o stăpîneşti sănătos, unchiule. Eu, pînă una-alta, m-aş cam răcori un pic.

Stupak se dezbrăcă pînă la brîu, turnă apă în lighean şi începu să se spele.

— Bine, răcoreşte-te, spuse bătrînul, eu mă duc jos. Te las cu bine.

— La revedere, Ivan Vasilievici.

Dudari ieşi din odaie, admirîndu-şi într-una luleaua, care, ce-i drept, era tare frumoasă. Coborî în odaia de

jos să arate şi Alionei ce dar a primit. Aici dădu peste haina cafenie a chiriaşului, pe care acesta o uitase atîrnată în cuiul de lemn. „S-o duc sus“, îşi zise Ivan Vasilievici.

Luă din cui haina de stofă căptuşită cu un material gros şi, săltînd-o în faţa ochilor, atenţia îi fu atrasă de nasturii ei. Privise nasturii fără să-şi dea seama, în mod mecanic, dar văzîndu-i, nu-şi mai putu lua ochii de la ei. Erau opt la număr şi semănau aidoma cu nasturele pe care-l găsise el cu cîteva zile mai înainte în apropierea graniţei ; la fel cu cel găsit, şi aceştia erau făcuţi dintr-un material plastic, de culoarea tutunului. Dar aceştia erau toţi la locul lor, exact cîţi trebuiau să fie la o haină, cusuţi bine cu aţă galbenă. Toţi, înafară de unul. Nasturele acesta, al treilea de sus, fusese cusut în grabă, de-o mînă neîndemînatică de bărbat, şi cu aţă neagră.

Dudari scoase din buzunarul hainei sale un nasture cafeniu, tot din material plastic. Era la fel cu ceilalţi nasturi de la haina chiriaşului. Mai avea încă prinse de el fire din aţa galbenă cu care fusese cusut la fabrica de confecţii, semănînd identic cu acela cu care erau cusuţi atît de bine ceilalţi şapte nasturi. Nasturele acela îl găsise Dudari în pădurea de lîngă calea ferată, acolo unde Ivan Vasilievici se simţea ca la el acasă. Ştia fără greşeală care pom are o creangă ruptă, care a fost jupuit de coajă, cum se aşterne muşchiul şi frunza din anul trecut, şi mai ales dacă au fost călcate de fiară sau de om. Cunoştea toate cărările din pădure, cum îşi cunoştea liniile care-i brăzdau palma. Dacă se întîmpla ca alături de cărare să apară o crenguţă ruptă, un chibrit ars, un muc de ţigară ori o bucăţică de hîrtie, Ivan Vasilievici nu avea odihnă pînă ce nu afla cine anume şi cu ce scop îi încălcase domeniile. Nu degeaba fusese poreclit „grănicer extrabugetar“. Instalase tot felul de capcane în pădure, prin apropierea casei sale, pe unde ar fi putut trece infractorii.

De obicei, un om care a trecut clandestin graniţa, o dată ce s-a depărtat de ea, se mişcă cu mai puţină pru-

denţă decît în zona de frontieră, fiindcă nu se mai aşteaptă la surprize din partea grănicerilor. Dudari cunoştea bine apucăturile acestea ale spionilor. De aceea îşi aşezase capcanele cu atîta grijă, încît infractorul cel mai dibaci să nu poată trece fără să nimerească în ele. Erau cît se poate de simple capcanele acestea şi totuşi, cît de bune se dovediseră. Se întîmpla ca un spion experimentat să atingă cu piciorul, în timp ce trecea graniţa în miez de noapte, vreo sîrmuliţă subţire întinsă între doi copaci, de-a curmezişul unei vîlcele. La capătul sîrmei se afla un clopoţel, un clopoţel din cele mai obişnuite, o talangă de acelea care se atîrnă la gîtul vacilor prin partea locului. Talanga, atîrnată la capul patului lui Dudari, l-a vestit în miez de noapte că în pădure s-a ivit un străin. Sîrma semnalizatoare putea să tacă trei sute de zile, ca să vorbească deodată în cea de-a 301-a zi. Altă dată se întîmpla ca într-o groapă săpată de Dudari pe-o cărăruie mai largă şi acoperită cu vreascuri şi muşchi, să nimerească un criminal care încerca să o şteargă peste graniţă.

Grănicerii porecliseră casa lui Ivan Vasilievici Dudari al doilea pichet, iar pe bătrîn — santinela principală pe a doua graniţă, cea apărată de localnici.

Se înţelege deci, că grănicerul benevol şi căutătorul de urme Dudari nu putea să nu observe un nasture pierdut de cineva într-o poiană din pădure, şi nu putea să nu se întrebe îngrijorat cum a ajuns acolo nasturele.

În odaie intră Aliona. Ivan Vasilievici puse haina chiriaşului pe umerii fetei şi-i spuse :

— Du-i chiriaşului avutul lui. Eu... mă duc puţin pînă la Andrei.

— Ce s-a întîmplat, tată ?

— O să afli tu mai tîrziu. Să fii cu ochii în patru ! adăugă el în şoaptă şi ieşi din casă.

Peste o jumătate de oră, bătrînul ajunse la poarta pichetului, îl chemă afară pe plutonierul Smolearciuk şi-i povesti ce ştia despre musafirul său şi despre nasturele găsit în pădure. Smolearciuk îl conduse pe pădurar la căpitanul Sapoşnikov.

Şi astfel s-a produs cea dintîi spărtură în combinaţia atît de bine ticluită de „Bizon".

Zubavin şi Şatrov hotărîră să nu-l aresteze încă pe spionul care se ascundea sub masca şoferului Stupak. Aveau tot timpul. Urma să stabilească mai întîi cu cine întreţine legături şi mai ales dacă este un simplu executant al operaţiei „Primăvara în munţi", sau unul din conducătorii ei.

A doua zi, şoferul Stupak s-a sculat cu noaptea în cap. După ce s-a spălat şi s-a îmbrăcat, a coborît încet scara, fredonînd ceva în surdină, şi în acelaşi timp ascultînd dacă nu se aude pe undeva vocea Alionei. Ieşi în cerdacul scăldat de razele soarelui. Umbra deasă şi răcoroasă a pădurii învăluia aproape toată curtea. Pe firele de iarbă străluceau ca diamantele picături de rouă. De pretutindeni se auzea ciripit voios de păsărele.

— Ce frumos e ! spuse cu glas tare Stupak, deschizîndu-şi larg braţele. Nădăjduia să-l audă Aliona. Dar tînăra femeie nu se vedea, nici nu se simţea pe nicăieri. Stupak mai rămase o clipă în cerdac,. apoi coborî treptele scării de lemn şi ieşi din curte.

Sub un şopron de scînduri, chiar lîngă linia ferată, îl zări pe cantonier. Dudari meşterea la o drezină de mînă cu roţile demontate. Cu ajutorul unei răngi de fier aşeză drezina pe şine, puse pe platforma ei uneltele şi porni în direcţia tunelului. Era atît de preocupat de treburile lui, încît nici nu observă apariţia chiriaşului său.

— Bună dimineaţa, Ivan Vasilievici !

Cantonierul ridică ochii spre el şi frînă drezina.

În suflet îi mocnea ostilitatea şi neîncrederea faţă de Stupak, dar aceste sentimente nu se oglindiră nici în privirea sa, nici în glasul ori în expresia feţei. Vînător iscusit şi vechi căutător de urme, ştia că de-o fiară primejdioasă trebuie să te apropii pe furiş, încet şi cu dibăcie, ca s-o prinzi pe neaşteptate.

— Bună dimineaţa, Nikolai Grigorievici ! îl salută el prieteneşte. Încotro aşa de dimineaţă ? Spre castelul contelui ? Ori la treabă ?

— Ai ghicit, unchiule Ivan !

Stupak se aşeză pe marginea drezinei şi-şi făcu vînt cu piciorul, proptindu-se în terasamentul liniei. Drezina porni uşor la vale, în direcţia tunelului.

Bătrînul ţinea în dinţi tot luleaua lui veche şi înnegrită de atîta fum.

— Ivan Vasilievici, tot cu luleaua dumitale străveche ai rămas ? Cu darul meu ce-ai făcut ?

— L-am pus în cufăr.

— De ce ?

— E păcat să arunci o lulea ca asta a mea. O am de mult, chiar din ziua cînd a venit pe lume Aliona mea. Să-mi fie cu iertare, dar cu luleaua asta, de-o vîrstă cu fie-mea, vreau să ajung şi pe lumea cealaltă.

— Înţeleg şi te-am iertat dinainte.

Drezina se afla acum chiar alături de intrarea întunecoasă a tunelului. Stupak scoase portţigaretul, îl deschise cu un ţăcănit uşor, apoi, aprinzîndu-şi o ţigară, sări pe pămînt şi o luă spre dreapta, pe-o cărăruie îngustă, care ducea la fostul castel al unui conte, în care era instalat acum ocolul silvic.

— La revedere şi pe deseară, Ivan Vasilievici, spuse el, făcîndu-i un semn prietenos cu mîna cantonierului.

— Unde te duci, Nikolai Grigorievici ? Să mergem mai departe cu drezina prin tunel. E mai de-a dreptul.

Dar şoferul nu apucă să răspundă. Din casa lui Dudari răzbi pînă la ei chemarea puternică a unui tulnic. Dubaşevici, deşi cunoştea acum taina acestor sunete, ascultă totuşi destul de speriat.

— E gromoviţa dumitale, spuse el după cîteva clipe. Dar cine o fi cîntînd ? Aliona ?

— Altcineva cine ? În fiecare dimineaţă îşi încearcă puterea plămînilor. Hai, suie îndărăt, Nikolai Grigorievici. Mergem prin tunel, repetă Dudari.

— Prin tunel ? Şi e mult mai scurt drumul pe aici ?

— Îl scurtăm binişor.

— Bine, să mergem dar. Stupak aruncă ţigara din care nu fumase nici jumătate şi sări pe platforma drezinei.

Pătrunseră în grota răcoroasă a tunelului. După lumina vie a zilei, întunericul de aici părea şi mai de nepătruns. Abia după ce ochii se obişnuiră puţin cu bezna subteranei, departe, în faţă, se zări arcul albastru al ieşirii din tunel.

— Într-adevăr, aici e întuneric ca într-un mormînt, spuse Stupak. Cîţi metri de pămînt avem deasupra capului ?

— Mai întîi că nu este pămînt, ci stîncă. Pe alocuri sînt 270 de metri, în alte părţi 200, sau numai 180.

— Oho ! Dar de ce oare nu e păzit un tunel ca ăsta ? Era tocmai întrebarea pe care o aştepta cantonierul.

— Cum vine asta : nu-i păzit ? răspunse el zîmbind. Dar eu ce păzesc ?

— E cam puţin, totuşi.

— Nici nu e nevoie de mai mult. Prin părţile noastre e linişte şi pace.

Lanterna cantonierului lumina bolta de beton armat, înnegrită de fum, şi pereţii de piatră ai tunelului.

Stupak arunca în jur priviri pline de prudenţă, îşi întipărea totul în minte şi calcula febril ce cantitate de dinamită ar fi necesară ca să arunce tunelul în aer, pentru a scoate din funcţiune linia care leagă Uniunea Sovietică cu Cehoslovacia şi Ungaria.

Un act de diversiune ca acela pe care se pregătea să-l săvîrşească Dubaşevici fusese pus la cale de spionajul străin în perioada care a precedat războiul ; trebuia să aibă loc cu cîteva zile înainte de declararea acestuia, în cîteva puncte de-o deosebită importanţă. Şi dacă „Bizonul“ se decisese să recurgă la un asemenea mijloc acum, pe timp de pace, aceasta însemna că are un motiv foarte puternic. Aflase că în curînd, din Uniunea Sovietică urmau să pornească trenuri cu cereale destinate Cehoslovaciei, a cărei recoltă fusese compromisă de secetă. Aceste zeci de mii de tone nu puteau fi transportate cu un singur tren. Va fi nevoie deci de mai multe garnituri. Şi dacă tunelul s-ar prăbuşi chiar în toiul acestor transporturi, ori la începutul lor, ecoul exploziei produse în Ucraina Transcarpatică avea să ajungă la Praga şi Mos-

cova, la New-York şi la Paris. „Bizonul" era sigur de acest lucru. Numai de-ar reuşi. Mobilizarea opiniei publice era un lucru de importanţă secundară. Sute şi mii de ziare din toate colţurile „lumii libere" vor trîmbiţa, ca la comandă, că Ucraina Transcarpatică este împotriva regimului sovietic, că ţăranii din Cehoslovacia nu vor să-şi semene ogoarele cu grîu rusesc, că pe întinsul pămîntului ceh, între Praga şi Bratislava, pe vechea glie a lui Ian Huss, bîntuie foametea. Aruncarea în aer a tunelului trebuia adusă la îndeplinire de Dubaşevici, şi numai de el singur. Operaţia părea să fie dintre cele mai simple. Într-o noapte, un avion special sosit din Germania de Sud urma să arunce cu paraşute în locul convenit, denumit în plan pătratul „17—23", cîteva lăzi cu dinamită. Încărcătura aceasta trebuia să aterizeze într-un desiş de pădure şi să rămînă acolo pînă la momentul oportun. Prevenit printr-o radiogramă din partea centrului de spionaj, transmisă prin „Cruce", şoferul Stupak urma să se urce în maşina lui şi să pornească spre pătratul „17—23". Aici va încărca în maşină dinamita, ambalată în chip de colete inofensive, semănînd cu nişte saci de ciment, se va întoarce acasă şi, sub pretextul orei înaintate, îşi va lăsa maşina în curtea cantonierului, ducîndu-se apoi la culcare. Noaptea, va ieşi încetişor în stradă, va aşeza drezina pe şine, va fixa pe platforma ei dinamita care avea o putere de distrugere înspăimîntătoare, apoi, fixînd alături un dispozitiv special, un fel de antenă, va împinge drezina în direcţia tunelului, şi el va rămîne la oarecare distanţă, să vadă efectul exploziei. De îndată ce drezina va pătrunde în tunel, antena care depăşeşte înălţimea tunelului va atinge granitul cu care e căptuşită bolta, declanşînd astfel mecanismul de şoc, care va produce explozia.

După fotografierea tunelului distrus — treabă care nu-i va lua decît cîteva secunde — Dubaşevici va dispărea în pădure, va trece în aceeaşi noapte graniţa pe teritoriul Verhovinei, în dreptul muntelui Pietrosul, va ajunge la vînătorul poreclit „Cocoşul de munte", iar de

acolo va raporta centrului de spionaj îndeplinirea misiunii.

Aruncarea în aer a tunelului din împrejurimile Iavorului nu reprezenta decît o parte din planul „Bizonului". Partea a doua a operaţiei denumită „Primăvara în munţi" urma să o îndeplinească Horunjii, al doilea adjunct al lui John Fayne, poreclit „Arca lui Noe". În sarcina acestuia, cădea dinamitarea barajului de pe lacul care alimenta o hidrocentrală nouă. Şi această diversiune avea tot un scop de natură politică. Trebuia demonstrat lumii că populaţia din Ucraina Transcarpatică opune Sovietelor o dîrză rezistenţă.

Rolul lui John Fayne în această operaţie se reducea la coordonarea şi îndrumarea acţiunilor ajutoarelor sale, care după cum se ştie erau „Învăţătorul", „Arca lui Noe" şi noul rezident, Liubomir Krîi.

Un camion mare, pentru căratul lemnelor, la care era ataşată o remorcă, cobora pe fostul drum al grofilor, dinspre birourile exploatării forestiere a feroviarilor din Lvov, în direcţia Tisei. La volanul maşinei se afla Stupak. Cu cotul stîng scos pe fereastra deschisă a cabinei şi şapca dată pe ceafă, trăgea dintr-o ţigară stinsă de mult, conducînd agale camionul.

Ajungînd la o răscruce de drumuri, camionul o luă la stînga, cum făceau toate maşinile care cărau lemne, dar nu pe drumul cel mare, ci de-a dreptul spre Tisa, pe un drum de ţară.

Lucrul acesta fu îndată observat de santinela care veghea pe platforma postului de observare. Ostaşul ridică receptorul şi raportă ofiţerului de serviciu pe pichet că o maşină se îndreaptă spre graniţă, în direcţia lor.

La pichet era de gardă plutonierul Smolearciuk. După ce îşi strînse bine cureaua şi-şi aranjă bluza, ieşi la poartă. Aici îl întîmpinară strigătele de bucurie ale grănicerilor :

— Iată-l şi pe plutonierul nostru ! Vorbeşti de lup şi lupul la uşă.

Într-o poiană verde, cu iarba neatinsă încă de picior de om, se adunaseră ostaşii care nu erau de serviciu, în

total vreo opt inşi. Erau strînşi cioatcă în jurul motocicletei la care meşterea drăcuind de zor, cu mînecile suflecate, Taras Voloşenko, murdar de unsoare pe faţă, de abia i se mai vedeau ochii. Bucătarul duse o mînă neagră la cozorocul şepcii şi spuse zîmbind :

— Tovarăşe fost tractorist, mă rog plecat, scăpaţi-mă din încurcătură ! M-a nenorocit mîrţoaga asta nărăvaşă.

— N-am timp, Taras, sînt de serviciu.

Camionul se apropia tocmai de pichet. Smolearciuk ieşi în mijlocul drumului şi ridică o mînă. Camionul se opri, cu scîrţîit de frîne.

— Unde vă duceţi, tovarăşe şofer ?

Şoferul scoase capul pe fereastră şi-i zîmbi plutonierului ca unui vechi prieten :

— Nu mă recunoşti, grănicerule ? Sînt chiriaşul vostru. Nu ţi-am fost prezentat aseară de Aliona Ivanovna ? E drept că afară era întuneric beznă şi nu cred că mi-ai reţinut figura. Uită-te bine la mine, tovarăşe plutonier, ca să mă recunoşti altădată. Şi scoţîndu-şi şapca îşi netezi părul. Am onoarea să mă prezint.

— Am luat cunoştinţă. Smolearciuk vorbea cu severitate. Deocamdată, să-mi răspundeţi la întrebare, tovarăşe chiriaş : Încotro vă duceaţi ?

— Aici la pichet, cu următorul obiectiv : să capăt un permis pentru zona de frontieră.

— Actele le-aţi înaintat ?

— Da ! De ieri. Prin şeful exploatării, inginerul Borisenko.

— Aşteptaţi puţin, să mă informez.

Smolearciuk dispăru pe poartă.

Stupak se dădu jos din maşină şi, cu un zîmbet vesel, de băiat bun, se apropie de grăniceri, îşi deschise porttigaretul şi împărţi ţigări în dreapta şi în stînga.

— Ce-i, mă frăţioare ? Nu-ţi merge rîşniţa ? întrebă el ironic pe Taras.

Voloşenko părăsi o clipă motocicleta şi răspunse cu năduf :

— De două ore mă chinuiesc cu ea.

— De ce ? Ai controlat aprinderea ? Poate că scînteia merge în pămînt ?

— Dracu ştie unde merge ! Cred că a ajuns pînă în iad ! Şi Voloşenko izbi supărat motocicleta cu piciorul. Mi s-a acrit de comoara asta ! O să fac ulcer pe limbă din cauza ei, sau cancer la inimă şi la nervi. Mi-a scos peri albi. Văd că n-am ce-i face ; există între noi o nepotrivire de caracter. Nu ne înţelegem nici de frică. Îl luă de mînă pe şoferul Stupak : Ascultă-mă, prietene, sînt gata să-ţi dăruiesc această mîrţoagă, cu numele de „Harley Davidson".

— Ia las-o puţin pe mîna mea.

Stupak scoase bujiile de la cilindrii motocicletei, le examină cu un aer grav, apoi le zvîrli în tufişul cel mai îndepărtat. Întorcîndu-se apoi la camionul său, deschise lada de scule, cotrobăi în ea, şi scoase două bujii noi-nouţe, potrivite pentru motocicletă, şi le înşurubă în locul celor vechi, pe care le aruncase. Îşi şterse apoi mîinile cu o cîrpă, se instală cu multă siguranţă pe şaua veche şi roasă a motocicletei şi, dintr-o singură pedală, porni motorul. Cu zgomot asurzitor, motocicleta se smuci din loc şi porni cu viteză, lăsînd în urma ei o dîră de fum înnecăcios şi negru.

Grănicerii izbucniră în rîs de nepriceperea motociclistului lor. Iar Voloşenko, trăgîndu-şi pe ochi şapca verde de grănicer, se scărpină ruşinat la ceafa lui rasă ca-n palmă şi faţa lui exprimă o mare încurcătură.

Stupak făcu un tur, apoi se întoarse la poarta pichetului, descălecă şi-i trecu ghidonul lui Voloşenko.

— Ia-ţi în primire fosta mîrţoagă, dragă prietene, şi plimbă-te sănătos pe ea. Şi mai gîndeşte-te cînd şi cînd la Nikolai Grigorievici... Fumaţi, băieţi ?

Deschizîndu-şi din nou portţigaretul, împărţi cu dărnicie din ţigările lui tuturor.

În timp ce soldaţii fumau şi ascultau năzdrăvăniile pe care le povestea şoferul acesta atît de umblat, comandantul pichetului, căpitanul Sapoşnikov, împreună cu plutonierul Smolearciuk cercetau amănunţit actele prezentate de şeful exploatării forestiere a feroviarilor din

Lvov. Atenţia lor fu atrasă mai ales de buletinul de identitate. Nikolai Grigorievici Stupak. Anul naşterii : 1923. Ucrainean, originar din regiunea Kiev. Toate ştampilele cuvenite erau la locul lor, fotografia lipită cu grijă purta ştampila pe marginea ei albă. Una din pagini, special rezervată pentru acest scop, purta o viză pătrată, albastră, în care fusese adăugat cu cerneală neagră, cu un scris frumos şi citeţ, cum că posesorul buletinului s-a mutat în ziua de 7 mai 1947 în oraşul Lvov, strada Kosciuşko nr. 17, apartamentul nr. 9 şi este în evidenţa Secţiei a III-a de miliţie. Viza era întărită de semnătura încurcată a şefului serviciului buletinelor de identitate şi de o ştampilă rotundă.

Sapoşnikov răsfoi pentru a zecea oară buletinul, cercetînd prin lupă fiecare cuvînt. Nu reuşise să găsească nici o ştersătură, nici cel mai mic fals.

— Bine au mai lucrat, spuse el, aruncînd buletinul pe masă. Să-i eliberăm un permis. Tovarăşe plutonier, pregăteşte patrule suplimentare pentru paza graniţei.

Smolearciuk aruncă o privire mirată comandantului său, dar nu zise nimic.

Cînd permisul fu gata, Sapoşnikov îl puse în buletinul de identitate al şoferului şi ieşi pe poarta pichetului. Smolearciuk venea în urma lui.

Grănicerii stăteau pe iarbă, în poiana din faţa pichetului. În mijlocul lor se instalase ca la el acasă şoferul Stupak. Cînta, acompaniindu-se la chitară, o romanţă ţigănească. Cei din jur, cu excepţia lui Voloşenko, îl ascultau plini de admiraţie. Bucătarul fuma o ţigară răsucită de el, scuipînd cînd şi cînd peste umăr. Expresia feţei sale era cît se poate de elocventă. Părea să spună că a mai auzit el cîntece din astea, că nu-l miră şi nici nu-l încîntă de loc.

Văzîndu-şi comandantul, grănicerii se ridicară în picioare. Stupak se opri din cîntat, se sculă dintr-o săritură şi salută cu mîna la cozorocul şepcii :

— Am onoarea să vă salut, tovarăşe căpitan !

— Bună ziua ! Va să zică, acum stați la Ivan Vasilievici ? întrebă Sapoșnikov, înmînîndu-i buletinul și permisul.

— Chiar așa, tovarășe căpitan !

— E un om foarte cumsecade bătrînul. Ați avut noroc.

— Și noi sîntem oameni de treabă ! zîmbi larg Stupak, plin de voie bună. Îmi permiteți să mă retrag ?

Sapoșnikov încuviință din cap și dispăru pe poarta pichetului.

Șoferul întoarse mașina în poieniță și într-un nor de praf se îndepărtă pe drumul pe care venise.

Smolearciuk și tovarășii săi petrecură o vreme cu ochii camionul care se depărta.

— Bun băiat ! spuse unul din soldați cu invidie și admirație în același timp.

— Are talent ! adăugă un altul.

— Vorba ceea : fă-mă mamă cu talent...

— Prea se grozăvește ! spuse încet Voloșenko, vorbind printre dinți, de sus, cu dispreț.

Aprecierea bucătarului fusese atît de neașteptată, încît toți grănicerii se întoarseră spre el, așteptînd o explicație.

Voloșenko, de obicei atît de bucuros să glumească și să ațîțe orice scînteiere de umor, era acum neobișnuit de grav.

— Prea se vîră în sufletul omului băiatul ăsta al vostru ! spuse el cu răutate. Vrea să ne fie prieten cu orice preț. Să fie de-ai noștri. Așa e, tovarășe plutonier ?

Smolearciuk găsi de cuviință să nu fie de părerea lui Voloșenko :

— Nu înțeleg, Taras, ce ai cu Nikolai Grigorievici. Om și el ca toți oamenii. Nu-i de loc mai prejos ca noi.

— N-are nici un haz, tovarășe plutonier. E slab ca un țîr și are o limbă lungă, mamă, mamă. Am văzut eu cît îi plătește pielea.

— Mi se pare că ești pur și simplu invidios, glumi Smolearciuk. Ai și pe ce ! Ăsta-i un concurent serios. Este tot atît de vesel ca și tine, tot atît de...

Voloșenko își permise să-i taie vorba plutonierului :

— Aveţi dreptate, sînt un om vesel. Dar la mine este ceva din născare, pe cînd la dînsul e curată prefăcătorie. Face pe măscăriciul.

„Bravo ţie, Taras, te pricepi bine la oameni", îşi zise în gînd Smolearciuk. Nu spuse însă decît :

— Ei, să lăsăm astea ! Pregăteşte-te de serviciu peste rînd, băiatule. Sokolov, Filimonov, Tiulpanov, sînteţi şi voi de serviciu !

CAPITOLUL XV

În sîmbăta aceea, încheindu-şi ca de obicei ziua de muncă la librărie, Krîj străbătu piaţa gării şi centrul Iavorului, salutînd politicos pe cîţiva cunoscuţi cu care se întîlni în drum, ajunse în strada Gvardeiskaia şi, intrînd în casă, trecu la îndeplinirea îndatoririlor sale de rezident al centrului de spionaj „Sud".

Dete la o parte portretul lui Taras Şevcenko şi ciocăni într-un anume fel peretele pe care-l ocupase pînă atunci portretul poetului ucrainean.

În tapet se deschise o uşiţă şi în pătratul ei întunecos apăru capul „Muntenegreanului".

— Bună seara, sir, îl salută el în englezeşte.

— Bună seara, Krîj, răspunse în aceeaşi limbă Fayne. Ţi-ai încheiat lucrul pe ziua de azi ?

— Gata, pînă luni mă odihnesc. Stăm la masă ?

— Desigur. Îţi mărturisesc că mor de foame. Capul lui Fayne dispăru o clipă, apoi îşi trecu picioarele prin trapă şi, cu îndemînarea unui acrobat, sări în odaia care-i servea lui Krîj de bibliotecă. Ai ceva noutăţi ? întrebă el, de data aceasta în ruseşte.

— Am, să vi le spun acum sau după ce vom fi mîncat ?

— Mai bine după masă.

Mîncară chiar acolo, în bibliotecă, lîngă geamul pe jumătate acoperit de perdele uşoare, prin care puteau

ţine sub observaţie, fără să fie văzuţi, portiţa şi cărarea din grădină.

Mîncară şi băură amîndoi în tăcere, vrînd să se mîndrească unul faţă de celălalt cu răbdare, stăpînire de sine, sînge rece şi priceperea de a-şi ţine gura.

Fayne isprăvi repede cu mîncatul. Dînd la o parte farfuriile, se propti cu coatele în masă şi-şi aprinse o ţigară.

— Ei, şi acum să auzim noutăţile. Vorbeşte, Krîj.

Scobindu-se în dinţi cu o pană de gîscă ascuţită, rezidentul spuse cu glasul său obişnuit, de toate zilele :

— Complimente de la „Învăţătorul".

— De la cine ? Fayne apucă mîna lui Krîj. De la „Învăţătorul" ? L-ai văzut deci ?

— A venit cu un camion la librărie. Şi-a cumpărat un ghid turistic al Ucrainei Transcarpatice ; mi-a spus că n-a avut nici un neajuns pe drum şi că totul se desfăşoară conform planului.

— Slavă ţie, Doamne ! Al doilea succes ! Fayne îşi duse cucernic mîna la piept. Acum putem opera mai cu îndrăzneală. Mi se pare că eşti în relaţii bune cu cantonierul Dudari ?

— Da. Sîntem prieteni vechi. Vestitul sculptor în lemn îmi vinde şi-mi dăruieşte uneori obiecte lucrate de el, iar eu, la rîndul meu, îi dau cărţi rare. M-a învăţat şi pe mine să fac diferite mărunţişuri din lemn.

— Bun. Aşadar apariţia dumitale în casa lui Dudari nu poate nici surprinde pe nimeni, nici atrage atenţia ?

— Sînt convins de acest lucru.

— Cînd obişnuiai să-ţi vizitezi prietenul ?

— Mai ales sîmbăta şi în zilele de sărbătoare.

— Foarte bine. Azi e sîmbătă. Te duci chiar azi pe la el. După socotelile mele, „Învăţătorul" a tras la casa cantonierului.

— E şi Dudari un om de-al nostru ? întrebă mirat rezidentul.

— Nu. Dar în momentul de faţă lucrul acesta n-are nici o importanţă. Ce crezi, Dudari ar fi în stare să-ţi spună deschis părerea lui despre noul chiriaş ?

— Nădăjduiesc. Şi dacă nu mi-o spune singur, o să-l ajut eu.

— În nici un caz ! Fii cît se poate de prudent. Nu întreba nimic. Dimpotrivă, să te faci că şoferul Stupak nu te interesează nicidecum.

— Am înţeles.

— Dacă te convingi că Stupak este înafară de orice bănuială, caută să prinzi un moment bun şi să-i transmiţi următoarele : „Mîine, luni, du-te la Iavor şi treci pe la librărie, unde vei primi instrucţiuni cu privire la cele ce ai de făcut." Fayne zîmbi şi-i aruncă lui Krîj o privire plină de înţeles : N-ai nici o grijă, Liubomir, pînă atunci vei şti ce anume instrucţiuni să-i dai lui Stupak.

Krîj se grăbi să-l asigure :

— N-am nici o grijă, sir. Totul va fi îndeplinit întocmai cum porunciţi.

Sorbindu-şi ceaiul fierbinte şi galben ca chihlimbarul, Fayne întrebă :

— Sînt alpinişti la Iavor ?

— Desigur ! Iavorul este înconjurat din trei părţi de munţi. Există chiar şi un adăpost turistic.

— Dar pescari ? Vînători ?

— Sînt şi pescari şi vînători.

— Sper că aceştia nu rămîn sîmbăta acasă, ci pornesc la pescuit, la vînătoare, în excursii ?...

— Da. Mai cu seamă sîmbăta.

— Foarte bine. O să mă duc şi eu azi într-o mică plimbare prin munţi, în chip de turist, spuse deodată Fayne.

— Dumneavoastră ? spuse Krîj mirat. V-aţi hotărît să părăsiţi acest adăpost ?

— Numai pentru o singură zi.

— Bine, sir, cum credeţi, dar... sînteţi pregătit pentru eventualele complicaţii care...

— Fii mai clar, Liubomir ! Vrei să ştii dacă am un act de identitate sovietic, şi aşa mai departe ? Ei bine, fii liniştit, am tot ce-mi trebuie.

— Mai voiam să ştiu dacă veţi putea să vă purtaţi ca un adevărat cetăţean sovietic, aici, pe pămînt sovietic.

— Te îndoieşti de acest lucru?

— Mă iertaţi, sir, dar vă voi răspunde deschis: da, mă îndoiesc şi sînt foarte îngrijorat pentru dumneavoastră.

— De ce? Crezi că scrie pe nasul meu ce origină am? Oare urechile, fruntea, ochii şi buzele mele nu sînt la fel ca ale oamenilor sovietici?

— Ba da, însă...

— Vorbeşte, Krîj, nu te bîlbîi.

— Sir, înfăţişarea dumneavoastră are în ea ceva nu tocmai sovietic.

John Fayne izbucni în rîs, deşi în ochi i se citea îngrijorarea.

— Îmi lipsesc coarnele roşii? N-am un zîmbet socialist? Sau poate mersul meu nu este destul de proletar? Ori privirea mea păcătuieşte din punct de vedere ideologic?

— Dumneavoastră glumiţi, în timp ce eu sînt serios îngrijorat.

— Dar vorbeşte odată, Krîj, ce dracu!

— Vă lipseşte simplicitatea, sir, modestia, aş spune chiar aspectul de om obişnuit. Dumneavoastră arătaţi exact ceea ce sînteţi — un om bogat, independent, atotputernic, într-un cuvînt, John Fayne, şi nicidecum un funcţionar sovietic.

— Nu te mai frămînta degeaba. Atotputernic sînt doar aici, în faţa dumitale, pe cînd acolo... în mijlocul turiştilor sovietici, voi arăta la fel ca ei. Scumpul meu Krîj, trei ani de zile am fost comandantul unui lagăr de deportaţi. Zi şi noapte am avut în faţa ochilor douăsprezece mii de ruşi, ucraineni şi bieloruşi, i-am auzit vorbind, le-am studiat atent apucăturile, şi-am făcut observaţii asupra psihicului lor. Odată mi-am permis, şi asta de dragul antrenamentului, să stau într-un lagăr în situaţia de deportat şi am reuşit, fără prea mare greutate, să fiu luat drept un rus sadea. Aş putea să fac şi pe ucraineanul. John Fayne zîmbi şi-i dădu interlocutorului său un ghiont în piept. Aşa că, stimabile, vă rog să nu desconsideraţi marile mele talente de mult recunoscute.

— Vă rog să mă scuzaţi, sir.

— Bagă-ţi bine în cap asta, Krîj ! Ei, şi-acum să considerăm această mică neînţelegere lichidată. Aveţi taxiuri la Iavor ?

— Cîte doriţi !

— Circulă şi afară din oraş ?

— Da, în toate direcţiile.

Fayne scoase din buzunarul interior al hainei o hartă a regiunii şi-o întinse pe masă.

— Care anume locuri sînt mai frecventate de turişti ?

Krîj se apropie şi arătă cu degetul pe hartă :

— Iată-le ! Valea Cerbilor, Poiana Ursului, Stîncile de Marmură. În apropiere de aceste stînci, pe versantul nostru, se află o cabană, unde poţi petrece noaptea în condiţii destul de bune. Se poate mînca, bea un pahar de bere, te poţi bărbieri şi face un duş.

— Perfect. Chiar într-acolo voi merge. Te rog să mă conduci pînă la o staţie de taxi. Mă întorc duminică seara. Fayne îi aruncă rezidentului o privire batjocoritoare. Dar nu mă întrebi pentru ce părăsesc un adăpost atît de sigur şi de confortabil şi pornesc să-mi risc viaţa în regiunea Stîncilor de Marmură ?

— V-am spus şi mai înainte : nu sînt curios. Datoria mea este să vă îndeplinesc ordinele şi atît.

— Cu toate că nu eşti curios, îţi voi spune totuşi de ce ţin atîta să ajung la Stîncile de Marmură. Am deplină încredere în dumneata, Krîj. Vreau să fac o plimbare prin munţi şi cu această ocazie să-mi folosesc într-un loc mai ferit emiţătorul, pentru a lua legătura cu centrul. Voi raporta despre situaţia de aici şi voi primi instrucţiuni. Fireşte, ceea ce vreau să fac, pentru mine este un risc destul de mare. Pentru dumneata ar fi cu mult mai puţin periculos.

— La ordinele dumneavoastră, sir.

— Nu, deocamdată nu pot să-ţi încredinţez această misiune. Primul raport trebuie să fie transmis de mine personal, cu scrisul meu radiofonic, cum s-ar spune. Şi-l voi transmite cu orice preţ.

Vitejia lui John Fayne nu era o simplă bravadă. Trecerea anevoioasă şi plină de primejdii a Carpaţilor, viaţa lipsită de griji în ascunzătoarea din strada Gvardeiskaia, exagerata ospitalitate a proprietarului acestei locuinţe conspirative, masca atît de îngrijită a noului rezident, faptul că Dubaşevici a putut să treacă graniţa nestingherit, stabilindu-se la Iavor în condiţii legale, sub masca şoferului Stupak — toate acestea se efectuaseră cu succes, după planul „Bizonului" — ceea ce avea darul să-i creeze o bună dispoziţie lui John Fayne. Nu mai rămăsese în el nici urmă de laşitate, nimic din frica aceea pe care-o simţise agitîndu-i inima înainte de a sări cu paraşuta. Acum era sigur că-şi va îndeplini misiunea cu succes şi la termenul fixat. Îşi simţea inima plină de-o admiraţie profundă, aproape superstiţioasă, pentru capacitatea şi ingeniozitatea „Bizonului", şi în sinea lui îi mulţumea neîncetat pentru că i-a oferit acest minunat prilej de-a se afirma într-o acţiune ca „Primăvara în munţi", care va deveni fără doar şi poate mîndria centrului de spionaj „Sud". Gîndind aşa, Fayne se simţea plin de curaj şi era nerăbdător să plece cît mai degrabă în primejdioasa expediţie din regiunea Stîncilor de Marmură.

Se uită pe hartă, apoi înveselit îşi mută privirea asupra lui Krîj :

— Stîncile de Marmură ! Am ales un loc bun ?

— Da, foarte bun. Pe faţa spionului apăru o expresie de respect amestecată cu slugărnicie. Vă rog să pomeniţi în raport şi despre mine. Vedeţi doar că activez serios. Într-un termen record am obţinut rezultate destul de însemnate. În curînd voi avea gata o reţea de agenţi, capabilă să satisfacă toate cerinţele centrului.

— Văd că nu stai degeaba ! rîse Fayne. Foarte bine, dă-i drumul înainte aşa. Îţi promit că voi transmite totul, cuvînt cu cuvînt. Şi rîse iar.

Krîj se încruntă, luînd un aer jignit :

— Mi se pare că nu mă credeţi, sir ? Şi totuşi v-am raportat pe larg despre croitoreasa aceea şi fiul ei, şi despre ajutorul directorului gării din Iavor.

— Am toată încrederea în dumneata, Krîj. Și te rog să nu mai fii atît de susceptibil. Ai început foarte bine. Cele trei ajutoare ale dumitale reprezintă pentru noi o achiziţie destul de preţioasă. Dar, fiindcă veni vorba despre băiatul croitoresei, cum ai de gînd să-l utilizezi ?

— După împrejurări. În momentul de faţă ne poate furniza informaţiuni importante cu privire la calea ferată.

— Ai dreptate. Artera aceea nouă, construită de curînd, ne interesează foarte mult. Nu ştim aproape nimic despre ea. Bun. Sînt de acord. Dar pe viitor, cum ai de gînd să-l foloseşti pe tînărul Lîsak ? Are să plece la şcoală, nu ?

— Nu mai pleacă ! Rămîne la Iavor şi-o să lucreze ca fochist pe locomotiva comsomolistă. Sper să nimerească pe-o linie internaţională. Dacă reuşim, vom avea în băiatul ăsta un excelent agent de legătură.

— Bine gîndit, Krîj ! Bravo ! Şi cu asta sînt de acord. Acţionează cum ai început. Şi dacă se poate, mai intens. Avem mare nevoie de un agent de legătură ! Un emiţător e mai incomod : de fiecare dată îţi rişti viaţa. Dacă predecesorul dumitale ar fi avut un om de legătură, acum am fi ştiut mai multe. Ţinîndu-şi farfurioara pe degetele răsfirate ale mîinii, Fayne suflă în ceaiul fierbinte, privi printre gene cercetător la rezident, vrînd parcă să-i citească în suflet. Vrei să spui că nu ştii ce-a păţit Dziuba ?

Krîj clătină negativ din cap :

— V-am raportat doar... Atît cît am aflat din informaţia apărută în ziar cu privire la moartea lui. Nu ştiu nimic mai mult.

— Şi-ai crezut ce se spunea în informaţie ?

— Cum să nu cred ? La librăria mea au venit oameni de la exploatarea forestieră din Valea Cerbului. Văzuseră cu ochii lor maşina artelului făcută praf în prăpastie şi cadavrul lui Dziuba dedesubt. Ziarul fusese bine informat. Dumneavoastră nu credeţi ?

— Nu cred. Nu ştiu nici eu de ce, însă nu pot crede — Fayne oftă, apoi aducîndu-şi aminte de cuvintele „Bizonului", nu se putu stăpîni să nu le repete — nu

cred şi gata. Ce vrei? Am un miros de m-ar putea invidia şi-un copoi.

— Aşadar bănuiţi că accidentul lui Dziuba a fost aranjat?

— Da, asta-i părerea mea. Însă pînă la ora actuală nu ştiu cine l-a aranjat. Te întîlneai des cu Dziuba?

— Nu, sir. Numai în cazuri de mare importanţă.

— Şi unde aveau loc aceste întîlniri? Ar fi putut ele atrage atenţia Serviciului de Contrainformaţii?

— Exclus! Nu m-am dus niciodată acasă la Dziuba. Şi nici el n-a venit la mine. Ne întîlneam la librărie, unde cumpăra cărţi.

— Îţi aminteşti că te-am întrebat de unul Ivan Bielograi?

— Da.

În casa asta din fundul grădinii, Fayne era sigur că nu-l putea auzi nimeni, dar cînd începu să vorbească din nou, glasul lui devenise aproape şoptit:

— Ivan Bielograi era de-ai noştri şi avea de îndeplinit aici o sarcină importantă. L-am pierdut din vedere şi nu mai ştiu unde se află, nici ce s-a întîmplat cu el. Cît timp nu vom fi lămurit misterul acestei dispariţii, nu ne putem socoti în siguranţă. Crezi că Andrei Lîsak ar putea afla dacă Bielograi şi lăcătuşul Taruta, ajutorul său, au „căzut“ cumva?

Krîj răspunse că Andrei Lîsak ar fi în stare să-şi ducă la bun sfîrşit misiunea, cu condiţia ca în prealabil să fie bine instruit.

— Dacă nu reuşeşti să faci acest lucru prin Lîsak, caută alte căi, urmă Fayne. Abia după ce vom afla care e soarta lui Bielograi, vom putea şti de cine şi de ce să ne ferim. O cunoşti pe Terezia Simak?

— Cine n-o cunoaşte! Nu este vorba de viticultoarea de la colhozul „Zorile deasupra Tisei“, Eroină a Muncii Socialiste?

— Exact. Această Terezia Simak, după planul nostru, trebuia să se mărite cu Bielograi. Ai putea să afli dacă s-a făcut această căsătorie?

— Pot.

— Eşti un om extraordinar, Krîj. Pentru dumneata nu există misiune care să nu poată fi dusă la bun sfîrşit. A ştiut „Bizonul“ ce face cînd te-a numit rezident. Numai eu nu te-am preţuit la adevărata dumitale valoare. Şi pentru asta îmi cer scuze.

— Dumneavoastră n-aveţi de unde să mă cunoaşteţi, pe cîtă vreme „Bizonul“...

— Mi-a povestit... Fayne puse mîna pe umărul rezidentului. Nu-i nimic, vei prinde din urmă timpul pierdut ca simplu agent. Bătrîneţele noastre sînt asigurate, chiar dacă n-am reuşi să ducem la bun sfîrşit decît o singură misiune.

— Care ?

John Fayne îl ameninţă cu degetul, zîmbind :

— Ţi-ai dat în petic ! Şi ziceai că nu eşti curios. Mai aşteaptă puţin, Krîj ! Cu timpul îţi voi povesti eu totul. Se uită la ceas, apoi privi pe fereastră. O seară albastră de primăvară timpurie cobora încet dinspre munţi, îmbrăcînd în umbre fumurii pomii încărcaţi de floare, din grădina casei. Ar fi timpul să lăsăm ceaiul şi să pornim la treabă.

John Fayne întoarse farfurioara goală cu fundul în sus, îşi şterse faţa asudată, se sculă şi dispăru prin acelaşi loc pe unde venise. Nu trecu mult şi spionul reveni în bibliotecă. Era îmbrăcat cu o scurtă de turist din postav negru şi piele, în cap îşi pusese o şapcă veche cu cozorocul mare şi în picioare bocanci cu talpă groasă. În rucsacul din spate ducea emiţătorul portativ, înfăşurat în cîrpe pentru a masca forma de geamantan a aparatului.

Krîj era şi el gata de drum. Îşi îmbrăcase obişnuitul său palton negru şi-şi înfundă pe cap o pălărie tot neagră, demodată, cu borurile mari. Pe mîna stîngă ţinea o manta de ploaie, iar în dreapta o trusă de voiaj.

Ocrotiţi de întuneric, cei doi spioni ieşiră din casa cu nr. 9 de pe strada Gvardeiskaia şi, ajunşi la staţia de taxiuri, se despărţiră. Unul o luă spre nord, către cursul superior al rîului Kameniţa şi Stîncile de Marmură, iar celălalt porni spre domeniile lui Ivan Vasilievici Dudari.

Spre sfîrşitul zilei de duminică, staţia de radio-recepţie a securităţii prinse o scurtă emisiune a unui emiţător necunoscut. Se stabiliră curînd şi coordonatele postului, care nu putea fi instalat decît pe undeva între Poiana Ursului şi Stîncile de Marmură.

Cum aflară vestea, maiorul Zubavin şi colonelul Şatrov luară îndată măsurile pe care le crezură necesare. Generalul Gromada trimise în căutarea radistului necunoscut, care nu putea fi decît un spion, cîteva grupe de grăniceri. Cercetară cu de-amănuntul pădurile pustii şi văile întunecoase, străpunseră cu un fel de suliţe lungi şi subţiri căpiţele de fîn, răscoliră stivele de lemne vechi şi cele aşezate de curînd, intrară în toate colibele ciobanilor şi tăietorilor de lemne, se căţărară pe pereţii carierei de marmură părăsită de mult, dar nu-l găsiră nicăieri pe radistul clandestin. Către sfîrşitul cercetărilor dădură totuşi de-o urmă care se putea să fie bună. La o cabană aflară de la un grup de turişti că sîmbătă seara văzuseră în regiunea Stîncilor de Marmură o maşină mică. Dar nimeni nu putu spune cine venise cu această „Pobeda" şi nici ce număr avea. În orice caz, niciunl din ei nu venise cu maşină mică. Unii sosiseră cu autobusul sau autocamionul, alţii cu trenul, şi cei mai mulţi pe jos, urcînd încet potecile bătătorite, în lungul malurilor Kameniţei.

Turiştii care rămîneau peste noapte la cabană erau trecuţi într-un registru. Zubavin şi Şatrov citiră lista din registru, scoaseră o copie după ea şi se întoarseră la Iavor. După cîteva ore, cu ajutorul şefilor birourilor de evidenţă a populaţiei de la miliţia din Iavor, Mukacevo şi Ujgorod, aflară unde locuiesc, unde lucrează şi de cînd stau în Ucraina Transcarpatică toţi cei pe care îi găsiseră trecuţi în registrul cabanierului. Din cei 65 de turişti, unul singur atrase mai mult atenţia lui Zubavin şi Şatrov : Feodor Afanasievici Vlasiuk, agronom, în vîrstă de 28 de ani, care locuia la Ujgorod, în strada Lenin nr. 3. Buletinul de populaţie îi fusese eliberat de Secţia a IV-a de miliţie din Ujgorod, în ziua de 30 mai 1950. Aceste date le trecuse Vlasiuk cu mîna lui în fişa de înregistrare ce i se înmînează oricărui pasager al unui hotel. Dar în

urma unui control, se dovedi că nici un om cu numele de Vlasiuk nu locuieşte în casa cu nr. 3 din strada Lenin şi nici nu este trecut în evidenţa populaţiei la această adresă, iar Secţia a IV-a de miliţie din Ujgorod n-a eliberat nici un buletin de populaţie acestui Vlasiuk în anul 1950 şi nici înainte, ori după această dată.

Era miezul nopţii, cînd Zubavin se sui din nou în maşină şi porni spre Stîncile de Marmură. După convorbiri îndelungate cu personalul de serviciu al cabanei, reuşi să stabilească unele semne particulare ale omului care îşi zicea Vlasiuk. Era un bărbat frumos, înalt şi lat în spate. Îmbrăcat într-o scurtă de postav negru cu platcă de piele. Pe cap, şapcă cenuşie. În picioare, bocanci de munte. În spate un rucsac. Dacă venise singur la adăpost? Da, parcă era singur. Dimineaţa, plecase cu ceilalţi turişti să vadă răsăritul soarelui pe Stîncile de Marmură, apoi dispăruse şi de-atunci nimeni nu l-a mai văzut.

Se ridicase soarele sus în dimineaţa zilei de luni, dar lui Zubavin parcă tot nu-i venea să plece de la cabană. Căuta un om care să-i poată spune ceva mai precis despre maşina aceea care, fără nici o îndoială, îl adusese pe Vlasiuk la Stîncile de Marmură. Interogase medicul, infirmiera, bucătarul restaurantului, chelneriţele, bufetiera şi spălătoreasa, pădurarul şi numeroşi turişti, dar nimeni nu mai putu adăuga nimic care ar fi adus ceva nou în această afacere. Puţinele informaţii pe care le culesese cu privire la misteriosul turist fură completate de şoferul de pe camionul cabanei, care abia se întorsese de la Mukacevo, unde se dusese după alimente. Sîmbătă seara, la o cotitură a drumului care duce spre Mukacevo, întîlnise un turism „Pobeda". Nu-i reţinuse numărul, dar la lumina farurilor camionului văzuse că turismul avea pe caroserie un brîu din pătrăţele albe şi negre ca ale tablei de şah.

Întorcîndu-se la Iavor, Zubavin îi făcu un raport colonelului Şatrov asupra rezultatelor anchetei sale. Şi amîndoi fură de părere că mai întîi trebuie găsit taxiul.

Maşina care făcuse sîmbătă seara un drum spre Stîncile de Marmură a fost găsită destul de uşor în staţia de taximetre din Iavor. Şoferul n-a putut spune nici el prea multe despre clientul său. Acesta luase maşina din staţie. Nu prea avea chef de vorbă. Tot drumul n-a făcut decît să se uite pe geam şi să fumeze. La Izvorul Rece, cu aproape un kilometru şi jumătate înainte de Stîncile de Marmură, îi ceruse să oprească, plătise fără să scoată o vorbă şi-şi continuase drumul pe jos. Asta era tot. Şoferul nu ştia mai mult.

Sinceritatea lui nu putea fi pusă la îndoială. Ce trebuia făcut mai departe ? Unde şi cum să-l caute pe acest Vlasiuk ? Şi orele treceau fără să aducă ceva nou.

Veni ziua de marţi.

Maiorul Zubavin era posomorît. Neras, cu ochii înroşiţi de nesomn, aştepta în tăcere hotărîrea colonelului.

Şatrov era la fel de obosit : două zile şi două nopţi rătăcise prin ţinuturile subcarpatice. Era aproape de două ori mai bătrîn ca Zubavin, dar pe faţa lui nu se ivise nici o cută ; avea obrajii raşi proaspăt, iar în ochii vioi nu se ghicea nici umbră de oboseală. Zîmbea liniştit, privind amuzat faţa încruntată a maiorului.

— Ai şi obosit, Evgheni Nikolaevici ? Aşa de repede ? Şi ai devenit nervos ? Trebuie să ştii că sîntem abia la începutul unui drum lung, lung şi greu.

Zubavin roşi ca un băieţandru şi mormăi :

— Cum să nu fiu nervos, tovarăşe colonel ? ! Peste tot numai ghinioane...

— Deocamdată nu văd nici un ghinion. Dimpotrivă, faptele se petrec absolut normal şi în favoarea noastră.

— Cum normal, dacă duşmanul operează chiar sub ochii noştri, ziua-n amiaza mare, apoi dispare nestingherit ?

— A dispărut doar pentru scurtă vreme, n-avea grijă. O să-l mai vedem noi la faţă şi încă în toată splendoarea lui. Vlasiuk ! Agronom ! Turist !... Vorbă să fie... Cine-i în realitate şi de unde a apărut la Iavor ? E un vechi agent care se foloseşte de acte false ? Un infractor care s-a strecurat dincoace de graniţă ? Sau a venit aici în mod

special de undeva, din interiorul ţării ? Ce crezi, tovarăşe maior ?

— Cred că este un localnic.

— Ce te face să bănuieşti acest lucru ?

— Prea cunoaşte bine împrejurimile. Stîncile de Marmură oferă cele mai bune condiţii pentru emisiunile unui post de radio clandestin. Regiunea aceasta pustie, pierdută în creierul munţilor, are o singură intrare şi trei ieşiri.

— Este un argument cam şubred. Radistul nostru clandestin putea să fie ajutat de un complice, ori să-şi fi ales singur locul pe-o hartă a regiunii. Acesta ar fi un prim argument. În al doilea rînd, dacă este localnic şi avea mai demult emiţătorul, atunci de ce a tăcut pînă acum ? Centrul de spionaj avea mare nevoie de el, iar el tăcea chitic. Nu, Evgheni Nikolaevici, Vlasiuk nu e de prin părţile locului. A apărut pe aici de curînd. E foarte posibil să fi trecut graniţa încoace, neobservat de băieţii noştri.

— Cu neputinţă, tovarăşe colonel. Grănicerii înregistrează pînă şi urma unui iepure.

— Totul este cu putinţă. Ştiind cu cine are de-a face, „Bizonul" putea să recurgă la stratageme pe care grănicerii noştri n-au ajuns încă să le ghicească. Îmi vine să cred că acest agronom turist, Vlasiuk, ca şi şoferul Stupak, acţionează după un plan unic, că amîndoi formează verigile unui singur lanţ, al cărui capăt se află în mîinile omului care conduce centrul de spionaj „Sud". Mai devreme sau mai tîrziu, Stupak şi agronomul vor ajunge să stabilească o legătură între ei. Dar nu trebuie să ne facem iluzii, poate că nu vom reuşi să surprindem clipa întîlnirii dintre Vlasiuk şi Stupak. Aceasta s-ar putea să nu se întîmple pînă în clipa arestării lor. Poate că nu se vor întîlni decît în cabinetul anchetatorului. Deocamdată îşi pot coordona acţiunile fără să se întîlnească, de la distanţă, printr-un agent de legătură. Aşadar toate sforţările noastre trebuie să tindă spre descoperirea acestui agent.

— Tovarăşe colonel, bănuiesc că ştiţi mult mai multe ca mine despre acţiunea aceasta „Primăvara în munţi".

— De loc. Ştiu atît cît ştii şi dumneata.

— Nu cred. Iată, eu mă frămînt că ne-a scăpat „a doua persoană", fapt care pe dumneavoastră nu vă nelinişteşte cîtuşi de puţin, în schimb vă gîndiţi la o „terţă persoană" deşi, deocamdată, nimic nu indică o asemenea prezenţă pe teritoriul nostru.

— Tocmai că există indicii, Evgheni Nikolaevici! Analizează puţin atitudinea şoferului Stupak din clipa cînd a ajuns la noi. Ştii bine că un spion îndrăzneşte să-şi vîre nasul numai în localitatea unde i s-a asigurat o primire fără riscuri, din partea complicilor săi. Stupak n-a pregetat să plece glonţ la Lvov. După o scurtă şedere într-un oraş străin, s-a angajat şofer, a primit un camion şi a pornit cu îndrăzneală în misiune la Iavor. Ar fi putut el să facă toate acestea aşa de repede şi cu atîta siguranţă, dacă n-ar fi fost ajutat? Bineînţeles că nu. Stupak are un complice influent, care se află la Lvov. Mîine dimineaţă plec cu primul tren acolo să aflu în ce condiţii s-a angajat şoferul Stupak şi de cine a fost ajutat. Şatrov oftă. Prevăd că la Lvov voi întîmpina multe greutăţi. De aceea voi fi nevoit să părăsesc Iavorul pentru un timp mai îndelungat.

— Îmi pare rău, tovarăşe colonel. Vă mărturisesc că am dorit mult să descurc lîngă dumneavoastră ghemul încîlcit al uneltirilor „Bizonului".

— Aşa am crezut şi eu. Şi mai cred încă. Şatrov se ridică şi strînse prieteneşte mîna maiorului. Apucă-te să descurci dumneata, Evgheni Nikolaevici, ghemul acesta, de la capătul din Iavor, iar eu am să-l caut pe cel din Lvov. La revedere şi pe curînd! O să te chem la telefon în fiecare seară la ora 22.

— O întrebare, dacă-mi permiteţi, tovarăşe colonel.

— Poftim.

— Dumneavoastră credeţi că există un intermediar, o „terţă persoană", care face legătura între Stupak şi radistul necunoscut şi că această persoană se află la Lvov?

— Deocamdată presupun numai. Şi mai presupun că această „terţă persoană“, folosindu-se de situaţia sa oficială, vine adesea în interes de serviciu la Iavor, şi astfel poate să coordoneze activitatea lui Stupak şi a lui Vlasiuk. Aşadar, trebuie să ţii zi şi noapte şoferul sub observaţie, să înregistrezi orice întîlnire a lui cu localnicii şi, mai cu seamă, cu cei care nu sînt din Iavor.

Zubavin îşi fixă privirea pe fotografia şoferului.

— Am făcut ce-am făcut şi tot la Stupak am ajuns.

— Nu se poate fără el. Deocamdată este unicul firicel care duce sigur spre „Primăvara în munţi“. Restul nu sînt decît presupuneri, speranţe şi probabilităţi. Şatrov se uită într-un carneţel. Dar să ne întoarcem la Vlasiuk. Nu-i cunoşti stilul radiofonic ?

— Stilul său radiofonic ? N-am consultat încă specialiştii noştri.

— Consultă-i. Este foarte important să ştim ce spun ei. Poate că stilul acesta le este cunoscut din alte interceptări. Dumneata ce crezi, ce-o fi comunicat patronilor săi acest Vlasiuk ?

— Am doar aşa, o bănuială, tovarăşe colonel.

— Anume ?

— Le-a comunicat că a ajuns cu bine la Iavor.

— Nu. Asta a făcut-o mai demult şi din alt loc.

— Să fi transmis informaţii curente ? zise încet Zubavin, dar pe loc se răzgîndi : Nu, este exclus. N-ar fi riscat atîta de dragul unor simple informaţii. Probabil că a transmis ceva mult mai important.

— Ai dreptate. Asta-i şi părerea mea. Cred că emisiunea de care vorbim este legată de acţiunea denumită „Primăvara în munţi“. Dar ce-o fi însemnînd ? O fi fost semnalul de începere a acţiunilor ? O fi cerut ajutor ? Ori a făcut darea de seamă asupra pregătirilor ? Care-i părerea dumitale, Evgheni Nikolaevici ?

— Tovarăşe colonel, îmi puneţi atîtea întrebări deodată, încît mi-e greu să răspund pe loc la ele. Daţi-mi voie să mă gîndesc puţin.

— Gîndeşte-te !

Făcu o scurtă pauză, apoi spuse :

— Radistul a comunicat centrului că atît el cît şi complicii săi sînt gata să intre în acţiune.

— Aşa cred ! La aceeaşi concluzie am ajuns şi eu. Şatrov se uită la ceas şi spuse zîmbind : Timp de trei ore ne-am pierdut în discuţii savante din care însă s-ar putea să nu iasă nimic. Aici avem de-a face nu cu o ştiinţă exactă, ci cu un serviciu de informaţii. Trebuie să cercetezi permanent cu ochii, cu urechile, cu mintea, doar-doar ajungi la vreun rezultat. Se sculă, se întinse şi căscă lung, cu poftă. Ce bine ar fi să pot trage un pui de somn ! Dar nu e timp pentru asta. Să mergem, Evgheni Nikolaevici, să ne mai răcorim puţin creierul înfierbîntat.

Cum termină de transmis comunicarea, Fayne îşi strînse în grabă emiţătorul, îl băgă în rucsac şi porni, tăind de-a dreptul pe-o potecuţă spre ieşirea dinspre miazănoapte a Stîncilor de Marmură. Orientîndu-se cu ajutorul busolei şi al hărţii, se strecură prin hăţişul des al muntelui şi ieşi pe-un drum care ducea spre Iavor.

Era sigur că emisiunea i-a fost interceptată şi că în clipa aceea, organele securităţii de stat sînt în căutarea lui. După o oră, cel mult două, toată regiunea Stîncilor de Marmură va fi împînzită de patrule.

Mergea agale, admirînd — cum îi stă bine unui turist — munţii îmbrăcaţi în strai de primăvară şi orizontul pe care soarele în asfinţit aruncase o jerbă de flăcări roşii. În mînă ţinea un baston tare de tisă. Nişte ochelari negri cu ramă groasă îi fereau — chipurile — ochii de soare.

La o cotitură a drumului dădu de un autocamion tras la adăpostul unei stînci mari, acoperită de muşchi, pe sub care curgea un pîrăiaş mititel, cu apă limpede ca cristalul. Pe iarbă, lîngă izvor, şoferul îmbuca cu poftă pîine cu slănină, trăgînd din cînd în cînd cîte o înghiţitură din apa rece ca gheaţa. Părul său negru şi creţ era ud leoarcă — gustase pesemne şi el din apa aceea minunată.

— Poftă mare ! îi strigă de departe Fayne, salutînd militărește, cu mîna la cozorocul șepcii. Mergi cumva spre Iavor, prietene ?

— Chiar într-acolo. Dacă vreți, vă iau cu mine.

— Îți mulțumesc.

Cînd au intrat în Iavor se întunecase de-a binelea și în oraș se aprinseseră luminile. Tocmai treceau prin fața fostei primării a orașului, cînd Fayne, aruncîndu-și privirea pe cadranul de bronz al orologiului, văzu că era nouă și zece. Două ceasuri i-au fost de-ajuns ca să le-o ia înainte urmăritorilor săi.

Ca să nu dea nimic de bănuit șoferului, coborî în piața gării și porni agale spre strada Gvardeiskaia, ca omul care se întoarce liniștit acasă de la plimbare.

Krîj îl aștepta. Și cum Fayne întîrzia, el nu-și mai găsea locul. Cum îl văzu intrînd, îi ieși înainte.

— Cum a mers ? întrebă el nerăbdător.

— Totul e în perfectă ordine, Liubomir. Sper că și cu dumneata lucrurile stau la fel ? L-ai văzut pe Stupak ?

Krîj nu răspunse imediat. Se făcuse alb ca varul la față și, mușcîndu-și nervos buza de jos, rămăsese cu ochii țintă la portița grădinii. Văzîndu-l în ce hal e, Fayne întrebă în șoaptă :

— Ce-i acolo ?

— Mi se pare că vine cineva. Nu auziți ?

— N-aud nimic, dar...

Spionul își scoase din buzunar revolverele și făcu semn cu capul spre comutator. Krîj stinse lumina, apoi ieși încetișor pe sală, și de acolo în grădină. Rămase vreo cinci minute la pîndă sub paltinul cu frunza deasă de lîngă intrare, apoi se întoarse în casă și aprinse lumina.

— Nu era nimeni. Vă cer iertare, sir.

— Stai cam prost cu nervii, Liubomir.

— Da, într-adevăr. Scoțînd din buzunar o batistă, își șterse sudoarea care-i inundase fruntea și vorbi : M-ați întrebat dacă l-am văzut pe chiriașul lui Dudari. L-am

văzut. Am şi vorbit cu el şi i-am transmis tot, după cum mi-aţi poruncit. La Stupak totul merge bine.

— Perfect ! Fayne îşi frecă mulţumit mîinile, apoi adulmecă atent aerul. Miroase a friptură de miel. Liubomir, mi se pare că vrei să-mi oferi o cină bună ? O şi merit, crede-mă.

Fayne desfăcu curelele rucsacului, dădu la o parte portretul lui Taras Şevcenko, împinse uşiţa care masca intrarea în camera secretă şi coborî cu grijă emiţătorul în ascunzătoarea sa.

În timp ce făcea toate acestea băgă de seamă că după plecarea lui trecuse cineva pe aici : semnul acela uşor, abia vizibil, pe care-l făcuse cu creionul pe perete înainte de a porni spre Stîncile de Marmură, nu se mai potrivea bine cu marginea ramei portretului. Cine să fi intrat acolo în lipsa lui ? Fără îndoială că gazda. Era sigur că-i răscolise prin rucsac şi cunoştea bine conţinutul. „Măgarul !", îşi zise Fayne. Dar pe faţa lui nu se putea citi nimic din gîndurile care-l frămîntau ; întorcîndu-se spre Liubomir, îi zîmbi cu liniştea omului lipsit de griji.

— Mă simt mai bine — zîmbi el, mişcîndu-şi braţele pentru a le dezmorţi — e minunat ! Ia gîndeşte-te : două zile şi două nopţi am cărat în spinare, sub ochii tuturor, un obiect atît de compromiţător ca aparatul acesta. Simţeam că-mi arde spatele, afurisitul ! Mă treceau sudorile, dar am rezistat. Liubomir, fii bun şi fă-mi un serviciu : masează-mi sărmana mea spinare care s-a chinuit atîta... Aşa ! Mai tare ! Splendid ! Minunat ! Îţi mulţumesc.

După ce-şi potoli foamea şi goli de conţinut un număr impresionant de păhărele de coniac, roşu la faţă, cu ochii injectaţi, John Fayne se tolăni într-un fotoliu.

— Poţi să mă feliciţi, Liubomir, începu el solemn, aprinzîndu-şi ţigara.

— Pentru ce, sir ?

— Am primit felicitări din partea „Bizonului". E foarte mulţumit de activitatea mea.

— Vă felicit şi eu, sir ! spuse Krîj silindu-se să zîmbească, dar zîmbetul ieşi cam strîmb, semănînd mai mult cu un rictus în care se ghicea invidia.

— Nu s-ar părea că te bucuri prea mult, Liubomir ! Fayne îl privea cu obrăznicie în ochi, arătîndu-i pe faţă că îşi bate joc de ce gîndea el. Mă invidiezi pentru succesul meu ?

Krîj tăcea încruntat, cu privirile în pămînt, muşcîndu-şi nervos buzele.

Fayne sări de la locul lui, îi vîrî pumnul sub bărbie şi, dintr-o mişcare scurtă, îl făcu să-şi ridice capul :

— De ce taci, Liubomir ?

— Sir, mi-aţi îndeplinit rugămintea ?

— Ce rugăminte ?

— Vă rugasem să-i raportaţi şefului şi despre activitatea mea.

— Despre activitatea dumitale ? A dumitale ? Fayne strîmbă cu dispreţ din buze şi-i suflă în obraz un val de fum. Întotdeauna simţea o mare plăcere să-şi umilească ajutoarele. Mai cu seamă pe aceia de care dispunea fără nici un fel de control, pe care-i avea în mînă şi deci nu puteau să-i opună nici o rezistenţă.

— Ai o părere mult prea bună despre dumneata, Liubomir, urmă Fayne. Ar trebui să înţelegi că de fapt nu lucrezi, ci numai îndeplineşti ordinele mele. Eu sînt cel care acţionează ! Eu îi raportez şefului ! Eu recompensez ! Dar şi verdictele le aduc la îndeplinire tot eu ! Şi aşa va fi tot timpul cît voi rămîne la Iavor. Te rog să bagi bine la cap ce ţi-am spus acum, dragul meu, şi să fii ceva mai modest.

— Am înţeles, sir. Krîj zîmbi, încercînd să ia în glumă cele spuse de Fayne.

— Nu rîde, Liubomir. Ţi-am vorbit foarte serios. Şi încă ceva : dacă mai încerci vreodată să scotoceşti prin lucrurile mele...

— Cum se poate, sir !...

— Da, da ! Dacă te mai prind că faci încă o dată percheziţie în ascunzătoarea mea, te întind pe jos cît eşti de mare, îţi scot nădragii şi-ţi trag o mamă de bătaie, să mă ţii minte. Te-am prevenit. Acum să vorbim despre ceea ce ai de făcut. Mîine va veni la librăria dumitale şoferul Stupak. Îi vei transmite o notiţă cu următorul

conţinut. Ia te rog cerneala simpatică, o coală de hîrtie şi scrie... „Miercuri noaptea, în patratul 19—11, poiana Sirotskaia, va cădea din văzduh un „colet". Îl ridici, îl camuflezi sub nişte lemne şi-l aduci la Iavor, în strada Gvardeiskaia"...

Krîj se opri din scris şi ridică spre Fayne ochii plini de-o rugă mută.

— Sir, vă expuneţi la riscuri prea mari. Pe urmele „coletului" s-ar putea să ne pomenim aici şi cu grănicerii.

— S-ar putea ! Dar dacă nu vom avea noroc, vom şti să-i întîmpinăm cum se cuvine. Eu unul nimeresc o ţintă cît de mică, de la cincizeci de metri. Dumneata vei fi nevoit să te foloseşti de grenadă.

— Sir, ar mai fi şi altă soluţie.

— Care anume ?

— Să ascundem „coletul" în pădure şi să nu-l ridicăm decît la nevoie.

— Imposibil, Liubomir. Trebuie să executăm întocmai planul elaborat de „Bizon". Aşadar, scrie : „Ridici „coletul" din pătratul indicat şi-l aduci cu orice preţ în strada Gvardeiskaia".

Krîj se aplecă supus peste coala de hîrtie.

Sînt cît se poate de vinovat faţă de tine, cititorule! De mult, foarte de mult ar fi trebuit să-ţi vorbesc şi de Terezia Simak, în jurul căreia — în prima parte a povestirii noastre — s-au desfăşurat atîtea evenimente importante.

Sosirea cu totul neaşteptată a lui Ivan Bielograi, pe care nu-l cunoştea decît din scrisorile lui, făcuse asupra Tereziei o impresie puternică. I se păruse un om atît de bun, ştiuse atît de bine să găsească calea cea mai potrivită spre inima ei, încît un timp uitase de orice pe lumea asta — de maică-sa, o femeie severă din fire, de gura vecinilor, pînă şi de Olexa Sokaci, care-i era foarte bun prieten. Îl iubea de mult, o iubea şi el şi aveau de gînd să se căsătorească la toamnă.

Din fericire, fata se dezmetici curînd, ceea ce nu s-ar fi întîmplat, ce-i drept, fără ajutorul plutonierului Smolearciuk. O găsise pe malul Tisei, îndată după ce fata se despărţise de Ivan Bielograi, şi-o chemase pînă la comandantul pichetului.

Terezia se prezentă în faţa căpitanului Sapoşnikov destul de neliniştită de întrebările ce i le pusese Smolearciuk pe drum : dacă-l cunoaşte de mult pe musafirul său Bielograi, cînd şi în ce împrejurări făcuse cunoştinţă cu el. Presimţind că o aşteaptă neplăceri, la care nu se gîndise pînă atunci, cu o expresie de vinovăţie pe faţă,

gata în orice clipă să izbucnească în lacrimi, se aşeză pe marginea scaunului, cu mîinile încrucişate pe genunchi şi aşteptă, supusă, întrebările la care trebuia să răspundă.

De la prima privire pe care i-o aruncă fetei, Sapoşnikov înţelese starea ei sufletească şi se hotărî să procedeze cu cea mai mare discreţie şi delicateţe.

— Ia spune-mi, Terezia, aţi izbutit să araţi pîrloagele de pe mal ?

Fata dădu din cap. Buzele-i tremurau uşor de emoţie.

— Cu alte cuvinte, anul acesta veţi putea însămînţa o suprafaţă aproape de două ori mai mare ca anul trecut ?

Terezia dădu iar din cap, muşcîndu-şi buza de jos cu dinţii ei albi şi ascuţiţi.

— Dar dealul Soneaşna ? N-aveţi de gînd să-i faceţi şi lui anul acesta un pic toaleta ? N-ar strica să-i îmbrăcaţi şi coasta pietroasă din stînga cu nişte viişoare.

Terezia înălţă capul :

— Pentru ce m-aţi chemat, tovarăşe comandant, vă rog să-mi puneţi întrebări !

Glasul ei suna hotărît şi sever.

Sapoşnikov zîmbi :

— Acum pot să-ţi pun întrebări. Şi ştiu sigur că vei fi în stare să-mi răspunzi cum se cuvine.

O întrebă cam aceleaşi lucruri ca şi Smolearciuk : dacă l-a aşteptat pe musafirul ei de azi, de unde a venit şi dacă a venit la invitaţia ei sau aşa, din proprie iniţiativă, dacă-l cunoaşte mai de mult, de cînd, şi în ce împrejurări au făcut cunoştinţă.

Terezia răspunse limpede şi netulburată la toate întrebările. Aflînd că nu-l cunoscuse pe Ivan Bielograi decît prin corespondenţă, căpitanul Sapoşnikov o rugă să-i aducă la pichet toate scrisorile primite de la el, încă de pe vremea cînd îi scria din Berlin. Terezia plecă şi se întoarse cu scrisorile. Sapoşnikov le încuie bine în casa de fier, avînd garanţia cuvîntului de onoare al fetei că nu va pomeni nimănui, nici măcar mamei sale, despre convorbirea ei cu comandantul pichetului. Mai cu seamă Ivan Bielograi nu trebuia să afle absolut nimic. Dacă

mai apare în casa Tereziei, aceasta să nu arate prin nimic că în sentimentele ei s-ar fi produs vreo schimbare. Deocamdată totul să rămînă ca mai înainte.

Fata se întoarse acasă. Maică-sa o aştepta la portiţă, cu o broboadă pe umeri, fiindcă dinspre munţi începuse să adie un vînticel rece.

— Ce zor-nevoie era de te-au chemat grănicerii ? Vor să-şi schimbe puştile pe furci, ori să facă muncă voluntară pe dealul Soneaşnei ? Aşa e, ori ba ? Răspunde ! De ce taci ?

— Nu, mamă, e vorba de altceva.

— Ce fel altceva ?

— Pe linie de Comsomol...

Plecîndu-şi ochii în pămînt, Terezia trecu grăbită prin faţa mamei sale şi intră în casă. Nu mai vru să stea nici la cină şi se culcă îmbrăcată.

Şi în timp ce, obosită de treburile zilei lungi de primăvară, maică-sa dormea dusă, Terezia plînse mult şi pe-nfundate întreaga noapte. Gîndul celor întîmplate o rodea cumplit, umplînd-o de ruşine ; ziua de mîine o înspăimînta. Nu se interesau grănicerii aşa, de florile mărului, de prietenul ei sosit din Berlin ! Dar în fond nu era prietenul ei, ba gîndindu-se bine îşi dădea seama că omul acela nu era Ivan Bielograi. Cum de n-a putut ea singură să vadă acest lucru ? Cum a putut să se facă de rîs ? Iată, s-a prezentat în faţa ei un duşman cu părul ondulat şi ochi frumoşi, vesel şi bun de gură, iar ea, proasta, l-a luat drept un om bun, i-a zîmbit, l-a dezmierdat din priviri şi chiar... Doamne, cum va putea ea să îndure asemenea ruşine ?

Şi gîndind aşa, începu să-şi frece de zor cu batista buzele ce păreau cuprinse de flăcări şi gura pîngărită de venetic. Scrîşnea din dinţi cu furie şi în mînia ei neputincioasă, plină de dispreţ faţă de ea însăşi, se punea din nou pe plîns. Adormi tîrziu, cu faţa scăldată de lacrimi.

A doua zi dimineaţă, văzînd în ce hal ajunsese fata, maică-sa prinse a se boci, strigînd cu ochii la cer :

— Doamne ! Ce-i cu tine, fetiţa mea ? Arăţi ca sculată după o boală lungă şi grea. Eşti palidă, ai obrajii supţi ca ai unei babe, şi ochii căzuţi în fundul capului...

— Sînt bolnavă, mamă, răspunse Terezia ca să scape de întrebările bătrînei şi se îndreptă spre uşă.

— Ce boală o mai fi şi asta ? Că aseară erai sănătoasă tun, iar astăzi... Hai, mamă, să mergem la doctor !

— Pentru ce ? N-am nevoie de nici un doctor !

— Ia nu mai vorbi tu prostii ! Ce-i asta : n-am nevoie de doctor ?

— Păi... chiar dacă merg, nu-mi poate ajuta el cu nimic...

— Dar cine poate ? Ia stai, fetiţa maichii, stai puţin !

Mama o prinse de bărbie, îi săltă capul şi-o privi adînc şi cercetător în ochi. Să fie oare cu putinţă ca fata ei dragă, singurul ei copil să fi păţit ceva care nu se mai putea îndrepta ? Şi întîmplarea aceasta pe care ea n-o cunoştea să-i fi închis calea spre fericire ? Dar cînd s-a întîmplat asta ? Cine era nemernicul care să-şi fi bătut joc de fata aceasta bună, muncitoare, cinstită, atît de frumoasă şi de încrezătoare ? Unde-i acela ? Să-i scoată ochii cu mîna ei, să-i smulgă inima din piept şi s-o arunce cîinilor din mahalaua ţigănească...

Şi cîte şi mai cîte nu-i trecură prin gînd Mariei Vasilievna, cîtă durere nu simţi ea, privind în ochii încercănaţi şi trişti ai fetei sale !

— Gannusia, fetiţa mea dragă, spune mamei tale tot adevărul şi nu-i ascunde nimic.

Numai în clipe de mare duioşie, cînd dragostea pentru fata ei îi copleşea inima, numai atunci Maria Vasilievna îi spunea Tereziei — Gannusia. De fapt, numele acesta îi fusese dat fetei chiar din ziua cînd se născuse. Aşa era obiceiul acolo, ca toate fetiţele nou-născute, care prin părinţii lor ţineau de biserica protestantă, să capete două nume ! Tot astfel fusese botezată şi fata Mariei Vasilievna. Îi spusese Gannusia numai cît o alăptase, pînă la vîrsta de un an. Mai tîrziu i-a zis Ganka-Terezia, iar mai tîrziu numai Terezia. Numele de Gannu-

sia nu revenea pe buzele mamei decît atunci cînd voia să-şi alinte fetiţa într-un chip deosebit.

Numai Olexa Sokaci îi spunea Gannusia. Pentru el, Terezia nici nu exista, deşi întreg colhozul o cunoştea sub acest nume, deşi sub toate fotografiile ei publicate în ziare şi reviste se putea citi clar : „Terezia Simak, Erou al Muncii Socialiste, viticultoare la colhozul de lîngă graniţă, „Zorile deasupra Tisei". Olexa îi explica astfel preferinţa lui pentru primul nume al Tereziei : „Pentru toţi ceilalţi eşti Terezia, numai pentru mine şi pentru maică-ta rămîi Gannusia. Numai noi doi avem dreptul să-ţi spunem astfel".

Toate acestea îi reveniră în gînd fetei auzind-o pe maică-sa spunîndu-i pe numele ei de copil.

— De ce taci ? stăruia bătrîna femeie îngrijorată. Spune-mi tot, fetiţa mea ! Nu-ţi fie teamă.

Terezia îşi feri într-o parte ochii :

— N-am ce să-ţi spun acum, mamă. Poate o să afli singură mai tîrziu... Şi nu e departe clipa aceea...

— Ce să aflu ? strigă deznădăjduită Maria Vasilievna. Ţi s-a întîmplat ceva ? Ceva rău ?

— Mamă, dacă ţii la mine, deocamdată nu mă întreba nimic.

— Gannusia !

Dar fata rămase neînduplecată. Plecă pe dealul Soneaşna, fără să fi dezvăluit mamei sale durerea care-i sfîşia inima.

Ajungînd acolo, Terezia fu întîmpinată de ceata veselă a tovarăşelor ei de brigadă. Văzînd-o venind, se adunară roată pe coasta dealului împînzită de vii şi începură să declame în cor : *„Dragi ne sînt cavaleriştii şi piloţii mult ne plac ! Dar, mă rog, infanteriştii oare nu vă sînt pe plac ? Ia priviţi puţin în jur, sînt în fruntea seriei ! Cea mai mîndră armă, jur ! este-a infanteriei."*

Terminînd, izbucniră în rîs şi se adunară cioatcă în jurul Tereziei.

— Ei, tovarăşă şefă de brigadă, ne-ai adus salutări din partea infanteristului cu părul creţ ? o întrebă Ma-

rina, o fată oacheşă, cu ochi vioi, care păreau că rîd într-una.

Terezia pricepu că înainte de a fi venit la ea, Ivan Bielograi trecuse pe aici, prin vii, vorbise cu fetele şi le fermecase pe toate, cum făcuse şi cu ea.

Vasilina, Vera, Evdokia o copleşeau cu întrebările:

— Ce face frumosul tău ostaş?

— De ce nu l-ai adus la vie?

— Ce ţi-e el, Terezia: cuscru, frate, văr, prieten, sau numai aşa...

— Vezi să nu-i rupă picioarele Olexa al tău...

Ce le putea spune Terezia? Cum trebuia să se poarte? Să le răspundă tot în glumă, să rîdă cu ele laolaltă şi să le spună: aşa şi aşa, fetelor, Ivan Bielograi vă trimite la toate complimente, vă sărută pe toate şi vă doreşte sănătate şi noroc? Nu rîse însă, nici nu zîmbi măcar. Uitîndu-se cu asprime şi cam de sus la tovarăşele sale, clătină din cap şi zise:

— Of, fetelor, fetelor! Credeam că aveţi o părere mai bună despre mine... Infanteristul acela din gardă, Ivan Bielograi, este al meu cum e şi al vostru. A luptat pentru noi toate, ca să elibereze Ucraina Transcarpatică, vărsîndu-şi sîngele pentru libertatea noastră...

Fetelor le păru rău. Aveau multă dragoste şi destulă stimă pentru Terezia şi n-ar fi vrut de loc s-o supere.

Marina cea oacheşă şi dezgheţată bătu cea dintîi în retragere. O îmbrăţişă pe şefa brigăzii şi o sărută pe obraz:

— Nu te supăra, Terezka. Am glumit cu tine şi te asigur că nimeni n-a avut vreun gînd rău.

Abia acum îşi îngădui şi Terezia să zîmbească:

— Dar cele ce aţi spus de Olexa Sokaci şi de ruptul picioarelor, tot fără gînd rău aţi spus-o?

— Fireşte! Cînd o mai veni pe aici Ivan Bielograi, o să-i spunem de la obraz: ai grijă, infanteristule, Terezia noastră are un logodnic şi încă unul gelos foc!

— Bine, fetelor, dar acum ajunge, spuse Terezia cu un aer grav şi hotărît. N-am venit pentru asta. Vreau

să-mi iau rămas bun de la voi. Vă las cu bine şi aveţi grijă de Soneaşna.

— Nici o teamă, Terezka, om îngriji noi de viişoara noastră ! răspunseră în cor fetele.

După ce-şi luă rămas bun de la prietene, Terezia se întoarse acasă, unde o aştepta o maşină. Chiar în ziua aceea se urcă în trenul Iavor—Budapesta şi părăsi Uniunea Sovietică, fără să se fi întîlnit cu Olexa Sokaci şi deci fără să-i fi vorbit despre întîlnirea ei cu Bielograi. Rămase în străinătate pînă după 1 Mai, după ce „prietenul ei de la Berlin“ fusese demascat. Află acest lucru de la maiorul Zubavin. Iar acasă mai află de la maică-sa că, în timp ce ea se afla în Ungaria, trecuse pe la ei Olexa Sokaci. Era încruntat la faţă şi tăcut. Pusese fără o vorbă pe treapta de jos a scării un pachet cu cărţi pe care le luase odată pentru citit de la Terezia, apoi plecase la fel de tăcut ca un străin sau ca un duşman.

Din ce-i spuse maică-sa, Terezia înţelese că ajunseseră şi la urechile lui Olexa zvonurile despre „prietenul ei de la Berlin“. Se hotărî să se repeadă îndată pînă la Iavor ca să-i spună lui Olexa tot adevărul.

Dar nu-l găsi acasă ; plecase la atelierele căilor ferate din Lvov, ca să ia în primire o locomotivă nouă pentru brigada comsomolistă.

Terezia se duse atunci la prietenul lui Olexa, Vasil Goida. Roşie de ruşine, stăpînindu-şi cu greu lacrimile şi neîndrăznind să-l privească pe Vasil în ochi, îi mărturisi deschis toată păţania. Goida o ascultă cu simpatie, căutînd s-o liniştească : „N-ai grijă, Terezia, totul se aranjează“. Apoi, devenind deodată îngrijorat şi oarecum aspru, o întrebă :

— Nu ţi-a spus maiorul Zubavin să nu vorbeşti cu nimeni despre acest Ivan Bielograi ?

— Ba da, mi-a spus.

— Atunci de ce nu-ţi ţii cuvîntul, tovarăşă comsomolistă ? De ce dezvălui secrete atît de importante celui dintîi om ce ţi-a ieşit în cale ?

— Dar nu ţi-am vorbit decît ţie !

— În fond puteai să nu-mi spui nimic, fiindcă știu toate astea mai de mult. Dar ia spune-mi, ai de gînd să-i povestești toate astea și lui Olexa ?

— Firește. Dacă nu-i povestesc, o să... și Terezia se opri la jumătatea vorbei.

Vasil Goida se uita cu o privire amuzată la tînăra fată, care era gata-gata să izbucnească în plîns.

— O să... ce ? întrebă ironic, dar fără răutate Goida. N-o să te mai iubească ? N-o să te mai ia de nevastă ?

— Nu mă mai iubește ! Pe obrajii Tereziei se rostogoleau boabe mari de lacrimi. S-a luat după gura lumii ! În lipsa mea mi-a adus cărțile și n-a vrut măcar să vorbească cu mama. Le-a pus pe scară și a fugit. Terezia luă mîinile mecanicului într-ale ei și, strîngîndu-i-le cu putere, se uită rugător în ochii lui : Vasil, spune-i tu adevărul, lămurește-i totul !

— În primul rînd trebuie să te lămuresc pe tine, nătăfleațo ! Liniștește-te ! Și scoate-ți din cap că Olexa ar putea să uite o fată ca tine. Se poate una ca asta ? Mîine-poimîine te pomenești cu el venind să-ți ceară iertare și să nu te mai slăbească o clipă. Of, Terezka, Terezka ! Ai o „Stea de Aur" pe piept și tot nu-ți cunoști prețul. Ține-te și tu mai mîndră, fetițo ! Ce naiba ? Capul sus, viticultoare fruntașă ! Umflă-te în penele tale de păuniță ! Aruncă fulgere din ochii tăi frumoși. Numai asemenea femei ne plac nouă, bărbaților !

Îi vorbi astfel, îmbărbătînd-o timp de-o jumătate de oră. Spre sfîrșitul convorbirii, fata se opri din plîns și pe buzele ei, sărate de atîtea lacrimi, apăru, timid și palid, primul zîmbet. Plecă de la Vasil Goida convinsă că un băiat ca el nu poate să nu izbutească în încercarea de a o împăca cu Olexa.

Olexa Sokaci se întoarse de la Lvov pe o locomotivă nouă „ER 777-13", care urma să devină în curînd locomotiva comsomolistă și mîndria Iavorului. Deocamdată era încă rece și foarte puțin arătoasă. Coșul ei negru era închis cu un capac de tinichea. Tijele și bielele îi erau unse din belșug cu unsoare specială. „ER-777-13" fu

trasă pe-o linie de garaj. Ca atraşi de un magnet, în jurul ei se strînseră tinerii mecanici feroviari din Iavor, în frunte cu Olexa Sokaci. Comsomoliştii scoaseră capacul coşului, desfăcură cu grijă ambalajul de lemn, şterseră cu gaz unsoarea, umplură cu ulei cutiile de ungere, strînseră piuliţele, întăriră penele de la toate bucşele bielelor, apoi spălară locomotiva de la coş pînă la roţi şi o vopsiră după gustul lor, fără să facă economie de muncă sau de vopsea.

— Ei, băieţi, ia spuneţi-mi, cum o botezăm ? întrebă Olexa, după ce isprăvi de vopsit roţile.

— Ganna-Terezia ! strigă Ivanciuk încrucişîndu-şi mîinile pe piept cu un zîmbet smerit şi atît de nevinovat, încît toţi comsomoliştii izbucniră în rîs. Neavînd încotro, zîmbi şi Olexa.

— Hai s-o numim mai bine... Stăncuţa, propuse el.

— Şi cine este, mă rog, această Stăncuţă ? întrebă Ivanciuk. Femeie măritată ori vreo logodnică ?

În rîsetele voioase ale celorlalţi, Olexa răspunse că Stăncuţa este o pasăre cu ciocul lung şi cenuşiu, coadă neagră şi aripile tot negre.

Spre seară, locomotiva „ER-777-13" — toată lac, alamă şi nichel strălucitor — cu tenderul plin de cărbuni şi de apă, aştepta să intre în rîndul locomotivelor în exploatare.

Olexa Sokaci ardea de nerăbdare să se urce pe ea, să aţîţe focul, să dea presiune şi să pornească în goană pe şinele lucii, trăgînd după el un tren lung şi greu. Din păcate, clipa mult dorită trebuia amînată pentru un viitor mai depărtat, întrucît pe linie se aflau destule locomotive în funcţiune. Conform graficului, abia peste două zile urma să intre la spălat şi la gresat „ER-770-09" şi abia după aceea va avea dreptul şi „Stăncuţa" la foc, la aburi, la muncă şi la viaţă. Tocmai peste două zile ! Şi ce-o să facă Olexa azi ? Dar mîine ?

Oftă adînc şi, aruncînd o ultimă privire frumoasei sale locomotive, porni spre casă.

În poarta depoului se întîlni cu Andrei Lîsak. Practicantul era îmbrăcat cu haine de culoare cafeniu deschis,

cu dungi aurii, o cămaşă „sable“ de mătase şi sandale galbene, parfumat şi pieptănat cu grijă.

— A, bună ziua, Olexa! i se adresă el şi-i întinse amîndouă mîinile. Îmi dai voie să te felicit cu prilejul luării în primire a locomotivei, tovarăşe şef de brigadă? Cînd pornim în cursă?

— Cînd primim ordine. Tot te mai bate gîndul să faci practică pe locomotiva mea?

— Fireşte! Altfel nici nu se poate! Tot timpul mă gîndesc cum o să lucrăm noi împreună.

— Nu prea s-ar spune. Olexa îl examină din cap pînă-n picioare. S-ar părea că mai curînd te gîndeşti zi şi noapte cum să te îmbraci mai elegant, să mănînci mai bine şi să bei mai mult.

Lîsak suspină, făcu un gest de neputinţă şi-şi ridică privirile spre cer:

— Recunosc, îmi plac hainele bune şi cămăşile frumoase, îmi place vinul de soi. Ce să-i faci, tinereţe! La bătrîneţe m-oi mulţumi şi cu lapte dulce! rîse Lîsak. Uite, vezi, am de gînd să fac şi azi nişte păcate din astea. Ce zici, îmi ţii tovărăşie? Şi bătîndu-se cu mîna peste buzunar adăugă: Bani am.

Olexa clătină din cap:

— Nu-mi place să petrec cu banii altuia. Şi scoţînd cincizeci de ruble, le întinse lui Lîsak. Poftim datoria aceea!

— Care datorie? Ia lasă fleacurile! Andrei dădu hotărît la o parte mîna lui Sokaci. Bagă-i în buzunar, fiindcă altfel mă supăr. Ieri am făcut eu cinste, mîine o să faci tu.

— Nu, dragul meu, de la mine să nu aştepţi să fac cinste. Ia-i!

— Dacă insişti, pot să-i şi iau. Unde mergi acum?

— Nicăieri.

— Ce vorbă-i asta?

— Adică mă duc acasă. În strada Kirov.

— Mergem împreună. Avem acelaşi drum.

Îl luă pe Olexa de braţ şi ieşiră amîndoi din depou.

— De ce eşti aşa de arţăgos astăzi ? întrebă prietenos Lîsak.

— Aşa sînt eu de felul meu. Aşa am fost totdeauna.

— Nu, nu eşti totdeauna aşa. Ţi s-a făcut o bucurie atît de mare, ai căpătat o locomotivă nouă şi cînd-colo... Ai păţit ceva ? Lîsak se pocni deodată cu palma peste frunte, se opri şi-l ţinu în loc şi pe tovarăşul său. E adevărat, Olexa, ce se vorbeşte despre tine şi despre Terezia ? Oamenii spun că un lăcătuş, un oarecare Ivan Bielograi, ostaş din gardă, demobilizat, de la Berlin, ţi-ar fi suflat-o pe Terezia şi se însoară cu ea. Să fie adevărat sau toate sînt minciuni ?

Olexa tăcea posomorît.

— Tu ce crezi ? întrebă el deodată, aruncîndu-i lui Lîsak o privire provocătoare.

Andrei nu se aştepta la un asemenea răspuns. Se fîstîci, neştiind ce să-i răspundă. Pregătindu-se din însărcinarea lui Krîj pentru o convorbire cu Olexa şi avînd intenţia să afle de la el cîte ceva despre Ivan Bielograi, prevăzuse oarecum tot ce-l va întreba Olexa şi ce-i va răspunde el. Şi totuşi, pe cît se părea, nu prevăzuse totul.

— Cred că... eu cred să sînt minciuni.

— Atunci ce-mi vii cu minciunile astea ?

Ochii lui Olexa aruncau fulgere de mînie, pumnii i se strîngeau singuri. Dar asta nu-l sperie de loc pe Andrei.

— Nu te înfuria, tovarăşe mecanic. Ţi-am spus toate astea ca unui prieten, ca să ştii şi tu ce se vorbeşte despre Terezia şi lăcătuşul acela erou, Ivan Bielograi. Ar fi interesant să ştim cum arată... Se spune că-i un bărbat frumos de pică. Aşa o fi ?

— Nu ştiu.

— L-ai văzut ori ba ?

— Ei bine, da, l-am văzut. E fălcos şi înalt cît o cămilă.

— L-ai văzut de mult ?

— Înainte de plecarea mea din Lvov.

— Dar după ce te-ai întors l-ai mai văzut ?

— Nu... Dar ce mă tot baţi la cap cu Bielograi al tău ? Ia mai du-te cu el cu tot, ştii tu unde...

Ultimele cuvinte ale lui Olexa îl dezmeticiră pe Lîsak. Îşi dădu seama că a mers prea departe, că a fost prea stăruitor şi mai ales imprudent în întrebările sale. Şi doar unchiul Liubomir îl prevenise cu toată grija : Ai grijă, să te interesezi de Bielograi numai aşa, în treacăt. Acum trebuia să dreagă cît mai repede prostia făcută. Izbucni în rîs şi-şi petrecu prieteneşte braţul pe după umerii lui Olexa :

— Nu mă duc nicăieri cu Bielograi. Dă-l dracului. N-am nevoie de el, mai bine merg cu tine în strada Kirov.

— Ba nu mergi cu mine de loc. Eu rămîn aici, în Stepnaia. Trebuie să trec pe la un prieten.

Olexa îşi scutură de pe umăr mîna lui Andrei, îl salută rece, cu o mişcare scurtă a capului, şi se îndreptă spre o curte împrejmuită cu tufe înalte de porumbar înflorit. Acolo era locuinţa lui Vasil Goida.

— Ai venit singur, din proprie iniţiativă ? Bravo ţic ! Bine ai făcut ! Eşti un băiat deştept şi mă bucură că ţi-ai dat seama atît de iute că fericirea ta este ameninţată.

Astfel îl întîmpină Vasil Goida, uitîndu-se la el cu ochii plini de zîmbet.

Olexa îşi cunoştea destul de bine prietenul şi de aceea nu dădu prea mare importanţă vorbelor sale. Îl salută ca de obicei, scoase din buzunar pachetul cu ţigări şi, aşezîndu-se la fereastră unde avea obiceiul să stea totdeauna cînd venea la prietenul său, se pregăti să-i povestească cum a călătorit la Lvov, ce mîndreţe de locomotivă a primit şi cum a dichisit-o brigada lui de comsomolişti. Dar Vasil Goida îndrumă convorbirea pe un făgaş cu totul diferit. Aprinzîndu-şi ţigara, spuse pe un ton oarecum indiferent :

— Adineauri a fost Terezia la mine...

Olexa îi aruncă o privire speriată, aşteptînd urmarea.

— M-a rugat să-ţi transmit salutări, adăugă Goida. Se întreba de ce n-ai mai dat semne de viaţă şi de ce nu te mai duci cu motocicleta pe dealul Soneaşnei.

— Şi altceva nu ţi-a mai spus ? întrebă Olexa. Faţa lui era împietrită şi glasul îi suna metalic.

Goida se prefăcu că nu observă nici o schimbare în expresia feţei ori în glasul lui Olexa.

— Am vorbit cu ea cîte-n lună şi în soare, nu pot să-mi aduc aminte de toate.

— Dar de mine, de mine nu ţi-a mai spus nimic ?

— De tine ? Stai să mă gîndesc. A, ba da !... Zicea : „Mi s-a făcut dor de Olexa, dar el habar n-are şi de-o vreme nici prin gînd nu-i trece să se mai arate pe malurile Tisei".

— Vasil, te rog să laşi prostiile ! Îţi vorbesc serios. Nu ştii ce a făcut Terezia ! A... a... se întrerupse şi făcu un gest de deznădejde, se duse la fereastră şi privi afară gînditor.

Goida îl bătu prieteneşte pe umăr :

— Deşteaptă limbă ai tu, Olexa : n-a mai vrut să asculte de mintea ta cea proastă şi de inima ta geloasă, da' nătărău mai eşti ! Cum ai putut să-ţi pleci urechea la vorbele...

Olexa se întoarse deodată şi strigă, plin de mînie :

— N-au fost vorbe ! Am stat de vorbă eu personal cu Ivan Bielograi şi am auzit cu urechile mele ce spunea.

— Ar fi interesant să ştiu şi eu ce ţi-a spus.

— Ei... ca omul, de ce a cerut să fie demobilizat, de ce a venit în Ucraina Transcarpatică. De dragul ei... Se pare că s-au şi logodit. Poftim ! Şi eu o iubeam ca un prost... Şi dacă s-ar fi lăudat numai faţă de mine, dar ştie tot depoul. Mai mare ruşinea...

— Trebuia să se laude, că ăsta era rolul lui. Cît despre tine, Olexa, ar fi trebuit să te duci la Terezia şi să afli din gura ei, dacă ceea ce ai auzit e adevărat ori ba.

— E adevărat !

— Eşti un prost, habar n-ai.

— Ba am ! Era de mult în corespondenţă cu el, am citit cu ochii mei scrisorile lui.

— Ei vezi ?... Terezia ţi-a arătat scrisorile lui Bielograi. Asta înseamnă că nu era vorba de nici o logodnă.

I-a scris ca unui prieten, unui ostaş care a luptat pentru eliberarea Ucrainei Transcarpatice, şi cînd colo, tu...

— N-o mai apăra că nu merită !

— Ba merită ! strigă Goida. Ia ascultă-mă, nerodule, dar să mă asculţi bine : cînd ai stat tu de vorbă cu Ivan Bielograi ?

— Mai demult.

— Şi de atunci l-ai mai văzut ?

— Nu.

— Şi nici n-ai să-l mai vezi. Ivan Bielograi a dispărut. A plecat din Iavor... Încotro ? Dracu ştie. Într-o direcţie necunoscută... De ce ? Fiindcă... Într-un cuvînt, şi-a dat seama că trebuie să-şi ia gîndul de la Terezia şi-a spălat putina. Amănuntele o să ţi le povestesc cu altă ocazie. Asta e tot. Dar fiindcă veni vorba de Ivan Bielograi, ia spune : ce impresie ţi-a făcut ? Se pare că este un băiat simpatic. Ce părere ai ?

— Am mai răspuns la o asemenea întrebare. Ce dracu' v-a găsit pe toţi de vă interesaţi atît de omul ăsta ?

Goida se repezi spre prietenul său şi-l apucă de umeri :

— Zici că ai mai răspuns la o asemenea întrebare ? Cine se mai interesează de Bielograi ?

— De la şcoala din Lvov a venit în practică la depou Andrei Lîsak. Şi ăsta mă luase la descusut : dacă e adevărat că Bielograi e logodit cu Terezia, dacă l-am văzut înainte de plecare sau după venirea mea aici, dacă e băiat frumos...

— Andrei Lîsak ? Filfizonul ăla din Jeleznodorojnaia ? Băiatul croitoresei ? Da' de unde-l cunoşti tu ?

— Are de gînd să-şi facă stagiul de practică pe locomotiva mea. Vrea să fie neapărat mecanic de locomotivă.

— Şi tu cum ai răspuns la întrebările lui ?

— Precum se şi cuvenea. L-am trimis la dracu.

— Şi bine ai făcut ! Olexa, ascultă-mă bine. O iubeşti pe Terezia şi ea te iubeşte la fel. N-a încetat o clipă să te iubească. Dacă-ţi cunoşti interesul, dacă mă socoţi într-adevăr prieten, crede-mă ce-ţi spun ! Crede-mă şi

chiar mîine încalecă pe motocicletă, trage o goană pînă la dealul Soneaşna, ia-o pe Terezia în braţe şi sărut-o. Poţi să nu-i spui nici o vorbă, numai atît, s-o iei în braţe şi s-o săruţi. Şi totul va fi iarăşi bine şi frumos cum a fost la început.

Felul de a vorbi al lui Goida şi tonul său enigmatic îl dezarmară pe Olexa :

— Nu mai înţeleg nimic, Vasil... Îmi tăinuieşti ceva.

— Ai dreptate. Şi o să-ţi destăinuiesc acest lucru atunci cînd voi avea dreptul s-o fac. Ai înţeles ?

— Mi se pare că încep să înţeleg.

— Mă rog, numai s-o faci în tăcere şi să nu împărtăşeşti nimănui presupunerile tale. Apoi adăugă cu un zîmbet semnificativ : Aceasta o cere însăşi fericirea ta, precum şi interesele noastre de stat.

Şi aşa, jumătate în glumă, jumătate în serios, convorbirea dintre Goida şi Olexa se termină.

Mecanicul se întoarse acasă tocmai seara tîrziu.

Ca de obicei, maică-sa nu se culcase, ci-şi aştepta băiatul.

Ana Stepanovna îşi adora fiul. Grijile şi bucuriile vieţii ei erau legate de viaţa lui Olexa. Dimineaţa se scula totdeauna înaintea lui, iar seara se culca după ce îl vedea adormit pe el. Muncea neobosită de dimineaţă şi pînă seara tîrziu : gătea, îi spăla şi-i călca rufele, îi cîrpea ciorapii, împletea din lînă de angora flanele, şaluri ori mănuşi. Olexa avea totdeauna cămăşi noi, ghete bune, haine frumoase şi niciodată nu ducea lipsă de ţigări. Gospodină cum era, Ana Stepanovna ştia să chivernisească banii în aşa fel, încît băiatul ei să nu ducă lipsă de nimic. La ceea ce cîştiga tînărul, mai adăuga şi o bună parte din veniturile ei. Foarte pricepută în meşteşugul brodatului, îndemînare moştenită de la mama şi de la bunica ei, vestite în tot Iavorul, cîştiga şi ea destul de frumos.

Nu se plîngea niciodată de vreo boală ori de vreo grijă a ei. În schimb, pe Olexa îl întreba în fiecare zi ce-a mai făcut, cu cine s-a întîlnit şi dacă se simte bine, sănătos. Mai mult se interesa de prietenia lui cu Terezia.

în această chestiune, curiozitatea mamei nu cunoştea margini. Voia să ştie tot: dacă fetei nu i s-a urcat cumva la cap faima ei de viticultoare, dacă-i bună sau rea din fire, dacă o respectă sau nu pe maică-sa, dacă se mai pricepe şi la altceva înafară de îngrijirea viţei de vie, dacă îi place să se gătească şi dacă-i strîngătoare sau mînă spartă. Olexa rîdea şi o liniştea pe maică-sa: „E o fată bună, mamă, să nu-ţi fie teamă". Dar parcă sînt pe lumea asta cuvinte care s-o împace pe mamă cu gîndul că fiul ei nu-i mai aparţine în întregime, că altcineva a pus stăpînire pe inima lui?...

Ana Stepanovna aşeză tăcută cina în faţa lui Olexa. În timp ce flăcăul se grăbea să mănînce, mama trecu pe-un scăunel lîngă plită şi se apucă de lucru agitîndu-şi andrelele, supărată, fără să-şi ridice ochii de pe lucrul ei. Tînărul isprăvi de mîncat, îşi aprinse o ţigară şi se apropie de maică-sa, lipindu-şi obrazul de al ei.

— Of, Olexa, Olexa!... Şi Ana Stepanovna se ridică, merse la dulap, apoi puse pe masă un volumaş frumos legat, cu scoarţe de un roşu închis, pe care se vedea scris cu litere mari „Tînăra Gardă". Iată, mi-a lăsat asta pentru tine Ganna-Terezia ta.

— Ganna? Olexa luă în mînă cartea şi o deschise, sperînd să găsească în ea vreo scrisoare sau cel puţin cîteva cuvinte pe prima pagină. Dar nu găsi înăuntru nici scrisoare, nici vreo dedicaţie. Scutură cartea, o răsfoi, dar nu găsi nimic.

Îşi mută privirea rugătoare spre maică-sa, vrînd s-o întrebe cînd fusese pe-acolo Terezia, ce-a spus şi dacă era veselă sau supărată. Citi însă în ochii mamei atîta mustrare, încît nu avu curajul să spună nimic.

Sub fereastră se auziră paşi, apoi cineva bătu în geam:

— Hei! Tovarăşe Sokaci!

— Cine-i acolo?

Olexa deschise geamul.

În grădiniţă, cu o mînă pe trunchiul aspru al caisului înflorit stătea Griţai, un băieţaş de care ştia că e curierul depoului. Olexa vedea desluşit nasul cojit şi buzele

groase ale băiatului, părul său roşcat, pantofii de pînză încălţaţi pe piciorul gol, dar tot nu-i venea să-şi creadă ochilor. Apariţia lui Griţai la o oră aşa de tîrzie îl amuţi.

Cîteva clipe privi tăcut la vizitatorul său nocturn.

— Ce te uiţi aşa la mine ? Nu mă mai cunoşti ?

Ce voce plăcută avea Griţai şi cît era de plină de făgăduinţe ! Şi ce băiat de treabă era flăcăiaşul acesta fără mamă şi fără tată, crescut cum numai Dumnezeu ştie.

— Ce e cu tine, Griţai ? S-a întîmplat ceva ? întrebă Sokaci.

— S-a făcut alimentarea locomotivei tale, urgent, înafară de orice grafic. La ora 23 era gata. Ce zici ? Merită să dai o ţigară.

Sokaci scoase un pachet de ţigări „Verhovina" şi îl aruncă peste pervazul ferestrei.

Griţai luă pachetul, frămîntă tacticos o ţigară între degete, apoi trase un chibrit şi şi-o aprinse. Olexa aştepta nerăbdător.

— Şi cum ţi-am spus, au făcut alimentarea, repetă curierul. Aşa că pregăteşte-te de drum.

— La ce oră ? Şi tînărul mecanic căscă cu un aer prefăcut.

— Am primit ordin să te chem la depou pentru ora şapte şi jumătate.

— Şi unde plecăm ?

— La Polul Nord.

— Fie şi la Polul Nord. Dar te rog treci şi prin Jeleznodorojnaia, pe la practicantul Lîsak, să-i spui că mîine pornim la drum, şi mai căscă o dată cu acelaşi aer de prefăcută nepăsare. În sufletul lui clocotea însă o bucurie fără seamăn. Îi venea să-l ia pe Griţai, să-l salte peste pervazul ferestrei şi să-i tragă împreună un gopac îndrăcit, acum, la miezul nopţii.

Griţai plecă, spunîndu-i că şi şeful depoului i-a dat dispoziţii să-l aştepte pe practicant. Tîrşîitul pantofilor de pînză se pierdu curînd în noaptea înstelată.

Dacă n-ar fi fost atît de tîrziu, iar Terezia n-ar fi locuit tocmai pe graniță, ci undeva în oraș, Olexa s-ar fi rezepit îndată la ea să-i spună că mîine... „N-o fi încurcat ceva Grițai ? se gîndi el deodată. Sau nu cumva o fi vreo păcăleală ? Totuși, nu-mi vine să cred că..."

Se îmbrăcă și, spunînd mamei sale că se întoarce repede, ieși în stradă. În capul străzii se vedeau ferestrele puternic luminate și mari cît peretele ale farmaciei de serviciu. Vorbi de la farmacie la telefon cu depoul de locomotive. Lucrătorul de serviciu îi confirmă cuvînt cu cuvînt cele spuse de curier. Plecarea era hotărîtă pentru a doua zi la ora șapte și treizeci... Nu mai încăpea nici o îndoială. Puse receptorul în furcă, ieși din farmacie și deodată se opri în loc. Ce să mai întreprindă acum ? Unde să se ducă, cui să împărtășească bucuria sa ?

Sus, în turnul Sovietului Orășenesc, văzu acele de bronz ale orologiului, slab luminate, aproape suprapuse. Cerul era presărat din belșug cu stele. Numai spre miazănoapte îl acoperiseră fie norii, fie munții care puneau o vată neagră pe zare.

Strada Moscovei, cu cele patru rînduri de castani în floare, plantați de-a lungul ei, era cu desăvîrșire pustie la ora aceea. Orașul dormea legănat de-o liniște cum nu întîlnești decît la poalele Carpaților dinspre miazăzi, în toiul primăverii, printre viile și livezile înflorite. Globurile mate ale becurilor atîrnate pe stîlpi ardeau slab, cu intensitatea redusă. Pe băncile proaspăt vopsite de pe bulevard strălucea roua nopții. Pe răzorul de flori de lîngă monumentul ostașilor, pămîntul era negru și reavăn ; granitul obeliscului scînteia în lumina slabă.

Olexa ajunse la podul din capătul străzii Moscova și se opri aici. Umbra neagră și uriașă a unei clădiri vechi, semănînd a fortăreață, cădea pe cheiul pardosit cu lespezi mari de piatră. Dalele albite de soare radiau căldura adunată în timpul zilei. În vale, dincolo de balustrada de fier a cheiului, vuia Kamenița cea vijelioasă și rece. În oglinda apei cerul înstelat se răsfrîngea aidoma unor alge de foc. Sălciile de pe mal își spălau crenguțele tinere în undele repezi, născute din zăpezile înălțimilor.

Sokaci coborî pe malul apei, rupse o crenguţă de salcie şi o aruncă în rîu. Unde vijelioase, cu coama înspumată, înhăţară prada şi o purtară cu ele devale, spre Tisa şi Dunăre, cînd ascunzînd-o în adîncurile lor, cînd zvîrlind-o iar la suprafaţă.

Olexa petrecu micuţa călătoare cu un fluierat vesel. Drum bun, crenguţo! Ce să mai facă acum, ce să mai întreprindă? Terezia... Hei, dacă ar fi fost ea acum alături de el!

Trecînd prin faţa restaurantului cu racul acela mare şi roşu ca focul întinzîndu-şi cleştele pe geamul vitrinei, Olexa îl văzu pe Andrei Lîsak în tovărăşia lăutarului ţigan Şandor. Stăteau amîndoi pe trotuar făcînd semne desperate maşinilor care treceau pe stradă şi zbierau cu glasuri răguşite de beţivi:

— Taxi! Taxi!...

Olexa îi ocoli cu grijă pe cheflii. După ce se depărtă binişor de ei, aruncă o privire în urmă. Nemaiavînd răbdare să aştepte o maşină, Şandor şi Andrei Lîsak o porniră pe jos, vorbind cu glas tare. Se îndreptau spre mahalaua ţigănească. În urma lor, în umbra copacilor, venea un om care semăna foarte mult cu Vasil Goida. Olexa deveni mai atent. Era într-adevăr Goida. Aducîndu-şi aminte de convorbirea avută cu prietenul său, Olexa pricepu îndată de ce acesta se interesa atîta de beţivanul Andrei Lîsak. Se întoarse acasă, se dezbrăcă şi se băgă în pat.

Orologiul din vîrful turnului bătu o dată, apoi de două ori, dar Olexa nu reuşea să adoarmă. Şi cum ar fi putut dormi? I se părea că vede limpede în faţa ochilor pe „Stăncuţa" lui detaşîndu-se pe fondul cerului care începea să pălească. Cazanul brunisat. Roţile roşii, bandajele albe. „Stăncuţa", minunată, frumoasă, zbura în văzul lumii întregi prin Verhovina. Şi cine conducea mîndreţea asta de locomotivă? Olexa Sokaci! Cel mai tînăr mecanic de locomotivă din toată Ucraina Transcarpatică. Hei, voi, bărboşilor, mecanici de clasa întîi, daţi-vă la o parte, făceţi-mi loc să trec!

Adormi tîrziu, cu gîndul la ziua de mîine. De fapt nici n-a fost somn, ci mai degrabă chin. Abia ațipea, că se și trezea din nou. Toată noaptea n-a visat decît mereu aceleași și aceleași lucruri : ba se făcea că, fără nici o explicație, i se ia dreptul de a conduce locomotiva, ba că nu o putea urni din loc, deoarece de emoție a uitat unde se află schimbătorul de mers și regulatorul, ba că trenul scăpat de sub controlul lui o lua la goană devale și, sărind de pe șine, se prăbușea în apele tulburi ale Tisei, umflate de topirea zăpezilor. Iar Andrei Lîsak stătea sus pe mal, cu mîinile în șolduri, și rîdea în hohote.

Să nu aibă el un vis frumos într-o noapte ca asta ! Mare minune ! Și mare necaz !...

Dar în sfîrșit veni dimineața, ploioasă, cu cerul acoperit de nori grei.

Binișor, ca să n-o trezească pe maică-sa, Olexa își îmbrăcă combinezonul lustruit, scorțos de unsoare și, fără să se mai spele la robinet, își dădu în grabă cu pieptenul prin păr și ieși în strada udă de ploaie, care părea strivită de apăsarea negurii.

În ziua cînd Olexa Sokaci se pregătea de călătoria sa la „Polul Nord", au avut loc evenimente importante pe care trebuie să ţi le povestesc, cititorule, mai înainte de a-i însoţi pe Sokaci şi pe Lîsak în drumul lor prin Carpaţi.

Zubavin aflase în aceeaşi dimineaţă că noaptea trecută, în casa lăutarului Şandor din mahalaua ţigănească apăruse Andrei Lîsak. După un chef cu ţiganii, care ţinuse pînă în zori, Andrei părăsi mahalaua şi se îndreptă spre Iavor, ajungînd tîrziu în strada Jeleznodorojnaia, unde se afla casa mamei sale.

Cheful acesta neobişnuit al unui flăcău de douăzeci de ani l-ar fi interesat pe Zubavin în orice caz, chiar dacă n-ar fi ştiut că Andrei Lîsak, vrînd probabil să îndeplinească o însărcinare, încercase să culeagă informaţii despre soarta lui Ivan Bielograi.

Mahalaua ţigănească se afla mai aproape de graniţa ţării ca oricare altă mahala a Iavorului. Aici locuiau oameni care mai înainte treceau adesea graniţa : contrabandişti, agenţi plătiţi ca să-i treacă pe alţii peste graniţă şi proprietari de locuinţe conspirative. Se năştea întrebarea dacă nu tocmai acest amănunt trezise interesul lui Andrei Lîsak pentru mahalaua ţigănească ?

Zubavin îşi puse în primul rînd întrebarea : care sînt relaţiile dintre Lîsak şi ţiganul Şandor, cînd s-au cunoscut şi ce anume îi leagă ? Reuşi să lămurească urmă-

toarele: Şandor îl cunoştea mai de mult, de doi-trei ani, pe feciorul acesta de bani gata, fiul croitoresei la modă. Andrei frecventa restaurantele unde Şandor cînta din vioară, îi comanda ceardaşul său preferat, îl plătea cu dărnicie şi-l poftea la masă. Pînă aseară însă nu mai fusese în casa lui Şandor decît o singură dată. Cît despre ţigan, acesta nu fusese niciodată la Andrei acasă. De obicei se întîlneau la restaurant. Dar ce-i venise acum lui Andrei Lîsak să se ducă să chefuiască în mahalaua ţigănească? Cui aparţinea iniţiativa acestei petreceri? Era puţin probabil să fi fost provocat, deşi Şandor se obişnuise să bea pe socoteala altora. Nu, ideea fusese desigur a lui Lîsak. Dar ce l-a îndemnat să se ducă la ţiganii aceştia din zona frontierei? Intenţiona cumva s-o şteargă peste graniţă cu ajutorul lor? Dar pentru ce ar dori un tînăr de douăzeci de ani să fugă din Uniunea Sovietică? Nu, o asemenea bănuială nu avea deocamdată nici un temei; trebuia totuşi verificată cu grijă. Zubavin telefonă la Lvov, colonelului Şatrov, rugîndu-l să se informeze dacă Andrei Lîsak, elev al Şcolii de mecanici de locomotivă din Lvov, n-a comis cumva vreo faptă gravă, de teama căreia ar fi îndemnat să treacă graniţa. Răspunsul fu negativ. Lîsak nu săvîrşise nici o faptă condamnabilă. Deşi era cunoscut ca un fluierăvînt, client neobosit al restaurantelor şi elev destul de slab, nu fusese niciodată adus la miliţie şi era înafară de orice bănuială de crimă. Zubavin se bucură aflînd că una din ipotezele sale de bază nu avusese temei. Mai rămînea în picioare cealaltă bănuială. Din însărcinarea cui căutase Lîsak să scoată de la Sokaci informaţii cu privire la Ivan Bielograi? Şi ce a căutat în mahalaua ţigănească?

Zubavin dădu dispoziţii să se intensifice urmărirea lui Lîsak. Dintr-o experienţă îndelungată ştia că într-un oraş de frontieră nu poţi trece cu vederea acest soi de oameni, nu poţi să nu te interesezi de relaţiile lor. Azi îşi petrec timpul în chefuri, iar mîine...

Întorcîndu-se acasă, Andrei Lîsak s-a culcat şi a dormit toată ziua. Seara s-a semnalat că în casa croitoresei

a apărut Liubomir Krîj, vînzătorul de la librărie. Zubavin își puse îndată întrebarea : cine este acest Krîj și la cine vine în vizită, la gazdă sau la băiatul ei ? Stabili că vizitatorul întreține mai de mult relații intime cu Marta Stepanovna. Așadar apariția lui în casa croitoresei era ceva normal și n-avea nici un fel de legătură cu Andrei Lîsak. Puteau interveni desigur tot felul de elemente neprevăzute, dar deocamdată persoana lui Krîj nu cerea o atenție deosebită. Zubavin înlătură pentru moment acest personaj de mică însemnătate și-și concentră întreaga atenție asupra lui Vasili Petrovici Gorgulea, ajutorul șefului de gară din Iavor.

În seara despre care vorbim aici, Andrei Lîsak se dusese în vizită la Gorgulea. Ce legătură putea fi între acești doi oameni ? S-or fi cunoscînd mai de mult ? Încercînd să afle acest lucru, Zubavin află, spre marea lui surprindere, că Gorgulea nu cunoaște pe nimeni cu numele de Lîsak, nici n-a auzit vreodată vorbindu-se de-un asemenea individ. Din clipa aceea, Zubavin simți că a dat de urma cea adevărată. Unde și spre cine îl va duce această urmă ?

Andrei Lîsak s-a dus la un om cu totul necunoscut, la Gorgulea, a stat în casa lui timp de un ceas, a discutat ceva cu el și a plecat. Iar Gorgulea îndrăznește să afirme că nu-l cunoaște pe Lîsak, ba mai mult, că nici n-a auzit vreodată vorbindu-se de el. Pentru ce minte ? De ce se leapădă de această cunoștință ? Ar fi în dezavantajul lui ? Se teme să recunoască că se află în legătură cu el ? Cam așa se părea. Dar dacă este așa, n-ar fi imposibil ca Gorgulea să fi fost recrutat de serviciul de spionaj străin. Ajutorul șefului de gară din Iavor, o gară frumoasă de la graniță, este un om care știe multe, în mîinile lui se află numeroase secrete de stat și un asemenea om reprezintă o momeală ademenitoare pentru „Bizon". N-o fi cumva acest Gorgulea tocmai o asemenea nadă, prinsă în vîrful uneia din undițele „Bizonului" ?

Ceasurile care au urmat au adus lumină în enigmatica vizită pe care o făcuse Lîsak în casa lui Gorgulea. Stînd

la taifas cu vecinele, soţia lui Gorgulea a scăpat o vorbă, că aseară, în casa lor a apărut un oaspe nechemat şi nedorit. Cine era el, habar n-avea. Îl vedea pentru prima oară. Era voinic, cu ochii bulbucaţi şi obrazul buhăit de băutură. Să-l fi întîlnit în miez de noapte pe stradă, ar fi strigat după ajutor. Femeia nu ştia prea bine ce-a căutat la ei, nici ce a vorbit cu bărbatu-său. Din cîte îi spusese soţul, era unul din impiegaţii gării care ar fi venit să-i ceară o învoire, întrucît avea de gînd să se însoare. Soţia lui Gorgulea nu l-a crezut, bineînţeles... „Dacă ar fi adevărat că a venit să ceară învoire, de ce atunci Vasili al meu era atît de schimbat la faţă cînd l-a petrecut la plecare? Şi apoi, de ce n-a dormit toată noaptea şi s-a perpelit în aşternut oftînd într-una?"

Aflînd de toate acestea, Zubavin căzu pe gînduri. Ce trebuia să facă? Să lase evenimentele să-şi urmeze cursul firesc, să se desfăşoare în voie? Să-i urmărească mai departe pe Lîsak şi pe Gorgulea, aşteptînd să vadă ce formă vor lua misterioasele lor relaţii? Dar era oare bine să aştepte? Nu risca să scape trenul? N-ar fi putut de pe acum să-i fie de folos lui Gorgulea? Nu, nu se putea şi nici n-avea dreptul să aştepte. Trebuia să acţioneze neîntîrziat. Şi Zubavin hotărî să vorbească deschis cu ajutorul şefului de gară.

Pătrunzînd în biroul acestuia, închise bine uşa în urma lui, dădu buzna, şi, fără vreo introducere, trecu direct la chestiune:

— Vasili Petrovici, cine a fost la dumneata în vizită alaltăieri seara?

— Aţi şi aflat!

Gorgulea se lăsă să cadă în fotoliu, strîngîndu-şi tîmplele în mîini, şi izbucni în plîns. Pentru Zubavin nu era prima oară cînd vedea o criză de nervi la oamenii prinşi asupra faptului. Aşteptă cu răbdare ca ajutorul şefului de gară să se deprindă cu noua situaţie şi să fie în stare să răspundă la întrebări.

Peste cinci minute îi spuse:

— Spune-mi, te rog, numele omului care a fost la dumneata.

Gorgulea înălţă capul şi răspunse cu mîna la inimă :
— Nu ştiu, tovarăşe maior. Pe cuvîntul meu de onoare. Nu l-am mai întîlnit pînă alaltăieri.
— Bine, să admitem acest lucru. Dar de ce a venit ?
— După bani. El... eu... Vedeţi că... într-un cuvînt, tovarăşe maior, eu sînt acela care am călcat cu maşina un biciclist pe şoseaua care duce la Cervona Poleana. Arestaţi-mă.
Gorgulea se ridică de la masă şi, apropiindu-se de Zubavin, luă poziţia de drepţi, cu capul în piept.
„A călcat un biciclist... — se gîndi Zubavin — pe şoseaua Cervona Poleana ? Nu cunosc, n-am auzit nimic de acest accident“.
— Cînd s-a întîmplat accidentul ? întrebă el.
— Acum cîteva zile. Gorgulea făcu un gest de deznădejde şi închise ochii. Victima a murit. Fiul său mi-a cerut cinci mii de ruble, făgăduindu-mi în schimb secretul.
— Şi i-ai dat ?
Gorgulea dădu afirmativ din cap :
— Numai trei mii. N-am avut mai mult.
„Un şantaj ordinar“ îşi zise Zubavin, oarecum dezamăgit. Se duse la telefon, chemă Inspectoratul raional auto şi ceru informaţii cu privire la data şi locul accidentului de maşină care costase viaţa unui biciclist. Informaţia i-a fost dată pe loc : în ultimele săptămîni, chiar în lunile din urmă, nu se cunoştea nici un accident de acest fel în tot raionul.
Punînd receptorul la loc, Zubavin se întoarse la Gorgulea :
— Mi-ai spus că ai călcat un biciclist pe şoseaua care duce la Cervona Poleana ?
— Da, răspunse ferm Gorgulea. L-am călcat, apoi am şters-o ca cel din urmă...
— Te înşeli, Vasili Petrovici ! Te calomniezi pe degeaba.
— Mă înşel ? Am pînă-n ziua de azi farul din dreapta spart şi aripa îndoită.

Zubavin îl rugă să-i povestească amănunţit cum s-a întîmplat accidentul. După ce-l ascultă, hotărî să examineze maşina şi să se ducă la faţa locului.

După ce făcu şi una şi alta, ajunse la concluzia că biciclistul a ieşit intenţionat în calea maşinii lui Gorgulea. Pentru ce ? Evident, în scop de şantaj. Şi cine era autorul şantajului ? Andrei Lîsak nu putea fi decît un om de paie (cu trei zile înainte nici nu se aflase la Iavor). Atunci, cine să-l fi trimis la Gorgulea ? Krîj ? Probabil că da. Acum, personajul acesta lăsat deoparte trecea pe primul plan, atrăgînd asupra lui întreaga atenţie a lui Zubavin. La un ceas după apariţia lui Krîj în casa croitoresei, Andrei Lîsak s-a dus la Gorgulea să-i stoarcă bani. Aşadar stimabilul şi prea onorabilul Liubomir Krîj, activist pe frontul cultural, vînzător la librărie, mare sculptor-amator în lemn, proprietar al unei biblioteci minunate şi al unei colecţii rare de obiecte lucrate în lemn, ieşite din mîinile iscusite ale ciobanilor, plutaşilor şi vînătorilor din Verhovina, Krîj, omul cu o reputaţie fără cea mai mică pată, era nici mai mult nici mai puţin decît un şantajist ordinar ? Nu, aceasta era cu neputinţă ! Şi totuşi... Aducîndu-şi aminte de cooperatorul Dziuba, căzut în prăpastie şi de ostaşul din gardă Ivan Bielograi, Zubavin îşi zise în gînd : „Se poate întîmpla orice. Om trăi şi-om vedea". Îl rugă pe Gorgulea să nu vorbească nimănui de păţania sa şi trecu la o analiză amănunţită a cazului Liubomir Krîj. Orice zi, orice oră din viaţa acestuia erau acum puse sub cel mai strict control. Totul era consemnat riguros : cînd s-a sculat Krîj, dacă a întîrziat sau nu de la lucru, unde s-a dus după închiderea librăriei, cu cine s-a întîlnit şi ce a vorbit. Mult timp, această urmărire n-a adus nimic interesant.

Într-o duminică dimineaţă însă, i s-a raportat lui Zubavin că Liubomir Krîj, însoţit de un mic prieten al său, băiatul unui vecin, Kolea Cerevko, în vîrstă de nouă ani, s-a dus la o întîlnire a pionierilor cu grănicerul căutător de urme, plutonierul Smolearciuk. Faptul acesta era cît se poate de semnificativ. De ce să se fi dus Krîj la Palatul Pionierilor ? Numai şi numai ca să-l înso-

țească pe Kolea Cerevko? Sau în speranța că va afla prin ce s-a evidențiat Smolearciuk în timpul din urmă, în lupta sa împotriva infractorilor? Dacă era așa, cum se explica interesul lui Krîj pentru cele povestite de Smolearciuk? Simplă curiozitate? Simpatie pentru grăniceri? Era puțin probabil. Sau poate că soarta acestor infractori, reținuți și dezarmați de Smolearciuk, nu-i era tocmai indiferentă? Poate că vrea să afle cum au căzut complicii săi? Punîndu-și asemenea întrebări și răspunzîndu-și singur la ele, Zubavin nu credea că a descoperit adevărul. Se putea să se și înșele. Deocamdată nu făcea decît să caute. Iar atunci cînd cauți, nu ești totdeauna norocos. Dacă bănuielile sale cu privire la Krîj nu se confirmau, era gata oricînd să renunțe la ele. Nu avea de gînd să se ambiționeze, urmărind cu îndărătnicie același raționament, nu dorea să construiască pe nisip, nici să afirme că albul este negru și invers. La timpul său, maiorul absolvise o școală minunată. Avusese parte de profesori foarte buni. Cu mulți ani în urmă, Kuzma Petrovici Gromada îl făcuse să înțeleagă că Serviciul de informații sovietic este prietenul cel mai bun al oricărui om al muncii cinstit și dușmanul de moarte al dușmanilor acestuia. Orice agent al Serviciului de informații, indiferent de gradul său, trebuia să procedeze în conformitate cu acest lucru. Avînd de-a face zilnic cu drojdia societății, dușmani ai omenirii — diversioniști, spioni sau teroriști, trebuie să nu-ți pierzi, nici măcar pentru o clipă, marea forță ce-o porți în tine — omenia. Dacă poți să rămîi la înălțimea intereselor țării tale, ale poporului tău, fără să uiți că ești comunist și că nu faci decît să slujești interesele statului, că nu ești decît o santinelă care stă de strajă țării sale, nu te vei transforma niciodată într-un îngîmfat care se umflă în pene, într-un practician îngust, într-un funcționăraș independent făcînd parte dintr-un departament de sine stătător, un fel de „supraveghetor suprem“, pus deasupra poporului, deasupra legilor țării. Serviciul de informații sovietic este o armă în mîna poporului care lovește fără milă în dușmanii săi ascunși. Dar dacă de paloșul tău nu se teme

numai duşmanul, ci şi prietenul tău, atunci să ştii că nu faci nici două parale. Să fii vigilent, nu bănuitor. Luptînd împotriva spionilor, ia seama să loveşti cu prudenţă, pentru ca în zăpăceală să nu-i atingi şi pe ai tăi. Apărînd statul şi liniştea poporului în totalitatea lui, ai grijă să nu ştirbeşti nici drepturile, nici cinstea sau demnitatea fiecărui om în parte. Orice om al muncii trebuie să poată trăi şi munci în deplina convingere că viaţa şi liniştea lui se află în paza ta şi că tu eşti un paznic de nădejde.

Toate cele de mai sus constituiau de mult nedezminţita călăuză în munca grea de toate zilele a maiorului Zubavin. Tocmai de aceea era atît de prudent. Studiindu-i pe Krîj şi pe Lîsak, avea în acelaşi timp grijă ca aceştia să nu se simtă niciodată supravegheaţi. Pînă acum reuşise pe deplin acest lucru. Şi reuşise fiindcă nu se servea numai de colaboratorii săi, dar şi de concursul foarte activ al nenumăraţilor informatori voluntari. Locuitorii din Iavor îl ajutau activ. Interesant era că pe multe dintre ajutoarele sale benevole le vedea pentru prima oară şi de aceea nu le împărtăşea părerile lui despre Krîj.

Svetlana Andreievna Kazanţeva, casiera de la librăria Oficiului de Difuzare a Cărţii din Ucraina, unde lucra Krîj, a venit la Zubavin şi i-a declarat următoarele : într-una din zile, cu vreo două săptămîni în urmă, în librăria lor a intrat un străin în trecere prin Iavor. Casiera nu ştia de ce naţionalitate era. Vorbise cu Krîj nemţeşte, dar ce anume, nu putea spune. Cumpărase un dicţionar englez-rus şi se îndreptase spre ieşire răsfoind cartea. Mai înainte însă de-a fi ajuns la uşă, se întoarse deodată la tejghea, cerînd să i se dea un alt exemplar, întrucît primul avea defecte. În timp ce Krîj îi schimba dicţionarul, străinul i-a şoptit ceva. Casiera nu era tocmai convinsă că fusese ceva misterios, secret. La drept vorbind, atunci nici nu i-a dat atenţie. Dar mai tîrziu, cînd a văzut dicţionarul pe care străinul îl ţinuse în mînă, s-a simţit alarmată. De ce i-a atras atenţia acest dicţionar ? Foarte simplu : voia să afle ce anume nu i-a

plăcut cumpărătorului, care era defectul pentru care fusese refuzat. Văzuse întîmplător unde pusese Krîj cartea-rebut. În raftul al doilea, al treilea volum, în rîndul dinspre fereastră. Examinînd în fugă exemplarul, Svetlana Andreievna nu observă nici un defect. Curiozitatea ei era acuma ațîțată. Începu să cerceteze cartea mai cu atenție și descoperi că-i lipsește o filă. Pagina 218 era la locul ei, iar 219 și 220 lipseau. Judecînd după cotorul dicționarului, foaia fusese ruptă de curînd.

— Te-a văzut cumva Krîj examinînd dicționarul ? întrebă Zubavin.

— Nu, era plecat la farmacie după un medicament.

— Foarte bine. Nu trebuie să jignim oamenii prin bănuieli neîndreptățite.

Fața Svetlanei Andreievna avea acum o expresie de vinovăție.

— M-am temut și eu de acest lucru, spuse ea cu un oftat. Mărturisesc că mai mă tem și acum. Liubomir Vasilievici este un om atît de subțire, cult și manierat. Am învățat de la el o mulțime de lucruri folositoare. Așa că vă rog să mă iertați, tovarășe maior, dacă am greșit și v-am deranjat de pomană.

— Pe noi ne puteți deranja la orice oră și pentru orice problemă, în schimb...

— Înțeleg. Liubomir Vasilievici nu știe nimic. Nu știe nimeni. Nu v-am împărtășit decît dumneavoastră gîndurile mele.

— Și ați făcut foarte bine, o încurajă Zubavin. Dar spuneți-mi, de ce n-ați venit la noi mai devreme ?

— Cum puteam să mă aflu în treabă fără să-i știu rostul ? N-aș fi venit nici acum, dacă între timp...

— S-a întîmplat ceva ?

— Da ! Krîj a luat din raft exemplarul cu defect, l-a pus în buzunar și l-a dus acasă. A doua zi, dicționarul era la locul lui. Am controlat însă și nu mai era același exemplar : paginile 219—220 erau la locul lor.

Zubavin notă toate cele spuse de Svetlana Andreievna Kazanțeva și-i mulțumi. Petrecînd-o pînă la ușă, o rugă să vină la el oricînd poftește, să-l deranjeze fără teamă,

la orice oră din zi şi din noapte, dacă găseşte necesar să o facă.

— Aşadar credeţi că n-am venit de pomană ? se bucură Svetlana Andreievna.

— Cred că nu... Adică, în ce sens ? se corectă Zubavin.

— Vorbesc de Liubomir Vasilievici. S-ar putea să nu fie de-ai noştri ?

Zubavin răspunse evaziv :

— Deocamdată nu vă pot spune nimic. Vom trăi şi-om vedea. La revedere, Svetlana Andreievna, şi mai poftiţi pe la noi.

Cum se închise uşa în urma casierei, Zubavin se întoarse la masa lui de lucru, scoase de-acolo un dosar pe care scria : „Primăvara în munţi" şi puse în el declaraţia Kazanţevei.

Faptul că se apropiase atît de vertiginos de ţelul urmărit nu era neaşteptat pentru Zubavin. În cursul anilor petrecuţi în serviciul Securităţii de stat avusese prilejul să se convingă de nenumărate ori că un spion inamic trimis de peste graniţă, sau recrutat pe loc, poate să trăiască nestingherit, jucînd rolul unui necunoscut, atîta timp cît nu s-a manifestat încă în mod activ, sau operează numai de unul singur, fără a intra în contact cu complicii săi. Din clipa însă în care a stabilit o legătură cu semenii săi, agentul şi-a semnat condamnarea. Lucrul acesta îl ştiau desigur şi agenţii informaţi de numeroasele căderi ale predecesorilor lor. Dar ce puteau face ? Un spion care lucrează de unul singur n-are nici o valoare. Materialul procurat de el trebuie să fie transmis la timp acolo unde este aşteptat cu nerăbdare : peste graniţă, la statul-major care conduce războiul acesta secret. Şi cum ar putea face acest lucru fără ajutorul agenţilor de legătură, fără un rezident, un emiţător de radio, fără bani şi fără o poştă „secretă" ?

De îndată ce colonelul Şatrov fu informat de mărturisirile pe care, vrînd-nevrînd, a fost nevoit să le facă Gorgulea şi de declaraţia casierei de la Oficiul de Difuzare a Cărţii, a şi părăsit Lvovul.

Ajuns la Iavor, fără a se odihni după o noapte de nesomn, fără a trece măcar pe la hotel, o luă direct către strada Kiev, la Zubavin și se apucă neîntîrziat de lucru.

Munca unui agent de informații de felul, să zicem, al lui Vasil Goida, constă într-o mișcare aproape continuă, într-o supremă încordare fizică și psihică, în rapiditate și hotărîre, dibăcie și prudență, spirit de prevedere și capacitate de a se orienta fulgerător în orice împrejurări. Munca unui activist din Serviciul de informații de talia lui Șatrov este însă cu mult mai complicată și nu oricine poate s-o ducă la capăt, chiar și atunci cînd este vorba de cel mai abil căutător de urme. Sarcinile pe care trebuia să le îndeplinească Șatrov cereau o mare chibzuință și experiență.

Nikita Samoilovici Șatrov făcea parte din glorioasa pleiadă de cekiști formați de Dzerdzjinski, care, dăruindu-se în întregime activității lor, își cheltuiau totuși energia într-un chip calculat și înțelept, lucrînd în același timp cu entuziasm și prevedere, metodic și cu sînge rece, modest și stăruitor. Avînd la activul său numeroase victorii repurtate în lupta împotriva dușmanilor patriei, Șatrov se apuca să descurce orice problemă nouă, nu pe nechibzuite și în grabă, ci cu socoteală și metodă, construindu-și temeinic edificiul, cărămidă cu cărămidă, pînă ajungea s-o ducă la bun sfîrșit. Oamenii de felul lui Șatrov nu fac tămbălău în jurul lor ca să arunce praf în ochii altora, nici nu pozează în oameni atotștiutori, șefi atoatefăcători, care se pricep doar să mustre fără milă și să-și înjosească subalternii. Lui Nikita Samoilovici îi plăcea să gîndească mult, cu răbdare, înainte de a lua o hotărîre și se pricepea ca nimeni altul să stimuleze raționamentul logic și inițiativa celor cu care avea să lucreze.

Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea în meditații. Erau cele mai plăcute clipe din viața lui de om muncitor. Un activist al Serviciului de informații care nu știe să studieze cu răbdare, ore întregi și zile în șir, piesele din dosarul anchetei secrete și să mediteze asupra

lor, care nu întruneşte în persoana lui „gheaţa şi flacăra" — adică sîngele rece al unui ofiţer de stat-major şi înflăcărarea şi vitejia agentului operativ, omul care nu este deprins să cerceteze toate laturile problemei şi să caute adevărul, analizînd toate fenomenele colaterale, care nu ştie să se pună în pielea adversarului şi nu cunoaşte avîntul fanteziei şi jocul presupunerii — un asemenea agent nu poate să lucreze cum trebuie şi, în consecinţă, nu se poate aştepta la succese mari în lupta cu duşmanii poporului.

Retrăgîndu-se în biroul care-i fusese pus la dispoziţie, Şatrov studie atent, filă cu filă, toate materialele suplimentare adunate de Zubavin. Unele file din dosarul nr. 183/13 le reciti chiar de două ori. Consacră mult timp pieselor în care se vorbea de Liubomir Krîj. Din cînd în cînd trecea în carneţelul său, cît o cutie de chibrituri, nişte însemnări ciudate, semănînd cu semnele stenografice. După ce reciti cea din urmă filă a dosarului, adună frumos toate hîrtiile, le netezi cu palma, închise dosarul şi-i legă şiretele. Apoi se plimbă un timp în lung şi în lat, tăcut, trăgînd agale din ţigară şi lăsîndu-se în voia gîndurilor. Trecînd prin faţa dosarului cu coperte roşii purtînd numărul 183/13, punea cînd şi cînd mîna pe el, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că mai este acolo.

Deodată se auziră bătăi în uşă şi o voce care întrebă :

— E voie, tovarăşe colonel ?

Fără să aştepte răspunsul, uşa se deschise şi în pragul ei se ivi maiorul Zubavin. Pe faţă i se întipărise o expresie îngrijorată şi ochii săi, de un albastru adînc, întrebau plini de nelinişte : oare am lăsat ceva neisprăvit ?

Şatrov îi zîmbi cu simpatie şi înţelegere :

— Fii pe pace, Evgheni Nikolaevici. De rîndul acesta, nu s-a întîmplat nici un bucluc. Se apropie de masă şi bătu cu palma dosarul roşu : Am studiat amănunţit tot ce aţi făcut fără mine. Aţi înaintat frumos. Dar... nu trebuie să crezi că ai rezolvat totul, tovarăşe maior. Deocamdată nu văd sfîrşitul. După părerea mea, complicaţiile abia încep.

— De acord, tovarăşe colonel. Sînt exact de aceeaşi părere.

— Perfect. Aşadar cu conştiinţa împăcată putem să ne plictisim reciproc cu întrebări, îndoieli, bănuieli şi decepţii.

Şatrov se aşeză în fotoliu. Rămase aşa timp de vreo cinci minute, cu capul lăsat pe spate, ochii închişi şi muşchii destinşi. În zilele de mare oboseală, o asemenea odihnă era un remediu excelent, care ţinea locul unui somn de cîteva ceasuri. Zubavin privea chipul nemişcat, grav, al lui Şatrov, tăiat parcă în piatră, pregătindu-se să răspundă la o avalanşă de întrebări care, după presimţirea lui, trebuia să urmeze îndată. Aşa a şi fost. Şatrov deschise ochii şi întrebă gînditor, ca şi cum şi-ar fi continuat meditaţia :

— Aţi avut vreo bănuială în privinţa lui Krîj înainte de declaraţia casieriţei de la librărie ?

— Nu. Deşi trecutul său e bogat în întîmplări de tot felul, nu ne-a dat niciodată motive să ne ocupăm de el. Se camuflase într-un chip meşteşugit şi cu mult spirit de prevedere.

— Sper că este urmărit de un agent cu experienţă ?

— Da. Am ales pe unul dintre oamenii noştri cei mai buni şi i-am dat şi două ajutoare.

— Ceva rezultate ?

— În ceea ce priveşte librăria, nimic. Ne vine extrem de greu să stabilim cine vine să cumpere cărţi pur şi simplu şi cine vine în scopuri ascunse.

— Să nu scăpaţi momentul cînd în librărie va intra Stupak.

— I-am prevenit. Pînă acum Stupak n-a fost nici la librărie, nici în casa de pe Gvardeiskaia.

— Aşteptaţi. Trebuie să vină negreşit. Dar ce face Krîj după orele lui de lucru ? Avem aici vreun punct de reper ?

— Avem. Am stabilit că aproape în fiecare zi cumpără la o alimentară sau alta coniac, salam de iarnă, brînzeturi, afumături, lămîi.

— Îi place să bea ?

— Nu, pînă acum a fost socotit abstinent.

— În cazul acesta, cum de a îndrăgit deodată coniacul ? S-o fi îmbătînd de unul singur sau are musafiri ?

— Nu, nu vine nimeni la el. Şi din cîte ştim, nu bea nici el.

Şatrov zîmbi :

— Dar în cazul acesta ce face cu coniacul ? Spală pe jos sau stropeşte pomii din grădină ? Sticlele goale, desigur, nu le dă înapoi la alimentară ?

— Nu.

— Este un amator de coniac foarte prudent. Ei, Evgheni Nikolaevici, ce părere ai dumneata : de ce oare Krîj, cunoscut ca un om care nu bea, cumpără coniac în asemenea cantităţi ? Face colecţie ?

Zubavin tăcea, zîmbind stingherit.

— Nu ţi se pare, Evgheni Nikolaevici, că altcineva bea coniacul acesta ? întrebă Şatrov.

— Este o concluzie foarte ispititoare, tovarăşe colonel. Dar vedeţi că... noi ţinem casa lui Krîj zi şi noapte sub o continuă observaţie. Pînă acum n-a venit nimeni la el.

— Dar poate că amatorul de coniac a pătruns în casa lui Krîj mai înainte ca dumneavoastră să fi instituit supravegherea ?

— Se prea poate.

— După lucru, Krîj se duce totdeauna direct acasă ?

— De obicei, da.

— Dar cu un an, sau să zicem cu o lună în urmă, tot aşa făcea, totdeauna se ducea de la serviciu direct acasă ? Nu şi-a schimbat cumva obiceiurile ?

— Nu mi-am pus o asemenea întrebare, tovarăşe colonel, răspunse Zubavin roşindu-se.

— Păcat. Să ţi-o pui de-acum încolo. Şi cît se poate de curînd. În timpul zilei, casa lui Krîj este încuiată, nu-i aşa ?

— Cînd pleacă, încuie uşa cu cheia şi mai pune şi-un lacăt.

Şatrov închise din ochi zîmbind :

— Dar în timpul lipsei ce se întîmplă cu coşul casei ?

Nu iese cumva fum pe el ? Asta n-a observat-o omul dumneavoastră cu multă experienţă ?... Păcat, mare păcat... Aţi reuşit să stabiliţi cu ce anume se ocupă Krîj acasă, în orele lui libere ?

— Îşi ia prînzul, bea ceai şi lucrează la strung diferite bibelouri de lemn. Leagă cărţi şi citeşte. Uneori se întîmplă să şi dispară din cîmpul nostru vizual.

— Nu înţeleg.

— Avem posibilitatea să-l urmărim numai de departe, cu ajutorul unui stereoscop, prin ferestrele bucătăriei, ale sufrageriei şi ale dormitorului. O singură cameră, biblioteca, ne este inaccesibilă, fiindcă are totdeauna perdelele trase.

Zubavin scoase din dosarul Nr. 183/13 o filă de hîrtie groasă, pe care era schiţat planul casei lui Krîj.

— Corespunde întocmai ? întrebă Şatrov studiind hîrtia.

— Se pare că da. A fost copiat după datele Serviciului de Gospodărie Comunală a oraşului.

— În ce an ? Nu s-au învechit cumva datele ? Casa n-a fost transformată între timp ?

Zubavin era din nou încurcat : nu putea răspunde nici la această întrebare.

— Tovarăşe colonel, chiar mîine o să avem datele exacte cu privire la casa lui Krîj. Vom pătrunde acolo sub un pretext oarecare, bineînţeles plauzibil.

— Să fiţi foarte prudenţi însă, Evgheni Nikolaevici. Să nu prindă cumva de veste că a fost demascat. În clipa de faţă, lucrul acesta ar fi pentru noi greşeala cea mai mare. Riscăm să compromitem întreaga acţiune, iar Krîj să ne scape aşa cum ne-a scăpat Dziuba. Pe rezident trebuie să-l prindem viu. Să nu ne pripim deci cu arestările, chiar dacă am avea toate motivele s-o facem. L-am lăsat în libertate pe protectorul lui Stupak de la Lvov, un vechi agent al spionajului străin, numai şi numai ca să nu-i sperii complicii. Să fim cît se poate de prevăzători, Evgheni Nikolaevici. Trebuie să descurcăm ghemul pînă la urmă, să avem în mînă toate firele acţiunii ; abia atunci putem face şi arestări. Şatrov tăcu

un timp, cu ochii la plan. Sub ce pretext am putea pătrunde în casa lui Krîj ?

— Îi trimitem un inspector de la Serviciul protecției contra incendiilor, pentru verificarea instalațiilor electrice.

— E un pretext cam deocheat. Krîj are ceva prieteni intimi care ar putea să ne fie de folos ?

— Marta Stefanovna Lîsak și fiul ei ar fi singurii, dar de asemenea ajutoare nu ne putem folosi. Alți prieteni n-are. Îi place singurătatea.

— Ca și cărțile — sugeră Șatrov — ca și sculptura în lemn. Pe tărîmul acesta n-are relații cu nimeni ?

— Ba da, cum am putut să uit ? exclamă Zubavin. Krîj e cunoscut de toți sculptorii în lemn. Este în relații mai apropiate cu Ivan Vasilievici Dudari.

— Dudari ? Dudari... Dudari... Bătrînul acela care le-a semnalat grănicerilor apariția lui Stupak ?

— Chiar el. Acum cîteva zile, Krîj a fost la el în vizită.

— Cu ce scop ? Interesant ! A avut vreo treabă ?

— A făcut o vizită obișnuită : a cumpărat cîte ceva din obiectele făcute de bătrîn, a stat cu el de vorbă, apoi a plecat.

— Bun ! se învioră Șatrov. Dar chiriașul lui Dudari era acasă cînd a venit Krîj ? Te-ai interesat de acest lucru, Evgheni Nikolaevici ?

— Da, era acasă. N-am reușit însă să stabilim dacă au stat de vorbă sau nu !

— De bună seamă ! Doar Stupak nu s-a instalat din greșeală într-o casă în care Krîj poate să vină oricînd fără grijă.

Șatrov se duse la fereastră și, dînd la o parte perdeaua, privi în direcția muncelelor de la poalele Carpaților, care se zăreau dincolo de acoperișurile orașului. Acolo, departe, la porțile Verhovinei înverzite, locuia Ivan Vasilievici Dudari.

— Ce zici, ar putea Dudari să-i facă o vizită lui Krîj într-o seară ? întrebă Șatrov întorcîndu-se spre Zubavin.

— Cred că da. Venirea lui nu l-ar surprinde pe rezident.

— Dar ce crezi ? Va fi în stare Ivan Vasilievici să iasă învingător din acest duel ? N-o să fie Krîj mai şmecher decît el ?

— Nu. Grănicerul acesta voluntar este un bun căutător de urme şi cunoaşte toate năravurile vulpii şi ale lupului, ale rîsului şi ale mistreţului. Chiar mîine, Ivan Vasilievici se va duce în strada Gvardeiskaia.

Şatrov răsuflă uşurat şi-şi trecu palmele peste obraji, ca şi cum s-ar fi spălat. Ochii i se luminară deodată şi cutele de pe frunte i se întinseră.

— Dar ia spune-mi, Evgheni Nikolaevici, dumneata ce părere ai despre Gorgulea şi despre cei care l-au şantajat ?

— Sînt convins că la mijloc nu este un simplu şantaj. Puşlamaua de Andrei Lîsak n-a lucrat din proprie iniţiativă, ci executînd un ordin. Tentativa de a afla ce i s-a întîmplat lui Bielograi s-a făcut desigur din însărcinarea nemijlocită a omului care l-a recrutat pe Lîsak.

Şatrov nu era de acord cu Zubavin. Dacă Lîsak a şi fost recrutat, cum de i-au permis atunci patronii lui să chefuiască în mahalaua ţigănească ? Nu prea semăna cu un agent băiatul, era o fire prea uşuratică pentru asta. Poate că era numai un chefliu, un uşuratic, căruia îi place viaţa bună şi petrecerile, atîta tot. Oricum ar fi însă, spuse în încheiere Şatrov, Andrei Lîsak trebuie şi el ţinut sub o continuă observaţie.

Peste cîteva zile, într-o seară frumoasă, cu cer înstelat, Ivan Vasilievici Dudari se duse în vizită la prietenul său Krîj. Întorcîndu-se de la el, îşi îndreptă paşii spre strada Kiev. Dar, după cît i se părea lui, nu i-a putut povesti nimic interesant lui Zubavin. Într-adevăr, în casa lui Krîj erau trei camere : dormitorul, sufrageria, şi biblioteca, aceasta din urmă servindu-i şi de atelier. Pe cît a putut să-şi dea seama Dudari, în aceste încăperi nu locuia nimeni înafară de stăpînul casei. Cel puţin nu exista nici un indiciu în această privinţă. Zubavin

întrebă dacă biblioteca n-avea decît o singură ieşire. Chiar aşa, Dudari era ferm convins de acest lucru. După cum se exprima el, „fotigrafiase“ cu ochii tot ce se afla în această încăpere. O uşă ducea spre bucătărie şi o fereastră da în grădină. Patru dulapuri de cărţi. O masă de tîmplărie. Un strung pentru lucrat în lemn. Un raft cu obiecte făcute de el. Un rastel cu bucăţi de lemn uscat. Două scăunele. O masă acoperită cu muşama. Pe unul din pereţi, îmbrăcat cu tapet, un portret mare al lui Taras Şevcenko. Iată tot ce se afla în bibliotecă. Zubavin îi mulţumi lui Ivan Vasilievici, îl conduse pînă la uşă şi-şi luă rămas bun.

Misterul casei lui Krîj rămase astfel nedezlegat. Trebuia însă lămurit cu orice preţ — şi cît mai curînd.

Într-o seară de mai, de pe un aerodrom situat în sudul Germaniei, pe malul Dunării, decolă un avion rapid de mare altitudine, cu numărul 12, remorcînd un mic planor, fără nici un fel de semne de recunoaştere. Avionul decolă cu direcţia sud-vest. Trecînd pe deasupra Ungariei şi Romîniei, zbură la o altitudine atît de mare, încît vuietul motoarelor nu fu auzit de nici un post de ascultare. Ajungînd aproape de graniţele Uniunii Sovietice, piloţii tăiară cablul de remorcaj, şi, dînd drumul planorului, se întoarseră la baza de unde îşi luaseră zborul. Planorul îşi urmă zborul, folosind puternicii curenţi de aer care bîntuie înălţimile din regiunile muntoase.

Construit dintr-un lemn trainic, uşor, şi nefăcînd zgomot, inaccesibil instalaţiilor de radiolocaţie, aparatul plana sub cerul înstelat, pierzînd încet din înălţime. Străbătu neobservat de nimeni cursul superior al Tisei Albe şi, lăsînd în urma lui stîlpii de frontieră vopsiţi în roşu şi verde, pătrunse în ţinutul Poloninelor şi al culmilor muntoase din Ucraina Transcarpatică.

Pe sub aripa lui trecură în goană, unul după altul, munţii Goverlo şi Svidoveţ. Masivele stîncoase erau brăzdate de rîuri şerpuitoare, care săreau năvalnic din stîncă în stîncă. Păduri întunecate de brazi îmbrăcau povîrnişurile.

Planorul coborî brusc în regiunea poienii Sirotskaia, care pe harta convenţională a centrului de spionaj „Sud"

era desemnată prin patratul „19—11“ şi ateriză pe un podiş deschis şi pustiu.

Capota ermetică se deschise şi din carlingă sări afară un bărbat spătos, înalt, îmbrăcat cu un combinezon călduros şi ţinînd în mînă un pistol. Cercetă cu grijă împrejurimile, vrînd să se asigure că nu arde pe nicăieri focul vreunei tîrle ciobăneşti. Dar în jurul lui era întuneric şi tăcere deplină. Doar de departe, de jos, vîntul aducea pînă aici foşnetul domol al codrilor bătrîni.

Omul venit cu planorul era nu numai un pilot încercat, dar şi unul din oamenii de încredere ai „Bizonului“. Sarcina lui nu se limita la simpla aducere în regiunea patratul „19—11“ a unei încărcături de explozibile. Şeful centrului de spionaj „Sud“ îi dăduse acestui ajutor al său, poreclit „Cobra“, o misiune specială : trebuia să se strecoare la Iavor cu acte false, ticluite pe numele de Kucera şi, fără a-şi dezvălui prezenţa nici rezidentului Krîj, nici lui John Fayne, să controleze cum se desfăşoară operaţia denumită „Primăvara în munţi“. În caz de nevoie, „Cobra“ avea dreptul să apară în faţa lui Krîj şi a lui Fayne o singură dată, la momentul ales de el, să le arate împuternicirea pe care i-o dăduse „Bizonul“ personal şi să intervină hotărît în acţiunile lor. Şi mai avea sarcina specială de a-i lichida pe amîndoi, în cazul cînd ar fi fost ameninţaţi serios de o cădere.

Întrucît nu se vedea şi nu se auzea nimic suspect, „Cobra“ îşi vîrî arma la loc şi începu să se dezbrace. Lepădîndu-şi combinezonul călduros, deschise trapa planorului şi scoase din el un convector cu dinamită, un sac din pînză de prelată cîntărind cincizeci de kilograme, legat cruciş cu curele. Săltîndu-l cu uşurinţă în spate şi orientîndu-se după o busolă de mînă fosforescentă, „Cobra“ se îndreptă spre un masiv păduros, a cărui siluetă întunecată se ghicea în marginea podişului. După o oră de mers, străbătînd cîţiva kilometri prin desişul pădurii, pe-o cărare de vînători, aduse dinamita la locul stabilit de John Fayne — un puţ de mină părăsit, care fusese săpat mai demult de nişte cercetă-

tori. Fără să se odihnească o clipă, fumă din mers o ţigară, fiindcă voia să transporte toată încărcătura pînă în zorii zilei. „Cobra" se întoarse la planor, scoase un alt convector şi, luîndu-l în spinare, porni din nou în cursă. Fiind înzestrat cu o mare putere fizică şi perfect antrenat, iar pe deasupra cunoscînd foarte bine regiunea, deoarece era de fel din Ucraina Transcarpatică, pînă la revărsatul zorilor reuşi să transporte în puţul minei părăsite cei patru saci cu explozibil şi să împingă planorul de pe podiş într-o rîpă adîncă, unde-l ascunse bine. Numai după ce termină toată treaba, îşi îngădui să se odihnească. Se afundă în desişul pădurii şi, după ce străbătu vreo cinci sute de metri de la locul în care îşi ascunsese planorul, rupse mai multe crengi de brad, îşi făcu un culcuş moale şi se culcă cu pistolul în mînă. Deşteptîndu-se, ascultă atent : n-or fi venit cumva în poiana Sirotskaia soldaţi de-ai securităţii şi acum caută prin pădure pe omul sosit cu planorul ? Dar în jurul lui era linişte şi nu se auzea nimic afară de ciripitul păsărilor. „Cobra" scoase din buzunar o cutie plină cu comprimate alimentare. Înghiţi cîteva şi, potolindu-şi foamea, se culcă din nou. Se trezi tocmai tîrziu, pe întuneric. Pe aceeaşi cărare cunoscută, ajunse la mina părăsită şi se piti în tufele din apropiere, ca să poată controla nevăzut, cînd şi cine anume va ridica încărcătura adusă de el. Dacă Stupak ar reuşi chiar în noaptea asta să ridice dinamita şi s-o facă să ajungă în strada Gvardeiskaia, mîine în timpul zilei ar putea să dea foc planorului, iar apoi, plecînd din Carpaţi, să-şi facă drum spre Iavor, trecînd prin Kiev pe căi ocolite.

Miercuri seara, isprăvindu-şi treaba la Ciornîi Potok şi căpătînd cuvenita învoire din partea inginerului Borisenko, şeful exploatării forestiere, şoferul Stupak porni în regiunea poienii Sirotskaia, sub pretext că are de adus nişte lemn pentru gazdele lui.

Ajungînd la kilometrul 38 pe şoseaua pietruită care duce spre Verhovina, coti pe un drum de pădure şi opri maşina. De aici şi pînă la mina părăsită nu mai avea decît vreo sută de metri. Cără sacii cu dinamită,

unul cîte unul, la maşină, îi aşeză în camion şi-i acoperi binişor cu lemne de fag şi de brad.

Ajunse la Iavor fără nici un fel de peripeţii ori piedici.

În strada Gvardeiskaia era aşteptat : îndată ce ajunse la casa Nr. 9, poarta se deschise larg şi silueta neagră a lui Krîj ieşi la vedere de sub un copac pletos. Rezidentul sări pe treapta camionului şi-i făcu semn :

— Mînă înainte.

Stupak intră în curte încet, cu viteza redusă şi farurile pe faza mică, ca să nu atragă atenţia vecinilor. În fundul curţii, lîngă magazie, frînă uşor, opri motorul şi descărcă lemnele avînd grijă să nu facă zgomot.

— Ăştia unde să-i duc ? întrebă el în şoaptă arătînd spre sacii legaţi zdravăn cu curele.

— Adă-i încoace.

Stupak săltă „coletul" în spinare şi, păşind greoi, porni cu multă băgare de seamă în urma lui Krîj. Suiră scăriţa de la intrare, străbătură tinda întunecoasă şi dădură într-o odaie mare, luminată puternic, plină cu dulapuri de cărţi, care-i servea lui Krîj de bibliotecă.

Într-un colţ al odăii, înfundat într-un fotoliu confortabil, cu ţigara aprinsă în colţul gurii, şedea John Fayne, într-un halat de baie şi ţinînd o cheie în mînă. Dubaşevici îl cunoştea bine pe „Muntenegrean", fiindcă înainte de a-i expedia în regiunea transcarpatică, „Bizonul" îi aducea la el pe toţi executanţii principali ai operaţiei „Primăvara în munţi" — Fayne, Dubaşevici şi Horunjii şi făcuse prezentările de rigoare.

Krîj bătu cu palma taburetul masiv din faţa marelui portret al lui Taras Şevcenko :

— Pune-l aici !

Stupak lăsă binişor convectorul pe locul indicat şi zîmbi prietenos lui Fayne, gîfîind şi ştergîndu-şi faţa de sudoare :

— Bună seara, tovarăşe Cervoniuk ! Iată că ne-am întîlnit iar !

Fayne aplecă uşor capul şi se uită la Dubaşevici, pe deasupra ochelarilor săi cu lentilele bombate, ca şi cum

nu s-ar fi despărţit de el decît de-o jumătate de oră. Era curată prefăcătorie, o atitudine voită, un joc. Fayne juca rolul unui şef cu multă greutate, care ştie să ducă la capăt cu un sînge rece desăvîrşit operaţiile cele mai complicate.

— Da, ne-am întîlnit din nou, rosti el fără nici un fel de entuziasm, scuturînd cu grijă scrumul ţigării. Bună seara.

Stupak, care nu se aşteptase la o primire atît de rece, se opri la jumătatea drumului cu mîna întinsă.

— Ei, ce mai aştepţi ? se miră Fayne. Unde sînt ceilalţi saci ? Adă-i repede încoace !

Stupak se întoarse fără o vorbă şi ieşi afară. După ce aduse toţi sacii, scoase şapca, îşi şterse părul ud şi, gîfîind de oboseală, îi aruncă „Muntenegreanului" o privire aspră şi poruncitoare, care părea să spună : „Ia să vorbim niţeluş, boierule. Dacă nu vrei, te fac eu. Hai odată !"

— Cum a mers, Stupak ? întrebă Fayne.

— Totul e în regulă, mormăi Dubaşevici, rînjindu-şi dinţii.

— Te-a văzut cineva în poiana Sirotskaia ?

— N-am întîlnit pe nimeni.

— Nici un incident pe drum ?

— Niciunul.

— Perfect !

Fayne se sculă. Uitîndu-şi o clipă rolul, se apropie de convectori, îi examină atent şi-i bătu uşurel cu palma.

— Ce-a fost mai greu s-a făcut, acum totul depinde de noi ! urmă el cu o bucurie pe care nu se strădui să şi-o ascundă.

Dubaşevici se schimbă de pe un picior pe altul şi spuse, rînjindu-şi dinţii galbeni de fumător pasionat :

— Noi doi nu ne facem de rîs, tovarăşe Cervoniuk.

Cuvintele lui Dubaşevici nu-i plăcură lui Fayne. Auzi : cică „noi doi" ! Cum de-şi permite dobitocul ăsta să se considere egalul lui ? Un huligan profesionist, incendiator şi asasin, un călău de-al lui Bandera, un mercenar mizerabil, să se pună pe acelaşi picior cu John

Fayne, informator de primul rang, viitor general şi milionar, menit să devină unul dintre şefii Direcţiei Centrale de Spionaj ! Ar fi trebuit să-i dea o lecţie să-l ţină minte, dar din păcate nu se putea. Era prea primejdios. Întărîtat prea mult, taurul ăsta îl putea lua în coarne şi Fayne n-avea chef de aşa ceva.

— Ştii ce, „Învăţătorule" — spuse printre dinţi John Fayne — ar fi mai bine să nu faci pe grozavul !

— Dar nu fac pe grozavul de loc, tovarăşe Cervoniuk. Puteţi să-mi daţi şi azi jucăria asta — şi Stupak arătă din cap spre convectori — şi pînă mîine seară tunelul e ţăndări.

— Mai încet, pentru numele lui Dumnezeu, mai încet ! şuieră printre dinţi Krîj, uitîndu-se cu spaimă la uşă.

Fără să-l ia în seamă pe stăpînul casei, Stupak izbi cu piciorul unul din saci :

— Să iau unul cu mine, ce ziceţi ?

— Astîmpără-te ! făcu Fayne, din ce în ce mai enervat. Te rog să nu-ţi faci de cap ! Treaba dumitale este să execuţi ceea ce ţi se porunceşte.

— Poftim, porunciţi-mi ! Ce mai aşteptaţi ?

— Nu-i încă momentul. Ai fost la hidrocentrală ?

— N-am avut încă prilejul.

— Străduieşte-te să te duci acolo cît mai curînd.

— Mă străduiesc eu şi aşa din răsputeri. Numai de n-ar fi degeaba atîta străduinţă. Stupak îşi îndesă şapca mai bine în cap şi porni spre uşă. Am plecat.

Lui Fayne îi venea să-l înjure pe obraznicul acesta şi să-i arunce cele mai grele insulte, dar se stăpîni.

— Pleacă, spuse el.

Stupak ieşi din odaie, urmat de Krîj.

Atitudinea independentă a „Învăţătorului" şi nemărginita lui îngîmfare îl înfuriaseră pe Fayne. Nu putea să sufere oamenii independenţi şi mai ales pe cei care erau în stare să-i ţină piept. Îi plăceau linguşitorii, care-i preziceau un viitor măreţ şi socoteau activitatea lui în vederea parvenirii ca pe-o activitate inteligentă şi energică.

După ce-l conduse pe Stupak, Krîj se întoarse în casă. Închise uşa de la intrare, răsucind de două ori cheia în broască, trase mai bine perdelele la ferestre, iar convectorii îi acoperi cu un covor. Iată omul care-i trebuia lui Fayne. Nu era primejdios de fel şi dispus să rabde în tăcere orice insultă, orice izbucnire violentă a „şefului".

— Mare fricos eşti, Liubomir ! Nu-i şade bine astfel unui rezident.

— Nu sînt decît prudent, sir, răspunse Krîj, politicos şi cu blîndeţe.

— Ba eşti fricos ! Dacă nu prinzi puţin curaj, n-ai să ajungi departe.

— Nici nu vreau să ajung departe. Am fost eu unde am fost şi-mi ajunge. Dumneavoastră, da, ar trebui să vă duceţi pe unde am fost eu şi să profitaţi de viaţă aşa cum am profitat eu la vremea mea.

— Ştiu. În tinereţe ai umblat hai-hui, prin lumea largă, ai dus o viaţă de petreceri şi de desfrîu. Dar trecutul nu mai poate fi reînviat. Deschise dulapul şi scoase din spatele cărţilor o sticlă cu coniac şi două pahare de cristal înalte şi înguste. Să ciocnim, Liubomir, aşa cum ciocnesc ruşii, şi să bem pentru viitorul tău.

— Mulţumesc.

Ciocniră şi goliră paharele.

Fayne le umplu din nou.

— M-ar interesa să ştiu, Liubomir, cam cum îţi închipui dumneata viitorul care te aşteaptă ?

— Viitorul meu ? Krîj ridică din umeri. Nu mi-l închipui în nici un fel.

— Să te cred ? Se poate să n-ai nici un fel de planuri pentru la anul ? Sau pentru cine ştie cînd ? Nu visezi niciodată ?

Krîj trase o înghiţitură de coniac şi oftă adînc :

— Fără visuri n-ar mai fi de trăit pe lumea asta.

— Ei, şi cam la ce visezi dumneata ? Povesteşte-mi şi mie !

Rezidentul clătină negativ din cap :

— Mai bine să nu zgîndărim rănile vechi, sir.

— Va să zică aşa... Nu vrei să ridici cortina de fier care-ţi acoperă sufletul. Bine, o s-o fac eu în locul dumitale. Fayne ridică în dreptul ochilor paharul plin cu coniac şi, uitîndu-se la Krîj prin lichidul de chihlimbar în care jucau scîntei de aur, începu să-i ridice „cortina sufletului". Dumneata, Liubomir, te rogi ziua şi noaptea ca cel de sus să trimită pe pămînt un cataclism care să aducă pieirea Sovietelor. După ce la Iavor se va fi instaurat modul de viaţă apusean, nădăjduieşti să căpeţi pentru meritele dumitale postul de primar, iar pe deasupra o casă nouă cu două caturi pe Ujgorod, în care se află actualmente Căminul de zi nr. 18, precum şi via de pe dealul Soneaşna aparţinînd colhozului „Zorile deasupra Tisei". Aşa e, Liubomir ?

Krîj rîse forţat :

— Cam aşa.

— După ce vei fi ajuns primarul şi dictatorul din Iavor — urmă Fayne cu însufleţire — vei încerca să trimiţi pe scaunul electric nu numai pe toţi comuniştii din localitate împreună cu neamurile lor, dar şi pe toţi aceia care au întreţinut cu ei relaţii de prietenie ori au simpatizat cu comuniştii. Şi nu te vei linişti pînă cînd nu-ţi vei ajunge scopul, răzbunîndu-te pentru existenţa jalnică ce ai dus-o în anii Puterii Sovietice. În ceea ce priveşte viaţa dumitale personală, ai vrea să trăieşti pe picior mare ! Să ai în casă un bar personal, un restaurant, un cazinou şi o duzină de întreţinute tinere.

Fayne îşi duse paharul la gură, sorbi din coniac încet, savurîndu-l, apoi muşcă dintr-un măr.

— Mai există şi o altă variantă a viitorului dumitale, la fel de posibilă, Liubomir. S-ar putea ca într-o bună zi să descoperim că nu eşti la înălţimea încrederii noastre şi nu meriţi banii pe care-i primeşti de la noi. Atunci... Atunci vei nimeri sub un camion sau te vei îneca în Kameniţa, te vei spînzura de un măr bătrîn, în propria-ţi grădină, sau vei lua otravă. S-ar putea întîmpla chiar, ca leşul dumitale nici să nu fie găsit. După cîte vezi, Liubomir, n-ai de ales prea mult. Fayne astupă binişor sticla de coniac, o puse la loc în dulapul cu cărţi,

se întinse căscînd şi dădu la o parte portretul lui Taras Şevcenko, care masca uşa secretă. Apoi prinse de curele convectorul şi zise gazdei : Hai, prietene, să ne apucăm de treabă.

Krîj aprobă din cap tăcut. Avea pumnii strînşi şi era cît p-aci să se repeadă la „tovarăşul Cervoniuk" şi să-i zdrobească capul.

Fayne nici nu bănuia ce fiară a reuşit să trezească în rezident.

După ce toţi sacii cu dinamită fură transportaţi în ascunzătoare, Fayne se aşeză pe ei, făcîndu-i semn lui Krîj să ia loc alături.

— Ai ghicit pentru ce ne-au trimis o asemenea cantitate de explozibil ?

Rezidentul clătină posomorît din cap :

— Nu.

— Poţi să ghiceşti, îţi dau eu voie ! Dar te rog, fii ceva mai vesel, ce dracu !

— Hidrocentrala ? întrebă Krîj prudent şi şovăitor.

— N-ai ghicit, Liubomir. Tunelul !

— Care ?

— Cel de lîngă casa prietenului dumitale Dudari.

Krîj se îngălbeni deodată şi sări de pe convectorul învelit în prelată, de parcă sacul l-ar fi ars.

— Nu-ţi fie frică, zîmbi moale Fayne. N-ai să fii dumneata acela care-l vei arunca în aer, ci un specialist în materie.

— Stupak ? îi scăpă lui Krîj.

— Da. Iar dacă el are să fie împiedicat de ceva, misiunea aceasta o va îndeplini Andrei Lîsak.

— Andrei Lîsak ? Dar ce fel de specialist e el ?

— N-ai nici o teamă, o va face ! Trebuie s-o facă.

— Dar nici nu este încă iniţiat în treburile noastre.

— Iniţiază-l cît mai repede şi acţionează. Planul acestei operaţii este cît se poate de simplu. Unul din aceşti convectori, înzestrat cu un dispozitiv de explozie, urmează să fie încărcat o dată cu cărbunele pe locomotiva pe care lucrează Lîsak. În clipa cînd locomotiva va pătrunde în tunel, Lîsak va trece, sub un pretext

oarecare, pe tender şi va arunca sacul jos, la poalele tunelului. Tînărului nu trebuie să-i fie teamă pentru viaţa lui: dispozitivul de explozie va funcţiona abia după ce trenul va fi ieşit din tunel.

„Minţi, scîrba dracului!" îşi zise Krîj. Şi nu se înşela: Fayne minţea cu neruşinare. Ştia sigur că convectorul va sări în aer chiar în clipa cînd va atinge pămîntul.

— Ai înţeles bine ce este de făcut, Liubomir? întrebă Fayne scoţînd din geantă un pachet de hîrtii de cîte o sută, noi-nouţe.

— Am înţeles.

— Dacă-i vorba pe aşa, ia-ţi avansul, şi aruncă banii pe genunchii lui Krîj. Şi imediat ce vei fi îndeplinit această sarcină, mai primeşti de zece ori atît. Noapte bună!

A doua zi dimineaţa, în drum spre librărie, Krîj se abătu pe la familia Lîsak. Îi deschise fosta călugăriţă. Se miră foarte mult văzîndu-l pe prietenul stăpînei sale la o oră atît de matinală.

— Ce s-a întîmplat, pan Liubomir? S-o scol pe Marta Stefanovna?

— Nu-i nevoie. Andrei mai doarme?

— Nu, se îmbracă. Îşi începe azi practica pe locomotivă.

— Ştiu. De aceea am şi venit. Vreau să-l felicit şi să-i urez drum bun.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră. Maria îi făcu loc să treacă. Da' poftiţi în casă.

Andrei, în picioare în faţa oglinzii, îmbrăcat într-o salopetă „de lucru" nou-nouţă, îşi înnoda cravata cînd Liubomir intră în odaie:

— Bună dimineaţa, Andreika!

Un zîmbet larg de bucurie lumină faţa buhăită a tînărului:

— Bine-ai venit, unchiule Liubomir! Tocmai la dumneata mă gîndeam.

— Ar fi interesant să ştiu cam ce fel de gînduri erau acelea, bune sau rele.

— Cum aş putea să am gînduri rele cînd e vorba de dumneata ? N-am nici un drept.

— Dragă băiete, în asemenea cazuri omul nu se întreabă dacă are sau nu dreptul. Totul e să nu fii om rău şi ingrat. Din fericire, eşti un băiat bun şi recunoscător. Îl cercetă din cap pînă-n picioare, de la cravata din Praga pînă la ghetele de la „Bata". Te găteşti de lucru ca de-o mare sărbătoare. Aşa şi trebuie. Bravo, băiete ! În viaţa omului, munca este o adevărată desfătare.

Andrei îi aruncă peste umăr o privire nedumerită. „Ce l-o fi apucat să vorbească astfel ?"

Krîj îi întinse mîna :

— Drum bun, Andreika ! Umblă sănătos. Îţi doresc să devii cel mai bun mecanic de locomotivă din întreaga Ucraină Transcarpatică ! Să fii totdeauna sănătos şi plin de însufleţire. Îl îmbrăţişă, îl sărută cu foc şi ştergîndu-şi ochii înlăcrămaţi porni în grabă spre uşă. În prag se opri însă, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva : Ai memorie bună ? întrebă el uitîndu-se cu duioşie la tînăr.

— Pe cît ştiu, destul de bună. Dar de ce ?

— Am o mică rugăminte : înregistrează tot ce vezi în drum. Absolut tot. Şi să fii îndeosebi atent la tunelurile de cale ferată.

— Pentru ce, unchiule Liubomir ?

— Îţi spun eu mai tîrziu. Ai să faci aşa cum ţi-am spus ? Ştiu că ai s-o faci bine şi conştiincios.

Krîj îl bătu uşor peste obrazul rumen, proaspăt ras, şi ieşi.

Cu puțin înainte ca „Stăncuța" să fie atașată de tren, Olexa Sokaci îl zări în depou pe prietenul său Vasil Goida. Ca și pe vremuri, purta o uniformă neagră de feroviar. Olexa se dădu jos de pe locomotivă și-l salută voios :

— Ce cauți aici, Vasil ? Te întorci la munca noastră murdară ?

— Deocamdată n-am încă de gînd. Pînă una-alta îmi place postul meu cel nou. Tu cum o duci ? Dar ce să-ți mai pun asemenea întrebări ? ! Se vede cale de-o poștă cît de mîndru și de fericit ești. Ai pus mîna pe-o locomotivă strașnică ! Te invidiez. Goida se uită în jurul lui cu băgare de seamă și adăugă încet : Păcat numai că are s-o spurce cu prezența lui acest... practicant...

Olexa Sokaci zîmbi :

— Ei bine, s-ar putea să nu-l lăsăm să umble pe locomotiva mea. N-are decît să plece cu alta.

— Nu, nu, spuse grăbit Goida.

— Te-ai și speriat ? Lasă, Vasil, nu mai face pe misteriosul, că am înțeles tot. Doar trăiesc și eu în preajma graniței. Te-am văzut ieri urmărind pe acest Lîsak și pe lăutarul Șandor. Așa că, scumpul meu prieten, cu mine poți să vorbești deschis.

— Dacă-i așa, mă văd nevoit să-ți încredințez unele lucruri. Acest Andrei Lîsak este un individ ciudat. Te poți aștepta din partea lui la orice drăcovenie. Urmă-

rește-l îndeaproape, Olexa, caută să afli în ce ape se scaldă, zgîrie-i nițel fațada și aruncă o privire în fundul sufletului său. Numai vezi să...

— Am înțeles. Voi proceda în așa fel, încît să nu simtă nimic. Olexa aruncă o privire îngrijorată la ceas. Ar cam trebui să plec, Vasia...

— Stai puțin ! Goida îl prinse de mînă. Dacă o să ai nevoie de mine în drum, mă găsești pe-a doua platformă de frînare de la locomotivă.

— Călătorești cu trenul nostru ?

Goida dădu din cap.

— Merg pînă la Dubnea. Să nu-mi dai nici o atenție. Așa e necesar. Nu trebuie să-l scap din ochi nici o clipă pe practicantul tău.

Olexa își luă rămas bun de la Goida și fugi spre locomotiva lui.

Toate trenurile de pe traseul carpatic de nord, atît cele care porneau din Iavor, cît și cele care soseau în localitate, aveau tracțiune dublă. În frunte mergea de obicei locomotiva condusă de brigada cea mai experimentată. Sokaci cunoștea bine această regulă și de aceea fu mirat cînt Mazepa, șeful depoului, îl anunță că „ER 777-13", adică „Stăncuța" lui, va merge în capul trenului, iar locomotiva condusă de Tverdohleb, un mecanic bătrîn și cu multă experiență, va fi legată a doua. Olexa întrebă ce anume a schimbat vechiul sistem de așezare a locomotivelor. În loc de răspuns, Mazepa îl privi fix și-i aruncă :

— Dacă ți-e frică de răspundere, te pun al doilea.

— Nu mi-e frică pentru mine, ci pentru Tverdohleb !

— Oho ! făcu rîzînd Mazepa.

Olexa roși tare și de emoție îi dădură lacrimile, dar se grăbi să explice temerile lui. Toată lumea știa că Piotr Vasilievici este un mecanic fruntaș, cel mai bun dintre cei mai buni. Nu se va supăra el oare să meargă al doilea, la un tren tras de-o locomotivă comsomolistă ?

— Nu se supără el, n-avea grijă ! Iar dacă se supără, atunci... — Mazepa îl apucă pe Sokaci de centura-i de piele, îl săltă în sus cu o neașteptată putere și-l scutură

— să nu te laşi călcat pe bătături nici de căţei, şi nici de elefanţi! Hai, şterge-o!

— Nu-l aşteptăm pe practicant? întrebă Olexa.

— Cum, n-a apărut încă pînă la ora asta? Halal practicant! Plecaţi fără el: şapte inşi nu pot aştepta pe unul singur!

Mecanicul Olexa Sokaci parcursese prin Ucraina Transcarpatică multe mii de kilometri, dar pentru prima oară conducea o locomotivă ca „Stăncuţa". Plin de mîndrie, se aşeză pe scaunul îmbrăcat în piele de căprioară. Cabina mecanicului, focarul, injectoarele, schimbătorul de mers şi regulatorul de aburi, manometrul şi supapele diferitelor dispozitive, toate erau la fel ca şi pe celelalte locomotive — şi totuşi, pentru Olexa, „Stăncuţa" era o maşină nemaipomenită. I se părea că are o forţă de tracţiune nelimitată, că acţiunea reciprocă a agregatelor ei nu este condiţionată numai de cutare sau cutare mişcare a regulatorului, dar şi de bătăile inimii mecanicului. Era de ajuns ca el să dorească să urce Carpaţii cu o viteză neatinsă pînă acum de nimeni, ca „Stăncuţa" să-i şi îndeplinească, supusă, dorinţa. Stăncuţa!... Olexa repetă acest nume în gînd de o mie de ori, în fel şi chip. Şi i se părea că maşina îl aude şi-l înţelege.

Îi spunea în gînd: „Nu-i aşa, „Stăncuţo", că noi nu ne temem nici de ceaţă, nici de ploaie şi nici de ger?"

Şi „Stăncuţa" pufăia veselă aruncînd pe coş trîmbe de fum alb, de parcă spunea:

„Aşa e!... Aş-şa e!... Aş-şa e!"

Cît de plăcut era să stea pe scăunelul de la fereastra din dreapta locomotivei! Ce înalt era locul acesta al mecanicului! Şi ce departe se vedea de-aici! Pămîntul, cerul şi oamenii arătau altfel decît atunci cînd Olexa conducea o locomotivă de rînd.

Locomotiva lui Tverdohleb aştepta, gata de drum, pe linia de ieşire. Olexa îşi duse binişor „Stăncuţa" lui pînă acolo şi dădu semnalul de pornire. Tverdohleb îi răspunse printr-un şuierat scurt: am înţeles, te urmez!

Cele două locomotive, cuplate strîns, trecură prin fața postului de control, apoi țăcănind din roți pe macazurile intrării din nordul gării, trecură lin și se așezară în fruntea garniturii de pe linia a 6-a — plecări.

Olexa căută din ochi a doua platformă de frînare, de la locomotivă, și-l văzu pe Vasil Goida. Stătea pe treapta de sus a vagonului și fuma gînditor, privind cu un aer de totală nepăsare cerul. „De ce oare nu trebuie să-l scape din vedere pe Andrei Lîsak ?“ se întrebă Olexa.

— Bună ziua, pui de șoim !

Rostind aceste cuvinte de salut și zîmbind larg, Andrei Lîsak sui pe locomotivă.

Fochistul Ivanciuk dădu să-l oprească, postîndu-se la intrarea cabinei mecanicului :

— Încotro, cetățene ? Accesul străinilor pe locomotivă este interzis.

Andrei îi aruncă o privire sfidătoare :

— Foarte interesant ! Și de ce crezi că aș fi străin ? Curios ! Am impresia că se vede cale de o poștă că mîine-poimîine voi fi și eu mecanic de locomotivă. Numele meu este Lîsak. N-ai auzit pînă acum de mine ? Nu-i nimic, dar de azi încolo vezi să-l ții minte : Lî-sak !... Repartizat la depoul din Iavor. Plec cu voi în munți, în calitate de practicant. Posed o autorizație scrisă, din partea șefului de depou. Poftim !... Și Andrei agită prin fața ochilor lui Ivanciuk o foaie de hîrtie. Poate că asta bătută la mașină o să te mai îmblînzească puțin, ai ?

— Mikola, lasă omul în pace și vezi-ți de treaba ta ! porunci Olexa.

Fochistul îi făcu loc și Lîsak se strecură în cabina mecanicului. Strînse mîna lui Olexa, iar pe fochist și ajutorul mecanicului îi salută doar cu o mișcare neglijentă a capului.

Sokaci se uita la practicant în tăcere, cu o uimire ascunsă. Andrei era îmbrăcat într-o salopetă de-un albastru închis, călcată cu grijă, avînd o mulțime de buzunare închise cu fermoare ; de sub gulerul ei ieșea

la iveală nodul îngrijit al cravatei de culoarea vişinei. Viitorul mecanic purta pe cap o şapcă neagră, nouă-nouţă, cu insigna strălucitoare a feroviarilor deasupra cozorocului de lac. În picioare, avea bocanci cu talpa groasă şi crampoane de alamă. O curea de piele cu o uriaşă cataramă nichelată îi strîngea mijlocul.

În difuzor se auzi întîi o tuse, apoi, peste o secundă, în cabina mecanicului răsună o voce plăcută de femeie :

— Atenţiune ! 777-13 ! Atenţiune ! Vorbeşte dispecerul serviciului locomotive.

Sokaci, fochistul Ivanciuk şi ajutorul de mecanic Dovbnea schimbară între ei priviri înviorate.

— Ce glăscior dulce ! Curat îngeresc, rîse Lîsak.

Sokaci trecu pe emisiune şi răspunse :

— Vă ascultăm !

— Este primul drum ce-l faceţi în munţi ? se informă dispecerul.

— Nu, tovarăşă dispecer. În glasul lui Olexa se simţi o jignire naivă, copilărească. Locomotiva Nr. 777—13 porneşte, într-adevăr, pentru prima oară în munţi, dar eu, mecanicul Sokaci, sînt la cel de al cincisute-unulea drum al meu.

— Am înţeles. Vocea dispecerului se îmblînzi. N-am vrut să te jignesc. Pe viitor am să-mi formulez mai precis întrebările. Vreau să ştiu, tovarăşe Sokaci, dacă pot fi sigură că veţi duce trenul la Dubnea exact după grafic, cu o precizie de minute ?

— Puteţi ! Vă garantăm acest lucru.

— Atunci totul este perfect. Vă doresc drum bun.

— Staţi puţin ! Am de pus o întrebare.

— Poftim !

— Numele dumneavoastră ?

— Korolevici, Tatiana Stepanovna.

Olexa închise aparatul de radio şi se rezemă de speteaza scaunului, cu o privire grăitoare spre brigada lui. Părea că-i întreabă : ce ziceţi de asta, băieţi ?

— Şi pentru noi totul este perfect, zîmbi Andrei Lîsak. Ondulaţie permanentă, o guriţă roşie, un năsuc pudrat. Clipsuri sîngerii în urechiuşe gingaşe şi roze. O

bluziță albă de mătase cu cravată neagră. O haină de uniformă cu epoleți de locotenent. O fustiță scurtă pînă la genunchi. Ciorapi nylon străvezii, pantofiori decoltați de lac... Cine-o fi ? Ghici, ghicitoarea mea ? întrebă Andrei. Și fără să aștepte părerea cuiva își răspunse tot el : Ea este... Crăiasa [1] Tatiana ! Tania, Tanecika !

Prin ceață deasă și ploaie străbătu pîn' la ei glasul conductorului-șef :

— Hai, băieți, luați-vă în primire „bastonul" !

Olexa se aplecă pe fereastră, scoase șapca din cap și prinse dibaci bastonul-pilot aruncat de jos — o rangă de fier grea, lustruită de atîta trecere din mînă în mînă.

— Dați-i drumul, băieți !

Și șeful își întări spusa cu un fluierat prelung.

Olexa trase în jos de maneta cu mînerul de lemn lustruit. Un șuierat puternic umplu parcul de marfare al gării Iavor. Sokaci era sigur că se auzise în toate colțurile orașului și în viile de pe dealul Soneașna, la pichetele de grăniceri, pe malul celălalt al Tisei, în Ungaria și în livezile cehoslovace, și pînă la poalele Carpaților.

Deschise cu grijă regulatorul care punea în mișcare aburii.

„Stăncuța" porni încet înainte, trăgînd lin după ea trenul lung, de marfă. Prin robinetele deschise țîșniră afară din cilindri trîmbe groase de aburi care crescură și se umflară, prefăcîndu-se în nori lăptoși și se așternură pe pămînt în dreapta și în stînga locomotivei.

Olexa regla cu pricepere forța de tracțiune a aburilor. „Stăncuța" gîfîia, aruncînd pe coș un fum negru și gros, care se amesteca sus cu aburii evacuați din cilindri. Roțile se învîrteau încet, în același ritm egal și sigur, lipindu-se parcă de șinele presărate cu nisip. Barele de oțel strălucitor ale bielelor descriau cercuri egale.

Ivanciuk și Dovbnea își vedeau de treabă, tăcuți și concentrați, hrănind-o și adăpînd-o pe „Stăncuța" cu apă și cărbuni. Trăgînd alene din țigară, cu șapca de

[1] Joc de cuvinte : Koroleva în rusește însemnînd crăiasă

uniformă pe ochi, Lîsak se instalase ca la el acasă pe scaunul rotativ de „musafir", arătînd prin toată atitudinea lui că nu are de gînd să-şi părăsească locul acesta comod şi atît de bine plasat, pînă la sfîrşitul călătoriei. Dintr-un buzunar al salopetei ieşea afară colţul unui carneţel cu scoarţe de un roşu închis şi vîrful aurit al stiloului.

Trenul îşi mărea simţitor viteza.

Sokaci îşi luă mîna de pe schimbătorul de mers. Faţa lui palidă era stropită de ploaie, de sub şapcă îi atîrna un moţ ud, iar pe marginea cozorocului lăcuit se scurgea în şiroaie apa. „Ce ziceţi, merge bine ?" părea să întrebe pe tovarăşii de drum privirea lui îngrijorată.

Oraşul învăluit în ceaţă se întindea de-a lungul liniei ferate. Zidurile căsuţelor standardizate, din cărămidă roşie, păreau gata-gata să se destrame şi să se năruie, topite de-atîta umezeală. Pe strada pustie gonea prin băltoace un biciclist cu basc pe cap, îmbrăcat într-o scurtă elegantă. Cu o mînă strîngea ghidonul, iar în cealaltă ţinea deasupra capului o umbrelă mare şi neagră.

La colţul străzii acesteia întristată de ploaie, lîngă o casă de cărămidă roşie, Olexa zări o femeie îmbrăcată într-o rochie neagră, legată la cap cu o basma de aceeaşi culoare. Privirea lui alunecă peste mica siluetă neagră. I se părea că în fiinţa aceea zgribulită este ceva foarte cunoscut şi drag şi voi s-o vadă mai bine. Cine era femeia singuratică, care stătea pe stradă fără să-i pese de ploaie ? De ce oare, uitînd de vremea rea, privea cu atîta atenţie trenul care se apropia ? Olexa simţi o strîngere de inimă : îşi recunoscuse mama. Hainele ei negre erau ude leoarcă, iar de pe faţă îi cădeau picuri mari. Olexa îşi smulse şapca din cap şi-o agită spre ea în chip de salut, dar îndată clătină mustrător capul şi-i strigă :

— O să răceşti ! Du-te repede acasă !

Ana Stepanova dădu ascultător din cap, îi făcu semne cu mîna ei mică, apoi dispăru în grabă după colţ.

Cît s-ar fi bucurat dacă acolo, lîngă casa aceea mi-

cuţă de cărămidă roşie, alături de maică-sa, ar fi fost şi Gannusia!

Pe sîrmele telegrafului se înşiraseră nişte ciori cu penele zbîrlite, burzuluite de vremea urîtă. Şi de sus ploua mereu, o ploaie măruntă şi caldă de primăvară.

Prin ceaţă străluciră deodată apele vijelioase ale Kameniţei alergînd în întîmpinarea trenului. Aici, în cîmpie, mai cu seamă primăvara, rîul se revărsa în voie, depăşind cu mult vadul său obişnuit din lunile de iarnă şi de vară. Malurile lui stîncoase, aşternute cu un strat gros de pietriş, dispăruseră sub puhoiul de ape.

La ora aceea matinală, drumul de fier strălucea pustiu, stropit din belşug de picurii ploii. Cînd şi cînd, prin faţa trenului zbura silueta vreunui revizor de cale, sau a vreunui cantonier, încremenit alături de-o barieră vărgată, cu fanionul galben ridicat în sus. Lui Sokaci i se părea că revizorii se uită cu mirare la „Stăncuţa“ aceasta încinsă, strălucind în toate culorile curcubeului, care zbura prin faţa lor. Locomotiva lui Tverdohleb, care venea pe locul doi, păreau că nici n-o bagă în seamă.

Şi trenul îşi mărea tot mai mult viteza. Prin faţa lor treceau în goană stîlpii de telegraf. Ceaţa devenea tot mai rară şi începuse să se ridice. Ploaia încetase. O rază de soare străluci o clipă răsfrîngîndu-se pe faţa lui Sokaci. În dreapta liniei ferate şerpuia o şosea pietruită, pe marginea căreia îşi ridicau spre cer crengile lor ude de ploaie meri şi peri daţi pe rod. Un autobus roşu, cu acoperişul argintat de promoroacă, gonea pe autostrada udă, spălată de ploaie.

— Uite şi cursa. Vine din trecătoare, spuse Olexa. Se vede că în Verhovina e ger.

Ceaţa se împrăştie repede, de parcă nici n-ar fi fost. Se ivi cerul primăvăratic, cum numai în Carpaţi ţi-e dat să vezi, brăzdat de nori alburii şi de iezere albastre de senin, care piereau şi apăreau din nou, în toată splendoarea lor.

Trecură de un semafor; braţul lui roşu se profilă

pieziş pe fondul verde închis al Carpaţilor, de care se apropiaseră bine.

Trecură în viteză prin gara Dolinnaia, cu fabrica ei de cherestea, plină de stive de scînduri tăiate de curînd, răspîndind încă miresmele pădurii, cu traverse aruncate prin curtea largă, bîrne cojite, lemn de parchete, şi stîlpii funicularului care trecea pe cablu pe deasupra văilor şi pădurilor.

— De aici începe un urcuş greu, îi spuse Sokaci practicantului.

La ieşirea din Dolinnaia se înălţa un munte, acoperit de la poale şi pînă în vîrf cu păduri de fagi bătrîni. Calea ferată ocolea muntele, cotind scurt spre stînga, pe malul Kameniţei. Roţile „Stăncuţei" scîrţîiră, angajîndu-se pentru prima oară pe o linie curbă ; locomotiva îşi micşoră viteza, atît de avîntată pe cîmpie. Evacuarea pe coş devenise mai grea, mai forţată şi cu mai mult fum negru.

Olexa trase cu coada ochiului spre manometru. Firicelul roşu al acului fremăta acum aproape de limită.

— Nu-ţi fie teamă, totul e în regulă, spuse Ivanciuk prinzînd privirea mecanicului. Flăcările vii din focarul maşinii jucau pe faţa lucind de sudoare a fochistului. Părul umed îi cădea peste ochii strălucitori.

Prin ferestrele pe jumătate deschise veni o adiere rece. În geam băteau alicele mărunte ale măzărichii. Olexa nu mai putea de căldură, iar obrajii îi ardeau ca focul ; scoase totuşi dintr-o ladă de fier o haină groasă cu guler de blană, şi în locul şepcii de uniformă îşi puse pe cap o căciulă de postav cu urechi.

— Ne apropiem de „Polul Nord", spuse Olexa îndesîndu-şi bine în cap căciula lui călduroasă. Vorbea sever, chiar grav. Ceilalţi zîmbiră însă.

„Stăncuţa" merse un timp pe fundul unei văi adînci dintre două dealuri. De o parte şi de alta a terasamentului se întindeau şanţuri cu apă adunată în urma ploilor. Pojghiţa de gheaţă subţire şi sfărîmicioasă de la suprafaţă se spărgea ca sub piciorul unui om invizibil.

— Aţi văzut? întrebă Olexa.

Andrei Lîsak nu văzuse pe fereastră nimic demn de admirat; totuşi dădu din cap politicos şi-i făcu cu ochiul lui Sokaci.

Deodată intrară pe-o vale mai largă.

Kameniţa era aici mai puţin adîncă, pe malurile ei se vedea tot mai mult pietriş, şi albia rîului devenea tot mai capricioasă: cînd se repezea la poalele munţilor, cînd se apropia din nou de calea ferată, se grăbea în întîmpinarea ei, ori, strecurîndu-se pe sub un pod, alerga un timp în urma trenului, spumegînd mînioasă peste praguri de piatră şi stînci acoperite de muşchi.

— Da' ştiu că-i tare nărăvaşă gîrlişoara asta!

Olexa aruncă practicantului o privire supărată, apoi întoarse capul. Auzi vorbă: gîrlişoară! Să-i spună astfel Kameniţei, care-şi croise, năvalnică, drumul spre cîmpie străbătînd inima stîncoasă a Carpaţilor şi lanţurile munţilor! Kameniţa... Olexa se născuse pe malurile ei, acolo departe în munţi, chiar lîngă povîrnişul Poloninelor, într-o colibă de tăietori de lemne. Fusese botezat în cristelniţă cu apa Kameniţei. Vuietul ei veşnic nepotolit, vara ca şi iarna, legănase primii ani ai vieţii micului verhovinean. Se obişnuise să umble în zilele însorite de mai pe malul ei înverzit.

Kameniţă, tu eşti cel dintîi cuvînt dintr-un cîntec mult iubit! Tu eşti sîngele alb al Carpaţilor! Fulger pămîntean ce nu se stinge din zori şi pînă seara tîrziu! Viaţa ta să fie lungă şi veşnic să vuieşti, sărind veselă peste stîncile acoperite de muşchi, de la poalele munţilor împăduriţi.

Trenul înainta pe o vale adîncă, străjuită de culmi înalte. Singura linie ferată ce trecea pe aici urma tot timpul şerpuiturile capricioase ale rîului, la poalele pădurilor ninse. Milioane de copaci sur-argintii, cu ramurile mîndre, înălţate spre cer ca nişte şuvoaie aruncate de uriaşe havuzuri, coborau din vîrful munţilor pînă la malul Kameniţei. La picioarele lor, pămîntul era acoperit din belşug cu frunziş adunat aici ani de ani. Prin aşternutul acesta gros, bătătorit de ploi şi de zä-

pezi, străbătea un muşchi verde-cafeniu sau îşi scoteau căpşoare timide viorelele. În oceanul nemărginit de fagi ardea ici-colo cîte o insuliţă de stejari puternici, care nu-şi pierduseră toate frunzele moarte de anul trecut. Pe alocuri, brazii întunecaţi sfredeleau cerul cu vîrfurile lor. Singuratici şi posomorîţi, aduceau o atmosferă morocănoasă în această luminoasă frăţie a fagilor.

Olexa privea pămîntul subcarpatic cu atîta drag, de parcă tot ce era frumos aici ar fi fost chemat la viaţă şi făurit de propriile lui mîini.

Calea ferată suia mereu.

Cînd fochistul şi ajutorul de mecanic deschideau uşiţa focarului ca să alimenteze maşina cu cărbuni, Olexa simţea lămurit încordarea puternică a colosului de fier. Din pîntecele încins al locomotivei venea un clocot de flăcări, de aburi şi de aer : „Johoho ! Johoho ! Johoho !"

Şi munţii cei cu auzul fin repetau şi ei în fel şi chip : „Joho !... Puf-puf !... Joho Johoho ! Ho ! Puf !"

Injectoarele şuierau neîncetat, cînd unul, cînd altul, compensînd uriaşul consum de apă al cazanului. Acul manometrului se depărta încet, dar din ce în ce mai mult, de liniuţa roşie. Olexa nu-şi lua mîna de pe schimbătorul de mers, gata în orice clipă s-o strunească pe „Stăncuţa", în cazul cînd ea n-ar rezista eforturilor la care era supusă şi ar începe să patineze.

Mikola Dovbnea scotea mereu capul pe fereastră şi se uita la locomotiva a doua şi la fumul care ieşea pe coşul ei.

Cu fiecare cotitură de drum depăşită, munţii împresurau valea tot mai strîns. Cerul se vedea din ce în ce mai puţin. Kameniţa se făcuse şi mai şerpuitoare, roţile „Stăncuţei" scrîşneau cu şi mai multă îndîrjire la curbe, fundul rîului părea podit cu bolovani din ce în ce mai mari, dar apele lui vijelioase erau mai limpezi. Pe malul apei şerpuia o cărăruie, abia zărită, care pe alocuri părea că se pierde. Nimic altceva nu mai era între terasamentul liniei ferate şi apele Kameniţei ; nici copaci, nici tufe, nici măcar o palmă de pămînt. O cărăruie pietroasă — şi atîta tot.

Pe povîrnişurile coastelor zăceau trunchiuri de fagi, sau mai bine zis ce rămăsese din nişte fagi bătrîni, rupţi de furtună, smulşi din pămînt cu rădăcini cu tot sau prăbuşiţi de bătrîneţe. După muşchiul verde-cafeniu, de culoarea pămîntului şi stîncilor, care îi acoperea, se vedea că fagii aceia căzuseră cu vreo zece ani înainte şi aşa rămăseseră.

Încă o cotitură şi Kameniţa nu mai avea pe unde să se strecoare. Se lipise de poalele munţilor, săpînd neobosită în solul pietros. Deasupra rîpei atîrnau fagi uriaşi, cu rădăcinile noduroase ieşite deasupra pămîntului, scăldîndu-şi ramurile despuiate de frunze în undele înspumate, părînd gata-gata să se prăbuşească în rîu, boltind peste el punţi uşoare.

— Ce mai drum, doamne, doamne ! făcu Lîsak clătinînd din cap. Ăsta e bun doar pentru capre sălbatice sau pentru tigri, care să sară din piatră în piatră, nu pentru trenuri. Ăsta nu-i drum de fier, ci mai curînd drum de fiare !

— Şi totuşi ce bine lucrăm noi, oamenii, pe un drum ca ăsta ! Dovbnea puse mîna pe lopată şi deschise larg uşiţa cuptorului. Flăcările se răsfrîngeau ca într-o oglindă pe obrajii umezi, năduşeala îi curgea şiroaie pe bărbia energică, pe tricoul albastru şi pe pieptul ars de soare.

Olexa aprobă din cap, cu scînteieri de lumină în ochii lui micşoraţi a rîs. Mikola Dovbnea roşi ca o fată mare : înţelesese că vorbele lui i-au fost pe plac mecanicului.

Deasupra coşului locomotivei, fumul negru amestecat cu scîntei zburînd din focar crescuse ca un copac secular.

„Joho ! Johoho“ gemea din greu „Stăncuţa“, cum gem luntraşii trăgînd la edec.

Defileul se umplu cu nori de fum şi de aburi, de bubuitul greu al locomotivelor şi de scrîşnetul roţilor trenului de mare tonaj. Regulatorul era deschis la maximum, schimbătorul de mers se apropia, dinte cu dinte, de poziţia-limită. „Stăncuţa“ ar fi trebuit să zboare

acum — cînd-colo, abia dacă se tîra, gata parcă să se oprească sleită de puteri.

Ivanciuk își șterse fața scăldată în sudoare și aruncă o privire melancolică spre aparatul de radio :

— Măcar de-ar mai spune ceva Tanecika cu glăsciorul ei îngeresc, ca să ne mai vină inima la loc !

Și în clipa aceea, parcă ghicindu-i dorința, vocea dispecerului întrebă cu simpatie și cu grijă maternă în același timp :

— Numărul treisprezece, cum o mai duceți ?

„Suim, suim — îi răspunse în gînd Olexa — sîntem numai spume și totuși ne cățărăm".

— Numărul treisprezece, vă întreb cum vă mai merge ?

— Totul este în regulă ! răspunse Olexa stăpînit, cu vocea lui obișnuită.

— Foarte bine. Sînt convinsă că o să meargă și mai departe, pînă la Dubnea.

„Draga mea Tanecika..." făcu în gînd Olexa, mîngîind cu palma cutia neagră a aparatului.

Deodată „Stăncuța" începu să tremure toată : roțile i se învîrteau nebunește în gol. Cu o mișcare hotărîtă a schimbătorului, Olexa domoli mașina, silind-o să se miște în ritmul dinainte. Dar cît timp oare avea să rămînă „Stăncuța" în starea aceasta de docilitate ?

Locomotiva mai patină o dată. Acum izbucni chiar și Mikola, de obicei atît de rezervat și de tăcut.

— Olexa, strigă el, cum de te rabdă inima ? ! Ia te uită la coșul locomotivei lui Tverdohleb ! Abia dacă fumegă. Suie dealul spre Verhovina pe socoteala „Stăncuței" noastre.

— Văd totul, dragă Mikola !

— Dar atunci de ce taci ? Semnalizează-i să ne ajute în plin.

— Las' că o scoatem noi la capăt și singuri.

Ivanciuk întări spusele tovarășului său :

— De scos o scoatem, dar de ce să ne forțăm locomotiva trăgînd numai noi singuri ?

— Nu-i nimic, o să rezistăm pînă la urmă ! Olexa

tăcu un timp, privind fix la stîncile golașe și aspre care alungaseră de pe malurile Kameniței trunchiurile ca niște coloane ale fagilor. Trebuie să rezistăm. Asta-i soarta pe care ne-am ales-o singuri și nu trebuie să cîrtim, e soarta noastră de comsomoliști.

Mikola Dovbnea lăsă capul în jos.

Andrei Lîsak își zise : „Ce tot faci pe modestul, tîmpitule ? Parcă nu ești tot atît de vestit ca Tverdohleb ? Să fiu eu în locul tău, i-aș face moșneagului un scandal să mă pomenească toată viața".

— Numărul treisprezece, atențiune ! rosti glasul dispecerului. Faceți o scurtă oprire la Medovaia. Acolo veți face o cruce. Fiți atenți : vă urmează tot timpul îndeaproape trenul de persoane Praga-Moscova. Poate că-l lăsați să v-o ia înainte ?

— În nici un caz ! protestă Olexa. Nu ne ajunge el, n-avea grijă.

— Atunci ne-am înțeles : mergeți în frunte pînă la Dubnea, iar cel de Praga în urma voastră.

Deodată, munții începură iar să se depărteze și o pădure de fag luă locul stîncilor golașe. Kamenița curgea acum pe-o albie mai largă și mai liniștită, revărsîndu-și șuvoaiele înspumate pe lespezi mari de granit. Trenul își mări viteza și peste cîteva minute ajunse într-o gară mică, cu trei linii de cale. Semaforul de ieșire era închis.

— Iată și vestita stație Medovaia, spuse Olexa înlocuindu-și căciula veche cu o șapcă curată și aproape nouă.

Opri locomotiva lîngă un stîlp de control văruit. Bătu cu palma peste ușa înfierbîntată a cutiei de foc și comandă :

— Aranjați focarul. Ungeți mașina. Dar repede !

Ivanciuk puse mîna pe gresor și într-o clipă sări jos de pe locomotivă. Dovbnea scoase din tender ranga și cazmaua și începu să spargă stratul de zgură din cutia de foc și să-l scoată afară.

Ținînd cheia de bielă într-o mînă și ciocanul în alta, Olexa făcu ocolul „Stăncuței" și o examină cu vădită

uimire: arăta atît de ciudat aici, pe liniile gării acesteia. Nu-i venea să creadă că abia cu cîteva clipe înainte, o maşină atît de cochetă trăsese după ea o garnitură grea de marfă.

Se uită la fochist încercînd să ghicească dacă Ivanciuk gîndeşte şi simte la fel. Ivanciuk pocnea preocupat din capacele cu arc ale cutiilor de ungere, turnînd uleiul la încheieturile mai sensibile ale locomotivei.

— Ei, ce zici ? întrebă Sokaci cu un semn al capului spre roţile ei albe ca zăpada.

— Straşnică maşină ! răspunse Ivanciuk zîmbind. A rezistat la o sarcină dublă.

— Brrr, şi ce frig e ! mormăi Lîsak coborînd şi el de pe locomotivă. Cu gulerul salopetei ridicat şi o strîmbătură de scîrbă pe obraz, examina povîrnişurile munţilor acoperite de livezi desfrunzite, cu căsuţe risipite la întîmplare, din coşurile cărora se ridicau vălătuci de fum. Halal staţie Medovaia ! spuse el ironic. Prin ce o fi vestită ?

— Prin albinele, mierea şi trandafirii ei, răspunse Sokaci. Prin apele ei minerale, fetele ei frumoase şi privighetorile care aici cîntă mai frumos ca în orice alt loc de pe pămînt.

— Nu simt nici un miros de miere sau de trandafiri, nu aud nici cînt de privighetoare, şi mai ales nu văd de loc fete frumoase. Brrr !

Practicantul se întoarse cu paşi mărunţi spre scară şi dispăru în cabina caldă a locomotivei. În urma lui se urcară Ivanciuk şi Sokaci.

Din clădirea scundă a gării Medovaia ieşi pe peronul mic şeful de tren care ridică deasupra capului bastonul-pilot :

— Daţi-i drumul, băieţi !

Fără să mai aştepte porunca lui Sokaci, Ivanciuk şi Dovbnea deschiseră supapa sifonului şi se apucară să alimenteze focul şi să pompeze apa. Flăcările prinseră să vuiască şi să duduie voios. Pompa funcţiona mai energic, mai mînios ca înainte, băgînd aer pe conducta generală de frînare. Un tremur de nerăbdare cuprinse

„Stăncuţa“ pintenoagă, brunisată, încinsă cu cercuri aurii. Locomotiva părea că prinde viaţă, că devine şi mai frumoasă. Nu mai rămăsese nici urmă din aerul ei trîndav de adineauri.

Sokaci dădu semnalul de plecare. Peste o clipă, trenul trecu în goană prin gară şi se avîntă pe şinele din fundul defileului îngust.

Pe povîrnişurile acoperite cu iarbă uscată de anul trecut, păşteau turme de oi şi ardeau focuri mari, în jurul cărora se strîngeau ciobanii, cu cojoace lungi pe umeri.

Terasamentul urca acum mai pieptiş, iar vîntul de miazănoapte care răzbea pînă aici, prin trecătorile Carpaţilor, bătea mai cu putere.

Încă o cotitură, un defileu întunecos, o stîncă umedă, o poartă de piatră ducînd într-o vale nouă — şi în faţa lor apărură şirurile de munţi, în toată splendoarea lor. Carpaţii puteau fi împărţiţi acum în cinci caturi : cel de sus, al cincilea, îl formau zăpezile, al patrulea, pădurea despuiată de frunze, al treilea, stîncile de muşchi verde ca în toiul verii, al doilea, cel cu calea de fier şi ultimul, cel mai de jos, Kameniţa.

Ore în şir, rîul îşi purtase apele în întîmpinarea trenului, curgînd aproape de roţile lui. Acum spumega la vreo cincisprezece metri mai jos, pe fundul unei văi înguste, depărtîndu-se şi adîncindu-se tot mai mult, cu fiecare kilometru.

— Ne apropiem de staţia Buivoleţ, raportă Sokaci prin radio. Vă rog să scurtaţi timpul de staţionare cu douăzeci de minute.

— Nu-i cam mult ? se nelinişti Tania.

— Ne vom echilibra la alimentarea cu apă şi examinarea maşinii.

— Bine, consimţi dispecerul.

Drumul scăpă acum din lanţul de defileuri şi păduri, ieşind pe un podiş muntos, pe treapta cea mai de jos a trecătorilor din Carpaţi, unde se afla gara Buivoleţ îmbrăcată într-un veşmînt de zăpadă albă şi pufoasă.

Făcură aici plinul de apă şi porniră mai departe.

Aveau acum o tracţiune triplă : două locomotive în faţă şi una în spate, care împingea trenul !

Fochistului Ivanciuk îi veni poftă să se laude în faţa lui Lîsak cu cunoştinţele sale. Cu un semn al capului spre fereastră, spuse :

— Memorează profilul, tovarăşe practicant. O să începem îndată să ne căţărăm pe lanţul principal al Carpaţilor. Dac-ar fi s-o iei de-a dreptul, cu piciorul nu faci pînă la trecătoare decît vreo şapte kilometri ; dar pe calea ferată sînt cam patruzeci. Fiecare kilometru de cale suie faţă de precedentul cu treizeci şi doi de metri.

Ziua era pe sfîrşite. Soarele, care de dimineaţă se tot ascunsese, cînd în negura deasă, cînd în nori de ploaie ori de zăpadă, ieşi deodată luminînd podişul golaş, neverosimil de mare şi de rotund, încins în culoarea roşiatică pe care o are la înălţimi ca acestea. În lumina lui, Carpaţii ninşi ca în toiul iernii îşi schimbară înfăţişarea. Abia acum se vedea cît de stăruitor şi de bine lucrase primăvara. Pămîntul Verhovinei nu mai era pe de-a-ntregul în stăpînirea zăpezilor : în multe locuri era negru şi zbicit, iar ici-colo, pe povîrnişurile de miazăzi se zăreau înverzind poieniţe. Numai spinarea munţilor dinspre miazănoapte era înveşmîntată în şuba iernii.

Mai descoperiră că petele albe de pe malurile Kameniţei nu erau nămeţi de zăpadă, ci trîmbe de pînză întinsă pe iarbă la albit. Brazii stufoşi adăposteau sub poala lor o lumină verde, plăcută. Pînă şi învelitoarea de zăpadă nu mai era trainică şi groasă, ci roasă toată de apele primăverii, semănînd cu nişte faguri de miere, topiţi de căldura lunii mai.

— Numărul treisprezece, atenţiune ! răsună în difuzor glasul dispecerului, tot atît de voios şi de cald ca natura din jur. Aveţi cale liberă.

Cum trecu de macazurile de ieşire din gara Buivoleţ, trenul porni pe-o brînă îngustă de piatră, tăiată în coasta muntelui. În drumul ei „Stăncuţa“ întîlnea prăpăstii, cîte o trecătoare adîncă, pe fundul căreia şerpuia Kameniţa, ori vreo vale uscată, cu pămîntul mîncat de apele primăverii. Tot mai dese se făceau podurile peste

care treceau, ajungînd uneori cîte trei pe kilometrul de cale. Piloni de beton armat susţineau ferme albăstrii de oţel cu o capacitate de peste douăzeci de vagoane fiecare. Departe, jos, pe fundul prăpăstiilor şi defileelor, se grămădeau munţi de bîrne — rămăşiţele podurilor dărîmate în timpul războiului, schelete masive, ruginite, ale construcţiilor metalice aruncate în aer de diviziile fasciste „Edelweiss", „Königsberg" şi „Schwarze Adler". Tractoare pe şenile, scoţînd un fum albastru, cărau fierul vechi. Macarale grele încărcau pe platforme autopropulsate bucăţi uriaşe de fier şi de beton, cîntărind fiecare cîteva tone. Captivat de această privelişte, Andrei Lîsak nu se mai dezlipi de fereastră şi, privind cu ochi măriţi de uimire peisajul, îşi făcea însemnări.

„Stăncuţa" trecu prin două gări, fără să-şi micşoreze viteza, lăsă în urmă un pod, apoi încă unul şi încă unul... La capătul fiecăruia erau aşezate butoaie mari cu apă pentru caz de incendiu. Apa din aceste butoaie nici nu se clinti cînd ţăcănitul roţilor trenului de mare tonaj număra din mers joantele şinelor.

— Frumos mai lucrează ai noştri la reconstrucţia ţării ! spuse cu mîndrie Sokaci întorcîndu-se către Lîsak. Italienilor le-au trebuit doisprezece ani ca să construiască podurile din regiunea subcarpatică, şubrede ca bordeiul Cloanţei-Cotoroanţei, iar ai noştri au terminat treaba în doi ani. Străinii se minunează cînd văd podurile noastre. Nu vezi, trecem peste ele în plină viteză, fără nici o grijă. Dar ştii tu cum călătoreau pe vremuri prin părţile locului austriecii, ungurii, polonezii, cehii şi nemţii ? Încet. Tîrîş-grăpiş. Şi numai în timpul zilei. Un tren dimineaţa, altul la prînz ! Apoi încă unul la amiazi şi altul puţin mai tîrziu şi gata. Pe cît se spune, noaptea, orice mişcare prin Carpaţi înceta. Parcă nici n-ar fi fost cale ferată, ci o potecă de cai cu samare. Şinele erau slabe, balastul învechit. La fiecare kilometru era cîte o tăbliţă care prevenea pe mecanic : atenţiune, încetiniţi mersul, primejdie ! Pe vremea aceea, mecanicul care conducea locomotiva se uita mai mult înapoi, cu inima cît un purice : n-or fi sărit vagoanele

de pe şine ? Podurile jucau sub roţi, gemeau şi scîrţîiau, gata-gata să se prăbuşească. Cînd intrai pe un cap al podului, la celălalt capăt, apa sărea afară din butoaiele de incendiu. Aşa era utilajul şi construcţia apuseană ! Olexa rîse şi scuipă cu poftă în lada de cărbuni.

Mai trecură un pod de beton armat, aruncat peste un defileu adînc. Pe fundul lui, printre nămeţi, sălta un pîrăiaş negru.

— Luaţi-vă rămas bun de la Kameniţa, le spuse Sokaci. N-o mai revedem decît la întoarcere.

Lîsak se uită cu teamă în jos.

— Ce micuţă şi inofensivă pare !

— Aici îşi începe viaţa rîul Kameniţa.

Ieşiră pe un podiş de munte. Pe bolta albastră a cerului nu se mai zărea nici pic de nor ! Întinderile nemărginite ale văzduhului păreau şi mai întinse, din cauza Craiului-Nou care, cu cornițele lui năbădăioase întoarse în sus, punea peste fire o lumină de vrajă. Totul în jur era atît de proaspăt, de alb şi de curat, încît pînă şi răsuflarea locomotivelor care treceau pe aici lăsa pe pămînt urme : de-a lungul căii ferate, pe nămeţi, se prindea un strat subţire de funingine şi bucăţele de cărbune nears.

În dreapta trenului, pe o cornişă îngustă de stîncă, se ivi o căsuţă cu acoperiş de tablă zincată şi coşuri de cărămidă roşie. Ceva mai sus, pe povîrniş, urca dealul o linie ferată, cu şinele ninse, care parcă erau proptite în stîncă.

— Staţia Pop, spuse Ivanciuk. Spaima tuturor mecanicilor de locomotivă.

— Şi ce oare îi înspăimîntă ? întrebă Lîsak.

— Panta asta este cea mai pieptişă din cîte coaste au Carpaţii. Cînd mergi la vale, impiegatul de serviciu din gara Pop dă poruncă macagiului să primească trenul nu pe o cale de trecere, ci pe o linie moartă cu opritor. Asta se face pentru eventualitatea că nu ai avea frînele puse la punct ori s-ar întîmpla să caşti gura.

— Şi ce se întîmplă dacă trenul se angajează în goană pe o linie moartă ? iscodi Lîsak.

— Trenul se face armonică, iar locomotiva... cazanul cade în prăpastia de colo, roțile într-o parte și tenderul într-alta. N-ai auzit zicala care circulă printre feroviari — urmă Ivanciuk — „să nu zici „hop“ pînă n-ai trecut de Pop“?

— Și cum de nu vă e teamă să treceți pe aici? îi scăpă lui Andrei.

— Un obicei prostesc, răspunse nepăsător Ivanciuk.

Olexa Sokaci și Mikola Dovbnea pufniră în rîs.

Trecură prin gara Pop fără oprire, dîndu-li-se „cale liberă“.

Soarele asfințise. De prin defileurile și prăpăstiile munților, din împărăția brazilor, se strecurau afară, tîrîș, umbrele nopții. Se cățărau repede pe povîrnișuri și deveneau din ce în ce mai negre. Vîntul aduse spulber de zăpadă înghețată. Prin duduitul ritmic al trenului străbătea amenințător vuietul pădurii adînci.

— Iată și „Polul Nord“, spuse Sokaci.

— Unde e? tresări Lîsak, scrutînd întunericul. Prin fața ferestrei treceau în fuga lor încremenită stîlpi negri de telegraf, împodobiți cu hulubii albi ai izolatoarelor.

— Nu văd nimic.

— Privește înainte. Vezi lucind în noapte un foc? Acolo, departe, pe coasta muntelui.

— Da, și ce-i acolo?

— Intrarea în primul tunel, deasupra căruia se înalță Muntele Nopții, „Polul Nord“ al nostru.

— De ce l-or fi botezat așa?

— Pentru că acolo e frig chiar și în miezul verii. Muntele acesta își pune cel dintîi căciula albă toamna și o scoate cel din urmă primăvara.

Sokaci deschise supapa dinamului și deodată se aprinseră cîteva becuri acoperite din trei părți cu cozoroace îndoite, care canalizau toată lumina spre aparatele de bord, lăsînd restul cabinei în întuneric. În schimb, calea ferată se lumină puternic: farurile din botul mașinii își trimiteau razele departe în față, împrăștiind întunericul de nepătruns care stăpînea munții.

Deasupra coșului „Stăncuței“ se ridica năvalnic o

trîmbă de fum, numai scîntei, răsfrîngîndu-şi lumina pe cerul înnorat, atît de jos, de părea că apasă pămîntul. Un felinar mic, atîrnat sub platforma de deasupra axului conducător al locomotivei, reteza cu ascuţişul razei sale capetele traverselor şi marginea prăpastiei.

Focul de pe Muntele Nopţii se mută mult spre dreapta, apoi se micşoră, ascuns de colţurile stîncilor şi în cele din urmă dispăru cu totul, pentru ca după cîteva clipe să apară din nou, de data aceasta în stînga trenului, care descrisese în mers un cerc complet.

Trecură pe-o curbă gabaritul şi postul de pază al tunelului.

„Stăncuţa" şuieră prelung şi porni în direcţia focului. Undeva în munţi, în stînga şi în dreapta, sus şi jos, îi răspunseră dintr-o dată zeci şi sute de locomotive.

Trăgînd după ea vagoanele grele şi stîrnind un curent de aer rece, „Stăncuţa" intră sub bolta afumată şi umedă a tunelului. Ecoul din munţi se frînse dintr-o dată, roţile ţăcăniră surd. Fumul şi scînteile se izbeau în pereţii de piatră, apoi cădeau pe pămîntul stîncos, rostogolindu-se şi vălătucindu-se pe sub roţi. În cabina mecanicului locomotivei năvăleau de afară fum şi căldură. Un întuneric sur-cenuşiu înghiţi razele reflectorului şi ale farurilor.

Fochistul Ivanciuk se aplecă spre practicant şi-i strigă la ureche :

— Urmăreşte sticla de nivel ! Stabilim poziţia trecătorii după nivelul apei şi ne urmăm drumul fără presiune, numai cu frînele.

Dar Andrei Lîsak numai la sticla de nivel nu se uita : deocamdată nu-l interesa decît tunelul.

„Stăncuţa" ţîşni afară din tunel. Era învăluită toată în fum şi aburi, de la coş pînă la roţi.

Sokaci şi Dovbnea deschiseră ferestrele. Aerul rece al nopţii năvăli în cabina îmbîcsită de fum. Fulgi mari de zăpadă băteau pieziş în blindajul încins al cutiei de foc, prefăcîndu-se pe loc în aburi. Raza puternică a reflectorului mătura scobitura adîncă din piatră, desco-

perind vălătuci de nori cărunţi care se abăteau peste locomotivă ca nişte gheme de ciulini uscaţi.

„Stăncuţa" şuieră din nou prelung şi intră în al doilea tunel, tot atît de negru şi de afumat ca şi cel din care abia ieşiseră.

După expresia încordată a feţei lui Olexa, Andrei pricepu că se apropie de locul cel mai periculos al drumului. Mecanicul scruta cu cea mai mare atenţie întunericul din tunel.

— Am ajuns la trecătoare ? întrebă practicantul.

Sokaci dădu din cap tăcut şi trecu încetişor regulatorul de aburi pe supapa mică. Simţiră cum trenul se strînge, fără să-şi micşoreze însă viteza : acul kilometrajului încremenise la 30 pe oră. Fără să-şi ia mîna de pe manetă, Sokaci privea mereu, plin de încordare, prin fereastra afumată. Roţile duduiau acum mai voios pe joantele şinelor.

Olexa deschise emiţătorul.

— Aici numărul treisprezece ! Străbatem regiunea tunelurilor. Am ajuns la trecătoare... Sub „Polul Nord"... Tăcu o clipă cu ochii la sticla de nivel. Spuneţi-mi ce avem în faţă ?

— Curaj ! răspunse Tania. Calea e liberă.

Coloniţa de apă din tubul verzui de sticlă cobora văzînd cu ochii. Erau în trecătoare.

Kilometrajul arăta 40 pe oră. Sokaci mişcă puţin regulatorul, reducînd treptat viteza pînă la 30 de kilometri.

— Ei, acum că am trecut hopul, s-ar cădea să îmbucăm ceva.

Ivanciuk trase afară de sub scaun o lădiţă de fier şi, aşezîndu-se pe lada de cărbuni, începu să mănînce cu poftă. Mikola îi urmă pilda. Lîsak se uita la ajutorul de mecanic şi fochist cum înfulecau plăcinte albe şi beau lapte : lui nu-i era nici foame, nici sete.

Cu huruit ameninţător de fierărie, care făcu să se cutremure munţii, învăluită în nori de fum şi aruncînd de sub saboţii frînelor mănunchiuri de scîntei, „Stăncuţa" scăpă şi din al doilea tunel şi acum zbura pe o cornişă

îngustă, de-a lungul unui munte abrupt, acoperit de zăpadă.

— Cale liberă! strigă Mikola Dovbnea.

Prin fața lor zbură lumina semaforului, aerul pătrunse șuierînd în cilindrii frînelor și trenul se opri lîngă un stîlp din gară cu o tăbliță de fier, pe care se afla scris cu litere mari: „Atențiune, mecanici, verificați frînele!"

Olexa se aplecă spre micul post de radio:

— Vorbește numărul treisprezece! Am străbătut cu bine trecătoarea. Se uită la ceas. Pînă acum am economisit nouăzeci de minute.

— Vă mulțumesc, tovarășe Sokaci. Datorită cursei voastre am reușit să depășesc graficul lăsînd să treacă spre munți două trenuri de mare tonaj. Cum e vremea acolo la voi, în Verhovina? întrebă Tania.

— Zăpadă și ger.

— La noi e primăvară în toată puterea cuvîntului, spuse fata și în glasul ei se simți bucuria pe care o dă primăvara, tinereții. Încă o dată vă mulțumesc.

Sokaci deschise larg geamul și sorbi cu nesaț aerul curat:

— Verhovina!

Atras de glasul emoționat al mecanicului, Lîsak se duse la fereastră, se uită în stînga și în dreapta și se întoarse fără o vorbă la locul lui. Nu văzuse nimic care să-i stîrnească admirația.

Și el se născuse tot aici, în inima Carpaților și crescuse printre acești munți, dar nu simțea nici un pic de dragoste pentru meleagurile acestea. Nu cunoștea nici măcar geografia lor, particularitățile lor. Știa că Rahov se află în Verhovina huțulă, că la Iasen se fabrică tot felul de produse meșteșugărești, la Svaleavo sînt numeroase izvoare minerale, că Beregovo este vestit prin viile sale întinse și vinurile de soi, iar la Hust poți cumpăra, foarte ieftin, mere. Mai sus de asemenea interese meschine nu se putea ridica. Nu se dusese măcar o dată pe muntele Goverlo să vadă de acolo răsăritul soarelui, și nici în Valea Cerbilor ori pe Polonine la timpul cînd începe acolo sărbătoarea primăverii.

Sokaci luă cheia şi se dădu jos de pe locomotivă. Muşchiul alb scîrţîia sub picioare. Totul era alb în jur : piscurile munţilor apropiaţi, pădurile şi bolovanii uriaşi, firele de telegraf, macazurile, braţul pompei de alimentare cu apă, traversele, şinele şi acoperişurile caselor. Negre nu erau decît pîraiele care alergau acum în urma trenului, şi nu în întîmpinarea lui, ca cele de dincolo de tuneluri.

Pe liniile pustii era atîta linişte, încît se auzea pînă şi murmurul dulce al pîraielor de munte.

La această oră a dimineţii, valea învăluită în ceaţă deasă este negrăit de frumoasă. Ochii îţi sînt vrăjiţi de pădurile desfrunzite de fag, de pămîntul aşternut cu frunzele lor aurii şi de cotiturile scurte ale Kameniţei, de norii aburilor ieşind de sub roţile trenului şi de soarele primăvăratic care luminează atît de frumos aici, în inima munţilor. Dar şi mai frumoasă este Verhovina, cufundată în noapte, înveşmîntată în cojocul ei de zăpadă pufoasă, ferecată de ger şi cocoţată sus, aproape de stelele mari şi luminoase. Ce mult semănau toate acestea cu amintirile care trăiau atît de viu în sufletul lui Olexa !

— Oho — ho — hoo !

Oprit în marginea căii ferate, la o distanţă bunicică de locomotivă, cu braţele larg deschise, Olexa striga cît îl ţinea gura. De sub căciula dată pe spate îi ieşise un moţ bălai, albit de promoroacă.

— Ce-i cu tine, Olexa ? Ce s-a întîmplat ? întrebă Vasil Goida îngrijorat, venind în fugă spre el.

Sokaci îi răspunse prin cuvintele cîntecului :

„Scumpa noastră Verhovină,
Eşti a ochilor lumină !"

Goida îl pricepu dintr-o dată :

— Da, şi încă o lumină care te poate orbi.

Rămaseră alături, desfătîndu-se la vederea priveliştii Carpaţilor. Cîteva clipe tăcură. Apoi Goida întrebă :

— Ei, ce-ţi mai face practicantul ? Nu fotografiază nimic, nu face nici o însemnare ?

— N-am prea observat, dar dracu ştie ! O să controlăm noi !

Goida aprobă din cap.

Se împrieteniseră pe locomotiva mecanicului Konstantin Vasilievici Golovin, Erou al Muncii Socialiste, căruia îi ziceau unchiul Kostea. Olexa nimerise acolo cu totul pe neaşteptate, în împrejurări destul de caraghioase, de care nici acum, după trecere de cîţiva ani, nu-şi putea aduce aminte fără să i se facă ruşine.

Aceasta se întîmplase curînd după realipirea ţinutului subcarpatic la Ucraina.

Într-o duminică frumoasă de primăvară, Konstantin Vasilievici pornise împreună cu soţia în Moskvici-ul său spre locurile de unde izvorăsc Tisa Albă şi Tisa Neagră.

După ce rătăciseră ceasuri întregi pe pajişti alpine, adunaseră cîte un braţ de flori şi gustaseră apa din toate izvoarele minerale întîlnite în drum, obosiţi de căţărătura pe nenumăratele rîpe şi coborîşuri ameţitoare din Verhovina, arşi de soarele înălţimilor şi de vînt, soţii Golovin plecară către casă.

Între Iasen şi Rahov, pe drumul care trece chiar pe malul vijelioasei Tise, în calea lor răsări deodată un flăcăiaş vînjos, lat în umeri, cu opinci de muntean în picioare, îmbrăcat cu o cămaşă albă din pînză de casă şi iţari nemaipomenit de strîmţi şi de aspri, şi cu suman cenuşiu închis, garnisit pe margine cu postav negru. În spinare ducea o desagă ciobănească. La semnele băiatului, Konstantin Vasilievici opri maşina.

— Luaţi-mă şi pe mine, nene, se rugă drumeţul.

— Pînă unde vrei să te duc ? întrebă Golovin.

— Măcar pînă la Rahov.

— De ce atît de modest : „măcar pînă la Rahov" ? Spune de la început unde vrei să mergi. Hai !

Flăcăul tăcea, zîmbind sfios. Părul lui, netuns şi nepieptănat de multă vreme, ieşea în cîrlionţi încurcaţi

de sub căciula neagră „căzăcească“, imitaţie de astrahan, căzîndu-i pe frunte, pe urechi şi pe ceafă. Părul acesta ca şi obrajii nespălaţi cam de multicel nu izbuteau totuşi să-l îmbătrînească, să-i ascundă tinereţea robustă. Roşeaţa din obrajii flăcăiandrului răzbătea viguros prin praful şi funinginea ce-i acopereau faţa. În ochi îi ardea, naivă şi atrăgătoare, curăţenia sufletească şi bunătatea primei tinereţi.

— Ei, de ce taci ? Unde vrei să ajungi ? îl întrebă din nou Konstantin Vasilievici.

— La Trebuşan... Băiatul avu din nou acelaşi zîmbet sfios. Chiar şi mai departe, la Belîi Potok.

— Acum am înţeles ! Suie sus !

— D'apăi, Belîi Potok nu este în drumul dumneavoastră. E dincolo de Tisa, chiar lîngă graniţă.

— N-are nimic, pentru „bidiviul“ nostru, un ocol de zece kilometri este nimica toată. Hai sus !

Konstantin Vasilievici deschise portiera Moskvici-ului. Flăcăul cu umerii laţi intră cu greu în maşină. Se aşeză timid pe marginea banchetei din spate, fără să dea jos de pe umăr desaga lui care, ce-i drept, nu prea era grea. Se vedea cît de colo că se urca pentru prima oară în viaţa lui într-o maşină.

— Aşază-te mai bine, zîmbi Golovin. Şi scoate-ţi desaga de pe umăr. Nu-ţi fie teamă, că nu ţi-o luăm. Cum te cheamă ?

— Olexa.

— Atît ? Dar numele tău de familie ? Numele tatălui ?

— Îmi zice Olexa Sokaci. Pe taică-meu îl chema Vasil.

— Şi ce-i cu el ? S-a prăpădit ?

— Îhî.

— Dar mamă ai ?

— Am.

— La ea te duci acolo, la Belîi Potok ?

— Îhî.

— De unde vii ? Ai fost cu oile pe Polonine ?

— Nu, anul aista n-am fost cu oile.

— Dar atunci cu ce te îndeletniceşti ? Cu ce te hrăneşti ? Ce foloase aduci poporului ?

Olexa mai zăbovi cu răspunsul. Ciufulit şi ursuz, şedea pe banca lui, cu capul în piept.

Fără să neglijeze volanul, Konstantin Vasilievici se uita atent la băiat prin oglinda retrovizoare.

— Nu lucrezi nicăieri ?

Olexa dădu din cap.

— Te-au dat afară ? Unde ai lucrat pînă acum ?

— M-au trimis în Donbas.

— În Donbas ? Golovin se răsuci spre interlocutorul său. Băiatul devenise deodată interesant. Din cei cincizeci de ani ai vieţii sale, Konstantin Vasilievici îşi petrecuse vreo douăzeci în Donbas. De atunci, pămînturile Doneţului îi rămăseseră dragi şi nu le uitase nici pe vremea cînd lucra la Turksib, în Ural, la Magnitogorsk, pe drumurile grele ale războiului şi nici acum, cînd se stabilise în Ucraina Transcarpatică. Donbasul este locul meu de baştină, spuse el. Ia spune, de ce nu ţi-a plăcut acolo ?

— N-am zis că nu mi-a plăcut. Nici n-am văzut măcar Donbasul. N-am ajuns pînă acolo şi-am şi luat-o îndărăt.

— Ei, comèdie ! Şi de ce ?

Golovin, care căpătase Steaua de Aur, fiind distins cu titlul de Erou al Muncii Socialiste tocmai pentru munca depusă în Donbas, era acum atît de mîhnit, încît trebui să-şi întrerupă drumul. Opri maşina pe marginea şoselei, se aşeză pe un bolovan acoperit de muşchi şi încălzit de soare, îl făcu şi pe Olexa să stea alături de el, îşi aprinse o ţigară şi-i porunci :

— Ia să-mi povesteşti, tu, măi băiete, de ce n-ai ajuns pînă-n Donbas şi te-ai întors din drum ? De ce n-ai vrut măcar să vezi locurile noastre ? De cine sau de ce anume te-ai speriat ?

Cum era tare zgîrcit la vorbă, Olexa povesti cam în silă despre neizbutita lui călătorie. Pînă anul trecut umblase cu oile prin Polonina de pe Muntele Negru, iar maică-sa lucrase la o exploatare forestieră din Belîi

Potok, noaptea făcînd focurile în colibele tăietorilor de lemne, iar ziua gătindu-le demîncare. Cu trei săptămîni în urmă, pe la începutul lui aprilie, Olexa fusese trimis, împreună cu alți comsomoliști din Ucraina Transcarpatică, la minele din bazinul Donețului, ca să lucreze la extragerea cărbunelui. Ajungînd la Kiev pe înnoptate, coborî din tren și se pierdu de ceilalți. Nemaiavînd bani pentru întoarcere, tot drumul spre casă, de la orașul Stanislav pînă aici, îl făcuse pe jos, mîncînd doar pîine cu sare și bînd apă.

Încălzindu-se, povestea vioi, vorbind limba ucraineană, în felul grăbit, caracteristic regiunii subcarpatice, presărîndu-și din belșug graiul cu expresiile locale.

La întrebarea lui Golovin, de ce n-a vrut totuși să se ducă în Donbas, Olexa îi răspunse posomorît că prin străini nu se duc să-și facă un rost decît copiii fără părinți, flămînzi și goi, fără casă și fără masă.

— Printre străini nu te așteaptă fericirea ! i-o reteză el scurt și hotărît, convins de cele ce spunea. Nu ne priește aerul de acolo, iar cu pîinea altuia, ca și cu mintea altuia, nu poți să te căpătuiești.

— I-auzi vorbă ! Dar ce ești tu, Olexa ? Nu ești un om sovietic ? Și Donbasul nu-i tot sovietic ? Îți aparține ție și nouă tuturor. Înțelegi ?

— O fi el sovietic, dar tot nu-i ca la noi. Acasă, la Belîi Potok, chiar dacă o fi să nu pun în gură decît un fir de iarbă amară și tot mă satur. Pe cînd acolo, cine știe...

— Cum poți să vorbești astfel despre Donbas, dacă nici nu l-ai văzut, și n-ai lucrat măcar o zi în mină ?

— Acolo mi-aș fi prăpădit sănătatea. Cînd oi ajunge să scuip sînge, la ce-mi mai folosesc toate rublele pe care le cîștig în mină ?

— Stai puțin, măi băiete ! Cine ți-a spus bazaconiile astea despre minerii noștri ?

— Taică-meu a lucrat trei ani în mină și mi-a povestit chiar el, cu gura lui.

— Și unde a lucrat ?

— La exploatarea „Prezident".

— Ce exploatare o mai fi şi asta? În Donbas nu există aşa ceva.

— Apoi nici nu era în Donbas, ci dincolo de ocean.

— Aha, acolo era! Konstantin Vasilievici zîmbi. Acum se lămurise. Suie în maşină să mergem mai departe.

În drum, Olexa povesti cum de a ajuns tatăl său în America.

Copil sărac, rămas de mic fără părinţi, Vasil Sokaci se căsătorise de tînăr, iar după un an, cînd în casa lui nu mai rămăsese nici un pumn de făină, iscălise un contract cu o firmă străină şi plecase în America. Timp de doi ani lucrase în Canada, ca tăietor de lemne. Al treilea an se mută în Statele Unite şi se angajă la mina „Prezident", a unei societăţi pentru exploatarea cărbunelui.

Olexa se născuse după plecarea tatălui său. Omul se întoarse în Ucraina Transcarpatică abia în anul cînd băiatul intrase în clasa întîi. De atunci, copiii îl poreclişeră „Olexa lui Vasil Strîmbul", căci lucrînd la exploatarea „Prezident", tatăl său îşi rupsese într-un accident şira spinării. Ieşind din spitalul american, n-a mai putut să ridice capul ca toţi oamenii, ca să privească cerul. Nu se mai uita decît în pămînt, nu mai putea munci de loc, nici ca tăietor de lemne, nici ca cioban. Ba mai mult, în toţi anii aceia nu reuşise să strîngă nici un ban pentru zile negre. Astfel, nevasta lui fu nevoită să pună mîna pe secure şi pe topor şi să pornească la muncă, la exploatarea forestieră de la Belîi Potok. Olexa părăsi şcoala şi se tocmi ajutor la un baci care era angajat la rîndul lui de proprietarul Poloninei. Toată vara şi-o petrecea pe Polonină, îmbrăcat cu aşa numita „mazanca" — iţari de casă şi cămaşă, fierte în zer de oaie, să nu facă păduchi. N-avea nici cine, nici unde să-i spele şi să-i cureţe hainele. Astfel, din mai şi pînă în septembrie purta aceleaşi haine, de care se temeau şi păduchii şi care-i ţineau îngrozitor de cald în zilele de vară, iar către toamnă, atît de rece, încît i se părea că o să crape pielea pe el de frig.

Tot în dorința de cîștig s-au dus în America, în Belgia și în Brazilia, unchiul Stepan, fratele tatălui, unchiul Andrei, fratele mamei lui, și alți vecini de-ai lor, aproape jumătate din sat. Dar dintre aceștia, puțini s-au întors sănătoși și cu ceva bani puși deoparte pentru zile negre. Unii nu s-au mai întors de loc : au murit și-și dorm somnul veșnic în pămînt străin.

Astfel, propria experiență a lui Olexa, a neamurilor și consătenilor lui îl îndreptățea să creadă că în străini nu poți să găsești fericirea, fiindcă aerul de acolo nu-ți priește, iar pîinea altora nu te satură.

— O fi avînd și maică-ta aceeași părere despre exploatările carbonifere ? întrebă Konstantin Vasilievici după ce ascultă povestirea lui Olexa.

Băiatul răspunse afirmativ : aceasta era și părerea mamei lui.

— Dar cei care au venit să angajeze lucrători nu v-au spus cum este la noi în Donbas, cum trăiesc și cum muncesc oamenii în minele de-acolo ?

— Ba ne-au spus !

— Și tu nu i-ai crezut ?

Olexa întări din cap.

— Și, desigur, nici n-ai să crezi pînă n-ai să vezi cu ochii tăi ! Konstantin Vasilievici schimbă o privire cu nevastă-sa, zîmbi pe sub mustață și spuse deodată : Ascultă, mă băiete, peste o săptămînă plec în Donbas cu mașina, mă duc să-mi petrec concediul la frații mei și la niște prieteni buni. Hai și tu cu mine. O să vezi Donbasul cu ochii tăi și, dacă nu ți-o plăcea, te întorci îndărăt. Te duc și te aduc pe gratis. N-o să ai grijă nici de mîncare : îți dau eu hrană, dacă-mi speli mașina, îmi umfli cauciucurile și faci alimentarea cu benzină.

Olexa se uită la Konstantin Vasilievici în tăcere, cu o vădită neîncredere : și-o fi bătînd joc de el, i-o fi cu adevărat milă sau vrea numai să-l păcălească ?

— Hai, hotărăște-te, băiete, spuse sever Golovin. Dacă nu vrei, îmi găsesc eu alt ajutor, tot din satul tău,

vreun Ivan sau Piotr. Să vadă el Donbasul, ţara vitejilor noştri mineri.

— Maşina asta este a dumneavoastră ? întrebă Olexa.

— Dar a cui ?

— Sînteţi... Faceţi parte din conducere ?

— N-ai ghicit, frăţioare. Sînt mecanic de locomotivă.

Intrară în satul Trebuşan, un sat lung, cu o singură uliţă, înghesuit între munţii înalţi şi malul rîului Tisa. În mijlocul satului, în capul unei ulicioare strîmte şi pietroase care ducea peste o podişcă de lemn, spre rîu şi mai departe, spre Belîi Potok, Golovin opri maşina şi se întoarse spre Olexa :

— Te-ai hotărît ?

— D-apăi, eu da, numai că nu ştiu ce-o spune maică-mea...

Vocea flăcăului tremura şi în ochi îi luceau lacrimi. Grozav ar fi vrut să primească propunerea atît de ademenitoare a lui Golovin, dar se şi temea de vreo cursă. Nu putea înţelege de ce se interesa Golovin atîta de soarta lui şi-i era cam teamă de el.

— Dar ce o priveşte pe maică-ta ? răspunse cu prefăcută mirare Konstantin Vasilievici. Dînsa te crede în Donbas. Las' să creadă aşa şi mai departe. Dacă te întorci acasă, atunci ai să-i povesteşti toate cum au fost. Dacă nu te-ntorci, îi trimiţi o scrisoare. Cum-necum, la ora asta nu se cade să te arăţi la Belîi Potok şi să ne faci de rîs Donbasul. Ai înţeles acum de ce nu trebuie să dai ochii cu ea ?

— Am înţeles tot, răspunse Olexa.

— Apăi, dacă-i aşa, porunceşte-mi încotro să merg. Dacă o luăm la stînga, te las în faţa casei tale de la Belîi Potok, şi ne despărţim pe vecie. Dacă mergem înainte, la noapte ajungem la Iavor, la mine acasă.

— Mergeţi înainte, spuse Olexa.

Plimbarea prin Donbas a lui Olexa Sokaci şi a lui Golovin a ţinut trei săptămîni.

După un timp petrecut printre mineri, Olexa simţi dorinţa să ajungă combiner şi să muncească la scoaterea

cărbunelui din mină. După ce-i văzu pe metalurgiști cum lucrează, începu să dorească să lucreze la oțel, să topească fonta și să lamineze șine. Aflînd unde și în ce fel se produce energia electrică, voi să se facă electrician. Și totuși, la capătul călătoriei sale, în inima lui își făcu loc o altă hotărîre.

Și cînd, înainte de-a porni îndărăt spre Ucraina Transcarpatică, Konstantin Vasilievici îl întrebă ce profesie și-a ales, primi un răspuns cu totul neașteptat:

— Mă întorc acasă, în locurile noastre. Vreau să rămîn mereu pe lîngă dumneavoastră și să vă calc pe urme, unchiule Kostea: mă fac mecanic de locomotivă.

— Atunci nu rămîi în Donbas?

Cu toate că hotărîrea lui Olexa îl mișcase pe Konstantin Vasilievici pînă în fundul sufletului, el nu-și arătă pe față bucuria.

— Ia vezi să nu greșești, băiatule. Sînt un dascăl aspru și în muncă nu iert nimic. O să te treacă șaptezeci de nădușeli pînă să ocupi locul pe aripa dreaptă a locomotivei.

— Să fie și o sută șaptezeci și tot nu mă las.

— Dacă așa ți-e vorba, sînt de acord. Mergem acasă.

În timp ce Andrei Lîsak suia drumul spre Verhovina, în casa lui din Jeleznodorojnaia se făceau pregătiri mari. Maria cea veşnic cernită fierbea, prăjea şi cocea tot felul de mîncăruri alese, iar Marta Stefanovna cumpăra de la „Alimentara" vodcă, bere, afumături, brînzeturi şi bomboane. Voiau să aibă mîncare şi băutură de ajuns nu numai pentru toţi ai casei, dar şi pentru întreaga brigadă a locomotivei comsomoliste. În ziua aceea, Marta Stefanovna, prinsă pînă peste cap de treburi la bucătărie şi de atîtea drumuri prin magazinele alimentare, nici n-a mai pus mîna pe centimetru ori pe maşina de cusut şi n-a primit nici o clientă, înafară de una singură pentru care a fost nevoită să facă excepţie, cu toate că nu se bucura de prea mare simpatie în ochii croitoresei. Era vestita viticultoare de la colhozul „Zorile deasupra Tisei", Terezia Simak, Erou al Muncii Socialiste.

— O expediem şi pe asta? întrebă Maria zărind-o prin fereastra bucătăriei pe Terezia care tocmai intra pe portiţă.

— Nu, vai de mine, pofteşte-o în casă! Şi să fii cît mai amabilă cu ea.

Marta Stefanovna îşi scoase şorţul de bucătărie, se aranjă puţin în grabă şi ieşi în întîmpinarea fetei.

Maria aruncă stăpînei sale o privire uimită, neştiind

cum să-şi explice interesul acesteia pentru o clientă atît de modestă.

Venirea Tereziei Simak o bucurase pe Marta Stefanovna pentru motive bine întemeiate. Dacă tînăra fată n-ar fi venit azi, mîine, croitoreasa ar fi găsit desigur mijlocul de-a o aduce la ea în casă. Şi asta pentru că bunul prieten al Martei Stefanovna, Liubomir Krîj, îi ordonase să ia cît mai grabnic contact cu vestita colhoznică şi cu multă prudenţă, punînd în acţiune toată viclenia ei muierească, cum s-a exprimat el, să afle de la fată dacă se mărită ori ba cu fostul ostaş din gardă, Ivan Bielograi, iar dacă nu se mărită, atunci să afle de ce anume n-o mai face. Marta Stefanovna nici nu l-a mai întrebat pe Krîj pentru ce îl interesează acest lucru ; de-o vreme se învăţase să nu mai pună întrebări.

— Bună ziua, drăguţă, bună ziua, frumoasa mea ! spuse ea cu un glas mieros, cum făcea de obicei cînd voia să se vîre în sufletul cuiva, şi-i întinse Tereziei mîinile ei pline de brăţări. Ce vizită neaşteptată şi totuşi atît de dorită ! Dă-mi voie să te sărut. Cuprinse cu palmele ei parfumate capul fetei încununat cu două rînduri de cozi blonde, împletite strîns şi-i atinse fruntea oacheşă cu buzele ei vopsite. Felicitările mele ! Am auzit că te-ai măritat foarte bine !

Terezia se arătă uimită :

— Care măritiş, Marta Stefanovna ? Ce vorbă-i asta ?

— Cum, nu te-ai măritat ?

— Nu. Cine se uită la mine aşa cum sînt : la păr roşcată, iar la piele tuciurie !

— Ia nu mai face pe modesta ! Fată mai mîndră ca tine nu găseşti nici la Iavor, nici în tot Ujgorodul. Nu degeaba a zburat pînă aici mii de kilometri vulturul acela din gardă. Cum îi zice ? Mi se pare că Ivan Bielograi ! Lasă, lasă că am auzit eu !... Marta Stefanovna aprinse o ţigară şi, cu ochii la Terezia, parc-ar fi admirat-o, întrebă : Dar de ce nu se însoară ? A fost

atît de nerăbdător, şi-a dorit atît porumbiţa, iar acum... nu se mai grăbeşte ?

— Marta Stefanovna, ce tot spuneţi dumneavoastră? Ivan Bielograi nici n-a venit pentru mine, ci numai aşa... să mai cunoască oamenii de pe aici. A luptat pe pămîntul nostru, a fost rănit aici şi tot aici şi-a luat prima decoraţie.

Marta Stefanovna era sincer dezamăgită :

— Atunci tot ce s-a vorbit despre iubirea voastră n-au fost decît născociri ? Păcat ! La drept vorbind, Terezia, ar cam fi timpul să te măriţi. Şi încă cum ! Mai stai un an, doi nemăritată şi nu te mai ia nimeni. Nu pierde ocazia, fetiţo ! Apucă taurul de coarne. De ce nu sînt eu în locul tău, că l-aş face pe ostaşul acela să mă ia de nevastă în doi timpi şi trei mişcări.

Terezia rîse :

— Cum să-l fac să mă ia, cînd el fuge de mine ca dracul de tămîie ? Marta Stefanovna, spuneţi drept : sînt chiar aşa de urîtă ?

— Poate că ai fost îmbrăcată cu vreo rochie mai aşa, nu cu una din cele lucrate de mine, de aia nu i-oi fi plăcut. Nu-i nimic, aranjăm noi şi treaba asta în doi timpi şi trei mişcări. Am pentru tine un model de rochiţă, o minune ! Nu-ţi mai rezistă nici un ostaş din gardă, oricît de decorat ar fi el.

Terezia oftă. Pe faţa ei veselă şi ironică apăru acum o expresie de tristeţe :

— E prea tîrziu, Marta Stefanovna.

— De ce ? Cîţi ani ai tu ? Uite, eu în curînd împlinesc cincizeci şi încă nu socot că-i prea tîrziu, nu-mi pierd speranţa c-o să mai găsesc un soţ bun.

— Nu vorbesc de ani. Dar ostaşul meu din gardă nu s-a mai arătat. A venit, s-a uitat la mine, a stat ce-a stat de vorbă — şi dus a fost. A dispărut şi n-a mai dat nici un semn de viaţă.

— A dispărut ? Cum se poate una ca asta ? Las' că-l găsim noi ! Unde lucrează ?

— A lucrat la depou ca lăcătuş. Se spune că şi-a dat demisia şi a plecat.

— Definitiv ?

Terezia dădu afirmativ din cap şi-şi lăsă ochii în jos, a mare tristeţe.

Îi sinea ei, Marta Stefanovna nu mai putea de bucurie că a reuşit să îndeplinească porunca stăpînului într-un mod atît de strălucit, fără să fi trezit vreo bănuială. „Liubomir are să mă laude pentru dibăcia mea", îşi zise ea cu satisfacţie, dar bucuria nu se oglindi pe faţa ei acoperită din belşug cu fel de fel de dresuri. Dimpotrivă, deveni pe loc gravă şi plină de simpatie maternă.

— Să nu fi amărîtă, fetiţo, căută ea s-o mîngîie. Dacă a plecat, lasă-l să se ducă învîrtindu-se. Găsim noi altul. O fată ca tine nu rămîne nemăritată... Ei, să alegem modelul. Poftim ! Marta Stefanovna puse în faţa Tereziei o revistă de mode şi trecu în odaia de alături. Opri magnetofonul şi se întoarse la clientă. Ai ales ceva ?

Terezia clătină din cap.

— Nu. Sînt cam indispusă şi nu-mi arde de modele. O să trec altă dată. La revedere.

Se sculă, şi cu batista la ochi, ieşi în grabă din odaie, străbătu curtea şi dispăru pe portiţă.

Marta Stefanovna îşi puse din nou şorţul şi se duse la bucătărie să-i ajute Mariei. Nu mai putea de bucurie. „Cît de dibace sînt" ! îşi zise ea încîntată. „Am dus-o pe fetiţa asta cum am vrut. I-am aflat toate tainele inimioarei." Îndeletnicirea de agent secret în slujba lui Liubomir începea să-i placă.

— De ce o fi zbughit-o glonţ în stradă ? întrebă Maria.

— Cine ştie... Auleu, Maria, vezi că se ard plăcintele ! strigă Marta Stefanovna şi se repezi spre maşina de gătit.

Terezia cu dezamăgirile ei sentimentale şi cu ostaşul ei, misiunea dată de Liubomir, magnetofonul şi mîndria ce i-o aducea izbînda — totul fusese alungat de grijile ei de mamă care doreşte să-i facă plăcere unicului copil, sărbătorind cum se cuvine prima lui zi de lucru.

Cît despre Terezia, nu se gîndea decît la convorbirea ei cu croitoreasa. Străbătînd grăbită strada Jeleznodorojnaia ajunse în bulevardul Lenin. Traversînd bulevardul aruncă o privire furişă în urma ei, apoi coti în strada Kiev. Peste cinci minute stătea pe un scaun în faţa lui Zubavin şi-i raporta cuvînt cu cuvînt convorbirea avută cu Marta Stefanovna.

Ce o adusese pe Terezia Simak în casa mamei lui Andrei Lîsak ? Fireşte că nu-i făcuse această vizită din dorinţa de a-şi alege un nou model de rochie. Se dusese la croitoreasă în urma cererii lui Zubavin. Dar ce-l făcuse pe el să-i adreseze o astfel de rugăminte ?

Zubavin o chemase la el, îi dezvăluise adevărata identitate a „prietenului" ei, Ivan Bielograi, şi o învăţase cum să se poarte de-acum încolo. Să se prefacă că nu ştie nimic despre demascarea pretinsului ostaş şi să urmărească atentă cine se interesează de relaţiile dintre ea şi el. Interesul acesta putea fi camuflat cu grijă de unii, putînd să pară simplă curiozitate, simpatie sau pur şi simplu ironie amicală. Nu se putea prevedea cine, cînd şi în ce fel o va ataca pe Terezia. Un singur lucru era limpede : trebuia să aştepte şi să fie pregătită pentru un asemenea atac.

Şi Terezia aştepta, pregătindu-se. Fetele din brigadă o întrebau mereu, aruncîndu-i priviri şugubeţe : „Ce s-o fi făcut oare infanteristul acela soios şi plin de praf ? Şi de ce n-o mai fi venind pe dealul Soneaşna ?" Dar la ironiile lor, Terezia răspundea pe acelaşi ton batjocoritor : „Ce să caute el aici ? Să se uite la voi ? V-aţi şi găsit, frumuseţilor ! Ştiţi voi ce mi-a spus infanteristul acela ? „Atît timp cît mai lucrez cu fete din astea, care după ce că sînt urîte se mai şi maimuţăresc, să ştii, Terezia, că nici nu mai dau pe aici."

Mama ei, la urechile căreia ajunsese zvonul că Ivan Bielograi a venit aici, pe malurile Tisei, numai şi numai de dragul Tereziei, încercase să afle de la fiică-sa dacă era adevărat sau nu. Dacă era aşa, atunci de ce să tacă Terezia, de ce să se ascundă de mama ei ? Pînă atunci Terezia nu ştiuse ce-i minciuna, dar de data

aceasta era nevoită s-o mintă pînă şi pe maică-sa. Da, Ivan Bielograi a venit la Iavor. Ei şi ce? Cum a venit, aşa a şi plecat. Asta e tot, nici nu merită atîta vorbă. Cît despre zvonuri, de! Aşa-i gura lumii — slobodă. O să vorbească lumea cît o vorbi, pe urmă s-o potoli. Şi maică-sa se linişti şi n-o mai necăji pe Terezia vorbindu-i de Bielograi. În curînd uitară de el şi cei din colhozul „Zorile deasupra Tisei". Singură Terezia nu uitase. Nu uitase şi se aştepta la un atac. Şi iată că atacul a început. Într-o bună zi, pe drumeagul dintre vii, care trece peste dealul Soneaşna, apărură nişte ţigănci din Iavor. După cum era uşor de bănuit, porniseră în căutare de cîştig: să le ghicească colhoznicelor, să prezică viitorul fetelor, să cerşească de la cei cu inima mai miloasă o bucată de slană, o strachină de făină, ori, în cazul cel mai rău, de porumb. Puteau oare ţigăncile să treacă pe lîngă nişte fete tinere şi vesele fără să le ghicească? La drept vorbind, şi fetele abia aşteptau să audă hazliile lor preziceri. Fireşte, ştiau că ţigăncile mint de îngheaţă apele, dar era totuşi interesant să vadă ce mai spun. Dat fiind acest interes reciproc, n-a fost nevoie de prea mult ca ţigăncile şi fetele de la vie să cadă la învoială. Peste vreo cinci minute, o vrăjitoare zbîrcită, cu nasul coroiat, ştirbă şi peltică, îşi înfipsese ghearele ei în mîna mică, arsă de soare, a Gannei, şi-i prezicea viitorul. Vasilinei cea veşnic pusă pe zeflemea îi ghicea o ţigancă cu ochii mari, cu glas puternic şi un copil de ţîţă în braţe. Verei, o fată naivă, care tăcea acum speriată, îi şoptea ceva misterios şi sumbru o bătrînă cu o faţă energică. Pe Marina cea sfioasă pusese stăpînire o ţigancă urîtă care ţinea o lulea în dinţii ei înnegriţi de tutun. Terezia avu şi ea parte de-o ghicitoare arătoasă. Văzînd-o, te gîndeai că în tinereţea ei, aceasta fusese poate regina mahalalei ţigăneşti. Era înaltă şi mlădie şi pe umerii rotunzi purta un şal de mătase înflorată. Avea ochii aspri şi inteligenţi, care păreau să fi văzut destule în viaţa lor şi acum nu se mai mirau de nimic. Pe buzele ei subţiri stăruia un zîmbet rece. Glasul îi era obosit,

puţin răguşit, dar se vedea cît de colo că e deprins să poruncească. Ţiganca era „Carmen“, complicea lui Liubomir Krîj. După ce o trase pe Terezia la o parte, în umbra cireşilor care creşteau de-a lungul drumului, luă mîna fetei, îi şterse palma cu un colţ al broboadei şi întrebă grav :

— Să-ţi dau în cărţi ori să-ţi ghicesc în palmă, frumoaso ? Tot atîta-mi dai.

Terezia se întoarse spre prietenele ei şi rîse.

— Ghiceşte-mi cum vrei, tot nu cred nimic din ce-mi spui.

— Ba adevărul ai să-l crezi, frumoasa mea, ai să-l crezi ! Te arăţi veselă şi mîndră numai aşa, de ochii lumii, dar cînd rămîi singură, numai tu ştii cum te chinui. În sinea ta plîngi cu amar zi şi noapte şi-ţi scalzi în lacrimi amare obrajii, blestemîndu-ţi soarta. De ce eşti amărîtă, porumbiţo ? Cine te-a supărat ? Ai avut un logodnic, frumoaso, un logodnic cum rar se găseşte. Sprîncenat, cu părul numai inele. Cu steaua lui dumnezeu în frunte...

Terezia încetă să mai rîdă. O asculta pe ţigancă cu răsuflarea tăiată, atentă, încordată. „Carmen“ ridică spre ea privirea ochilor săi inteligenţi şi zîmbi dispreţuitoare :

— Ei, acum crezi ?... Dacă-i aşa, atunci ascultă mai departe. Ai avut şi tu un logodnic... Fericirea era aproape, la un pas de tine, dar n-ai avut noroc. S-a dus logodnicul tău, s-a dus şi nu mai vine. Parc-ar fi intrat în pămînt. Acu' poţi să-l aştepţi mult şi bine, frumoaso. Sprîncenatul tău şade într-o casă a statului, mîncă pîinea statului şi bea apa statului...

„Carmen“ ridică din nou ochii spre Terezia, ca să vadă ce impresie au făcut asupra fetei cuvintele ei. Lucrul acesta era cît se poate de important pentru ţigancă : dacă Terezia s-a schimbat la faţă, înseamnă că a ghicit adevărul, şi fata ştie că logodnicul ei Ivan Bielograi a fost arestat, deci însemna că are şi ea un amestec în această afacere !

Terezia care fusese pusă în gardă pricepu înţelesul acestei priviri şi-i răspunse ţigăncii cu un rîs voios, sincer :

— Ce tot îndrugi acolo ? De ce logodnic vorbeşti ? Şi ce fel de casă a statului ? Destul cu fleacurile.

Ţiganca mai încercă să mormăie ceva, dar Terezia se prefăcea că n-o mai ascultă.

Astfel reuşi ea să se arate mai dibace decît vicleana „Carmen". Seara încălecă pe bicicletă şi se repezi înspre Iavor, la maiorul Zubavin. Acesta, după ce-i ascultă povestirea, o rugă să se ducă neîntîrziat la croitoreasă ca să verifice dacă şi Marta Stefanovna se interesează de „logodnicul" fetei, Ivan Bielograi.

Da, se interesa de el şi Marta Stefanovna. A descusut-o cît se poate de prudent, totuşi s-a dat de gol.

Şi astfel se făcu că în dosarul Nr. 183/13 mai apăru încă o piesă importantă.

Era trecut de ora opt seara, cînd Sokaci coborî cu trenul său la Dubnea, stație situată în punctul cel mai înalt al povîrnișului Carpaților de nord, pe fosta graniță dintre Polonia și Cehoslovacia.

Cum se opri trenul, lîngă locomotivă răsări ca din pămînt și fără zgomot silueta lui Vasil Goida. Arătînd cu mîna în direcția gării puternic luminată, îi șopti :

— Mă duc să beau un ceai. Trec pe la tine ceva mai tîrziu. Așteaptă-mă.

— Bine.

După ce dădu „Stăncuța" în grija impiegatului de serviciu la depoul de mișcare, Olexa împreună cu ajutorul său fochistul și cu practicantul se duseră la culcare.

Casa de odihnă a feroviarilor se afla la ieșirea de sud a stației, la numai doi pași de linia principală. Era o clădire veche cu două caturi, zidită din piatră cenușie, avînd pivniță adîncă și ferestruici la pod. Mulți ani la rînd locuiseră aici jandarmii care păzeau granița polono-slovacă. După eliberarea teritoriului, feroviarii sovietici transformaseră radical vechea cazarmă, împărțind-o într-o mulțime de încăperi cu destinație precisă : bucătărie, sală de mese, cameră de dușuri, două garderobe — una pentru lucruri curate și alta pentru murdare — și dormitoare liniștite. Aici se odihneau, pînă la ora cînd trebuiau să plece din nou la drum, fo-

chiştii, mecanicii de locomotivă şi ajutoarele lor sosite din cîmpia subcarpatică, de la sud şi din regiunea deluroasă din nordul Carpaţilor. La orice oră din zi şi din noapte găseau aici, la casa de odihnă, apă caldă, o maşină de gătit încinsă, radio, ziare, şah şi domino, un pat liber cu aşternutul curat şi personal de serviciu priceput, care îi cunoştea pe nume pe toţi feroviarii şi era în stare să gătească pentru locatarii lor provizorii o ciorbă rusească, un gulaş unguresc, o găină ca în Polonia, sau ochiuri romîneşti cu slănină şi friganele subţiri.

Sub acoperişul de olane al vechii cazărmi, pe care muşchiul începuse să se întindă într-un strat cenuşiu bătut de vînturile înălţimilor, aflau toate întîmplările de cale ferată, din Ujgorod şi Lvov, Mukacevo şi Strîi, Drogobîci şi Rahov. Aici se afla mai repede ca oriunde că apele Tisei Negre au slăbit terasamentul căii ferate, iar pe Tisa Albă s-a dat drumul la baraje şi acum gonesc devale spre cîmpie aşa numitele „darabe" — nişte plute ducînd pe apă lemn de construcţie ; că cutare mecanic, pe-o vreme de furtună sau de ceaţă, a trecut dincolo de stîlpul de control, iar altul, pierzînd controlul frînelor, a depăşit, fără să vrea, un semafor. În jurul mesei lungi din bucătărie, sau lîngă foc, se comentau evenimentele internaţionale, se încingeau discuţii aprinse, se povesteau întîmplări hazlii. Olexa Sokaci şi mulţi alţi mecanici tineri, băieţi veseli, care ştiau de glumă, aici şi-au căpătat porecle, care după un timp ajunseseră cunoscute pînă dincolo de Carpaţi. Zidurile de piatră ale bătrînei clădiri se zguduiseră de multe ori de hohotele voioase ale tinerilor mecanici. Multe cîntece frumoase, şi vechi şi noi, au fost auzite de pereţii aceştia. La zile mari veneau aici şi oaspeţi din munţii învecinaţi : fete cu obrajii rumeni, încălţate cu opinci şi îmbrăcate cu cojocele cafenii, brodate cu lînică de toate culorile. Pe viscol sau pe ploaie, ziua şi noaptea, peste săptămînă, ori în zi de sărbătoare, Casa Brigăzilor trăia intens o viaţă plină de voioşie. Era cea mai primitoare, cea mai luminoasă şi mai veselă casă din Dubnea, un adevărat club muncitoresc al Verhovinei.

Pătrunzînd în casa aceasta, Sokaci simţi că o să-şi găsească aici cuvenita odihnă pentru toate greutăţile drumului.

— Hei, e cineva aici? Aşa vă primiţi musafirii? strigă el cu glas puternic, convins că va primi un răspuns binevoitor.

În sala spaţioasă apăru sunîndu-şi salba de argint o femeie bălaie, îmbrăcată cu o cămaşă de in, cusută cu flori, şi o fustă albastră de lînă.

— Ho, zurbagiule! făcu ea agitînd o mătură cu coadă lungă. Ai uitat că aici lumea se odihneşte după oboseala drumului?

— Nu-ţi fie teamă, cumătră, mecanicii dorm şi cînd le şuieră locomotiva în cap. Bine te-am găsit, Stefţiu! Salutări de la cîmpia subcarpatică, din partea Tisei primăvăratice, a merilor înfloriţi, a ierbii celei verzi şi a păsărilor călătoare, care se întorc în ţară.

— Şi din partea tuturor flăcăilor care se pricep la femei frumoase, adăugă Ivanciuk şi făcu în faţa îngrijitoarei de serviciu din Casa Brigăzilor trei plecăciuni adînci, pînă aproape de podele.

— Lasă, lasă, am mai auzit eu pînă acum destule salutări de-ale voastre, şi de primăvară şi de toamnă. Treceţi la baie şi lăsaţi gălăgia! Deschise uşa vestiarului şi-l împinse înăuntru pe gălăgiosul Sokaci, pe Ivanciuk care zîmbea mereu şi pe Mikola Dovbnea, tăcut, cu ochii lăsaţi timid în jos. Îi întinse mîna lui Andrei Lîsak, dar şi-o trase înapoi, stingherită, uitîndu-se nedumerită la tînărul acesta necunoscut.

— Da' dumneata cine mai eşti? întrebă Stefania.

— Sînt şi eu... mecanic practicant.

— Păi atunci ce mai aştepţi? Du-te de te spală cu ceilalţi.

— Sînt curat, cum s-ar zice, din cap pînă-n picioare.

— Atunci du-te de te culcă. Sau poate vrei să-ţi dau ceva demîncare?

— Mulţumesc, nu mi-e foame. Aş bea însă cu plăcere un ceai. Unde aveţi bucătăria?

— Aici...

Stefania se strecură pe lîngă Lîsak, într-o parte, ca să nu-l lovească şi deschise larg uşa. Într-un colţ al odăii, o maşină de gătit plină de oale şi de ceainice răspîndea o dogoare plăcută. La fereastră era o masă lungă, acoperită de-o muşama cu desene. Pe o măsuţă învelită c-un şerveţel alb se afla un telefon negru, obişnuit. De-a lungul peretelui din dreapta, o laviţă de stejar, lată cît fusese scîndura din care era făcută, te îmbia la odihnă. Pe o creangă rămuroasă, tăiată dintr-un fag bătrîn, atîrna un prosop de casă cu dantelă şi cocoşi brodaţi cu arnici roşu.

„Ce frumos e totul aici ! gîndi Lîsak. Trase cu coada ochiului spre Stefania cea bălaie. Te pomeneşti că totu-i făcut de mîinile ei. Ar fi interesant de ştiut dacă-i măritată ?"

— Îţi vine greu să lucrezi aici ? întrebă el silindu-se să vorbească cu o gravitate protectoare, plină de bunăvoinţă.

Îngrijitoarea casei de odihnă se uită mirată la el :

— De ce să-mi fie greu ? Să fac focul în sobă, să încălzesc apă, să gătesc şi să spăl pe jos ?

— Dar cu musafirii cum te împaci ?

Stefania nu-i înţelese bine întrebarea. Tăcea aşteptînd să vadă ce mai spune tînărul acesta vorbăreţ.

— Cred că toţi îţi fac curte.

Stefania se îmbujoră la faţă şi-şi înălţă capul cu mîndrie, zăngănind din salbă :

— Pînă acum nu mi-a făcut curte niciunul... Afară de dumneata...

În bucătărie intrară Sokaci, Ivanciuk şi Dovbnea, numai în cămăşi, roşii la faţă şi cu părul ud.

— Hei, cumătră, unde e tigaia cea mai mare ? Sokaci trînti pe masă un bucăţoi de slănină, un cîrnat întreg, legat ca o potcoavă, o pîine mare de grîu şi-o pungă cu zahăr bucăţi. Trage-i cu gătitul şi cu prăjitul. Dar te rog, cît mai repede !

— Nu mă zori, că destul v-am aşteptat. De ce n-ai mai dat pe-aici de-atîta vreme ? întrebă Stefania punînd tigaia pe plita încinsă.

Ivanciuk sări de pe laviță strigînd :

— Ehei, Stefțiu, tu nu știi nimic! Felicita-l pe Olexa, fiindcă acum conduce o locomotivă comsomolistă. E la primul drum.

— I-auzi, minunea minunilor! Apoi noutatea asta o cîntă de trei săptămîni toate găinile din Dubnea.

— Dar oamenii?... Ce spun ei de „Stăncuța" noastră ?

— Spun că ați gătit locomotiva voastră cu cizmulițe de lac și ciorapi de mătase, că i-ați pus pe coș o pălărie cu pană și o cravată, iar la tampoane niște ochelari.

După ce rîsetele se mai domoliră, Ivanciuk scoase din lădița lui de fier o damigeană, îmbrăcată în coajă de mesteacăn.

— Ia să bem noi niște apă de asta fermecată. Adă niște pahare, Stefțiu!

Stefania aduse pahare, puse pe masă un fund de lemn și așeză pe el tigaia neagră, în care sfîrîiau, înotînd în grăsime, feliuțe de slănină și de cîrnat.

Se opri în prag, cu brațele încrucișate pe piept, rîzînd din ochii ei de albăstriță și trăgîndu-se de panglica împletită strîns în coadă. Se uita cu drag la tinerii aceștia. Numai pe Lîsak nu-l lua în seamă, parcă nici n-ar fi fost acolo.

— Oh, Stefțiu, Stefțiu! oftă Olexa începînd să mănînce, nici nu știi ce prost o ducem noi fără tine! Ne uscăm de dorul tău. Nu-i așa, măi băieți ?

— Așa e, așa e! confirmă și Ivanciuk. O fată mîndră ca tine ar trebui să stea în vîrful dealului, să se bucure tot norodul la vederea frumuseții sale. Cînd colo, tu te ascunzi aici, în hardughia asta! Turnă în pahare „apă fermecată". Să bem, băieți, în sănătatea frumoasei noastre din Verhovina!... Pune mîna pe pahar, Stefțiu!

— Ia mai lăsați-mă în pace, că de cînd vă știu, nu faceți decît să mă tot necăjiți! Și dispăru pe sală, zăngănindu-și salba de argint.

După masă, Olexa se șterse la gură cu colțul ștergarului și se uită la ceas.

— Ei, este numai unsprezece! Doar copiii se culcă la ora asta. Ivan, ia închide mai bine ușa. Și scoase din

buzunarul de la piept un fluier de lemn, ca acelea pe care le poartă ciobănaşii la brîu.

Ivan duse mîna la piept în semn de recunoştinţă :

— Olexa, parcă mi-ai ghicit gîndul !

— Bine, închide uşa şi anunţă începerea concertului.

Ivanciuk ieşi în mijlocul bucătăriei şi, privind cu înduioşare oalele şi ceainicele, anunţă cu glas solemn :

— Stimaţi tovarăşi ! Începem concertul festiv închinat importantului eveniment din viaţa noastră de comsomolişti.

Olexa duse fluierul la gură, închise ochii, dădu din cap şi, deodată, odaia se umplu de sunetele dulci ale unei melodii, cunoscută oricărui ucrainean, din cea mai fragedă copilărie, o melodie vorbind despre frumuseţea neasemuită a fetelor Ucrainei.

Încet, păşind în vîrful degetelor şi ţinîndu-şi cu mîna salba, ca să nu sune, intră în bucătărie Stefania. Se opri în prag nemişcată, cu un zîmbet înflorit pe buzele ei palide şi-un fulger albastru în ochi.

Olexa parcă numai atît ar fi aşteptat. Întorcînd capul spre ea, îşi luă cavalul de la gură şi, cu un glas tot atît de înalt şi de curat ca al cavalului său, începu să spună trist :

Doi ochi ca noaptea, sub negre sprîncene,
Doi ochi ca stelele de luminoşi,
Ce vrăji ascundeţi voi pe sub gene ?
Ochii mîndruţei, negri, frumoşi !

Pereţii strîmţi ai bucătăriei părură că se depărtează, tavanul scund dispăru şi în faţa ochilor parcă se deschise cerul nemărginit al Verhovinei, spre care se avînta cîntul flăcăului, preamărind frumuseţea fetelor ei.

Olexa se uita la Stefania şi cînta uşor, uşor, de parcă ar fi respirat :

De nu vă văd, tot vă simt privirea,
Îmi luminează ca blîndele zori.
Şi de puteţi dărui fericirea,
Nu sînteţi oare chiar vrăjitori ?

Tăcu o clipă, apoi deodată sări de pe laviță și bătînd din călcîie, cu umărul stîng înainte, porni bătînd podelele cu pași mici spre Stefania :

Hai, hai, mîndra mea, mîndruță !
Hai, hai, mîndrulița mea drăguță !
Ia să-mi dai tu cina, să-mi dai masă,
Ia să-mi dai mîncare mai aleasă !!

Salba zăngăni pe pieptul Stefaniei, ochii îi scînteiară vicleni, obrajii i se îmbujorară, iar de pe buzele ei zburară cuvintele cîntecului :

Astăzi n-am făcut nici foc în vatră,
Astăzi n-am făcut nici foc în vatră,
La fîntînă azi mi-am spart găleata,
La fîntînă azi mi-am spart găleata.

Olexa se apropia tot mai mult de fată și potcoavele bocancilor lui tot mai tare izbeau dușumeaua de stejar :

Hai, hai, mîndra mea, mîndruță,
Vino să te joc, drăguță !

Stefania puse mîinile în șolduri și izbi mînios pămîntul cu tocurile cizmulițelor ei :

Piei, drace, din ochii mei, nu mă ispiti la joc !
Ce folos că ești frumos, dar la treabă lenevos ?

Glasul lui Sokaci suna acum mai blînd, mai duios și mai insinuant, iar brațele i se întindeau singure spre Stefania :

Hai, hai, mîndra mea, mîndruță,
Dă-mi gurița ta, drăguță !

Dar fata îl plesni peste mînă și-și înălță semeț capul, zăngănindu-și salba și în rîsetele generale încheie jocul cu cuvintele cîntecului :

Lasă gura mea în pace,
Dar te rog să nu fi trist.

Nu mi-eşti drag, şi n-am ce-ţi face,
Căci iubesc un tractorist.

Abia tîrziu după miezul nopţii, cînd se făcu linişte în casa de odihnă, feroviarii se împrăştiară prin dormitoare şi adormiră. Numai în colţul cel mai depărtat al clădirii, la bucătărie, mai ardea lumina. Olexa Sokaci şi Vasil Goida şedeau la masă, unul lîngă altul ; în faţa lor se afla un carneţel mic cu scoarţe roşii aparţinînd lui Andrei Lîsak.

Îl răsfoiră în tăcere, cu cea mai mare atenţie, filă cu filă. Din însemnările lui Lîsak puteai avea o noţiune exactă asupra profilului celei mai importante linii de cale ferată din Carpaţi, cea care lega Iavorul de Dubnea, precum şi cu privire la dimensiunile tuturor podurilor noi. Cel mai amănunţit erau descrise tunelurile.

— De ce o fi făcut el treaba asta ? se miră Olexa, uitîndu-se îngrijorat la prietenul său.

Goida ridică din umeri :

— Deocamdată nu se ştie. Om trăi şi-om vedea. Fă lampa mai mică, Olexa, şi mai mică ! Aşa, acum e bine.

Goida îşi deschise mantaua de uniformă, scoase din buzunarul de la piept un mic aparat fotografic încărcat cu film ultrasensibil, fotografie cîteva pagini din carnetul practicantului şi-l înapoie lui Olexa.

— Pune-l la loc. Şi ai grijă să nu te simtă.

— Dar... începu Sokaci.

— Du-l la loc, cum îţi spun eu, aşa trebuie.

Andrei Lîsak băuse la masă o porţie bunicică de vin şi fiind destul de afumat dormea tun. Nici acum, nici cu o jumătate de oră înainte, nu-l simţise pe Olexa umblînd la căpătîiul lui.

— Totul e în regulă ? întrebă Goida, cînd Olexa se întoarse în bucătărie.

— Doarme dus. Flăcăul se aşeză din nou alături de Goida. Ascultă-mă, Vasil, de fapt ce se întîmplă cu el ?

— Nu ştiu. Deocamdată nu ştiu încă nimic. Te rog foarte mult, dragă prietene, nu mă întreba mai mult. Altminteri, ştii, s-ar putea întîmpla ca, din prietenie

pentru tine, să-mi scape vreo vorbă pe care n-ar trebui să o spun. Goida zîmbi şi-i făcu cu ochiul lui Sokaci.

— Ţi-ai găsit, ţie să-ţi scape? Olexa se uită la ceas. Ei, ar cam trebui să plec. Mă duc să-mi trezesc brigada. Rămîi cu bine, Vasil! Te întorci cu trenul nostru?...

— Nu, mă întorc cu un personal. Peste două ceasuri trebuie să fiu la Iavor.

Nici nu se crăpase bine de ziuă cînd brigada lui Sokaci şi practicantul Lîsak se urcară pe „Stăncuţa". Nikola Dovbnea deschise uşiţa cutiei de foc să vadă dacă s-a încins bine. Ivanciuk se sui pe tender şi începu să arunce cărbuni mai aproape de scoc. Olexa se uită îngrijorat la manometru. Numai Andrei Lîsak nu găsi nimic de făcut. Se sui pe locomotivă, se rezemă de peretele cald al cutiei de foc şi adormi de-a-mpicioarele.

De pe linia principală se auzi glasul voios al lui Tverdohleb:

— Hei, voi sînteţi gata?

Sokaci se aplecă pe fereastră:

— La mare fix, Piotr Vasilievici.

— Care trece înainte?

— S-ar cădea să treci dumneata, Piotr Vasilievici, că eşti mai bătrîn ca ani şi mai priceput în meserie.

— Ţi-e frică să mergi în frunte?

— Pot să merg şi eu dacă-mi dai dumneata binecuvîntarea.

— Treci în cap şi zboară ca vîntul la vale, fără să te mai uiţi înapoi. Şi să ştii că dacă s-o ambala armăsarul tău, o să trag eu cît oi putea de hăţuri. Să mergem!

— Stai puţin, Piotr Vasilievici!

Olexa coborî de pe locomotivă. Tverdohleb stătea între linii, cu spinarea-i largă în bătaia vîntului rece care zvîrlea în el cu măzăriche, cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele hainei, tăiate pieziş. Clapele de astrahan ale căciulii şi le lăsase în jos. La gît purta un şal călduros de lînă. În lumina slabă a zorilor se vedeau deslușit obrajii îmbujoraţi de ger ai omului.

— Ei, ce ai de spus ?

„Să-i spun ori să nu-i spun ?“ se gîndi îngrijorat Olexa.

— Zi-i mai repede, că n-avem timp de pierdut, îl grăbi Tverdohleb, întorcîndu-se spre locomotiva lui.

Olexa începu de departe, pe ocolite, ca să nu-l sperie :

— Piotr Vasilievici, ştii şi dumneata în ce situaţie sîntem noi la Iavor : abia pridídim cu transportul mărfurilor. Dacă am reuşi să suim cu trenul mai repede la deal şi să coborîm mai repede înapoi, dacă locomotivele noastre ar da toată forţa pe care o au, schimbul de mărfuri cu Cehoslovacia şi cu Ungaria şi-ar dubla volumul.

— Ce mă iei cu ocolişuri ? Treci mai repede la chestiune. Hai, dă-i drumul !

— Bine ! Şi Olexa expuse pe nerăsuflate toate năzuinţele sufletului său tînăr şi curat. „Să suim spre Buivoleţ nu cu tracţiune dublă, ca acum, ci cu o singură locomotivă. Şi de coborît, tot aşa. De ce să coborîm în doi, aşa cum avem de gînd s-o facem acuma, şi să nu meargă fiecare de capul lui : dumneata să duci un tren şi eu altul ?“

Tverdohleb îl împinse cu umărul pe tînărul mecanic :

— Da' vorbăreţ mai eşti, mă Sokaci ! Ai fi bun să citeşti dări de seamă la şedinţe. Cînd om ajunge acasă, poftim, prezintă-ţi propunerile, şi fă agitaţie cît vrei. Poate că ajungi şi tu la ceva. Deocamdată mai trebuie să lucrăm aşa cum lucrează toţi ceilalţi. Hai !

Tverdohleb porni spre locomotiva lui. Olexa îl apucă de umăr :

— Stai puţin, Piotr Vasilievici ! Am putea să încercăm chiar acum. Hai să ducem garnitura la vale cu tracţiune simplă. Mă aşez eu în cap şi duc singur trenul, iar dumneata urmezi numai aşa... de formă... îmi ţii numai isonul cu semnalele dumitale.

— Să zicem şi aşa, Olexa... rosti bătrînul mecanic ghemuindu-se pentru a se feri de vîntul aprig care se înteţise dinspre miazăzi. Fireşte, poţi să duci trenurile

la vale şi cu o singură locomotivă. Dar la deal ce te faci ?

— Numai pînă la Buivoleţ mergem cu o locomotivă. Mai încolo ne împinge la deal o locomotivă de serviciu.

— Nici pînă la Buivoleţ nu ajungi cu una singură. Ascultă-mă pe mine, că sînt meseriaş bătrîn. Nu te ţin balamalele.

— Vai de mine, Piotr Vasilievici ! Doar am mai încercat o dată şi am reuşit.

— Cînd a fost asta ? se încruntă Tverdohleb.

— Ieri, cînd am tras după noi garnitura cu sare. Eu trăgeam din plin, iar dumneata...

Se opri muşcîndu-şi buza de jos. Dar era prea tîrziu. Piotr Vasilievici se răsuci în loc şi porni spre locomotiva lui, mînat din spate de viscol. Puse mîna pe balustradă şi aruncă peste umăr :

— Treci la coadă şi nu mai fă pe deşteptul, dacă nu vrei să-ţi pierzi dreptul de-a conduce, o dată cu capul tău nesăbuit.

Olexa n-a mai stat la tocmeală cu Tverdohleb, deşi nu era de aceeaşi părere cu el. Cum se putea ca un meseriaş bun, cu atîta experienţă şi merite deosebite în serviciu, să nu priceapă un lucru care era atît de limpede pentru tînărul mecanic Sokaci ?! De ce să-l supere adevărul pe acest muncitor bătrîn şi încercat ? A încărunţit doar în rîndurile muncitorilor, timp de douăzeci de ani a învăţat atîţia tineri meserie, fiind întotdeauna în frunte, îndemnîndu-i pe toţi înainte, spre o viaţă nouă, iar acum se crampona de metodele lui vechi. De ce oare ? De teamă ca tinerii să nu i-o ia înainte ?

— Aţi auzit ? întrebă Olexa suindu-se pe locomotiva lui.

— Am auzit tot ! Nu ne-a scăpat o vorbă din discuţia voastră. Fochistul Ivanciuk îi aruncă o privire cercetătoare : Ei şi ? Te-ai speriat de Tverdohleb ? Mergem în coada lui ?

— Ba nu, mergem în frunte.

„Ce-i ambiţia asta ? se gîndi Andrei Lîsak. De ce s-o fi vîrînd tîmpitul de Sokaci singur în belea ?“

— Mergem în frunte, repetă Olexa și deschise emițătorul.

— Aici numărul treisprezece. Bună dimineața, Tatiana Stepanovna !

Olexa trecu pe recepție, cu ochii la cutia neagră. Dar aparatul tăcea.

— Allo ! Vorbește numărul treisprezece. Tatiana Stepanovna, tovarășa Korolevici, mă auziți ?

În aparat se auzi cîrîind, țiuind, scîrțîind. Apoi, acoperind zgomotul paraziților, îi răspunse o voce groasă de bas :

— Da, da ! Vă ascult !

— Cine vorbește ? se miră Olexa.

— Dispecerul Rîjov. Bună ziua, tovarășe Sokaci. Raportează situația.

— Ce anume ?

— Se știe ce mă interesează pe mine: focul, presiunea, starea mecanismelor.

— Totul este în regulă, raportă abătut Olexa.

— Foarte bine. Ascultă dispozițiile ce-ți dau : te duci la parcul plecări pe linia a cincea, cu numărul de itinerariu 679. Vei duce la vale trenul cu o singură locomotivă. Bineînțeles, dacă ești pregătit pentru acest lucru.

— Sînt pregătit, tovarășe Rîjov ! strigă Olexa.

Dispecerul urmă cu aceeași voce plină de nerăbdare, chiar enervat parcă :

— Așa ne-am zis și noi... adică eu, Tatiana Stepanovna, instructorul dumitale Golovin și șeful sectorului. Treci la îndeplinirea ordinului !

— Am înțeles ! Olexa închise radioul și dădu un bobîrnac peste cutia lui neagră. Ăsta om, zic și eu !

Olexa își mînă „Stăncuța“ prin fața locomotivei lui Tverdohleb. Bătrînul mecanic stătea la fereastră posomorît și furios : probabil că primise și el dispoziția dispecerului de serviciu.

— Rămîi cu bine, Piotr Vasilievici ! îi strigă Olexa agitîndu-și amical căciula.

Dar Tverdohleb îi întoarse spatele.

„Stăncuţa" fu ataşată la o garnitură grea, încărcată cu minereu de fier.

„Dacă un asemenea tren se ambalează pe pantă, ne facem praf", îşi zise Andrei Lîsak. Nu mai moţăia. Parcă de somn îi ardea lui acum ! Stătea la fereastră şi se uita îngrijorat la Sokaci : o fi el sigur pe forţele lui, pe locomotiva lui şi-o fi în stare lăudărosul ăsta să ducă trenul cu bine la vale, ori îl face praf ?

Olexa părea foarte calm : mîna lui nu tremura pe schimbătorul de mers şi în ochi nu i se citea nici o umbră de nelinişte. Numai după buzele lui strînse şi palide de încordare puteai ghici emoţia care îl stăpînea.

Pentru orice eventualitate, Andrei se aşeză cît mai aproape de uşă, ca să poată sări la timp din tren, în cazul că locomotiva ar fi scăpat de sub controlul lui Olexa.

Cît au mers la deal, pînă la trecătoare, „Stăncuţa" trase după ea garnitura încet, încordîndu-şi din greu puterile. Ajuns la trecătoare, chiar de la primul tunel, Olexa închise regulatorul.

Vagoanele cu patru osii, care acum se strînseseră unul într-altul, părînd un singur vagon lung cît o garnitură de mare tonaj, îşi măreau simţitor viteza. Prin faţa ferestrei treceau în goană stîlpii de telegraf, pierzîndu-se în ceaţa dimineţii, pereţii abrupţi ai tunelurilor şi brazii înalţi, rămuroşi, înfofoliţi în zăpada stufoasă.

Iată şi primul pod suspendat pe cei patru piloni înalţi.

Olexa dădu semnalul de strîns frînele — trei şuierături scurte şi puternice — apoi începu să strunească trenul. Vagoanele îşi încetineau lin mersul : stîlpii de telegraf începură să alerge mai încet, roţile hurducăiau mai uşor pe şinele îngheţate.

Astfel trecură al doilea şi al treilea tunel...

Andrei îşi şterse sudoarea rece de pe frunte, îşi trecu vîrful limbii peste buzele arse şi abia acum îşi îngădui să aprindă o ţigară. „Mare noroc are băiatul ăsta ! gîndi el plin de invidie. Mare noroc ! Mîine-poimîine iar o

să apară în ziare articole despre „eroismul în muncă a celui mai tînăr mecanic din Ucraina Transcarpatică..."

„Stăncuța" străbătea acum Carpații fără presiune, cu regulatorul de aburi închis. Era de ajuns ca Olexa să slăbească frînele și vagoanele ar porni în goană la vale, ciocnindu-se în tampoane și împingîndu-se unul pe altul. După vreo 200 de metri, trenul ajunse la viteza minimă admisă. Olexa aruncă o privire îngrijorată spre stîlpii de telegraf, după care toți mecanicii își etalonează viteza. Deocamdată, situația părea destul de bună.

— Zi-i, Olexa, zi-i înainte! îl ațîță Ivanciuk.

„Încet-încet departe ajungi", vru să-l sfătuiască Andrei, dar se abținu.

La o cotitură scurtă, trenul se îndoi atît de tare, încît văzu ultima platformă de frînare și în cușca lui, frînarul, îmbrăcat într-un cojoc de oaie. Se vedeau roțile vagoanelor învăluite în fum, împroșcînd scîntei ca pietrele de ascuțit ale tocilelor.

„Stăncuța" număra sonor deschiderile podurilor, sau scrîșnea amenințător la curbe și toate zgomotele și scrîșnetele acestea răsunau cu o putere înspăimîntătoare în inima lui Andrei. Nu, profesiunea de mecanic aici în munți era cu mult prea periculoasă pentru a-i fi pe plac. S-o ștergă cît mai era timp!

La o cotitură văzu un munte înzăpezit. La poalele lui se tupilase căsuța gării cu acoperișul ei de tablă zincată și o linie moartă cu opritor. Pe zăpadă se detașa limpede silueta neagră a semaforului de intrare, cu brațul ridicat.

— Iată și gara Pop! spuse Ivanciuk jucînd pe loc. Hop, hop, hop!

Andrei Lîsak răsuflă ușurat. Bogdaproste, primejdioasa lor călătorie se sfîrșise. Și pentru el nici nu se va mai repeta vreodată. Îi ajunge asta. Se săturase pînă-n gît de asemenea drumuri!

De îndată ce locomotiva se opri lîngă stîlpul de control, pe „Stăncuța" se sui Mazepa, șeful depoului; așa îi plăcea lui să controleze activitatea brigăzilor de locomotivă, pe traseu, departe de depoul din Iavor. Ingi-

nerul Mazepa era însoţit de o femeie corpolentă, cu ochi negri şi părul cărunt, îmbrăcată în uniformă. Femeia zîmbea, dar înfăţişarea lui Mazepa era neobişnuit de fioroasă.

— Ce-aţi făcut, nenorociţilor ? strigă el arătîndu-şi pumnii şi pornind ameninţător spre Sokaci. Răspunde, ce-ai făcut ?

— Tovarăşe Mazepa, ne-am înţeles doar !...

— Îl auziţi ? Mazepa se întoarse spre femeia de lîngă el. Aţi mai văzut una ca asta ? Şefii să fie înţeleşi cu subalternii lor ! Şi deodată izbucni în rîs : Da, confirm faptul ! Ne-am înţeles. Faceţi cunoştinţă — spuse el, împingîndu-l pe Olexa din spate spre femeia care zîmbea — Tatiana Stepanovna Korolevici, noul nostru dispecer de locomotive şi protectorul tău.

Sokaci, Dovbnea, Ivanciuk, pînă şi Lîsak izbucniră în rîs. Tatiana Stepanovna se simţi cam prost şi întrebă din privire ce anume a putut să-i înveselească astfel pe băieţi. Olexa îi povesti cum îşi închipuise el şi brigada lui pe dispecerul cel nou : o blondă cu permanent, clipsuri roşii ca sîngele în urechi, o guriţă dată cu ruj şi un năsuc pudrat, ridicîndu-se semeţ spre cer. Ascultîndu-l, Tatiana Stepanovna rîdea înveselită împreună cu ceilalţi.

Şeful depoului făcu un semn poruncitor :

— Acum vă rog pe toţi să ascultaţi cu toată seriozitatea o veste cît se poate de importantă ! Tatiana Stepanovna, daţi-i drumul !

Tinerii se uitară la dispecer cu o vie curiozitate, încercînd să ghicească ce veste le-ar putea da. Cu glasul ei plăcut şi atît de tînăr, Tatiana Stepanovna îi vesti că şeful secţiei feroviare din Ucraina Transcarpatică a însărcinat-o să transmită brigăzii de pe locomotiva comsomolistă mulţumiri pentru izbînda ei în conducerea rapidă a trenurilor de mare tonaj. Inovaţia comsomoliştilor urma să fie menţionată şi într-un ordin de zi special.

— Şi asta nu este tot, îi preveni Mazepa.

— Da, mai am pentru voi încă o veste. Tatiana Stepanovna îşi trecu mîna peste părul cărunt, bine aranjat pe capul ei mic şi frumos. Sectorul a hotărît să mute locomotiva voastră pe liniile internaţionale. Veţi conduce trenul în Cehoslovacia, Ungaria şi Romînia. Am isprăvit cu noutăţile. Puteţi acum să vă urmaţi liniştiţi drumul spre cîmpie, iar noi spre munţi.

— Trebuie să ducem cu Tverdohleb munca de lămurire necesară, ca să-şi însuşească cît mai repede inovaţia voastră, adăugă Mazepa. Dar dumneata, tovarăşe practicant, cum te simţi ? întrebă el mutîndu-şi privirea spre Lîsak, care se ţinuse deoparte cu o modestie bine jucată.

„Să-i spun sau să nu-i spun că vreau să mă despart pe vecie de locomotivă ?“ se frămîntă Andrei.

— Pentru ce taci ? Eşti nemulţumit de ceva ? insistă Mazepa. Nu te-ai înţeles cu brigada ? Nu ţi-a plăcut drumul ?

Andrei minţi fără să clipească :

— A fost o călătorie plăcută, iar brigada nu e rea de loc.

— Atunci, ce-ţi lipseşte ? De ce eşti atît de abătut ?

— Abătut ? Vai de mine, tovarăşe Mazepa !

Mazepa se uită atent la faţa posomorîtă a practicantului :

— Atunci m-am înşelat eu ? Trebuie să te consider vesel ? Fie şi aşa. Ei, dar acum v-am lăsat, băieţi ! La revedere.

Sokaci, Ivanciuk şi Dovbnea rîseră. Tatiana Stepanovna zîmbi şi ea. Andrei se încruntă şi mai tare. „Plec ! Drumurile noastre se despart“.

De jos se auzi glasul şefului de tren :

— Gata ! Daţi-i drumul, băieţi !

La ieşirea din gara Pop, linia ferată cobora într-o pantă mai repede ca cele de pînă acum. Făcînd să răsune munţii din jur de chemările ei puternice, „Stăncuţa“ gonea duduind prin defileе, pe brîne stîncoase, de-a lungul Kameniţei şi peste poduri. Mikola aproape că nici nu mai punea cărbuni în foc. Ivanciuk mai pompa cînd şi cînd apă în cazan. Atîta timp cît trenul

nu avea nevoie să fie tras de locomotivă, brigadierii se odihneau.

Andrei Lîsak se odihnea şi el, aşezat pe lada cu scule, într-un loc confortabil, între blindajul cald al cutiei de foc şi peretele cabinei. Şedea acolo ţintuit de-o amintire plăcută, cu ochii închişi, zîmbind fericit. Nu se mai gîndea acum că se află pe locomotivă. Se vedea la Mukacevo, pe strada Kirov, în casa cu numărul 24, alături de Verona. Îşi închipuia cum, la ora hotărîtă, fata aceea frumoasă va apărea în faţa lui, îmbrăcată într-o rochie uşoară, cu părul bălai şi faţa arsă de vînt şi de soare, fericită şi sfioasă. O va lua de mînă şi vor porni amîndoi spre centrul oraşului, mai întîi pe bulevardul Stalin, apoi în parc, şi de-acolo pe stadion, unde se vor plimba pînă pe înserat sau chiar pînă noaptea tîrziu.

Tot gîndindu-se la Verona, legănat de cîntecul ritmic, neobosit, al roţilor, Andrei aţipi. Dormea atît de adînc, încît fochistul Ivanciuk doar cu greu izbuti să-l trezească :

— Măi, practicantule, scoală, mă, că am sosit!

Andrei deschise ochii şi sări în picioare. Trenul se oprise la o gară de triaj din cîmpie. În depărtare, peste acoperişurile roşii ale vagoanelor, se vedeau zidurile albe ca zăpada şi atît de cunoscute ale gării din Iavor. Olexa Sokaci şi ajutorul lui, Mikola Dovbnea, examinau locomotiva.

Andrei se spălă pe faţă din ceainicul locomotivei, se şterse cu batista şi se pieptănă cu grijă, potrivindu-şi părul sub şapca de uniformă, apoi îşi netezi cu palma cutele salopetei şi coborî din locomotivă.

Olexa şi Mikola îl priveau cu coada ochiului, curioşi să vadă ce-o să spună şi ce-o să facă.

Andrei îi întinse mecanicului mîna şi, cu un zîmbet care voia să pară cît mai prietenos cu putinţă, spuse :

— La revedere şi vă mulţumesc pentru învăţătură.

Olexa răspunse rezervat la călduroasa lui strîngere de mînă.

Ieşind din gară, Andrei se îndreptă spre oraş. În drum intră în restaurant şi cumpără ţigări, goli o sticlă de

bere proaspătă de Moscova şi o sută de grame de vodcă, apoi, amestecîndu-se în puhoiul de călători sosiţi cu trenul de plăcere de la Ujgorod, ieşi în piaţa gării şi, străbătînd-o agale, o luă pe sub umbra deasă a copacilor de pe bulevard spre casă, gîndindu-se ce costum de haine şi ce cămaşă va îmbrăca şi cum îşi va petrece timpul pînă seara. Deşi rezultatele călătoriei nu fuseseră prea îmbucurătoare, nu-şi făcea sînge rău.

Pe pavajul bulevardului spălat de ploaie trecu cu zgomot autobusul de Ujgorod, ticsit de călători. Un şofer tînăr îl conducea cu nepăsarea aceea aparentă pe care n-o are decît un om foarte sigur de el şi cu multă experienţă. Cu cotul stîng scos mult afară pe fereastră şi-o ţigară aprinsă în colţul gurii se uita neglijent mai mult la trecători decît la drum.

„Mă fac şofer", hotărî Andrei petrecînd autobusul din ochi.

— Olexa !... strigă o fată frumoasă scoţîndu-şi capul pe geamul autobusului şi făcîndu-i semne cu batista. Era îmbrăcată într-o rochie albă cu picăţele negre. Părul bogat, uşor răvăşit de vînt, scînteia în soare. Zîmbea vesel, arătîndu-şi şiragul de dinţi de-o albeaţă strălucitoare.

Andrei nu recunoscu imediat în această frumoasă fată pe Verona. Nu-şi dădu seama că pe el îl strigase, că lui îi făcuse semne şi-i zîmbise. Nu se dezmetici decît după un minut şi abia atunci îşi dădu seama ce are de făcut. Şi în clipa aceea se repezi în urma autobusului, făcînd semne cu şapca şi strigînd :

— Verona ! Verona !

Alergă astfel vreo sută de metri, apoi se opri. Ce făcea el şi unde era să ajungă cu toată povestea asta ?

Autobusul coti la dreapta şi se opri la un colţ al bulevardului, pe jumătate ascuns de zidul unei case. Verona va sări, desigur, îndată din maşină şi se va grăbi în întîmpinarea lui Olexa Sokaci.

Ce era de făcut ? Andrei se uită în dreapta şi în stînga căutînd o cale de retragere cît mai scurtă. Negăsind ceva mai bun la repezeală, trecu în fugă bulevardul şi dădu buzna într-o frizerie, gîfîind, cu sufletul la gură.

— Ras ! îngăimă el, lăsîndu-se să cadă într-un fotoliu.

Şi în timp ce frizerul îi netezea obrazul, cu capul vîrît între umeri, Andrei cercetă pe furiş în oglinda frizeriei porţiunea de stradă şi de bulevard care se vedea în ea. Fata cu rochia albă cu picăţele negre şi părul luminos stătea în picioare, sub castanii înfloriţi, aruncînd în dreapta şi în stînga priviri pline de nedumerire.

Andrei îşi zise deodată : «Ce-ar fi să ies din ascunzătoarea asta a mea, s-o iau pe Verona de mînă şi, uitîndu-mă drept în ochii ei, să-i spun : „Nu sînt Olexa Sokaci, sînt Andrei Lîsak..." Cum ar primi ea cuvintele mele ? Ce-ar fi să-mi zîmbească, să-şi lase ochii în jos şi să-mi răspundă în şoaptă sfioasă : „Mi-e totuna cine eşti, o dată ce te iubesc.»

Se foi pe fotoliu, încercînd să se ridice. Dar această încercare fu atît de timidă, încît frizerul îl întrebă :

— Vă supără briciul ?

— Nu, nu, se grăbi să răspundă Andrei şi gîndurile îi deveniră din nou sumbre şi întortocheate.

„Ce tîmpit eşti ! Ce ţi-a trebuit să te dai drept Olexa ? Doar tu i-ai plăcut Veronei şi nu Olexa Sokaci, nu numele lui. Dar dacă aflînd că are de-a face cu un impostor, fata se va speria şi va fugi de el sau va chema miliţia ?"

Căindu-se amarnic de prostia lui, continuă s-o spioneze mai departe. Tînăra fată tot mai zăbovea sub castani. Nu-i venea să creadă că s-a înşelat şi-l mai aştepta încă, sperînd că va apare de undeva...

— Să vă fie de bine ! spuse frizerul.

Andrei se smulse cu greu din braţele primitoare ale scaunului. Se scotoci îndelung prin buzunare căutînd mărunţiş. Plecînd din frizerie îşi potrivi îndelung şi cu grijă şapca în faţa oglinzii. În cele din urmă, cînd fu cu mîna pe clanţa uşii, îndrăzni să se uite pe bulevard. Verona nu mai era sub castani. Andrei răsuflă uşurat, ieşi în stradă şi primul cunoscut de care dădu fu binefăcătorul său.

Unchiul Liubomir stătea cu un picior pe trotuar, iar cu celălalt pe lada unui lustragiu. Un băiat negricios, desculţ şi murdar, din mahalaua ţigănească, dădea lustru

ghetelor vechi ale lui Krîj, frecîndu-le de zor cu o bucată de postav aspru.

Krîj plăti în grabă ţigănuşului şi-şi luă protejatul de braţ.

— Bună ziua, Andreika ! Ei, cum ţi-a mers în prima zi de lucru ? întrebă el trăgîndu-l la umbra castanilor.

— Prost, unchiule Liubomir.

— Cum aşa ? Şi de ce ?

— Nu-i de mine treaba asta. Nu mi-a plăcut locomotiva. Vreau să-mi schimb meseria !

Krîj strînse mîna lui Andrei cu atîta putere, încît acesta se strîmbă de durere şi-l privi uimit.

— Nici să nu te gîndeşti la una ca asta ! Locul tău este pe locomotivă, auzi ? Stai jos !

Se instalară pe o bancă mai retrasă, ascunsă de frunzişul tînăr.

— Mi-ai îndeplinit însărcinarea ?

— Care anume ? În glasul şi în ochii lui Andrei erau şi nedumerire şi buimăceală, stîrnite de schimbarea atît de bruscă a atitudinii unchiului Liubomir. Pînă acum fusese totdeauna blînd, liniştit şi serviabil, iar acum părea străin şi rău. Ce s-o fi întîmplat cu el ?

— Ai şi uitat ce însărcinare ţi-am dat ? Tunelurile !

— A !... Am făcut tot. Poftim.

Scoase din buzunar carneţelul său cu scoarţe roşii şi-l dădu lui Krîj.

Cutele de mînie care apăruseră pe faţa proaspăt rasă, aspră şi rece a lui Krîj, se netezîră şi pe buze îi flutură un zîmbet :

— Ai făcut însemnări ! Foarte bine ! Bravo, băiete ! Îţi mulţumesc ! Sper că te-ai priceput să le faci discret, nu în văzul tuturor... Ridică ochelarii pe frunte şi-şi miji ironic ochii : Îţi mai aduci aminte, Andreika, ce chitanţă mi-ai dat cînd ai luat bani de la mine ?

— Cum de nu ! Dar de ce îmi pui acum această întrebare ?

— Tocmai pentru acest motiv. Krîj bătu cu palma peste scoarţele carneţelului. Îţi mai aduci aminte, mi-ai scris : „Banii i-am primit pentru serviciile făcute". Ei

bine, acesta era serviciul, şi Krîj vîrî carnetul în buzunarul interior al hainei. Încă o dată — mulţumiri! Deocamdată sîntem chit. Şi pe viitor vom continua să fim tot atît de corecţi în socoteli. Să ştii că nici un serviciu pe care mi-l vei face nu va rămîne nerăsplătit.

Andrei se uita mut la unchiul Liubomir. Abia acum părea că-şi dă seama cine e acest om pe care soarta i-l scosese în cale, dar nu voia încă să creadă că-i asa, tot mai spera că se înşeală. Spuse zîmbind slugarnic :

— Unchiule Liubomir, m-ai plătit cam prea gras. Serviciul făcut nu merită atîţia bani. Oricare din băieţii noştri de la calea ferată ţi-ar fi îndeplinit rugămintea asta pentru cel mult treizeci de ruble, iar dumneata mi-ai dat pînă acuma cîteva mii.

— Merită. Eu ţi-am dat cîteva mii, iar mie mi-au plătit alţii de trei ori pe atît.

— Cine ? întrebă Andrei aproape în şoaptă, simţind că-i îngheaţă mîinile, iar limba abia dacă i se mai întoarce în gură.

— Mai întrebi cine ? Vechii mei prieteni, care acum sînt şi-ai tăi. Peste o săptămînă sau ceva mai mult, carneţelul tău se va afla în casa de fier a prietenilor noştri, alături de chitanţa ta. Krîj îşi coborî din nou ochelarii pe nas şi prin sticlele lor bombate se uită la Andrei cu o privire rece şi autoritară. Dacă ai de gînd să faci nazuri, să te frămînţi fără rost, atunci... şi Krîj trase afară din buzunar un colţ al carnetului. Într-un cuvînt, sper că nu eşti prost... De-acum încolo, vei face nu ceea ce vrei tu, ci ceea ce-ţi voi cere eu. În primul rînd, vreau să încetezi cu frecventarea restaurantelor, barurilor şi cafenelelor, să nu te mai îmbeţi, nici să arunci banii cu nemiluita. Nu trebuie să atragi atenţia lumii asupra ta. Celor din Iavor nu le plac chefliii. Te vei transforma într-un muncitor potolit, modest şi cu tragere de inimă la muncă. Da, trebuie să fii negreşit un muncitor vrednic. În al doilea rînd, te vei duce chiar acum în strada Kirov, la numărul 24, unde te vei întîlni cu Verona Buk şi-i vei mărturisi că ai înşelat-o spunînd că te cheamă Olexa Sokaci. Nu-ţi fie teamă, te iartă. Te iartă,

pentru că i-ai căzut cu tronc la inimă. În al treilea rînd, te vei duce la Olexa Sokaci şi-l vei invita la tine acasă, ca să sărbătoriţi împreună prima ta zi de muncă. Maică-ta s-a şi pregătit în vederea acestui lucru. Toată seara să te ţii scai de Olexa. Toarnă-i mereu vin şi vodcă şi repetă într-una : „Vai ce mult îmi place să lucrez pe locomotiva ta comsomolistă ! Mă simt un alt om de cînd am mers în Verhovina !..." În al patrulea rînd, vei înainta la şcoala de mecanici o cerere sunînd cam aşa : „Stimate tovarăşe director ! M-am hotărît să nu mă mai întorc la dumneavoastră. După ce am umblat pe locomotivă, am înţeles că aş deveni un mecanic mult prea prost, dacă un an de zile n-aş lucra ca fochist îndeplinind şi funcţiunile ajutorului de mecanic. Viaţa, practica, munca sînt şcoala cea mai bună... Iertaţi-mă, vă rog, că am luat o astfel de hotărîre. Vă mulţumesc pentru ospitalitate şi să nu mi-o luaţi în nume de rău..." şi aşa mai departe. În al cincilea rînd, îţi vei schimba înfăţişarea, mult prea bătătoare la ochi, într-una obişnuită. Să te piepteni ca toată lumea. Să porţi haine de rînd, lucrate în serie. Cămăşi simple. O cravată cenuşie. Pantofi de pînză. Ţigări din cele mai ieftine. Să ai permanent un zîmbet prietenos, de băiat bun !... Să zîmbeşti oricui, atît celor care-ţi plac, cît şi celor pe care nu-i poţi suferi. Zîmbeşte omului care-ţi este de folos astăzi, ca şi celui de care vei avea nevoie mîine sau poate abia peste un an. Deocamdată atît. Pentru astăzi ajunge. Krîj se uită îngrijorat la ceas. Repausul de prînz s-a terminat. Acum mă duc să vînd cărţi. La revedere, Andreika ! Şi nu uita ce ţi-am spus...

Îl bătu uşurel pe obrazul lui palid, din care părea că fugise şi ultima picătură de sînge şi porni în lungul bulevardului. Îl vedeai de departe, înalt cum era, cu gîtul subţire şi vînos, şchiopătînd uşor de piciorul drept, şi îmbrăcat în hainele lui negre şi ponosite, şi pălăria de modă veche.

Şi astfel, Andrei Lîsak, tînăr de 20 de ani, în faţa căruia se deschideau atîtea drumuri frumoase către culmile vieţii, îşi încheie stagiul de candidat şi trecu în rîndurile

agenţilor spionajului străin. Rezidentul îi puse porecla: „Frumuşelul". Deocamdată Andrei nu ştia acest lucru, dar urma să-l afle în curînd. Multe adevăruri groaznice şi amare mai avea să afle el de-acum încolo!

Luînd raportul scris al locotenentului Goida şi fotocopiile de pe carnetul lui Andrei Lîsak, maiorul Zubavin ieşi din biroul său şi se îndreptă spre odaia din capătul culoarului sediului secţiei raionale a M.S.S., unde se instalase colonelul Şatrov pentru timpul cît avea să şadă la Iavor. Trecînd pragul ei, Zubavin se opri în uşă, uimit, uşor buimăcit chiar. Se aşteptase să dea cu ochii de colonelul Şatrov pe care-l ştie el — cel cărunt, îmbrăcat în uniformă; la masă şedea însă un om cu înfăţişare tînără şi părul negru, îmbrăcat într-un costum de flanel gri, o cămaşă de culoare deschisă, şi o cravată albastră cu picăţele albe.

— Nu m-ai recunoscut, Evgheni Nikolaevici? întrebă omul în haine gri ridicîndu-se de la masă. Omul era altul la înfăţişare dar umbletul şi vocea erau ale lui Şatrov.

— Nu v-am recunoscut îndată, tovarăşe colonel, recunoscu sincer Zubavin. Vă văd pentru prima oară în civil; v-aţi schimbat complet pieptănătura şi v-aţi făcut un cap atît de diferit de cel obişnuit şi apoi stăpîniţi atît de bine arta de-a vă păstra noua mimică şi expresia ochilor, încît nu-i de mirare că nu vă mai recunoaşte omul.

— Da, făcu Şatrov cu mîndrie. Era un timp cînd posedam perfect această artă a transformărilor. Dar asta s-a întîmplat demult, în anii tinereţii. Odată a trebuit să îmbrac chiar şi uniformă de gardist alb din statul-major al lui Denikin. Şatrov îşi potrivi cravata şi-şi umflă cu mîndrie pieptul. Iată, azi am hotărît să-mi aduc aminte de tinereţe.

— Am înţeles! Vreţi să faceţi o vizită zidarului Lokotari?

— Ai ghicit! Îmi aduci ceva veşti, Evgheni Nikolaevici?

— Da ! Şi Zubavin puse pe masă, în faţa colonelului, raportul lui Goida şi fotocopiile. Şatrov le examină în tăcere. Apoi, fără o vorbă, trase sertarul mesei de scris, scoase din el o coală de hîrtie groasă şi, fără să arunce o privire maiorului, de parcă ar fi uitat complet de el, începu să schiţeze în grabă cu creionul nişte desene misterioase. După ce isprăvi, îi întinse bizara schiţă lui Zubavin :

— Ia priveşte, Evgheni Nikolaevici, ce combinaţie mi-a ieşit şi zîmbi cu zîmbetul acela neasemuit, pe care maiorul îl cunoştea atît de bine. Mărturisesc cinstit că aceste mîzgăleli îmi ajută mult să gîndesc.

Zubavin se aplecă peste masă şi examină desenul acela care părea executat de o mînă sigură. Aceste „mîzgăleli" ale lui Şatrov s-au păstrat ulterior, printre alte piese, în dosarul 183/13 şi au fost nu o dată completate cu adăugiri şi accentuate. În forma lor iniţială arătau cam aşa :

Zubavin descifră fără greutate sensul fiecăreia din aceste hieroglife. Taurul american, încununat cu o pereche de coarne în forma semnului de întrebare, era fireşte „Bizonul". Străinul cu pălăria mare şi manta de

ploaie coborînd din Expresul de Viena închipuia un turist în trecere, respectiv omul de legătură al centrului de spionaj „Sud" înscris oficial la punctul de control de la frontieră sub numele de Frank Bild. În centrul desenului, pe un teanc de cărţi, se instalase un corb negru cu capul lui Liubomir Krîj. De la el se întindea un mănunchi de fire : spre o carte de joc cu o ţigancă pe ea, spre Marta Stefanovna cu un ac şi aţă în mînă, spre un june filfizon călare pe-o locomotivă, spre cerşetorul Batura, apoi spre cabina unui camion, spre un Moskvici pe cale de a călca un biciclist, spre un planor arzînd la marginea pădurii şi spre un şobolan uriaş, care scotea cu teamă capul din gaura lui, deasupra căreia era o tăbliţă pe care scria : „Gvardeiskaia, nr. 9".

Maiorul Zubavin şi colonelul Şatrov ştiau la ora aceasta destul de multe despre executanţii operaţiei denumită „Primăvara în munţi" şi despre intenţiile lor ; nu aflaseră însă pînă acum că un împuternicit special al „Bizonului" ajunsese cu bine la Iavor şi se instalase la Hotelul „Carpaţi" şi că în curînd urma să se strecoare peste graniţa sovietică un al doilea ajutor al lui John Fayne, banderistul Horunjii, cu porecla conspirativă „Arca lui Noe".

Într-o dimineaţă însorită de mai, pe-o stradă liniştită din Rahov, umbrită de castani uriaşi, apăru un om înalt, între două vîrste, care, deşi îmbrăcat civil — un costum de haine gri mai vechi, o pălărie modestă şi pantofi negri — trăda pe militarul vechi, care-şi lepădase de curînd uniforma. Era colonelul Şatrov. Căuta casa cu numărul 27. Găsind-o, deschise portiţa de fier şi intră în curte. Un bătrîn adus de spate, cu o faţă arămie şi mustăţi cărunte, care-şi încălzea oasele la soare, se uită cu mirare la acest necunoscut care venea spre el. Şatrov se apropie, îşi scoase pălăria şi-l salută cuviincios, întrebînd dacă aici locuieşte zidarul Slavko Iurievici Lokotari. Bătrînul cu mustaţa căruntă se ridică de pe banca din grădină pe care stătuse pînă atunci şi, arătînd cu degetul mîinii negricioase şi zbîrcite spre pieptul său,

spuse cu o voce surdă că el este zidarul Slavko Iurievici Lokotari în persoană. „Fost zidar", adăugă el şi un zîmbet trist îi apăru pe buzele umbrite de mustăţile lui uşoare, foarte curate şi străvezii, de parcă ar fi fost făcute din fire de mătase albă. Privind mustăţile şi zîmbetul moşneagului, Şatrov pricepu îndată că temerile lui în privinţa posibilităţilor de a nu se înţelege cu bătrînul erau cu totul neîntemeiate. Se vor înţelege şi încă foarte bine !

Nikita Samoilovici venise aici, în strada Rahov, într-o chestiune extrem de importantă şi cît se poate de delicată. Adunînd materiale referitoare la casa nr. 9 din strada Gvardeiskaia, Zubavin aflase că această casă fusese construită şi mai tîrziu renovată de Slavko Lokotari, un zidar vestit în întreaga Ucraină Transcarpatică.

Raportînd despre rezultatele cercetărilor sale colonelului Şatrov, acesta îi spuse că se va duce personal la Lokotari ca să încerce să afle de la el toate datele privitoare la casa lui Krîj. Se hotărîse să procedeze astfel, deoarece acorda o mare importanţă persoanei „tovarăşului Cervoniuk". Acum ştia precis că în strada Gvardeiskaia se adăpostea încă un trimis al „Bizonului", poate chiar cel mai important. Iată cum aflase acest lucru. Întrucît Stupak fusese pus sub permanentă supraveghere, Şatrov şi Zubavin fuseseră informaţi că spionul camuflat în şoferul Stupak s-a dus cu camionul exploatării forestiere în poiana Sirotskaia sub pretextul că are de adus lemne. Cîţiva motociclişti înarmaţi, colaboratori de-ai lui Zubavin, îl urmăriseră în munţi, pînă la mina părăsită, cu farurile stinse şi motorul redus. Văzuseră perfect şi reuşiseră chiar să fotografieze cu un aparat fotografic special pe Stupak scoţînd din mină convectorii şi cărîndu-i în maşină. Îl văzuseră, dar nu făcuseră nici o încercare de a-l împiedica. Îl lăsaseră pe diversionist să încarce dinamita şi s-o aducă la Iavor, în strada Gvardeiskaia. Aceasta fusese însărcinarea lor : observaţie, numai şi numai observaţie. În noaptea cînd dinamita fusese dusă în casa lui Krîj, unul din colaboratorii lui Zubavin care stătea la pîndă în ramurile dese

ale plutei, trecu fără zgomot de pe copac pe acoperişul casei şi coborî în coşul sobei un aparat special legat de-o sîrmă, care înregistrase pe bandă toată convorbirea dintre şoferul Stupak şi „boss"-ul adăpostit sub aripioara lui Krîj.

Astfel Şatrov şi Zubavin au reuşit într-o singură noapte să-i descopere pe toţi executanţii planului „Primăvara în munţi" şi i-au prins în laţ. Acum, nici Zubavin, nici Şatrov nu mai aveau nici o umbră de îndoială că trebuie să curme neîntîrziat intenţiile agenturii inamice şi să transforme urmărirea secretă într-una făţişă.

Dar să faci arestări, chiar şi atunci cînd e vorba de duşmani înrăiţi ai patriei, nu este atît de simplu. Puşi în faţa perspectivei de a primi cuvenita răsplată pentru marile lor crime, ei sînt gata să opună o rezistenţă cît se poate de dîrză, ori să recurgă la sinucidere, îngreunînd astfel mult reuşita operaţiei.

Zubavin şi Şatrov s-au frămîntat mult căutînd mijlocul cel mai bun pentru a aresta întregul grup de diversionişti şi spioni dintr-o dată, în aceeaşi noapte, fără complicaţii şi fără pierderi, fie şi cît de mici, din partea urmăritorilor. Puteau fi siguri că Stupak, Krîj, croitoreasa Marta Stefanovna, fiul ei şi cerşetorul Batura vor fi arestaţi fără nici un fel de complicaţii. Dar cum să-l prindă de viu pe „tovarăşul Cervoniuk" ? Dispunea de poziţii atît de avantajoase, încît nu te puteai apropia de el fără riscuri serioase. Unde s-o fi ascunzînd ? Din ce adăpost va începe să tragă cînd vor pătrunde în casă agenţii securităţii de stat ? Intrînd în casa lui Liubomir Krîj, era nevoie să te poţi orienta fără greş prin odăi şi diferite colţuri, chiar şi pe întuneric, să poţi proceda cu iuţeală, să acţionezi cu precizie, fără să-i dai lui Fayne posibilitatea nici să plece, nici să opună rezistenţă, să se împuşte sau să înghită otravă. Trebuia luat prin surprindere, în clipa cînd se aştepta mai puţin. „Boss"-ul acesta cu documentele lui false, pe numele lui Cervoniuk, ar pierde pentru anchetatori nouăzeci la sută din valoarea lui, dacă ar ajunge la organele securităţii în chip de cadavru. Trebuia neapărat prins de viu, ca să relateze oră

cu oră şi zi cu zi toate acţiunile criminale ale statului său major, de la centrul de spionaj „Sud".

— Am venit la dumneata cu un interes, Slavko Iurievici, începu Şatrov. Stai jos, stai jos, te rog.

Bătrînul se aşeză la locul lui pe bancă, Şatrov se instală alături şi scoase un pachet de ţigări :

— Nu iei o ţigară ?

Zidarul luă una cu degetele lui groase şi ţepene, dar nu o aprinse.

— Nu fumez decît la zile mari, spuse el, zîmbind pe sub mustaţa de mătase, neîntinată de galbenul nicotinei.

Şatrov fumă un timp în tăcere, gîndindu-se cum să aducă mai bine vorba.

Bătrînul nu-l grăbea nici cu vorba, nici cu privirea. Desena ceva, pe pămînt, cu o crenguţă de salcie, părînd foarte preocupat de îndeletnicirea lui, aşteptînd răbdător ca musafirul său să-i spună ce interes l-a adus la el — bătrînul zidar Lokotari — de care nimeni nu mai avea de mult nevoie.

— Slavko Iurievici, începu Şatrov, lumea vorbeşte că în lunga dumitale viaţă ai fi construit pe puţin o mie de case. Se spune că aproape jumătate din Iavor este zidit de mîinile dumitale.

Ochii tulburi ai zidarului, căzuţi în fundul capului, se luminară deodată. În obraji îi apărură pete roşii : roşeaţa omului bătrîn, stîrnită de o bucurie pe care n-a mai încercat-o de mult.

— Lumea vorbeşte multe, tovarăşe... nu vă ştiu numele.

— Nikita Samoilovici.

— Nu cred să fie chiar jumătate din Iavor, Nikita Samoilovici, dar pentru un sfert pun chezăşie. Strada Ujgorod eu am început s-o clădesc, de asemenea strada Rahov. Pe Moskova toate casele mari sînt făcute de mine, ca de pildă clădirea în care se află acum Banca de Stat, cea a fostei primării, teatrul şi Magazinul Universal. Într-un cuvînt, Slavko Lokotari este cel care a înălţat tot ce se avîntă spre cer. Numai la clădirea închisorii şi a jandarmeriei n-am pus nici o cărămidă.

Şatrov înţelese că a atins în sufletul zidarului coarda cea mai sensibilă, vanitatea curată a omului simplu, care se mîndreşte cu munca lui. Bătrînul vorbea domol, gînditor, privindu-şi cu uimire mîinile mari, negre, cu bătăturile tari ca piatra, de parcă nu-i venea să creadă că ele lucraseră casele acelea ; părea că pentru prima oară în viaţa lui înţelege cît de mult a făcut el şi ce lasă în urmă pe pămîntul patriei.

— Cînd trec uneori prin oraş, urmă Lokotari cu acelaşi zîmbet pe sub mustaţă, mi se pare că toate casele pe care le-am înălţat eu se uită la mine şi parcă-mi spun : „Opreşte-te, Slavko, şi te bucură la vederea noastră, fiindcă din mîinile tale am ieşit !" Ce să-i faci, trebuie să le fac pe plac, să mă opresc, să le admir. Puteţi să mă credeţi ori ba, dar la Iavor nu e nici o casă de care să-mi fie ruşine. Toţi proprietarii îl vorbesc numai de bine pe bătrînul zidar Slavko.

— Iată, aş vrea şi eu să te pot vorbi de bine, Slavko Iurievici, îi luă vorba din gură Şatrov. Am venit să-mi construieşti şi mie o casă.

— Ce vorbă-i asta, Nikita Samoilovici ? Şi Lokotari clătină din cap a neputinţă. Mai sînt eu bun de muncă ? ! Acum lucrez numai din gură ; mă laud cu ce-am făcut. Mîinile acestea au muncit cît au muncit, dar acum nu mai sînt în stare de nimic ! Vocea bătrînului se frînse deodată şi ochii i se tulburară din nou.

— Ei bine, dacă nu mai poţi face case, cel puţin te rog să mă ajuţi cu un sfat, Slavko Iurievici.

— Asta da ! Asta mai sînt în stare să fac ! se învioră bătrînul. Întrebaţi-mă şi vă răspund bucuros.

Şatrov scoase din buzunarul hainei o foaie de hîrtie şi un creion, de parcă s-ar fi pregătit să noteze sfaturile lui Lokotari.

— Dispun de-o sumă cam pentru o casă cu trei camere şi bucătărie. Ce mă sfătuieşti, Slavko Iurievici, care din casele construite de dumneata la Iavor s-o iau ca model ?

— Care ? N-aş putea să spun aşa, dintr-o dată ; trebuie să mă gîndesc puţin. Există în strada Stepnaia o

clădire frumuşică, care s-ar putea face cu banii pe care-i aveţi dumneavoastră. Casa cu numărul 17. Nu vă amintiţi cumva de ea ?

— Numărul 17 ? Ba da, îmi amintesc. Nu, nu este ce vreau eu.

— Atunci, ce să vă spun ? Mai este o casă de cărămidă, cu o verandă rotundă, tot în Stepnaia. Şi pe Gvardeiskaia este o căsuţă reuşită...

— În strada Gvardeiskaia, la numărul 9 ? Casa aceea cu ferestrele mari şi iederă pe pereţi ? Asta îmi place foarte mult. Frumoasă casă ! Şi pe asta tot dumneata ai făcut-o ?

— Am făcut-o şi am refăcut-o. Proprietarul ei mai trăieşte şi acum. Îi zice Liubomir Krîj. A fost odată om bogat şi nu se uita la bani cînd era vorba să facă un lucru ca lumea.

— Şi cîte camere sînt acolo ?

— La început erau trei odăi de locuit şi dependinţe : bucătăria, spălătoria şi cămara. Acum sînt patru odăi : dormitorul, biblioteca-birou, sufrageria şi „lada".

— „Lada" ? Asta ce-o mai fi ?

— Cea de-a patra odaie. Am făcut-o în timpul războiului, stricînd cămara şi spălătoria. Acolo îşi ascundea Krîj avutul în vremurile acelea cînd bîntuiau pe aici tot felul de tîlhari. Este o cameră interesantă, o adevărată ladă, fără uşi, fără ferestre...

— Dar pe unde intră în ea, dacă n-are nici uşă nici fereastră ? întrebă Şatrov pe tonul cel mai obişnuit, fără să se arate prea interesat, ci numai aşa, din curiozitate.

— Deşi este închisă ca o ladă, se poate totuşi pătrunde în ea prin două părţi : printr-o trapă din beciul casei şi printr-un dulap de cărţi, cînd intri din bibliotecă. L-a costat cam scump această odaie : mi-a plătit bine şi pentru lucru, dar şi mai bine pentru făgăduiala că n-am să vorbesc nimănui despre această „ladă".

— Eu n-am ce face cu asemenea odaie secretă ! rîse Şatrov. Nu mi-e teamă de hoţi.

Aflase tot ce voise să afle. Mai stătu de vorbă cîteva minute cu bătrînul zidar, îi mulţumi pentru sfaturi şi, luîndu-şi rămas bun de la el, plecă spre Iavor.

Banderistul Horunjii, al doilea ajutor al „Muntenegreanului“, urma să treacă frontiera printr-un loc neumblat, pierdut în inima Carpaţilor. Dar împrejurări neprevăzute l-au făcut să-şi modifice itinerariul lung şi anevoios. Trecu graniţa într-un loc plin de lume, aşa cum nu mai trecuse nimeni pînă la el, profitînd de-o inundaţie.

Oamenii care locuiesc în şesul Ucrainei Transcarpatice au nutrit dintotdeauna un fel de teamă amestecată cu respect faţă de Tisa şi de celelalte rîuri de munte, mai ales în timpul primăverii, cînd apele se umflau din topirea zăpezii ; din acest motiv ei căutau să-şi aşeze locuinţele cît mai departe de malurile lor nesigure. Ujgorodul, Mukacevo, Beregovo sînt aşezate afară din calea viiturilor. Dar locuitorii Vilokului, situat chiar la un cot al Tisei, tremură în fiecare primăvară pentru soarta lor, cu toate că oraşul este împrejmuit cu un dig înalt de protecţie împotriva revărsărilor.

Cîmpia subcarpatică este brăzdată de albii vechi, care s-au transformat cu timpul. Vara nu sînt decît nişte vîlcele inofensive, pline de mîl şi de tufişuri dese. Primăvara însă, pe aceste făgaşuri gonesc turbate torente provenite din topirea zăpezilor, rîuri rechemate la viaţă, care mătură în calea lor copacii şi casele locuitorilor lipsiţi de prevedere. Dar un an nu seamănă cu altul. De cele mai multe ori, şuvoaiele din munţi îşi

poartă undele domol pe cîmpie, pînă întîlnesc apele Tisei.

Anul de care vorbim fusese un an cumplit pentru părţile de jos ale Ucrainei Transcarpatice. În timpul iernii, munţii fuseseră acoperiţi de omăt greu, apoi venise o primăvară lungă şi năbădăioasă : aci rece, aci caldă, cînd aducînd ninsoare sau ploaie, cînd negură sau soare. Pe la începutul lunii mai, munţii mai erau încă acoperiţi de zăpadă groasă şi mai dădeau îngheţuri uşoare. Adevărata primăvară a sosit pe neaşteptate şi vremea s-a schimbat într-o singură noapte. Din cer s-a pornit o ploaie caldă, topind zăpezile din văile adînci şi întunecoase, de pe culmile semeţe de piatră tare şi din desişul pădurilor. Glia neagră a Verhovinei înverzea, îmbrăcînd veşmîntul de primăvară. Trecu o zi, apoi încă şi încă una şi ploaia nu mai contenea. Din munţi, pe fundul văilor pietroase sau de-a dreptul peste povîrnişuri, porniră năvalnic spre şes apele Verhovinei. Veneau la vale adunîndu-şi undele spumegînde şi crescînd cu vuiet de părea că o mare s-a revărsat înecînd pămîntul. Pîraie care altădată abia se strecurau timid prin iarbă se transformaseră acum în puhoaie vijelioase, ducînd cu ele din munţi la vale nisip, prundiş, pietre şi chiar bucăţi de stîncă. Rîuleţele care de obicei curg domol şi paşnic pe fundul văilor, alergau acum înverşunate spre Tisa, rupînd podurile, inundînd grădinile, acoperind ogoarele cu viitură de nisip şi prundiş, devastînd cătunele din locurile mai joase şi luînd cu ele vitele şi casele oamenilor.

Rîul de munte vesel şi sprinţar de obicei, odată scăpat în largul cîmpiei, se făcuse înspăimîntător şi crud.

Încă din prima zi a puhoiului de ape, Tisa se umflase de nu-i mai vedeai malurile. În scurtă vreme, apele crescură şi ieşiră afară din matca lor, trecînd peste digurile care apărau cîmpia. Primul dig peste care trecură, doborîndu-l, fu cel din faţa micului orăşel sovietic Vilok. Vijelioasa Tisă se repezi prin spărtură şi într-o clipă înecă o întindere uriaşă, făcînd în locul acela o adevărată mare. Spre locul inundaţiei porniră echipe de

salvare a populaţiei, bărci pescăreşti, remorchere şi plute.

Zeci de trenuri şi mii de maşini au ajutat la evacuarea populaţiei din localităţile ameninţate de puhoiul apelor.

Locuitorii de pe malul drept al Tisei au trecut printr-o grea încercare. Dar o situaţie şi mai ameninţătoare se crease pentru cei de pe malul stîng. Pentru ucraineni era mai uşor să se retragă, fiindcă aveau în spate muncelele carpatine pînă la care n-ar fi ajuns apa. În schimb, în spatele ungurilor se întindea, nemărginită, pusta, unde Tisa putea să-şi facă de cap nestînjenită de vreun obstacol. Oamenii de aici nu se puteau salva decît trecînd pe malul drept.

Cei dintîi care se avîntară în negura Tisei fură locuitorii satului unguresc Varoş, situat chiar lîngă graniţă, în faţa colhozului sovietic „Lenin". Luminile vii de la ferestrele căminului cultural colhoznic şi focurile care au ars pe înălţimi toată noaptea i-au călăuzit prin beznă. Undeva, pe la mijlocul rîului, plutele au fost primite prieteneşte de un remorcher sovietic, care remorcă ambarcaţiunile de bîrne şi le trase frumuşel pînă la malul drept. Ungurii scăpaţi de inundaţie găsiră adăpost în casele colhoznicilor şi la căminul cultural.

Printre cei salvaţi se afla şi agronomul Ferenc Budai, venit de la Budapesta în satul Varoş, în interes de serviciu, cu o zi înainte de inundaţie. După ce trecu Tisa înfuriată pe o plută de fabricaţie proprie, dispăru pe furiş, profitînd de vălmăşagul stîrnit printre concetăţenii săi, bucuroşi de primirea caldă a vecinilor de pe malul sovietic. Ferenc Budai avea acte false. Banderistul Horunjii îşi însuşise astfel nu numai un nume străin, dar şi o naţionalitate care nu era a lui. De adevăratul lui nume de familie nu se mai folosea de mult. I se spunea „Arca", fiindcă celor care conduceau serviciile de spionaj străine le plăcea să dea agenţilor mai răsăriţi porecle enigmatice şi pompoase.

Despărţindu-se chiar în aceeaşi noapte de grupul sinistraţilor, „Arca" începu să opereze pe cont propriu.

După cum s-a aflat ulterior, s-a împrietenit cu şoferul Kozlovski, care venise cu un camion să ajute la evacuarea populaţiei din localităţile ameninţate de înec. Horunjii a cîştigat uşor încrederea şoferului, apoi l-a asasinat şi, luîndu-i actele şi hainele, s-a instalat la volanul camionului de mare tonaj.

Întîmplarea a făcut ca tocmai Aliona Smolearciuk să-l întîlnească pe spion.

Iată cum s-au petrecut lucrurile :

În miez de noapte, la poarta pichetului nr. 5 trase o maşină mare, învelită cu prelată. La chemarea santinelei, Voloşenko care era de gardă răsări îngrijorat în pragul portiţei, proiectînd asupra camionului fascicolul de lumină al lanternei electrice, cercetînd cu ochii cabina şoferului, caroseria şi numărul.

— Ce doreşti, tovarăşe şofer ? Şi încotro mergi ? întrebă sever Voloşenko.

— Eu sînt, Taras ! îi răspunse un glas dulce de femeie, care nu părea cîtuşi de puţin intimidată de interpelarea lui Voloşenko.

Şi din cabina camionului sări pe pămîntul ud, foşnindu-şi fustele, o femeie.

Vîntul care bătea dinspre munte, biciuind obrajii oamenilor cu stropi de ploaie rece, smulse de pe capul ei bălan gluga şi dădu la o parte poalele lungi ale impermeabilului negru, scoţînd la iveală cizmele înalte şi pufoaica bărbătească, încinsă la mijloc cu o curea cazonă.

Era Aliona, soţia plutonierului Smolearciuk. Voloşenko o recunoscuse după glas şi după sprinteneala cu care sărise peste băltoacă. Nu se grăbi însă să mărturisească acest lucru. Dimpotrivă, înfăţişarea aspră şi tonul ameninţător dinainte nu-l părăsiseră :

— Cine eşti dumneata ? Şi ce cauţi la ora asta ?

— Bună seara, Taras. Eu sînt. Ce, nu mă mai cunoşti ?

Abia acum se făcu Voloşenko c-a recunoscut-o.

— A, dumneata eşti, Alionuşka ! Lăsă în jos lan-

terna, încîntat că a găsit în sfîrşit, în miez de noapte neagră şi ploioasă, un prilej de glumă.

— Să nu te superi că nu te-am recunoscut numaidecît. Mă uitam şi-mi ziceam : Ce-o fi şi cu vedenia asta ce mi se arată în noapte ? Parcă-parcă ar fi Alionuşka. Dar dacă este ea, îmi ziceam eu, fata noastră cea modestă şi cuminte de ce o fi făcînd ea pe grozava ? „Eu sînt !"... Hm ! Aşa ai spus tu, Alionuşka. Să-mi fie iertat că ţi-o spun aşa deschis, dar mi se părea că glasul tău îmi răsună în suflet de o viaţă, zi şi noapte, că nu mă lasă nici să dorm, nici să mănînc, nici să mă bucur de lumina zilei.

Aliona rîse. Cunoştea de minune felul de-a vorbi al lui Voloşenko şi ştia că de limba lui nu scapă nici prietenii, nici duşmanii ; era totdeauna gata să se amuze pe socoteala cuiva, numai să fi avut un motiv, fie el cît de mic. Flăcăul acesta, chiar dacă ar fi luat casa foc, tot ar fi găsit prilejul să spună o glumă, ori să facă o şotie. Oprindu-se din rîs, Aliona îşi flutură mîna prin faţa lui Voloşenko :

— Ia mai lasă fleacurile, Taras, că nu-mi arde de glumă la ora asta. Smolearciuk e la pichet ?

— Vă rog, tovarăşă, să vă alegeţi expresiile. Ce fel de Taras sînt eu, o dată ce mă aflu în exerciţiul funcţiunii ? Îşi lovi deodată călcîiele şi duse mîna la cozorocul şepcii, salutînd milităreşte. Daţi-mi voie să mă prezint în toată măreţia mea : mă recomand ostaşul Voloşenko, de gardă la pichet !

— Of, ce-ţi mai turuie gura !

— Aveţi dreptate, aprobă cu totul pe neaşteptate Voloşenko, cu un zîmbet larg. Salut critica dumneavoastră tovărăşească şi severă. Apoi adăugă pe alt ton, făcînd pe seriosul : Cu alte cuvinte, te interesezi de soţul tău ? Ai noroc că Smolearciuk mai este aici. Să-l chem ?

— Cheamă-l şi cît mai repede !

— S-a întîmplat ceva ?

— Sigur că da. Cum de nu ştii ? Aliona se întoarse cu faţa către locul unde culmea Carpaţilor, coborînd

brusc, era luminată arar de fulgere lungi şi şerpuitoare, ca izvoarele de munte, care spintecau cerul. E inundaţie acolo... S-a revărsat Tisa...

— Aaa, înţeleg!... Pleci să dai ajutor la salvarea sinistraţilor? Cum ar veni, eşti mobilizată şi vrei să-ţi iei rămas bun de la bărbatu-tău? Numaidecît, Alionuşka, ţi-l chem îndată pe drăguţul tău de Andrei.

Legănîndu-şi lanterna, Voloşenko intră în curtea pichetului, trîntind portiţa. Dincolo de gardul înalt se auziră paşii grăbiţi ai ostaşului bocănind pe lespezile de piatră, apoi se făcu linişte — o linişte atît de mare, încît la urechile Alionei ajungea acum desluşit vuietul rîurilor, umflate să iasă din matcă, geamătul trist al copacilor îndoiţi de vîntul sălbatic, răpăitul ploii pe acoperişul de tablă al cazărmii şi bubuitul îndepărtat al furtunii, dezlănţuit undeva în cîmpie. Şi deodată, toate acestea — vuietul rîurilor de munte, tunetul furtunii, freamătul pădurii şi răpăitul ploii — părură că s-au topit şi în locul lor Aliona nu mai auzea nimic înafară de un zgomot nou venind din curtea pichetului. O pereche de tocuri cu blacheuri de fier număra grăbit lespezile de piatră: unu-doi... cinci... zece... Aliona îşi ţinu răsuflarea să le audă mai bine şi pe buzele ei înflori un zîmbet. Tocurile bocăneau din ce în ce mai repede. N-o mai răbdă inima. Uitînd de orice pe lume, simţind doar apropierea lui Andrei, se grăbi să-i iasă în întîmpinare... Portiţa se deschise larg şi în pragul ei, profilîndu-se pe cerul luminat de fulgere, răsări statura robustă a lui Smolearciuk. În graba lui de a-şi revedea soţia, nu-şi mai pusese nici pelerina, nici şapca. Se opri îngrijorat în pragul portiţei. Înalt, spătos şi oacheş, cu mărgăritarele ploii atîrnîndu-i în cîrlionţii părului. Pe pieptul lui lat străluceau, răsfrîngînd lumina fulgerelor, ordinele şi medaliile cu care fusese decorat. Privi faţa tinerei lui neveste, căutînd să ghicească ce anume s-a întîmplat. Voloşenko nu-i spusese motivul pentru care Aliona a venit la pichet aşa, pe neaşteptate, în miez de noapte.

Aliona îşi privea bărbatul ca fermecată. De-ar trece un an, ori zece, ori chiar treizeci de ani — o viaţă întreagă cu bucuriile ei mari — şi din mintea fetei nu s-ar putea şterge vreodată chipul lui, aşa cum îl vedea în clipa aceasta.

— Alionuşka !... Păşind peste pragul portiţei, Andrei întinse mîinile şi cuprinse umerii uzi ai nevestei. Ce-i cu tine ? S-a întîmplat ceva acasă ?

— Nu s-a întîmplat nimic, Andrei, absolut nimic ! spuse ea repede, şi numai după ce mîinile lui încetară să-i mai strîngă umerii, adăugă zîmbind : Cît eşti de sperios ! Nu mă aşteptam. Credeam că un grănicer e pregătit oricînd pentru orice întîmplare.

„Grănicer sînt aici, pe graniţă, dar acasă... acasă sînt şi eu un simplu muritor, ca ceilalţi", ar fi vrut să-i răspundă Smolearciuk. Dar nu fu în stare. Mut de ruşine, dar fericit că şi-a făcut griji degeaba, se uita la soţia lui cu drag şi admiraţie. Nu-i vedea bine faţa, o ghicea însă, bănuia că zîmbeşte, că ochii ei sînt plini de duioşie. Mîinile pe care i le ţinea într-ale lui erau fierbinţi ca focul.

Rafalele vîntului biciuiau cu picuri piezişi părul negru şi ondulat, epoleţii, faţa şi pieptul plutonierului. Dar el nu simţea nimic. Aliona îşi scoase pelerina şi lăsînd-o să fîlfîie în vînt ca aripa unei păsări uriaşe, îşi acoperi bărbatul, să-l ferească de ploaie. Acesta trase îndată de pe el jumătate din pelerină şi o întinse deasupra Alionei. Fără să-i pese de santinela care stătea alături, în postul de lîngă portiţă, îşi îmbrăţişă şi-şi sărută cu foc nevasta, de parcă era prima dată cînd se revedeau, după o despărţire lungă, lungă de tot, cu toate că nu se văzuseră decît de vreo patru-cinci ceasuri.

— Ce-i cu tine, Alionuşka ? Ţi-a fost dor de mine şi ai venit să mă vezi ?

Aliona aruncă o privire santinelei şi, împingîndu-şi uşor bărbatul mai la o parte, spuse ironică :

— Ia uită-te ce bărbat am eu ! Puteai să aştepţi tu mult şi bine să viu la pichet numai şi numai ca să te văd, pe-o ploaie ca asta ! Am venit fiindcă acum e

vorba de un caz excepţional... Să-mi iau rămas bun. Rîse şi-i strînse cu putere mîinile, lipindu-şi obrazul de pieptul lui de parcă ar fi spus : „Să nu care cumva să mă crezi ce spun !“

Dar Smolearciuk o crezu totuşi.

— Să-ţi iei rămas bun ? Vorbea încet, aproape speriat.

— Ei da. Am fost mobilizată de comitetul raional de partid. Mă duc să ajut la salvarea sinistraţilor. La şes sînt inundaţii mari. Nu vezi că mă aşteaptă maşina ?

Abia acum văzu Smolearciuk în spatele soţiei sale silueta neagră şi masivă a camionului şi pricepu ce-a adus-o la pichet la o oră atît de nepotrivită. Cu toate acestea, nu se putea împăca cu gîndul că-l părăseşte, fie şi pentru scurtă vreme.

— Cu cine pleci ? întrebă el buimăcit.

— Cu dînşii... cu brigada mea. Aliona se întoarse spre maşină şi arătă cu capul coviltirul negru, de pînză. Sîntem patrusprezece inşi. M-au pus şefă de brigadă.

— Şi ce-ai să faci acolo ? urmă Smolearciuk. Unde o să locuieşti ? Şi-apoi cum vine asta ? Mie nu mi-a spus nimeni nimic. Nici tu nu m-ai prevenit...

Toate aceste întrebări, care păreau naive în gura unui om ca Andrei Smolearciuk, n-o mirau de loc pe Aliona. Dimpotrivă, i se păreau normale şi o bucurau, ridicînd-o în proprii ei ochi. Simţea cît de tare o iubeşte bărbatul ei şi ce mult se teme de o despărţire, fie chiar şi numai pentru cîteva ceasuri.

Rîse provocător :

— Nu-ţi fie teamă, Andriuşa ! N-o să mi se întîmple nimic. Fii liniştit, ştii că mă cunoaşte bine Tisa. La revedere !

— Mai stai puţin, Alionuşka !

O ţinea strîns de mîini. Aliona simţea că bărbatul ei are să-i spună ceva foarte important şi aştepta cu nerăbdare cuvintele lui, dar el zăbovea şi tăcea mereu, cum îi era obiceiul. Rămaseră astfel sub pelerină, în bătaia ploii, care nu mai contenea, lipindu-şi obrajii într-o îmbrăţişare mută. Aveau în faţa lor o săptă-

mînă sau chiar două, în care vor fi departe unul de altul. Desigur, peste un an ori peste cinci, despărţirile lor vor fi şi mai lungi şi mai dese, dar le vor suporta mai uşor decît această primă despărţire. Cît de greu le venea să se despartă tocmai acum, cînd se învăţaseră atît de bine unul cu altul, cînd toate nepotrivirile dintre ei fuseseră înlăturate.

...Ploaia se înteţise. Departe în cîmpie, acolo unde Tisa ieşită din matca ei se revărsa în libertate, semănînd dezastru în urmă, tunetele nu încetau o clipă şi fulgerele scăpărau mereu. Pe prelata maşinii, care se făcuse ca o scoarţă, curgeau şiroaie negricioase, dar Smolearciuk şi Aliona tot nu se îndurau să se despartă.

— Alionuşka, ce urît o să-mi fie fără tine! Întoarce-te cît mai repede, o rugă Andrei.

Portiţa se deschise cu zgomot şi în pragul ei se ivi iar Voloşenko, cu felinarul în mînă şi o foaie de cort uriaşă pe umeri:

— Tot mai sînteţi aici?

Aliona rîse şi punîndu-şi mîinile în pieptul bărbatului ei, încercă să se smulgă din îmbrăţişarea lui. Dar acesta nu voia de loc să-i dea drumul şi-i tot spunea în şoaptă:

— Vezi de te-ntoarce mai curînd, Alionuşka!

Voloşenko fixă raza lanternei drept în ochii plutonierului:

— Tovarăşe soţ, vă rog să fiţi mărinimos şi să-i daţi drumul soţiei dumneavoastră. Nu vedeţi că pînă şi camionul, aşa neînsufleţit cum e el, rage de nerăbdare şi de furie?!

În cele din urmă, Aliona reuşi să se smulgă din braţele lui Smolearciuk şi porni în fugă spre maşină, fîlfîindu-şi mantaua de ploaie.

— La revedere, Andrei! strigă ea sărind pe scara maşinii.

Fără să mai aştepte ca Aliona să intre bine în cabină, şoferul apăsă pe accelerator şi maşina se avîntă înainte, ca un armăsar care a stat prea mult, spumegînd pe loc, depărtîndu-se de pichet şi spintecînd întunericul

cu spadele lungi ale farurilor. Smolearciuk, Voloşenko şi santinela urmăreau becul maşinii care se depărta în noapte, fiecare gîndindu-se probabil la lucruri care sînt greu de redat în cuvinte.

— Eh, tinereţe, ce să-i faci ! zise Voloşenko.

Apoi îşi trase şapca pe ochi, se scărpină în ceafă, oftă şi porni agale spre pichet.

După el plecă şi Smolearciuk.

Santinela mai făcu o dată ocolul pichetului, apoi se întoarse la poartă, aruncă o privire spre locul unde stătuseră adineauri Smolearciuk şi Aliona, zîmbi şi porni din nou să-şi facă rondul mai departe...

Lupta dintre oameni şi Tisa înfuriată ţinu şapte zile şi şapte nopţi. În cea de-a opta zi, ploaia se opri deodată. Zăpada din munţi se topise. Carpaţii se vedeau acuma negri şi pe alocuri pătaţi de verde, sub soarele primăverii care-i lumina, încălzindu-i de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Nici un nouraş nu se arăta pe cerul senin zi şi noapte. Apele vijelioase ale Tisei scăzuseră, se retrăseseră în albia lor şi începuseră să se limpezească. Torentele din munţi se micşorau văzînd cu ochii. În locurile mai joase, apele scăzuseră atît de mult, încît se vedeau ieşind la suprafaţă spinările bolovanilor aduşi de puhoi din munţii Verhovinei. Ogoarele, livezile, drumurile şi uliţele satelor din apropierea malului erau acoperite de viiturile aduse de ape. În scheletele de oţel ale podurilor de peste Tisa rămăseseră agăţaţi copaci cu rădăcinile albite : sălcii, plopi, meri, peri şi nuci.

Mare prăpăd ar mai fi făcut besmetica Tisă, dacă oamenii nu s-ar fi pus stavilă în calea ei !

Cum s-au isprăvit lucrările de salvare, Aliona şi-a trimis oamenii din brigada ei acasă. A doua zi, după ce-şi prezentă raportul comitetului pentru lupta contra inundaţiilor, porni şi ea spre casă, cu o maşină de ocazie.

Drumurile din Ucraina Transcarpatică, aşa cum arătau în zilele acelea au lăsat o amintire de neşters în mintea oamenilor. Asemenea cîrdurilor de cocori care se

întorc primăvara, coloanele de camioane se înşirau pe drumuri, grăbind către locurile de unde plecaseră cînd se anunţase prăpădul. Mergeau spre ţinutul Lvovului şi al Ternopolului, spre Drogobîci şi Stanislav, spre Cernăuţi şi Chişinău. Trecură cu şenilele strălucind, înălţîndu-şi spre cer braţele cu cupe de trei metri cubi, escavatoarele care munciseră fără preget zile şi nopţi în şir. Fără ele nu s-ar fi putut înălţa atît de repede în calea Tisei dezlănţuite îndiguirile de protecţie. Maşinile puternice, conduse de ostaşi, îşi plimbară pe drumurile subcarpatice blindajele uriaşe vopsite în galben pămîntiu. Cîţi oameni salvaseră ele de la o moarte sigură ! Trecură unul după altul pontoanele în formă de balene încărcate pe remorcile tractoarelor. Cîţi oameni, maşini şi vite nu trecuseră peste trupurile lor trainice, salvîndu-şi viaţa ! Batalioane de infanterie şi de geniu părăseau ţinutul Tisei cu cîntecul pe buze şi lopeţile pe umăr. Ce victorie minunată cîştigaseră ele !

Detaşamente de voluntari veniţi din oraşele regiunii transcarpatice şi subcarpatice, din Ucraina de răsărit şi de sud-vest, se întorceau la casele lor, dîndu-şi o dată mai mult seama că oamenii înfrăţiţi în muncă şi prietenie sînt de neînvins şi pot face minuni la care cei dezbinaţi nu vor ajunge niciodată.

Maşina cu care se întorcea acasă Aliona era un camion mare, de trei tone, pe zece roţi masive, prevăzut cu un tampon-berbece, faruri cu apărători şi un buchețel de ghiocei prins lîngă oglinjoara retrovizoare. Camionul acesta, care părea să fie al unei exploatări forestiere, făcea un zgomot atît de ameninţător, încît toate maşinile pe care le întîlnea fugeau de frica lui. Aliona îl oprise la una din răspîntiile oraşului Vilok.

— Încotro mergeţi, tovarăşe şofer ? întrebă ea prietenos şi un pic linguşitor, plătind acest tribut omului care dispunea de fericita posibilitate de a o ajuta să ajungă acasă în două-trei ore.

Şoferul nu-i răspunse numaidecît. Scoţînd din buzunar o ţigară, o frămîntă bine între degetele lui negre şi unsuroase, şi-o aprinse cu bricheta şi aruncă un nor

gros de fum. Numai după aceea întoarse capul spre Aliona, şi, uitîndu-se la ea cu ochii lui negri ca de ţigan, mijind a zîmbet, întrebă la rîndul lui :

— Dar dumneata unde vrei să ajungi, tovarăşă călătoare ?

— La Iavor. Nu cumva este în drumul dumitale ?

— Ba da, răspunse şoferul. Urcă-te. Fie vorba între noi, mi-ar fi în drum chiar dacă dumneata ai fi dorit să ajungi în lună sau în planeta Marte, adăugă el glumeţ, deschizînd uşa cabinei.

Ultimele cuvinte ale şoferului părură să zdruncine un pic hotărîrea Alionei de-a ajunge cît mai repede acasă. Zîmbetul îi dispăru de pe faţă şi, încruntîndu-şi sprîncenele, se retrase la marginea drumului. Nu, nu putea călători cu şoferul acesta, suspect de amabil. Ducă-se singur. Era mai bine să aştepte altă ocazie.

Şoferul păru să nu observe schimbarea care se produsese în atitudinea călătoarei. Şterse grijuliu cu şapca lui praful de pe perna scaunului şi continuă :

— Oricine ar trebui să fie încîntat să te poată duce măcar o bucată de drum, tovarăşă salvatoare. Ai ţinut doar piept inundaţiilor, ai salvat de la înec cine ştie cîte vieţi omeneşti. Nu-i aşa că am ghicit ?

Spunînd acestea, se uită atît de galeş la Aliona şi-i surîse atît de prietenos, încît tînăra femeie se simţi ruşinată de ceea ce gîndise mai înainte şi se grăbi să-şi îndrepte greşeala răspunzîndu-i cu un zîmbet luminos şi blînd :

— Cei de-o teapă se simt de departe. Ai fost şi dumneata la salvarea sinistraţilor, nu-i aşa ?

— Aşa-i ! Am evacuat din localităţile inundabile o mie şi o sută de oameni. O mie şi o sută de suflete mă vor pomeni o viaţă întreagă, dorindu-mi sănătate şi fericire. Suie mai repede, să nu pierdem timpul ! adăugă el oarecum poruncitor.

Aliona nu mai stătu pe gînduri. Urcă în maşină, se instală alături de şofer şi-i zise :

— Îţi mulţumesc foarte mult ! Dacă ai şti cît doresc să mă văd iar acasă !

— Deocamdată n-ai de ce să-mi mulţumeşti, tovarăşă... Iartă-mă, dar nu-ţi cunosc numele. Avem de făcut o cale lungă. S-ar putea să te duc la destinaţie în perfectă stare, s-ar putea însă, bineînţeles împotriva voinţei mele şi fără nici un fel de intenţie, să te trimit pe lumea cealaltă.

— Încearcă să mergi conform voinţei dumitale şi fără nici un fel de întîmplări neprevăzute. S-ar putea ?

— Să încercăm. Şoferul îşi îndesă şapca pe ochi îndreptîndu-şi energic bărbia : Bine, o să te duc acasă cu toată grija, aşa cum aş fi dus-o pe propria mea mamă sau... logodnică. Cum ziceai că te cheamă ?

— Aliona... Aliona Ivanovna Smolearciuk. Dar pe dumneata... Care este numele dumitale ?

— Îmi pare bine de cunoştinţă, Aliona Ivanovna. Pe mine mă cheamă... — tăcu un timp, zîmbind — poţi să-mi spui şi... Soarbe-Zeamă.

Aliona rîse. Această uşurinţă de-a rîde la orice glumă a cuiva era un vechi păcat al ei. Era destul să audă o vorbă mai hazlie, să vadă strîmbătura caraghioasă a vreunui artist improvizat, pentru ca să izbucnească într-un rîs voios, molipsitor, pe care nu şi-l putea stăpîni mult timp. Din cauza acestei metehne era pusă de multe ori în situaţii destul de neplăcute. Cei care o cunoşteau prea puţin sau o vedeau pentru prima oară, o luau drept o femeiuşcă fluşturatică, care rîde fără rost, lipsită de seriozitate şi de mîndrie — calităţi care ridică mult o fată sau o femeie în ochii bărbaţilor. Cu o fiinţă naivă şi zvăpăiată poţi să-ţi îngădui orice. Dar de îndată ce vreunul din aceştia încerca să-şi verifice impresia practic, era repezit şi pus la locul lui cu atîta vehemenţă, încît multă vreme clătina din cap ruşinat : „Doamne, cum m-am înşelat ! Şi de la prima vedere părea atît de uşor !..." Asemenea situaţii îi erau foarte neplăcute şi Alionei. Cu atît mai mult cu cît se simţea totdeauna vinovată de a le fi provocat. Dacă ar fi fost serioasă de la început şi dacă n-ar fi rîs de fiecare fleac, desigur că nu i-ar fi trecut nimănui prin cap să se obrăznicească. Şi Aliona se jura de multe ori în sinea

ei că se va purta solemn şi rece cu oamenii pe care nu-i cunoştea, mai cu seamă cu bărbaţii, dar totdeauna îşi călca jurămîntul.

Admirîndu-şi pasagera, şoferul spuse :

— Ai un rîs primejdios, Aliona Ivanovna. Rîsul acesta îl visează oamenii cărora li-e capul la dragoste. Cum aş fi de pildă eu.

Aliona nu se aştepta ca tovarăşul său de drum să fie chiar atît de vorbăreţ. În ochii lui mari şi negri, umbriţi de sprîncene groase, cu genele lungi, se ghicea agerime şi curiozitate. Faţa lui prăfuită, cu obrajii neraşi, murdară de unsoare şi palidă din cauza nopţilor de nesomn, era totuşi frumoasă. Dar ceea ce bătea la ochi în înfăţişarea omului, era felul lui de-a se purta. Avea pe cap o şapcă veche şi unsuroasă, cu cozorocul urît şi adus ca un cioc de cioară, dar, dedesubtul lui, părul era curat şi pieptănat cu îngrijire. Haina ponosită şi strîmtă şi cămaşa cadrilată stăteau întinse de păreau gata să plesnească pe umerii săi largi, dar de sub manşeta roasă a cămăşii ieşea marginea curată a unei flanele de corp. Mîinile lui murdare mînuiau cu siguranţă şi pricepere volanul şi schimbătorul de viteză, dar în palmă n-avea bătături, iar unghiile îi erau tăiate cu îngrijire.

Aliona văzu toate acestea, fiind obişnuită să se uite atent la oameni şi să înregistreze lucruri care de cele mai multe ori trec neobservate.

— Din păcate, Aliona Ivanovna, cu toţi cei treizeci şi mai bine de ani ai mei, n-am avut noroc în dragoste. Şi de aceea mă tem de rîsul dumitale. Scoase din buzunarul hainei un pachet de ţigări „Verhovina“ şi trase una din ele cu dinţii. După ce o aprinse, se uită pieziş şi încruntat la tovarăşa lui de drum : Cîţi ani ai dumneata ?

— Am împlinit de curînd douăzeci şi trei.

— Şi cu dragostea cum o duci ?... O visezi ?

Aliona răspunse că n-are nevoie de asemenea visuri, întrucît iubeşte. Îşi iubeşte soţul. Şoferul nu păru deza-

măgit de această mărturisire şi nici nu arătă că interesul faţă de ea scăzuse.

— Va să zică aşa ! Cu alte cuvinte, Aliona Ivanovna, sînteţi o femeie măritată ! rosti el cu o dezamăgire prefăcută şi glumeaţă. Dacă aş fi bănuit mai înainte acest regretabil amănunt, nu v-aş fi luat în maşină alături de mine.

— Aş putea să-ţi ajut la îndreptarea acestei greşeli. Opreşte maşina.

Şoferul făcu un gest de nepăsare.

— Vezi că timpul costă bani. O oprire oricît de scurtă ar costa prea scump. Deşi eşti măritată, poţi rămîne mai departe în maşină. Va să zică te grăbeşti să ajungi la soţul dumitale ? Nu v-aţi văzut de mult ?

Sub nasul şoferului apărură şapte degete ale Alionei : cinci de la mîna stîngă şi două de la dreapta.

— De şapte luni ?

Aliona clătină capul negativ.

— De şapte săptămîni ?

— Tot n-ai ghicit ! De şapte zile şi şapte nopţi ! rîse Aliona.

— Oho, o săptămînă încheiată ! Şi cum de te-a lăsat soţul dumitale să pleci pentru atîta timp ?

— Să fi încercat el să nu mă lase ! zîmbi tînăra femeie.

Şoferul dădu drumul la volan şi începu să gesticuleze, strîmbîndu-se de parcă ar fi gustat dintr-o otravă îngrozitor de amară :

— Ei bine, Aliona, să ştii că nu-l invidiz de loc pe soţul tău ! Nu şi-a ales o nevastă aşa cum mi-ar place mie. Ştii ce nevastă îmi doresc eu ? Să presupunem că i-aş spune : „Marusia, mergem astăzi la cinema sau nu ?" Iar dînsa să-mi răspundă : „Cum vrei tu, dragă". Şi dacă altă dată o întreb : „Marusia, am eu sau nu dreptul să mă duc astăzi singur la cinema ?" ea să-mi răspundă tot aşa, cu privirea aplecată în jos : „Cum vrei tu, dragă".

— Iată de ce pînă acum nu faci decît să visezi la dragoste !

Aliona rîse iar şi păru din nou cît se poate de naivă, prostuţă şi uşuratică.

Şoferul o admira în voie, gîndindu-se dacă ar trebui s-o sărute pe frumoasa femeie acum sau mai tîrziu, cînd vor ajunge într-un locşor mai prielnic.

Aliona îi înţelegea gîndul şi-i ghici şi intenţia. De aceea nu mai rîse. Tăcu deodată şi se cuibări în colţul cabinei. Faţa ei luă un aer de severitate ostentativă.

Dar această stratagemă n-a avut efectul dorit. Şoferul zîmbi îngăduitor. „Se fandoseşte, îşi zise el. Vrea să-şi urce valoarea. Ei bine, o să mă fandosesc şi eu". Îi întoarse spatele şi rămase aşa, cu ochii aţintiţi în lungul drumului. Faţa lui împrumutase o expresie jignită şi mîndră, ironică şi dispreţuitoare în acelaşi timp.

Masca aceasta întipărită pe faţa şoferului îi convenea de minune Alionei. Încetul cu încetul se linişti de tot şi începu să privească cu tot mai multă voioşie pe fereastră, numărînd cu ochii cei din urmă kilometri de cîmpie. În curînd, dincolo de silueta masivă de cărămidă roşie a Combinatului Forestier şi Chimic, dincolo de podul de oţel care trecea peste Tisa, vor intra în ţinuturile ei dragi, pe care nu le văzuse de-o săptămînă, scumpele împrejurimi ale Iavorului.

Înaintară un timp în tăcere, pe un drum plantat pe margini cu meri gata să dea-n floare. Rezemată de spătarul banchetei, tînăra femeie se bucura de o pace sufletească deplină, de-o odihnă de care nu mai avusese parte de mult. Mergea astfel, zîmbind gîndurilor sale. Peste vreo două ceasuri va fi ajuns în sfîrşit acasă, îşi va îmbrăţişa tatăl şi bărbatul. Ce mult se vor bucura amîndoi de sosirea ei, cum vor striga într-un glas: „A sosit, a sosit!" Andrei îi va cuprinde capul între palmele lui calde şi aspre, o va săruta, o va ridica în mîinile lui puternice, săltînd-o spre tavan, apoi o va prinde în braţe şi o va strînge la piept.

— De ce te-ai întristat deodată? întrebă cu un aer degajat şoferul.

Se vede că-şi pierduse răbdarea şi nu mai putea să tacă.

Aliona îşi întrerupse cu greu firul gîndurilor, se uită la şofer cu nişte ochi care păreau somnoroşi şi spuse alene, luptîndu-se parcă cu somnul :

— Mi-e somn. N-am dormit ca omu' de-o săptămînă încheiată. Peste cîteva clipe îşi lăsă capul în piept şi închise ochii. Părea să fi aţipit. În realitate însă nu dormea de loc, ba dimpotrivă, era cît se poate de trează, supraveghindu-şi printre gene tovarăşul de drum cam prea îndrăzneţ, după cum îşi dăduse seama.

Merseră astfel cale de vreo cinci kilometri. Şoferul nu făcu nimic care s-o supere, rămînînd la locul lui, în limitele bunei-cuviinţe. Iar mai tîrziu nu i-a mai ars de dragoste, fiindcă s-a întîmplat ceva care a schimbat complet situaţia.

Maşina înainta printr-o vale îngustă, mai bine zis, printr-un defileu ceva mai larg, de-a lungul Tisei, în contra cursului apei, la doi paşi de graniţa ţării. Dacă întindeai mîna, ai fi atins creasta tunsă drept a gardului de papură, care marca linia interzisă a zonei de frontieră.

După ce trecură de-un sătuc, graniţa cotea brusc, aproape în unghi drept cu Tisa, pornind spre munţi, peste Polonine, şerpuind pe cele mai importante culmi ale Carpaţilor. Aici, la ieşirea din zona de frontieră, se afla punctul de control. Cunoscînd existenţa acestui post, toţi şoferii de prin partea locului încetineau viteza, mai înainte ca bariera să le închidă drumul.

Camionul ieşi din sat în plină viteză şi continuă să meargă tot aşa de repede, cu toate că pînă la punctul de control nu mai erau decît cel mult 200 de metri. Miliţianul de lîngă barieră privi intrigat la maşina care se apropia în viteză. Înţelegînd că şoferul n-are de gînd să oprească, îi închise drumul cu o bîrnă lungă, vopsită în dungi.

Aşteptîndu-se la o frînare bruscă, Aliona îşi propti picioarele în placa uşor înclinată care despărţea motorul de cabină, aruncînd pe sub genele sale stufoase o privire furişă către şofer. Faţa lui nu mai era blîndă, prietenoasă, nici ironică sau semeaţă. În clipa aceea arăta în-

spăimîntător : pe obraji îi apăruseră pete albe, își mușca furios buzele, iar ochii îi ardeau plini de hotărîre și de răutate. Aliona fu uimită de transformarea aceasta. Ce-o provocase oare ? Dar deodată mimica feței se accentuă și mai mult. Văzu cum mîna dreaptă a șoferului dispare în buzunarul hainei și scoate de acolo un revolver mare de oțel brunisat, cu mînerul strîmb. „De ce face asta ? Pentru ce ?“ se întrebă Aliona. Și deodată pricepu înțelesul ascuns al acestei mișcări. Numai un om cu conștiința pătată, un dușman gata să ucidă pe oricine ar cuteza să se pună în calea lui, putea să recurgă atît de repede la armă, pierzîndu-și controlul asupra acțiunilor lui.

Șoferul vîrî revolverul la loc și-și retrase brusc mîna, aruncînd o privire speriată Alionei care se prefăcea că moțăie, apoi apăsă brusc pedala frînei. Fără să mai aștepte ca mașina să oprească bine, milițianul îi făcu semn să treacă, strigîndu-i :

— Nu te-am recunoscut ! Dă-i drumul înainte !

Aliona vru să strige : „Stai !“, să sară din mașină, dar milițianul și ridicase bariera și camionul se repezi înainte. Mărindu-și tot mai mult viteza, gonea acum de-a lungul Tisei. „Ce trebuie să fac ?“ se frămînta Aliona, fără să deschidă ochii. În fața lor, pe teritoriul Verhovinei, la răspîntii, nu mai erau nici posturi fixe de grăniceri, nici puncte de control ale miliției. Nimeni n-avea să mai oprească mașina lor. Dar dacă...

De sub genele ei mari lăsate în jos, Aliona strecură o privire spre buzunarul ușor umflat al hainei șoferului, socotind din ochi distanța pînă la el și făcîndu-și planul cum să pună mîna pe revolverul lui. Nu, nu era cu putință : omul ar simți îndată că umblă în buzunarul lui. Atunci care era soluția ? Ar trebui să născocească ceva care să-i atragă atenția în altă parte și, profitînd de zăpăceala lui, să-i smulgă arma din buzunar și să tragă fără o vorbă, fără avertisment.

Era singurul lucru pe care-l avea de făcut. „Dacă n-am curajul să-l împușc eu, mă împușcă el pe mine.

Omul acesta e în stare de orice. Îl împuşc cu orice preţ", se hotărî Aliona.

Încet, şi cu multă băgare de seamă, începu să se apropie de şofer, centimetru cu centimetru. Acesta nu observa nimic, cu ochii ţintă la drum. Aliona se apleca spre el încetişor, ca în somn. Dar cînd ajunse aproape de tot şi se pregătea să tragă revolverul afară din buzunarul şoferului, o mînă o strînse cu putere de umăr şi auzi un glas batjocoritor spunîndu-i :

— Ia vezi că o să cazi şi-ţi turteşti nasul, Aliona Ivanovna !

Aliona fu nevoită să se aşeze din nou pe locul ei, să dea din cap şi să-i zîmbească binevoitor. Nu mai dispunea acum decît de o singură armă : viclenia.

— Te rog să mă ierţi. Dă-mi o ţigară, tovarăşe „Soarbe-Zeamă", că altfel adorm iar.

Era atît de iritată, încît nici măcar ţigara, al cărei miros nu l-a putut suferi o viaţă întreagă, n-a izbutit s-o scîrbească. Dacă e vorba să se prefacă, atunci se va preface pînă la capăt ! Şi Aliona pufăia voiniceşte din ţigara cu miros urît, aruncînd prin vălul de fum priviri galeşe tovarăşului de drum. Dar ceea ce făcea, i se păru prea puţin pentru a adormi bănuielile şoferului.

— Îţi şade bine cu ţigara-n gură, Aliona, spuse el. Fumezi de mult ?

— De cînd m-am măritat. M-a învăţat bărbatul meu.

— Dar vodcă nu te-a învăţat să bei ?

Îngrozindu-se singură de felul monstruos în care se ponegrea, Aliona răspunse :

— Cu vodcă m-am învăţat eu mai de mult, dinainte de a mă mărita.

— Atunci poate vrei să-i tragem o duşcă ? Am la mine o sticlă ne-ncepută.

— Nu, acum nu, mai rabd niţel. E mai bună acasă. Treci pe la noi să luăm un păhărel.

Planul Alionei era simplu : să-l atragă în casa ei şi, la momentul potrivit, să cheme grănicerii.

Începuse să se înnopteze cînd camionul mare şi greoi trecu prin poarta îngustă, încet, ca să nu doboare gardul şubred, în uruitul domol al motorului său puternic.

În cerdacul de lemn al casei stătea tatăl Alionei cu mîinile în buzunarele hainei de piele, pufăind din luleaua înnegrită de fum, pe care n-o lăsa din gură niciodată; privi morocănos şi nedumerit la musafirul neaşteptat şi nedorit. Se învioră însă imediat văzînd-o pe Aliona sărind din cabină, uşoară ca un fulg. Fluturînd deasupra capului pălăria lui verde, ieşită de soare, alergă vesel, cu paşi mărunţei şi grăbiţi, în întîmpinarea fiicei sale.

Îmbrăţişîndu-l, Aliona apucă să-i şoptească doar două vorbe: „Înştiinţează pichetul". Bătrînul nu înţelese graba fetei, dar văzîndu-i privirea, nu mai întrebă nimic. Aliona nu mai vru să rişte şi nu-i mai spuse nimic, aşteptînd un moment prielnic pentru alte lămuriri.

Stăpînirea de sine este una din calităţile de frunte ale oamenilor curajoşi şi vigilenţi. Aliona învăţase vigilenţa, curajul şi stăpînirea de sine nu din cărţi, nici din cele povestite de oamenii cu experienţă care veneau aici — oameni deprinşi să acţioneze oricînd şi oriunde cu sînge rece şi curaj. Viaţa în zona de frontieră, permanent în apropierea grănicerilor şi, în sfîrşit, faptul că era soţia lui Andrei Smolearciuk care arestase şi dezarmase pînă acum patruzeci de infractori, toate acestea îi ajutaseră să devină la rîndul ei un ostaş neînfricat, stînd de veghe la graniţa patriei, apărînd cu toată străşnicia spatele pichetului şi drumul spre el.

— Nu te-ai culcat încă, tată? Mare minune! zise ea rîzînd. Apoi, întorcîndu-se către şoferul care o urma la doi paşi, adăugă: Dumnealui este... — se opri o clipă, zîmbind şăgalnic — un bun prieten şi cunoscut de-al meu. Poţi să-i zici şi „Soarbe-Zeamă"...

„Soarbe-Zeamă" îi întinse pădurarului mîna şi se prezentă:

— Mă cheamă Kozlovski. Dar nu sînt nici frate, nici cumătru, nici măcar rudă îndepărtată cu celebrul artist. Kozlovski şi atît.

Ivan Vasilievici îi strînse mîna şi-l conduse în casă, ca o gazdă primitoare ce era, îi arătă lavoarul de pe săliţă şi-i oferi săpun şi prosop :

— Spălaţi-vă, iar noi pregătim îndată cina. Mîneţi peste noapte la noi ?

— Sigur că da, tată ! se auzi de departe glasul Alionei. Du-te tu de te culcă, că pregătesc eu singură de cină. Adică nu, stai puţin : coboară în beci şi adă o damigeană de vin din cel de anul trecut.

— Bine, mă duc.

Ivan Vasilievici turnă apă în rezervorul lavoarului, puse pe umărul musafirului un ştergar din pînză de in brodat cu nişte păsări semănînd a cocoşi de munte şi se depărtă în grabă, tîrşîindu-şi ghetele vechi pe podelele uscate, care scîrţîiau la fiecare pas.

În odaia de alături îl aştepta Aliona, cu ochii măriţi de spaimă, albă ca varul la faţă, dar hotărîtă :

— Tată, omul ăsta e un străin ciudat şi are armă la el. Înştiinţează-l pe Andrei. Repede...

Bătrînul se purta cu „Arca" cît se poate de firesc şi de simplu. Nici o privire, nici un gest, nimic nu trăda neliniştea pe care i-o stîrnise în inimă ciudata apariţie a „prietenului Alionei". Şi totuşi, în clipa cînd pădurarul părăsi săliţa, „Arca" îi aruncă o privire iscoditoare. O fi într-adevăr atît de inofensiv bătrînul ? Oare s-o fi ducînd la beci ori în altă parte ?

Deprins să nu se încreadă în nimeni, temîndu-se de orice, gata oricînd să vadă în omul cel mai de ispravă un duşman de moarte şi mai ales simţindu-se complet străin pe pămîntul sovietic, „Arca" nici nu putea să nu fie veşnic la pîndă, chiar şi aici, unde fusese primit cu atîta prietenie. Cum se închise uşa în urma pădurarului, dintr-un salt ajunse lîngă ea, fără să facă cel mai mic zgomot, şi înlemni acolo ascultînd zgomotele de afară. Dar nici urechea lui fină şi exersată n-a putut să prindă cuvintele pe care Aliona i le spusese tatălui ei în „şoaptă

grănicerească". Nu înţelesese nimic şi totuşi era alarmat. De ce oare au şoptit între ei ? Ce i-o fi spus Aliona bătrînului ? Nu l-o fi trimis cumva la miliţie ori la postul de grăniceri ?

Pipăi arma din buzunar şi deschise uşa trîntind-o de perete. Dar tatăl şi fiica stăteau liniştiţi în mijlocul odăii, desfăcînd o faţă de masă mare, pregătindu-se să pună masa. „Uf, ce tîmpit sînt ! Era s-o iau razna de frică", zîmbi „Arca" şi scoase mîna din buzunar.

— Vă mulţumesc, spuse el cu glas tare, m-am răcorit de minune. Unde-i vinul ăla, moşule ?

— Îl aduc îndată !

Ivan Vasilievici luă un felinar, aprinse lumînarea şi porni încetişor spre ieşire, cu pasul său de bătrîn. „Arca" trăgea din ţigară apăsat, uitîndu-se cu un zîmbet triumfător la Aliona, care trebăluia prin odaie, aducînd din dulap farfurii şi pahare şi punîndu-le pe masă. Părea foarte absorbită de lucrul ei, dar în realitate era cu gîndul la pădurar. Iată acum bătrînul şi-a tîrşîit ghetele scîlciate prin săliţă, apoi a început să coboare încet, greoi şi fără grabă, treaptă cu treaptă, scara de lemn a casei. „Arca" răsuflă uşurat, cu grijă să nu-l simtă Aliona. Parcă totul ar fi în regulă. Dacă bătrînul s-ar fi grăbit să ajungă la grăniceri, n-ar fi umblat el aşa de încet.

— Aveţi beciul departe ? întrebă el pentru orice eventualitate, ca să se liniştească pe deplin.

— În curte, dar de ce mă întrebi ? Aliona se uită la musafirul lor cu o mustrare şugubeaţă în ochi : Nu mai ai răbdare ? Ţi s-a făcut de băutură, tovarăşe Kozlovski ? Dar peştele sărat îţi place ? întrebă deodată femeia redevenind serioasă.

— Îmi place, şi mai ales dacă aveţi în casă.

— Am ! Aduc îndată.

Aliona aprinse o lumînare şi cu ea în mînă porni spre uşă cu pas uşor, fără să se uite înapoi.

„Arca" deveni din nou atent. Pentru nimic în lume nu trebuia s-o lase pe frumoasa asta cu ochii negri să se depărteze. Deşi părea cam prostuţă, cine ştie ce gînduri avea !

— Unde te duci, Alionușka?
— Să aduc pește.
— Dar unde-l ai?
Aliona arătă cu ochii spre tavan:
— În odaia de sus.
— Viu și eu cu tine! Și luînd o lumînare îi feri flacăra în căușul palmei și porni în urma Alionei.
Suiră în odaia de sus pe-o scăriță îngustă care scîrțîia sub apăsarea piciorului, străbătură o săliță și se pomeniră într-o mansardă spațioasă. În dosul unei uși joase, cu geamuri, pe o frînghie, profilîndu-se pe cerul înstelat, atîrnau lini despicați în două.
— Ce-i aici? se miră cu glas tare musafirul examinînd mansarda. Unde am nimerit?
— Ghicește unde! Dar nu cred c-o să poți.
Aliona deschise ușa spre balcon și luă de pe frînghie doi pești mari.
Între timp, musafirul cerceta din ochi mansarda, ridicînd lumînarea deasupra capului. Cea mai mare parte a încăperii o ocupa o masă de tîmplărie plină de unelte de tîmplărie și de sculptură și obiecte lucrate în lemn. Pe un perete atîrnau două tulnice. Se vede că fuseseră făcute demult și trecuseră prin nenumărate mîini, căci se înnegriseră de tot. Dar culoarea lor nu era un semn de bătrînețe, ci nobila pecete a unei vieți lungi. În atelier se găseau fel de fel de lucruri. Tot aici repara Ivan Vasilievici puștile vînătorilor de prin partea locului, fabrica pentru nevoile proprii cartușe, alice și gloanțe cu care puteai să dobori un mistreț bătrîn sau un urs, meșterea din lemn uscat donițe, cutii diferite sau vrăjea zile și nopți întregi lemnul, făurind din „gromovița" trăsnită tulnice ciobănești cu sunet puternic de se cutremurau și munții la chemarea lor. În întreaga Ucraină Transcarpatică nu era un meșter de tulnice mai vestit decît Ivan Vasilievici Dudari. Și nici un cioban n-ar fi îndrăznit să spună că este în stare să cînte din tulnic mai bine sau cel puțin tot atît de bine ca bătrînul meșter Ivan Vasilievici, care suflase timp de patruzeci de ani în trîmbita lui aceeași veche melodie însorită, pri-

măvăratică, sărbătorească, care nu se cîntă decît o dată pe an, în zilele neasemuitei „Sărbători a primăverii", cînd se începe „Marşul spre Polonine", cînd cei din Verhovina îşi pun hainele lor cele mai frumoase şi-şi scot pe pajiştile munţilor oile, vacile, caprele şi cîrlanii.

Şi pe fiică-sa Aliona o învăţase să cînte din tulnic acelaşi cîntec care preamărea primăvara.

— Ei, ai ghicit ? întrebă din nou femeia întorcîndu-se în mansardă şi lăsînd deschisă uşa balconului.

— Am ghicit. Tatăl tău face tulnice.

— Chiar aşa, face tulnice. Şi încă ce tulnice ! Ascultă aici.

Şi Aliona scoase atît de repede din cui unul din tulnice şi-l ridică deasupra capului, cu pîlnia spre uşa deschisă a balconului prin care se vedea cerul înstelat, încît „Arca" nici nu mai avu timp să facă vreo mişcare ori să spună ceva.

Aliona trîmbiţa cu ochii închişi, tare, din toată puterea plămînilor ei tineri, chemîndu-i în ajutor pe grăniceri, pe vitejii verhovineni şi, în primul rînd, pe bărbatul ei, Andrei Smolearciuk. Chiar din primele zile ale căsniciei lor, plecînd într-o noapte la pichet, acesta îi spusese Alionei : „Nu prea îmi place căsuţa asta a voastră din pădure. Prea e departe de alte locuinţe..." Aliona îi răspunsese atunci în glumă : „Dacă o să ajung vreodată la strîmtoare, te chem eu cu tulnicul". Dar Andrei îi luă cuvintele în serios şi se învioră : „Ai dreptate ! La o adică, să trîmbiţezi tare, cît te ţin puterile, şi eu o să te aud !"

Şi iată că acum venise vremea ca Aliona să-l cheme. Niciodată tulnicul acesta ciobănesc, făurit din lemn de copac trăsnit, nu răsunase atît de puternic, atît de departe. Glasul lui de tunet trezea ecouri în toţi munţii Iavorului, prin văi şi în albiile rîurilor, pătrunzînd pînă în colibele tăietorilor de lemne. Geamurile ferestrelor şi ale uşii cerdacului zornăiau. Uneltele de pe masa de tîmplărie păreau că vibrează. Apa dintr-un căuş se vărsă pe masă. Chemările tulnicului răzbeau dincolo de pereţii

de bîrne ai casei. Obrajii „Arcei“ tremurau, iar pupilele i se măriseră de spaimă.

— Ce faci... Ce te-a apucat ? strigă el bîlbîindu-se, cu fața schimonosită de teamă. Puse o mînă pe tulnic și încercă să-l smulgă Alionei. Cealaltă mînă, vîrîtă în buzunarul hainei, strîngea convulsiv revolverul, gata să apese pe trăgaci și să trimită în pieptul tinerei femei toate cele nouă gloanțe din încărcător.

Dacă în clipa aceea Aliona n-ar fi zîmbit deschis și fără viclenie, dacă nu și-ar fi trecut mîna prin părul „Arcei“ răvășindu-l, n-ar mai fi apucat să vadă ziua următoare.

— Ce te-ai speriat așa, tovarășe Kozlovski ? se miră cu o naivitate care părea sinceră.

— Nu m-am speriat... Dar m-ai asurzit de tot cu drăcia asta... „Arca“ scoase o țigară din buzunar și o aprinse cu mîna tremurătoare. Cred că ai trezit din somn toată Verhovina.

— Nu-ți fie teamă. Verhovinenii dorm adînc. Să mergem.

Coborîră scara, Aliona în față, „Arca“ în urma ei. În odaia de jos îi aștepta masa pusă. Farfuriile, paharele, furculițele, cuțitele și gustările erau la locul lor, numai vin nu se adusese încă.

— Da' unde întîrzie tatăl tău ?

„Arca“ îi aruncă tinerei sale gazde o privire vădit bănuitoare.

— Adevărat, unde o fi ? Mă duc după el... — și Aliona porni în grabă — poate cam prea grăbită spre ușă. Stăpînirea de sine, cîștigată cu mulți ani în urmă, care o servise atîta vreme cu credință, o părăsi deodată.

— Stai ! strigă „Arca“.

Dar Aliona nu se opri, nici nu se uită înapoi. O luă la fugă. „Arca“ sări să-i taie drumul. Tînăra femeie își dădu seama că încă o clipă și bărbatul acesta va pune mîna pe ea, o va doborî la pămînt, o va călca în picioare, sau o va strînge de gît. Părea că pentru ea nu mai există scăpare. Și totuși exista ! O putea ajuta masa lor bătrînească, masivă și grea, din stejar geluit. Aliona

se repezi spre ea şi, cu o putere pe care nu şi-o cunoscuse pînă atunci, o răsturnă în calea duşmanului. În faţa acestei piedici neaşteptate, „Arca" zăbovi un pic, dar ezitarea lui fu destul pentru Aliona, care dintr-o săritură ajunse în săliţă şi ţîşni spre uşa de la ieşire. „Arca" însă n-o slăbea de loc. Aruncă după ea cu un scaun greu, apoi trase cu pistolul. Dar Aliona fugea mereu. Ajungînd la uşă, o împinse cu umărul, se năpusti afară pe prispă şi sări peste parmalîc.

Avea acum sub picioarele ei pămîntul drag al Verhovinei, deasupra capului ei cerul presărat cu stele al Carpaţilor iubiţi, întunericul adînc al munţilor care o împresura din toate părţile, pădurea deasă care o chema la pieptul ei, făgăduindu-i adăpost sigur sub poala ei uriaşă şi ocrotitoare.

Nu trecu mult şi la casa pădurarului sosi în goană Smolearciuk, însoţit de Tiulpanov şi de Viteaz.

Lansat pe urmele calde ale lui Kozlovski, Viteaz porni în goană spre pădure, ocoli parcela principală de exploatare de pe coasta muntelui şi, scotocind desişul care acoperea malul drept al rîului, coborî spre drumul de maşini pe care camioanele scoteau din pădure trunchiurile de fagi şi de pini. Ajuns aici, cîinele începu să alerge fără rost, scîncind neputincios. Asta însemna că pierduse urma !

După ce mai cercetară o dată, fără folos, împrejurimile, grănicerii coborîră în fugă pe un drum pietruit, şerpuind ca o panglică îngustă chiar pe malul torentului înspumat, plin de bolovani prăvăliţi din munte.

— O maşină ! zise Tiulpanov oprindu-se pe loc.

Şi deodată, peste vîrfurile copacilor, lunecă lumina unor faruri de automobil şi se auzi uruitul puternic al unui motor de camion care suia cu greu coasta pieptişă. În curînd, de după o cotitură apăru şi camionul ; era o maşină cu botul scurt, cu un zimbru vopsit în alb pe tabla uşii de la cabina şoferului.

Smolearciuk ridică mîna şi camionul se opri.

— Tovarăşe şofer, ai întîlnit în drum un camion de cărat butuci ?

Şoferul deschise uşiţa cabinei şi zîmbind scoase un pachet de ţigări.

— Bună seara, tovarăşe plutonier ! Ce, nu mă mai recunoşti ? Totdeauna mi-ai spus pe nume şi acum...

— Bună seara, tovarăşe Şuba, spuse Smolearciuk fără să răspundă la zîmbetul şoferului şi trăgîndu-şi cu greu sufletul. Te-am întrebat dacă ai întîlnit vreo maşină ?

Înţelegînd pesemne că plutonierul nu are chef de glumă, şoferul deveni serios.

— Ba da, am întîlnit una. A trecut pe aici Mikola Vasilko cu camionul nr. 10—12, fără lemne, dar cu remorca după el.

— Singur ?

— Nu, avea un pasager în cabină.

— Un bărbat ? Îl cunoşti cumva ?

— Un bărbat ! Pare-mi-se că era tehnicianul cel nou de la Ocolul Silvic. Sau poate că nu era el, nu garantez.

— Întoarce înapoi ! Repede ! spuse Smolearciuk. Trebuie să-i prindem din urmă !

— Am înţeles, tovarăşe plutonier, răspunse plin de bunăvoinţă şoferul, un tînăr pistruiat şi cu părul roşu ca focul. Suie-n maşină !

Întoarse şi porni în plină viteză la vale.

În curînd ieşiră din defileu. Aici, drumul se bifurca : în stînga era şoseaua care duce la Poddubie şi mai departe, la fabrica de cherestea, iar în dreapta, cea care duce la Juravlinaia Poleana. Şoferul porni spre Poddubie.

— Opreşte ! îi ceru Smolearciuk.

Şuba opri.

— De ce ai luat-o la stînga ? întrebă plutonierul.

— Păi, încotro voiai s-o iau ? Vasilko se ducea la fabrica de cherestea. Alt drum n-are.

— Dar la pasagerul lui nu te-ai gîndit. Ăsta are de ales între multe drumuri...

Plutonierul se dădu jos din maşină şi examină pămîntul răspîntiei. Drumul care ducea spre Juravlinaia Poleana, fiind puţin umblat, nu prea era bătătorit, în schimb era plin de băltoace rămase în urma ploii căzută de curînd. După urma dublă a cauciucurilor, Smolearciuk stabili fără multă greutate că numai cu cîteva minute înainte trecuse pe-aici un camion cu remorcă.

— Ia-o la dreapta ! spuse el şoferului, urcîndu-se în maşină.

Camionul puternic duduia înfundat la cotituri. Prin faţa lor treceau în goană copacii din marginea drumului, stîncile atîrnate ameninţător deasupra drumului, pe povîrnişurile munţilor. Drumul era plin de cotituri. Tiulpanov, care se urcase în spate, era aruncat dintr-un colţ în altul la virajele scurte ale maşinii.

Smolearciuk se ţinea cu o mînă de mînerul fixat în panoul cu aparatele de bord, iar cu cealaltă îl strîngea la piept pe Viteaz. Cîinele era tot atît de nervos ca şi oamenii de lîngă el.

Tăcuţi şi încordaţi, Şuba şi Smolearciuk scrutau cu priviri agere drumul luminat de faruri.

La o cotitură se ivi pe neaşteptate o maşină care venea spre ei.

Fără să aştepte vreo poruncă, Şuba opri camionul. Se opri şi maşina cealaltă. Aplecîndu-se afară din cabină, Smolearciuk întrebă :

— De unde veniţi ?

— Din Verhovina, tovarăşe plutonier.

— N-aţi întîlnit vreo maşină în drum ?

— Ba da, înafară de-a dumneavoastră, am mai întîlnit una.

— Un camion de cărat butuci ?

— Da. Un nebun care parcă atunci scăpase din balamuc.

— Cu remorcă ?

— Exact.

— Avea vreun pasager în cabină ?

— Nu. Era doar şoferul.

— Eşti sigur ? Nu te-ai înşelat ?

— Doar nu sînt chior, tovarăşe plutonier ! L-am văzut bine, aşa cum vă văd pe dumneavoastră.

— Nu cumva îl cunoşti pe şofer ?

— Nu, nu-l cunosc. După număr, maşina e de pe-aci, dar şoferul părea străin.

— Avea o şapcă cenuşie pe cap şi era îmbrăcat în haină neagră ? Avea fular la gît ? mai întrebă Şuba.

— Aşa mi s-a părut, dar nu sînt obsolut sigur.

Şuba se uită la Smolearciuk.

— Dar Vasilko ce s-o fi făcut? N-o fi pățit ceva?
— Dă-i drumul, se răsti la el Smolearciuk.
Și camionul greu al lui Șuba porni din nou cu vuiet înfundat. Coborau mereu. Drumul trecea acum pe-o brînă îngustă, chiar pe marginea prăpastiei.
Trecînd de-o cotitură, în fața lor se ivi ceva în drum. Șuba frînă atît de brusc, încît Smolearciuk se lovi cu capul de parbriz. Zguduitura aceasta neașteptată îl trînti pe Tiulpanov pe fundul platformei.
Lîngă bara din fața mașinii, trasă de-a curmezișul drumului, se afla părăsită remorca cu numărul 10-12.
După ce-o împinseră spre marginea drumului, Șuba și grănicerii porniră în goană mai departe. În curînd, coborîrea se termină. Drumul cotea brusc, apoi pătrundea într-un defileu îngust și întunecos. Pe fundul văii curgea un rîuleț mic și repede.
Ceva mai sus, pe un terasament de piatră spartă, străluceau șinele mici ale decovilului. Șoseaua urca mereu pe-o cornișă stîncoasă. Povîrnișurile erau abrupte, cu înfățișare tristă, fără nici o poieniță, cu stînci pline de mușchi și cioturi negre de copaci arși.
Simțindu-se urmărit, „Arca" hotărîse să fie mai șmecher decît grănicerii. Fără să reducă viteza, deschise ușa cabinei, apăsă pînă la refuz acceleratorul înțepenindu-l și sări jos. Mașina își urmă un timp înaintarea în linie dreaptă. Drumul făcea însă o cotitură bruscă la stînga. Roțile din față ale mașinii trecură de marginea rîpei, se mai învîrtiră un timp, rămînînd atîrnate în aer, apoi camionul își aplecă botul în jos, veni peste cap și se rostogoli cu zgomot în prăpastie.
„Arca" o luă la fugă, dar nu înainte, pe drum, ci înapoi. După vreo sută de metri coti spre stînga și dispăru într-un tufiș des. Mașina cu grănicerii trecu prin fața lui.
Văzînd mașina sfărîmată în prăpastie, Șuba se opri locului, iar Smolearciuk și Tiulpanov săriră jos și se repeziră către mașina sfărîmată. Agățîndu-se de colții ascuțiți ai stîncilor, purtînd pe granitul șlefuit de ani și de vînturi urmele popasurilor de păsări, lunecînd pe pe-

retele acoperit de muşchi, grănicerii ajunseră în sfîrşit pe fundul prăpastiei. Aici, la poalele dîmbului peste care trecea decovilul, mai fumegau încă rămăşiţele maşinii.

Deodată, de undeva din apropiere, se auzi şuieratul strident al unei locomotive mici. La o cotitură apăru un trenuleţ scurt, de cîteva platforme încărcate cu lemne. „Arca" se pitise pe una din ele, ascunzîndu-se bine între butuci. Gîfîia greu şi-şi ţinea arma gata să tragă. Din ascunzişul său îi văzuse pe grăniceri coborînd împreună cu cîinele lor pe panta primejdioasă a prăpastiei şi răsuflă uşurat.

În ţăcănitul voios al roţilor, trenul cobora pe fundul văii. În faţă se ivi un orăşel.

Grănicerii stăteau lîngă sfărîmăturile maşinii, posomorîţi şi încruntaţi.

— Trebuie să cercetăm împrejurimile, zise Smolearciuk.

Viteaz dibui urma lăsată de infractor în preajma prăpastiei şi-şi tîrî stăpînul după el pe drum, apoi prin tufişul de pe coastă, şi-l aduse la calea ferată. Aici, cîinele începu să se învîrtească în loc.

— Iar s-a pierdut urma, declară Smolearciuk. Infractorul a şters-o cu trenuleţul.

Şi din nou maşina lui Şuba începu să gonească pe drumul ce şerpuia deasupra defileelor, cu Smolearciuk în cabină şi Tiulpanov la spate. Vîntul îl izbea în faţă, făcînd să-i lăcrimeze ochii. Dar Tiulpanov răbda, privind drept înainte.

La ieşirea din defileu, linia ferată îngustă se sfîrşea pe neaşteptate. Trenul care tocmai coborîse din munţi era oprit la rampa depozitului de lemne. Scrîşnind din saboţii frînelor, maşina lui Şuba se opri pe loc şi Smolearciuk porni cu cîinele în căutarea urmei...

Convins că a reuşit să scape de urmăritorii săi, „Arca" mergea fără grabă pe-o stradă plină de lume din orăşelul acesta verhovinean.

Şuvoiul mulţimii îl tîrî pînă la intrarea în piaţă.

Era o zi de sărbătoare şi în piaţă se adunase o mulţime pestriţă şi zgomotoasă. Veniseră aici verhovineni

în costumele lor pitorești și oameni de la șes, îmbrăcați mai modest, aducînd spre vînzare zarzavaturi și fructe ; țigani, tinichigii și viticultori care se instalaseră cu damigenele și butoiașele lor cu vin în calea trecătorilor. „Arca" își croi cu greu drum prin mulțimea venită la tîrg. Se opri în fața unei tarabe cu obiecte meșteșugărești, vase de lemn, broderii, abà de casă, haine cum poartă muntenii din regiunea subcarpatică și pălării cu pene, pe care le vindea un verhovinean mai în vîrstă, semănînd a tăietor de lemne sau a cioban, și-o codană, pesemne vreo nepoată de-a lui.

— Măi jupîne ! îi strigă „Arca" negustorului. Ia dă-mi cojocelul ăla de colo și pălăria aia de ginere. Și mai repede, te rog ! Mai repede, că nu mai am răbdare ! îi făcu cu ochiul zîmbind : Mă duc în pețit la o mîndruță...

Îmbrăcă cojocelul, scoase banii din buzunar și-i aruncă pe tejghea. Cum primi restul, plecă grăbit. Vîrîndu-și șapca sub cojocel, dispăru în mulțimea din piață.

Omul care vînduse cojocelul și pălăria își petrecu cumpărătorul cu o privire bănuitoare.

— Rămîi tu puțin cu marfa, Mario, spuse el fetiței, mă întorc repede !

Și, făcîndu-și loc prin mulțime, se luă după cumpărătorul acela suspect, fără a-l pierde din vedere, dar avînd grijă să nu se apropie prea mult de el. Îl văzu pe omul acesta ciudat cumpărînd o bicicletă de ocazie, un coș pe care-l legă pe portbagaj și pornind în direcția Rahovului.

Viteaz îi duse pe Smolearciuk și pe Tiulpanov prin tot orașul, pînă la intrarea în piață. Grănicerii și cîinele lor ciobănesc își făcură loc ușor prin îmbulzeala din tîrg.

Zărindu-i, negustorul de obiecte meșteșugărești se repezi îndată spre ei.

— Căutați pe cineva ? întrebă el.

— Da' de ce ne întrebi ? făcu Smolearciuk.

— Un om cu șapcă cenușie, haină neagră și cravată la gît ?

— Ai văzut dumneata un om ca ăsta ?

— A cumpărat de la mine o pălărie verde, un cojocel şi a plecat cu bicicleta în direcţia asta, şi bătrînul arătă cu mîna spre nord-est, către şoseaua Rahovului. Să tot fie o jumătate de ceas.

La ieşirea din oraş, drumul era ticsit de lumea care se întorcea de la tîrg. Coloane întregi de biciclişti, căruţe, maşini, pietoni. În gloata aceasta se pierduse şi „Arca". Cu bicicleta lui veche aproape că nu se deosebea de loc de ceilalţi. Dar aruncînd o privire înapoi, ca să-şi aşeze mai bine coşul, văzu în apropiere camionul cu grănicerii.

Maşina lui Şuba înainta încet. Smolearciuk se uita atent la toţi oamenii care veneau pe marginea din stînga drumului, iar Tiulpanov controla partea dreaptă. Şuba răsucea capul în toate părţile, privindu-i în faţă pe toţi trecătorii. Străbătură un pod peste un rîu mic şi se făcură nevăzuţi.

„Arca" se ascunsese chiar sub podul peste care trecuse camionul. Şedea în umbra pilonului de beton armat, prefăcîndu-se că-şi spală bicicleta prăfuită. Pe urmă ieşi din nou şi porni îndărăt, în direcţia oraşului, ca după un timp să cotească pe-un drum lateral, puţin umblat. Fără să încetinească, trecu peste calea ferată şi dispăru la o cotitură a drumului îngust, care suia pe coasta povîrnită. Paznicul de la barieră îl petrecu cu o privire indiferentă.

Grănicerii se întoarseră şi ei îndărăt. Străbătură vreo cinci kilometri în direcţia oraşului, fără să dea de urma biciclistului cu pălăria verde. Smolearciuk începu să înţeleagă că urmăreau o pistă falsă : duşmanul n-ar fi putut să se depărteze prea mult într-un răstimp atît de scurt. Probabil că n-a ales artera aceasta importantă, cu circulaţia intensă, ci vreun drum mai liniştit. Dar care anume ? De la şoseaua asfaltată porneau în ambele părţi vreo zece drumuri laterale. Pe care o fi apucat spionul, care din ele i s-a părut mai lipsit de primejdie ?

Recurgînd la raţionamentul folosit de multe ori în luptă cu inamicul, Smolearciuk se gîndi ce-ar fi făcut el în locul spionului. N-ar fi ales drumul de dincolo,

deoarece ducea spre o localitate neînsemnată, în care toţi oamenii se cunoşteau perfect între ei şi prezenţa unui străin ar fi fost remarcată imediat. Nici celălalt drum nu era prea sigur. Mergînd pe aici, trebuia să treacă peste un pod păzit. În schimb, drumul care trecea pe aici părea ispititor. În stînga şi în dreapta lui se întindeau livezi. Dar cel mai important i se părea faptul că ducea spre calea ferată, unde putea să profite de trecerea unui tren. Nu s-o fi repezit într-acolo duşmanul ? Smolearciuk era aproape sigur că aşa se întîmplase. Numai că aici era nevoie de un cercetaş abil şi prevăzător.

— Ia-o la dreapta, îi spuse el şoferului.

Grănicerii cercetară drumul şi găsiră pe el urmele proaspete ale unor cauciucuri de bicicletă. Desigur, urmele puteau fi lăsate de un alt biciclist decît cel cu pălăria verde şi deci se puteau uşor înşela ; şi totuşi Smolearciuk ceru să meargă mai departe.

Ajungînd la trecerea de nivel se opriră : cantonierul de serviciu închisese tocmai atunci bariera, fiindcă pe linia ferată trecea spre graniţă un tren de marfă lung.

Smolearciuk şi Tiulpanov săriră repede din maşină şi se lăsară pe vine, scrutînd cu multă atenţie ambele laturi ale terasamentului, pîndind să vadă dacă omul pe care-l căutau nu apare de undeva din tufiş, încercînd să profite de trecerea trenului.

Cel din urmă vagon trecu duruind pe şine. Cantonierul de serviciu, un om zbîrcit şi cam spînatic, îşi vîrî steguleţul galben într-o teacă de piele şi se întoarse spre Smolearciuk :

— Ai o ţigară, tovarăşe ?

Oferindu-i o ţigară, Smolearciuk întrebă :

— N-a trecut pe aici vreun biciclist ?

— Unul cu pălăria verde ? A apucat-o într-acolo — şi cantonierul arătă în direcţia munţilor.

Şoferul coborî din maşină.

— Cu bivolul ăsta al meu nu mai putem înainta pe aici, spuse el cu regret adresîndu-se grănicerilor. O să trebuiască s-o luaţi pe jos. Vă doresc succes !

— Îţi mulţumesc, tovarăşe Şuba, spuse Smolearciuk şoferului, apoi se întoarse către cantonier: Telefonul e bun?

— E bun!

Înştiinţă pichetul despre locul unde se află şi direcţia urmăririi, apoi Smolearciuk îşi luă rămas bun de la Şuba şi porni spre munţi pe un drum îngust, suind pieptiş dealul. După aproape un kilometru de mers, drumul devenise un fel de potecă tăind şi mai de-a dreptul către culme. Deodată, urmele bicicletei dispărură. Smolearciuk cercetă cu ajutorul lui Viteaz împrejurimile şi în curînd găsi într-un hăţiş bicicleta părăsită şi văzu întipărite pe pămînt urmele unor ghete mari, pe care le cunoştea bine grănicerul.

— Ia urma, Viteaz, urma!

Viteaz îl tîrî după el prin hăţiş şi peste grohotişuri. Oricît s-ar fi antrenat Tiulpanov şi cît de bun alergător ar fi fost, nu putu să se ţină după plutonier. Rămase din ce în ce mai în urmă, pînă cînd îl pierdu cu totul din vedere.

Urmărind infractorul, Smolearciuk şi Viteaz ajunseră la un brad cu ramuri dese, înălţîndu-se singuratic în mijlocul unei poieni. Cîinele se repezi spre el şi se ridică în două labe. Smolearciuk ştia că duşmanul stă la pîndă în copac şi de acolo se pregăteşte să-i dea lovitura de moarte. Se trase deci repede îndărăt. Dar abia apucă să se depărteze cîţiva paşi şi deodată răsună o împuşcătură...

Căzu ca un brad fulgerat, cu faţa în jos, cu mîinile întinse înainte, vrînd parcă să prindă inamicul.

Iarba tînără şi muşchiul umed care nu văzuseră pînă atunci lumina soarelui primiră în aşternutul lor răcoros şi moale trupul greoi şi neputincios al grănicerului. Şi muşchiul verde se adăpă din sîngele fierbinte, aburind uşor în răcoarea pădurii.

Lăsînd în urma lui o dîră roşie, Smolearciuk se mai tîrî vreo cîţiva paşi, apoi, pierzîndu-şi încet cunoştinţa, rămase nemişcat.

De patruzeci de ori se aşezase pînă acum în calea tainică a infractorilor, arestîndu-i sau urmărindu-i pe cei care încercau s-o şteargă, nimicind pe cei care-i opuneau rezistenţă. Riscase de-atîtea ori să-şi piardă viaţa şi totuşi izbîndise de fiecare dată, fără să i se clintească de la locul lui un fir de păr. A patruzeci şi una oară n-a avut însă noroc. Şi nu pentru că ar fi comis vreo greşeală în desfăşurarea urmăririi. Nu ! Dar acest al patruzeci şi unulea infractor se dovedise a fi mai primejdios, mai viclean şi mai abil decît toţi ceilalţi...

Văzînd că grănicerul care-l urmărise nu mai mişcă, nici nu mai geme şi considerînd că din partea cîinelui nu-l mai pîndeşte nici o primejdie, „Arca" sări jos din copac, trase la nimereală în direcţia cîinelui şi se mistui în desişul pădurii. Glontele trecu şuierînd pe lîngă Viteaz.

Cîinele trase de cureaua înfăşurată pe mîna instructorului său căzut în nesimţire şi se smuci către desişul în care dispăruse omul pe care-l duşmănea. În furia lui reuşi să tîrască pe o distanţă de cîţiva metri trupul greu al lui Smolearciuk. Apoi cureaua se agăţă de o cracă ruptă a unui pin doborît de furtună. Viteaz se ridică în două labe lătrînd răguşit, furios fiindcă nu mai putea înainta nici măcar cu un pas. Se repezi atunci spre trupul nemişcat al lui Smolearciuk şi-şi înfipse dinţii în bluză, vrînd să-l ridice de jos. Stărui mult timp în această încercare, sfîşiindu-i bluza, dar totul fu zadarnic. Istovit de atîta furie neputincioasă, cîinele puse botul pe labele dinainte şi începu să scîncească.

În clipa următoare, în faţa lui răsări Tiulpanov. Viteaz sări în picioare şi se repezi la pieptul ostaşului, lingîndu-l pe obraji şi schelălăind voios.

Fără să-l ia în seamă, Tiulpanov îngenunche şi-şi lipi urechea de pieptul lui Smolearciuk. Plutonierul trăia ! După ce îi legă rana, Tiulpanov strecură mîna pe sub capul rănitului şi-l ridică binişor. Ochii lui Smolearciuk se întredeschiseră şi buzele lui vinete, fără pic de sînge, se mişcară uşor.

— Urmăreşte-l ! porunci el în şoaptă grănicerească.

— Dar dumneata ?

— Urmăreşte-l ! repetă insistent Smolearciuk, închizînd din nou ochii.

Tiulpanov desprinse cureaua de la încheietura mîinii plutonierului şi porunci cu glas de stăpîn :

— Ia urma, Viteaz !

Şi cîinele porni înainte, adulmecînd pămîntul. Tiulpanov alerga în urma lui, fără să scurteze cureaua. Acum era sigur că va putea să se ţină chiar şi după Viteaz, căci ura contra duşmanului părea că-i dăduse aripi !

În locul unde începea funicularul, lîngă o fermă înaltă de metal, în calea urmăritorului răsăriră ca din pămînt doi tăietori de lemne verhovineni, îmbrăcaţi în cojocele albe, cusute cu lînică colorată.

— A apucat-o încolo, încolo, în vale ! strigară amîndoi odată, arătînd cu ţapinele lor spre fundul văii.

Tiulpanov îi întrebă cum era îmbrăcat spionul şi dacă trecuse de mult pe acolo. Oamenii îi răspunseră că de vreo jumătate de oră, o oră. Cît despre îmbrăcăminte, era destul de bătătoare la ochi : un cojocel alb şi nădragi de culoare închisă. Pe cap purta o pălărie verde, iar în picioare bocanci mari cu talpă groasă.

Privind de sus verdele întunecat şi vîrfurile ţepoase ale pădurii de brazi care îmbrăca povîrnişurile muntoase pînă aproape de poale, Tiulpanov îşi zicea că infractorul aleargă acum, după toate probabilităţile, ca o fiară încolţită, prin desişurile ei.

Apucase să se depărteze binişor cît timp ostaşul întîrziase să lege rana plutonierului. Acum căuta să iasă din nou la drumul mare, printre oameni. Trebuia ajuns din urmă mai înainte ca spionul să fi reuşit să dispară în mulţime.

Tiulpanov hotărî să se folosească de funicular. Muncitorii îl ajutară să se instaleze împreună cu Viteaz în cabina suspendată de cablu. Tiulpanov le mulţumi şi le spuse că în pădure, sub bradul bătrîn din poiană, se află Smolearciuk, rănit grav de infractor.

— Duceţi-vă la el şi daţi-i ajutorul necesar, îi rugă flăcăul.

— Nici o grijă, grănicerule, facem noi tot ce trebuie.

Vagonetul aerian trecu încet peste prăpastia adîncă și peste vîrfurile copacilor, legănîndu-se pe cablul gros de oțel.

După o jumătate de ceas se opri în vale, deasupra rampei de descărcare, la depozitul de lemne al uzinei chimice. Tiulpanov și cîinele coborîră. Ce trebuia să facă acum ? Cum să găsească urma infractorului ?

De sus, din cabina funicularului, zărise o punte de pietoni, trecînd peste rîu la o oarecare depărtare de șosea. Era lesne de înțeles că infractorul n-o să rămînă în pădure ; va căuta să ajungă din nou la oraș, între oameni. Așadar va trece neapărat puntea, altă cale de a ajunge dincolo de rîu nemaiexistînd. Trebuia să pornească deci în întîmpinarea infractorului pe malul acesta și să-l aștepte acolo, lîngă pod.

Și ostașul nu se înșelă în presupunerile lui.

...Pe podul de lemn îngust, pe care n-aveau loc să treacă doi inși alături, apăru un om vînjos, îndesat, îmbrăcat cu un cojocel de huțul și pălărie verde.

Străbătu grăbit puntea și se repezi spre răchitișul de pe mal, unde stătea la pîndă Tiulpanov.

— Sus mîinile ! porunci grănicerul.

Infractorul ridică mîinile, dar o clipă după aceea sări într-o parte, se aruncă în rîu și dispăru sub apă. Curentul îi duse pălăria în josul apei.

— Nu-mi scapi tu nici mort ! spuse mînios Tiulpanov.

Scoase frînghia pe care-o avea legată cu un capăt de centură, prinse la capătul celălalt o piatră și-o aruncă după creanga unui pin. Frînghia se răsuci de cîteva ori în jurul crengii groase, făcînd un fel de nod. Făcîndu-și vînt, Tiulpanov se agăță de frînghie vrînd să treacă pe malul celălalt al rîului. Dar nu putu ajunge acolo și sări într-un loc unde apa nu era prea adîncă, în locul unde cu o clipă mai tîrziu ieși la suprafață infractorul.

Văzîndu-l pe grănicer, „Arca" se repezi spre malul împădurit de răchitișul salvator.

Tiulpanov îl ajunse din urmă pe mal și, cu toată rezistența îndîrjită a infractorului, îl doborî la pămînt

şi-l legă bine de mîini şi de picioare. Se odihni cîteva clipe, apoi îşi scoase pistolul de rachete şi trase una în aer.

Nu trecu mult şi pe drumeagul din pădure veni în goană o maşină în care se aflau grăniceri de la pichetul nr. 5 şi căpitanul Sapoşnikov. Maşina opri pe malul rîului, în faţa lui Tiulpanov.

Sapoşnikov se apropie de infractor şi-l privi în tăcere.

— Unde-i Smolearciuk ? întrebă el întorcîndu-se spre Tiulpanov.

— A fost rănit, tovarăşe căpitan !

...Cu rana bandajată, plutonierul stătea întins la umbra bradului, înconjurat de tăietorii de lemne. Deodată se auzi un lătrat de cîine. Smolearciuk recunoscu glasul lui Viteaz şi pe buzele lui palide, muşcate pînă la sînge de durere, înflori un zîmbet fericit.

În marginea pădurii se iviră Tiulpanov şi Sapoşnikov. Smolearciuk se ridică în coate şi rămase astfel, privind cu bucurie în ochi apropierea tovarăşilor de arme.

A doua zi, la pichet s-a discutat pe larg drumul făcut de Aliona în tovărăşia lui „Kozlovski“ şi lupta dintre spion, Smolearciuk şi Tiulpanov.

Cu acest prilej, Voloşenko o boteză pe Aliona, „Gromoviţa“.

Bun e numele care ţi-l pun ai tăi cînd vii pe lume, dar şi mai bun este celălalt nume, pe care ţi-l dau oamenii atunci cînd îi slujeşti fără a-ţi cruţa viaţa.

Infractorul prins a fost deferit organelor securității de stat. Fu introdus în cabinetul lui Zubavin cu mîinile legate, fără pălărie, ud din cap pînă-n picioare și cu hainele sfîșiate, arătînd destul de „aranjat" din încăierarea cu grănicerii.

E drept că avea o înfățișare de plîns, dar în ochi îi strălucea o ură adîncă. Din atitudinea lui nu se vedea nici umbră de deprimare, de teamă sau de slugărnicie.

Șatrov tăcea examinîndu-l cu scîrbă pe omul care-și însușise actele șoferului de la autobaza din Stanislav, cu prețul unui omor.

— Este o captură importantă ! zîmbi Zubavin.

Kozlovski fusese omorît cu două zile înainte, cu o lovitură de cuțit dată cu dibăcie în piept. Cadavrul fusese găsit în pădure, sub o stivă de lemne. Asasinul uitase în graba sa, în buzunarele hainei mortului, o scrisoare pe numele lui Kozlovski, un permis de intrare la autobază și un carnet de economii. După aceste date, Zubavin stabili identitatea, profesiunea și locul de muncă al victimei.

Faptul că grănicerii au reușit, după o urmărire îndelungată, să-l prindă pe șoferul „Kozlovski" fusese comunicat lui Zubavin și Șatrov prin telefon de către generalul Gromada. Și pe loc își dădură seama că cel arestat trebuie să fie asasinul lui Kozlovski. Chiar înainte de a-l fi văzut, pregătindu-se pentru această întîlnire,

își puseseră o serie de întrebări importante. Cine era individul care împlîntase pînă în prăsele cuțitul în pieptul șoferului ? De unde venise el ? Judecînd după înlănțuirea acțiunilor lui pînă la rezistența îndîrjită opusă grănicerilor, puteai conchide că a venit din apus și are o pregătire specială în materie de spionaj. Dacă este așa — și asta fără doar și poate — atunci din însărcinarea cui lucrează ? Cine o fi patronul lui ? Nu cumva „Bizonul" ? N-are el oare nici un fel de legătură cu operația „Primăvara în munți" ?

Zubavin avea obiceiul să-i interogheze pe delicvenții politici imediat după arestare, ca aceștia să nu aibă răgazul necesar pentru a se obișnui cu noua lor situație. De cele mai multe ori acest prim-interogatoriu hotăra desfășurarea ulterioară a anchetei. Dacă ar reuși și acum să stabilească că acest „Kozlovski" a fost trimis la Iavor de către „Bizon", ar rezolva nouăzeci la sută din misterul acestei afaceri.

Cu un semn al capului, Zubavin concedie oamenii de pază, apoi, apropiindu-se de arestat, scoase din buzunar un briceag și-i tăie nodurile strînse ale frînghiei cu care era legat.

— Vă mulțumesc, tovarășe maior.

Horunjii zîmbi frecîndu-și încheieturile mîinilor umflate și vinete.

Zubavin îi arătă un scaun :

— Ia loc.

— Vă mulțumesc încă o dată, și glasul său păru ironic.

Așezîndu-se își puse mîinile pe genunchi și rămase astfel, în așteptare, aruncînd priviri pline de ironie și de ură, cînd maiorului, cînd colonelului, care păreau să spună : sînt gata pentru orice interogatoriu, începeți !

Zubavin luă loc la birou, puse în fața lui o coală de hîrtie și privi calm, drept în ochii arestatului, vădit dușmănoși și obraznici.

— Numele ?

Horunjii se strîmbă disprețuitor :

— Nu v-ați săturat încă să puneți mereu aceleași și aceleași întrebări tuturor clienților dumneavoastră ?

— Numele ! repetă răbdător Zubavin, fără a ridica glasul şi fără a-şi schimba expresia feţei.

— Puteţi să treceţi acolo şi numele de Soarbe-Zeamă, numai... să nu mă băgaţi în camera celor condamnaţi la moarte.

Schimbînd o privire cu Şatrov, Zubavin ieşi de după masă şi se apropie de arestat. Toată energia minţii şi a sufletului îi era concentrată acum în sforţarea de a prinde cea mai mică alterare ce s-ar produce în expresia feţei şi a ochilor asasinului lui Kozlovski. Şatrov, la rîndul său, îl supraveghea şi el pe duşman.

— Ascultă-mă, Soarbe-Zeamă, degeaba faci pe grozavul, spuse Zubavin. Zidurile sînt groase şi trainice şi cuvintele dumitale nu le pot auzi nici „Bizonul“, nici „Muntenegreanul“.

Genele lungi şi dese ale lui Horunjii tresăriră nervos a spaimă şi pupilele ochilor i se măriră deodată.

Zubavin şi Şatrov ştiau acum că în mîinile lor căzuse nu un simplu spion, ci omul de încredere al lui Arthur Craps şi John Fayne. Oricît ar nega acum Soarbe-Zeamă, la orice mistificări ar recurge, nimic nu-i mai putea ajuta, nici lui, nici complicilor lui. Mai devreme ori mai tîrziu, dacă nu chiar acum, va fi încolţit şi nevoit să spună adevărul.

Zubavin se întoarse spre masă :

— Cum să trec aici ? Soarbe-Zeamă, sau... poate că-ţi aminteşti adevăratul dumitale nume ?

Arestatul tăcea. Cu capul în piept privea ţintă băltoaca care se scursese pe podele din hainele lui ude leoarcă. Zubavin aşteptă răbdător, bătînd cu vîrful stiloului în cristalul mesei. Şatrov zîmbea.

— Ce pedeapsă se dă pentru crimă ? întrebă „Soarbe-Zeamă“, fără a-şi ridica de jos privirea. Dacă nu mă-nşel, moartea prin împuşcare ? Da, mă veţi împuşca numai şi numai pentru asasinarea şoferului. Atunci ce rost mai are să vă fac mărturisiri ? Credeţi că unui mort nu-i este totuna dacă o să-i ziceţi voi ştiucă ori lebădă ? Pe scurt, domnilor, n-am de gînd să răspund la întrebările dumneavoastră nici azi, nici mîine, nici peste o lună.

Spunînd acestea, se rezemă de speteaza scaunului, încrucişîndu-şi braţele pe piept, cu un gest teatral şi închizînd ochii.

— Nimic de zis, este dreptul dumitale. Sînt totuşi convins că vei renunţa curînd, chiar foarte curînd, la tăcere. O să ţi se dezlege limba, cînd ai să-l vezi pe Liubomir Krîj.

„Soarbe-Zeamă" nu deschise ochii, nici nu-şi schimbă atitudinea, rămînînd nemişcat, ca de piatră.

Şatrov pricepu că astăzi nu mai avea rost să-şi piardă timpul şi energia discutînd cu individul acesta. De aceea spuse :

— Evgheni Nikolaevici, întrerupe interogatoriul şi cheamă escorta.

După plecarea arestatului, Zubavin scoase din casa de fier un dosar pe care scria „Primăvara în munţi" şi, uitîndu-se la colonel, îl întrebă dacă n-ar fi momentul să pună capăt activităţii întregului grup de criminali şi să transforme instrucţia secretă într-una publică. Era o problemă grea, la care nu se putea da răspunsul îndată, fără o analiză amănunţită a situaţiei.

Zubavin şi Şatrov rămaseră pe gînduri. Intr-adevăr, părea că întreaga bandă era adunată acum laolaltă, rolul fiecărui individ din sînul ei devenind limpede ca bună ziua. Rezidentul era desigur Liubomir Krîj, iar toţi ceilalţi doar simpli agenţi. Ghicitoarea din mahalaua ţigănească, croitoreasa de pe Jeleznodorojnaia şi cerşetorul orb erau simpli informatori, iar şoferul Stupak şi individul reţinut — „Soarbe-Zeamă" — diversionişti care urmăreau distrugerea tunelului. Un singur om din toată gaşca aceasta era pînă acum o enigmă — Andrei Lîsak. Ce rol juca el în operaţia „Primăvara în munţi" ? Fără îndoială, rolul acestuia nu se limita la încercarea de a-l şantaja pe ajutorul şefului de gară Gorgulea şi la strîngerea informaţiilor cu privire la tuneluri. Andrei Lîsak primise, probabil, încă o însărcinare importantă. Dar care anume ? Judecînd după faptul că nu voise să se întoarcă la şcoala de mecanici din Lvov, după prietenia insistentă cu care-l înconjura pe Olexa Sokaci şi după

felul în care se crampona de locomotiva comsomolistă, nu era exclus să-şi fi pus în gînd să se strecoare într-o brigadă care deservea o linie internaţională. N-o fi vrînd cumva Krîj să facă din Lîsak un curier al său, un agent de legătură care să treacă pe ascuns peste graniţă directivele centrului de spionaj şi informaţiile culese de spion?

Zubavin şi Şatrov descopereau în fiecare zi tot mai multe fire care duceau spre „Primăvara în munţi", apropiindu-se tot mai mult de principalii executanţi ai acestei operaţii „ultra savante". Şi iată că, în clipa cînd erau gata-gata să strîngă laţul încercuirii în jurul centrului de spioni din Iavor, a intervenit ceva care era să compromită roadele muncii lor îndelungate. Şi nu din vina lui Zubavin ori a lui Şatrov, ci din cauza lui Taras Voloşenko, bucătarul pichetului nr. 5.

Într-una din zilele lor libere, Voloşenko şi ostaşul Tiulpanov, învoindu-se la comandantul pichetului, încălecară pe-o motocicletă şi porniră în Verhovina, prin defileul Trubnoie, pe fundul căruia sărea năvalnic, printre bolovani, un rîu de munte atît de limpede, încît i se vedea şi fundul pietros, care pe deasupra mai era şi foarte bogat în păstrăvi. Voloşenko se pricepea de minune să pescuiască aceste vieţuitoare de viţă nobilă ale rîurilor de munte, foarte greu de prins pentru un profan. De obicei se întorcea la pichet cu o legătură măricică de peşte cu capul îngust şi picăţele roşii pe solzi. Dar de rîndul acesta se înapoia cu mîinile goale. Îi stricase tot rostul şoferul Stupak, care trecuse pe acolo.

Şoferul pornise în cursă de la Ciornîi Potok. În ziua aceea primi dispoziţii să care butuci, nu la rampa de încărcare, cum făcea de obicei, ci pe şantierul unei hidrocentrale, situată pe cursul mijlociu al rîului Kameniţa. Încărcă camionul cu bile de pin, folosite la construcţii de poduri şi îndiguiri, şi porni la destinaţie. Trecînd prin faţa casei lui Ivan Dudari, opri maşina, dădu o fugă prin mansarda lui, trase de sub pat nişte cizme vechi şi prăfuite, smulse branţul uneia din ele şi scoţînd din tocul scobit pe dinăuntru o casetă cu microfilm, îşi în-

cărcă aparatul de fotografiat montat în portţigaret, apoi coborî în grabă scările. În tindă dădu cu ochii de Aliona. Purta o rochie de stambă înflorată, iar părul şi-l prinsese într-o basma de culoare închisă. Avea braţele încărcate de preşuri colorate, ţesute în casă, pe care se pregătea să le scuture.

— Bună dimineaţa, Alionuşka ! Stupak îi făcu un semn amical cu mîna, înclinîndu-se în faţa tinerei sale gazde.

— Bună să fie ! Da' cum se face că sînteţi acasă într-o zi de lucru ? se miră Aliona.

— Am avut drum pe-aici şi am intrat să-mi iau ţigări. Duc nişte lemn de construcţie la hidrocentrală. O cursă urgentă.

— La hidrocentrală ? se bucură Aliona. Merg şi eu cu dumneata. Mi-ar plăcea să văd şantierul. Mă iei ?

Rugămintea Alionei nu era de loc pe placul lui Stupak. Nu reuşi să ascundă la timp acest lucru, zăbovind puţin cu răspunsul.

— Aşa. Deci nu vrei să mă iei cu dumneata ? spuse necăjită Aliona. Nici nu mai viu. Iac-aşa !

— Vai de mine, Alionuşka ! Te rog să vii. Te previn numai că nu garantez nici pentru viaţa mea, nici pentru a dumitale. Da, da ! O să mă uit tot timpul la dumneata, în loc să fiu atent la drum, aşa că riscăm să ne prăbuşim amîndoi în prăpastie.

Aliona rîse şi-l ameninţă cu basmaua scoasă din cap :

— Ia nu-ţi mai bate joc de mine ! Pleacă singur.

— Bine te-ai gîndit, Alionuşka. Riscai să-ţi zdruncini toate măruntaiele dumitale gingaşe şi să ameţeşti la cotiturile scurte de care e plin drumul. La revedere.

Repezindu-se în drum, se sui în camion şi porni către munţi, pe Kameniţa în sus. Făcea pentru prima oară drumul acesta atît de important şi tocmai de aceea ochiul lui prindea cu nesaţ tot ce vedea în jur. Şoseaua trecea chiar pe marginea apei. Ceva mai sus, pe o cornişă săpată în defileu, străluceau şinele căii ferate lustruite de atîta circulaţie. Întîlnind în drum un tren militar, Stupak opri camionul, se dădu jos din cabină, scoase

ţigaretul şi fotografie un şir de platforme lungi, de mare tonaj, pe care erau încărcate nişte maşini grele, mătăhăloase, învelite bine cu prelate. Puteau fi tancuri de tipul cel mai nou, tunuri atomice sau altceva, care-l interesau foarte mult pe „Bizon".

Tocmai în această postură, cu faţa spre trenul care trecea, cu ţigaretul în mînă şi ţigara în dinţi, îl văzu Taras Voloşenko. Bucătarul şi cu Tiulpanov şedeau pe celălalt mal al Kameniţei, la umbra unor tufe, pitiţi în dosul unui bolovan, ca să nu fie văzuţi prin stratul străveziu al apei de păstrăvii sperioşi şi prudenţi.

— Îl recunoşti pe frumosul de colo ? întrebă în şoaptă Voloşenko, făcîndu-i semn cu cotul tovarăşului său.

— Cum să nu ! Bunul tău amic, şoferul, cu care eşti prieten la cataramă.

— Chiar dumnealui în persoană. Ia priveşte cu ce ochi se uită la trenul militar ! Parcă ar vrea să-l hipnotizeze, nu alta... Dar ce-o fi strălucind în mîna lui ? Ia dă încoace binoclul, frate Tiulpanov...

Stupak aruncă ţigara, îşi băgă portţigaretul în buzunar, se sui la volan şi porni mai departe. Camionul urca încet şi cu prudenţă drumul povîrnit, plin de cotituri. Kameniţa se făcea mai lată, defileul se lărgea lăsînd să se vadă cerul.

La o cotitură, într-un loc unde rîul părea că se proptește într-un perete de stîncă, se ivi scheletul unui pod mare de cale ferată construit de curînd ; o parte din cofrajele pilonilor de beton erau încă nemontate. În apropiere de pod, Stupak opri maşina.

Voloşenko şi Tiulpanov, care îl urmăreau de la distanţă, se opriră şi ei. Camuflaţi în tufele de lîngă drum, urmăreau fiecare gest al prietenului lor „intim".

— Ar fi interesant să ştim ce-are de gînd să facă aici, zise Voloşenko ducîndu-şi binoclul la ochi.

Stupak coborî din camion cu o găleată în mînă. După ce o umplu cu apă din rîu, o puse jos, scoase portţigaretul şi întorcîndu-se cu faţa către pod îşi aprinse o ţigară.

— Şi-a aprins ţigara, spuse Voloşenko luînd binoclul de la ochi.

— Doar atît ?

Tiulpanov era dezamăgit.

— Nu, nu numai atît. Ai puţină răbdare.

După ce-şi fumă liniştit ţigara, Stupak puse mîna pe găleată, se întoarse la maşină, deşurubă buşonul radiatorului şi începu să toarne apă. Avînd însă în vedere că radiatorul era plin, toată apa curse pe jos. Voloşenko înregistră şi acest amănunt.

— Toarnă pe de lături, zîmbi ostaşul. Cum s-ar zice, vrea să se afle în treabă, aşa, de ochii lumii. Ia uită-te şi tu — şi Voloşenko îi întinse binoclul lui Tiulpanov.

Camionul porni mai departe. Motocicleta grănicerilor îl urma prudent, adăpostindu-se cînd în umbra copacilor, cînd pe după un colţ de stîncă.

Stupak nici nu bănuia că ar putea fi urmărit. Îşi vedea de drum fluierînd voios.

Camionul intră duduind pe-un drum nou de piatră, săpat de curînd în peretele stîncos al defileului. La prima cotitură dădu cu ochii de un dig deversor înalt, care nu-şi pierduse încă culoarea betonului proaspăt turnat. Maşina îşi încetini viteza, iar Stupak, scoţîndu-şi portţigaretul, îşi aprinse o ţigară, fotografiind astfel digul, hidrocentrala şi împrejurimile.

Drumul urca pieptiş. Ascunzîndu-şi interesul pentru ceea ce vedea printr-o atitudine degajată, Stupak se uita cu multă atenţie în jurul lui. Primise ordin de la centrul de spionaj să fotografieze hidrocentrala şi accesele spre ea, din toate poziţiile.

Digul închidea un lac lung şi îngust, gîtuit din două părţi, la sud şi la nord, de munţi păduroşi. Nici o adiere nu încreţea faţa albastră şi netedă ca marmura şlefuită a acestui lac de munte, care se întindea pînă departe, în inima Carpaţilor. Camionul înaintă cîtva timp pe malul lacului ; umbra maşinii luneca lin ca o velă neagră pe faţa apei adînci de aproape cincisprezece metri, dar limpede ca lacrima, de puteai să-i vezi fundul pietros.

În locul acela, şoseaua se bifurca ; artera principală urca spre munţi, către trecătoare, iar cealaltă ducea spre depozitul de lemne. Stupak o luă pe aici, mînîndu-şi maşina spre rampa de descărcare.

Patru oameni tineri, îmbrăcaţi cu haine şi pantaloni largi de dimie, încălţaţi cu opinci, şedeau pe o bîrnă cojită de fag şi, desfăcîndu-şi pe genunchi boccelele cu merinde de-acasă, mîncau încet şi tăcut.

Stupak opri lîngă ei şi-şi scoase şapca :

— Bine v-am găsit sănătoşi, marinari ai Carpaţilor ! Ei, cum vă prieşte clima mării acesteia noi ?

— Bogdaproste, răspunseră oamenii. Ne simţim aici ca peştele în apă.

— Asta se vede cît de colo. Stupak coborî spre lac, luă apă în căuşul palmelor şi se aplecă să bea. Buun ! aprobă el, întorcîndu-se din nou spre lucrători. Apă mai bună ca asta n-am băut nici în Alpi, nici în Balcani, nici pe Dunăre, nici la Berlin. O apă de adăpat vitejii ! Apă sovietică !

Ştergîndu-se la gură cu mîneca salopetei, scoase iar portţigaretul şi mai fotografie o dată digul şi hidrocentrala, de data asta, însă, fotografia fu luată dinspre răsărit.

Ascunşi în tufişul din marginea drumului principal, Voloşenko şi Tiulpanov urmăreau cu atenţie toate mişcările şoferului.

— Iar fumează ! zîmbi Voloşenko. Foarte interesant. Cum dă de un obiectiv mai de seamă, îl şi apucă dorul fumatului. Ia spune-mi, tovarăşe Tiulpanov, cum ai putea să-mi explici din punct de vedere ştiinţific acest misterios reflex ?

— Foarte simplu. Pesemne că individul este dresat să studieze obiectivele cele mai importante.

— De acord ! Dar ce părere ai despre portţigaretul lui ? Nu ţi se pare că nu este numai un portţigaret oarecare, ci mai are şi proprietatea de-a fotografia ?

— Să fie un aparat fotografic ?

— Tare aş vrea să am în mînă portţigaretul acesta şi să-i dibuiesc secretul. Ce părere ai de asta, Tiulpanov?

Între timp, camionul fu descărcat la rampă şi apoi porni să suie încet pe drumul hidrocentralei. Ieşind în şoseaua mare, îşi mări viteza şi porni să alerge pe cornişa stîncoasă de deasupra lacului de acumulare. Acum Stupak era cu desăvîrşire indiferent la frumuseţile acestei „Mări Carpatice", fiindcă îşi îndeplinise cu succes misiunea. Mulţumit de el, urmărea cu un ochi distrat drumul şi fluiera voios : „Nu ne temem noi de lup, noi de lup". După ce ocoli Stîncile Roşii, la o cotitură a drumului văzu doi grăniceri care împingeau o motocicletă la vale, străduindu-se să-i pornească motorul. Stupak frînă brusc şi zîmbind prietenos coborî din cabină :

— Noroc, băieţi !

— Noroc, îi răspunse oarecum ruşinat Voloşenko ştergîndu-şi sudoarea care-i şiroia pe obraz.

— Va să zică iar ai păţit-o ! Iar te-a lăsat rîşniţa ?

— După cum vezi şi dumneata. Am pornit-o cu gîndul să admirăm lacul, dar gloaba şi-a dat obştescul sfîrşit mai înainte de-a fi ajuns acolo şi a trebuit să ne întoarcem din drum.

Deschizîndu-şi portţigaretul, Stupak le oferi ţigări. Apoi, lăsîndu-l pe treapta camionului, scoase din lada de sub perna maşinii nişte chei, o şurubelniţă, bujii de schimb şi se apucă să repare motocicleta.

Portţigaretul nichelat în care se răsfrîngeau razele soarelui îl atrăgea pe Voloşenko ca un magnet. Se apropie de el binişor, cam dintr-o parte, închipuindu-şi că şoferul nu-l vede, îl luă în mînă şi începu să-l examineze cu o grabă febrilă.

În timp ce schimba bujiile motocicletei, Stupak observă interesul grănicerului pentru portţigaretul lui. Lucrul acesta îl îngrijoră foarte mult, dar nu se trădă prin nimic.

Pasionat de cercetarea lui, Voloşenko apăsă pe butonul portţigaretului, care se deschise cu o pocnitură sonoră, punîndu-l pe grănicer în încurcătură.

— Îţi place jucărioara mea ? întrebă Stupak, ridicîndu-şi ochii spre el şi zîmbindu-i voios.

— Foarte interesant! Îmi plac surprizele. Nu mi-l vinzi mie?

— Ce idee! Unde s-a mai văzut să vinzi ceva prietenilor? Ia-l, dacă-ţi place, ţi-l fac cadou.

Voloşenko schimbă pe furiş o privire cu Tiulpanov. Erau amîndoi nedumeriţi.

— Nu primesc cadouri, spuse Voloşenko. Dar dacă vrei să-mi împrumuţi pentru un timp această jucărie, m-aş grozăvi puţin cu ea în faţa fetelor.

— Poftim, ia-l şi grozăveşte-te cît vrei... porneşte-ţi rabla, că-i gata! Şi Stupak se depărtă de motocicletă, ştergîndu-şi cu o cîrpă mîinile murdare de unsoare.

— Atunci îl iau. Şi fii pe pace c-o să ţi-l înapoiez în cea mai perfectă stare. Voloşenko băgă portţigaretul în buzunar, încălecă pe motocicletă şi dădu o pedală. Motorul începu să funcţioneze bine. Eşti un adevărat vrăjitor, frate dragă! Îţi mulţumesc din suflet! Să creşti mare şi voinic. Cît despre jucărioara ta, îţi mai spun încă o dată să nu fii îngrijorat. Rămîi cu bine!

Îi făcu un semn cu mîna şi plecă. Tiulpanov se urcă în spate şi se ţinu bine de cureaua tovarăşului său.

Peste vreun sfert de ceas, după ce se depărtaseră binişor, Voloşenko micşoră viteza, trase la marginea drumului şi opri.

— Ia să-l cercetăm noi puţin, spuse el, scoţînd din buzunar „jucăria" lui Stupak. Nu mai am răbdare pînă la pichet.

Demontară portţigaretul, bucăţică cu bucăţică, pînă la cel din urmă şurubel, dar nu găsiră nimic din ceea ce speraseră ei. Nu era un aparat fotografic, ci doar un inofensiv portţigaret-brichetă.

Stupak avea întotdeauna în buzunar două portţigarete: unul obişnuit, şi altul cu un aparat fotografic minuscul montat înăuntru. Dîndu-şi seama că ostaşii manifestă un interes deosebit pentru acest obiect, spionul le strecură portţigaretul obişnuit. De-acum încolo vor înceta oare grănicerii să se mai intereseze de el? Stupak era un spion prea experimentat ca să se amăgească astfel. Nu, era mai mult ca sigur că nu vor înceta să-l

suspecteze. O dată ce-a trezit în ei bănuiala, mai devreme ori mai tîrziu vor încerca să dea de miezul afacerii. Lucrurile păreau să ia o întorsătură proastă, chiar foarte proastă. Trebuia să-l prevină pe „Cruce“ și s-o ștergă cît mai repede peste graniță. Chiar din clipa apariției lui la Iavor, Stupak fusese pus sub o permanentă urmărire. De aceea, întîlnirea spionului cu grănicerii fu imediat adusă la cunoștința lui Zubavin și Șatrov, fapt care avu darul să-i alarmeze. Nu mai puteau să-l lase pe acest Stupak să se plimbe în voie. Trebuia arestat și cît mai repede.

...Fără să-și cruțe camionul, Stupak ajunse repede la Iavor. La marginea orașului, în fața barierei de la o trecere de cale ferată, mașina fu oprită. Inspectorul auto, care-i controlă hîrtiile, găsi foaia de circulație în neregulă și-l invită pe șofer în ghereta cantonierului de serviciu ca să-i dreseze cuvenitul proces-verbal. Fără să bănuiască nimic, Stupak îl urmă. Dar abia păși pragul gheretei și se pomeni față în față cu un maior de securitate, cu un revolver în mînă.

— Miînile sus, Stupak ! Ești arestat, spuse calm Zubavin.

De la primul interogator, spionul mărturisi că-l cheamă Dubașevici, că a trecut granița fraudulos și a fost trimis la Iavor de către centrul de spionaj „Sud“, în calitate de ajutor al lui John Fayne, cu care a și stabilit contactul prin Liubomir Krîj.

Zubavin și Șatrov se hotărîră să-i aresteze imediat pe toți executanții planului pus la cale de „Bizon“.

CAPITOLUL XXV

După amiază, în librărie intră un cumpărător întîrziat. Krîj cunoştea din vedere pe aproape toţi locuitorii Iavorului. Pe omul care păşise pragul librăriei îl vedea însă pentru prima oară. La alt ceas, în toiul vînzării, cînd lîngă tejgheaua lui se aduna mai multă lume, nu i-ar fi acordat desigur prea mare atenţie. Acuma însă îl examină cu interes, străduindu-se să ghicească ce profesie are. „Învăţător sau bibliotecar, gîndi Krîj, probabil fost ofiţer". Cumpărătorul era înalt şi lat în spate şi, cu toate că era îmbrăcat civil, avea o ţinută militărească... Faţa lui, exprimînd blîndeţe şi bunătate, era acoperită de încreţituri fine. Ochii cenuşii aveau o privire calmă şi încrezătoare, ca a omului fără griji, obişnuit să privească lumea cu o naivitate oarecum copilărească. Tot observîndu-l, Krîj remarcă în treacăt mîinile mari şi puternice ale cumpărătorului întîrziat, cu degete groase, cu o verighetă demodată pe inelar.

Krîj înclină respectuos din cap, îi zîmbi amabil şi-l întrebă cu ce l-ar putea servi.

— Aveţi cumva manualul lui Buhalovski „Introducere în lingvistică" ? Glasul îi suna neaşteptat de tineresc şi de sonor. Am nevoie de partea întîi şi a doua.

„Da, am ghicit eu bine, este un învăţător !" zîmbi Krîj, mulţumit de uşurinţa cu care descoperea profesiunile oamenilor. Răspunse cu glas tare :

— Poftiţi, aveţi aici ambele volume. Plătiţi la casă şase ruble şi nouăzeci.

În timp ce Krîj împacheta cărţile, cumpărătorul plăti la casă şi se întoarse la tejghea cu bonul în mînă. Îl dădu lui Krîj, spuse „mulţumesc" şi adăugă în şoaptă: „Am un comision din partea „Bizonului". Vin deseară. Aşteaptă-mă".

Întorcîndu-se acasă după închiderea librăriei, Krîj îi transmise şefului său cele ce-i şoptise cumpărătorul manualului „Introducere în lingvistică". Comunicarea, cu totul neaşteptată pentru Fayne, îi produse o impresie foarte neplăcută. „Muntenegreanul" se întrebă alarmat, cine o fi acest nou trimis al „Bizonului". Dacă este „Arca", atunci ce-a căutat la rezident, care trebuia să fie la adăpostul celei mai stricte conspiraţii şi unde i se interzisese cu toată străşnicia să se arate? Nu, nu era „Arca". Atunci cine putea fi? John Fayne cunoştea bine firea şefului său. Bănuitor, plin de neîncredere, şi fricos din fire, „Bizonul" hotărîse probabil să trimită la Iavor un fel de controlor. „Ei bine, să poftească să mă controleze!" îşi zise supărat Fayne.

Cînd se întunecă, John Fayne băgă în buzunare două revolvere şi încărcătoare de rezervă, îşi agăţă la brîu două grenade, îşi pipăi fiola cu otravă cusută în gulerul cămăşii şi, după ce-şi preveni proprietarul, ieşi din adăpostul său secret şi se duse în grădină, unde se pregăti să-l întîmpine pe vizitatorul neaşteptat şi mai ales nepoftit. La doi paşi de portiţă se afla o tufă deasă de liliac. În adăpostul acesta umed se aşeză la pîndă Fayne. De-aici putea să vadă perfect pe musafir chiar din clipa cînd va intra în curte şi se va duce să bată în geam. Întreaga comportare a necunoscutului trebuia studiată în aşa fel, încît să-şi dea seama cu cine are de-a face; cel puţin aşa spera Fayne. „Muntenegreanul" avea despre aptitudinile lui de spion o părere cu totul deosebită. Era convins că posedă însuşirea de-a ghici gîndurile şi sentimentele cele mai ascunse ale omului, după felul cum se comporta. Dacă musafirul se va dovedi a nu fi un sol al „Bizonului", ci un înşelător, dacă va aduce cu el o „coadă", Fayne nu va fi luat prin surprindere: îşi

va croi un drum de fugă, cu ajutorul revolverului şi grenadelor.

Trecu un ceas, trecură două, trei, dar deocamdată nu se vedea şi nu se auzea nimic. Musafirul aşteptat apăru aproape de miezul nopţii, cînd în strada Gvardeiskaia coborîse liniştea şi pacea nopţii. Fayne aştepta pîndind fiecare zgomot, atent şi încordat la culme şi totuşi nu izbuti să vadă de unde şi în cel fel s-a ivit musafirul nocturn. Necunoscutul intră pe portiţă, fără cel mai mic zgomot, cu siguranţa omului care vine la el acasă. Luneca atît de uşor pe potecuţa presărată cu pietriş care ducea spre casă, încît nici o pietricică nu trosni sub paşii lui, nici o ramură nu se clinti deasupra capului său. Ajungînd în dreptul ferestrei, începu să rîcîie încet cu unghiile pe geam. Uşa se deschise îndată şi vizitatorul nocturn dispăru în interiorul întunecat al casei.

Fayne ieşi din tufa de liliac şi se întoarse prin uşa secretă în adăpostul său. Peste cîteva clipe stătea în picioare lîngă peretele exterior al bibliotecii şi studia amănunţit persoana trimisului extraordinar al „Bizonului", printr-o ferestruică făcută într-un raft de cărţi. Nu, figura omului de dincolo nu-i spunea absolut nimic. Nu-l văzuse niciodată la statul-major al centrului de spionaj, nu-l cunoştea nici din fotografii. „De unde a apărut ? se întreba în gînd Fayne trăgînd cu urechea la cele ce vorbea Krîj cu necunoscutul. Ce-a făcut pînă acum ? Cum de-a reuşit să cîştige încrederea „Bizonului", atît de bănuitor din fire ? Şi ce ordin a primit din partea şefului ?"

Vizitatorul nocturn şi proprietarul casei vorbeau ruseşte.

— Scoateţi-vă haina şi vă rog să luaţi loc, se agita Krîj, frecîndu-şi mîinile. Doriţi să mîncaţi ori să beţi ceva ?

— Doresc, zîmbi musafirul şi faţa lui zbîrcită păru că întinereşte deodată. Chiar foarte mult. Ţi-aş fi recunoscător dacă mi-ai da ceva demîncare şi de băut.

— Numaidecît, pregătesc numaidecît masa. Instalați-vă comod și odihniți-vă. Mă iertați, dar nu vă știu numele...

— Stepan Stepanovici Kucera. Stai puțin, Krîj, nu pleca. Pot să mai rabd zece minute. Ia loc și să stăm de vorbă.

Krîj se așeză ascultător, cu mîinile pe genunchi și ochii la musafirul său.

— Ai fost desigur alarmat de apariția mea, începu Kucera. Nu ești chiar atît de convins că sînt ceea ce pretind.

— Vai de mine, Stepan Stepanovici !

— Hai, hai, nu te mai preface, este de prisos.

Kucera vorbea într-o admirabilă limbă rusă, fără nici un fel de accent, doar puțin cam tărăgănat, așa cum vorbesc cei din sudul țării. Ochii lui cenușii, puțin oblici, priveau calm la Krîj, iar pe buze îi juca un zîmbet stăpînit, condescendent. Mîinile lui descărcară cu îndemînare un cartuș, scos din magazia revolverului. După ce îndepărtă glonțul, Kucera scoase cu băgare de seamă din fundul cartușului o foiță îndoită cu grijă și o dădu lui Krîj :

— O scrisoare din partea șefului, scrisă de el, cu mîna lui. Citește-o, te rog.

Rezidentul despături cu multă grijă importanta misivă, scrisă în limba engleză. În ea li se ordona „Muntenegreanului" și „Crucii" să îndeplinească necondiționat orice ordin venind din partea „purtătorului prezentei, un însărcinat special al meu". Krîj citi scrisoarea „Bizonului" cu glas tare, intenționat, să audă și șeful lui, tovarășul Cervoniuk.

După ce isprăvi de citit, se uită atent la „purtătorul prezentei", apoi își mută privirea pe fîșia de hîrtie pe care o ținea în mînă. Împuternicitul special pricepu înțelesul privirii lui :

— Te surprinde ? Te întrebi cum de nu este cifrată o misivă ultrasecretă ca aceasta ? N-a fost nevoie, dragul meu Liubomir Vasilievici. În cazul unei primejdii serioase, aș fi tras un foc de revolver și scrisoarea ar fi

ars o dată cu încărcătura. Asta e una. În al doilea rînd, ştii foarte bine că nu există pe lumea asta nici un cod secret care să nu poată fi descifrat. Vizitatorul nocturn scoase din buzunar un pachet de ţigări cu o cămilă cafenie pe el şi aprinse una. Ei, Liubomir Vasilievici, scrisorile de acreditare au fost prezentate. Acum scoate-l la lumină pe chiriaşul dumitale. Ia cheamă-l încoace.

Krîj tăcea, schimbîndu-se nehotărît de pe un picior pe altul.

— Ei, Liubomir, ce mai aştepţi ? Cheamă-l odată ! Dar Krîj nu se mişca din loc.

Fără să se ridice de pe fotoliu, împuternicitul special întinse mîna şi ciocăni cu degetul îndoit în perete :

— Tovarăşe Cervoniuk, te aştept, vino !

Portretul lui Taras Şevcenko se deplasă spre dreapta, uşiţa secretă se deschise şi în deschizătura neagră apăru capul lui Fayne. Sări fără vorbă pe podeaua bibliotecii, îl salută pe Kucera din cap şi, apropiindu-se de Krîj, smulse din mîna lui scrisoarea „Bizonului". O citi îndelung şi atent, mai bine zis o studie. În timpul acesta, împuternicitul special şedea în fotoliu, fumînd şi privind la Fayne, care era cît se poate de posomorît.

Krîj muta cărţile de pe un raft pe altul, ca să-şi ascundă tulburarea, căznindu-se din răsputeri să nu arate cît de mult îl interesează rezultatul întîlnirii dintre cei doi patroni ai săi, cel vechi şi cel nou.

Vizitatorul îl împinse uşurel cu cotul, arătă cu degetul spre gură şi mişcă expresiv din buze, de parcă i-ar fi spus : adă mai repede ceva demîncare.

Înţelegînd că este concediat, Krîj se grăbi să se retragă. Dar şi din bucătărie, cu tot zgomotul pe care-l făceau farfuriile şi paharele, trăgea cu urechea la cele ce vorbeau musafirii din bibliotecă.

— Ei, totul este în ordine ? întrebă împuternicitul special, după ce Fayne ridică privirea de pe scrisoarea „Bizonului".

Fayne răspunse de sus, provocător :

— Nu ştiu ce înţelegi prin „totul în ordine".

Kucera rîse :

— Nu ghiceşti ? Vai ce tare de cap mai eşti ! Se ridică din fotoliu, se apropie de Fayne şi, punîndu-i prieteneşte mîna pe umăr, spuse în limba engleză : Vă rog să nu vă ofensaţi, sir, căci nu fac decît să îndeplinesc voinţa şefului şi datoria mea. Să aşteptăm dar o clipă, pentru ca supărarea dumneavoastră să treacă şi să vorbim apoi despre ceea ce ne interesează. Deocamdată să-mi daţi înapoi mandatul meu.

Fayne îl ascultă cu ochii închişi, cu dinţii strînşi. Se silea să înţeleagă după accentul împuternicitului special de unde este de fel, din ce parte a ţării lui îndepărtate. Părea să fie din nord.

— Sînt gata să vă ascult. Treceţi la chestiune.

Fayne aruncă scrisoarea „Bizonului" pe masă şi se lăsă să cadă într-un fotoliu.

— Sînt „Cobra", spuse musafirul încet, în limba rusă, şi zîmbi ca şi cum ar fi spus „Sînt un înger".

— „Cobra" ?! exclamă Fayne, cuprins de spaimă şi îngălbenindu-se la faţă. O, atunci am înţeles totul ! Nu mai e nici o întrebare de pus. Cînd ai de-a face cu Serviciul Securităţii [1], nu pui întrebări. Vă ascult.

— Îţi dau voie totuşi să-mi pui o întrebare. Dar una singură. Poftim !

Fayne tăcea, fără să ridice ochii spre interlocutorul său, rîcîind cu unghiile lemnul lustruit al mesei. „Cobra" se uita la el oarecum provocător şi aştepta. Fayne tăcea cu îndărătnicie. „Cobra" scoase binişor mîna din mîneca sa lungă, se uită la ceas, apoi la ferestrele închise pe dinăuntru cu obloane, la portretul lui Taras Şevcenko şi la uşa de intrare.

— Nu te hotărăşti nici la această unică întrebare ? făcu el. Bine, atunci să-ţi spun eu ce te frămîntă pe dumneata. Nu-i aşa că te interesează motivul pentru care am venit aici ?

Fayne aprobă din cap.

---

[1] Serviciul Securităţii – o secţie specială care controlează în secret activitatea agenţilor serviciului de spionaj. (Nota red. sov.)

— Îți răspund cu plăcere. Șeful este nemulțumit de dumneata, „tovarășe Cervoniuk". Ba mai mult, este furios pe dumneata.

— De ce? tresări speriat Fayne. Pînă acum am lucrat conform planului.

— Vi se pare numai, sir! făcu „Cobra", cu o nuanță de respect batjocoritor.

— De ce spuneți asta? Am trecut cu bine granița și fără nici o pierdere. Ne-am stabilit aici conform prevederilor și operăm destul de activ. Am ajuns aproape de potou.

— Chiar că la potou! zîmbi ironic „Cobra" uitîndu-se din nou la ceas. Dar nu merge totul chiar atît de perfect cum îți închipui dumneata, John Fayne.

— Mai încet, pentru numele lui Dumnezeu! spuse în șoaptă „Muntenegreanul", uitîndu-se speriat la ușa din bucătărie. Krîj nu știe că eu...

— Prea tîrziu îmi vii cu asemenea precauții, Fayne, urmă „Cobra", fără să-și coboare glasul. Ce crezi: au aflat ori nu organele securității sovietice despre existența planului de operații „Primăvara în munți"?

— Vai de mine, cum puteți întreba una ca asta? Dacă ar fi aflat acest lucru, atunci dumneavoastră și cu mine n-am mai sta aici...

— Iar eu îți spun că au aflat, Fayne, îi tăie vorba cu asprime „Cobra". Și știu nu numai că planul există. Maiorul Zubavin știe exact cînd, unde și în ce fel a trecut granița Dubașevici, și în ce fel și-a căpătat o identitate legală.

— Imposibil! Pe fruntea bombată a lui Fayne se iviră broboane de sudoare, pomeții și buzele i se făcură palide ca ale unui mort. Imposibil! repetă el.

„Cobra" urmă netulburat:

— Maiorul Zubavin știe că adevăratul rezident este Krîj, iar „Homer" numai un om de paie.

— Îngrozitor! Dar asta înseamnă o cădere sigură!

— Da, este o cădere, recunoscu „Cobra". Maiorul Zubavin știe de asemenea că în casa lui Krîj, în strada Gvardeiskaia, au fost transportați în noaptea de joi spre

vineri patru convectori cu dinamită. Maiorul Zubavin este la curent cu faptul că în ascunzătoarea lui Krîj se află pitit „Muntenegreanul", alias John Fayne, fostul conducător al agenturii „Tisa".

— Glumeşti, „Cobra" ! Fayne încercă să-şi încreţească a zîmbet faţa schimonosită de spaimă. Nu te cred ! Nu te cred ! Pînă în ziua de azi n-am nici cel mai mic indiciu că am fi fost descoperiţi. Nu şi nu ! Este o glumă proastă, „Cobra". Şi nu înţeleg de ce trebuie să glumeşti astfel !

— Ai să înţelegi mai tîrziu cînd vei avea timp destul să te gîndeşti la vorbele mele. Dacă bineînţeles o să mai fii în stare !

Fayne era atît de zguduit, atît de buimăcit şi de abătut de cele auzite, încît nici nu mai înregistră ultimele cuvinte ale „Cobrei". Se uita la împuternicitul special cu ochi linguşitori, implorîndu-l tăcut să curme mai repede tortura aceasta, căci altfel... altfel simte că înnebuneşte.

Din bucătărie se auzi un zgomot puternic de farfurii sparte. Fayne tresări.

— Să nu porţi de grijă lui Krîj. Gîndeşte-te mai bine la dumneata. „Cobra" se sculă încet şi, cu ochii ţintă la „Muntenegreanul" buimăcit, se apropie fără grabă de el şi-i puse mîinile lui mari şi grele pe umăr. Totul s-a terminat, John Fayne. S-a terminat şi cu dumneata !

Fayne încercă să se ridice, dar nişte braţe puternice îl cuprinseră atît de strîns, că-i pîrîiră coastele şi coşul pieptului. În aceeaşi clipă văzu în pragul bucătăriei oameni înarmaţi. Înţelese totul şi renunţă la orice împotrivire.

„Cobra" era Nikita Samoilovici Şatrov în persoană. Adevăratul „Cobra" nu fusese arestat. În ziua cînd pătrunsese în Iavor, Zubavin primise vizita unui frizer de la hotelul „Goverlo", care-i declarase că mai înainte cu o jumătate de oră a ras şi a tuns pe-o veche cunoştinţă de-a sa, un fost agent marcant al gestapoului, cunoscut de cei pe care i-a torturat sub numele de „Ian Mînă-

Neagră". În timpul războiului, călăul acesta băgase în sperieţi întreaga populaţie a Lvovului. Cu toate că de atunci trecuseră mulţi ani şi Ian îşi schimbase înfăţişarea, frizerul îl recunoscuse imediat. În timp ce-l rădea, îi era teamă ca fostul călău să nu recunoască în persoana lui pe fosta victimă. Dar nu-l recunoscuse. Prin mîinile lui trecuseră prea mulţi oameni pe care i-a schingiuit sau ucis, ca să-i mai poată ţine minte pe toţi.

Ieşind din frizerie, fostul agent ceru portarului cheia camerei nr. 72 şi urcă cu liftul la etajul al treilea.

Nu trecuse o oră de la plecarea frizerului, cînd Zubavin şi Şatrov făcură o descindere la hotel, dar nu găsiră pe nimeni. Înţelegînd probabil că fusese recunoscut, „Cobra" dispăruse fără urmă. Ceva mai tîrziu, Şatrov primi de la Moscova datele culese de Serviciul de Informaţii cu privire la „Cobra". Din informaţiile acelea află motivele apariţiei lui la Iavor şi rolul „Cobrei" în operaţia „Primăvara în munţi".

Hotărîndu-se să pătrundă în casa lui Liubomir Krîj sub masca „Cobrei", Şatrov îşi dădea perfect seama cît riscă. Cea mai mică greşeală din partea lui, cea mai mică bănuială de înşelătorie, o scăpare cît de neînsemnată în interpretarea firească a rolului pe care şi-l asumase, putea să-l coste viaţa. Dar era mult prea importantă capturarea lui Fayne viu şi nevătămat, pentru ca Şatrov să mai stea pe gînduri.

Dis-de-dimineaţă, înainte de-a începe activitatea zilnică la statul-major al marii unităţi de aviaţie, Batura îşi ocupă locul său obişnuit la întretăierea străzilor Kirov şi Ujgorod. Rămase tăcut şi răbdător sub castanul lui, atît cît crezu că era nevoie, şi după ce adună tributul de la ofiţerii care treceau pe lîngă el spre unitate, se duse să mănînce la birtul lui Iakov. Înfundîndu-şi pe cap pălăria neagră, veche, şi simţind în buzunare greutatea plăcută a bănuţilor de argint şi de aramă pe care-i căpătase, porni pe strada Ujgorod. Dar nici nu apucă să facă douăzeci de paşi, cînd din spate îl ajunse o maşină,

se opri lîngă el şi-un om cu părul cărunt, îmbrăcat în haine cenuşii, care sta lîngă şofer, deschise uşa şi-i zise :

— Suie în maşină, cetăţene Batura.

— Vă mulţumesc, da' merg pe jos, că nu mă duc departe.

— Suie în maşină, cînd îţi spun ! repetă poruncitor necunoscutul.

Cineva care stătea pe trotuar îl apucă de cot şi-l împinse binişor spre maşină :

— Hai, fără mofturi. Şi mai repede !

„Homer" simţi că i se face inima cît un purice. Nu se rostise încă nici un cuvînt care să-l sperie, nimeni nu-i spusese că este arestat, şi totuşi ceva îi spunea că totul s-a sfîrşit. Şi în clipa aceea simţi că-l cuprinde o sfîrşeală, şi picioarele i se făcură grele ca plumbul, refuzînd să-l mai asculte. Ar fi vrut să suie în maşină, dar nu se putea urni din loc.

— Urcă-te odată ! repetă încet omul din spatele lui.

— Pentru ce ? Ce-aveţi cu mine ? bîigui „Homer". Eu... Eu...

— Gura ! Eşti arestat.

— Arestat ? se miră atît de sincer cerşetorul, încît ar fi putut să-l invidieze pînă şi un actor de mare talent. Pentru ce ? V-aţi înşelat, tovarăşi. Numele meu este Batura. Ignat Batura. Sînt un biet orb, care cerşesc să-mi duc zilele...

— Tocmai de tine avem nevoie, cetăţene Batura. Hai, suie în maşină !

Batura se dădu bătut. Era pentru prima oară în viaţa lui cînd călătorea într-o maşină ca asta, şi cînd te gîndeşti că nu putea să se bucure de loc, fiindcă afurisita îl ducea la închisoare.

Peste zece minute maşina se opri în strada Gornaia. Intrînd în locuinţa lui Batura, colonelul Şatrov puse pe masă mandatul de arestare şi autorizaţia de percheziţie.

În casa cerşetorului fură găsite coduri şi cifruri secrete, cerneluri simpatice, arme, aur, devize şi o sumă importantă de bani sovietici.

— De unde ai toate acestea, cetăţene cerşetor? îl întrebă zîmbind Şatrov.

Dar Batura tăcea. Îşi făcea febril socoteala cum să se comporte la interogatoriu, ce să spună şi ce să tăinuiască. Fără doar şi poate că va fi nevoie să recunoască faptul că a fost în slujba „Bizonului“, dar trebuia să ascundă cu orice preţ că fusese făcut rezident la Iavor.

Şatrov strînse într-un geamantan toate dovezile activităţii de spionaj ale lui Batura, înschise capacul şi ridică ochii spre „Homer“.

— De ce taci, mister rezident? Elaborezi vreun plan de autoapărare?

Batura nu se mai putu stăpîni. Era prea mult pentru puterile lui. Căzu în genunchi şi, împreunîndu-şi mîinile pe piept, făcu lui Şatrov, într-o avalanşă de vorbe, mărturisiri complete. Da, era agent. Dar numai agent şi încă unul de rînd. Misiunea lui era să tragă cu urechea la convorbirile ofiţerilor de la unitatea de aviaţie. Încolo nimic. Nu, nu, n-a făcut absolut nimic în calitate de rezident. Se jura pe memoria mamei sale, pe tot ce avea mai sfînt, plîngea şi se ruga, implorînd crezare şi milă. Şatrov îi întrerupse milogeala. Individul acesta nu prezenta pentru el un interes deosebit. „Homer“ nici nu putea să spună mai mult decît ştia, deoarece fusese folosit de „Bizon“ ca momeală.

În zorii aceleiaşi zile, spre strada Jeleznodorojnaia pornise altă maşină închisă, aparţinînd secţiei raionale din Iavor a Ministerului Securităţii Statului.

Cînd maiorul Zubavin, însoţit de un agent operativ pătrunseră în casa ei, Marta Stefanovna Lîsak mai era încă în pat. Apariţia celor doi bărbaţi nu o speriase nicidecum pe fosta călugăriţă, mai ales că erau îmbrăcaţi civil. „Or fi bărbaţi de ai clientelor“, îşi zise Maria.

— Pani [1] Marta nu s-a sculat încă, spuse ea. Şi nici n-am voie s-o scol mai devreme ca de obicei. Poftiţi după masă.

---

[1] Pani – doamnă, în limba polonă. (n.t.)

— După masă n-o să avem timp, zîmbi Zubavin. Mai bine trezeşte-o acum pe pani Marta.

— Vai de mine, cum se poate să fac una ca asta ?! Nu pot s-o scol. Dimineaţa nu primim pe nimeni.

— Pe noi o să cam trebuiască să ne primiţi. Hai, trezeşte-o, că altfel o trezim noi, făcu Zubavin, ridicînd puţin glasul.

Vocile bărbăteşti o deşteptară pe stăpîna casei. Uşa dormitorului se deschise larg şi în faţa lui Zubavin apăru Marta Stefanovna în toată splendoarea ei. Pe umerii rotunzi îşi aruncase în grabă un halat de mătase cu dragoni negri, de sub care ieşeau poalele dantelate ale cămăşii de noapte. În picioare avea papuci de lac, cu talpă de fetru. Din coafura ei complicată se vedeau ieşind capetele unor bigudiuri de metal. Faţa ei rotundă şi buhăită, cu pungi sub ochi, mai păstra încă stratul lucios al cremelor aplicate de cu seară. Buzele arse ani de-a rîndul cu diferite rujuri aveau acum culoarea lor naturală, vînătă-cenuşie.

— Ce se întîmplă, Maria ? strigă Marta Stefanovna cu o voce răguşită de somn, semănînd mai curînd cu o voce de bărbat decît de femeie. De ce i-ai lăsat pe aceşti oameni să intre în casă ? Ştii doar prea bine că nu primesc decît după masă. Condu-i pe domni şi explică-le că nu este frumos...

Zubavin scoase din buzunar mandatul de arestare şi, uitîndu-se fix la croitoreasă, o întrebă foarte calm şi foarte politicos :

— Marta Stefanovna Lîsak ?

„Venus" se puse în gardă.

Expresia hotărîtă şi calmă a necunoscutului, ochii lui albaştri poruncitori şi plini de dispreţ, ca şi glasul său domol şi politicos, nu prevesteau nimic bun. „Trebuie să fie inspectorul financiar", îşi zise ea. Marta Stefanovna socoti repede în gînd cîte mii de ruble are s-o coste această neplăcută vizită. Oftă cu regret şi hotărî să-şi dezlege băierile pungii. După cum se vedea, cu oameni de teapa acestora era cam primejdios să facă pe zgîrcita.

— Da, sînt Marta Stefanovna Lîsak, spuse ea și, urmîndu-și vechiul obicei, zîmbi cochet. Luați loc! Maria, adu cafele!

Fosta călugăriță se repezi spre ușa bucătăriei, dar Zubavin o opri:

— Nimeni n-are voie să iasă din casă atîta timp cît va dura percheziția.

— Percheziția? Marta Stefanovna holbă niște ochi mari, de păreau gata-gata să-i iasă din cap. O percheziție la mine? De ce? Cine vă dă dreptul să pătrundeți cu forța ziua-nămiaza mare în casa unei femei singure și fără apărare? Am să mă plîng autorităților, am să...

Zubavin puse mandatul pe masă:

— Cetățeană Lîsak, sînteți arestată... Tovarășe Borisov, începe te rog percheziția.

— Sînt arestată? Eu? țipă subțire „Venus". Și pentru ce, mă rog? Pentru ce?...

Uitîndu-se în ochii îngroziți de spaimă ai croitoresei, care se rostogoleau speriați sub arcul subțire al sprîncenelor smulse, Zubavin rosti apăsînd pe fiecare cuvînt:

— Sînteți trasă la răspundere pentru activitate criminală în folosul spionajului străin.

— Care activitate? Vă rog să nu mă insultați! Vă înșelați. Eu sînt croitoreasă. Ați auzit? Croitoreasă...

— Și ajutoarea lui Krîj, îi tăie vorba Zubavin.

După aceste cuvinte, „Venus" ar fi trebuit să se astîmpere, dar ea nu înțelegea să cedeze atît de ușor și cu vocea ei puternică și joasă continua să joace cu îndărătnicie rolul inocentei jignite. Zubavin mai avusese parte și alte ori să întîlnească asemenea prefăcătorii. Știa în amănunțime de la Krîj prin ce anume și în ce fel fusese ajutat în activitatea lui criminală de croitoreasă. Îi cunoștea pînă și numele conspirativ și de aceea, nemaiputîndu-se stăpîni, izbucni în rîs:

— Nu vă mai irosiți energia de pomană, cetățeană Lîsak. Îmbrăcați-vă. Și v-aș sfătui să vă alegeți o rochie cît mai modestă, adăugă el ironic. La închisoare n-o să găsiți admiratori ai talentului dumneavoastră, care v-a

făcut cea mai căutată croitoreasă. Maria, spuse el întorcîndu-se spre fosta călugăriţă, adu-i stăpînei dumitale o rochie.

— Mă duc singură. Şi Marta Stefanovna dădu să se repeadă spre uşa dormitorului.

— Nu vă deranjaţi, cetăţeană Lîsak, o opri Zubavin, vi se aduce tot ce vă trebuie. Luaţi loc şi odihniţi-vă. Puteţi chiar să fumaţi. Maria, să-i aduci doamnei şi ţigările ei preferate.

„Ştie tot. Sînt pierdută, pierdută !..." îşi zicea Marta Stefanovna fumînd şi uitîndu-se prin fumul ţigării şi printre lacrimi la apartamentul ei plin de lucruri frumoase şi scumpe, pe care le adunase în decursul unei vieţi. Cui o să-i rămînă toate acestea, se gîndea ea, cine va locui după ea în această casă ? Dar dolarii îngropaţi în vie, oare n-o să mai aibă parte de ei niciodată ? Dar copilul ei drag, Andriuşa, ce are să facă ?

Întrerupînd meditaţiile Martei Stefanovna, din odaia de alături ieşi agentul operativ, ţinînd în mînă un geamantanaş de fibră.

— Un magnetofon de fabricaţie străină, tovarăşe maior.

Zubavin făcu un semn din cap şi spuse privind fix la croitoreasă :

— Indicaţi-ne locul unde aţi ascuns dolarii primiţi de la Krîj.

— Dolarii ? Care dolari ? N-am primit de la Krîj nici un dolar. Nu posed şi n-am avut niciodată dolari.

— Continuă percheziţia, tovarăşe căpitan, ordonă Zubavin.

Era zi de tîrg şi „Carmen" părăsise mahalaua ţigănească mai înainte de răsăritul soarelui. Oamenii securităţii fură nevoiţi s-o caute prin toate colţurile şi locurile din piaţă, unde se retrăgea la adăpost de ochii lumii împreună cu cei care doreau să arunce o privire în viitorul lor, cu ajutorul cărţilor soioase ale ghicitoarei.

Un agent al securităţii, în uniformă de miliţian, o reţinu sub pretextul că ar fi călcat regulamentul pieţii

şi o trimise sub pază la secţia unde o aştepta maşina din strada Kiev.

Cel din urmă fu arestat Andrei Lîsak. Această însărcinare i se dădu locotenentului Goida. Încă de cu seară îşi îmbrăcă salopeta de lucru şi plecă la depou. În cursul nopţii şi al zilei în care fură arestaţi Fayne, Krîj şi ceilalţi executanţi ai planului elaborat de „Bizon", Andrei Lîsak fusese plecat într-o cursă lungă. Se întoarse la Iavor pe înserat şi, luîndu-şi rămas bun de la brigadă, se grăbi spre casă, bucurîndu-se dinainte la gîndul că-l aşteaptă o masă îmbelşugată, stropită cu băutură pe săturate. Dîndu-se jos de pe locomotivă, îl văzu printre liniile ferate pe Vasil Goida. Pentru orice eventualitate, făcu semne amicale acestui prieten al lui Olexa Sokaci şi-l întîmpină, zîmbindu-i slugarnic :

— Bună ziua, Vasia ! Ce mai faci ! Ai venit să-l vezi pe Olexa ?

— Nu, pe tine, răspunse Goida.

— Pe mine ? Ia nu mai umbla cu fleacuri, mă ! N-am ajuns încă la o cinste atît de mare ! Du-te la Olexa, o să-i facă plăcere.

Şi-l împinse uşor spre locomotivă, dar Goida nu se urni din loc şi-l apucă de braţ.

— Îţi vorbesc serios : am venit să te iau. Vino mai repede, că sîntem aşteptaţi.

— De cine ? Şi unde mergem ? Cu ce mergem ?

— Cu maşina. Vino cu mine şi ai să afli tot.

— O să fie şi ceva de băut ? întrebă Lîsak.

— O să fie, n-ai nici o grijă ! Îi tragem un chef, să-l ţii minte o viaţă întreagă !

Se urcară în maşină şi porniră. Şoferul, îmbrăcat civil, nu-i trezi nici o bănuială lui Lîsak. Pînă în strada Kiev, Lîsak n-a înţeles, nici n-a bănuit ce se întîmplă cu el. Numai cînd „Pobeda" coti pe neaşteptate la dreapta şi intră în curtea spaţioasă şi închisă din toate părţile, a secţiei raionale, pricepu ce se întîmplă cu el şi deodată se făcu alb ca varul la faţă. Încercă totuşi să zîmbească :

— Unde m-ai adus, Vasia ?

Goida vîrî mîna în buzunar, făcu un semn cu capul spre intrare şi rosti printre dinţi :

— Marş înainte, ticălosule !

— Vasia !

— Lasă vorba ! Marş !

Poticnindu-se şi uitîndu-se îndărăt la escortă, mai sperînd încă în fundul inimii că Goida glumeşte, că nu s-a întîmplat nimic grav, Lîsak sui scara.

— La dreapta ! comandă Goida. Stai ! Deschise o uşă capitonată cu pîslă şi muşama neagră. Îmi permiteţi, tovarăşe maior ? Îl împinse pe Lîsak înainte, apoi, intrînd şi el în cabinetul lui Zubavin, raportă de executarea ordinului : Criminalul politic Andrei Lîsak a fost arestat şi adus la secţia raională, fără nici un fel de complicaţii.

Maiorul Zubavin dădu în tăcere din cap şi se uită atent la Lîsak.

— N-ai decît douăzeci de ani şi ai şi ajuns criminal politic, nemernicule, spuse el trist, şi cu durere parcă. Stai jos.

Andrei Lîsak se lăsă ca un sac greu pe scaunul lîngă care se afla, uitîndu-se speriat la maior, gata să îndeplinească orice i s-ar cere. Îndobitocit şi laş cum era, se simţi deodată cuprins de neputinţă şi josnicie şi înţelese că e pierdut.

Zubavin se sculă de la masă, se aşeză alături de Lîsak şi întinse mîna, vrînd să i-o pună pe umăr, însă Andrei nu-i înţelese intenţia şi se trase speriat înapoi. O strîmbătură de frică îi schimonosi chipul frumos.

— Aaa ! mugi, urlă sau mai exact schelălăi el, şi glasul îi semăna cu al unei fiare care şi-a prins laba în capcana vînătorului.

Zubavin schimbă o privire cu locotenentul Goida. Pe buzele lui apăru un zîmbet amar. Lui Goida îi era şi ruşine şi scîrbă privind la această stîrpitură, care-şi pierduse orice înfăţişare omenească.

Zubavin puse mîna pe umărul lui Andrei, fiindcă îi era totuşi milă de el.

— Cum s-a întîmplat una ca asta ? Cum ai putut dumneata, băiat tînăr de douăzeci de ani, să ajungi la o asemenea viaţă ?

— Tovarăşe maior, am să vă povestesc totul, totul ! strigă Lîsak într-un acces de recunoştinţă, lipindu-şi buzele tremurătoare, cu urme de lacrimi sărate, de mîna lui Zubavin. Îi mulţumea maiorului pentru această neaşteptată milă faţă de el. Era bucuros chiar şi de atît.

— Ei haide, povesteşte, te ascult.

Lîsak îi expuse de la început tot istoricul relaţiilor sale cu Krîj. Blestema cu înfocare ziua şi ceasul în care s-a încrezut în el. Se căia, se condamna fără milă, condamnînd-o şi pe maică-sa care îl învăţase să cheltuie bani mulţi, din cea mai fragedă copilărie, împingîndu-l fără să-şi dea seama pe drumul pierzării. Zubavin îl asculta cu răbdare, consemnînd în procesul-verbal numai lucrurile esenţiale, care aveau importanţă pentru anchetatori.

Pentru instrucţiunea cazului era important să se afle chiar de la primul interogator ce anume însărcinare, unde, cînd şi în ce fel urma să îndeplinească Lîsak. Ştiind aceasta, Zubavin putea să-şi dea bine seama dacă a luat toate măsurile spre a zădărnici complet planurile „Bizonului". Urmărind acest scop, păstrase pentru el o parte din declaraţiile lui Lîsak, în care se spunea că Liubomir Krîj trimisese cu locomotiva un om de-al său cu o misiune foarte importantă. „Dar ce anume intenţii avea Krîj ?" întrebă Zubavin. Şi Lîsak îi răspunse că urma să întîlnească un feroviar, un tînăr maghiar, cu care trebuia să aibă o convorbire specială.

— Dar după ce anume semne ar fi putut el să recunoască că tocmai dumneata eşti persoana de încredere a „Crucii", că tocmai cu dumneata trebuie să aibă această convorbire ?

La această întrebare, Andrei răspunse :

— Trebuia să am în buzunarul de sus al salopetei mele un buchețel de violete de munte.

— Înţeleg. Dar dumneata, după ce semnalmente trebuia să-l recunoşti pe celălalt ?

— Trebuia să poarte o bască neagră pe cap şi un inel gros cu o piatră în formă de carte de joc la arătătorul mîinii drepte.

— Ştii despre ce anume trebuia să vorbeşti cu acest tînăr ungur ? întrebă Zubavin.

— Da. Am reţinut parola cuvînt cu cuvînt. Feroviarul trebuia să se apropie de mine, să-şi scoată zîmbind bereta din cap şi să-mi spună ruseşte şi ungureşte : „Bună ziua, tovarăşe". Eu trebuia să-i răspund numai în limba rusă : „Bună ziua". Apoi, el urma să-mi ofere o ţigară ungurească, iar eu lui una sovietică. Aprinzîndu-şi ţigara, el trebuia să mă întrebe : „Cum este vremea la dumneavoastră, în Uniunea Sovietică ?" Şi eu să-i răspund : „Frumoasă, ca şi la dumneavoastră".

Andrei Lîsak tăcu, uitîndu-se sfios la maiorul Zubavin şi aşteptînd să vadă pe faţa lui ce impresie i-au făcut vorbele acestea.

— Mai departe, îl îndemnă Zubavin.

Lîsak urmă :

— Pe urmă trebuia să-mi spună unde a pus coletul.

— Ce fel de colet ?

— Asta n-o mai ştiu. Şi în genere... Nu mai ştiu nimic. V-am spus totul.

— Bine. Pentru astăzi ajunge.

Zubavin îl trimise pe Andrei Lîsak într-o celulă de detenţie preventivă. Rămase un timp pe gînduri, apoi îl întrebă pe locotenentul Goida :

— Mi se pare că mîine pleacă în prima sa cursă în străinătate locomotiva comsomolistă a lui Olexa Sokaci ?

— Da, tovarăşe maior.

— N-ar putea cumva Sokaci să îndeplinească o însărcinare a noastră mai delicată ?

— Am înţeles, tovarăşe maior. Olexa Sokaci va face orice. Vă garantez eu.

— Dacă aşa stau lucrurile, chemaţi-l aici, să stăm puţin de vorbă cu el.

— Am înţeles ! Îl chem îndată ! Şi Goida se răsuci în călcîie şi dispăru pe uşă.

În timp ce Goida îl căuta pe prietenul său prin tot Iavorul, Zubavin porunci să fie adus de urgenţă din închisoare Liubomir Krîj. Peste o jumătate de oră, acesta trecea pragul cabinetului, urmat de ostaşul care-l escorta. Cu mîinile la spate, încovoiat, negru la faţă ca haina lui neagră, cu gulerul cămăşii încheiat şi fără cravată, cu ochii căzuţi în fundul capului şi nebărbierit cum era, spionul părea că îmbătrînise cu vreo douăzeci de ani. Aruncîndu-i maiorului o privire ursuză pe sub sprîncene, se opri în prag cu capul în piept.

Zubavin dădu drumul escortei şi-i arătă lui Krîj un scaun.

— Stai jos şi povesteşte-mi, mister fost rezident, pentru ce l-ai atras în banda dumitale pe Andrei Lîsak.

Krîj ridică mirat ochii spre maior.

— Nu vă mai interesează nimic altceva ? Numai ţîncul acesta ? Hotărîsem să vă spun tot, absolut tot ce ştiu.

— Şi mă rog, cărui fapt îi datorăm această înţelegere, această docilitate ?

Fără să stea pe gînduri, Krîj răspunse grăbit :

— Îndrăznesc să spun că am prea multă experienţă şi sînt destul de deştept ca să înţeleg în ce situaţie mă aflu. Şi apoi... nu sînt făcut pentru o viaţă ca asta din închisoare.

— Înţeleg, nervii...

— Da. Nu mă ascund ; mă grăbesc să ajung la potou. Am trăit destul, îmi ajunge... Să vină cît mai repede sfîrşitul. Într-un cuvînt, n-am de gînd să ascund nimic. Vă povestesc orice, chiar şi lucrurile pe care le-aş fi putut lesne tăinui. Povestea vieţii mele este cît se poate de interesantă ! M-am născut pe celebra moşie...

Cu o mişcare nerăbdătoare a mîinii, Zubavin îl opri :

— Ai să-mi spui mai tîrziu povestea vieţii dumitale. Deocamdată răspunde-mi la întrebare. Pentru ce ai avut nevoie de Andrei Lîsak ?

— Intenţionam să fac din el un bun agent de legătură.

— Şi în acest scop l-ai trimis în brigada lui Olexa Sokaci ?

— Da, tocmai în acest scop. Chiar în prima sa cursă în străinătate, Lîsak trebuia să stabilească la Tiszavár contactul cu un agent al centrului de spionaj şi să ne aducă la Iavor un colet important.

— Din partea cui ?

— Locatarul meu spune că din partea „Bizonului".

— Care era conţinutul lui ?

— Dacă ar fi să credem spusele „tovarăşului Cervoniuk" — spuse zîmbind Krîj — „Bizonul" decisese să ne trimită ceva cu totul nou : o mină portativă cu efect întîrziat, de o putere distructivă înspăimîntătoare.

— În ce scop ?

— Ca să aruncăm în aer podul cel mare de pe Tisa sau vreun tunel.

— În ce condiţii urma să se întîlnească Lîsak cu agentul centrului de spionaj ? Care era locul de întîlnire şi parola ? Krîj povesti cuvînt cu cuvînt lucrurile pe care Zubavin le aflase şi de la Lîsak. După ce consemnă depoziţiile lui Krîj, Zubavin îl trimise la închisoare şi se duse la colonelul Şatrov.

„Stăncuţa“ trecu încet prin faţa postului de control. La fereastra cabinei stătea în picioare Olexa Sokaci. Din buzunarul de sus al salopetei îi ieşea un buchețel de violete de munte.

În faţa uşii unei gherete văruite proaspăt şi luminată din belşug de soare stătea o fată-acar, cu un corn de alamă în mînă. Şi în părul ei bălai se încurcaseră cîteva violete de munte.

— Unde pleci, Olexa ?

Sokaci făcu un semn nelămurit cu mîna.

— În ce parte a lumii? se interesă fata. Spre Carpaţi ?

Sokaci clătină negativ din cap.

— În Romînia ?

— Nu.

— În Cehoslovacia ?

— Nici.

— Spre graniţa poloneză ?

— N-ai ghicit !

— Aha, ştiu ! În Ungaria ?

— Vai, ce deşteaptă eşti !

Zvîrlind afară aburi deşi pe ţeava de evacuare a pompei de frînă, „Stăncuţa“ trecu mai departe, prin faţa fetei.

Olexa făcu ghemotoc nişte cîlţi şi-i aruncă rîzînd în faţă, căutînd să nimerească în părul ei bălai.

— Ţine şi de la mine un buchet, Ana !

Fata prinse ghemotocul din zbor, alergă cîţiva paşi pe lîngă locomotivă şi-i întoarse cadoul, zvîrlindu-l pe fereastra deschisă :

— Să-l prinzi în părul logodnicei tale !

„Stăncuţa“ porni încetişor, cu viteză redusă, către ieşirea de est a gării.

Nici nu dispăru bine din vedere fata bălaie, cu cornul de alamă în mînă, că Sokaci şi uită de existenţa ei. Chiar dacă în locul Anei ar fi fost însăşi Ganna-Terezia, şi tot n-ar fi reuşit să-i umbrească cu chipul ei zările îmbietoare ale acestei minunate zile.

În faţa locomotivei, dincolo de plopii uriaşi, de pompa de apă, de semaforul de intrare şi de Tisa, se întindea marea pustă ungară. În dreapta, pe pămîntul cehoslovac, învăluit în pîclă, se înălţau clădirile roşii şi coşul înalt al unei fabrici de cărămidă. În spate, spre nord-vest, străjuiau culmile Carpaţilor, la început mai scunde, aproape ca nişte dealuri, apoi din ce în ce mai înalte, din ce în ce mai avîntate spre cer. În stînga, pe deasupra acoperişurilor negre şi roşii ale vagoanelor, se vedeau povîrnişurile sudice ale muncelelor carpatice, acoperite de vii. Dinspre sud-est, din locul unde se înalţă bătrînii Carpaţi sudici, se ridicau venind încoace nori de ploaie cenuşii, străpunşi ici-colo de razele piezişe ale soarelui.

Dinspre miazăzi, din pustă, curgeau în şuvoaie dese masele de aer încălzite pe malurile Atlanticului.

Dinspre sud-vest, din Slovacia, părea că se apropie o armată imensă de meri, peri, caişi şi cireşi, în veşminte alb-trandafirii şi verzi, iar în fruntea lor albeau ca nişte comandanţi uriaşi plopi bătrîni, fremătînd în boarea caldă.

Numai la miazănoapte, undeva în înaltul cerului, în regiunea Vîsokie Beskidî mai stăruia încă iarna. Se vedeau pînă departe strălucind piscurile înalte sub cuşmele de omăt.

Sokaci aruncă o privire culmilor înzăpezite, dar nu le admiră prea mult. El nu vedea decît primăvara, nu simţea decît suflarea ei blîndă.

„Stăncuţa“ trecu ţăcănindu-şi roţile peste macazurile de ieşire şi, ascultînd de semnalul acarului, se întoarse pe linia a patra, unde aştepta o garnitură încărcată cu cocs, minereu şi fontă, gata de plecare.

Brigada de conductori începu recepţionarea trenului.

Conductorul-şef îi aruncă o privire plină de curiozitate tînărului mecanic, întrebîndu-l parcă din ochi: Cum se poate ca un mucos ca tine să conducă un tren în străinătate?

De locomotivă se apropie un căpitan de grăniceri.

— Actele, vă rog, spuse el.

Olexa, fochistul şi ajutorul de mecanic coborîră de pe locomotivă şi-i înmînară paşapoartele lor noi-nouţe. Grănicerul le examină atent, apoi se depărtă fără o vorbă în direcţia gării.

— Ce se întîmplă? se alarmă Ivanciuk. De ce nu ni le-a dat înapoi?

— Le înregistrează şi pe urmă ni le dă. Aşa e regula.

Olexa vorbea calm şi sigur pe el, ca şi cum ar fi trecut pînă acum graniţa de-o sută de ori.

Între timp, brigada de conductori îşi luă în primire trenul. Conductorul-şef primi actele însoţitoare şi le aşeză cu grijă în geanta lui mare de piele. Controlorul de frîne eliberă actul de verificare că toate frînele sînt în regulă şi-l înmînă conductorului-şef. Pe linii apăru un impiegat de serviciu, negricios, pe cap cu o şapcă roşie. Braţul semaforului se ridică. Vameşii îşi terminaseră treaba. Fata-acar dăduse cale liberă „Stăncuţei“.

Grănicerul mai zăbovea însă.

În sfîrşit, de locomotivă se apropie şi operatorul cu itinerariul în mînă şi i-l înmînă lui Sokaci. În telegrama de cale se spunea că Lajos, impiegatul de serviciu de la gara ungurească, aşteaptă să-i sosească trenul sovietic numărul 777, compus din 76 de osii.

Totul, absolut totul era gata, numai grănicerul...

Dar iată că se ivi şi el! În mînă ţinea un teanc de carnete cu scoarţe roşii închise. Faţa căpitanului avea o expresie prietenoasă, blîndă, de om care şi-a făcut datoria. Împărţi repede paşapoartele celor de la mişcare

şi de pe locomotivă, zîmbi discret, numai din ochi, şi salută cu mîna la cozorocul şepcii sale verzi.

Conductorul-şef îşi scoase fluierul şi dădu semnalul de plecare. Aproape în aceeaşi clipă, Sokaci îi răspunse cu un şuierat prelung, voios, al locomotivei.

Glasul „Stăncuţei" se auzi pînă departe, străbătînd cîmpia însorită, răspîndindu-se în sus şi în jos pe Tisa, spre muncelele carpatice şi pînă la graniţă.

Sub roţile „Stăncuţei" se aşternea pămîntul vestit al marii cîmpii prin care curge Tisa. În urma ei, în Carpaţi, la depărtare numai de două ore de mers, rămăseseră tunelurile tăiate în stîncă, punţile atîrnate la înălţimi ameţitoare, rîurile rostogolindu-şi apele vijelioase peste bolovani, pădurile de fag, căderile de apă, codrii de brazi şi munţii învăluiţi de nori, negura şi ploaia. Ogoarele colhoznice se întindeau aici ca o mare necuprinsă, soarele încălzea pămîntul şi nici o adiere de vînt nu tulbura liniştea frumoasei zile de primăvară. În dreapta, de-a lungul căii ferate, se înşirau grădini de zarzavat, cu urmele şenilelor de tractoare întipărite în pămîntul negru şi verdele proaspăt al semănăturilor de toamnă. În stînga, de la fereastra ajutorului de mecanic, se vedeau pajiştile, iar dincolo de ele, livezile înflorite.

De după copaci se arătă muchea verde ca smaragdul a dîmbului care fereşte valea de inundaţii. Era în zona graniţei, pe pămîntul colhozului „Zorile deasupra Tisei".

Pe povîrnişurile mici ale digului acoperite de iarbă crudă, păştea o turmă de vite. Un tractor cu şenilele strălucind în bătaia soarelui trăgea brazde adînci. În vechea albie a Tisei, prin băltoacele cu apă caldă adunată din ploi, se zbenguia făcînd gălăgie mare un cîrd de gîşte. Cîţiva băieţandrii cu părul bălai şi nădragii suflecaţi prindeau peşte cu năvoade mici de fabricaţie proprie. Deasupra dîmbului se înălţau plopi uriaşi, verzi, de jos şi pînă sus, ale căror umbre se întindeau pînă aproape de malul Tisei. Vîntul aducea miresme dospite de rădăcini şi frunză moartă, iar dinspre băltoace venea un iz de apă stătută. În livezile din zona

graniţei, cîrduri întregi de stăncuţe se înfruptau din poamele putrede rămase în iarbă de anul trecut.

După o cotitură a liniei ferate se ivi, părînd că grăbeşte spre locomotivă, silueta masivă a podului de oţel construit peste Tisa.

Abia acolo, la mijlocul rîului, trecea graniţa dintre cele două ţări.

Olexa Sokaci, Ivanciuk, Dovbnea, conductorul, şeful de tren şi tot personalul trenului priveau în tăcere graniţa care se apropia.

Graniţa ! Fruntariile ţării. Încă din timpuri străvechi, oamenii au început „să tragă hotare şi să despărţească ţări". Ruşii şi nemţii, nemţii şi francezii, bulgarii şi turcii se despărţeau unii de alţii prin munţi şi pustiuri, rîuri şi mlaştini, păduri şi stepe, baionete şi tunuri, prin duşmănie de moarte ce dura veacuri şi veacuri. Şi numai paloşul şi sîngele, pîrjolul şi prăpădul mai ştergeau pentru un timp graniţele dintre popoare. Pacea era un oaspe rar şi de scurtă durată pe toate hotarele dintre statele globului pămîntesc. În nici o epocă, nici un popor n-a întins peste hotarul poporului vecin o mînă frăţească, n-a putut să-şi unească cu el forţele în lupta pentru o viaţă mai bună. Cu multe sute de ani înainte, chinezii au înălţat pe graniţele lor Marele Zid care mai există şi astăzi. Dar şi mai înalt decît acest zid, şi mai de netrecut s-au dovedit a fi zidurile dezbinării naţionale, ridicate în sufletele oamenilor. Cuceritorii germani şi-au socotit fruntariile de la răsărit şi de la apus drept hotar de margine, capăt al „lumii germanice civilizate, organizate, cu o aşezare ideală". Înrobitorii turci ziceau şi ei că „frumosul ideal este cuprins numai în hotarele lumii lor musulmane". Samuraii japonezi se simţeau pe pămîntul lor oamenii „cei mai de seamă". Aşa a fost de cînd lumea : englezul se grozăvea în faţa francezului, spaniolul în faţa portughezului, italianul în faţa grecului. Şi toţi aceştia laolaltă îi dispreţuiau pe cei cu pielea galbenă şi neagră. La indieni, mauri, coreeni, negri şi chinezi, clasele conducătoare, la rîndul lor, cultivau ura faţă de oamenii cu pielea albă. Gra-

niţa de netrecut, „haturile şi fruntariile, certurile şi dezbinările“ brăzdau în lung şi în lat globul pămîntesc, despărţind inimile oamenilor. Şi sentimentul acesta al graniţei, al liniei de despărţire, s-a transmis din generaţie în generaţie...

Tatăl, bunicul, străbunicul şi stră-străbunul lui Olexa Sokaci, ca şi toţi strămoşii acestora, trăiseră sub jug străin. În decursul a o mie de ani, începînd de la Arpad, conducătorul triburilor maghiare care au năvălit în regiunea subcarpatică în anul 898, şi pînă la führerul fascist Horty, guvernanţii Ungariei i-au asuprit pe ucrainenii din regiunea subcarpatică. Cui aparţineau aici cele mai bune pămînturi ? Grofilor şi baronilor unguri. Satele cui erau aşezate pe locurile cele mai roditoare din cîmpie şi în apropierea rîurilor ? Ale chiaburilor unguri. Unde mergeau toate impozitele şi dările ? În vistieria ungurească ! În ce limbă erau siliţi să înveţe copiii ucraineni ? În limba maghiară ! Ce limbă foloseau judecătorii, funcţionarii, personalul poliţienesc din Ujgorod, Mukacevo, Hust ? Aceeaşi limbă maghiară. Ale cui erau gloanţele şi bicele care înăbuşeau răscoalele ucrainenilor răzvrătiţi împotriva asupritorilor ? Ale ungurilor. Chiar şi fără voie, memoria lui Olexa Sokaci mai păstra şi acum amintirea cîntecelor, legendelor şi povestirilor, pline de blesteme chemate de norod să cadă asupra înrobitorilor de veacuri.

Aşa a fost pînă în zilele cînd poporul maghiar şi-a luat soarta în propriile lui mîini şi a pus capăt asupririi naţionale...

Podul se apropia din ce în ce mai mult. Grănicerii părăseau pe rînd platformele de frînare ale vagoanelor. Sărind jos din tren, îşi potriveau în grabă curelele, bluzele, gulerele şi şepcile, pregătindu-se parcă de paradă, şi petreceau din ochi, în tăcere, cu o expresie gravă şi solemnă, trenul care înainta acum pe marginea pămîntului sovietic.

Ivanciuk duse mîna la cozorocul chipiului :

— La revedere, garda patriei !

Locomotiva ajunse în dreptul unui adăpost de lemn, la umbra căruia stătea de veghe un grănicer. Era cea din urmă santinelă. La doi paşi de ea se vedea un stîlp de beton în patru muchii, vopsit în roşu şi verde, care rămase încet în urmă. Stema de oţel inoxidabil strălucea în lumina soarelui primăvăratic.

Trenul se cufundă în răcoarea bolţii podului pe sub care curgea Tisa, umflată şi tulbure de ploi şi de puhoaiele venite din munţi. Olexa trase de mînerul sirenei. Ca o orgă uriaşă, fermele metalice ale podului repetară strigătul „Stăncuţei". Din cuiburile lor cocoţate pe acoperişul podului ţîşniră afară sute de porumbei, care, zburînd în cîrduri de-a lungul trenului, îl însoţiră pînă la malul unguresc.

Ivanciuk îşi ridică spre cer bărbia rasă proaspăt, cu gropiţă la mijloc :

— Escorta noastră de onoare.

Borna de frontieră cu stema Republicii Populare Ungare. Un vaporaş alb lîngă un chei de scînduri, gherera vărgată a postului de grăniceri. Iată şi santinela cu o şapcă uriaşă pe cap, uniforma de culoarea tutunului, cu pantalonii largi şi bocanci negri, bine lustruiţi. Apoi o pompă de apă, o placă turnantă, un depou şi gara Tiszavár. Pămînt unguresc, tot atît de verde şi scăldat de acelaşi soare care mîngîie cu razele sale şi pămîntul nostru ucrainean.

Ce-i drept, feroviarii unguri poartă alte uniforme — de culoarea oţelului, cu epoleţi roşii înguşti, şi vorbesc o limbă cu sonorităţi diferite. Şi totuşi, cîte lucruri scumpe inimii sale găseşte un om sovietic chiar şi aici, de partea cealaltă a graniţei ! Un arc metalic de lîngă clădirea gării, pe sub care treceau toate trenurile din sectorul răsăritean, era împodobit cu flori şi panglici colorate. Pe toată lungimea arcului se întinde un panou roşu pe care scrie în limbile ungară şi rusă : „Trăiască popoarele Uniunii Sovietice — prietenii poporului ungar !" În centrul arcului se încrucişează deasupra stemelor U.R.S.S. şi R.P.U. două steaguri — unul roşu, celălalt roşu, alb şi verde.

Trenul pătrunse în parcul cu ecartament larg şi se opri pe linia a patra. După verificarea paşapoartelor de către grăniceri, pe treapta locomotivei sări un feroviar ungur, înalt şi uscăţiv.

Olexa se uită fără să vrea la mîinile lui. N-avea nici un inel pe deget şi nici beretă peste părul negru. Ridicînd în sus o faţă tînără şi energică, rîzînd cu toată gura, de i se vedeau dinţii albi, cu o mustaţă subţire umbrindu-i buza de sus, spuse repede, amestecînd cuvinte ungureşti, ruseşti şi ucrainene, apoi luînd-o din nou pe ungureşte :

— Jo napot kivanok ! Bună ziua ! O locomotivă nouă cu un mecanic nou. Bună locomotivă, n-am mai văzut aşa ceva la Tiszavár. Duje dobre ! Cum te cheamă ? Olexa ? Înţeleg. Ungureşte se spune Sandor. Pe mine mă cheamă Zoltán Szabo. Fumaţi ?

Ungurul oferi ţigări lui Olexa şi celorlalţi membri ai brigăzii. Le aprinseră cu toţii şi un timp tăcură, uitîndu-se zîmbind unii la alţii. Privirea ungurului zăbovi o clipă pe bucheţelul de violete din buzunarul lui Sokaci.

— Zoltán, dumneata eşti cu formarea garniturii ? întrebă Olexa într-o ungurească atît de curată, încît Szabo deschise nişte ochi mari şi exclamă :

— Sandor, ştii ungureşte ? Bravo, băiete ! Mă bucur că vom lucra împreună.

— O să lucrăm bine, sau aşa şi aşa ? întrebă Olexa.

— Se înţelege că vom munci bine ! Aşa cum se munceşte la voi. Eu sînt érmunkás, muncitor fruntaş.

— Dacă-i vorba pe-aşa, să-mi pregăteşti un tren adevărat. Lung, de mare tonaj. Să aibă pe puţin o sută de osii.

— O sută de osii ? Mîna dreaptă a lui Zoltán, care tocmai îşi ducea ţigara spre gură, se opri la jumătatea drumului. Atenţia lui Olexa fu atrasă de arătătorul lui Zoltán, pe care strălucea acum un inel gros, cu o piatră în formă de carte de joc. O sută de osii ! rosti cu admiraţie ungurul. N-ai să-l poţi trage !

— Ba am să pot.

— Oho, Sandor! Zoltán scoase din buzunar o beretă neagră și o plesni de podeaua cabinei. Mă duc îndată la secretarul nostru, Lajos, și-i povestesc tot. Așteaptă-mă, Sandor! Spune-mi numai, cum e vremea la voi, la Iavor?

— Bună, ca și aici la voi, răspunse repede Olexa.

— Foarte bine! Atunci să mă aștepți, Sandor!

Fără a se servi de treptele scării, ungurul sări de pe locomotivă direct pe pămînt, își puse bereta în cap și dispăru între vagoane.

Pe șine se auzi un zgomot de fierărie veche, după care orice om care lucrează la tracțiune poate să-și dea seama că vine o locomotivă hodorogită. Olexa se uită pe fereastră. Într-adevăr, pe linia de alături trecea o locomotivă lungă și îngustă. Era neagră ca tăciunele, avea un strat gros de motorină adunat sub pîntecele cazanului și pe roți și scotea atîția aburi pe numeroasele sale garnituri de etanșare, încît Olexa se întrebă dacă are în fața lui o locomotivă de exploatare în funcțiune sau altceva?

Locomotiva se opri alături de „Stăncuța“, coș lîngă coș. Pe fereastră apăru un om în vîrstă, probabil mecanicul hîrbului aceluia de mașină. Pe obrazul lui ars de soare și de vînt, mustățile cărunte și dese, tăiate scurt, se îmbîrzoiară a mirare. Se uita uimit la locomotiva sovietică.

— Ce reclamă frumoasă! spuse el ungurește, crezînd probabil că feroviarii străini nu-l vor înțelege.

— Nu este reclamă, ci o mașină ca multe altele de la voi! îi răspunse Olexa tot în ungurește.

— Știi limba maghiară! se bucură mecanicul.

Olexa scoase din buzunar un pachet de „Verhovina“, răsturnă în palmă cîteva țigări, așeză cu dibăcie patru dintre ele între degete, le aprinse pe toate și le împărți mecanicului ungur, ajutorului său și fochistului, oprindu-și și el una. După cum obișnuiesc să facă toți cei care umblă pe locomotivă, cînd au un pic de timp liber, opresc mașinile pe șine și așa stau de vorbă.

— Ia spune-mi, pentru ce ţi-au dat o maşină ca asta ? întrebă mecanicul ungur.

— Adică cum ? se arătă nedumerit Olexa.

— Adică, atît de frumoasă. Parcă ar fi tăiată dintr-o poză. La ce-ţi serveşte asta ?

— Pe-o maşină frumoasă lucrezi mai cu drag.

Olexa vorbea prieteneşte, zîmbind amical : ghicea dinainte ce întorsătură va lua convorbirea lor.

— Asta să i-o spui lu' mutu ! Locomotive de-ale voastre vin zilnic la noi. Ungurul zîmbi şi-şi pipăi mustaţa scurtă cu degetele înăsprite. Mergeţi la expoziţia din Budapesta ?

— De loc. După cum vezi, am adus o garnitură cu minereu şi ne întoarcem la Iavor tot cu o garnitură de marfă.

Răspunzînd la întrebările ungurului, Sokaci trăgea cu coada ochiului spre fereastră, să vadă dacă nu vine cumva Zoltán Szabo.

— Dar mîine ce-ai să faci ? întrebă mecanicul şi închise ironic din ochi, crezînd că l-a pus pe Sokaci în încurcătură.

— O să mergem unde ne-o trimite : în Carpaţi, în Cehoslovacia sau Ungaria, în Romînia sau pe graniţa poloneză.

— Cu alte cuvinte, este o locomotivă obişnuită, de exploatare ? stărui ungurul, plin de neîncredere.

— Chiar aşa.

— János Nagy lucrează de douăzeci şi cinci de ani la calea ferată, dar pentru prima oară vede o asemenea locomotivă. János Nagy sînt eu. Dar dumneata... dumneata cine eşti ?

— Olexa Sokaci, mecanic de locomotivă.

— Un mecanic atît de tînăr ?! se minună ungurul. Pe mine m-au primit la examene numai la treizeci de ani. Ce-i drept, asta se petrecea în Ungaria veche.

— În Ungaria veche am fost şi eu cioban la oi şi argat.

— Eşti maghiar ?

— Nu, sînt ucrainean din regiunea subcarpatică.

Ungurul îi ceru voie să se uite mai de aproape la locomotivă. Însoţit de brigada lui — ajutorul şi fochistul — coborî pe pămînt. Tăcuţi, schimbînd între ei priviri grăitoare, ungurii dădură ocol „Stăncuţei“ de vreo trei ori. Îi mira totul : curăţenia cazanului brunisat, strălucirea bielelor şi a glisoarelor, roţile vopsite în alb şi roşu, lagărele aurii, barele nichelate ale scării. Dar se mirară şi mai mult pătrunzînd în cabina mecanicului şi văzînd armătura lustruită, scaunele îmbrăcate în piele de căprioară, perdeluţele de mătase de la ferestre, kilometrajul şi aparatul de radio.

— Asta nu mai e locomotivă, ci o jucărie pentru copii ! spuse János Nagy clătinînd dezaprobator din cap. Boierie curată ! Cu asemenea maşină nu poţi decît să te plimbi, nu să şi lucrezi.

— Ba poţi să şi lucrezi, tovarăşe Nagy. Tot atît de bine ca şi cu a dumitale, făcu Olexa cu un semn al capului spre locomotiva ungurilor : Cît faceţi voi pe oră ?

— Treizeci, patruzeci, chiar şi cincizeci de kilometri.

— Ce greutate au trenurile pe care le trageţi ?

— Şapte-opt sute de tone. Dar ale voastre ?

Olexa tăcu un timp, scuturînd scrumul ţigării şi zîmbind discret.

— Noi ajungem la şaizeci, şaptezeci şi chiar optzeci de kilometri pe oră, spuse el.

— Cu locomotiva singură, nu-i aşa ? Fără garnitură ?

— Ba nu, cu garnitură. Şi încă cu una mare. Pe puţin două mii de tone, dacă umblăm pe şes. Uneori tragem după noi şi trei mii de tone. Nu reducem norma decît în cursele pe care le facem prin munţi.

— Imposibil ! spuse hotărît János Nagy. Maşina ca şi omul are şi ea o limită.

— Nu mă crezi ?

Ungurul dădu din cap.

Olexa spuse :

— O să mă întorc în ţară cu un tren de mare tonaj. Dacă vrei, vino cu mine pe locomotivă pînă la graniţă, ca să te convingi singur cum lucrează „boieroaica“ asta.

— S-a făcut, vin. Vin neapărat.

— Ne-am înţeles ! Şi Olexa îi întinse mîna lui János Nagy.

De sub vagon ieşi Zoltán Szabo. Fluturîndu-şi bereta neagră strigă :

— Sandor, Sandor !

— Sînt aici, Zoltán — şi Olexa scoase capul pe fereastră.

— Gata ! Am aranjat ! Formez o garnitură mare. Fug !

Şi dispăru din nou sub un vagon de marfă.

Ştirea că mecanicul sovietic va conduce de-acum încolo mereu peste Tisa trenuri de mare tonaj se răspîndi prin staţie cu iuţeala fulgerului. Interesul stîrnit de acest eveniment pentru feroviarii din gara Tiszavár era cît se poate de firesc. Cei din Tiszavár descărcau din trenuri cu ecartament mare ca să încarce pe troleibuse de linie îngustă conducte pentru metropolitanul din Budapesta, aduse de la Moscova, combine autopropulsate din Zaporojie, batoze de la „Rostselmaş", secerătoare din Liubertî, tractoare din Celeabinsk şi Stalingrad, maşini-unelte de la „Krasnîi Proletarii", bare de fontă din bazinul Doneţului, haveze din Gorlovka, pentru regiunea minieră Pecs, agregate dintre cele mai complexe pentru colosul metalurgic din Gyer, cocs şi minereu, mangan şi automobile.

Numai un prieten bogat şi darnic, un prieten adevărat şi credincios, putea să trimită toate acestea. Zidarii de la Moscova îi învăţaseră pe cei din Tiszavár să construiască case de cinci ori mai repede ca pînă atunci. În primele zile, cînd au venit la Tiszavár să le împărtăşească metodele lor de lucru, fură admiraţi de toţi zidarii, dulgherii, săpătorii, şoferii, de toţi vînzătorii de la prăvălii şi mai ales de gospodine. O singură brigadă de constructori de la căile ferate, înarmată cu escavatoare sovietice, a făcut într-o săptămînă în parcul de mărfuri de la Tiszavár mai multă treabă decît ar fi făcut mii de săpători unguri.

Era aproape de prînz.

Lîngă linia a 9-a, de unde urma să pornească peste Tisa garnitura de mare tonaj trasă de locomotiva sovietică, se adunase aproape tot personalul gării.

Cei mai mulţi se strînseseră la capătul trenului, lîngă primul vagon, unde trebuia să tragă locomotiva. Feroviari în uniforme cenuşii ca oţelul, cu şepci foarte mari, fete cu părul blond, brun sau auriu, băieţaşi desculţi, lăcătuşi în salopete soioase, săpători cu pălării mototolite pe cap şi veste îmbrăcate peste cămăşi cu mînecile suflecate, grăniceri cu carabine şi pantaloni lungi de culoarea tutunului, dulgheri cu şorţuri de piele, pescari cu năvoade răsucite ca nişte funii pe umeri şi lulele în dinţi...

Zeci şi sute de ochi atenţi, plini de curiozitate şi prietenească aprobare, erau îndreptaţi spre locomotiva „ER 777-13" care se apropia încet, pe linia nr. 9, dinspre intrarea de est a gării.

Tot aici, pe linia a 8-a, staţiona şi locomotiva lui János Nagy, dezolant de murdară. Mecanicul cu mustaţa căruntă se uita pe fereastră, trăgînd morocănos din ţigară.

Olexa îi făcu semn cu mîna :

— Vino-ncoace, János-baci !

Fără să mai aştepte o nouă invitaţie, mecanicul ungur se urcă pe locomotiva sovietică. Se aşeză modest într-un colţ al cabinei şi, fumînd într-una, urmărea în tăcere mişcările lui Sokaci.

În această amiază de primăvară, totul strălucea pe „Stăncuţa", scăldată în razele vii ale soarelui, mărturisind parcă puterea ei : norii negri de fum deasupra coşului, pufăitul stăpînit al aburului care ieşea din supapa de evacuare, mişcarea aproape fără zgomot a axului conducător.

Aruncînd încetişor şi cu grijă nisip pe şine prin conductele de la roţi, Sokaci opri locomotiva.

Aplecat pe fereastră, János Nagy se uita atent pe linie. Din ţevile de lîngă cele trei osii ale locomotivei curgea un fir subţire de nisip, lăsînd pe şine dungi în-

guste de praf auriu. Asta se face pentru a asigura o bună aderenţă pe şine a roţilor trenului de mare tonaj, îşi zicea János. Foarte interesant ! Pînă acum, toţi mecanicii unguri folosiseră nisipelniţa numai pe timp de ploaie sau polei, iar mecanicul acesta sovietic turna nisip pe şine chiar şi pe vreme bună. Şi, desigur, nu făcea acest lucru de florile mărului. János Nagy ştia din lunga sa experienţă că aproape întotdeauna şi pretutindeni, joantele şinelor sînt murdare, pline de ulei. Tocmai aici patinează cel mai des locomotiva. Ar fi bine să-l întrebe pe mecanicul sovietic dacă aceasta este şi părerea lui... Nu, nu ! János Nagy, un mecanic bătrîn, care a încărunţit pe locomotivă, nu va pune nici un fel de întrebări.

Olexa aşeză „Stăncuţa" în capul trenului atît de frumos, încît sticla de nivel n-a înregistrat nici o mişcare a apei din cazan.

În mulţimea celor adunaţi să petreacă trenul, chiar în rîndul din faţă, Sokaci îl văzu pe Zoltán Szabo.

— Nu ţi-e frică, Sandor ? întrebă Zoltán Szabo cu un semn al capului spre garnitură, a cărei coadă se pierdea undeva departe, lîngă ieşirea de vest a gării. Nu cumva te-ai răzgîndit ? adăugă el, arătîndu-şi într-un zîmbet larg dinţii strălucitori şi ciupindu-şi mustăcioara.

Olexa nu-i răspunse îndată. Se căznea să pară cît mai liniştit, să nu-şi trădeze gîndul. Dar în timpul acesta îşi zicea : „Grozav se mai preface canalia şi bine se mai camuflează !"

Zoltán Szabo înţelese în felul său rezerva lui Sokaci. I s-a părut că mecanicul sovietic nu este prea sigur de forţele sale. Pe faţa lui apăru o expresie de îngrijorare, nelinişte şi chiar dezamăgire.

— Cum ai putut să crezi că m-am răzgîndit ? se grăbi să răspundă Olexa. Auzi, ce întrebare !

— Dă-mi mîna, Sandor ! Zoltán ridică mîna în sus şi bătu palma cu Sokaci, înmînîndu-i totodată o plăcuţă ovală de alamă cu litere latineşti ştanţate pe ea. Primeşte marca noastră de garanţie ! A mea, a celor de la automate, de la vagoane şi a încărcătorilor, de la toţi

muncitorii şi funcţionarii din gara Tiszavár. Apoi adăugă încet, în şoaptă : Coletul se află pe fundul tenderului, sub apă. Mai bătu o dată mîna cu Olexa : Hai să luăm trenul în primire.

Porniră amîndoi de-a lungul garniturii, grăbiţi, de parc-ar fi vrut să se ia la întrecere, unul înalt, cu umerii largi, voinic, cu părul blond, genele lăsate în jos şi o expresie de sfială întipărită pe faţa lui tînără şi frumoasă, celălalt — tot înalt, dar uşor adus de spate, sprinten, mascîndu-şi slăbiciunea cu umerii enormi de vată ai uniformei tăiată impecabil, cu părul lins şi pomădat, o mustăcioară la modă şi o expresie de vădită lăudăroşenie pe faţă : „Ia uitaţi-vă cu cine merg eu !... Şi ştiţi ce are de gînd să facă ? O minune ! Şi cine a organizat această minune ? Eu, Zoltán Szabo. Da, închipuiţi-vă, eu ! Puteţi să mă felicitaţi !"

După o revizie sumară a trenului, se întoarseră la locomotivă. Între timp se adunase lîngă maşină multă lume. Apăruse chiar o orchestră cu trompete albe noinouţe. Deasupra mulţimii fluturau în vînt tricolorul unguresc şi steagul roşu sovietic. Pe pămînt zăceau biciclete părăsite cu o nepăsare care părea să spună că proprietarii lor nu vor mai avea niciodată nevoie de ele. Pe platforma unui camion stăteau în picioare pionieri cu pălăriuţe albastre, cu dungă albă şi cămăşi albe cu cravate albastre la gît. Fiecare ţinea în mînă cîte un steguleţ tricolor cu un tîrnăcop pe el. Văzîndu-l pe Sokaci, micii pionieri ridicară steguleţele deasupra capului şi salutară într-un glas :

— „Elöre, pajtások !"

După înţelesul pe care-l avea salutul „Înainte, prieteni" şi după intonaţia lui solemnă, Olexa înţelese că aceasta este lozinca pionierilor maghiari.

— E totul în regulă ? întrebă conductorul-şef apropiindu-se de locomotivă.

Aceeaşi întrebare se citea în ochii şi pe feţele îngrijorate ale zecilor de oameni adunaţi acolo.

Sokaci dădu afirmativ din cap şi se sui pe locomotivă.

— Ia te uită ! bîigui emoționat Ivanciuk, ce încredere și-au pus în noi ! Să vezi acum, dacă n-om reuși să tragem hărăbaia asta lungă la deal, cum ne mai facem de rîs în ochii tuturor.

Sokaci se uită la fochist, apoi la manometru și la sticla de nivel. În cazan era destulă apă și destul abur. În cutia de foc cărbunii ardeau cu flăcări albe. Pompa de aer funcționa normal.

Gălăgia de pe linii se domolea. Lumea porni spre locomotivă. Sute de oameni așteptau să vadă cum o să reușească „ER 777-13" să urnească din loc o garnitură atît de lungă și de grea, și cum o să urce cu ea la deal, spre podul de peste Tisa, îndreptîndu-se către Uniunea Sovietică.

Controlorul de frîne automate prezentă raportul cu privire la starea frînelor. Șeful gării îi înmînă lui Sokaci avizarea telegrafică din Iavor, apoi șeful de tren dădu semnalul de plecare.

Deasupra mulțimii fluturară batiste, șepci, pălării, stegulețe tricolore. Fanfara intonă un marș. Se auzi răpăitul tobelor pionierești. Glasuri tinere strigară : „Elöre, pajtások !" Și deodată, totul fu acoperit de strigătul locomotivei. Și ce mai strigăt fu acela ! Puternic și duios totodată. Prelung și viu ca un fulger, plin de chemare și de triumf.

— Ia te uită cum mai cîntă „Stăncuța" noastră ! spuse Ivanciuk. E un adevărat imn de slavă.

— Un semnal ca oricare altul, mormăi Sokaci.

Cu fălcile încleștate de încordare împinse schimbătorul din mers înainte și deschise binișor regulatorul, trecînd pe supapa mică. Garnitura se mișcă încetișor și lin. Șirul lung al cuplării automate se întindea egal, ritmic, aproape fără zgomot.

Sokaci urmărea atent evacuarea aburului. Se făcea în descărcări rare, dense și puternice. În pulsul ei se simțeau siguranța și puterea mașinilor cu aburi care funcționau în strictă corelație cu posibilitățile părții de rulare și a liniei de șină.

Evacuarea se făcea mai uşor, mai puţin încordat, aproape normal.

Abia acum respiră uşurat şi Olexa ; îşi şterse fruntea de năduşeală şi se uită pe fereastră.

De jos se auziră glasuri subţiri, strigînd mereu :

— Elöre, pajtások ! Elöre, pajtások !

Trenul trecea lin prin faţa pionierilor şi bicicletelor trîntite.

János înregistra totul şi aproba totul : felul măiestrit în care mecanicul sovietic manevra schimbătorul de mers şi regulatorul, urnirea lină a garniturii de mare tonaj, siguranţa cu care maşina porni pe şinele presărate cu nisip şi viteza crescînd ca a unui tren de persoane cînd trecu de macazurile gării. Pînă atunci, în Ungaria, nimeni nu condusese cu asemenea viteză un tren atît de greu. Oare ritmul acesta turbat putea fi menţinut şi mai departe ?

Dar gîndurile lui János nu se oglindiră pe faţa lui care rămase şi mai departe nepăsătoare şi de nepătruns. Nu-şi manifestă aprobarea prin privire, gest ori zîmbet. Şedea pe scăunelul lateral, fumîndu-şi în linişte ţigara.

Ieşind la loc deschis, Sokaci mută regulatorul pe supapa mare şi împinse schimbătorul de mers pînă la cel de-al patrulea dinte.

Locomotiva înainta acum cu regimul cel mai economic, consum minim de combustibil şi abur. Cu toate acestea, viteza ei nu se micşora de loc.

Fochistul arunca mereu cărbuni în focar, astfel încît flăcările învăluiau tot timpul şi din belşug peretele din faţă al cazanului şi bolta cutiei de foc. Ajutorul pompa apă cu zgîrcenie, cînd cu un injector, cînd cu altul. Acul manometrului rămăsese încremenit la presiunea limită permisă.

Munţii Carpaţi se apropiau tot mai mult. Trenul îşi accelera viteza. 50, 55, 60 de kilometri pe oră... Stîlpii telegrafului zburau prin faţa lor. Ogoarele se contopeau într-o masă verde nedefinită.

Sokaci bătu cu palma peste regulatorul locomotivei şi-i zîmbi mecanicului ungur :

— E rîndul dumitale. Poftim!

János Nagy se ridică fără grabă, își netezi mustața cu palma, tăcut și plin de demnitate, și ocupă locul din dreapta. Dar cum puse mîna pe schimbătorul de mers, totul se schimbă brusc. János Nagy se uită mirat în jurul lui. Ochii îi lăcrimau, dar vedeau cu o neobișnuită claritate. Pămîntul zbura prin fața lui, viu colorat ca un curcubeu: ogoare de trifoi din care își săltau capetele maci roșii, holde întinse de grîu verde, pășuni, vii, livezi de vișini japonezi decorativi și copaci-lalele, acoperiți cu milioane de flori, semănînd cu bobocii de trandafir. Cînd trenul zbura prin fața lor, sub roțile vagoanelor se stîrnea o adevărată furtună de petale roz.

Pămîntul era o mare de verdeață și de flori, doar drumurile rămăseseră negre și cerul albastru.

Lui János Nagy i se părea că florile și copacii se iau la întrecere între ele, iar cerul, cu soarele și pămîntul. Să crească fiecare mai frumos, mai repede, să lumineze și să încălzească mai puternic și să-i bucure tot mai mult pe oameni.

Cum se face că ieri nu văzuse toată această frumusețe? se întrebă János Nagy și tot el își răspundea: Și ieri era la fel, dar ieri nu știuse să vadă. Frumusețea aceasta nu o poate vedea un om care nu știe să trăiască frumos. Pe-o locomotivă frumoasă se lucrează mai cu drag, îi spusese Sokaci. Și iată că flăcăul avea dreptate. Își dădea chiar acum seama. Lucrează cu drag și vei descoperi multe bucurii care altfel rămîn ascunse.

— Ei haide, mi-ajunge. Iată, am ajuns la graniță, zise János Nagy.

Se depărtă de regulator, uitîndu-se cu un fel de duioșie părintească la tînărul mecanic cu părul creț.

Rezervat, tăcut și mîndru din fire, bătrînul mecanic nici nu era în stare de mai mult.

De fapt nici nu era nevoie. Olexa Sokaci înțelesese tot ce simțea, ce gîndea și ce ar fi vrut să-i spună mecanicul ungur.

Cînd ajunseră la graniţă, János Nagy coborî de pe locomotivă. Rămase mult timp în picioare pe malul Tisei, petrecîndu-l din ochi pe Olexa.

Pe malul celălalt, la capul podului de pe pămîntul sovietic, la semnalul grănicerilor, Olexa opri trenul. Dintr-un crîng înverzit de la poalele terasamentului ieşi un grup de militari şi civili. Olexa recunoscu printre ei pe maiorul Zubavin şi pe prietenul său locotenentul Goida. Văzîndu-i, se dădu jos de pe locomotivă.

— Ei, ce se aude ? întrebă îngrijorat Zubavin.

— Misiunea a fost îndeplinită, tovarăşe maior. Coletul se află pe fundul tenderului, sub apă. Olexa nu reuşi să-şi stăpînească zîmbetul mîndru şi fericit.

— Îţi mulţumesc, tovarăşe Sokaci ! Şi Zubavin strînse cu putere mîna flăcăului, care zîmbea fericit.

Între timp, Vasil Goida îşi descheia în tăcere gulerul cămăşii. După ce şi-o scoase, aruncă şi haina, îşi dezlegă şireturile ghetelor, şi cînd rămase numai în chiloţi, îl întrebă pe Zubavin :

— Îmi daţi voie să plonjez, tovarăşe maior ?

— Plonjează. Dar să fii foarte prudent.

Goida se urcă pe tenderul plin cu cărbuni şi cu apă. Coborîndu-şi picioarele în trapa deschisă şi ţinîndu-se cu mîinile de capacul de fier, trase cu putere aerul în plămîni şi începu să se cufunde încet în apa neagră şi rece. Cînd îi ajunse pînă la bărbie, îşi dădu drumul în jos. Pe fundul de oţel al tenderului găsi o lădiţă mică, elastică, de cauciuc, închisă ermetic. Orientîndu-se după pata mai luminoasă a trapei, se ridică la suprafaţă, ţinînd „coletul“ deasupra capului. Cinci ori şase perechi de mîini se întinseră să-l ajute.

După cinci minute, Olexa primi autorizaţia să-şi continue drumul spre Iavor.

Cît de plăcut fusese drumul spre sud, pe la poalele munţilor răcoroşi şi prin cîmpia caldă a Tisei !... Pămîntul trezit de adierile primăvăratice se întindea tot mai larg, tot mai ademenitor, aerul devenea tot mai străveziu. Dacă s-ar fi putut ridica puţin mai sus, măcar pînă la

înălţimea de unde cînta ciocîrlia, s-ar fi văzut departe spre apus Budapesta, iar la miazăzi Szegedul şi munţii Balcani, iar mai la stînga Carpaţii sudici.

Cît de plăcut era şi acum să gonească spre miazănoapte, către poalele Carpaţilor, în întîmpinarea culmilor înzăpezite... Aerul se făcea tot mai răcoros. În faţă se înălţau dealuri împădurite, iar la orizont păreau că se ridică mereu alte culmi muntoase. Roţile săltau mai vesel pe joantele şinelor. Cerul, atît de departe în cîmpie, se apropia tot mai mult de pămînt. Era cerul Ucrainei Transcarpatice, cerul patriei, frumos cum nu e altul.

La ora 13, trenul nr. 777 trecu pe sub arcul de graniţă al gării Iavor.

Prin faţa lui pluti încet, ca o motonavă transoceanică, Palatul Gării, îmbrăcat în marmură şi granit, cu sticlă de Boemia în ramele uşilor şi ferestrelor de stejar.

Trenul îşi micşora tot mai mult viteza şi în cele din urmă opri la vreo trei metri de stîlpul de control.

— Hei, tovarăşe mecanic, unde eşti ? se auzi de jos o voce cunoscută.

Olexa se uită pe fereastră. Lîngă locomotivă stătea inginerul Mazepa, ras în cap, cu faţa roşie şi asudată.

— Cum stai cu cărbunii ? întrebă el gîfîind şi mîngîindu-şi chelia. Îţi mai ajung pentru o cursă ?

— Dacă ar fi să merg în Ungaria sau Cehoslovacia, îmi ajunge pentru dus şi întors.

— Dar apă ?

— Ar trebui să mai adăugăm un pic, cam vreo 5 metri cubi.

— N-ai prea multă zgură în cutia de foc ?

— O curăţăm pînă facem plinul de apă.

— Nu te mai întreb nimic. Lagărele, bucşele şi întreaga locomotivă sînt, desigur, în perfectă ordine ?

— Da, aşa cred ! răspunse modest Sokaci.

— Perfect. Ai să conduci trenul de Praga cu delegaţii la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii.

—

În sectorul principal al gării Iavor sînt patru linii : două cu ecartamentul mic, pentru trenurile străine, şi

două cu ecartamentul mare, pentru cele sovietice. Pe una din liniile acestea fuseseră trase vagoanele expresului de Praga, împodobite cu steagurile naţionale ale U.R.S.S., Chinei, Coreei, Romîniei, Ungariei, Cehoslovaciei, Poloniei şi ale altor ţări.

Olexa îşi duse „Stăncuţa" în capul trenului, cu mult înainte de plecare. Stătea la fereastră, cu ochii la uşa de stejar a sălii de aşteptare de unde trebuiau să iasă delegaţii la Congres.

Cei dintîi apărură chinezii, cu bluzele lor albastre şi şepci negre din postav moale. Olexa numără patruzeci şi patru de oameni. Doi tineri înalţi şi laţi în spate duceau un panou roşu imens, cu un fel de hieroglife albe. Olexa nu cunoştea, bineînţeles, limba chineză, ghici însă fără greutate cam ce putea să scrie pe steagul chinezesc : „Pace şi prietenie !", „Jos războiul !", „Trăiască popoarele iubitoare de pace şi libertate !", adică exact ce scria şi pe steagurile celorlalte delegaţii.

Mii de locuitori ai Iavorului, adunaţi pe peronul gării, îi petrecură pe oaspeţi cu aplauze furtunoase şi ovaţii. Chinezii răspunseră cu toţii într-un glas, zîmbind cu acelaşi zîmbet : „Pace şi prietenie", „Pace şi prietenie !"

Prins de entuziasmul general, Olexa aplauda de i se înroşiseră palmele. Cît de dragi îi erau acum aceşti ostaşi ai păcii, cu feţele oacheşe, uşor gălbui şi părul negru ! Ce mîndru era de dîrzenia lor şi cît de aproape îi simţea de inima lui...

Ar fi vrut să sară jos de pe locomotivă şi să-i îmbrăţişeze pe toţi. I se părea că în jurul lor mai pluteşte încă şi acum fumul bătăliilor, iar pe feţele lor mai strălucesc încă reflexele măreţelor victorii de pe Iantzi, de la Pekin, Nankin şi Şanhai, cu toate că de la război încoace trecuse multă vreme.

Un chinez mic de statură şi îndesat, cu umerii laţi, cu un cap mare, tuns ridiche, cu ochii negri, fruntea brăzdată de zbîrcituri şi-un zîmbet care descoperea un şirag de dinţi albi, se despărţi de grupul tovarăşilor săi care se urcaseră în vagon şi alergă spre locomotivă.

— *Șan-go!* rosti el vesel, privind cu admirație locomotiva. Da' știu că-i frumoasă! adăugă el pe rusește, cu un ușor accent străin. Tu ești mecanicul? mai întrebă chinezul, uitîndu-se de jos în sus la Olexa.

Olexa dădu din cap și coborî.

— Și eu sînt mecanic, spuse chinezul întinzîndu-i mîna. Noroc, *suleanjeni tunciji!* Înțelegi? Și chinezul îl bătu pe umăr, arătîndu-și din nou dinții săi albi și strălucitori. Aceasta înseamnă: Bună ziua, tovarășe sovietic.

Olexa era fericit că delegatul chinez a venit la locomotiva lui și că era atît de vorbăreț și de vesel.

— Bună ziua, tovarășe chinez! Care este numele dumitale?

— Go Șe-du. Dar pe tine cum te cheamă, *suleanjeni tunciji?*

— Olexa Sokaci. Cînd ai avut timpul să înveți așa de bine limba rusă, Go Șe-du?

— Limba lui Lenin este ușoară și foarte frumoasă, răspunse chinezul. Avem la noi, la Harbin, mulți ruși. Am lucrat timp de zece ani cu unul Ivan Ivanovici Orlov. *Șan-go!* Un om tare bun. Un adevărat vultur! Seamănă cu tine. Adică nu, tu semeni cu el.

Și chinezul rîse iar, văzînd cît de tare s-a roșit *„suleanjeni tunciji"*.

Grănicerul de lîngă locomotivă duse mîna la cozoroc, amintindu-i „tovarășului chinez" că urcarea în vagoane este pe terminate și trenul va pleca în curînd.

Go Șe-du strînse mîna lui Olexa și o luă înspre vagonul său.

Căpitanul de grăniceri înmînă brigăzii pașapoartele, șeful de tren dădu semnalul de plecare și Olexa urni din loc trenul ușor, apoi, fără grabă, cu viteza redusă, porni spre sud-vest, către granița cehoslovacă.

Miile de locuitori ai Iavorului adunați în gară ovaționau, fluturînd în aer batiste, pălării și șepci.

De la ferestrele vagoanelor, delegații la Congres le răspundeau, plini de bucuria clipei, cu același entuziasm.

Olexa dădu presiune şi trenul, mărindu-şi viteza, se avîntă dincolo de macazurile gării. În ţăcănitul domol şi ritmic al roţilor începu să alerge pe cîmpia întinsă.

Alături, în dreapta liniei ferate, alerga Kameniţa largă, între malurile ei netede, nemaisemănînd de loc cu vijeliosul rîu de munte. Pe faţa ei netedă coborau umbrele viorii ale înserării, peste care soarele în asfinţit punea luciri argintii. În faţa trenului, către apus, ardea ca un ocean purpuriu asfinţitul zilei. Din această mare de lumină răsări deodată un arc de frontieră, împodobit cu verdeaţă şi panglici roşii. O lozincă în limba rusă şi cehă grăia ochiului : „În secolul nostru, toate drumurile duc spre comunism". De partea cealaltă a arcului se înşiruiseră sute de fete slovace, cu rochii albe, ţinînd în mîini buchete de flori. Şi mai departe se vedea clădirea primei gări cehoslovace, cu un acoperiş de olane negre şi albe, semănînd cu o tablă de şah.

Olexa mută regulatorul pe supapa mică. Trenul trecu de bornele de frontieră vopsite în verde şi roşu şi intră încet pe pămîntul cehoslovac, printre două rînduri de fete frumoase, înşiruite de o parte şi de alta a căii ferate, semănînd cu un gard viu şi înflorit, în lumina trandafirie a asfinţitului.

Şi Olexa răspundea saluturilor voioase ale fetelor slovace cu o bucurie atît de mare în suflet, de parcă numai el şi brigada lui erau singurii eroi ai acestei minunate sărbători a prieteniei, care începea acum.

DOI CAPITANI

de V. Kaverin

(ediția a III-a)

COLECTIA „CUTEZĂTORII"

Acțiunea romanului „Doi căpitani" începe în perioada dinaintea Marelui Război de Apărare a Patriei și se termină în timpul acestui război.

Eroul principal, Sanea Grigoriev, un copil sărman, care pînă la vîrsta de șapte ani nu putea nici să vorbească, avînd un defect fizic, ajunge, printr-o muncă stăruitoare, dovedind o voință și o dîrzenie neobișnuită, unul din cei mai buni aviatori

El descoperă întîmplător, încă din copilărie, cîteva amănunte în legătură cu dispariția expediției căpitanului Tatarinov.

Fiind prieten cu Katia, fiica căpitanului Tatarinov, Sanea îl învinuiește pe Nikolai Antonîci, unchiul ei. de nenorocirea întîmplată. Această acuzație o tulbură profund pe Maria Vasilievna, mama Katiei, care între timp se căsătorise cu el. Ea vede acum în Nikolai Antonîci pe ucigașul primului ei soț. Mustrările de conștiință o împing la sinucidere.

Figura luminoasă a Katiei Grigorievna însoțește pe cititor de-a lungul întregii povestiri. Ea îl iubește pe Sanea. dar socotește această dragoste vinovată, întrucît Sanea este autorul moral al morții mamei ei și calomniator al lui Nikolai Antonîci.

Sanea Grigoriev, pe care l-a preocupat dintotdeauna soarta expediției Tatarinov, este acum mai hotărît ca oricînd să afle, cu orice preț, împrejurările în care ea a dispărut. După îndelungate cercetări, izbutește să dezlege taina în care e învăluită această întîmplare.

Nr. 4.595

Redactor de carte: Şişmanian Ecat.
Corector: G. Ionescu

Dat la cules 10.XII.959. Bun de tipar 25.I.960. Tiraj 15.120 ex. broşate. Hîrtie tipar de 50 gr. m.p. Coli de tipar 30.5. Coli de editură 25,2. Format 32/84×108. Com. editurii 3252. Ediţia I. A. 02192. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8(S)=R.

Tiparul executat sub com. nr. 81.810 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", Bucureşti — R.P.R.

Lei 9,30
EDITURA TINERETULUI